ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయేనమః.

యజుర్వేద పూర్వప్రయోగమను.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణిక.

(ఆధానపంచక సహితము)

ఇందు ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ, భాగసహితము.

ఈగ్రంథము.

కృష్ణాజిల్లా మచిలీపట్టణ నివాసులును సుప్రసిద్ధులైన
చిల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్త్రుఁడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

గృహ్యసూత్ర, ధర్మశాస్త్ర, సస్వర, సప్రయోగసహితముగ
చేర్పఁబడి

మచిలీపట్టణస్థిత, స్వకీయ శ్రీ
ఆర్యానంద ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపఁబడి,
ప్రకటింపఁబడియె.

చతుర్థ ముద్రణము 1500 కాపీలు.

1922

దీనివెల రు 4—0—0

చల్లా. లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రి.

శ్రీ ర స్తు.

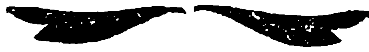
ఓమ్ పర బ్రహ్మణేనమః,

శ్రీమదాప స్తంబ మహర్షయేనమః.

యజుర్వేద పూర్వప్రయోగనామాంతర

యాజుష శ్రౌత స్మార్తానుక్రమణికా

ఖ్యోయంగ్రంథః ఆధానపంచక సహితః

అయమ్.

ప్రాచీనతాళపత్త్రి బహుగ్రంథేభ్యసంగృహీతస్సత్కృష్ణారాజధాన్యాః ప్రథానగర్యాం బృందావనపుర్యాం నివాసినా సుప్రసిద్ధేనచల్లాన్వయసంభూతేన నాగలింగశాస్త్రి పుత్రేణ లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిణా గృహ్యసూత్ర ధర్మశాస్త్ర స్వరప్రయోగాదిక్రమేణ సంపుటీకృత్య స్వకీయ శ్రీ ఆర్యానందముద్రాక్షర శాలాయాం ముద్రాపితో విజయతేతరామ్.

చతుర్థ ముద్రాపిత గ్రంథసంఖ్యా. 1500

ఏతద్గ్రంథమూల్యం చతురూప్యమ్.

హూణశకవత్సరాః. 1922

ప్రకటన.

పీఠిక.

పరాశరః॥ శ్లో॥ సంధ్యాస్నానంజపోహోమో దేవతానాం చపూజనమ్ । ఆతిథ్యంవైశ్వదేవంచ షట్కర్మాణిదినేదినే॥ మనుః॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనం యజనంయాజనంతథా । దానంప్రతిగ్రహశ్చైవషట్కర్మాణ్యగ్రజన్మనః ॥ షణ్ణాంతు కర్మణామస్యత్రీణికర్మాణి జీవికా । యాజనాధ్యాపనేచైవ విశుద్ధాచ్చప్రతిగ్రహః॥ షట్కర్మసహితోవిప్రః కృషికర్మచ కారయేత్ ॥

తా॥ కాలత్రయమునందు సంధ్యావందనము, స్నానము, గాయత్రీజపము, ఔపాసనాగ్నిహోత్రాదికర్మములు, దేవతారాధనము, అతిథిపూజ, వైశ్వదేవము, అను నీయాఱుకర్మంబులును నిత్యముగృహస్థుఁడు జరుపవలయును. మఱియు శిష్యులకు వేదముఁజెప్పుట, తాను అధ్యయనముసేయుట, యజ్ఞముసేయుట. ఇతరులచేఁ జేయించుట, ఒకరికిదానమిచ్చుట. ఇతరులచేఁ గ్రహించుట, ఈయాఱుకర్మంబులుబ్రాహ్మణగృహస్థునకర్మంబులు, వీనిలో యాజనము, అధ్యాపనము, పరిశుద్ధునివలన దానముఁగొనుట, అను నీమూఁడుకర్మంబులును జీవనోపాయంబులు, ఒకవేళ ఈయాజనాదులవలన జీవనముజరుగనియెడల షట్కర్మములఁ జరుపుకొనుచు కృషికర్మమును జరిగింపఁదగును, మఱియు, జగత్సృష్ట్యారంభమున నేర్పడిన బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులనెడు ౪ జాతులలోఁ గ్రిందనుండి యొకరికంటె నొకరుజన్మము చేతనే శ్రేష్ఠులగుచున్నారు, శ్రీభగవంతుని యుత్తమాంగమునందుఁ బుట్టుటవలనను, వేదములను ధరించుటవలనను, అన్నిటికి ధర్మముగా బ్రాహ్మణుఁడే ప్రభువు, దేవతలయొక్కయు, పితృదేవతలయొక్కయు, హవ్యకవ్యములను బ్రాహ్మణముఖముగా భుజించుచున్నారు, అట్లగుటం జేసి యితరవర్ణములవారికంటె విప్రులధికులు, బ్రాహ్మణజన్మమే

శాశ్వతధర్మముయొక్క శరీరము, కావున బ్రాహ్మణుఁడు ధర్మముని
లుపుట్టై పుట్టితుదిని మోక్షమునకు సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు, తొ
లుతఁజతుర్ముఖుఁడు శ్రీమన్నారాయణునిఁగూర్చి తపముచేసి వేదము
లఁగాపాడుటకును. పితృదేవతలఁ దృప్తినొందించుటకును, ధర్మముల
రక్షించుటకును బ్రాహ్మణులను సృజించెను, కనుక జన్మముచేతనే
శ్రేష్ఠులై సకలభూతములకును దల్లియుఁదండ్రియుగురువునై సకలవర్ణ
ములకును శ్రేష్ఠులుగానున్నందున ముల్లోకములయందును వీరికంటె
బూజనీయులు మఱియొకరు లేరు, వేదవిద్యావిశేషముచేతఁ దమలో
నొకరినొకరు పూజింపుకొనుచు, నొకనికి నొకరు గురువులై అతిథులై
పరస్పరముపకరించుకొనుచుఁ దాము తరించి యితరులఁ దరింపఁజేయు
చున్నారు. మఱియు సకలభూతములలో ప్రాణులు శ్రేష్ఠములు, వాని
కంటె చేతనములు, వానికంటె మనుష్యులు, వారికంటెవిద్వాంసులు
వారికంటె వేదార్థ పరిజ్ఞాతలు, వారికంటె బ్రహ్మవేత్తలు, శ్రేష్ఠుల
ని సమస్తగ్రంథములువక్కాణింపుచున్నవి. ఆపస్తంబః॥ సర్వవర్ణా
నాం స్వధర్మానుష్ఠానేపరమపరిమితం సుఖం, తతః పరివృత్తౌ కర్మఫ
లశేషేణ జాతింరూపం వర్ణం బలం మేధాం ప్రజ్ఞాం ద్రవ్యాణి ధ
ర్మానుష్ఠానమితి ప్రతిపద్యతే తచ్చక్రవదుభయోర్లోకయోస్సుఖమే
వవర్తతే॥ సకలవర్ణములవారికిని స్వధర్మానుష్ఠానము సలిపినమాత్రి
ముననే పరలోకమునం దపరిమిత సౌఖ్యముగలుగును, అట్టిసుఖాను
భవముఁజెందినపిదపఁ దిరిగి భూలోకమున జనించి శేషించినకర్మఫల
ముచేత నుత్తమజాతిని సౌందర్యాదులను,శరీరవర్ణమును, బలమును,
ధారణాశక్తిని, బుద్ధిని, ధనమునుధర్మానుష్ఠానము మొదలగువానిని
బొందుచున్నారు, కావున నుభయలోకములయందును సుఖమే మను
జునిఁజెంది చక్రమువలె దిరుగుచుండును. మఱియు శ్రీభగవంతుఁడు
లోకధర్మసంరక్షణార్థము చతుర్ముఖుని ముఖమునుండి మొదట వేద
ములను వెలిపుచ్చె. అట్టివేదములయందలి ధర్మములను, శ్రీమదాప
స్తంబ, మను, పరాశర, గౌతమ, భరద్వాజ ప్రముఖులగు మహర్షు

లు స్మృతులమూలముగఁ బ్రకాశింపఁజేసిరి. తరువాత (వ్యాసో నారాయణోహరిః) అనువచనము ప్రకారము సాక్షాన్నారాయణాంశసంభూతుండగు వేదవ్యాస మహామునీంద్రుఁడు స్మృత్యుక్తవర్ణాశ్రమ ధర్మాదులను, భగవదవతార ప్రభావంబులను, అనేక దేవతామహిమలను నానావిధనీతిప్రకారంబులను బ్రకాశింపఁజేసిరి, అట్టియష్టాదశ పురాణములు లోకమందుఁ బ్రకాశింపుచున్న విషయము అందరికిని దెలిసిన విషయమేను. మఱియు ఆ మహాపురాణములయందు అద్భుతవిషయంబులుగలిగికర్మసిద్ధిద్వారాజ్ఞానము, జ్ఞానమువలన మోక్షమార్గసాధనంబులని ఘోషింపుచున్నవి. గనుక మనము ముందు కర్మకాండను గుఱించియు, పిమ్మట ఉపాసనాకాండను గుఱించియు, అటుపిమ్మట జ్ఞానకాండనుగుఱించియు విచారింతము —"వేదయతీతి వేదః" తెలియఁజేయునదిగాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తియెట్లనఁగా "విదన్తియతోధర్మాధర్మావితి వేదః" అనఁగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయతఇతి శ్రుతిః" అనఁగా పరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందున శ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁ దెలియఁబడుటనుబట్టి "శ్రుతిః" యని జెప్పఁబడెను, ఆమ్నాయఃఅనఁగా వర్ణించుటయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమునుగుఱించియు వేదానుష్ఠానమును గుఱించియు ఆదియందు భగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషులకుపదేశించెను. ఋషులు తమ శిష్యులకుపదేశించిరి. తదాది స్మార్తకర్మానుష్ఠానముగుఱించి విపులముగా ఆపస్తంబ గౌతమ భరద్వాజాది ప్రముఖులందఱు వారివారి సూత్రములు ప్రకటనజేసిరి, ఆయాసూత్రములయందు ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములనుజేయు పద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము, మొదలగు యజ్ఞములుచేయు విధములును; అవిచేయుటవలనఁ గలుగు ఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము పర

మేశ్వరుని యందు లక్ష్యముంచు విధము, అట్టి భక్తులకుఁ గలుగు ఫల
మును బోధించును. జ్ఞానకాండము:—తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞాన
మును బొందుమార్గమును, అందువలనఁ గలుగు ప్రయోజనమును
బోధించును. మఱియు బ్రాహ్మణులకు ద్విజత్వము షోడశకర్మాచరణం
బుచేఁ గలుగును, కావున నీద్విజత్వసిద్ధికొఱకు ప్రథమములో షోడ
శకర్మలు జెప్పఁబడును ఎట్లనిన ౧ గర్భాధానము, ౨ పుంసవనము,
3 సీమంతము, ౪ జాతకర్మము, ౫ నామకరణము, ౬ అన్నప్రాశన
ము, ౭ చౌలము, ౮ ఉపనయనము, ౯ ప్రాజాపత్యము, ౧౦ సౌమ్య
వ్రతము, ౧౧ ఆగ్నేయవ్రతము, ౧౨ వైశ్వదేవము, ౧౩ గోదానము,
౧౪ స్నాతకము, ౧౫ వివాహము, ౧౬ పితృమేధమని (నామములు)
ఈషోడశకర్మలను కొందరు సూత్రమార్గముగను మఱికొందరు భట్టీ
యమార్గముగను జేయుదురు. ఈరెండుమార్గములు నొకగ్రంథమం
దునస్వరప్రయోగ విధిగా లేనందున, వేదశాస్త్రములయందుఁ బ్రవీ
ణతగల యాజ్ఞికులకుఁ దప్పితక్కిన సామాన్య యాజ్ఞికులకు దానిం
జూచి గ్రహించుటకుఁ గఠినముగా నున్నది. మఱియు నేమంత్రముఁ జెప్పి
ఏక్రియఁ జేయవలయునని యెల్లరకుఁ దెలియకయు, నడుమ నడుమ
ధర్మశాస్త్ర ముండుటచే బ్రయోగములు వరుసగా గ్రహించుటను
దెలియకయున్నది. పెక్కుదేశములయందు ధర్మశాస్త్రరీతిగఁ జేయుం
చువిప్రవర్యులు శ్రమపడుచుండిన కష్టమింతయని జెప్పనలవిగాదు.
ప్రయోగములు కొందరు కొంతకాలమువఱకుఁ జదివియు కొన్ని

ప్రయోగాదులయందు సందేహము గలవారైయున్నారు. కొందరు యీ వేదోక్త ప్రయోగములు దురవగాహంబని ప్రారంభింపకయే యున్నారు. బహుజనులు ఇట్టి క్లేశమపడుటను జూచి యాజుషస్మార్తానుక్రమణిక యను పేరుతో 1909 వ సంవత్సరంబున సహస్ర ప్రతులును, పునః 1912 సంవత్సరంబున సహస్రప్రతులును 1916 స॥రంబున 1500 ప్రతులును ముద్రింపించితిని, ఆముద్రింపించిన ప్రతులన్నియు సెలవైనవి. ఇదియిట్లుండగా దేశములనుంచి బహుజనులు ఈగ్రంథములు పంపుమని పదేపదే జాబులు వ్రాసిరి. అందుమీద ఈముద్రణమందు పూర్వముకన్న బహువిషయములు యీపుస్తకమందు చేర్పబడి వేదశాస్త్రప్రసిద్ధులైన, 1 బ్ర॥ వేమూరి చిరంజీవావధానులుగారిచేతను, 2 బ్ర॥ వేమూరి వేంకటరామ సోమయాజులవారిచేతను, 3 బ్ర॥ ఇంగువ వేంకటకృష్ణ శాస్త్రిగారి చేతను, 4 బ్ర॥ ప్రభల ఆదినారాయణ ఘనాపాటిగారి చేతను, పరిష్కరింపబడి ప్రకటింపబడెను. గనుక ఇక సజ్జనులు సహాయులై నాశ్రమ సార్థకంబుచేసితేని నిట్టియుద్గ్రంథము లనేకములు వెలువరింప నుత్సాహినగుదును. విద్యాదక్షులు సమయోచితమును సద్గ్రంథప్రకటన ప్రయోజనమును నెఱుంగుదురుగాన, విశేషము విన్నవింపబనిలేదు. ఈగ్రంథమందు స్వరాదిస్ఖాలిత్యములున్నచో వానిఁగనుగొన్నవారాసీయులు నన్ను మన్నించి వానిని విశదముగా నాకుఁదెలిపితేని రాబోవుకూర్పునందు సవరణచేయబడును, కాఁబట్టి వేదశాస్త్ర సంపన్నులను బ్రార్థించెదను.

మచిలీపట్టణము
బచ్చుపేట.

ఇట్లు
చెల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి.

నవీనగ్రంథ ప్రకటనము.

యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠము.

ప్రథమభాగము సస్వరము, సద్గ్రంథము.

అయ్యా!

భగవదనుగ్రహముచే చతుర్థముద్రణము త్రిగను ఇది ముద్రింపించుచుండగా బహుజనులుపదేపదేపంపుమని జాబులువ్రాసిరి అప్పట్లో యీగ్రంథమునుపంపలేకపోతిమి "శ్రేయాంసిబహువిఘ్నాని" అనునట్లు ముద్రింపించుచుండ కాగితములు, కాటుక, టైపు సామానులు మొదలగునవి ఒకటికి పదిరెట్లు హెచ్చి కొన్ని సమయములలో దొరకకుండుటవలన గలిగిన యాలస్యమును గూర్చి చదువరులే గ్రహింతురు గాక— గ్రంథస్థవిషయము లెవ్వియనిన, నమకము, చమకము, పురుషసూక్తము, శ్రీసూక్తము భూసూక్తము, అరుణము, సౌరము. త్రిణ, వివాహమంత్రప్రశ్న, ఉపనయనమంత్రప్రశ్న, నక్షత్రేష్టి, ఉపనిషత్తులు అనగా— చిత్తి, శీక్ష, ఆనందవల్లీ, భృగువల్లీ, నారాయణము, పితృమేధము, అగ్నిశ్రవణము, మన్యుసూక్తము, రుద్రసూక్తము, సర్పసూక్తము, దేవీసూక్తము, రాత్రిసూక్తము, హిరణ్యసూక్తము, నీళాసూక్తము, సరస్వతీసూక్తము, లక్ష్మీసూక్తము, కాళీసూక్తము, అన్నసూక్తము, న్యాసఖణ్డ, మహాన్యాసము, దశాంగరౌద్రీకరణము, షోడశాంగరౌద్రీకరణము, ఆత్మరక్షా, శివసంకల్పములు, దశశాన్తులు, సామ్రాజ్యపట్టాభిషేకము, బిల్వాష్టోత్తరశతనామపూజా, ఇన్ద్రాక్షీస్తోత్రము, రుద్రకవచము, నవగ్రహమంత్రములు మొదలగు స్మార్తమంత్రవిషయములన్నియునుగలది ఇది స్మార్తగృహస్థులకును విద్యార్థులకును, రాజాశ్రితులకును, యాజ్ఞికులకును, స్వస్తివాచకులకును, శివాలయవిష్ణ్వాలయార్చకులకును, ఋగ్వేదులకును అత్యవసరముగ నుండదగినది గురువువద్ద 1. 2 సార్లు పాఠము చెప్పించుకొని, స్వయముగా గ్రంథసహాయ్యముచే పఠింపదగును, మఱియు నీగ్రంథముండుటవలన రుద్రాభిషేకము, నవగ్రహశాన్తులు, నవగ్రహజపము, మొదలగునవియును, వివాహోపనయనాదిషోడశకర్మలు మొదలగు స్మార్తకర్మలన్నియు పూర్తిగా నెరవేర్చుటకు సమర్థులగుదురు ఈగ్రంథము వలయువారందఱు వెంటనే వ్రాసి తెప్పించుకొనగలరు ప్రతి 1 కి రు 2—8—0 తమరుమాకు జాబువ్రాయునప్పుడు తమగ్రామం పోస్టు, జిల్లా, తాలూకా, మొదలగునవి విస్పష్టముగా తెనుగుభాషలోగాని ఇంగ్లీషుభాషలోగాని వ్రాయవలెను సందేహములుండకూడదు 5 ప్రతులు ఒకేతూరి వ్రాయునప్పుడు తమరు చేరువనున్న రైల్వేస్టేషన్ పేరు తెలియపర్చవలెను. రైల్వేపార్శెల్ ద్వారా తెప్పించుకొనునప్పుడు మీకు ఖర్చులు చాలా తగ్గును మాకేట్లాగులు గ్రంథములతో పంపుదుము.

గ్రంథస్థవిషయములు.

(ప్రథమభాగము సమాప్తము)

నాళవేష్టన శాంతిః.

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి నాళవేష్టనజం ఫలం । శిశ్నే కంఠే చ నాభౌ చ వేష్టితే చేద్భవేన్మృతిః ॥ తత్ప్రసూతిక్షణే బాహవా పితృవ్యస్యోత్తరే భుజే । మాతృష్వసుర్భవేన్మృత్యుర్ముదరే మాతులస్య చ ॥ పార్శ్వయోస్సహజాత్ పార్శ్వత్రయే నాశో భవేద్ధ్రువం । నాభ్యాది మాలాకారేణ సర్వమృత్యుప్రదం భవేత్ ॥ తద్దోషపరిహారార్థం శాంతిం కుర్యాద్విచక్షణః ॥

పాదప్రక్షాళ్యద్విరాచమ్య ॥ ఓం నమస్సదసే + ఉపాసతాం సర్వేభ్యశ్శ్రీ... భ్యో నమః । అశేషే ఇత్యాది స్వస్వనక్షత్ర గోత్రస్య నక్షత్రే రాశౌ జాతస్యాస్య మమ కుమారస్య నాళవేష్టనజననసూచితదోషస్య సమ్యక్ తద్దోషపరిహారార్థం జన్మనక్షత్రే జన్మరాశేర్వా నామనక్షత్రే నామరాశేర్వా దాదిత్యాది నవగ్రహేషు యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తైస్తైః క్రియమాణ కరిష్యమాణారిష్టదోషపరిహారద్వారా శుభ ఏకాదశస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం యే యే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాస్తే

సాంగ్రీహాణా మత్రీయుక్తల జనకతాసిద్ధ్యర్థం సమాశాప్తిః శ్వశ్రోశ్చ
మాతులాదీనాంచ సర్వాభీష్టపరిపూరణార్థం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థంనా
ళ వేష్టన శాంతి జపహోమాచార్య ఋత్విగ్భిః కారయితుం మమ యోగ్య
తాసిద్ధ్యనుగ్రహాణ॥ కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య గణపతి ఆరాధనం కృత్వా-
ఆచార్యవరణం శుద్ధపుణ్యాహం చ కృత్వా గృహాదికం సర్వం ప్రోక్షయేత్-
శుచౌదేశే వ్రీహీన్ నిక్షిప్య॥ అష్టదళపద్మం లిఖిత్వా నవవస్త్రమాచ్ఛా
ద్య తస్యోపరి తదర్ధం తిలం నిక్షిప్య తదుపరి నవవస్త్రమాచ్ఛాద్య త
స్యోపరి తదర్ధం తండులాన్నిక్షిప్య అష్టదళపద్మం లిఖిత్వా దర్భానాస్తీర్య త
స్యోపరి శ్వేత సూత్రవేష్టితం కుంభం సంస్థాప్య హిరణ్యశృంగం + అణా
వః। ఆపోవా ఇదం + రాపః ఓం॥ గంగేచ యమునేచైవ గోదావరి సర
స్వతి। నర్మదే సింధు కావేరి జలేఽస్మిన్ సన్నిధింకురు॥ ఇతి మంత్రేణ తీర్థం పూ
రయిత్వా ను భరత్నం స్వర్ణ ప్రతిమా లక్ష్మీనారాయణ మూర్తిం
చ నిక్షిప్య - దర్భకూర్చ మామ్రశాఖ పంచత్వక్పంచపల్లవాన్నిక్షిప్య॥
తస్యోపరి నారికేళఫలం నిధాయ॥ ఆకారం స్వర్ణసూత్రేణా వేష్ట్య। రక్త
వస్త్రం తస్యోపరి శ్వేతవర్ణం వస్త్రమాచ్ఛాద్య 'ఇమం మేవరుణ, ఇతి
వరుణాంతర్యామిణం శ్రీమన్నారాయణమావాహయామీతి నారాయణం
నాళ వేష్టన శాంతికలశే ఆవాహయేత్। తత్పురతః కేశవాది ద్వాదశకల
శాన్ స్థాపయేత్। తన్మధ్యే వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధాన్
తన్మధ్యే లక్ష్మీనారాయణమేవం ప్రాదక్షిణ్యేన సప్తదశకలశాన్ స్థాప
యేత్। వాసుదేవాదీన్ లక్ష్మీనారాయణం చేతి పంచకలశాన్ స్థా
పయేత్॥ శన్నో దేవీ, రిత్యపః పూరయిత్వా। తత్కలశే స్వర్ణమూర్తి
ప్రతిమాం నిక్షిప్య। దర్భకూర్చామ్రశాఖ నారికేళఫలాని నిధాయ। గం
ధపుష్పైరలంకృత్య॥ నివేదనం విష్ణుగాయత్ర్యా షోడశోపచారాన్ కు
ర్యాత్ బ్రాహ్మణాన్ బహూన్ వృత్వా స్వయం దర్భహస్తః కలశమన్వా
రభ్య జపేత్॥ వేదాదీన్ జాపయేత్॥ అగ్నిమీళే- ఇషేత్వా- అగ్న ఆ
యాహి- శన్నో దేవీః- కృణుష్వపాజః- మహాగం ఇవ ః- సజోషా ఇంద్ర

అగ్నిం కాయిస్థాప్య - ఆశుశ్శిశానః - విష్ణుసూక్తం-బ్రహ్మసూక్తం-పురుషసూక్తం- నారాయణానువాకం- భూసూక్తం- పంచశాంతిః- ఘోషశాంతిరిత్యాజపిత్వా- కుంభస్యపురతః అగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకుర్యాత్॥

స్వగృహ్యోక్తప్రకారేణ ముఖాంతంకృత్వా- విష్ణుసూక్తేనసమిధాహుతీః - రుద్రసూక్తేన ఆజ్యాహుతీః- బ్రహ్మసూక్తేన అన్నాహుతీః- త్ర్యంబకమంత్రేణ వ్రీహిమిశ్రితిలహోమః- నక్షత్రాష్టావాక్యేన చస్వాహోమః- తత్తన్మంత్రేణ అష్టోత్తరశతం అష్టావింశతివాగంవా హుత్వా- వ్యాహృతిభిః స్విష్టకృతంచహుత్వా పరిధ్యంజనం లేపకార్యం పరిధిపరిహారణం పరిషేచనాంతంకృత్వా- బ్రహ్మోద్వాసనం॥ కుంభోదకేన వరుణసూక్తేన ,దేవస్యత్వేతి, మాతాపిత్రోశ్శిశోశ్చాభిషించేదథవా ప్రోక్షయేత్ - ఆచార్యాయదక్షిణాందత్వా-కలశవస్త్రప్రతిమాం వస్త్రధాన్యానిచదత్వా-ఆజ్యావలోకనం॥ రూపగ్ం రూపంప్రతిరూపో బభూవ-తదస్యరూపంప్రతిచక్షణాయ - ఇంద్రోమాయాభిః పురురూపఈయతే-యుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ - యాఽలక్ష్మీర్యచ్చమేధాస్థ్యంగ్ం సర్వాంగేష్వవ్యవస్థితా। తత్సర్వం శమయాద్యత్వం శ్రియంపుష్టిం చవర్ధయ। ఆజ్యదానం॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదంఆజ్యదానం సదక్షిణాకం సతాంబూలం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ దశదానాని- గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ । రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః॥ ఇమానిదశదానాని నానాగోత్రేభ్యః + ప్రదదే॥ ఆశిషోవాచయిత్వా- సదస్యానాం తాంబూలదక్షిణాంచదత్వా॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ బాలవేష్టనశాంతి స్సంపూర్ణా.

శ్రీరస్తు.

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

ఆదౌ విఘ్నేశ్వరపూజా ప్రారంభః.

ఓమ్॥ దేవీం వాచ మజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి। సానో మంద్రేష మూర్జం దుహానా ధేను ర్వాగస్మా నుపసుష్టుతైతు॥ అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం యా దేవీ సర్వమంగళా। తయో స్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతో జయమంగళమ్॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్। ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ యత్ర యోగీశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః। తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిర్ధ్రువా నీతి ర్మతి ర్మమ॥ స్మృతే సకలకల్యాణభాజనం యత్ర జాయతే। పురుష మజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్॥ సర్వదా సర్వకార్యేషు నాస్తి తేషామమంగళమ్। యేషాం హృదిస్థో భగవాన్మంగళాయతనం హరిః॥ లాభస్తేషాం జయస్తేషాం కుతస్తేషాం పరాభవః। యేషామిందీవరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః॥ ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదామ్। లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయోభూయో నమామ్యహమ్॥ సర్వమంగళమాంగల్యే శివే సర్వార్థసాధికే। శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోఽస్తు తే॥

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః - ఉమామహేశ్వరాభ్యాం నమః - వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః - శచీపురందరాభ్యాం నమః - అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాం నమః - సీతారామాభ్యాం నమః - సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య - ఓమ్ కేశవాయ స్వాహా ॥ ఓమ్ నారాయణాయ స్వాహా - ఓమ్ మాధవాయ స్వాహా - ఓమ్ గోవిందాయ నమః - విష్ణవే నమః - మధుసూదనాయ నమః - త్రివిక్రమాయ నమః - వామనాయ నమః - శ్రీధరాయ నమః - హృషీకేశాయ నమః - పద్మనాభాయ నమః - దామోదరాయ నమః - సంకర్షణాయ నమః - వాసుదేవాయ నమః - ప్రద్యుమ్నాయ నమః - అనిరుద్ధాయ నమః - పురుషోత్తమాయ నమః - అధోక్షజాయ నమః - నారసింహాయ నమః - అచ్యుతాయ నమః - జనార్దనాయ నమః - ఉపేంద్రాయ నమః - హరయే నమః - శ్రీకృష్ణాయ నమః ॥ (ప్రాణానాయమ్య)

ఉత్తిష్ఠంతు భూతపిశాచాః యే తే భూమిభారకాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే ॥ ఓం భూః - ఓం భువః - ఓగ్ం సువః - ఓం మహః - ఓం జనః - ఓం తపః - ఓగ్ం సత్యమ్ - ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓమాపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥

మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం శుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణోరాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్య బ్రహ్మణః - ద్వితీయపరార్ధే - శ్వేతవరాహకల్పే - వైవస్వత మన్వంతరే - కలియుగే - ప్రథమపాదే - జంబూద్వీపే - భరతవర్షే - భరతఖండే - మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే - కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశే - శోభనగృహే సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణస

న్నిథౌ- అస్మిన్వర్తమానె వ్యవహారిక చాంద్రమానేన... సంవత్సరే... అయనే...ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ...వాసరే॥ శుభనక్షత్రే-శుభయోగే-శుభకరణ ఏవంగుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ-శ్రీ మాన్-గోత్రః - నామధేయః - శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహా స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ కలశస్య ముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్రస్సమాశ్రితః।మూలే తత్రస్థితో బ్రహ్మామధ్యే మాతృగణాస్స్మృతాః॥ కుక్షౌతు సాగరా స్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేద స్సామ వేదోహ్యథర్వణః। అంగైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః॥ ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే। ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే। ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతాన్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవ ఆపోఽన్న మాపోఽమృతమాప స్సమ్రాడాపో విరాడాప స్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ స్యాపో జ్యోతీగ్ ష్యాపో యజూగ్ ష్యాప స్సత్యమా పస్సర్వా దేవతా ఆపోభూర్భువస్సువ రాప ఓమ్॥

శ్లో॥ గంగేచయమునే కృష్ణే గోదావరి సరస్వతి। నర్మదేసిం ధుకావేరి జలేఽస్మిం త్సన్నిధింకురు॥ ఆయాంతు శ్రీమహాగణాధిపతి పూజార్థం మమదురితక్షయకారకాః। కలశోదకేనపూజాద్రవ్యాణిసం ప్రోక్ష్య దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ ఓం అసునీతే పునరస్మాసు

చక్షుః పునః ప్రాణమిహ నో ధేహి భోగమ్ । జ్యోక్పశ్యేమ సూర్య
ముచ్చరంతమనుమతే మృడయా నస్స్వస్తి ॥ అమృతం వై ప్రాణా
అమృతమాపః ప్రాణానేవ యథాస్థానముపహ్వయతే ॥ స్థిరో భవ ।
వరదో భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో భవ । స్థిరాసనం కురు ॥
ఓం గణానాం త్వా గణపతిగ్ం హవామహే కవిం కవీనాముపమశ్ర
వస్తమమ్ । జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆ నశ్శృణ్వన్నూతిభి
స్సీద సాదనమ్ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః ధ్యాయామి ॥ ఆవాహ
యామి ॥ సువర్ణరత్నఖచితసింహాసనం సమర్పయామి ॥ పాదయోః పా
ద్యం సమర్పయామి ॥ హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి ॥ శుద్ధాచమనీ
యం సమర్పయామి ॥ ఓం ఆపో హి ష్ఠా మయోభువః । తా న ఊర్జే ద
ధాతన । మహే రణాయ చక్షసే । యో వశ్శివతమో రసః । తస్య భాజ
యతేహ నః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అరంగమామవః । యస్య క్ష
యాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చ నః ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః ॥
శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి ॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయం స
మర్పయామి ॥ ఓమభివస్త్రా సువసనాన్యర్షాభి ధేనూః సుదుఘాః
పూయమానాః । అభిచంద్రా భర్తవే నో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్రథినో దే
వ సోమ ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః । వస్త్రం యుగ్మం సమర్పయామి ॥
వస్త్రధారణానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ॥ యజ్ఞోపవీతం
పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్యమగ్ర్యం
ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః ॥ శ్రీమహాగణాధిపత

తేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతధారణానంతరం శు
ద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపు
ష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్॥ శ్లో॥ శ్రీగంధం చందనోన్మిశ్రం కర్పూరేణ సుసంయుతమ్। వి
లేపనం సురశ్రేష్ఠ ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహాగణాధిపతయేన
మః॥ శ్రీగంధం సమర్పయామి॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతు
పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే। శ్రీమహాగ
ణాధిపతయే నమః గంధస్యోపరి అలంకరణార్థం అక్షతాం త్సమర్పయా
మి॥ పుష్పైః పూజయామి॥ ఓం సుముఖాయ నమః। ఓం ఏకదంతాయ
నమః। ఓం కపిలాయ నమః। ఓం గజకర్ణకాయ నమః। ఓం లంబోదరా
యనమః। ఓం వికటాయ నమః। ఓం విఘ్నరాజాయ నమః। ఓం గణాధి
పాయ నమః। ఓం ధూమకేతవే నమః। ఓం గణాధ్యక్షాయ నమః। ఓం
ఫాలచంద్రాయ నమః। ఓం గజాననాయ నమః। ఓం వక్రతుండాయ నమః।
ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః। ఓం హేరంబాయ నమః। ఓం స్కందపూర్వజా
యనమః। ఓం సర్వసిద్ధిప్రదాయకాయ నమః॥ శ్రీమహా — నమః॥
షోడశనామపూజాం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైర్ఘ్రా
ణా గంధైస్సుసంయుతః। ఆఘ్రేయస్సర్వ దేవానాం ధూపోఽయం
ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా—నమః॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥
సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితం ప్రియమ్। గృహాణ మం
గళం దీపం త్రైలోక్య తిమిరాపహ। భక్త్యా దీపం ప్రయచ్ఛామి దేవా
య పరమాత్మనే। త్రాహి మాం నరకాద్ఘోరా ద్దివ్యజ్యోతిర్నమోఽస్తు
తే॥ శ్రీమహా—నమః॥ దీపం దర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధా
చమనీయం సమర్పయామి॥ నైవేద్యం॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవి

తుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥
సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి॥ అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి।
శ్లో॥ నైవేద్యం షడ్రసోపేతం ఫలలడ్డుకసంయుతమ్। భక్ష్యభోజ్యసమా
యుక్తం ప్రీత్యైతత్ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా-నమః॥ మహానైవేద్యం
సమర్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయ స్వాహా॥ ఓం అపానాయ స్వాహా। ఓం
వ్యానాయ స్వాహా। ఓం ఉదానాయ స్వాహా। ఓం సమానాయ స్వాహా
మధ్యేమధ్యేపానీయం సమర్పయామి॥ అమృతాపిధానమసి॥ ఉత్త
రాపోఽశనం సమర్పయామి। హస్తౌ ప్రక్షాళయామి। పాదౌ ప్రక్షాళ
యామి। శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై
ర్నాగవల్లీదళైర్యుతమ్॥ ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతి
గృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా-నమః॥ తాంబూలం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ ఘృ
తవర్తిసహస్రైశ్చ కర్పూరశకలైస్తథా। నీరాజనం మయాదత్తం
గృహాణ వరదోభవ॥ శ్రీమహా-నమః॥ నీరాజనం సమర్పయామి॥
శ్లో॥ సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః। లంబోదరశ్చ వికటో వి
ఘ్నరాజో గణాధిపః। ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః
వక్రతుండ శ్శూర్పకర్ణో హేరంబస్స్కందపూర్వజః॥ షోడశైతాని నా
మాని యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి॥ విద్యారంభే వివాహే చ ప్రవేశే
నిర్గమే తథా। సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య న జాయతే॥ శ్రీ
మహా-నమః॥ సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికాని
చపాపాని జన్మాంతరకృతానిచ। తాని తాని వినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదే పదే
పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః। త్రాహిమాం
కృపయా దేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథాశరణం నాస్తి త్వమేవ శర
ణం మమ॥ తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్ష గణాధిప॥ శ్రీమహా +

నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥శ్లో॥విఘ్నేశ్వరాయ వరదాయ గణేశ్వరాయ సర్వేశ్వరాయ శుభదాయ సురేశ్వరాయ విద్యాధరాయవికటాయచ వామనాయ భక్తప్రసన్న వరదాయ నమోనమోఽస్తు॥శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యాతపఃపూజాక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూర్ణ తాంయాతి సద్యోవందేగణాధిపమ్॥మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనంగణాధిప। యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీమహాగణాధిపతి స్సుప్రీతో వరదో భూత్వా ఉత్తరే శుభకర్మణ్యా విఘ్న మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఉత్తరేశుభకర్మ ణ్యవిఘ్నమస్తు। శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాస్తానిధర్మాణిప్రథమా న్యాసన్। తేహ నాకం మహిమానస్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతిదేవాః॥ శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థానముద్వాసయామి॥శ్లో॥వక్రతుండమహాకాయసూర్యకోటిసమప్రభ। అవిఘ్నం కురుమే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా॥ శోభనార్థంపునరాగమనాయచ॥ ఓమ్ తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి। తన్నో దంతిః ప్రచోదయాత్॥ ఇతి జపంకృత్వా ॥ శ్లో॥ ఆవాహనం నజానామి నజానామి విసర్జనమ్॥ పూజాంచైవ నజానామిక్షమ్యతాంగణాధిప॥

ఓమ్ తత్సత్.

శ్రీవిఘ్నేశ్వరపూజా సమాప్తా.

విష్వక్సేన పూజా.

ఆదౌనిర్విఘ్న పరిసమాప్త్యర్థం విష్వక్సేన పూజాంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥

విష్వక్సేనం సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధినాథంముద్రాచక్రేకర తలయుగేశంఖదండౌదధానం । మేఘశ్యామంసుమణిమకుటం పీతవ స్త్రంశుభాంగంధ్యాయేదేవందళితదనుజం సూత్రవత్యాసమేతమ్॥ శ్రీ విష్వక్సేనంధ్యాయామి॥ముగ్ధసూత్రవతీనాథం చతుర్భుజ విరాజితమ్ పరిత్రాతాఽఖిలానీకం దేవమావాహయామ్యహమ్। శ్రీవిష్వక్సేనమా వాహయామి॥రత్నసింహాసనంసమర్పయామి॥ పాదయోఃపాద్యంసమ ర్పయామి॥ హస్తయోరర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ముఖేఆచమనీయం సమ ర్పయామి॥ ఆపోహిష్ఠేతిస్నాపయామి॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీ యంసమర్పయామి॥ చమూపతేనమస్తేస్తునరకార్ణవతారక । దదామి వస్త్రందేవేశ ధారయత్వమనుత్తమం॥ వస్త్రంసమర్పయామి॥ఊర్ధ్వ పుండ్రం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవితంసమర్పయామి ॥ కస్తూరీకుంకు మోపేతం కర్పూరేణసమన్వితం।గృహ్యతాందేవతాశ్రేష్ఠ దివ్యచంద నలేపనమ్॥ దివ్యశ్రీచందనం సమర్పయామి॥ అలంకారార్థమక్షతాం త్సమర్పయామి॥ ఓం విష్వక్సేనాయనమః।సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధి నాథాయనమః । జ్ఞానముద్రధరాయనమః । శంఖచక్రాయుధాయన మః। దండపాణయేనమః।మేఘశ్యామాయనమః। సుమణిమకుటాయ నమః। పీతవస్త్రాయనమః। శుభాంగాయనమః। దేవాదిదేవాయనమః। విజితదనుజాయనమః। సూత్రవతీసమేతాయనమః । సర్వవిఘ్నహరా యనమః।సర్వార్థప్రదాయినేనమః। వేత్రహస్తాయనమః। పుండరీకాక్షా యనమః।నానావిధపరిమళపుష్పాణిసమర్పయామి॥ వనస్పత్యుద్భవై

ద్దివ్యైర్గంధాఢ్యైస్సుమనోహరైః । కపిలాఘృతసంయుక్తో ధూపో యం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥ సాజ్యం త్రివర్తి సంయుక్తం వహ్నినా యోజితం ప్రియం । గృహాణ మంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహ ॥ దీపం దర్శయామి ॥ ధూపదీపానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి॥ నైవేద్యం ॥ గుడోపహార నైవేద్యం సమర్పయామి ॥ మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి ॥ ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి॥ హస్తౌ ప్రక్షాళయామి॥ పాదౌ ప్రక్షాళయామి ॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతమ్। ముక్తాచూర్ణేన సంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాంబూలం సమర్పయామి॥ విష్వక్సేన నమస్తేస్తు లోకరక్షణతత్పర। నమస్సూత్రవతీనాథ వేత్రహస్తాయ తేనమః ॥ ప్రదక్షిణనమస్కారాంత్సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పవిత్రం సర్వలోకానాం సర్వాభీష్టార్థసాధకమ్। సర్వమోహాకరం తుభ్యం స్వర్ణపుష్పం దదామ్యహమ్ ॥ సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం చ మయాపతే। యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాంత్సర్వాత్మక శ్రీవిష్వక్సేనస్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥ ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు॥ శ్రీవిష్వక్సేనప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ విష్వక్సేనం యథాస్థానముద్వాసయామి॥ మం॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । తే హ నాకం మహిమానస్సచంత యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః॥ యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం.

విష్వక్సేనపూజా సమాప్తా.

అథ పుణ్యాహవాచనవిధిః.

ప్రయోగపారిజాతే ॥

శ్లో॥ ద్వాత్రింశదంగుళం దీర్ఘం సమంతాచ్చతురశ్రకమ్। రేఖే ద్వే కోణతః కోణే తిర్యక్కుర్వీత పార్శ్వయోః। కోష్ఠాని కారయేత్తత్ర ద్వా

త్రింశత్సంఖ్యకాన్వితు । పదవత్పార్శ్వయోస్తత్ర పురతో గజతుండ
వత్ । పశ్చిమే కలశాకారం నిర్మితం బ్రహ్మణా పురా । తదేవస్వస్తికం చే
తి ప్రవదంతి మహర్షయః । తండులైస్సంలిఖేద్భూమా ఆదౌ తు శుభక
ర్మణామ్ । తన్మధ్యే స్థాపయేద్రాశౌ స్వజలం కలశత్రయం । సౌవర్ణం రా
జితం వాపి కాంస్యం వా రత్నపూరితమ్ । త్రిపాత్రైర్విన్యసేత్తత్ర సౌవర్ణే
రాజితే పి వా । సఫలే కాంస్యపాత్రే వా న్యసేత్తండులపూరితే । సువర్ణ
పత్రపుష్పైర్వా పంచరత్నైస్సమన్వితే । పత్నీపుత్రైస్సమాయుక్తో
శుభార్థిబ్రాహ్మణైస్సహ । వివాహాంతేషు సర్వేషు గర్భాధానాదికర్మ
సు । నాందీశ్రాద్ధం సముద్దిశ్య స్వస్తివాచనమాచరేత్ । స్వస్తివాచ
నమంత్రేషు సర్వేషాం వృద్ధికర్మణామ్ ॥

తా॥ పుణ్యాహవాచనవిధిని కొంచం వ్రాయుచున్నాను॥ "ద్వాత్రిం
శదంగుళం దీర్ఘం ... కర్మణామ్" ఇరువది రెండంగుళముల పొడ
వును, అంతటను నాలుగంచులును, రెండు లేఖములును, కోణములు
ను, పార్శ్వములనుండునట్లు చేయవలయును. ఇరువదిరెండు కోష్ఠము
లను గల్పింపవలయును. పార్శ్వములయందు బదాకారముగఁ జేయ
వలయును. ముందర గజతుండాకారముగ రచింప వలయును. పశ్చిమ
మునందుఁ గలశాకారమును నిర్మించవలయును. అదియే స్వస్తికమని
మహర్షులు చెప్పుచున్నారు. శుభకర్మలను జేయునపుడు ముందుగఁ
దండులములచే సంలేఖనమును జేయవలయును. దానిమధ్యమునఁ బా
ర్శ్వభాగములయందు జలముతోఁ గూడిన మూడు కలశములను స్థా
పించవలయును. రత్నపూరితములగు బంగారపాత్రననైనను, రజితపా
త్రలనైనను, కాంస్యపాత్రలనైనను, నుంచవలయును. రత్నములు ల
భించని యెడల తండులములచేతనైనను, ఆపాత్రలయందుంచవలయును.
అయిదుసువర్ణపుష్పములనైనను, అయిదురత్నములనైననునుంచవల
యును, అట్లుంచి పత్నీపుత్రులతోఁ గూడి శుభార్థియై బ్రాహ్మణులతోఁ
గూడ పుణ్యాహవాచనమును సకలశుభకర్మములయందును నాచరింత

వలయును. వివాహాదులయందును గర్భాధానాది కర్మలయందును నాందీ శ్రాద్ధము నుద్దేశించి స్వస్తివాచనము నాచరించవలయును. సమస్తవృద్ధికర్మలకును పుణ్యాహవాచనము ముందు చెప్పబడిన దని తాత్పర్యము.

ఇతి పుణ్యాహవాచనవిధిస్సమాప్తః.

పుణ్యాహవాచన సూత్రమ్.

ఆశ్వలాయనగృహ్యపరిశిష్టేప్రోక్తమ్.

అథ స్వస్తివాచన మృద్ధిపూర్తేషు స్వస్త్యయనం వాచయేదిత్యాచార్యః । బుద్ధిర్వివాహాంతా అపత్యసంస్కారాః । ప్రతిష్ఠోద్యాపనేపూర్తం । తత్కర్మణ ఆద్యంతయోః కుర్యాచ్ఛుచి స్స్వలంకృతో వాచయీతతిథా భూతే సన్మని మంగళసంభారభృతి యుగ్మాన్ బ్రాహ్మణాన్ ప్రశస్తానాచారలక్షణ సంపన్నానర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్యదక్షిణయాతోషయే దథప్రాఙ్ముఖాః ప్రశస్తాదర్భపాణ యస్తిష్ఠేయుస్తద్దక్షిణతో వాచయితో దఙ్ముఖస్సాంస్కార్యా వాచయితు ర్దక్షిణపార్శ్వ మాతిష్ఠేయు రథవాచయితా దర్భపాణి రపాంపూర్ణముదకుంభంస్వర్చితం సపల్లవముఖం గృత్వాతిష్ఠన్ సమాహితో మనస్సమాధీయతామితి బ్రాహ్మణాన్బ్రూయాత్సమాహితమనసస్మః ఇతి తేబ్రూయుః ప్రసీదంతు భవంతఇతి వాచయిత్వా ప్రసన్నాస్మః ఇతి తరేఽథ తేసర్వేసంహృత్యశాంతిః పుష్టిస్తుష్టిర్వృద్ధిరవిఘ్నమాయుష్య మారోగ్యం శివంకర్మ కర్మసమృద్ధి ర్ధర్మసమృద్ధిః పుత్రసమృద్ధిర్వేదసమృద్ధి శాస్త్రసమృద్ధి ర్ధనధాన్యసమృద్ధిరిష్టసమృద్ధి రిత్యేతాని పంచదశతంత్రాణ్యుక్తాని తన్నామ్నా కర్మదేవతాం ప్రీయతా మితి బ్రూయు రథ వాచయితా పూర్వవ త్తల్లింగమంత్రాన్ పఠిత్వా త్రిస్త్రి

ణ్మండపమధ్యేచ స్వస్త్యైరోం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంత్వితి బ్రూయాత్తేఽపి తథా ప్రత్యేకం ప్రతిబ్రూయు రోమిత్యృధ్యతా మిత్యృద్ధ్యా ప్రతిబ్రూయు రథ ప్రాఙ్ముఖమాసీనం సామాత్యం కర్తారం బ్రాహ్మణాస్సపల్లవదర్భపాణయః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠేయు శ్శాంతిపవిత్రలింగాభి రద్భి రభిషించేయుః పురంధ్ర్యోనీరాజనాది కుర్యుః॥

తా॥ అనంతరము స్వస్తివాచనము (చెప్పఁబడుచున్నది) బుద్ధికర్మయందును పూర్తకర్మలయందును స్వస్తివాక్యములను చెప్పవలసినది అని ఆచార్యులు చెప్పిరి. (గర్భాధానము మొదలు) వివాహముతుదిగాగల బాలురకు జేయఁదగిన సంస్కారములు బుద్ధికర్మలు. వాపీకూపాదులయొక్క ప్రతిష్ఠయు (వ్రతాదులయొక్క) ఉద్యాపనమున్ను పూర్తకర్మలు, ఆకర్మలయొక్క ప్రారంభమందును అవసానమందును (స్వస్తివాచనమును) చేయవలసినది. (యజమానుఁడు) శుచియై అలంకరించబడినవాఁడై (స్వస్తివాక్యములను) చదివించవలసినది. అలంకరించబడిన మంగళవస్తువులు కలిగియున్న గృహమందు యోగ్యులును ఆచారసంపన్నులును (అయిన) ద్వంద్వముగానున్న బ్రాహ్మణులను అర్ఘ్యపాద్యాదులచే పూజించి దక్షిణచే సంతోషపెట్టవలసినది, పిమ్మట యోగ్యులగు (ఆ బ్రాహ్మణులు) దర్భలు హస్తములయందు గలవారై తూర్పు మొగముగలవారై యుండవలసినది. (పుణ్యాహమంత్రములను) చదివించే (యజమానుండు) ఉత్తరముఖముగలవాఁడై ఆ బ్రాహ్మణులకు దక్షిణదిశయందు (ఉండవలసినది (యజమానునిచే) సంస్కారము జేయఁదగిన (కుమాళ్లు మొదలగువారు) యజమానునియొక్క దక్షిణభాగమందుండవలసినది. పిమ్మట యజమానుఁడు దర్భలు హస్తమందు గలవాఁడగుచు ఉదకముతో నిండియున్న అలంకరించబడిన చిగుళ్లు ముఖమందుగల ఉదకపాత్రమును ధరించియున్నవాఁడగుచు స్థిరచిత్తుఁడై మనస్సు స్థిరపరచబడుగాక యని

బ్రాహ్మణులనుగూర్చి చెప్పవలసినది. స్థిరపరచబడిన మనస్సుగలవారమగుచున్నాము అని ఆబ్రాహ్మణులు (ప్రతివాక్యమును) చెప్పవలసినది. (ఓబ్రాహ్మణులారా) మీరుప్రసన్నులగుదురుగాక అని యజమానుడు (చెప్పుచున్నాడు) ప్రసన్నులమగుచున్నాము అని బ్రాహ్మణులు (చెప్పుచున్నారు) పిమ్మట ఆయజమానుడు బ్రాహ్మణులున్ను అందఱునుకూడి శాంతి, పుష్టి, తుష్టి, వృద్ధి, అవిఘ్నము, ఆయుష్యము, ఆరోగ్యము శివమైనకర్మ, కర్మసమృద్ధియు, ధర్మసమృద్ధియు, పుత్రసమృద్ధియు వేదసమృద్ధియు శాస్త్రసమృద్ధియు, ధనధాన్యసమృద్ధియు. ఇష్టసమృద్ధియు అను నీపదిహేనుకృత్యములు చెప్పబడినవి. ఆపేరుచేతకర్మదేవతనుగూర్చి తృప్తినొందుగాకా"యని చెప్పవలసినది. పిమ్మటయజమానుడు పూర్వమువలె శాంతి, పుష్టి.(మొదలగుపదములు) గల మంత్రములను పఠించి మూడేసిమార్లు(మొదటిపర్యాయము) అల్పస్వరముచేతను (రెండవపర్యాయము)మధ్యమస్వరముచేతను (మూడవపర్యాయము) ఉచ్చస్వరముచేతను "ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు" "స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు" "ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు" అని (ఈమూడువాక్యములును) చెప్పవలసినది. ఆబ్రాహ్మణులున్ను వేరువేరుగా ప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. ఋద్ధికర్మయందు "ఓమిత్యృధ్యతాం" అని ప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. పిమ్మట తూర్పుమొగముగా కూర్చున్న భృత్యాదులతోకూడియున్న యజమానునిగూర్చి బ్రాహ్మణులు చిగుళ్ళతోను దర్భలతోను కూడిన కలశములు గలవారగుచు పడమర మొగములుగలవారలయి ఉండవలసినది. శాంతి, పవిత్రమొదలగు పదములుగల ఋక్కులచేత (యజమానుని)అభిషేకము జేయువలసినది. కుటుంబవంతులయిన సువాసినీ స్త్రీలు నీరాజనము మొదలగుదానిని చేయవలెను.

న్యాసః॥శ్లో॥ సంపూజ్యగంధమాల్యాద్యైర్బ్రాహ్మణాన్ స్వస్తి వాచయేత్ । కామ్యకర్మణి మాంగల్యే సంగ్రామాద్భుత దర్శనే॥

యమస్సు ॥ శ్లో॥ ఓంకారం బ్రహ్మణేకుర్యాన్నిగోంకారం మహీపతౌ ।
ఉపాంశుచతథాన్యైశ్యస్వస్తిశూద్రే ప్రకీర్తయేత్ ॥

పుణ్యాహవాచనవిషయము సమాప్తము.

అథ పుణ్యాహవాచన ప్రయోగః.

(3) ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు। (శిరస్యభిమంత్ర్య) శివా ఆపస్సంతు (కలశేష్వభిమృశ్య) సౌమనస్యమస్తు (3) (హృదయేఽభిమృశ్య) అక్షతం చారిష్టం చాస్తు-ఓం అక్షత పాఽస్యత్రా ప్రియ మే ధాస్తో అక్షతా అక్షంతు పుత్రికా ఉత పురన్ధిర్ఽక్షవ్యచతే । అక్ష తపాస్యతి॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ ॥ గం ధాః పాంతు॥ ఓం ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ అక్షతాః పాంతు॥ ఆయుష్యమస్తు ॥ పుష్పాణి పాంతు - సౌమంగల్యం చాస్తు॥ తాంబూలాని పాంతు- ఐశ్వర్యమస్తు॥ దక్షిణాః పాంతు - బహుదేయమస్తు॥ శ్రేయస్సమస్తు। ప్రజాపతిః ప్రీయతామ్ । శాంతి రస్తు। యం కృత్వా సర్వవేదయజ్ఞక్రియాకరణకర్మారంభాశ్శుభాశ్శోభనాః ప్రవర్తంతే। తమహమోంకారమాదింకృత్వా - భవద్భిరనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ వాచ్యతామ్। భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యేమాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥ ద్రవిణోదాః ద్రవిణసస్తురస్య। ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయంసత్ । ద్రవిణోదా

వీరవతీమిషంనో । ద్రవిణోదా రాసతేద్దీర్ఘమాయుః ॥ సవితా
పశ్చాతా త్సవితా పురస్తాత్సవితోత్తరాత్తా త్సవితాధరాత్తాత్ । స
వితాన స్సువతు సర్వతాతిం సవితా నో రాసతాం దీర్ఘమాయుః॥
నవోనవో భవతి జాయమానో ఽహ్నాం కేతు రుషసా మేత్యగ్రే ।
భాగం దేవేభ్యోవిదధాత్యాయ న్ప్రచంద్రమా స్తిరతి దీర్ఘమాయుః ॥
ఆపఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ॥ యస్త్వా హృదా కీరి
ణా మన్యమానోఽ మర్త్యం మర్త్యోజోహవీమి । జాతవేదోయశో
అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వ మశ్యామ్। యస్మైత్వగ్ం
సుకృతే జాతవేద ఉలోక మగ్నే కృణవ స్స్యోనమ్। అశ్వినగ్ంసపు
త్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిం నశ తే స్వస్తి॥ సంత్వాసించా
మి యజుషా ప్రజా మాయుర్ధనంచ ॥ దక్షిణకలశ మాదాయ। ప్రా
క్కూల శేకించి త్కించి దుదకం నినయతి । దీర్ఘమాయు రస్తు - మన
స్సమాధీయతామ్ ॥ సమాహితమనసస్స్మః । ప్రసీదంతు భవంతః।
ప్రసన్నా స్స్మః। శాంతి రస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టి రస్తు। వృద్ధి రస్తు।
అవిఘ్న మస్తు । ఆయుష్య మస్తు । ఆరోగ్య మస్తు । స్వస్తిశివం
క ర్మాస్తు । కర్మ సమృద్ధి రస్తు । పుత్రసమృద్ధి రస్తు । వేదసమృద్ధి
రస్తు । శాస్త్రసమృద్ధి రస్తు। ధనధాన్య సమృద్ధిరస్తు। ఇష్టసంపదస్తు।
ఈశాన్యాం బహిర్దేశే అరిష్టనిరసన మస్తు । కలశయోరీశాన్యదేశే
ఉదకం సించేత్ । యత్పాపం తత్ప్రతిహత మస్తు। యచ్ఛ్రేయ స్తదస్తు॥
శుక్రాంగారక బుధబృహస్పతి శనైశ్చర రాహు కేతు సోమసహితాఽ
దిత్యపురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్। తిథికరణముహూర్తజన్మ
నక్షత్రదిగ్దేవతాః ప్రీయంతామ్। నైరృత్యాం దిశి శామ్యంతు ఘోరా

శామ్యంతుపాపాని। శామ్యంతుఈతయః। ప్రథమకలశే। శుభాని వర్ధంతామ్। శివా ఋతవ స్సంతు। శివా ఓషధయ స్సంతు । శివావనస్పతయ స్సంతు। అహోరాత్రే శివే స్యాతామ్। ఉత్తరే శుభకర్మణ్యావిఘ్న మస్తు। ఉత్తరోత్తర మహాభివృద్ధి రస్తు। ఉత్తరోత్తరాశ్శుభాః క్రియా స్సంపద్యంతామ్। అగ్నిపురోగా విశ్వేదేవాశ్చ ప్రీయంతామ్ । మాహేశ్వరీపురోగాః మాతరః ప్రీయంతామ్ । ఇంద్రపురోగామరుద్గణాః ప్రీయంతామ్। వసిష్ఠపురోగాఋషిగణాః ప్రీయంతామ్। శ్రీవిష్ణుపురోగా స్సర్వే దేవాశ్చ ప్రీయంతామ్ । ఆదిత్య పురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్ । ఋషయ శ్ఛందాగ్ స్యాచార్యా వేదా యజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతామ్ । బ్రహ్మచ బ్రాహ్మణాశ్చ ప్రీయంతామ్। బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాశ్చప్రీయంతామ్।శ్రద్ధామేధేప్రీయేతామ్ । ప్రీయతాం భగవా న్నారాయణః । ప్రీయతాం భగవా న్పర్జన్యఃప్రీయతాంభగవాన్ స్వామీమహాసేనః । ప్రీయతాంభగవాన్పితామహఃప్రీయతాం భగవా న్ప్రపితామహః ॥ సత్యా ఏతా ఆశిష స్సంతు । పుణ్యాహకాలా వాచ్యంతామ్ ॥ ఉద్గాతేవశకునే సామగాయసి॥ బ్రహ్మపుత్రఇవసవనేషు శగ్ంససి॥ వృషేవ వాజీ శిశుమతీరపీత్యా సర్వతో న శ్శకునే భద్ర మావద । విశ్వతో నశ్శకునే పుణ్య మావద । యాజ్యయా యజతి ప్రత్తిర్వైయాజ్యాః । పుణ్యైవ లక్ష్మీః పుణ్యా మేవ తల్లక్ష్మీగ్ంసంభావయతి।పుణ్యాం లక్ష్మీం సంస్కురుతే॥యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్ । తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషమ్ । యదా వై సూర్యఉదేతి । అథ నక్షత్రం నైతి । యావతి తత్రసూర్యో గచ్ఛేత్। యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్ । తావతి కుర్వీతయత్కారీస్యాత్ ॥ ఓంతానివా ఏతాని యమనక్షత్రాణి । యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి తేషు కుర్వీతయ

త్రాం కరిష్యత్ । పుణ్యాహం భవన్తో బ్రువన్తు । ఓం పుణ్యాహంభవంతో బ్రువంతు। ఓం పుణ్యాహమ్॥ఏవం త్రిః॥స్వస్తయే వాయుముపబ్రవామహై సోమమ్।స్వస్తిభువనస్య యస్పతిః।బృహస్పతిగ్ం సర్వగణగ్ం స్వస్తయే। స్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతునః॥ ఆదిత్య ఉదయనీయః । పథ్యే వేద స్వస్త్యైప్రియంతి। పథ్యాం స్వస్తిమభ్యుద్యంతి । స్వస్తిస్వస్త్యై వేదప్రియంతి। స్వస్త్యుద్యంతి। స్వస్త్యుద్యంతి॥ స్వస్తినఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః॥ స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః॥ స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు ॥ అష్టౌ దేవావసవ స్సోమ్యాసః । చతస్రో దేవీ రజరా శ్రవిష్ఠాః । తేయజ్ఞం పాంతు రజసః పురస్తాత్ । సంవత్సరీణ మమృతగ్ం స్వస్తి॥ మహ్యం సకుటుంబాయ శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయకర్మణే మహాజనానుజ్ఞాతాయాశీర్వచన మపేక్షమాణా యాయుష్మతే స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు। ఆయుష్మతేస్వస్తి॥ ఏవంత్రిః॥ ఓగ్ం స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు । ఓగ్ం స్వస్తి। ఏవంత్రిః॥ ఋధ్యామ స్తోమగ్ం సనుయామవాజ మానో మంత్రగ్ం సరథేహోపయాతమ్ । యశోను పక్వం మధు గోష్వంతరా భూతాంశో అశ్వినోః కామ మప్రాః॥ సర్వామృద్ధి మృధ్నుయామి ఇత్యం వై తేజ స్సైవ పురస్తాత్పర్యభవ చ్ఛందోభిర్న్యాహ్యతోక్షై రుపరిష్టాద్గాయత్ర్యాస్సర్వతో ద్వాదశాహం పరిభూయా త్సర్వా మృద్ధిమార్ధ్నోత్సర్వా మృద్ధి మృధ్నోతి యఏవం వేద ॥ ఋధ్యాస్మ హవ్యైర్నమ సోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు । అనూరా

కారా స్వాదిహా స్వర్గయాంతు। శతం జీవంతు శరదస్సువీరాః। శ్రీశ్చ శ్రీ
ర్మే తేజసా స్మృతాః। త్రిష్టుభం దాగంసి శ్రీశ్చ వర్ధతాం। శ్రేయ
ఇష్టాన్యాం। ఋషీణాం మధ్యరత్నేష్వర్ఘ క్షేత్రేషు ప్రతిష్ఠితాః।
సామాన్యకలశాభ్యాం దక్షిణోత్తరకలశౌ యుగపద్గృహీత్వా॥
ద్విజా భవంతో బ్రువంతు। ఋధ్యతామ్॥ ఋద్ధిసమృద్ధిః। పుణ్యాహ
సమృద్ధిరస్తు। స్వస్తిపుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు। వర్షశతసంపూర్ణమస్తు। గో
త్రాభివృద్ధిరస్తు। శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు। శుభగ్ం శుభమస్తు
పువ రపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు॥ సర్వానంద దస్తు। (ఇత్యు
దకం నిక్షిప్య) శుచీవో హవ్యా మరుతశ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ంహినో
మ్యధ్వరగ్ంశుచిభ్యః॥ ఋతేన సత్యమృతసాప ఆయంఛుచిజన్మాన
శ్శుచయః పావకాః॥ అగ్నిశ్శుచివ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిః కవిః।
శుచీ రోచత ఆహుతః। ఉదగ్నే శుచయ స్తవ శుక్రా భ్రాజంత ఈ
రతే। తవజ్యోతీగ్ంష్యర్చయః। యత్తో స్వేంద్రం స్తవామ శుద్ధ
శుద్ధేన సామ్నా। శుద్ధైరుక్థైర్వావృధ్వాంసమ్। శుద్ధ ఆశీర్వాం
మమత్తు। ఇంద్రశుద్ధో న ఆగహి। శుద్ధ శుద్ధాభి రూతిభిః। శుద్ధో
రయిం నిధారయ। శుద్ధో మమద్ధిసోమ్యః। ఇంద్ర శుద్ధో హినో
రయిమ్। శుద్ధో రత్నాని దాశుషే। శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసే। శు
ద్ధో వాజగ్ం సిషాససి। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్। యేనదే
వాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతేసదా। తేన సహస్రధారేణ। పావమాన్యః

పునంతుమా। ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్। శతోద్యామగ్ం హిరణ్మ
యమ్। తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్। పూతం బ్రహ్మపునీమహే। ఇన్ద్ర
స్సునీతీ సహమా పునాతు। సోమ స్స్వస్త్యా వరుణ స్సమీ
చ్యా। యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా। జాతవేదామో
ర్జయంత్యాపునాతు॥ (ఇతి మార్జనం కృత్వా) ప్రాచ్యాం దిశి దేవా
ఋత్విజో మార్జయంతామ్। దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో
మార్జయంతామ్। ప్రతిచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతా
ముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామూ
ర్ధ్వాయాం దిశియజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతామ్॥ఏతేభ్యో
బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయ
ణోమామహేశ్వరాద్యాదిత్యాదినవగ్రహస్వరూపేభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయ
ణోమామహేశ్వరాద్యాదిత్యాది నవగ్రహప్రీత్యర్థం స్వస్తిపుణ్యాహవాచన
మంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం
సంప్రదదే నమమ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్స్వావేశో
అనమీవో భవానః। యత్త్వేమహే ప్రతి తన్నో జుషస్వ శంన ఏధి
ద్విపదేశంచతుష్పదే। వాస్తోష్పతేశగ్మయాసగ్ంసదా తేసక్షీమహి
రణ్వయా గాతుమత్యా। అనః క్షేమఉతయోగే వరంనో యూయం
పాత స్వస్తిభి స్సదానః। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపా
ణ్యావిశన్ సఖాసు శేవ ఏధి నః। శుభగ్ం శుభమ్॥ స్వస్త్యయ
నం తార్క్ష్య మరిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయసం దేవతానామ్

అస్మత్సఖ్నా మింద్రసఖిం సనుత్సుబృహద్యశో నావమివారుహేమ।
ఇస్త్రం సైనాముచస్తూంగిరిస్తంగయంత్యై స్వస్త్యాత్త్రేయం మనసా
చత్రాత్త్యమ్। ప్రయతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యేస్వస్తిసంబాధేష్వభ
యంనో అస్తు॥ శుభగ్ం శుభమ్॥ ఓంతత్సత్॥
ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాంపుణ్యాహవాచనమ్సమాప్తం.

అథకర్మాంగపుణ్యాహవాచనమ్.

ఆచమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం తదంగకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం సమాచరేత్॥ అథ సోదకం కలశం తండుల తాంబూలం నిధాయ యథావిధిమ ప్రతిష్ఠాప్య॥ బ్రాహ్మణాన్ప్రార్థయేత్॥ ఓంకర్మాంగ పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు॥ ఓంపుణ్యాహంకర్మణోఽస్తు॥ ఏవం త్రిః॥ యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్...... పుణ్యాహ ఏవ కురుతే ఓంకర్మణే స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు। ఓగ్ స్వస్తి కర్మణోఽస్తు॥ ఏవం త్రిః స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః.....స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తి నోబృహస్పతి ర్దధాతు॥ ఓమ్॥ కర్మణ ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు॥ ఓమ్॥ కర్మఋధ్యతామ్॥ ఏవంత్రిః॥ ఋధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోప సద్య। మిత్రందేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు। అనూరాధాన్హవిషా వర్ధయంతః। శతం జీవేమశరదస్సవీరాః॥ త్రీణితీని వైదేవానామృద్ధాని। త్రీణిఛందాగంసిత్రీణి సవనాని। త్రయఇమేలోకాః। ఋధ్యా ఏవతద్వీర్య ఏషు లోకేషుప్రతితిష్ఠతి। ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు।

ఋధ్యతా మృద్ధి స్సమృద్ధిః ॥ ముఖసమం కలశ ముద్ధరేత్ ॥ కర్మణః పుణ్యాహ సమృద్ధి రస్తు । వర్షశతసంపూర్ణ మస్తు । గోత్రాభివృద్ధి రస్తు । శాంతిః పుష్టి శ్చాస్తు । శుభగ్ం శుభ మస్తు । పునరపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు । సర్వసంప దస్తు । శుచీవో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం । శుచిగ్ం హినో మ్యధ్వరగ్ం శుచిభ్యః ॥ ఋతేన సత్య మృతసాప ఆయన్ఛుచి జన్మాన శ్శుచయః పావకాః ॥ అగ్ని శ్శుచి వ్రతతమ శ్శుచి ర్విప్ర శ్శుచిః కవిః । శుచీ రోచత ఆహుతః । ఉదగ్నే శుచయ స్తవశుక్రా భ్రాజంత ఈరతే । తవ జ్యోతీగ్ం ష్యర్చయః ॥ పర్తో న్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన సామ్నా । శుద్ధై రుక్థై ర్వావృధ్వాగ్ంసమ్ ॥ శుద్ధ ఆశీ ర్వాం మమత్తు । ఇంద్ర శుద్ధో న ఆగహి । శుద్ధ శ్శుద్ధాభి రూతిభిః । శుద్ధో రయింనిధారయ । శుద్ధో మ మద్ధి సోమ్యః । ఇంద్రశుద్ధో హినో రయిమ్ । శుద్ధో రత్నానిదాశుషే । శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసే । శుద్ధో వాజం సిషాససి ॥ బ్రాహ్మణా స్త్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతు మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్ । పూతంబ్రహ్మ పునీమహే । ఇంద్రస్సునీతీసహ మా పునాతు । సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా । యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు ॥ ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాం దిశి

మాసాః పితరో మార్జయంతామ్। ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతాముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్॥ ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్య శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరా దిత్యాది నవగ్రహ స్వరూపేభ్య శ్రీ లక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహ ప్రీత్యర్థం కర్మాంగపుణ్యాహవాచన మంత్రజప దక్షిణాం మనసోత్సాహాపరిమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే నమమ। వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్స్వావేశో అనమీవో భవానః। యత్త్వే మహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శంన ఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయా సగ్ం సదా తే సక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా। ఆవః క్షేమ ఉతయోగే వరం నో యూయం పాత స్వస్తిభి స్సదానః। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యా విశన్ త్సఖాసుశేవ ఏధి నః। శుభగ్ం శుభమ్॥ స్వస్త్యయనం తార్క్ష్య మరిష్టనేమిర్మహద్భూతం వాయసం దేవతానామ్। అసురఘ్న మింద్రసఖం సముత్సు బృహద్యశో నావమివారుహేమ। అగ్ంహోముచ మాంగిరసం గయంత్య స్స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచ తార్క్ష్యమ్ ప్రియతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంబాధేష్వభయంనో అస్తు శుభగ్ం శుభమ్॥ హరిః ఓం తత్సత్॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం - కర్మాంగ
పుణ్యాహవాచనం సమాప్తమ్॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

అంకురారోపణమ్.

శ్లో॥ కర్తవ్యోవిధితోఽంకురార్పణవిధి శ్చౌలాదికర్మాదితోరా
త్రిష్వేవశరాగ్నిశైలగణనా స్వేతాసుసద్యోథవా। రిక్తాపర్వపిషత్ప్ర
దోష రహితేవారేశుభానాంగృహేక్షి ప్రవన్యాతిమృదుక్షిప్రవాసురమ
ఖావిష్ణుత్రయాఖ్యోడుషు ॥

తా॥ అంకురారోపణమును- గృహ్యసూత్రములో జెప్పినప్ర
కారము- అన్నప్రాశనచౌల ఉపనయన, వివాహ - సీమంత- పుంసవ
నకర్మలకుపూర్వమందనగావీటి ముహూర్తదినానికిపూర్వరాత్రియం
దైనను - సద్యఃకాలమందైనను - పరరాత్రియందైన చేయవలెను-
అట్లుచేయని పక్షంబున- ముహూర్తదినానికి - ౩ వ రాత్రియందైన
ను- ౫ వ రాత్రియందైనను- ౭ వ రాత్రియందైనను- చవితి- నవమి-
చతుర్దశి యీరిక్తతిథులును- పూర్ణిమ- అమావాస్య- కృష్ణాష్టమి
కృష్ణచతుర్దశి - సంక్రమణములీ పర్వములును- చవితి- సప్తమి- త్ర
యోదశి- ప్రదోషదినములును - త్యాజ్యగడియలును - నిషేధించి -
సోమ- బుధ- బృహస్పతి- శుక్రవారములయందును- వృషభ- మిథు
న- కర్కాటక- కన్య- ధనుర్మీనములైన శుభగ్రహములయొక్క లగ్న
ములయందును- అశ్విని- పుష్యమి- హస్త- స్వాతి- చిత్ర- రేవతి -
మృగశీర్ష- అనూరాధ- రోహిణి- ఉత్తర- ఉత్తరాషాఢ- ఉత్తరా
భాద్ర- మూల- మఖ- శ్రవణ- ధనిష్ఠ- శతభిష- నక్షత్రములయందు
ను- అంకురారోపణము చేయవలయునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ సర్వేషు మంగళేష్వాదా వంకురార్పణమిష్యతే। పూర్వం
వా త్రిదినే సప్తదివసే పంచమేఽపివా॥ పంచాంగశుద్ధదివసే బీజనక్షత్ర
సంయుతే। సహమంగళఘోషాద్యై ర్విప్రపుణ్యాంగనాదిభిః॥ స్వగ్రా
మాత్ప్రాగుదగ్వాతు మృత్తికానయనం శుభం॥ అథాతోఽంకురా
ర్పణవిధింవ్యాఖ్యాస్యామః స్నానపరితుష్యసాయంకాలేబ్రహ్మణా

నాహూయ పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ శుభమస్తు॥ యశ్శివో నామ
భూపాభ్యాం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య॥ఏవం...శుభ
తిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతమం
కురారోపణాఖ్యంకర్మకరిష్య మాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం
...సహాస్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమా
ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంపుణ్యా
హవాచనంచసమాపయేత్ ఆచమ్య...ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మమ
కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తత్తత్కర్మాంగభూత మంకురారోప
ణాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ఇతి సంకల్ప్యాంకురారోపణాంగత్వేన బ్రాహ్మణా
న్భోజయిత్వాఽశిషో వాచయిత్వా॥ అథశుచౌదేశే గోమయే నానులి
ప్యగంధపుష్పాక్షతైస్సంప్రకీర్య పంచపాలికాః సౌవర్ణ రజత తామ్రమృ
న్మయైర్వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥శ్లో॥ మధ్యే చతుర్ముఖం వింద్యా
త్పూర్వే వజ్రిణమేవచ। దక్షిణేచయమం వింద్యాత్పశ్చిమే వరుణం తథా
ఉత్తరే శశినం వింద్యాత్పాలికాస్థాపనం క్రమాత్॥ దూర్వా మశ్వత్థప
ర్ణంచ శిరీషం బిల్వపత్త్రికం। తాసాంమూలేతు బధ్నీయాచ్ఛ్వేతసూ
త్రేణ వేష్టయేత్॥ శుద్ధప్రదేశే భూమిర్భూమ్నేతి భూమి మభిమం
త్ర్య। భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థే
తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాదధే। ఆయంగౌః పృశ్నిర
క్రమీదసనన్మాతరం పునః। పితరఞ్చ ప్రయంత్సువః। త్రింశ
ద్ధామవిరాజతి వాక్పతంగాయ శిశ్రియే। ప్రత్యస్య వహద్యుభిః। అస్య
ప్రాణాదపానత్యంతశ్చరతి రోచనా। వ్యఖ్యన్మహిష స్సువః।
యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా। సుకల్ప మగ్నే తత్త
వ పునస్త్వోద్దీపయామసి। యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీ మను దధ్వ

సే । ఆదిత్యాః శ్వేతద్దేవా వసవస్సస్సమాభరన్ । మనో జ్యోతిర్జుష
తామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । బృహస్పతిస్త
నుతామిమన్నో విశ్వేదేవా ఇహమాదయంతామ్॥ సప్త తే అగ్నే సమిధ
స్సప్తజిహ్వాః సప్తర్షయ స్సప్తధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్స
ప్తధా త్వా యజంతి సప్త యోనీరాపృణస్వా ఘృతేన। పునరూర్జా
నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతః । సహ
రయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి॥
లేక స్సలేక స్సులేక స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు॥ కేత
స్సకేత స్సుకేతస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు వివస్వాగ్ం అది
తిర్దేవజూతిస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు ॥ మా వో
రిషత్ఖనితా ఇతి భూమిం ఖనతి ॥ మా వో రిష త్ఖనితా యస్మై చాహం
ఖనామి వః । ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్॥ అప
ఉపస్పృశ్య॥ భూమిర్ధేనురితి మృదమభిమంత్ర్య । భూమిర్ధేనుర్ధరణీ లోక
ధారిణీ......... ప్రణవేన పూరయిత్వా ॥ ఓం, గి ॥ శ్లో॥ వల్మీ
కమృత్తికాం చైవ గోమయంచ తథైవచ । ఏతాని ప్రక్షిపేత్తాసు
పాలికాసు యథాక్రమం । పాలికాసు కించిత్సికతాదికం సంప్రోక్ష్య॥
తిలమాషయవవ్రీహిముద్గసర్షపచణక కుళుత్థ గోధూమప్రియంగుశ్యా
మాకాది చతుర్దశ ద్వాదశ వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥ యా
జాతా ఓషధయ ఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రే మిశ్రయిత్వా క్షీరేణాప
ప్లావ్య॥ యా జాతా ఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా। మందామి బభ్రూ

అరిష్టతాతయే ॥ యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పిణీః। బృహస్పతిప్రసూతాస్తా నో ముంచంత్వగ్ంహసః। యాః॥ ౮॥ ఓషధయస్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీమను। తాసాం త్వమస్యుత్తమా ప్రణో జీవాతవే సువ। అవపతంతీరవదన్దివ ఓషధయః పరి। యం జీవమశ్నవామహై న స రిష్యాతి పూరుషః। యాశ్చేదముపశృణ్వంతి యాశ్చ దూరం పరాగతాః। ఇహ సంగత్య తాస్సర్వా అస్మై సందత్త భేషజం। మా వో రిషత్ఖనితా తాస్మై చాహం ఖనామి వః। ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్। ఓషధయస్సంవదంతే సోమేన సహ రాజ్ఞా। యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణస్తగ్ం రాజన్పారయామసి। బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రజాపతే న త్వదేతానితి మధ్యపాలికాయాం। బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచో వేన ఆవః। స బుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః। ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥ యత ఇంద్ర భయామహే స్వస్తిదా విశస్పతిరితి ప్రాచ్యాం। యత ఇంద్ర భయామహే తతో నో అభయం కృధి। మఘవంఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో విమృధో జహి। స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృషేంద్రః పుర ఏతు నస్స్వస్తిదా అభయంకరః। యమాయ సోమ[illegible] యమేతి దక్షిణస్యాం। యమాయ సోమగ్ం సునుత యమా

యజురేతా హవిః । యమగ్ంహ యజ్ఞో గచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరంకృతః । ఇమం యమ ప్రస్తర మాహిసీదాంగిరోభిః పితృభి స్సంవిదానః। ఆత్వా మంత్రాః కవిశస్తావహంత్వేనారాజన్ హవిషా మాదయస్వ। ఇమం మేవరుణ తత్త్వాయామీతి ప్రతీచ్యాం। ఇమం మే వరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ। త్వా మవస్యురాచకే। తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మా న ఆయుః ప్రమోషీః। సోమో ధేను మిత్యాయుస్వే త్యుదీచ్యాం। సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు। సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితృశ్రవణం యో దదాశదస్మై। ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియం। భవా వాజస్య సంగథే। శుద్ధాభిస్సికతాభిః ప్రచ్ఛాదయే త్పంచగవ్యేన జలేనవా ప్రోక్షయేత్। మధ్యమపాలికాయాం। ఓంభూః । బ్రహ్మాణమావాహయామి। ఓంభువః। ప్రజాపతి మావాహయామి। ఓగ్ంసువః । హిరణ్యగర్భ మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః। చతుర్ముఖ మావాహయామి। ప్రాచ్యాం। ఓంభూః। వజ్రిణ మావాహయామి। ఓంభువః। ఇంద్రమావాహయామి । ఓగ్ంసువః । శతక్రతు మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః। శచీపతి మావాహయామి। దక్షిణస్యాం। ఓంభూః। యమమావాహయామి। ఓంభువః। వైవస్వత మావాహయామి। ఓగ్ంసువః। పితృపతి మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః। ధర్మరాజ మావాహయామి

ప్రతీచ్యాం । ఓం భూః । ప్రచేతసమావాహయామి । ఓం భువః । వరుణ
మావాహయామి । ఓగ్ంసువః । అపాంపతిమావాహయామి । ఓం
భూర్భువస్సువః జలరూపిణమావాహయామి । ఉదీచ్యాం । ఓం భూః శశి
నమావాహయామి । ఓం భువః నిశాకరమావాహయామి । ఓగ్ంసువః
చంద్రమావాహయామి । ఓం భూ...వః । సోమమావాహయామి । అక్ష
తాన్స్వాద్భిరాపో హిష్ఠామయోభువ ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చత
సృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనచ సంప్రోక్ష్య । సర్వో
పచారాన్కృత్వా ముష్టినమో ముష్టినమ ఇతి । ఆపో హిష్ఠామ +
జనయథా చనః । హిరణ్యవర్ణాః... బలమోజో నిధత్త । పవమానస్సు
వర్జనః పవిత్రేణ విచర్షణిః । యః పోతా స పునాతు మా । పునంతు మా
దేవజనాః । పునంతు మనవో ధియా । పునంతు విశ్వ ఆయవః । జాతవే
దః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణ పునాహి మా । శుక్రేణ దేవదీద్యత్ । అగ్నే
క్రత్వా క్రతూగ్ంరను । యత్తే పవిత్రమర్చిషి । అగ్నే వితత మంతరా ।
బ్రహ్మ తేన పునీమహే । ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణ సవేన చ ।
ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ । యస్యై బ
హ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయా మదంతస్సధమాద్యేషు । వయగ్ం
స్యామ పతయో రయీణామ్ । వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు । వాతః
ప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః । ఋతా
వరీ యజ్ఞియే మా పునీతామ్ । బృహద్భిస్సవితస్తృభిః । వర్షిష్ఠై
ర్దేవ మన్మభిః । అగ్నే దక్షైః పునాహి మా । యేన దేవా అపునత । యే

వాహోద్దివ్యంకశః। తేన ద్దివ్యేన బ్రహ్మణా। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే।యః
పావమానీ రధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసమ్।సర్వగ్ంస పూత
మశ్నాతి। స్వదితం మాతరిశ్వనా। పావమానీర్యో అధ్యేతి।ఋషిభి
స్సంభృతగ్ం రసం। తస్మై సరస్వతీదుహే। క్షీరగ్ంసర్పిర్మధూదకం।
పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః।సుదుఘాహిపయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృ
తోరసః।బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం। పావమానీ ర్దిశంతునః। ఇమం
లోకమథోఅముం। కామాన్థ్సమర్థయంతునః। ద్దేవీర్దేవై స్సమాభృ
తాః। పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః। ఋషి
భి స్సంభృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం। యేనదేవాఃపవి
త్రేణ...జాతవేదా మ్మార్జయంత్యాపునాతు॥ అథధ్యానావాహనాది
షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బ్రహ్మణేనమః-ఇంద్రాయన
మః-యమాయనమః-వరుణాయనమః-సోమాయనమః- ఇతినమస్కృ
త్య॥ శ్లో॥ దిశాంపతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతుస
ఫలంకర్మ కుర్వంతుసతతంశుభం॥ తాఃపాలికాయావత్కర్మాంతంసుర
క్షితంకృత్వా॥తత్తచ్ఛుభకర్మకాలేసాంకురాః పాలికా వేదికాచతుష్కో
ణేషుసంస్థాపయేత్ ॥ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌమమకుమార
స్యాఽయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయనాంగభూతంనాంద్రీశోభనదే
వతాముద్దిశ్య నాందీశోభనదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీదేవతాహ్వానాఖ్యం
కర్మకరిష్యే॥ నమస్సదసేనమస్సదసస్పతయే-నమస్సఖీనాం పురోగా
ణాం చక్షుషే-నమోద్దివే-నమః పృథివ్యై॥ అథనాందీ వృద్ధప్రపితా
మహీ-వృద్ధపితామహీ-వృద్ధమాతరః- గోత్రాఃనాందీముఖాఃనాందీః

నాందీ వృద్ధప్రపితామహా వృద్ధపితామహావృద్ధపితరః-గోత్రాః-నాందీముఖాః నాందీ - నాందీమాతామహా మాతుఃపితామహా మాతుః ప్రపితామహాః పత్నీసమేతాః- గోత్రాః-నాందీముఖాః నాందీ-నాందీ శుభాభ్యాం శుభాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహాసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణ వాద్యతోపయిష్యే॥ అథ బ్రాహ్మణాయ యథాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥

అత్ర దేవతానుమోదనార్థం మిడావాచనంకరిష్యే॥ ఇడ్డా దేహ్యూర్మను ర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతి రుక్థామ దాని శగ్ంసిషద్విశ్వే ద్దేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధు మనిష్యే మధుజనిష్యేమధువక్ష్యామి మధువదిష్యామిమధుమతీం దేవేభ్యో వాచము ద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మాదేవాఅవంతుశోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఇడ ఏహి॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాఃమమ కుమారస్య ఉపనయనాది పాలాశపర్యంతం మమ గృహేవసంతు॥ మాం రక్షంతు - మమకుమారం రక్షంతు॥

ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ం సనింగోశ్శశ్వత్తమగ్ం హవమానాయ సాధ। స్యాన్న స్సూను స్తనయోవిజావాఽగ్నే సాతేసుమతిర్భూత్వస్మే॥ అదిత ఏహి॥ ఏతా శ్శోభన తేవతాః + + రక్షంతు॥ ఈడామహైద్దేవాగ్ం ఈడేఽన్యాన్నమస్యామనమస్యాః యజామయజ్ఞియా నిత్యాహ మనుష్యా వా ఈడేన్యాః పితరోనమస్యాదేవాయజ్ఞియా దేవతా ఏవతద్యథాభాగంయజతి॥ సరస్వత్యేహి॥ఏతాశ్శోభనదేవతాః + రక్షంతు ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥ అథనాందీశోభనదేవతాభ్యోనమః। షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥

ఆసప్తరాత్రాత్ప్రజాకామ ఆహంచరాత్రాత్పశుకామ ఆత్రిరాత్రాదన్నాద్యకామ స్సద్యస్త్వాలఆయుష్కామ ఇత్యాహ భగవాన్ బోధాయనః ॥ ... ఆశీర్వాదః కర్తవ్యః ఇత్యంకురారోపణమ్ ॥ ... శ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం అంకురారోపణం సమాప్తమ్.

అగ్నిముఖం - అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగవిధిః.

శ్లో॥ నాఘారా నాజ్యభాగాచవచేష్టం నచయాజలుః ॥ చతుష్పాత్రప్రయోగేతు విశ్విష్ట్వ కృతం కరద్దిన ॥ పాణినాచాయుష్య॥ ఏవం గుణ విశేషణ........ప్రీత్యర్థం...ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ... హోమం కరిష్యే ॥ తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ యత్రాగ్నిః స్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేనప్రాదేశమాత్రం చతురశ్ర (మండలం) స్థండిలంకల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ తత్రప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రోరేఖా లిఖిత్వా॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ శేష ముత్సృజ్య ॥ భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారిశృంగాత్రయో అస్య పాదాద్వే శీర్షేసప్త హస్తాసో అస్య ॥ త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతి మహోదేవోమర్త్యాగ్ ంఆవివేశ ॥ (యజ్ఞోపవీతం ధ్యాయామి) సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః । స్వాహాంతుదక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాంతథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నంస్రుచంస్రువమ్ ॥ తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంతథా ధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదమ్ ॥ ఆత్మాభిముఖ మాసీన మేవంధ్యాయేత్ ఘృతాశనమ్ ॥ ఏషహిదేవః ప్రది

ఆత్మాభిముఖ మాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్॥ ఏష హి దేవః ప్రది
శోను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉగర్భే అంతః। స విజాయమానస్స
జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మ
మాఽభిముఖో భవ। సుముఖో భవ। సుప్రసన్నో భవ। వరదో భవ॥

యథోక్త జిహ్వాయాం హవిర్గ్రహణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం
తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్ర
చోదయాత్॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయే నమః॥
హుతవహాయ నమః॥ హుతాశనే నమః॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః॥ దేవము
ఖాయ నమః॥ సప్తజిహ్వాయ నమః॥ వైశ్వానరాయ నమః॥ జాతవేద
సే నమః॥ ప్రాగాదిదర్భై రగ్నిం పరిస్తృణాతి॥ పురస్తాత్॥ దక్షిణతః॥
పశ్చాత్॥ ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య॥
ద్వంద్వం న్యాంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణ
స్రువావితి॥ సమౌ ప్రాగగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే॥
అద్భి రనుమృజ్య॥ ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ॥ ప్రోక్ష్య॥ తస్యా మప
ఆనీయ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా॥
ప్రాచీ స్త్రిరుత్పూయ॥ సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య॥ పా
త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా॥ త్రిః ప్రోక్ష్య॥ ప్రోక్షణశేషం దక్షిణతో
నిధాయ॥ తత్పవిత్ర మాజ్యస్థాల్యా మాదాయ॥ ఆజ్యం విలాప్య॥

అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య॥
ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతా దర్భేణావ
ద్యోత్య। ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య। ఆజ్యే ప్రాస్య।
అప ఉపస్పృశ్య। త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా॥ ఉదగుద్వాస్య॥ అంగారా
న్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం
త్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌ

పవిత్రేఽనుప్రహరతి । స్రుక్స్రువౌ వహ్నౌ ప్రతితప్య।దర్భాగ్రైస్సం మృజ్య । పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతోనిధాయ।దర్భా నద్భిస్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ।అనుమతే ఽనుమన్యస్వ॥ సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ। తతఃవిః ప్రకారేణ హోమంకుర్యాత్ ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః॥ అనుమతేఽన్వమగ్గ్స్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్గ్స్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసావీః॥ అనేన... హోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...... మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఆయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥

అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతేఽన్వమగ్గ్స్థాః (ఇతిపశ్చాదుదీచీనమ్)

సరస్వతేఽన్వమగ్గ్స్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)

దేవ సవితః ప్రాసావీః (ఇతి సమంతమ్॥

ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కుర్యాత్.

పరిస్తరణ దర్భలు అగ్నికి దక్షిణోత్తరములు ప్రాగగ్రములు తూర్పుపడమరలుత్తరాగ్రములుగాను నుండవలయును దక్షిణపరిస్తరణము తూర్పుపడమరల పరిస్తరణములకు మీఁదుగాను ఉత్తరపరిస్తరణము తూర్పుపడమరలకుఁ గ్రిందుగానుండవలయును.

ఇతియాజుషస్మార్తాను క్రమణికాయాం
చతుష్పాత్రప్రయోగ స్సమాప్తః. చే॥ ల॥

అథ షట్పాత్రప్రయోగః. అగ్నిముఖమ్.

ప్రాశానాయుష్య॥ఏవంగుణవిశేషణ... ప్రీత్యర్థం...ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం...హోమం కరిష్యే॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాందర్భాభ్యాం

ముల్లిఖ్య ॥ శ్లో॥ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థందక్షిణారంభ మాలిఖేత్ అథోదీచీః పుర స్సంస్థం పశ్చిమారంభ మాలిఖేత్॥ అవాక్కరో ఉ భ్యుత్క్ష్యనిధాయ వహ్ని ముచ్యతే ప్రోక్షణ తోయ శేషమ్ । ప్రాక్తోయమన్యన్నిదధాత్యుదగ్వా యథాబహిస్స్యచ్ఛ పరిస్తరాణామ్॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ అగ్నిమిద్ధ్వా ॥ ఓమ్ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే స్తప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధాబద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః॥ స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంతు ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్॥ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్।ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్॥ ఏష హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉగర్భే అంతః । సవిజాయమానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ఇతి పశ్చిమే సాక్షతోదకం నినీయ॥ ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మమాభిముఖోభవ। సుముఖో భవ। సుప్రసన్నో భవ । వరదోభవ । ఇత్యుక్త్వా ॥ యథోక్తజిహ్వాహవి ర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్॥ భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥ (ఇతిప్రోక్ష్య) సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః ॥ హుతవహాయనమః ॥ హుతాశనేనమః ॥ కృష్ణవర్త్మనేనమః దేవముఖాయ నమః ॥ సప్తజిహ్వాయనమః ॥ వైశ్వా

శరాయనమః ॥ జాతవేదసేనమః ॥ ప్రాగగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ ప్రాగుదగగ్రైర్వా । దక్షిణానుత్తరాన్కరోతి । ఉత్తరానధరాన్॥ పురస్తాత్॥ దక్షిణతః॥ పశ్చాత్॥ ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య॥ ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి దర్వీ స్రుక్ ఆజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణీప్రణీత్యౌ । ఇధ్మస్రువావితి॥ సమానాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥ తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయ ఛినత్తి ॥ న నఖేన॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ అద్భిరనుమృజ్య॥ ప్రోక్ష్య ॥ తస్మిన్నప ఆనీయ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాముదగగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాభిమంత్ర్య ॥ సపవిత్రేణపాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ॥ పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా॥ విస్రస్యేధ్మమ్॥ త్రిః ప్రోక్ష్య॥ శేషముత్సిచ్య ॥ పూర్ణపాత్రమాదాయ॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అప ఆనీయ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ॥ సమం ప్రాణైర్హృత్వా॥ ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా॥ దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య॥ బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య ॥ అస్మిన్...... హోమకర్మణి ॥ త్వం బ్రహ్మాభవ ॥ బ్రహ్మణః ఇదమాసనం సుఖాసనమ్ ॥ ఆజ్యస్థాలీమాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య॥ ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య ॥ తేష్వధిశ్రిత్య॥ జ్వలతా తృణేనాఽధోగామిన్యా దీప్త్యాఽజ్యప్రతిఘలీకృత్య॥ ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య॥ ప్రక్షాళ్య। అప ఉపస్పృశ్య। ఆజ్యే ప్రత్యస్య॥ త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా॥ ఉదగుద్వాస్య॥ అంగారాన్ప్రత్యూహ్య॥ ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ॥ ప్రాగారభ్య ప్రాగేవసమాప్తిః॥ పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య॥ ప్రక్షాళ్య॥ ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహరతి॥ స్రుక్స్రువావాదాయ॥ అగ్నౌ ప్రతితప్య॥ దర్భాగ్రైస్సమ్మృజ్య॥ పునః ప్రతితప్య॥ ప్రోక్ష్య॥ నిధాయ॥ దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ ఇధ్మమాదాయ॥ పరిధీన్పరిద

ధాతి॥ స్థవిష్ఠం పశ్చాత్ ॥ దక్షిణతో ఽణీయాగ్ంసం దీర్ఘమ్। అణిష్ఠగ్ం ప్రాగ్రముత్తరతః । ఉదగగ్రం మధ్యమమ్। ప్రాగగ్రావితరౌ॥ మధ్యమపరిధిముపస్పృశ్య॥ పురస్తాదూర్ధ్వే ద్వే ఆఘారసమిధావాదధాతి॥ అగ్నిం పరిషిచ్య॥

అదితేఽనుమన్యస్వ, (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతేఽనుమన్యస్వ, (ఇతి పశ్చాదుదీచీనమ్)

సరస్వతేఽనుమన్యస్వ, (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)]

దేవసవితః ప్రసువ, (ఇతి సమంతం పరిషిచ్య)

ఇధ్మ మలంకృత్య । స్వయమలంకృత్య । బ్రహ్మాణ మలంకృత్య । ఇధ్మ మభిఘార్య ॥ ఓం చత్వారిశృంగా ...... ఆవివేశ ॥ అస్మిన్ ...... హోమే ఇధ్మ మాధాస్యే (ఇతీధ్మహోమంకుర్యాత్.) ఆధత్స్వ॥ (ఇతి బ్రహ్మావదేత్ ॥) ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తో ఽస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు (ఇతి వదేత్) ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ (ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్) ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవత్తూష్ణీమ్ । ఇతరదర్వీమాదాయ। ఉత్తరపరిధిసంధిమన్వవహృత్య ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్ దక్షిణతః ప్రాంచ మృజుగ్ం సంతత మాఘారయతి। వాయవ్యాదాగ్నేయాంతమ్॥ (జుహుయాత్.) ప్రజాపతయ ఇదం నమమ॥ ఇత్యుక్త్వా॥ ప్రధానదర్వీ మాదాయ ద్వితీయమైంద్ర మితరపరిధిసంధమన్వవహృత్య ప్రాగుదంచం పూర్వవదాఘారయతి। నైరృత్యాదీశానాంతం । (జుహుయాత్.) ఇంద్రాయేదం నమమ ॥ ఇత్యుక్త్వా॥ ఆజ్యహోమః॥ ఏకమ్। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। (ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా) అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే । అగ్నయ ఇదం నమమ।

వకమ్ । ద్వే। త్రీణి । చత్వారి ॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే । సోమాయేదం నమమ ॥ సమం పూర్వేణ॥ యథోపదేశం ప్రధానాహుతీర్హుత్వా । జయాభ్యాతానా న్రాష్ట్రభృతః ప్రాజాపత్యాంవ్యాహృతీ ర్హుత్వా స్విష్టకృత మిత్యుపజుహోతి॥ఇధ్మస న్నహనా న్యద్భి స్సగ్గ్‌స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయేదంతిచరాయేదమ్నమమ॥ అప ఉపస్పృశ్య। అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥ శ్లో॥ ప్రథమాఘారహోమశ్చప్రధానాహుత్యనంతరమ్।యష్టవ్యంతుతత్సర్వం స్రువేణోక్తంకపర్దినా॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

షట్పాత్రప్రయోగ సమాప్తః. చే॥ ల॥

అథ జయాదిహోమః.

ఓమ్॥ చిత్తంచస్వాహా॥ చిత్తాయేదం నమమ॥ చిత్తిశ్చస్వాహా॥ చిత్త్యాఇదం నమమ॥ ఆకూతం చస్వాహా ॥ ఆకూతాయేదం నమమ॥ ఆకూతిశ్చస్వాహా ॥ ఆకూత్యా ఇదంనమమ ॥ విజ్ఞాతం చస్వాహా॥ విజ్ఞాతాయేదం నమమ॥ విజ్ఞానంచ స్వాహా॥ విజ్ఞానాయేదం నమమ ॥ మనశ్చస్వాహా ॥ మనస ఇదంనమమ ॥ శక్వరీశ్చస్వాహా ॥ శక్వర్యా ఇదంనమమ ॥ దర్శశ్చ స్వాహా ॥ దర్శాయేదంనమమ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా॥ పూర్ణమాసాయేదంనమమ॥ బృహచ్చస్వాహా॥ బృహత ఇదంనమమ॥ రథంతరం చస్వాహా ॥ రథంతరాయేదంనమమ। ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయవృష్ణే ప్రాయచ్ఛదుగ్రఃపృతనా జ్యేషు తస్మైవిశ స్సమనమంతసర్వాస్స ఉగ్రస్సహిహవ్యోబభూ

వ స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం న మమ। అగ్నిర్భూతానా మధిపతిస్స
మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్త్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా
మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా । అగ్నయే భూతానా
మధిపతయ ఇదం న మమ॥ ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠానామధిపతిస్స మావ త్వ
స్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్త్రే స్యామాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి
న్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠానామధిప
తయ ఇదం న మమ॥ యమః పృథివ్యాఽధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్క్షత్త్రేఽస్యామాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా॥ యమాయ పృథివ్యాధిపతయ ఇదం న మమ॥
వాయురన్తరిక్ష స్యాధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్త్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యా
గ్ం స్వాహా॥ వాయవే అన్తరిక్ష స్యాధిపతయ ఇదం న మమ॥ సూర్యో
దివోఽధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి న్క్షత్త్రేఽస్యామాశిష్య
స్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవ హూత్యాగ్ం స్వాహా॥
సూర్యాయ దివోఽధిపతయ ఇదం న మమ ॥ చన్ద్రమా నక్షత్రాణామ
ధిపతి స్సమావత్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్త్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం
పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా । చం
ద్రమసే నక్షత్రాణామధిపతయ ఇదం న మమ॥ బృహస్పతిర్బ్రహ్మణోఽ
ధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్న స్మిన్క్షత్త్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం

పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ బృహస్పతయే బ్రహ్మణోఽధిపతయ ఇదంనమమ॥ మిత్రస్సత్యానామధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మిత్రాయసత్యానామధిపతయ ఇదంనమమ॥ వరుణోఽపా మధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ వరుణాయాపామధిపతయ ఇదంనమమ॥ సముద్రస్స్రోత్యానామధిపతి స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సముద్రాయస్రోత్యానామధిపతయఇదంనమమ॥ అన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మా వత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ అన్నాయసామ్రాజ్యానా మధిపతయఇదంనమమ॥ సోమ ఓషధీనామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్క ర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సోమాయౌషధీనా మధిపతయ ఇదంనమమ॥ సవితా ప్రసవానామధి పతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సవిత్రే ప్రసవానామధిపతయఇదంనమమ॥

రుద్రః పశూనామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్యస్మిన్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ం స్వాహా ॥ రుద్రాయ పశూనామధిపతయ ఇదం నమమ॥
అప ఉపస్పృశ్య॥ త్వష్టా రూపాణామధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మ
న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా॥ త్వష్ట్రే రూపాణామధిపతయ ఇదం న
మమ॥ విష్ణుః పర్వతానామధిపతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽ
స్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూ
త్యాగ్ం స్వాహా ॥ విష్ణవే పర్వతానామధిపతయ ఇదం నమమ॥ మరుతో
గణానామధిపతయస్తే మావంత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ం
స్వాహా॥ మరుద్భ్యః గణానామధిపతిభ్య ఇదం నమమ॥ పితరః పితా
మహాః పరేవరే తతాస్తతామహా ఇహ మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్న
స్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ం స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥

(జీవపితృకశ్చేత్) తండ్రి జీవించి యుండిన నీమంత్రము చెప్పవలయును.

పితామహాః అవరేతతాస్తతామహా ఇహ మావత। అస్మి
న్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మి

స్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య
ఇదం నమమ॥

(పితామహో జీవతిచేత్) పితామహుఁడు జీవించి యుండిననీమంత్రిమూఁ జెప్పవలయును

పితరః పరేతతా స్తతామహ ఇహ మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్న
స్మిన్క్షత్త్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్న
స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదంనమమ॥

పితృపితామహయోర్జీవతోః స్వాహోర్జపఏవ కర్తవ్యః॥ తండ్రియు తాతయు జీవించి యున్న యెడల పైచెప్పిన రెండుమంత్రములను జపముమాత్రము చేయవలయును అనఁగా నాజ్యహోమము గూడదు.

అప ఉపస్పృశ్య। ఋతాషా డృతధామాగ్ని ర్గంధర్వస్తస్యౌ
షధయోఽప్సరస ఊర్జో నామస ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతుతా
ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ ఋతాసాహ ఋతధా
మ్నే అగ్నయే గంధర్వాయేదంనమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ ఓష
ధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గభ్య ఇదంనమమ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా
సూర్యో గంధర్వస్తస్య మరీచయోఽప్సరస ఆయువో నామసఇదం
బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రంపాంతు తస్మై స్వాహా॥
సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ గంధర్వాయేదంనమమ॥
తాభ్యస్స్వాహా ॥ మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదంనమమ॥
సుషుమ్న స్సూర్యరశ్మి శ్చంద్రమా గంధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సర
సో బేకురయో నామస ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మ

క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చంద్ర
మసే గంధర్వా యేదం న మమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ నక్షత్రేభ్యోఽ
ప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం న మమ ॥ భుజ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గంధర్వ
స్తస్య దక్షిణా అప్సరసః స్తవా నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు
తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా ॥ భుజ్యవే సుపర్ణాయ య
జ్ఞాయ గంధర్వా యేదం న మమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ దక్షిణాభ్యోఽ
ప్సరోభ్యః స్తవాభ్య ఇదం న మమ॥ ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గంధ
ర్వస్తస్య ఋక్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామ స ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా ॥ ప్ర
జాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గంధర్వా యేదం న మమ॥ తాభ్య
స్స్వాహా ॥ ఋక్సామేభ్యోఽప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇదం న మమ ॥
ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వ స్తస్యాపోఽప్సరసో ముదా నా
మ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు
తస్మై స్వాహా॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే వాతాయ గంధర్వాయేదం
న మమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్యోఽప్సరోభ్యో ముదాభ్య ఇదం న
మమ॥ భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ । స నో రాస్వా
జ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిగ్ం స్వాహా॥
భువనస్య పతయ ఇదం న మమ॥ పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గంధర్వ స్త
స్య విశ్వమప్సరసో భువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా

ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ పరమేష్ఠినేఽధిపతయే
మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వస్మా అ
ప్సరోభ్యో భూభ్య ఇదం నమమ॥ సుక్షితి స్సుభూతి ర్భద్రకృత్సువ
ర్వాన్పర్జన్యో గంధర్వస్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో నామ। స
ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్త్రం పాంతు తస్మై
స్వాహా॥ సుక్షితయే సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ
గంధర్వాయేదంనమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ విద్యుద్భ్యోఽప్సరో
భ్యో రుగ్భ్య ఇదం నమమ॥ దూరేహేతి రమృడయో మృత్యు
ర్గంధర్వస్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం
పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ దూరే హేతయే
అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వాయేదంనమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥
ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇదంనమమ॥ చారుః కృపణకాశీ కా
మో గంధర్వస్తస్యాధయోఽప్సరస శ్శోచయంతీ ర్నామస ఇదం
బ్రహ్మక్షత్త్రంపాతుతా ఇదంబ్రహ్మక్షత్త్రంపాంతుతస్మై స్వాహా॥ చా
రవే కృపణకాశినే కామాయ గంధర్వాయేదంనమమ॥ తాభ్యస్స్వా
హా॥ ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య శ్శోచయంతీభ్య ఇదంనమమ॥ సనో భువ
నస్యపతే యస్యత ఉపరిగృహా ఇహచ। ఉరుబ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్త్రాయ
మహిశర్మయచ్ఛ స్వాహా॥ భువనస్యపతయే బ్రహ్మణ ఇదంనమమ॥
ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితా బభూవ। యత్కా

మా స్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాగ్ం
స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ ॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం
న మమ ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవ ఇదం న మమ ॥ సువస్స్వాహా॥
సూర్యాయేదం న మమ॥ యదస్య కర్మణోఽత్యరీరిచం యద్వా న్యూ
నమిహాకరమ్। అగ్నిష్టత్ స్విష్టకృద్విద్వాన్। సర్వగ్గ్ స్విష్టగ్ం సుహు
తం కరోతు స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ ॥ మధ్యమ
పరిధిం ప్రహృత్య। ఇతరౌ యుగపత్ప్రహరన్ ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమం
గారేష్వాపోహతి। పరిధీ నభిమంత్ర్య॥ ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి॥
దర్వ్యా మితరద్దర్వ్యగ్ని మవధాయ సగ్ంస్రావేణాభిజుహోతి॥ స్వా
హా॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యస్సగ్ంస్రావభాగేభ్య ఇదం న మ
మ॥ అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతాదిసకలదోషపరిహారార్థ మ
నాజ్ఞాతత్రయమ్। కర్మాంతరితకర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నో
అగ్నే సత్వన్నో అగ్న ఇతి। సర్వాక్షరపదవృత్తవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తా
ర్థమాభిర్గీర్భిరితి। వాఙ్నియమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థ మిదం విష్ణుస్త్ర్యంబక
మితి। ఋత్విఙ్మోఢ్యప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్విద్వాగ్ంసేతి। స్కన్నాదిదో
షప్రాయశ్చిత్తార్థమస్కాందద్యౌరితి। మిందాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం య
న్మ ఆత్మన ఇతి। సమస్తభయాద్యుపద్రవదోషనివారణార్థం పునరగ్నిశ్చ
క్షురితి। అగ్న్యుపఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యా ఇతి। సర్వప్రా
యశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరిత్యేతైర్మంత్రై రాజ్యాహుతిహోమస్స్యాత్॥

అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య క
ల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మ
మ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య క
ల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥

యత్త్వా క్రత్వా మనసా దీనదక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోఽవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం న మమ॥ సత్వన్నో అగ్నేఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం న మమ॥ ఆభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊనమాప్యాయయా హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రారుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ స్వాహా॥ ఇంద్రాయ హరివత ఇదం న మమ॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవ ఇదం న మమ॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మాఽమృతాత్స్వాహా॥ త్ర్యంబకాయేదం న మమ॥ యద్విద్వాగ్ంసో యదవిద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసస్స్విద్ధా దేవీచ ముంచతాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే శ్రద్ధాదేవ్య ఇదం న మమ॥ అస్కాంద్యౌః పృథివీ మస్కానృషభో యువాగాః స్కన్నేమా విశ్వా భువనా స్కన్నో యజ్ఞః ప్రజనయతు। అస్కానజనిప్రాజని। ఆ స్కన్నాజ్జాయతే వృషా। స్కన్నా

త్ప్రజనిషీమహిస్వాహా। సప్తభ్యా దిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ।
యన్మ ఆత్మనో మిందా భూదగ్ని స్తత్పునరాహా ర్జాతవేదా విచ
ర్షణిస్స్వాహా ॥ మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంనమమ ॥ పునరగ్ని శ్చ
క్షు రదాత్పునరింద్రో బృహస్పతిః। పునర్మే అశ్వినాయువం చక్షు
రాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం నమ
మ। పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతామ్ పునర్బ్రహ్మాణోవ
సునీథ యజ్ఞైః। ఘృతేన త్వంతనువో వర్ధయస్వసత్యాస్సంతు యజ
మానస్య కామాస్స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథా యేదం నమమ॥
శ్రీవిష్ణవేస్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మన ఇదంనమమ॥ ఓంభూర్భు
వస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥

అథ పూర్ణాహుతిహోమః

శ్లో॥ ఆజ్యంద్వాదశకృత్వస్తు గృహీత్వాపూరయేత్స్రుచమ్।
తయాచాజ్యాహుతిఃకార్యా సాపూర్ణాహుతిరిష్యతే॥

ఏవంగుణ...... ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం... హోమ
సంపూర్ణసిద్ధ్యర్థంపూర్ణాహుతిహోమం కరిష్యే॥ హోమద్రవ్యా
ణి పాత్రేనిధాయ ॥ పూజాదికం కుర్యాత్ ॥ ఏకమ్। ద్వే। త్రీణి।
చత్వారి। పంచ। షట్। సప్త। అష్టౌ॥ నవ। దశ।ఏకాదశ।ద్వాదశ।
సప్త తేఅగ్నే...॥ పూర్ణాహుతిముత్తమాం జుహోతి। సర్వం వై
పూర్ణాహుతిః। సర్వమేవాప్నోతి। అథో ఇయం వై పూర్ణాహుతిః
అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి। వసోర్ధారాం జుహోతి వసో ర్మే ధారాస
దితి వా ఏషా హూయతే ఘృతస్య వా ఏన మేషాధారాఽ ముష్మి

న్లోకేపిన్వమానోపతిష్ఠత ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్యం తేజో వసో
ర్ధారా తేజసైనా న్తే తేజో౽వరుంధే౽థో కామానేవ వసోర్ధారా కా
మాన్తేనావరుంధే॥ పూర్ణాహుతి ముహూర్తస్సుముహూర్తో౽స్తు॥
అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి యజుర్భేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓం భువస్స్వా
హా॥ వాయవ ఇదం న మమ॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణా
నాయమ్య॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః॥ ఏతావత్పర్యంతం నానా ప్రకారేణ సంభా
విత సకలదోష నిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓం భూర్భువ
స్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ అదితే౽న్వమగ్గ్స్థాః॥
అనుమతే౽న్వమగ్గ్స్థాః॥ సరస్వతే౽న్వమగ్గ్స్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసా
వీః॥ ప్రణీతాస్త్వవ అనీయ॥ సదసి సన్మే భూయాస్సర్వమసి సర్వం మే
భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా మే క్షేష్ఠాః॥
ఇత్యభిమంత్ర్య॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతే సదా। తేన
సహస్రధారేణ। పావమాన్యః పునంతు మా। ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్।
శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్। తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్। పూతం బ్రహ్మ
పునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు। సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్స
మీచ్యా। యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు। జాతవేదా మోర్జ
యంత్యా పునాతు॥ ఇతి మార్జయిత్వా॥ అథ దిఙ్మార్జనమ్॥ ప్రాచ్యాం దిశి
దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్॥ దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో
మార్జయంతామ్॥ ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతామ్॥ ఉదీ
చ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామ్॥ ఊర్ధ్వాయాం

దిశోయజ్ఞస్సంవత్సరోయజ్ఞపతిర్మార్జయంతామ్॥ ఇతిదిఙ్మార్జనంకృత్వా॥
సముద్రంవః ప్రహిణోమ్యక్షిస్వాంయోనిమపి గచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజయా
భూయాసంమాపరాసేచిమత్పయః॥ అంజలౌపూర్ణపాత్రమానయతి।
శేత ఏనాస్యాంప్రజాందధాతి। ప్రజయాహిమనుష్యఃపూర్ణః। ముఖం
విమృష్టే। అవభృథస్యైవరూపం కృత్వోత్తిష్ఠతి॥ ఉక్షుతాః శిరసి
ధారయేత్॥ బ్రహ్మాణంపూజయామి॥ జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాం తేభవ
తుకృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం మనసోత్సాహ పరిమితహిరణ్యాం తుభ్య
మహంసంప్రదదేనమమ॥

శాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు॥ ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు। కర్మసమృద్ధి
రస్తు॥ భగవాన్ వాస్తోష్పతిః ప్రీయతామ్॥ ప్రాగాది పరిస్తరణముత్తరే
విసృజేత్॥ అగ్నేస్తృణాన్యపచనోతి। తేజస్వీయశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ
భవతి॥ హోమాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయనమః॥ ధ్యానాదిషోడశోప
చారపూజా స్సమర్పయామి॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం
విద్యాం బుద్ధింశ్రియంబలమ్। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే
హవ్యవాహన॥ యస్యస్మృత్యాచనామోక్త్యాతపోహోమక్రియా
దిషున్యూనమ్ సంపూర్ణతాంయాతిసద్యోవందేహుతాశన। యద్ధుతం
తుమయా దేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ చతుస్సాగరపర్యంతం...అహం
భోఅభివాదయే॥ అగ్నేనయసుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వానిదేవ
వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాంతే
నమఉక్తింవిధేమ। ప్రవశ్శుక్రాయ భానవేభరధ్వమ్ హవ్యంమతిం
చాగ్నయేసుపూతమ్। యోదైవ్యాని మానుషాజనూగ్ంష్యంతర్వి

శ్వాని విద్వాన్ జిగాతి। అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయంతీరగ్నిం యంతి ద్రవిణంభిక్షమాణాః।సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్ం స్వంచగ్ంహవ్యవాహ మరతింమానుషాణామ్।అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయ దేవక్షాంవిశ్వేభి రజ రేభిర్యజత్ర। అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా॥ పూశ్చ పృథ్వీ బహులాన ఉర్వీభవాతోకాయ తనయాయ శంయోః। ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవ యంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతా చీ ॥శ్లో॥ నమస్తేగార్హపత్యాయనమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమఆహ వనీయాయ మహావేద్యైనమోనమః॥ కాండద్వయోప పాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయయజ్ఞేశాయ నమోనమః యజ్ఞేశాచ్యుత గోవిందమాధవానంత కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవనమోఽస్తుతే॥ సకృత్తేఅగ్నేనమః। ద్విస్తేనమః। త్రిస్తే నమః। చతుస్తేనమః।పంచకృత్వస్తేనమః। దశకృత్వస్తే నమఃశతకృత్వ స్తే నమః। సహస్రకృత్వస్తే నమః॥ ఆసహస్రకృత్వస్తే నమః। అపరిమితకృత్వస్తేనమః।నమస్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః॥ అహంపరస్తా దహం మవస్తాదహంజ్యోతిషావితమో వవార। యదంతరిక్షం తదుమే పితా భూదహగ్ం సూర్య ముభయతో దదర్శాహం భూయాసము త్తమస్సమానానామ్॥ సంతతశ్రీరస్తు। సమస్తమంగళాని భవంతు॥ శ్లో॥ మత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది। తత్కర్మ

సఫలం కుర్యుస్తీర్ణాః కోట్యో మహర్షయః । అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతేఽహర్నిశం మయా। దాసోఽయమితిమాంమత్వా క్షమస్వ శ్రీయజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమియదశ్నామియజ్జుహోమిదదామియత్। యత్తపస్యామి వార్ష్ణేయతత్కరోమి త్వదర్పణమ్ । శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమ్। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన। ప్రమాదాత్కుర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరేషు యత్ । స్మరణాదేవ తద్విష్ణోః సంపూర్ణం స్యాదితి స్మృతిః ॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః। ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

పూర్ణాహుతి హోమసహిత జయాదయ స్సమాప్తాః.

అథ దీపవిధిః.

శ్లో॥ రవేరస్తం సమారభ్య యావత్సూర్యోదయో భవేత్ ॥ యస్య తిష్ఠేద్గృహే దీపస్తస్య నాస్తి దరిద్రతా । ఆయుర్దః ప్రాఙ్ముఖో దీపో ధనదస్స్యాదుదఙ్ముఖః ప్రత్యఙ్ముఖో దుఃఖదోఽసౌ హానిదో దక్షిణాముఖః । స్థాపితా యది చైవస్యుర్దిక్షు దీపాశ్చతసృషు । శుభదాస్తే సదా సర్వేనదోష స్తత్రకశ్చన॥

తా॥ సూర్యాస్తమయ సమయము మొదలుకొని సూర్యోదయము వఱకును దీపము గలగృహమునందు దారిద్ర్యము కలుగనేరదు; తూర్పు మొగముగఁ బెట్టిన దీపమాయుర్వృద్ధిని గలుగఁజేయును, ఉత్తరాభిముఖముగఁ బెట్టిన దీపము ధనాభివృద్ధిని జేయును పశ్చిమాభిముఖముగు దీపము దుఃఖమును గలుగఁజేయును; దక్షిణాభిముఖముగఁ బెట్టిన దీపము హానిని గలుగజేయును; నాలుగు దిక్కులయందును నొక్కతూరిగ దీపమును బెట్టినను దోషమేమియును లేదని తాత్పర్యము.

శుభకర్మసు సర్వదా ఆదౌ దీపారాధనం కృత్వా, ప్రణమ్య, తాంబూలఫలాదికం గృహీత్వా, విఘ్నపరిహారేణ ప్రయోగం కుర్యాత్ ।

గృహ్యసూత్రప్రారంభః.

సూత్రం॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్తానాదితో ద్వాభ్యామభిమంత్రయేత స్వయం దృష్ట్వా తృతీయాం జపేచ్ఛతుర్థ్యా సమీక్షేతాంగుష్ఠేనోపమధ్యమాంగుళ్యా దర్భంసంగృ

హ్వా ఉత్తరేణయజుషాతస్యా భ్రువోరంతరగ్ంసంమృజ్యప్రతీచీనంని
రస్యేత్ ప్రాప్తేనిమిత్తఉత్తరాంజపేత్ యుగ్మాం త్సమవేతాన్మంత్రవత
ఉత్తరయా ద్భ్యః ప్రహిణుయాదుత్తరేణయజుషాతస్యాశ్శిరసిదర్భేణ్వం
నిధాయతస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణంయుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్యచ్ఛిద్రేసువ
ర్ణముత్తరయాం తథా యోత్తరాభిఃపంచభిస్స్నాపయిత్వోత్తరయా
అహతేనవాససాచ్ఛాద్యోత్తరయాయోక్త్రేణసన్నహ్యాత్యాథైనాముత్త
రయాదక్షిణేహస్తేగృహీత్వాగ్ని మభ్యానీయాపరేణాగ్ని ముదగగ్రం
కటమాస్తీర్య తస్మిన్నుపవిశతఉత్తరోవరో ఽగ్నేరుప సమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే ॥*॥ అథైనామాదితో ద్వాభ్యామభిమంత్ర్యేతా
థాస్యైదక్షిణేననీచాహస్తేనదక్షిణముత్తానగ్ం హస్తంగృహ్ణీయాద్య
ది కామయేతస్త్రీరేవజనయేయమిత్యంగుళీరేవగృహ్ణీయాద్యదికామ
యేతపుగ్ంస ఏవజనయేయమిత్యంగుష్ఠమేవసోభీ వాంగుష్ఠమభీవలో
మాసగృహ్ణాతిగృభ్ణామితఇత్యేతాభిశ్చతసృభిరథైనా ముత్తరేణాగ్నిం
దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదీచీంవాదిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతిసఖే
తిసప్తమఉపదేజపతిప్రాఙ్ముఖాత్ప్రదక్షిణమగ్నింకృత్వా యథాస్థాన
ముపవిశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తరాఆహుతీర్జుహోతి * సోమాయ
జనివిదేస్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రం అథైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షి
ణేన పదాశ్మాన మాస్థాపయత్యాతిష్ఠేత్యథాస్యా అంజలావుపస్తీర్య
ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి తస్యాస్సోదర్యోలాజానావపతీత్యేకే జు
హోతీయంనారీ త్యుత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాశ్మా
నమాస్థాపయతి యథాపురస్తాద్ధోమశ్చోత్తరయా పునఃపరిక్రమణ
మాస్థాపనగ్ం హోమశ్చోత్తరయాపునః పరిక్రమణంజయాదిప్రతి
పద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరాభ్యాం యోక్త్రంవిముచ్య
తాంతతః ప్రవాహయేత్ప్రివాహరయేత్స మోప్యైతమగ్నిమను
హరంతినిత్యో ధార్యోనుగతోమంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహార్య
ఉపవాసశ్చాస్యైతరస్యభార్యాయాః పత్యుర్వానుగతేప్యుత్తరయా

జుహుయాన్నోపవసేదుత్తరా రథస్యోత్తంభనీ వాహావుత్తరాభ్యాం యు-
నక్తి దక్షిణముగ్ర ఆరోహతీముత్తరాభిరభిమంత్రయతే సూత్రే వర్త్మనో
ర్వ్యవస్తృణాత్యుత్తరయా నీలం దక్షిణస్యాం లోహితముత్తరస్యాం తే.
ఉత్తరాభిరభియాతి తీర్థస్థాణుచతుష్పథవ్యతిక్రమే చోత్తరాం జపేత్ ।
నావముత్తరయానుమంత్రయతే న చ నావ్యాగ్ స్తరతీ వధూః పశ్యేత్తీ-
ర్త్వోత్తరాం జపేచ్ఛ్మశానాదివ్యతిక్రమే భాండే రథే వారిష్టే గ్నేరుపస-
మాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా
జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కరోతి క్షీరిణామన్యేషాం వా
త్మన్యానాం వృక్షాణాం నదీనాం ధన్వనాం చ వ్యతిక్రమ ఉత్తరే యథా-
లింగం జపేత్ - గృహానుత్తరయా సంకాశయతి వాహావుత్తరాభ్యాం
విముంచతి దక్షిణమగ్రే లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవము-
త్తరలోమ మధ్యే గారస్యోత్తరయా స్త్రీర్యగృహాన్ప్రపాదయన్నుత్త-
రాం వాచయతి దక్షిణేన పదా న చ దేహలీమధితిష్ఠత్యుత్తరపూర్వే దేశేం
అగారస్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాముత్త-
రా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వో-
త్తరయా చర్మణ్యుపవిశత ఉత్తరో వరోథాస్యాః పుగ్గస్యాజీవ-
పుత్రాయాః పుత్రమంక ఉత్తరయోపవేశ్యత స్మై ఫలాన్యుత్తరేణయ
జుషా ప్రదాయోత్తరే జపిత్వా వాచం యచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్య ఉదితే-
షు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాం య-
థాలింగం ధ్రువమరుంధతీం చ పశ్యతి ॥ అథైనామాగ్నేయేన స్థా-
లీపాకేన యాజయతి పత్న్యవహంతి చరుగ్ శ్రపయిత్వాఽభిఘార్య ప్రా-
చీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుపసమాధానా-
ద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాజ్జుహోతి సకృదుపస్తరణా-
భిఘారణే ద్విరవదానమగ్నిర్దేవతా స్వాహాకారప్రదానో పి వా సకృదుప-
హత్య జుహుయాదగ్నిస్స్విష్టకృద్ద్వితీయస్సకృదుపస్తరణావదానే ద్విర-
భిఘారణం మధ్యాత్పూర్వస్యావదానం మధ్యే హోమ ఉత్తరార్ధాదుత్త-

తస్యోత్తరార్ధే పూర్వార్ధే హోమో లేపయోః ప్రస్తరవత్ప్రాక్శిరః
గిరుక్తాన్యగ్నౌ ప్రహరతి సిద్ధముత్తరం పరిషేచనం తేనసర్పిష్మతా బ్రాహ్మ
ణం భోజయేదోష్యస్యాపచితిస్తస్మాఋషభం దదాత్యేవమతఊర్ధ్వం దక్షి
ణావర్జముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే
సాయంప్రాతరత ఊర్ధ్వగ్ంహస్తేనైతే ఆహుతీ తండులైర్యవైర్వాజు
హుయాత్స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ం సాయీ పూర్వాహ్ణాంతిః ప్రాతరిత్యేక ఉభ
యతః పరిషేచనం యథాపురస్తాత్పార్వణేనాతో౽న్యానికర్మాణి వ్యా
ఖ్యాతానాచారాద్యాని గృహ్యంతే యథోపదేశం దేవతా అగ్నిగ్
స్విష్టకృతం చాంతరేణావికృతమాతిథ్యం వైశ్వదేవేవిశ్వేదేవాః పౌర్ణ
మాస్యాం పూర్ణమాసీ యస్యాం క్రియతే॥*॥ ఉపాకరణే సమాపనే చఋ
షిర్యః ప్రజ్ఞాయతే సదసస్పతిర్ద్వితీయః స్త్రియానుపేతేన క్షౌరలవణావ
రాన్న సగ్ంసృష్టస్యచహోమం పరిచక్షతే యథోపదేశం కామ్యాని
బలయశ్చ సర్వత్రస్వయం ప్రజ్వాలితేగ్నావుత్తరాభ్యాగ్ం సమిధావాద
ధ్యాదాపన్నాశ్రీశ్చీమార్గాదితి వై తదహ ర్విజానీయాం ద్యదహర్భా
ర్యామావహేత్ త్రిరాత్రముభయోరధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారల
వణవర్జనం చ తయోశ్శయ్యామంతరేణదండో గంధలిప్తో వాససా సూ
త్రేణవాపరివీతస్తిష్ఠతి తం చతుర్థ్యా అపరరాత్ర ఉత్తరాభ్యాముత్థాప్య
ప్రక్షాళ్య నిధాయాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధా
యాముత్తర ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్య తే పరిషేచనాంతం కృ
త్వా౽పరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్యాతి స్యాః శ్శిరస్యాజ్యశేషాద్వ్యాహృ
తిభిరోంకారచతుర్థాభిరానీయోత్తరాభ్యాం యథాలింగం ఋతుస్న
ఖినాశ్యోత్తరయాజ్యశేషేణ హృదయదేశౌ సమ్మృజ్యోత్తరాస్త్రిః ప్రో
క్షపిత్వా శేషగ్ం సమావేశనే జపేదన్యో వై నానుభిమంత్రయేత యదా
మలవద్వాసాః స్యాదథ హాం బ్రాహ్మణ ప్రతిషిద్ధానికర్మాణి సగ్ం
శాస్తి యూం మలవద్వాససమిత్యేతానిరజసః ప్రాదుర్భావాత్స్నా
తాంఋతౌ ఉపసమావేశన ఉత్తరాభిరభిమంత్రయతే॥

చతుర్థీప్రభృత్యా షోడశీ.

ముత్తరాముత్తరాం యుగ్మాః ప్రజానిశ్రేయసమృతుగమన
మిత్యుపదిశంత్యర్ధపాదిత్యస్య చరితే వేపరిషేచనే చాపఉపస్పృశ్యో
త్తరే యథాలింగం జపేదేవముత్తరైర్యథా లింగంచిత్ర్యంవనస్పతిగ
స్సిగ్వాతగ్ం శకుని మిత్యుభయో ర్హ్యాదయసగ్ంసర్గే పునస్త్రిరా
త్రివ్రతం బ్రహ్మచర్యం చరిత్వా స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాఽగ్నే రుపస
మాధానాద్యాజ్యభాగాంతే న్వారబ్ధాయా ముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా
జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా
యుగ్మాన్ ద్వ్యవరాన్బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత
శ్వస్తిష్యే త్రిరిస్నత్త్రైర్యవైః పాత్రాం పరికిరతి యదివారుణ్యాసి వరుణా
త్వానిష్క్రీణామీతి యదిసౌమ్యాసి సోమాత్వా నిష్క్రీణామీతి శ్వో
భూత ఉత్తరయోత్థాప్యోత్తరాభిస్తిసృభిరభిమంత్ర్యోత్తరయా ప్రతి
ష్ఠాప్యాగ్ం హస్తయోరాబధ్య శయ్యాకాలే బాహుభ్యాం భర్తారం
పరిగృహ్ణీయా దుపధానలింగయా వశ్యో భవతి సపత్నీబాధనం చైతే
నైవకామేనోత్తరేణానువాకేన సదాదిత్య ముపతిష్ఠతే యత్స్మగృహీ
తామన్యాం వా బ్రహ్మచర్యయుక్తః పుష్కరసంవర్తమూలైరుత్తరై
ర్యథాలింగమంగాని సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేద్వ్యధూవాస ఉత్తరా
భిరేతద్వేదేదద్యాత్ ॥ ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

గృహ్యసూత్రే వివాహమంత్రసూత్రం సమాప్తమ్.

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

గృహ్యసూత్రే ద్వితీయప్రశ్నప్రారంభః.

సూ॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామో గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణ
ముపనయీత గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం
వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ బ్రాహ్మణాన్భోజ
యిత్వాశిషో వాచయిత్వా కుమారం భోజయిత్వాను వాకస్య ప్రథ
మేన యజుషాపస్సగ్ంసృజ్యోష్ణాశ్శీతాస్వాసిచ్యోత్తరయా శిర

ఉపస్తీర్య త్రిగ్ం స్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయోత్తరాభి స్తిసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రతిదిశం ప్రవపతి వపంత ముత్తరయానుమంత్రయతే దక్షిణతో మాతా బ్రహ్మచారీ వానడుహే శకృత్పిండే యవాన్నిధాయ తస్మిన్నే శానుపయ మ్యోత్తర యోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వా నిదధాతి స్నాతమగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే పాలాశీగ్ం సమిధ ముత్తరయాధాప్య ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మాన మాస్థాప యత్యాతిష్ఠేతి వాసస్సద్యః కృత్తోత ముత్తరాభ్యామభిమంత్ర్యోత్తరా భిస్తిసృభిః పరిదాప్య పరిహిత ముత్తరాయనుమంత్రయతేమాం జీం మేఖలాం త్రివృతాం త్రిః ప్రదక్షిణ ముత్తరాభ్యాం పరివీయాజిన ముత్తర ముత్తరయోత్తరేణాగ్నిం దర్భాంత్సగ్ స్తీర్య తేష్వేన ముత్తర యావస్థాప్యోదకాంజలి మస్యాంజలావానియోత్తరయా త్రిః ప్రో క్ష్యోత్తరైర్దక్షిణహస్తే గృహీత్వోత్తరైర్దేవతాభ్యః పరిదాయోత్తరేణ యాజుషోపనీయ సుప్రజా ఇతి దక్షిణే కర్ణే జపతి॥ బ్రహ్మచర్యమాగామితి కుమార ఆహ ప్రష్ట్రా పరస్య ప్రతివచనం కుమారస్య శేషం పరో జపతి ప్రత్యగాశిషం చైనం వాచయత్యుక్తమాజ్యభాగాంతమత్రైన ముత్తరా ఆహుతీర్హావయిత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వాపరే ణాగ్నిముదగగ్రం కూర్చం నిధాయ తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషోపవేశ్యోప విశతి పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా దక్షిణం పాదమ న్వారభ్యాహ సావిత్రీం భో అనుబ్రూహీతి తస్మా అన్వాహ తత్సవితురితి పచ్ఛోఽర్ధర్చశస్తతస్సర్వాం వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వంతేషు వా తథార్ధర్చయోరుత్తమాం కృత్స్నాయాం కుమార ఉత్తరేణ మంత్రే ణోత్తర మోష్ఠముపస్పృశతీ కర్ణావుత్తరేణ దండముత్తరేణాదత్తే పాలాశో దండో బ్రాహ్మణస్య నైయగ్రోధస్కంధజో వాగ్రో రాజ న్యస్య బాదర ఔదుంబరో వా వైశ్యస్య వార్క్షో దండ ఇతి స్మృతంచమ ఇత్యేతద్వాచయిత్వాగురవే వరం దత్వోదాయుషేత్యుత్థాపోత్తరై రాదిత్య ముపతిష్ఠతే యం కామయేత నాయమచ్ఛిద్యేతేతి తముత్తరే

యాదక్షిణే హస్తేగృహ్ణీయాత్యిహా మేతమగ్నిం ధారయంతీత్యారల
వణవర్జనంచ పరిత్వేతి పరిమృజ్యోత్తరైర్మంత్రైస్సమిధ ఆదధ్యాదేవ
మన్యస్మిన్నపి సదారణ్యాదేధా నాహృత్యోత్తరయాసగ్ంశాస్తి
వాసశ్చతుర్థీ ముత్తర యాద త్తేన్యత్పరిధాప్య॥ వేదమధీత్యస్నాస్య
న్ప్రాగుదయాద్వ్రజంపవిశ్యాంతర్లోమ్ణాచర్మణాద్వారమపిధాయాస్తే
నైనమేతదహారాదిత్యోభితపేన్మధ్యందినేగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య
భాగాంతేపాలాశీగ్ంసమిధముత్తరయా ధాయాపరేణాగ్నిం కటఏర
కాయాం వోపవిశ్యోత్తరయా క్షురమభిమంత్ర్యోత్తరేణయజుషావ
ప్త్రేప్రదాయాపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాకేశనిధానాత్సమానంజఘనార్ధే
వ్రజస్యోపవిశ్య విస్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతితాగ్ం
స ఉత్తరయోదుంబరమూలేదర్భస్తంబే వోపగూహత్యేవం విహి
తాభిరేవాద్భిరుత్తరాభిష్షడ్భిస్స్నాత్వోత్తరయోదుంబరేణదతో
ధావతేస్నాత్వాసీయోచ్ఛాదిత స్నాతఉత్తరేణయజుషాఽహతమంతరం
వాసఃపరిధాయ సార్వసురభిణాచందనేనోత్తరైర్దేవతాభ్యః ప్రదాయో
త్తరయానులిప్యమణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ంసూత్రోతముత్త
రయోదపాత్రేత్రిఃప్రదక్షిణం పరిప్లావ్యోత్తరయాగ్రీవాస్వాబధ్యైవ
మేవబాదరం మణింమంత్రవర్జగ్ంసవ్యేపాణౌబధ్వాహతముత్తరం
వాసోరేవతీస్త్వేతిసమానంతస్యదశాయాంప్రవర్తౌప్రబధ్యదర్వౌ
మాధాయాజ్యేనాభ్యానాయన్నుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వాజయాది
ప్రతిపద్యతేపరిషేచనాంతంకృత్వా। ఏతాభిరేవదక్షిణేకర్ణఆబధ్నీతే
తాభిస్సవ్య ఏవముత్తరైర్యథాలింగగ్గ్ స్రజశ్శిరస్యాంజనమాదర్శా
వేక్షణముపానహౌచ్ఛత్రం దండమితి వాచంయచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య
ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరేణా
ర్ధర్చేన దిశఉపస్థాయోత్తరేణ నక్షత్రాణిచంద్రమసమితిగాతినాసం
భాష్య యథార్థంగచ్ఛతి ॥ ౮॥ అథైతదపరంతూష్ణీమేవ తీర్థేస్నా
త్వాతూష్ణీగ్ంసమిధమాదధాతియత్రాస్మా అపచితింకుర్వంతితత్తూష్ణీ

ర్భుఉపవిశతి యథాపురస్తాదేవ ముత్తరాభ్యాం యథాలింగగ్ం రా
జాస్థపతిశ్చాపః పాద్యా ఇతి ప్రాహోత్తరయాభిమంత్ర్య దక్షిణం
పాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ ప్రక్షా
ళయితార ముపస్పృశ్యోత్తరేణ యజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్కూ
ర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మృన్మయేనార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహోత్త
రయాభిమంత్ర్యాంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేచ్ఛే
షం పురస్తాన్నినీయమాన ఉత్తరయానుమంత్రయతే దధిమధుసగ్ం
సృజ్య కాగ్ంసేన వర్షీయసా పిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మధుప
ర్క ఇతి ప్రాహ త్రివృమేకే ఘృతంచ పాఙ్క్తమేకే ధానాస్సక్తూం
శ్చోత్తరాభ్యామభి మంత్ర్య యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తాదు
పరిష్టాచ్చోత్తరయాత్రిః ప్రాశ్యానుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యై
వ రాజాస్థపతిర్వా పురోహితాయ గౌరితి గాం ప్రాహోత్తరయాభి
మంత్ర్య తస్యైవపాగ్ శ్రపయిత్వోప స్తీర్ణాభిఘారితాం మధ్యమే
నాంతమేనవా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి యద్యుత్సృజేదు
పాగ్ం శూత్తరాం జపిత్వోత్సృజ తేత్యుచ్చైరన్నం ప్రోక్త ము
పాగ్ం శూత్తరై రభిమంత్ర్యోంకల్పయతేత్యుచ్చై రాచార్యాయ
ర్త్విజే శ్వశురాయ రాజ్ఞ ఇతి పరిసంవత్సరా దుపతిష్ఠద్భ్యః ఏతత్కా
ర్యగ్ం సకృత్ప్రవక్త్రే చిత్రాయ ॥౮॥ ఖండః॥ సీమంతోన్నయనం
ప్రథమే గర్భే చతుర్థే మాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషో వాచయిత్వా
అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయా ముత్తరా ఆ
హుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వాఽపరే
ణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యాశలల్యా త్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాలు
గ్లప్సేనేత్యూర్ధ్వగ్ం సీమంతమున్నయతి వ్యాహృతీభిరుత్తరాభ్యాం
చ గాయతమితి వీణాగాథినౌ సగ్ంశాస్త్యుత్తరయోః పూర్వా సాల్వా
నాం బ్రహ్మణామితరా నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతియ వాన్వీరూఢా
నాబభ్రువాచం యచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్య ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీము

ఉదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యవత్స మన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చజపిత్వా వాచం విసృజేత్ ॥౧౦॥ ఖం॥ పుగ్ంసువనం వ్యక్తే గర్భే తిష్యేణ న్యగ్రోధస్య యా ప్రాచ్యుదీచీ వా శాఖా తతస్సవృషణాగ్ం శుంగామాహృత్య సీమంతవదగ్నే రుపసమాధానాద్యనవస్నాతయాం కుమార్యాదృషత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ ప్రేషయిత్వా పరిప్లావ్యాకుశేనాగ్నిం ప్రాచీముత్తానాం నిపాత్యోత్తరేయజుషాంగుష్ఠేన దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రేపి న యతి పుమాగ్ంస జనయతి క్షిప్రం పుగ్ంసువన మనాప్రీతేన శరావేణానుస్రోతస ముదకమాహృత్య పత్తస్తూర్యంతీం నిధాయమూర్ధ్నాంచోష్యంతీ ముత్తరేణయజుషాభిమృశ్యైతాపి రేవాద్భిరుత్తరాభిరవోక్షేత్ ॥ ౧౧॥ జాతంవాత్సప్రేణాభిమృశ్యోత్తరేణ యజుషోపస్థ ఆధాయోత్తరాభ్యా మభిమంత్రేణా మూర్ధన్యచిద్రమభి నత్వరాయంజహా యదగ్నిమయజంత పంచ। శ్రీణాముదారోధరుణోరయీణాం మనీషాణాం ప్రార్పణస్సోమగోపాః। వసోస్సూనుస్సహసో అప్సురాజావిభాత్యగ్రఉషసామిధానః। యస్తేఅద్యకృణవద్భద్రశోచేఽపూపం దేవఘృతవంతమగ్నే। ప్రతంనయప్రతరాం వస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభక్తంయవిష్ఠ। ఆతంభజసౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థఉక్థ ఆభజశస్యమానే। ప్రియస్సూర్యేప్రియో అగ్నాభవాత్యుజ్జాతేనభినదదుజ్జనిత్వైః। త్వామగ్నే యజమానా అనుద్యూన్విశ్వావసూనిదధిరేవార్యాణి। త్వయాసహ ద్రవిణమిచ్ఛమానావజ్రంగోమంతముశిజోవివవ్రుః। దృశానో రుక్మఉర్వ్యావ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియేరుచానః। అగ్నిరమృతో అభవద్వయోభిర్యదేనంద్యౌరజనయత్సురేతాః॥ అస్మిన్నహగ్ం సహస్రం పుష్యాస్మైధమానాస్స్వవశే। అవఘ్రాణం దక్షిణే కర్ణే జపోనత త్రిహామచ నిర్దిశతి తద్రహస్యం భవతి మధుఘృతమితిసగ్ం సృజ్యతస్మిన్దర్భేణహిరణ్యం నిష్టర్క్యం బధ్వా పదాయోత్తరైర్మంత్రైః కుమారం ప్రాశయిత్వోత్తరాభిః పంచభిస్స్నపయిత్వాదధి ఘృత మితి సగ్ంసృజ్యకాగ్ంస్యేన పృషదాజ్యం వ్యాహృతీభిరోంకార చతుర్థాభిః

కుమారం ప్రాశయిత్వాద్భిశ్శేషగ్ంసగ్ంసృజ్య గోష్ఠే నినయే గుహ్య
యా మాతురుపస్థ ఆనాయోత్తరయా దక్షిణస్తనం ప్రతిధాపోత్త
రాభ్యాం సవ్యమపి మభిమృశ్యోత్తరేణ యజుషా పాసం విష్టభ్యోత్తరేణ
యజుషా శిరస్త ఉదకుంభం నిధాయ సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానంజలి
నోత్తరైస్త్రిస్త్రిః ప్రతిస్వాహాకారం హుత్వాసగ్ంజాస్తి ప్రతిష్ఠే
ప్రతిష్ఠవంతూష్ణీమగ్నావావపతీత్యేవముపహారం హాగానిర్దశతాహ్నాం
దశమ్యాముత్థితాయాగ్ం స్నాతాయాం పుత్రస్యనామదధాతి పితా
మాతేతద్వ్యక్షరం చతురక్షరంవా నామపూర్వమాఖ్యాతోత్తరం
దీర్ఘాభినిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంతరంతస్థమపి వా యస్మిన్స్వత్యు
పసర్గస్స్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠితమితిహి బ్రాహ్మణమయుజాక్షరం కుమా
ర్యాః పరిదానాదేత్యపుత్రస్యోత్తరాభ్యామభిమంత్రణం మూర్ధన్యవ
ఘ్రాణం దక్షిణేకర్ణఉత్తరాన్మంత్రాన్ జపేత్కుమారీ ముత్తరేణ
యజుషాభిమంత్రయతే ॥౧౨॥ జన్మనోధిషష్ఠేమాసి బ్రాహ్మణాన్భో
జయిత్వా శిషో వాచయిత్వా దధిమధుఘృతమోదనమితిసగ్ంసృజ్యో
త్తరైర్మంత్రైః కుమారం ప్రాశయే త్తైత్తిరీయేణ. మాగ్ంసేనేత్యేకే
జన్మనోధి తృతీయే వర్షే చౌలం పునర్వసోర్బ్రాహ్మణానాం భోజన
మపాయనవత్సమానంవ దగ్నేరుప సమాధానాద్యుపకరణాగ్నిం ప్రాం
చముపవేశ్యత్రిణ్యా శలల్యాత్రిభిర్దర్భ పుంజీలైశ్శలాలుగ్లప్సేనేతి
తూష్ణీంకేశాన్వినీయ యథర్షిశిఖాసిదధాతి యథావైషాంకులధర్మ
స్స్యాదపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాకేశనిధానాత్సమానంక్షురం ప్రక్షా
ళ్య నిదధాతి తేనత్ర్యహం కర్మనివృత్తిర్వరందదాత్యేవం గోదానమ
ప్యస్మిన్నపి వక్ష్యతే షోడశేవర్షేగ్ని గోదానో వాస్యాత్సాంవత్సరం గో
దానవ్రత మిత్యేక ఉపదిశంత్యేతా వన్నానాసర్వాన్కేశాన్వాప
యిత ఉదకోపస్పర్శనమితి ఛందోగాః ॥ ౧౩ ॥

॥ గృహ్యసూత్రే ఉత్తరభాగ ప్రారంభః ॥

ఓం దక్షిణాప్రాగ్వ్యగ్రప్రవణమగారావకాశముద్ధత్యపాలాశేనశ

ఖానయేనవోదూహే సైతామేవ దిశముత్తరయోదూహేత్యేవం త్రిః
కృత్వోత్తరయాభిమృశ్య ప్రదక్షిణగ్గ్ స్థూణాగర్తాన్ ఖానయిత్వా
భ్యంతరం ప్రాగ్ం సూపదుప్యోత్తరాభ్యాం దక్షిణాం ద్వారస్థూణాము
పదధాత్యేవమితరాం యథాఖాతమితరా అన్వవధాయ వగ్ంశమాధ
య మానముత్తరేణ యజుషాభిమంత్రయతే సమ్మితముత్తరైర్యథా
లింగం పాలాశగ్ం శమీమయం వేధ్మమాదీప్యోత్తరయాగ్ని ముద్ధృ
త్యోత్తరేణ యజుషా గారం ప్రపాద్యోత్తరపూర్వదేశే గారస్యోత్తర
యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతీత స్మాద్దక్షిణముదధానాయతనం భవతి తస్మి
న్ప్రాచీనాగ్రాన్దర్భాం స్తగ్ంస్తీర్య తేషూత్తరయా వ్రీహియవా
న్న్యుప్యతస్మిన్నుదధానం ప్రతిష్ఠాపయతి తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషా చతుర
ఉదకుంభానానయతి దీర్ణముత్తరయానుమంత్రయతే అగ్నేరుపసమా
ధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ఉత్తరాహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే
పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరేణ యజుషోదకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణము
దరోత్తాగారం నివేశనం వా పరిషిచ్య బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదపూపై
స్సక్తుభిరోదనేనేతి॥ ఖండః॥ ౧౭॥ శ్వ గ్రహాగృహీతారం కుమారం త
పోయుక్తో జాలేన ప్రచ్ఛాద్య కంస కింకిణీం వా ప్రవద యన్నుత్తరేణ
సభాం ప్రపాద్య సభాయా మధ్యేధిదేవనముద్ధత్యావోక్ష్యాక్షాన్న్య
ప్యాక్షేషూత్తానం నిపాత్య దధ్నాలవణమిశ్రేణాంజలినోత్తరైరవోక్షే
త్ప్రాతర్మధ్యందినే సాయముగదో భవతి శంఖినం కుమారం తపో ఉక్త
ముత్తరాభ్యామభిమంత్ర్యోత్తరయో దకుంభేన శిరస్త్ర్యవనయేత్ప్రా
తర్మాధ్యందినే సాయమగదో భవతి శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్త
మితే స్థాలీపాకః పార్వణవదాజ్యభాగాంతే స్థాలీపాకాద్ధుత్వాంజలి
నోత్తరైః ప్రతిమంత్రం కింశుకాని జుహోత్యుత్తరాభిస్తిసృభిరారగ్వ
ధ మయ్యస్సమిధ ఆజ్యాహుతీరుత్తరా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచ
నాంతం కృత్వా వాగ్యతస్సంభారానాదాయ ప్రాచీముదీచీం వా దిశము
ప నిష్క్రమ్య స్థండిలం కల్పయిత్వా తత్ర ప్రాగ్వీరుదీచీ స్త్రిస్స్త్రిస్రో

శేషాల్లిఖిత్వాద్భి రుపనినీయ తాసూత్తరతో నక్తాన్ని వపతి తూష్ణీంసతు
పృషాతా ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోసీరమిత్యుత్తరై రుపస్థా
యాపః పరిషిచ్యాప్రతీతుస్తూష్ణీమేత్యాప శ్వేతపదేత్యేతాభ్యాము
దకుంభేనత్రిః ప్రదక్షిణమంతరతోగారం నివేశనం వా పరిషిచ్య బ్రా
హ్మణాన్భోజయేత్ ॥ ౧౮ ॥ ఖండః ॥ ధానాః కుమారా న్ప్రాశయం
త్యేవమత ఊర్ధ్వం యదశనీయస్యాన్నస్య సక్తూనాం వైతం బలింహరే
దామార్గశీర్ష్యా మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే స్థా
లీపాకోऽగ్రహాయణమితి బలిమంత్రస్య సన్నామోత్తైవముత్సృజత్యనా
హితాగ్నే రాగ్రయణం నవానాం స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాऽऽగ్రయ
ణదేవతాభ్యస్స్విష్టకృచ్చతుర్థాభ్యో హుత్వా తండులానాం ముఖం
పూరయిత్వాగీర్త్వాచమ్యాదనమిండం సభ్యత్యోత్తరేణ యజుషాగార
స్తూప ఉద్వ్రిదేమంతే ప్రత్యవరోహణముత్తరేణ యజుషా ప్రత్యవ
రూహ్యోత్తరైర్దక్షిణః పార్శ్వైర్న్నవస్త్రస్తరే సంవిశంతి దక్షిణతః
పిత్రోత్తరామాత్రైవ మశిష్టానాం జ్యేష్ఠో జ్యేష్ఠోనంతరస్స్వహాయోత్తరా
భ్యాంపృథివీమభిమృశ న్త్యేవగ్ం సంవేశనాద్విత్రి రేశానాయ స్థాలీపా
కగ్ం శ్రపయిత్వాక్షేత్రపత్యంచ ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్ర
మ్యస్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాద్యపరేణాగ్నిం ద్వేకు
టీకృత్వా ॥ ౧౯ ॥ ఉత్తరయాదక్షిణస్యామీశానమావాహయతి లౌకి
క్యావాచోత్తరస్యాంమీఢుషీం మధ్యేజయంతం యథోఢముదకాని
ప్రదాయతేభ్యో దనపిండాన్ కల్పయిత్వాగ్ని మభ్యానీయోత్తరైరుప
స్పర్శయిత్వోత్తరైర్యథాస్వమోదనేభ్యో హుత్వా సర్వతి స్సుఘవా
దాయోత్తరేణ యజుషాగ్నిగ్ం స్విష్టకృతముత్తరేణ యజుషోపస్థా
యోత్తరైస్సహౌదనాని పర్ణేష్వేకైకేనద్వేద్వేదత్వావశ దేవసే
నాభ్యో దశోత్తరాభ్యః పూర్వవదుత్తరేణ యజుషా వృక్ష ఆసజ్జత్యత్ర
రుద్రాన్ జపేత్ప్రథమోత్తమౌ వాऽభితః పితదగ్నిం గాస్థాపయతి యత్రై
నాధూమః ప్రాప్నుయాత్తాగంస్థైర్భాగ్రముష్టినాప్లోషతి వృషా

మేవాగ్రే గవాం మార్గేఽగ్నౌ క్షేత్రస్య పతిం యజత ఈశానవదావా
హనం చతుర్షు సప్తసు వా పర్వేషు నామాదేశం దధాతి క్షిప్రం యజేత
పావకో దేవ ఉత్తరాభ్యాముపస్థాతే స్థాలీపాకం బ్రాహ్మణాన్ భోజయే
త్ క్షైత్రపత్యం ప్రాశ్నన్ని యేన నాథయో భవతి యథా నైషాంకుల
ధర్మస్స్యాత్ ॥ ౨౦॥ మాసిశ్రాద్ధస్యాపరపక్షే యథోపదేశం కాలాశ్శు
చీన్మంత్రవతో యోని గోత్రమంత్రాసంబంధానయుగ్మాంస్త్ర్యవరానన
ర్థాపేక్షో భోజయేదన్నస్యోత్తరాభిర్జుహోత్యాజ్యాహుతీరుత్తరా
పరిదాప్య విపరీతగం సర్వముత్తరైరభిమృశేత్ స్త్రాన్వా ప్రతిపూరుష
ముత్తరేణ యజుషోపస్పృశ్యాయిత్వా భుక్తవతోఽనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య
ద్వైధం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య తేషూత్తరైరపో దత్వోత్త
రైర్దక్షిణావర్గాన్ పిండాన్ దత్వా పూర్వవదుత్తరైరపో దత్వోత్తరైరు
పస్థాయోత్తరయోదపాత్రేణ త్రిః ప్రసవ్యం పరిషిచ్య న్యుబ్జ్య పాత్రా
ణ్యుత్తరం యజురనవానంత్రిరార్ధ్యమావర్తయిత్వా ప్రోక్ష్య పాత్రా
ణి ద్వంద్వమభ్యుదాహృత్య సర్వాణి స్వమవదాయోత్తరేణ యజుషా శేష
స్యాగ్రాసావరార్ధ్యం ప్రాశ్నీయాదాద్యామాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఊర్ధ్వమష్ట
ద్వ్యష్టకా తస్యామష్టమీ జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే తామేకాష్టకేత్యాచక్ష
తే తస్యాస్సాయమాపకార్యం పూపం చతుశ్శరావం శ్రపయిత్వాష్టా
కపాలమిత్యేకే పార్వణవదాజ్యభాగాంతేఽంజలినోత్తరయా పూపాజ్జు
హోతి సిద్ధశ్శేషస్తమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపహరేత్ ॥ ౨౧॥
శ్వోభూతే దర్భేణ గాముపాకరోతి పితృభ్యస్త్వా జుష్టముపాకరోమీతి
తూష్ణీం పంచాహుతీర్హుత్వా తస్యై వపాం శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభిఘారాం
తాం మధ్యమేనాంతమేన వా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి మాగ్ంసౌ
దనముత్తరాభిః పిష్టాన్నముత్తరయాజ్యాహుతీరుత్తరాస్స్విష్టకృత్ప్ర
భృతి సమానమాపిండనిధానాదన్వష్టకాయామేవైకే పిండనిధానమిత్యు
పదిశంత్యథైతదపరం దధ్న ఏవాంజలినా జుహోతి యయాపూపమతి ఏవ
మధ్యార్థం మాగ్ంసగ్ం శిష్ట్వా శ్వోభూతేఽన్వష్టకాలస్య మాసిశ్రాద్ధవ

కల్పో వ్యాఖ్యాతస్సనిమిత్తోత్తరాం జపిత్వాథ బ్రూయాత్ప్రథమం లబ్ధ్వా యోజయిత్వా ప్రాచీముదీచీం వాదిశమభిప్రయాయాత్తథాంథం యాయాదశ్వ ముత్తరైరారోహేద్ధస్తిన ముత్తరయా తాభ్యాం పృథివీ మభిమృశేత్స్వంపాద మేవ్యాస్యేతి ॥ ౨౨ ॥ దక్షిణేన ఫలీకరణ ముష్టిముత్తరయా హుత్వా గత్వోత్తరాం జపేత్ ముత్తరాభ్యామభిమంత్రయేత విక్రోధో భవత్యసంభవేప్సుః పరేషాం సూలాధారికా జీవమూర్ధానిధారయిత్వోత్తరయా సుప్తాయాస్సంబాధ ఉపవపేత్సిద్ధే ర్థే బభ్రూమ్ మాత్రేణ ప్రతిఘాళయాత్సిద్ధ్యర్థే యదస్యగ్రహే పణ్యాం స్యాత్తత ఉత్తరయా జుహోతి యంకామయేత నాయ మచ్ఛిద్యేతేతి జీవవిషాణౌ స్వం మూత్రమానీయాను ప్తముత్తరాభ్యాం త్రిః ప్రసవ్యం పరిషించేద్యేన పథా దాసకర్మకరాః పలాయేరం స్తస్మిన్నగ్న్యుపసమాధాయోత్తరా ఆహుతీర్జుహుయాద్యద్యేనం వృక్షాత్ఫల మభినిపతేద్వయో వాభివిక్షిపేతావర్ష దక్షాంబిందురభినిపతే దుత్తరైర్యథాలింగం ప్రతిఘాళయీతాగారం స్థూణాధిరోహణే మిథునఉపవేశనే కపోతదర్శనే మాత్యాగంశరీర రేషణే స్వేషుచాద్భుతేష్వమావాస్యాయాం నిశాయాంయత్ర నాశ్నుయాత్తత్రాగ్నిరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంత ఉత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వాభిమృశేద్భ్య ఉత్తరయా దక్షిణతో శ్మానం పరిధిం దధాతి దధాతి ॥ ౨౩ ॥

ఇతి యాజుషమంత్రానుక్రమణికాయాం

గృహ్యసూత్రం సమాప్తమ్. చే॥ ల॥

ఆచమ్య॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమకు మారస్యాయుష్యాభివృధ్ధ్యర్థం చౌళోపనయనాంగత్వేన నాందీదేవ తావాహనం కరిష్యే॥ అత్ర దేవతాః॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహీవృద్ధపితా మహీవృద్ధమాతరః గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ॥ నాందీవృద్ధప్రపి తామహవృద్ధపితామహవృద్ధపితరః గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ॥ నాందీమాతామహమాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహాః గోత్రాః పత్నీసమేతాః నాందీముఖాః నాందీ॥ ఉభాభ్యాముభౌభ్యాం సత్యవసు సంజ్ఞికవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహసిద్ధాన్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణవా ఉద్యోత యిష్యే॥ అత్ర దేవతానుమోదనార్థమిడావాచనం కరిష్యే॥ ఇడా

దేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతి రుక్థామదాని శగ్ంసిషద్విశ్వేదే వాస్సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధుమనిష్యే మధుజ నిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యో వాచ ముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తం మాదేవా అవంతు శోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాః మమకుమార స్యోపనయనాదిచతుర్థదివసపర్యంతం మమగృహే వసంతు॥ మాం రక్షంతు॥ యజమానగ్ం రక్షంతు॥ ఇడ ఏహి॥ ఇడామగ్నే పురుదగ్ం సగ్ంసనిం గోశ్శశ్వత్తమగ్ హవమానాయ సాధ। స్యాన్నస్సూను స్తనయో విజావాగ్నే సా తే సుమతి ర్భూత్వస్మే॥

ఏతా శ్శోభనదేవతాః.....మమగృహే వసంతు॥ మాం రక్షంతు॥ మమకుమారగ్ం రక్షంతు॥ యజమానగ్ం రక్షంతు॥ అదిత ఏహి॥

ఈడామహై దేవాగ్ం ఈడేన్యాన్నమస్యామ నమస్యాన్ యజామ యజ్ఞియానిత్యాహ। మనుష్యా వా ఈడేన్యాః పితరో నమస్యాః

దైవాయజ్ఞియా దేవతా ఏవతద్యథాభాగం యజతి ॥ ఏతా శ్శోభన దేవతాః.........పర్యంతం మమగృహేవసంతు ॥ మాంరక్షంతు ॥

మమకుమారగ్ం రక్షంతు॥యజమానగ్ం రక్షంతు॥ సరస్వత్యేహి॥

ఇడఏహ్యదిత ఏహి సరస్వత్యేహి ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥ నాందీ శోభన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి॥ అనయా పూజయా నాందీశోభనదేవతా స్సుప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు॥ ఆభ్యుదయిక బ్రాహ్మణభోజన ప్రత్యామ్నాయయథాశక్తిహిరణ్యాంతుభ్య మహాంసంప్రదదేనమమ॥

అథ నాందీవిధిః.

శ్లో॥ అనస్మద్వృద్ధశబ్దానా మరూపాణామగోత్రిణామ్।
అనామ్నామతిలాద్యైశ్చనాందీశ్రాద్ధంవిధీయతే॥

శ్లో॥ మాతాపితామహీ చైవ తథైవ ప్రపితామహీ । పితా పితామహశ్చైవతథైవ ప్రపితామహః ॥ మాతామహస్సపత్నీకావిశ్వేదేవా స్త్వనంతరమ్। ఏతేరక్షంతునఃప్రీతాఃప్రయచ్ఛంత్వివామంగళమ్॥ శంఖః॥దక్షస్యదుహితాసాధ్వీ విశ్వానామప్రకీర్తితా । తస్యాఃపుత్రా మహావీర్యా విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూసంకీర్త్యావైశ్వదేవకౌ। నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ।పురూరవార్ద్రవౌచైతౌపార్వణేసముదాహృతౌ॥ హే మశ్రాద్ధేధనురుచీశ్రాద్ధేదురివిలోచనా। ఏకోద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥ సూత్రార్థసంగ్రహాకారః॥ వివాహేకన్యకాయాశ్చవరస్యోపగృహేపిచ। నాందీశ్రాద్ధంహిపూర్వేద్యుఃకర్తవ్యంస్మృతిశాసనాత్ ॥మాతుః శ్రాద్ధంతు పూర్వంస్యా త్పితౄణాంతదనంతరమ్।తతో మాతామహాదీనాం వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయం స్మృతమ్॥అత్రకాలనియమమాహగర్గః॥ మాతుశ్శ్రాద్ధంతుపూర్వేద్యుః కర్మాహనితు పైతృకమ్। మాతామహ్యాంచోత్తరేద్యుర్వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయంస్మృతమ్॥ఏతచ్చసతిసామర్థ్యే

వేదితవ్యమ్॥ అసామర్థ్యే త్వేకస్మిన్నేవదివసే వృద్ధౌ కాలత్రయే శ్రా-
ద్ధత్రయమభిహితమ్॥ కాలచంద్రికాయాం శాతాతపః పూర్వాహ్ణే మా-
తృకం శ్రాద్ధం మధ్యాహ్నే పైతృకం తథా। తతో మాతామహానాం చ
వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతమితి। తత్రాప్యసామర్థ్యే సవివాహ॥ పృథ-
గ్దినేష్వశక్తశ్చేదేకస్మిన్నేవ వాసరే। శ్రాద్ధత్రయం ప్రకుర్వీత వైశ్వదే-
వం తు తాంత్రికమితి॥ మనురపి॥ అలాభే భిన్నకాలానాం నాందీశ్రాద్ధ-
త్రయం బుధః। పూర్వేద్యుర్వై ప్రకుర్వీత పూర్వాహ్ణే మాతృపూర్వక-
మితి॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ నాందీముఖే వివాహే చ ప్రపితామహపూ-
ర్వకమ్। అపిజీవత్పితా నాందీశ్రాద్ధం కుర్యాచ్ఛుభాగమే। పితుశ్చ ప్ర-
పితామహాద్యుద్దిశ్యైవ తు యథావిధి। ఏభ్య ఏవ పితా దద్యాత్తేభ్యో దద్యా-
త్స్వయం సుతః। జీవమానేపి పితరి నాందీశ్రాద్ధం ప్రసజ్యతే॥ నాం దీము-
ఖే కర్మణి సంప్రవృత్తే పితర్యథో జీవతి యస్య పుంసః॥ యేభ్యశ్చ దద్యా-
త్స్వపితా స్వయం చ తేభ్యశ్చ దద్యాదితి శాస్త్రసిద్ధమ్॥ నాందీ శ్రాద్ధం
కుర్యాదిత్యుక్తం భవతి॥ ఉక్తంచ కాలచంద్రికాయామ్॥ శ్లో॥ నాందీశ్రా-
ద్ధం పితా కుర్యాత్పుత్రీపుత్ర వివాహయోః। ఉత్తరేషు వివాహేషు స్వ-
యం కుర్యాత్తు నాందికమితి॥ తత్కథం కుర్యాదిత్యపేక్షాయాం గంగాభ-
ట్టీయే శాతాతపః॥ నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహే బు-
ధః। అత ఊర్ధ్వం సుతః కుర్యాదేభ్య ఏవేత్యసావితి॥ సూత్రార్థ సంగ్రహ-
కారః॥ సత్యాం మాతరి జీవంత్యాం శేష వర్గాన్ సమర్చయేత్। మాతా-
మాతామహౌ సంతౌ జీవంతౌ పితరం యజేత్॥ ప్రయోగపారిజాతే॥ జీవ-
మానే మాతృవర్గే మాతామహ్యాదివర్జయేత్। షట్పిండవిధినా కుర్యా-
త్తీర్థశ్రాద్ధే మహాలయే॥ పిత్రాదిజీవనే విష్ణుః॥ పితరి జీవతి యః శ్రాద్ధం కు-
ర్యాత్॥ యేషాం పితా కుర్యాత్॥ తేషాం కుర్యాత్॥ పితరి పితామహే
చ జీవతి యేషాం పితామహస్తేషాం కుర్యాత్॥ పితరి పితామహే ప్రపితా-
మహే చ జీవతి నైవ కుర్యాత్॥ ఏకద్విత్రిజీవనే పూర్వవదేవేత్యర్థః। త్రిషు
జీవత్సు నైవ కుర్యాదితి పరిశిష్టే సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ అసగోత్ర-

స్వగోత్రో వాయఆచార్యఉపాయనే। నతూపనేయపిత్రాదీనుద్దిశ్యాభ్యు
దయంచరేత్ ॥ కన్యకాయామయం మార్గో మునిభిః పరికీర్తితః ॥
ఇత్యుక్తం యాజ్ఞికైర్గృహ్యవిద్భిర్వృద్ధైః పురాతనైః । తస్మాద్ధి పుత్రి
కృతపుత్రికాత్మజామాతామహస్యాఖిలరిక్థహారిణః । తథాఽసురో
ద్వాహితకన్యకాత్మజాస్తచ్ఛ్రాద్ధకృత్యేష్వధికారిణస్త్రయః॥వృద్ధా
గయాయాంచ మహాలయే కురుక్షేత్రేప్రయాగాద్యఖిలేషు కర్మసు ।
మాతామహశ్రాద్ధఇమేఽధికారిణో భవంత్యమాదిష్వపి నేతరేసదే
తి॥కించ ॥ స్మృత్యర్థసారే॥ స్వపితృభ్యః పితా దద్యాత్సుతసంస్కార
కర్మసు । యావద్వివాహం పుత్రస్య తావదేవహి తత్పితా । నాందీ
శ్రాద్ధేపితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహేబుధః । అతఊర్ధ్వం సుతః
కుర్యాత్పితౄణాం తద్ధ్వైపితుః ॥ యథా జీవత్పితా నాందీ శ్రాద్ధం
కుర్యాద్విధానతః । పితుర్మాతామహాదీనామేష ధర్మస్సనాతనః॥
ఏకస్మింశ్చదినే శ్రాద్ధమేకైకం వృద్ధిసంజ్ఞికమ్ । శుభార్థీ విధవత్కు
ర్యాదేకస్మిన్నపివాదినే ॥ హేమాద్రౌ ॥ నాందీముఖే వివాహేచ
ప్రపితామహపూర్వకమ్ । నామసంకీర్తయేద్విద్వానన్యత్రపితృ
పూర్వకమ్॥ నాందీముఖవిధిస్సమాప్తః. చే॥ ల॥

అథ పునస్సంధానమ్

వధూముత్తరత ఉపవేశ్య స్వయందక్షిణత ఆసీనః॥ఆచమ్య...
ఏవం... ప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణః
స్తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ
మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాం
కృత్వా॥తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥పునః ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం
గుణ...శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః శ్రీమతః...గోత్రస్య
...నామధేయస్య మమధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వా

భ్యాం శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ ఔపాసనాంతరితదినాదారభ్య నతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవేఽంతరితే పునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్ధోమేఽంతరితే పునః ప్రతిపద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపారసంసారసముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆధివ్యాధిహరం నౄణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనమ్। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీపాదపంకజమ్॥ అశేషే హే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్య మయా సమర్పితామిమాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య॥ మమౌపాసనాంతరితదినాదారభ్య ఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవేఽంతరితే పునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్ధోమేఽంతరితే పునః ప్రతిపద్ధోమాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య ఉపదిశ్య మామనుగృహ్ణంతు భవంతః॥ ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్తు। పునః ప్రాణానాయమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థం ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనమ్। స్వర్ణం హి శంకరం యస్మాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇతి స్వర్ణదానం దత్త్వా॥ శ్లో॥ ధాన్యం కరోషి దాతార మిహలోకే పరత్ర చ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మే స్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇతి ధాన్యదానం దత్త్వా॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితమ్। దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇత్యాజ్యదానం దద్యాత్॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే। ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయ [illegible]

రణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానః తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ ఇతిహిరణ్యదానం దద్యాత్ ॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మయాకృతై రేభిస్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైః ర్భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదో భూయాత్ ॥ మమ శరీరశుద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం మమౌపాసన త్యాగదోషనివృత్త్యర్థం తండులసహితాజ్యదానం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే ...గోత్రాయ...బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే॥ శ్రీమాన్......గోత్రః...దాతా ధర్మపత్నీ సమేతోఽనాం హోమాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం హోమద్రవ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ దేవస్య త్వా...ప్రతిగృహ్ణాతు॥ దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్యమహం...న మమ॥ శ్లో॥ మాసత్రయే తు కృచ్ఛ్రం స్యాత్ షణ్మాసే ద్విగుణం భవేత్ । త్రిగుణం నవమాసే తు పంచకృచ్ఛ్రాణి వత్సరే । షట్ప్రస్థమిదం ధాన్యం ప్రస్థత్రికమిదం ఘృతమ్। ఔపాసనార్థమాఖ్యాతం వత్సరస్య మనీషిభిః॥ ఏవం ప్రకారేణ హోమద్రవ్యదానం కుర్యాత్ ॥ పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతం కృత్వా॥ సమిధమాదాయ॥ ఓమ్॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే ॥ తదగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య॥ బహిర్గత నాశశ్చేత్ ఉపావరోహణాం నకర్తవ్యమ్॥ అగ్నీంధనాదిచతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥

పునస్సంధానాహుతయః.

మహావ్యాహృతీ, ర్మనో జ్యోతి, ర్యదస్మిన్, త్రయస్త్రిం

*ంత్త్ర, తంతుం తన్వన్, ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, ఉదుత్తమం, ఉద్వయం, ఉదుత్యం, చిత్రందేవానాం, అగ్నే భ్యావర్తి, న్నగ్నే అంగిరశ్శతం, పునరూర్జా, సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ పూర్వవత్ పరిషేచనంకృత్వా ॥ స్రువేణ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా స్వారబ్ధాయామ్॥ అయాశ్చాగ్నే ఽస్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి। అయాసా మనసా ధృతో ఽయసా హవ్యమూహిషే ఽయానో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా ॥ అయసే ఽగ్నయ ఇదమ్నమమ ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ ॥ ఓమ్భూర్భువస్సువ స్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా॥ మహాహవిర్హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్। అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చయజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్య ఉద్గాతా। వాచస్పతేహృద్విధే నామన్। విధేమ తేనామ। విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిస్సోమమపాత్ । మాదైవ్యస్తంతుశ్ఛేదిమా మనుష్యః। నమోదివేనమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదంనమమ ॥ ఏకం - ద్వే - త్రీణి - చత్వారి॥ మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ంసమిమం దధాతు । యా ఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హవిషా ఘృతేన స్వాహా॥ ఉషసో నిమ్రుగ్భ్య ఇదంనమమ । యదస్మిన్ యజ్ఞే ఽంతరగామ మంత్రతః కర్మతో వా । అనయా ఽహుత్యా తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆవృధంతాం ఘృతేన స్వాహా । దే

వేభ్య ఇదం న మమ॥ త్రయస్త్రిగ్ంశత్తంతవో యే వితత్నిరే । య
ఇమం యజ్ఞగ్ స్వధయా దదంతే తేషాం ఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామి స్వా
హా ఘర్మో దేవాగ్ం అప్యేతు స్వాహా॥ దేవేభ్య ఇదం న మమ॥ తం తుంత
న్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్ । అను
ల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయా దైవ్యం జనగ్ స్వాహా॥
అగ్నయే తంతుమత ఇదం న మమ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యే
నమిష్టాపూర్తే సగ్ం సృజేథామయం చ । పునః కృణ్వగ్ స్త్వా
పితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్త్వయి తంతుమేతగ్ స్వాహా॥ అగ్న
యే తంతుమత ఇదం న మమ॥ ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవాధమం వి
మధ్యమగ్ శ్రథాయ । అథా వయమాదిత్య వ్రతే తవానాగసో అదితయే
స్యామ స్వాహా॥ వరుణాయాదిత్యాయేదం న మమ॥ ఉద్వయం తమసస్పరి
పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరమ్ దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్త
మగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం న మమ॥ ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం
వహంతి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం
న మమ॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యా
గ్నేః । ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అంతరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుష
శ్చ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం న మమ॥ అగ్నేఽభ్యావర్తిన్నభి న ఆవ
ర్తస్వాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా॥ అ
గ్నయేఽభ్యావర్తిన ఇదం న మమ॥ అగ్నే అంగిరశ్శతం తే సంత్వావృత

తస్సహస్రాన్త ఉప్తావృతః। తాస్తాంపోషస్య పోషేణపున ర్నో నష్టమా
కృధిపునర్నో రయిమాకృధిస్వాహా ॥ అగ్నయే౽గిరస ఇద న్నమమ।
పునరూర్జానివర్తస్వపునరగ్నఇషాయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వా
హా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధార
యా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ స్రు
వేణాజ్యమాదాయ। సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వా
హా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ ద్వాదశగృహీతేన స్రుచం పూరయిత్వా॥
ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। పంచ। షట్। సప్త। అష్టౌ। నవ। దశ। ఏ
కాదశ। ద్వాదశ ॥ ఓమ్ ॥ సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్ష
యస్సప్తధామప్రియాణి। సప్తహోత్రాస్సప్తధా త్వాయజంతి సప్త
యోనీరాపృణస్వాఘృతేన స్వాహా ॥ అగ్నయే సప్త... నమమ॥

అదితే౽న్వమగ్స్థాః (ఇతిదక్షిణతః ప్రాచీనమ్) అనుమతే౽న్వమగ్స్థాః (ఇతిపశ్చాదుదీచీనమ్) సరస్వతే౽న్వమగ్స్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్) దేవసవితః ప్రాసావీః (ఇతి సమంతం) పరిషిచ్య॥

అనేన పునస్సంధానహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥

శ్లో॥ విచ్ఛిన్నవహ్నౌ సంధిత్వే పరిధీన్ప్రహరేన్న తు। చరుం జయాదికం కుర్యాన్న సందేహః కపర్దినా॥ పునస్సంధానవహ్నౌతు పరిధిప్రహరణానహి। జయాదిహోమః కర్తవ్యో న సందేహః కపర్దినా॥ ఆత్మన్యారోపణా త్పూర్వమనలే శాంతిమాగతే। పునస్సంధానవేళాయామాదౌ నోపావరోహణం। అగ్న్యాధారవిహీనో యః స్థిరకాల

గతో౽భవేత్ । పునస్సంధానవేళాయాం మాదా నోపావరోహణమ్
కాలశబ్ద ఋతుపర్యాయః॥ నాశంగతే౽గ్నౌ యంకుత్రమధ్యే కుర్యా
త్తదగ్నౌ వమనం పురస్తాత్। బహిర్గతే నాశముపైతి వహ్నౌ సంధాన
మగ్నేర్యదిలౌకికే౽గ్నౌ॥ వమనం ఉపావరోహణం॥ చతుర్థీహోమా
ప్రభృతి త్రిరాత్రమధ్యే తు లఘుపునస్సంధానం కుర్యాత్ ॥

అథ తంతుమతీస్థాలీపాక ప్రయోగః.

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం పునస్సంధానాంగత్వేనా
గ్ని గాధార్థ్యార్థం తంతుమతీస్థాలీపాకం కరిష్యే॥ ఉత్సృజ్య వహంతి చరుగ్గ్
శ్రపయిత్వా॥ అభిఘార్య। ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభి
ఘార్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోం-ఓం చత్వారి శృంగా త్రయో... అత్రప
ట్యాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాం
తే॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। హవిః
ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ దర్వ్యా ద్వి
రుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘార
యతి॥ అగ్నయే తంతుమతే స్వాహా॥ అగ్నయే తంతుమత ఇదం న
మమ॥ పునస్స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతే౽వదాయ
ద్విరభిఘార్య। నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ ॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్ స్పృ
శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం న మమ ॥ అవ
ఉపప్లుశ్యాస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వ్యాహృతి కామః జయా
ది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా
...జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వదక్షిణాం + +
సంప్రదదే న మమ॥...ఔపాసనం వైశ్వదేవం చ కుర్యాత్॥
...(ఔపాసనమ్.)... ... ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం శ్రీమా

...గోత్రః + నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం-శ్రీయుతః...గోత్ర స్య + నామధేయస్య మమ సుధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య...విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే। మమాభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ, వరదోభవ యథోక్తజిహ్వయా హవిర్గృహాణ॥ ఓంభూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥ ఘోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః- హుతవహాయనమః-హుతాశినేనమః- కృష్ణవర్త్మనేనమః దేవముఖాయనమః-సప్తజిహ్వాయనమః-వైశ్వానరాయనమః- జాతవేదసేనమః॥ ఇత్యలంకృత్య॥ పరిషేచనం-అదితేఽనుమన్యస్వ। అనుమతేఽనుమన్యస్వ। సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతిపమంతం పరిషిచ్య॥ ఓం సూర్యాయస్వాహా॥ సూర్యాయేదంనమమ॥ ఇతిమధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి॥...అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదంనమమ॥ అగ్నేరుత్తరపూర్వదేశే జుహోతి॥ ఓం ఓం సుభతిథౌ॥ ఆహుతిసంసర్గప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమంకరిష్యే॥ యత్రవేత్థవనస్పతే దేవానాంగుహ్యానామాని। తత్రహవ్యాని గామయస్వాహా॥ వనస్పయఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్ంస్థాః + దేవసవితః ప్రాసావీః॥ ఉపస్థానమ్॥ అగ్నేత్వన్నో అంతమః। ఉతత్రాతాశివోభవవరూథ్యః। తంత్వాశోచిష్ఠదీదివః॥ సుమ్నాయనూనమీమహేసఖిభ్యః।

సురగ్నిర్హవ్యసుశ్రవాః। అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమోరయిందాః। సనోబోధి
శ్రుధీహవమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్॥ హోమసాద్గు
ణ్యార్థం అనాజ్ఞాతత్రియమంత్రజపం కరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం
యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నే తదస్యకల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథా
తథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య
కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా
నయజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్
యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి॥ అనేన ప్రాతరౌపాసన హోమేన
భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్ప
ణమస్తు॥ శ్లో॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రి
యం బలం। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్యస్మృ
త్యా చ నామోక్త్యా తపో హోమ క్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం
యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీ
నం హుతాశన। యద్ధుతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥...చతు
స్సాగర పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు... గోత్రముచ్చా
ర్య॥ అహం భో అభివాదయే॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణి
యం త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన
మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ (ఈ మంత్రము కొందరు రక్షకొఱకు చెప్పు
చున్నారు) అథ ప్రదక్షిణం కుర్యాత్॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమ
స్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమో నమః॥ కాం
డద్వయోపపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ
యజ్ఞేశాయ నమో నమః॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత

కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తు తే॥ అహం పరస్తాదహ మవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమో వవార। యదన్తరిక్షం తదు మే పితా భూద్ అహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స మానానాం॥ బ్రహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ (అగ్నిని ఆత్మారోపణము చేయునప్పుడు) యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్ అస్మే నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞ మాసీద స్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానః సక్షయ ఏహి॥ ఇత్యౌపాసనమ్॥ (సాయమౌపాసనమ్-అని సాయంకాలమున సంకల్పింప వలయును)

అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం న మమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఇతి హుత్వా॥

అథ లఘుపునస్సంధాన విధిః.

"నిత్యోద్ధార్యో యమగ్నిర్యది సమనుగతో మంథ్య, ఇత్యాదినోక్తా వహ్న్యుత్పత్తి। స్వదేనో నిరసనముపవాసశ్చపత్న్యాశ్చపత్న్యాః। నాశే చైవాపహారే జ్వలనముపసమాధాయ సంస్కృత్య సర్పిశ్చాయాశ్చ వ్యాహృతీ ద్వేహుతభుజ జుహుయాత్ స్రుక్స్రువాభ్యాం క్రమేణ॥ ఆచమ్య...ఏవం ప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమాహృత్యాయతనే విధినాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య అగ్నిం ధ్యాత్వాలంకృత్య॥ చతుష్పాత్రప్రయోగం కృత్వా। అదితేఽనుమన్యస్వేత్యాదిభిః పరిషిచ్య। సకృద్గృహీతం గృహీత్వాఽఽధాయాం॥ అయాశ్చాగ్నే స్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి। అయసా మనసా ధృతో ఽయసా హవ్యమూహిషే ఽయా నో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం (న మమ)॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ।

సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం (నమమ) ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా। ఔపాసనం కుర్యాత్॥

అధీతవేదస్స్వగృహాద్గృహీత్వా నిధాయ వహ్నిం సమిధా సమింధేత్। ఆజ్యం తు సంస్కృత్య సకృద్గృహీత్వా పరిస్తృతేఽగ్నౌ జుహుయాదయాశ్చ॥ ప్రాయశ్చిత్తేషు హోమేషు చతుష్పాత్రప్రయోగతః। నాఘారౌ చక్షుషీ చైవ ప్రణీతీధ్మం వినాకృతం। నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చ నచేధ్మం న జయాదయః। చతుష్పాత్రప్రయోగే తు నశ్చి[illegible]త్తం కపర్దినా॥ ఏవమేవోత్తరాణి చ లఘుపునస్సంధానాని కర్తవ్యాని॥

అథౌపాసనవిధిః.

ముఖ్యో గౌణశ్చ విఖ్యాత ఇతి ధర్మో వ్యవస్థితః। ముఖ్యం కర్తుమశక్తానాం గౌణ ఏవ విధీయతే. ఇడాపింగళనాడీభ్యాం నిస్సార్య హృదయాంబుజాత్। తాభ్యామావాహయేద్వహ్నిం తాభ్యాముద్వాసయేద్ధృది। అతస్తానింధమాదాయ సమ్యగ్వాయుం నిగృహ్య చ। మంత్రముక్త్వా హృత్స్థవహ్నిం పమున్నగ్నౌ వినిక్షిపేత్॥ ఉపావరోహ...దుగ్రోహః॥ తదగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం సాయం ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి॥ ఔపాసనప్రయోగం పూర్వముక్తమ్.

అథ షడాహుతితండులవైశ్వదేవమ్.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం సాయంప్రాతరౌపాసనహోమే షడాహుతితండులవైశ్వదేవం కరిష్యే॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా॥ అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం న మమ॥ ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా॥ ధ్రువాయ భూమాయేదం న మమ॥ ధ్రువక్షితయే స్వాహా॥ ధ్రువక్షితయ ఇదం న మమ॥ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయ ఇదం న మమ॥ అగ్నయే స్విష్ట

కృతేస్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృ
త్వా॥ బ్రహ్మాద్వామహుత్వా) + + సగరేణరత్న। అగ్న్యుపఘాత ప్రాయ
శ్చిత్తం॥ పురస్తాద్విశ్వా... కామ్మాస్వాహా॥ దివానక్తంచారిభ్యో వసు
భ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదం న మమ॥ యేభూతాః ప్రచరంతి దివానక్తం
బలి మిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యో బలింపుష్టికామో హరా
మి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా॥ దివానక్తంచారిభ్యో భూతే
భ్యః ఇమం బలిం దదామి॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ నమస్తే గార్హ
పత్యాయ + నమస్తే... శ్రీయజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమి యదశ్నామి యజ్
జుహోమి దదామియత్। యత్తపస్యామి వార్ష్ణేయ తత్కరోమి
త్వదర్పణమ్॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం
బలం। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ ప్రమాదా
త్కుర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరే యది। స్మరణాదేవ తద్విష్ణోః
సంపూర్ణం స్యాదితి శ్రుతిః। ఏతస్మిన్ మూలం మృగ్యమ్॥

ఆత్మారోపణమ్.

యాతే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం।
అచ్ఛావసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యాపురూణి। యజ్ఞోభూత్వా యజ్ఞ
మాసీద స్వాం యోనిం। జాతవేదో భువ ఆజాయమానస్సక్షయ ఏహి॥
యవాసంధీయతే వహ్నిః ప్రాతర్మధ్యందినేఽపివా। తదా సాయం విజా
నీయాత్ సాయమాహుతిపూర్వకం। ఉపావరోహ త్వాపూర్వ మనలే
శాంతిమాగతే। పునరగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పునస్త్వేతి సమింధనం। ఉపావ
రోహణా దూర్ధ్వం శ్రూయతే సూతకద్వయం। కృత్వా చోపాసనం
సాంగమగ్నిమాత్మని నిక్షిపేత్। నిత్యమౌపాసనే కాలే వమనం యః

ప్రయత్నతః । సర్వమాపాసనం కృత్వాచాత్మ న్యారోపయేత్పునః ।
జలసంయుక్తమేద్ధి ధారణం నిష్ఫలంభవేత్ । నిర్జలంధారణంకుర్యా
త్పుత్రదారాభివృద్ధయే। హావిషాం ధారణం చైవ సమారోపణపూ
ర్వకం। తతః పశ్చాన్నకుర్వీత ధారణం నిష్ఫలంభవేత్ । యాతేఅగ్నే
యజ్ఞియాతనూ...ఏహి॥ తేఅగ్న ఇదంజప్త్వా॥హస్తేనాగ్నిం ప్రతప్యచ।
త్రివారం హాసకృత్కృత్వా చాత్మన్యగ్నిం సమాపయేత్ ॥స్ఫుటమం
త్రం జపేద్వాయు మాసమాప్తేర్నిగృహ్యచ । ఏవంత్రివారముక్త్వా
ఉగ్నౌతప్తహస్తం ముఖేక్షిపేత్ । ఇతి ఆత్మారోపణమ్.

అథశయనవిధిః.

శ్లో॥ స్వగృహేప్రాఙ్ముఖఃకుర్యాత్ శ్వాశురేదక్షిణాముఖః ।
ప్రత్యఙ్ముఖః ప్రవాసేచ నకదాచి దుదఙ్ముఖః। తృణేదేవాలయేచైవ
పాషాణేచైవ పల్లవే। అంగణేద్వారదేశేతు మధ్యభాగేగృహస్యచ।
రిక్తభూమౌ తదా లోష్టే పార్శ్వే హోచ్ఛిష్టసన్నిధౌ। శూన్యాలయే
శ్మశానేచ వృక్షమూలే చతుష్పథే । మాతావా భగినీవాపి తథా
చాన్యస్త్రియోఽపివా । ఏతాసాం సన్నిధౌచైవ నస్వపే ద్బ్రాహ్మ
ణఃక్వచిత్ ।చందనంచానులిప్యాంగేధృత్వాపుష్పాణిదంపతీ। తాంబూ
లచర్వణం కృత్వాప్రదీపే మైథునంచరేత్। దీపేనష్టేతు యస్సంగం
కరోతిమనుజో యది। యావజ్జన్మదరిద్రత్వంసంతతేర్నాత్రసంశయః॥

తా॥ స్వగృహంబున ప్రాఙ్ముఖుఁడై శయనింపవలయును, శ్వశురగృహంబునదక్షిణాభిముఖుఁడై శయనింపవలయును, ప్రవాసంబునప్రత్యఙ్ముఖుఁడై శయనింపవలయును- ఉత్తరాభిముఖముగ నెప్పటికిని శయనింపగూడదు తృణమునందును, దేవాలయమునందును, పాషాణమునందును,పల్లవమునందును, అంగణమునందును,ద్వారదేశమునందును, గృహమధ్యభాగమునందును,రిక్తభూమియందును, లోష్టములయందును,పార్శ్వమునందును,ఉచ్ఛిష్టసన్నిధియందును, శూన్యాలయమునందును,శ్మశానమునందును,వృక్షమూలమునందును,నాలుగుత్రోవలుగల ప్రదేశమునందును, తల్లి అక్క మొదలగు స్త్రీలయొక్క సన్నిధియందును, శయనింపఁగూడదు దంపతులిరువురును చందనాని

లిప్తదేహులై పుష్పాదులనుధరించి తాంబూలచర్వణమును జేసిచక్కగ దీపమును వెలిగించుకొని మైథునకర్మ మాచరింపవలయును, దీపములేక యేదంపతులు సంభోగము చేయుదురో వారిసంతానము బ్రతికియున్నంతవఱకును దారిద్ర్యమునను భవించుననుట.

గ ర్భా ధా న మ్.

ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం శుభేఽహని పునస్సంధ్యానాదిఔపాసనాదికం కృత్వా॥ ...రాత్రౌ శుభలగ్నే గర్భాధాన మితి కర్తవ్యమ్॥ ఆదౌగణాధిపతిమభ్యర్చ్య॥ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమదంపత్యోః ఆయుర్బలాభివృద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః...మహాజనైస్సహకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా ఓంకర్మణః పుణ్యాహంభవంతో బ్రువంత్విత్యాదిపత్నీమార్జనాంతంకుర్యాత్॥ తతఃవధూవరౌ నూతనవస్త్రాలంకారాదికంధారయేతాం॥

ఓం అర్చత ప్రార్చత॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ంసమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన॥ ఇతి మంత్రముచ్చార్య తత్తద్ధాతృనామ వదేత్॥ఇతివధ్వాః॥ యువంవస్త్రాణిపీవసా వసాథే యువోరచ్ఛిద్రా మంతవో హసర్గాః। అవాతిరతమనృతాని విశ్వా ఋతేన మిత్రావరుణాసచేథే॥ ఇతిమంత్రముచ్చార్యతత్తద్ధాతృనామవదేత్॥ఇతివరస్య॥ నూతనవస్త్రాణిధృత్వాఽఽచమ్య॥ఏవంగుణ...శుభతిథౌ దంపత్యోః॥ ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాంభార్యాయాంప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భశుద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ఉత్తరోవరః॥ నారికేళఫలపుష్పతాంబూలదక్షిణాదికంగృహీత్వా॥ ఆరోహోరుముపబర్హస్వబాహుంపరిష్వజస్వజాయాగ్ంసుమనస్యమానః।తస్యాంపుష్యతంయిష్ఠునానయో

సిబహీర్వాం ప్రజాం జనయన్తా సరేతసా। ఆర్ద్రయాఽరణ్యా యత్ర

మంథత్పురుషం పుంసేన శక్రః। తదేతా మిథునా సానయోనిః ప్రజయాఽ

మృతే నేహ గచ్ఛతమ్। అహం గర్భమదధా మోషధీష్వహం వి

శ్వేషు భువనేష్వంతః। అహం ప్రజా అజనయం పిత్రృణా మహం జని

భ్యో అపరీషు పుత్రాన్। పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వ మాయుర్వ్య

శ్నుతమ్। ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ। దశస్యం

త్వాఽమృతాయ కగ్ంశమూధో రోమశగ్ంహథో దేవేషు కృణు

తో దువః॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణిపిగ్ంశతు। ఆసిం

చతు ప్రజాపతి ర్ధాతా గర్భం దధాతు తే। గర్భం ధేహి సినీవా

లిగర్భం ధేహి సరస్వతి। గర్భం తే అశ్వినా ... దేవా వాధత్తాం

పుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీ అరణీ యం నిర్మన్థతో అశ్వినా॥ తం తే

గర్భగ్ంహవామహే దశమే మాసి సూతవే। యథేయం పృథివీమహీ

తిష్ఠన్తీ గర్భమాదధే। ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశమే మాసి

సూతవే। యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్యథేన్ద్రేణ గర్భిణీ। వా

యుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే। విష్ణోః శ్రేష్ఠేన రూ

పేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్। పుమాగ్ంసం గర్భమాధేహి దశ

మే మాసి సూతవే। నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత। అస్యై

మే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్। యస్య యోనిం ప్ర

తిరేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భో అన్తః। తం మాతా

దశమాసో౽భిభర్తుః సజాయతాం స్త్రీరతమస్స్యేహామ్ । ఆత్తే గ
ర్భో యోని మేతు పుమా న్బాణ ఇవేషుధిమ్ । ఆస్త్రిరోజాయతాం
పుత్త్రస్తే దశమాస్యః కరోమితే ప్రాజాపత్య మాగర్భో యోని
మేతు తే । అనూనః పూర్ణో జాయతా మశ్లోణో౽పిశాచధీతః । పుమా
గ్ స్తే పుత్త్రో నారి తం పుమా ననుజాయతామ్ ॥ యానిభద్రాణి బీజా
న్యృషభా జనయన్తినః । తాని భద్రాణి బీజా న్యృషభా జనయన్తి
వః । తైస్త్వం పుత్త్రాన్ విన్దస్వ సా ప్రసూ ర్ధేనుకా భవ । కా
మస్సమృధ్యతాం మహ్య మపరాజిత మేవమే । యంకామం కామ
యే దేవ తంమే వాయో సమర్ధయ ॥ ఇతి పత్నీ మభిమంత్ర్య ॥
యథాస్థాన ముపవిశ్య । గర్భాధాన ముహూర్తః సుముహూర్తో౽
స్తు॥ సూర్యాదీనాం...రస్తు ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం సత్సంతానసౌభాగ్య
ఫలావాప్త్యర్థం బహుసుపుత్త్రావాప్త్యర్థం ఫలప్రదానానికరిష్యే॥ ప్ర
స్వేస్థ్నః ప్రేయంప్రజయా భువనేశోచేష్ట । యాఃఫలినీర్యా అఫలా
అపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతిప్రసూతాస్తానోముంచంత్వగ్ం
హసః॥ శ్లో॥ ఫలంమనోరథఫలంప్రదదామిసదానృణాం పుత్రపౌత్రాభి
వృద్ధ్యర్థమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదంఫలం సతాంబూలంసదక్షి
ణాకం...తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఏవంసర్వత్ర బ్రాహ్మణే
భ్యః ఫలప్రదానాని దద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ తయా
సహసంభోగం కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ ఋతుః స్వాభావికః స్త్రీణాం రాత్రయ ష్షోడశస్మృతాః।
చతుర్భిరితరైః సార్ధ మహోభి స్సద్విగర్హితైః॥ తాసామాద్యాశ్చత
స్రస్తు నింద్యా ఏకాదశీచయా । త్రయోదశీచ శేషాస్తు ప్రశస్తా దశ

ఘాత్రయః ॥ ఇతి మనువచనాత్ ॥ చతుర్థీం ప్రభృత్యా షోడశీముత్త
రాంయుగ్మాం ప్రజానిశ్శ్రేయసమృతుగమనమిత్యుపదిశంతి। సమాప్తం.

అథ పుంసవనమ్.

వ్యక్తేగర్భే తృతీయే మాసి శుభతిథౌ పుష్యనక్షత్రే[1] పున్నక్ష
త్రేషు వాపత్న్యాః పుంసవనం కర్మకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య॥ పూర్వేద్యు
రాభ్యుదయికం కృత్వా పరేద్యుర్దంపతీమంగళస్నాతౌ భూత్వా[2]ఆచ
మ్య। ఏవం... శుభతిథౌయజమానీసహితయజమానస్య + గోత్రోద్భ
వస్య + నామధేయస్యమమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం
జనిష్యమాణగర్భస్యపుంరూపతాప్రాప్త్యర్థంగర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థంపుం
సవనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః తదాదౌశుద్ధ్యర్థం... స్వస్తిపుణ్యా
హవాచనంకరిష్యే॥ఆదౌ నిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణా
ధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంకృత్వా॥
ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ...మమపత్న్యాః ప్రథమగర్భసంస్కారద్వా
రా సర్వగర్భసంస్కారార్థంపుంసవనాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ఇతి కేచిత్ -
సంకల్ప్య॥ఏవం + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః, శ్రీమ
తః + గోత్రస్య + నామధేయస్యమమధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపా
త్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమఆయుష్యాభివృద్ధ్య
ర్థం అస్యాంమమభార్యాయాంజనిష్యమాణగర్భస్యపుంరూపతాప్రా
ప్త్యర్థంగర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థంపుంసవనాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ వధూందక్షిణ
తఉపవేశ్యస్వయముత్తరతఆసీనః॥ పునఃఆచమ్య...ఏవంపత్నీసమేతస్య
మమపుంసవనాంగత్వేనోభయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే॥తతః
రక్షాబంధనపూజాంకృత్వా॥ విశ్వేత్తాతేసవనేషు ప్రవాచ్యాయాచ

1. పుంసవనంవ్యక్తేగర్భేతిష్యేణ॥

2. భార్యను దక్షిణముగా కూర్చుండబెట్టి తాను ఉత్తరభాగముగా కూర్చుని, ప్రాణాయామమును చేసి సంకల్పమును చెప్పి ఉదకమును స్పృశించవలయును।

ర్థమాఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపా
వృణోర్న్నైభా యుషిరాబధవే॥ ఇతివరస్య దక్షిణకరే బధ్నాతి॥ బృహ
త్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్ర
స్తోమేనపంచదశేనమధ్యమిదం వాతేనసగరేణరక్ష॥ వధ్వా వామకరే బ
ధ్నాతి॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తో౽స్తు। పుగంసవనం
వృత్తేగర్భే తిష్యేణన్యగ్రోధస్యయాప్రాచ్యుదీచీవాశాఖా తతస్సవృ
షణాగం శుంగామాహృత్య సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాదిఔపా
సనాగ్నింప్రజ్వాల్య ధ్యాత్వా౽లంకృత్యపరిస్తీర్య॥ అథవాలౌకికాగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య॥ పుంసవనహోమంకుర్యాత్॥ [1] ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్య
ర్థం మమఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంమమ భార్యాయాంజనిష్యమాణగర్భ
స్యపుంరూపతాప్రాప్త్యర్థంగర్భసపిండశుద్ధ్యర్థంపుంసవన హోమంక
రిష్యే॥ తదంగ మగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణషట్పాత్రప్ర
యోగం కుర్యాత్॥...పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ ఫలద్వయేనసం
యుతంవటాంకురం దృషత్సుతౌ। సుపాయనాయవస్త్రకంఠే పేత్సైహే
వ పుంసవే॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే౽న్వారబ్ధాయాం॥ ధాతాద
దాతున ఇత్యష్టాభిర్హుత్వా॥ స్రుచా ఆజ్యమాదాయ। ధాతా దదాతు
నోరయిమీశానో జగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥
ధాత్ర ఇదంనమమ॥ ధాతాప్రజాయా ఉతరాయఈశే ధాతేదంవిశ్వం
భువనం జజాన ధాతాపుత్రం యజమానాయదాతాతస్మా ఉహవ్యం

1 ఔపాసనాగ్నిని జ్వాలచేసిధ్యానించి అలంకరించి పరిస్తరణలువేసి పాత్రా సాదన కాలమందు రెండుపండ్లుగల మఱ్ఱిచిగురును సన్నికల్లు పొత్రములను వస్త్రము కూడా నాసాదించి ఆజ్యభాగాంతకర్మనుచేసి పత్నియనుసరించియుండగా ధాతాదదాతు అనునది మొదలగు ఎనిమిదిహోమములను చేయవలెను.

ఘృతవద్భిర్ధేనుస్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ధాతా దదాతు నో రయిం ప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమతిగ్ం సత్యరాధసస్స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ధాతా దదాతు దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా అమృతాస్సంవ్యయంతాం విశ్వేదేవాసో అదితిస్సజోషాః స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥ యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉ లోకమగ్నే కృణవస్స్యోనం। అశ్వినగ్ం స పుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిం నశతే స్వస్తి స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ॥ త్వే సుపుత్ర శవసోఽవృత్రన్కామకాతయః। న త్వామింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం న మమ॥ ఉక్థ ఉక్థే సోమ ఇంద్రం మమాద నీథే నీథే మఘవానగ్ం సుతాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరం న పుత్రాస్సమానదక్షా అవసే హవంతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం న మమ॥

ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం (న మమ)॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా... జయాదిప్ర

జయాదిహోమమును జేసి స్విష్టకృద్ధోమమును పరిధిప్రహరణమును సంస్రావ హోమము జేసి ఆవాజ్యాభాగాదిపరిషేచనాంతము వఱకు కర్మను జేయవలయును॥

స్థాలీపక్వాంతే భవత్కృతబ్రాహ్మణ్యాత్సాదక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ అనవస్నాతయా కుమార్యా దృషత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ వట శుంగాం పేషయిత్వా వస్త్రేణ పరిప్లావ్య అపరేణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖముత్తానాం నిపాత్య-పుగ్ంసవన మసీతి యజుషా అంగుష్ఠేన దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే రసం నినయేత్ -పుగ్ంస్సవన మసి। సాత మాగర్భగిర। త్యాశిషో వాచయిత్వా-అభిష్ట్వే త్యభిమృశ్య-ఆభిష్ట్వాహం దశభిరభిమృశామి దశమాస్యాయ సూతవే। యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి। ఏవం తే గర్భ ఏజతు। సహ జరాయుణా నిష్క్రమ్య। ప్రతితిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి వీర్యే ఽన్నాద్యే। దశమాసాంశ్ఛయనో ధాత్రా హితథాకృతం। ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో జీవంత్యాః॥ ఆయమసీర్యేషయత గర్భమాపో దేవీ స్సరస్వతీః॥ ఇత్యభిమృశ్య తిలదేఽవపద్యస్వేతి ద్వాభ్యామవోక్షేత్ - తిలదేఽవపద్యస్వ నమాగ్ంసమస్తినోదళం స్థవిత్ర్యవపద్యస్వ నమాగ్ంసేషు నస్నావస్తునబద్ధ మసి మజ్జసు। నిరైతు పృశ్ని శేవలగ్ం శునే జరాయ్వత్తవే- ఇత్యవోక్షేత్ - బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ తతః బ్రాహ్మణాశీర్వాదః॥ శ్లో॥ పరిప్లావ్యచ ౹ స్త్రేణ వధూం తద్వన్నివేశయేత్ తత్రోత్తానాం నిపాత్యైనాం దక్షిణాంగుష్ఠతో రసం। దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే తం పుంసవనమంత్రితః॥ నినయేత్సా వధూః పశ్చాత్పుమాంసం జనయత్యథ। అన్వారభ్య వధూం పూర్వం హోమస్సమంతవద్భవేత్। ప్రహారోపిచ సంసారి ... శేష ఇతిసంస్మృతః॥ చంద్రమాఢీయే॥

1. హోమము మునుజేసి రజస్వలగాని స్త్రీచే పత్రిపంచ నునూరించిన వస్త్రములో నుంచి గర్భిణీ స్త్రీని పరుండబెట్టి దక్షిణనాసికా రంధ్రములో కుడిచేతి బ్రొటనవ్రేలుచే నీప్రయోగములోనుండు మంత్రమును చెప్పి పిడువవలయును

శ్లో॥ ద్వితీయేచతృతీయేవామాసిపుంసవనంభవేత్ । వ్యక్తేగర్భేభవే
త్కార్యం సీమంతేన సహాథవా ॥ సమాప్తమ్.

అథ క్షిప్రపుంసవనమ్.

వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః-ప్రాణానా
యమ్య-ఏవం... ధర్మపత్నీ సమేతో ఽహం క్షిప్రపుంసవనాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే॥ క్షిప్రపుంసవన మనాప్రీతేన శరావే ణానుస్రోతసముదక
మాహృత్య పత్తస్తూర్యంతీం నిధాయమూర్ధ్ని చోష్యంతీముత్తరేణ
యజుషాభిమృశ్య - ఆభిష్ట్వాహం దశభిరభిమృశామిదశమాస్యాయ
సూతవే-హస్తాభ్యాంమూర్ధానమభిమృశ్య। ఏతాభిరద్భిరుత్తరాభిరవో
క్షేత్-యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి ఏవంతేగర్భ
ఏజతు। సహజరాయుణానిష్క్రమ్య-ప్రతితిష్ఠత్వాయుషిబ్రహ్మవర్చసి
యశసి వీర్యే ఽన్నాద్యే - దశమాస్యాగ్ శ్చశయానో ధాతాహి తథా
కృతమ్ - ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో జీవంత్యాః ఆయమనీర్యమయత్ర
గర్భమాపో దేవీ స్సరస్వతీః॥ యది జరాయునపతే దేవంవిహితాభి
రేవాద్భిరుత్తరాభ్యామవోక్షేత్ - తిలదే ఽవపద్యస్వనమాగ్ం సమస్థి
నో దలంస్థాస్నిత్యవపద్యస్వ । నమాగ్ంసేష్వు న స్నావసు న బద్ధమసి
మజ్జసు-నిరైతుపృశ్ని శేవలగ్ంశునేజరాయ్వత్తవే॥ శ్లో॥ అనాప్రీత
శరావేణ చానుస్రోతసమాహరేత్ । జలంపత్తస్తుతూర్యంతీం నిధా
యాద్భిః ప్రసేచయేత్॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారో ఽపి॥ శ్లో॥ క్షిప్రప్రి

1 అనవస్నాతయాకుమార్యాదృషత్పుత్రేణ పేషయిత్వాపరిప్లావ్యాపకేణాగ్ని
హ్రీచీముత్తానాంనిపాత్యోత్తరేణ యజుషాంగుష్ఠేన దక్షిణేనాపికాచ్ఛిద్రేషినయతి॥

2. న్యగ్రోధస్య యాప్రాచ్యుదీచీశాఖాతతః సవిషాణాం శృంగామాహృ
త్యప్రతిష్ఠితాగ్నే రుపసమాధానాది॥ (పుమాంసజనయతి॥)

సూత్రస్థమిహాపి చానాప్రీతేన చాకూళితసూత్రేణ । క్వచిన్నవాకా శనవగ్గితేన గ్రాహ్యం। హ్యానుస్రోతసముంభవతీత్। తతఃపరం బ్రాహ్మణ భోజనంచకృత్వాశిషో వాచనమాచరేయుః॥ ఔపాసనాగ్నౌ ద్వేశా ర్యే హిసీమంతకపుంసవనాఖ్యే-గర్భిణీశోమపరిహారార్థం [illegible] కుంభశాక గృహాదానీతే నానాప్రీతేన అప్రకూళితేనన వేదశరావేణ అనుస్రోత సంస్రోతసో ఉనుంోమ ముదక మాహృత్యానీయ వృత్తస్తస్యాఃపాద యోఃమూలేతూర్యంతీ మధఃపుష్పికాఖ్యా మోషధీంనిధాయ తథా ఉదకమపి తత్రైవవిన్యస్య శోష్యంతీం ప్రసవపీడామాశ్యుష్యమాణాం స్త్రియమభిమృశేత్ । తస్యాఃమూర్ధానంహస్తాభ్యామభిమృశేదిత్యర్థః॥

అథ సీమంతోన్నయనమ్.

సీమంతోన్నయనం ప్రథమేఽగర్భే చతుర్థేమాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా

ప్రథమే గర్భే చతుర్థే మాసిషష్ఠేఽష్టమేవా శుభేఽహని దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా॥ ఏవంగుణ..... శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం మమధర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కార ద్వారా సర్వగర్భశుద్ధ్యర్థం సీమంతోన్నయనం కర్మ కరిష్యమాణః తదా దౌ శుద్ధ్యర్థం...సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధి పతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా॥ వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః॥ ఆచమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం-మమభార్యా యాం జనిష్యమాణ సర్వగర్భాణాంబీజగర్భ సముద్భవైనోనిబర్హణ ద్వారా ప్రతిగర్భసంస్కారాతిశయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంసీ మంతోన్నయనం కర్మకరిష్యే॥

పునః ప్రాణానాయమ్యఏవంగుణ...పత్నీసమేతోఽహంసీమం తోన్న యనాంగత్వేనోభయోఃరక్షార్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షా బంధన పూజాంచకృత్వా॥ విశ్వేత్తా త్తేసవనేషుప్రవాచ్యాయూపక

మఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతంయత్పురుసంభృతంవస్వపావృణోః
శ్చర్ద్భాయ్యర్షిబంధవే॥ ఇతివరస్య దక్షిణకరేబధ్నాతి॥ బృహత్సా
మక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్ర
స్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరక్ష॥ వధ్వావామక
రేబధ్నాతి॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఏవం...
ప్రీత్యర్థం సీమంతోన్నయనాంగత్వేన ఆభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే॥ తదం
గత్వేన బ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మ
ణస్య ఇదమాసనం ఇదంపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్ర
మూర్తయే। సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురు
షాయ శాశ్వతే। సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ శ్రీమహా...అయం
వో గంధః- సుగంధః॥ అలంకారార్థా ఇమేఅక్షతాఃసంత్వక్షతాః॥ సక
లారాధనైః స్వర్చితమస్తు॥ ఓం భూర్భు + ప్రచోదయాత్॥ ......శ్రీ
మహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయాభ్యుదయిక ప్రత్యామ్నాయం
యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ బ్రాహ్మణాన్
భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వా॥ తదంగ...కర్మణః పుణ్యాహం వాచయి
ష్యే॥ ఓంకర్మణః పుణ్యాహంభవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీమార్జ
నాంతంకుర్యాత్॥ పునఃప్రాణానాయమ్య... ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమధ
ర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారార్థంసీ
మంతహోమంకరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నౌ హోమంకుర్యాత్॥ అథ
వాలౌకికాగ్నౌ హోమంకుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణైస్సహ స్థండిలోల్లే
ఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతంకుర్యాత్॥ షట్పాత్రప్రయోగః॥ శ్లో॥ య
వాన్విరూఢాన్ శలలీంసపుంజాంగ్లప్సంయవానామపిబంధనంచ। ఏతా
నిసీమంతవిధౌ ప్రయుంజ్యాత్పాత్రాణి సాకంఖలు మానుషాణి। పవి
త్రకరణాద్యాజ్య భాగాంతే న్వారబ్ధాయా ముత్తరా ఆహుతీర్హు
త్వా॥ ధాతాదదాతు నోరయిమితి చతస్రోయస్త్వా హృదా కీరిణేతి

చతస్రః ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ధాతాద
దాతు నోరయిమీశానో జగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥
ధాత్ర ఇదం న మమ ॥౧॥ ధాతా ప్రజాయా ఉత రాయ ఈశే ధాతేదం
విశ్వం భువనం జజాన। ధాతా పుత్రం యజమానాయ దాతా తస్మా ఉ
హవ్యం ఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥౨॥ ధాతా దదాతు
నోరయిం ప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమ
తిగ్ం సత్యరాధసస్స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ ॥౩॥ ధాతా దదాతు
దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే తస్మై దేవా
అమృతాస్సంవ్యయంతాం విశ్వే దేవాసో అదితిస్సజోషాస్స్వాహా॥
ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ౪॥ యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోమర్త్యం
మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృ
తత్వమశ్యాగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ॥ ౫॥ యస్మై
త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్స్యోనం అశ్వినగ్ం
సపుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిన్నశతే స్వస్తి స్వాహా॥ అగ్నయే
జాతవేదస ఇదం న మమ॥ ౬॥ త్వే సుపుత్ర శవసోఽవృత్రన్కామకా
తయః। న త్వామింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం
న మమ॥ ౭॥ ఉక్థ ఉక్థే సోమ ఇంద్రం మమాద। నీథే నీథే మఘవానగ్ం
సుతాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరం న పుత్రాస్సమాన దక్షా అవసే
హవంతే స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం న మమ॥ ౮॥ ఇధ్మసన్న

హానాన్యద్భి స్స్రగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥
రుద్రాయ తంతిచరా యేదం నమమ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ అస్యకర్మణః
హూహామ్ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ ప్రసు
॥
వేణాజ్యమాదాయ ॥ ఓం చిత్తంచ స్వాహా.....జయాదిబ్రహ్మవిసర్జ
నాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥

అత్రపట్వాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ యువా.........మానుషాణి॥

ఈసీమంత కర్మయందలి పాత్రాసాదనము జేయునప్పుడు, యవాంకురములను ఏదువందిముల్లును మేడికొమ్మను యవాంకురములను కట్టితాడునుగూడ సంపాదించ వలయును

సూ॥ ఆశిషోవాచయిత్వా॥ సూ॥ అగ్న్యుపసమాధానాది॥

అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య॥ త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభి ర్దర్భపుంజీలై
శ్శలాలుగ్లప్సేన ఔదుంబర శాఖయా చ। వ్యాహృతిభీ రాకామహమితి
చ పురస్తాన్నాభే రూర్ధ్వగ్ం సీమంత మున్నయతి। తత స్సుముహూ
ర్తే ఉత్తరేణాగ్నిం *ప్రాఙ్ముఖీం జాయాముపవేశ్య స్వయంతు ప్రత్యఙ్ము
ఖః త్రేణ్యా శలల్యేత్యాదిద్రవ్యాణి యుగపద్గృహీత్వా తైరేవనాభిప్ర
దేశ మారభ్యోర్ధ్వం శిరః కేశమధ్యస్థ సీమంత రేఖాంతమున్నయతి తత్పుం.

---

* క్రియ। శుభముహూర్తమునందు పత్నిని అగ్నికి పడమర వైపు ప్రాఙ్ముఖినిగా కూర్చుండబెట్టి తాను పశ్చిమముఖుడయియుండి వ్యాహృతులను "రాకామహాం" "యాస్తే రాకే" అనుమంత్రములను జెప్పి ఏదుబందిముల్లును మూడు దర్భకట్టలను మేడికొమ్మతో చేర్చి కట్టమూరు గ్రహించి నాభిప్రదేశము మొదలు పాపిటవఱకు నూర్ధ్వముగా బొంబించి పడమరవైపు పారవేసి ఉదకమును స్పృశించవలయును.

క్రియ। "యౌగంధరిరేవ" అనుమంత్రముచే సాల్వదేశస్థులగు వీణాగానము జేయువారిని నియమించవలయును. "సోమ ఏవనో రాజా" అనుమంత్రముచే నితరదేశీయులగు బ్రాహ్మణులకు వీణాగానమును నియోగించవలయును "సోమానో రాజా" అనుమంత్రముచే నితర దేశీయులగు క్షత్రియ వైశ్యులకు వీణాగానము చేయించవలయును

"అంకురితాన్" ప్రగ్రథితాన్ వధ్వాశ్శిరస్యాబధ్నాతి॥

క్రియ॥ యవాంకురములను పత్ని శిరస్సునందు కట్టవలయును "నక్షత్రోద

పర్యంతము వాజ్నియమము చేసి నక్షత్రోదయ మయిన తరువాత వత్సను స్పృశించియుండి వ్యాహృతులను జపించి వాజ్నియమమును విడువవలయును.

సూ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య త్రిశ్శ్వేతయా శలల్యా త్రిభిర్దర్భపుంజీలైః శలాటుగ్లప్సేనేత్యూర్ధ్వం సీమంతం వ్యున్నయతి వ్యాహృతిభిరుత్తరాభ్యాంచ.

సూ॥ గాయతమితివీణాగాధినౌ సంశాస్తి॥ ఉత్తరయోః పూర్వాం సాల్వానాం బ్రాహ్మణానామితరా నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాంవసన్తి.

సూ॥ యవాన్విరూఢానాబధ్య వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్యః ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వావాచంవిసృజతే.

స్మృ॥ ఆజ్యభాగాన్తే స్యాద్ధాతాద్యా ముత్తరా। ఆహుతీర్హుత్వా॥

జం ప్రతీచీనం నిరస్య ఉపవేశ్య స్పృశేత్ ॥ భూః-భువః-సువః-రాకా మహగ్ంసుహవాగ్ంసుష్టుతీ హువే శృణోతు నస్సుభగా బోధతు త్మనా-సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ంశతదాయ ముక్థ్యం-యాస్తే రాకే సుమతయస్సుపేశసో యాభిర్దదాసి దాశుషే వసూని। తాభిర్నో అద్య సుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషగ్ంసుభగే రరాణా। ప్రతీచీనం నిరస్య ఉపవేశ్య స్పృశ్య-గాయతమితివీణాగాథినౌ సగ్ం శాస్త్యుత్తరయోః పూర్వాం సాల్వానాం। యౌగంధరిరేవనో రాజేతి సాల్వీరవాదిషుః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణ యమునే తవ। బ్రాహ్మణానామితరా- సోమ ఏవనో రాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణాసౌ తవ-నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతి-యవాన్విరూఢానాబధ్య అంకురితాన్ తన్తుప్రగ్రథితాన్ బధ్వా శిరసి బధ్నాతి-వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య-ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వాదిశ ముపనిష్క్రమ్య వత్స మన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా వాచం విసృజేత్॥ శ్లో॥ అన్వారభ్య తదా వత్సం వ్యాహృతి

ష్యజపేదథ। విసృజేత పునర్వాచం భుంజీత సహ బంధుభిః। అతిక్రా
మతికాలశ్చేద్ద్విజః పుంసువనస్య తు॥ సీమంతోన్నయనే ప్రాప్తేప
శ్చాత్పూర్వం సమాపయేత్॥ యస్మిన్ కాలే సీమంతోక్తచతుర్థమా
సాదికాలే సీమంతం పుంసువనం చ కరోతి। తదాస్య కాలబలవత్తరేణ
సీమంతం కృత్వా పశ్చాత్పుంసువనం కుర్యాత్। సత్యేకదినే। తత్రాప్యే
కస్మిన్నహన్యేవ కుర్యాచ్చేత్తదా వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య
ఇతివచనబలాత్పూర్వం పుంసువనం పశ్చాత్సీమంతం చ కుర్యాత్॥ శ్లో॥
సీమంతోన్నయనం కర్మ యస్మిన్నేకదినే భవేత్। తత్ర పుంసువనం చే
త్పూర్వా పుంసువనక్రియా॥ ఏకస్మిన్ దివసే చేత్తు యుగపద్గర్భకర్మణీ।
తత్రపుంసువనం పూర్వం పశ్చాత్సీమంతమాచరేత్॥ సత్యవ్రతః॥ స్త్రీ
యదా కృతసీమంతా ప్రసూయేత కథంచన। గృహీతపుత్రా విధవ
త్పునస్సంస్కారమర్హతి॥ ఇతిసీమంతప్రయోగస్సమాప్తః

అథ ముఖావలోకనమ్.

ఆచమ్య + దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥ అథముఖావలోకనవిధిం వ్యాఖ్యాస్యా
మః పుణ్యాహే దంపత్యోశ్చంద్ర తారాబలాన్వితే పూర్వాహ్ణే దంపతీ
మంగళస్నాతౌ భూత్వా॥ శుక్లాంబరధర ...ఏవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీ
మాన్ + గోత్రః + నామధేయః + శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామ
ధేయస్య + మమధర్మపత్న్యాః అశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణేయుక్తగం
డే పుత్రపుత్రికాజననే సఆవయోః సకలగండదోష పరిహారార్థం జా
యాపత్యోశ్శిశోశ్చ త్రయాణా మాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శాంతిముఖా
వలోకనపూర్వకం గ్రహముఖాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన
తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం... సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్వి
ఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిప
తిపూజాంచకృత్వా॥ పునస్సంకల్ప్య॥ ఏవం...శుభతిథౌ ...మమధర్మ
పత్న్యాః అశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణేయుక్తగండే పుత్రపుత్రికాజననే

ఆవయోఃసకలగండదుర్దోషపరిహారార్థంజాతాయాఃపుత్ర్యాః శిశోశ్చ చ్ఛత్రియాణామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంమమకుమారస్యముఖావలోకనాఖ్యంకర్మ కరిష్యే॥ గంధమాల్యైరలంకృత్య॥స్వర్ణయుక్తంకాంస్యపాత్రంగోఘృతపూరితం తండులేషు నిధాయ॥అంతఃపటలంకృత్వా(తెరపట్టవలయును)

...రూపగ్ం రూపం ప్రతిరూపోబభూవ-తదస్యరూపంప్రతిచక్షణాయ-ఇంద్రోమాయాభిఃపురురూపఈయతే।యుక్తాహ్యస్యహరయశ్శతాదశ॥ముఖావలోకనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ఏవంముఖావలోకనంకృత్వా॥పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య॥నిరీక్షితాజ్యదానంకరిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య॥ప్రతిగృహీతారంబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥యాఽలక్ష్మీర్యచ్చ మేధాస్థ్యం సర్వాంగేషు వ్యవస్థితం। తత్సర్వం శమయాజ్య త్వం శ్రియం పుష్టించ వర్ధయ॥ నిరీక్షితాజ్యం సదక్షిణాకం సతాంబూలం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ నిరీక్షితాజ్యం కేచిత్ శివాలయేదీపారాధనం కుర్వంతి॥ తతః పుణ్యాహవాచనంగ్రహపూజాంచసమాప్య-తద్దోషదానాదికం యథావిధిశాంతింకుర్యాత్॥ (స్త్రీజననమైన)పుత్రికాజననేన ఆవయోరితిసంకల్ప్య। అథరజస్వలాదోషేసంకల్పవిధిః॥మమ ధర్మపత్న్యాః...నక్షత్రే...చరణేయుక్తగండే ప్రథమరజోదర్శనేన ఆవయోః సకల గండదుర్దోష పరిహారార్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య। పూర్వోక్తప్రయోగానుసారేణ ముఖావలోకనం కుర్యాత్॥

ఇతి ముఖావలోకనం సమాప్తమ్.

అథ శాంతి పీఠికా.

ఆదౌ గణాధిపతి మభ్యర్చ్య॥ తతః ముఖావలోకనంకృత్వా-తతఃపుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః-శ్రీమతః...గోత్రస్య...నామధేయస్య

మమ ధర్మపత్న్యాః ... నక్షత్రే ... చరణే, యుక్తగండేషు త్రిజననేన, అవ
రోహ స్సకలగండదుర్దోష పరిహారార్థం జాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ
త్రయాణామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ... నక్షత్రపూర్వక మాదిత్యాది నవ
గ్రహదేవతాప్రీత్యై నక్షత్రపూర్వకమాదిత్యాది నవగ్రహదేవతాప్రీత్య
ర్థం మమ జన్మరాశివశాత్ నామరాశివశాత్ జన్మనక్షత్రవశాత్ నామ
నక్షత్రవశాత్ జన్మలగ్నవశాత్ నామలగ్నవశాత్ జన్మాంశవశాత్
నామాంశవశాచ్చ మహాదశాదివశాత్ షడ్బలవేధవశాత్ -గోచార
వేధవశాద్వామవేధవశాత్ - త్రివిధశాస్త్రోక్తవేధవశాత్కులచక్రవ
శాత్సర్వతోభద్రచక్రవశాచ్చ,, ఛత్రచామరాదితోరణ సింహాసనద
శాంకరాహుచక్రాదినరపతిచతుష్పతిచక్రవశా దష్టకవర్గాదిజీవరూ
పాదిబలైర్యామళప్రోక్తవశాచ్చ మమ జన్మకర్మసాంఘాతిక సాముదా
యిక వైనాశికలత్తలత్తోపరిఅంగ్రహవశాద్భావగ్రహవశాత్పక్షగ్ర
హవశాచ్చ అథనక్షత్రగ్రహవశాచ్చ అథనామాంశ వశాద్భావగ్ర
హవశాచ్చ భూతాద్యంతరిక్షమహోత్పాతకదుస్స్వప్నదుశ్శకున వశా
చ్చ- యోఽరిష్టసూచితః తదరిష్టపరిహారద్వారాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
యే యే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణా మతిశయ ఫలా
వాప్త్యర్థం యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తైస్సైః క్రియమాణ
కరిష్యమాణవర్తమానవర్తిష్యమాణ సూచితాగామి సర్వారిష్ట పరి
హారద్వారా శుభస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం యజమానినీ సహిత యజ
మానస్య ... గోత్రోద్భవస్య ... నామధేయస్య మమ క్షేమస్థైర్యవిజయా
భయాఽయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం గోమయేనానులి
ప్తాయాం భూమౌ రంగవల్లీవిరచిత శ్వేతతండులైః పరివిరచితాష్టదళపద్మ
కర్ణికోపరి నవకోష్ఠాది మధ్యమకోష్ఠే ఏకైకగ్రహస్య అధిదేవతా ప్రత్య
ధిదేవతా సహితం తత్తద్దిక్షు తత్తన్మంత్రైరావాహ్యసాంభవద్భిర్గ్రహైః
సాంభవద్భిః పట్యాగైస్సంభవద్భి రుపచారైస్సంభవతా నియమేన పూ

జాంచ మమఆయురభివృద్ధ్యర్థం...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహా
ణాం తత్తత్సమిదాజ్యైః ప్రత్యేకం ప్రతిద్రవ్యం హోమ కర్మచమమ
ఆయురభివృద్ధ్యర్థంఅభిమంత్రితకలశపూజాంచ-దుర్గాగణపతిక్షేత్రపా
లకాఽభయంకరమృత్యుంజయసదాశివానుద్దిశ్య-దుర్గాగణపతిక్షేత్ర
పాలకాభయంకర మృత్యుంజయసదాశివప్రీత్యర్థం।త్ర్యంబకమంత్రేణ
న్యాస పూర్వకం మృత్యుంజయజపంచ హోమంచ వ్యాహృతిభిఃతిల
హోమంచమమ ఆయురభివృద్ధ్యర్థంఅవేక్షితాజ్యపూరితకాంస్యపాత్ర
దానంచ...నక్షత్ర దేవతాముద్దిశ్య-ప్రీత్యర్థంస్వర్ణరచితవస్త్రప్రతిమా
దానంచఅభిమంత్రితకలశోదకేన మార్జనంచనక్షత్రపూర్వకషోడశదా
నానిచ- మమఆయురభివృద్ధ్యర్థం ఛాయాఉపాసమేతసవితా శ్రీసూ
ర్యనారాయణదేవతాఃముద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థంసూర్యనమస్కారాః అశ్వ
త్థప్రదక్షిణానిచ- మమ...ర్థం జాపకేభ్యో దక్షిణాదానంచ బ్రాహ్మ
ణ్యేదక్షిణా దానంచ- దశదానానిచ - గోదానంచ - భూదానంచ-
మహిషదానంచ- గజదానంచ- అనడుహాదానంచ- అయఃఖండకా
ర్పాసలవణ దానానిచ- బ్రాహ్మణేభ్యో మృష్టాన్నదానంచ। ఇతరే
షాంభూరిదానంచ। తదనంతరంతాంబూలదానంచ॥ ఏవం సాంగోపాం
గం...నక్షత్రపూర్వకా దిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య... ప్రీత్యర్థం
నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగత్వేన ఆచార్యబ్రహ్మఋత్వి
గ్వరణంకరిష్యే॥ ఆచార్యంత్వామహంవృణే॥ బ్రహ్మాణంత్వామహం
వృణే॥ నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహజప మస్మదర్థం భవంతః
కుర్వంతు॥ రుద్రాభిషేకార్థం + కుర్వంతు॥ సూర్యనమస్కారార్థం
+ కుర్వంతు। అశ్వత్థప్రదక్షిణార్థం + తు॥ వృతోస్మి కరిష్యామీతి
ప్రతివచనమ్......శ్లో॥ ఏకస్మిన్నేవ నక్షత్రే భ్రాతోర్వా పితృపుత్ర
యోః। ప్రసూతిశ్చే త్తయోర్మృత్యు ర్భవేదేకస్య నిశ్చితః॥ ఇత్యేక
నక్షత్రజననసంభవే యథావిధిశాంతిం కుర్యాత్॥

గ్రహాకోష్టములు

బు	శు	చ
గు	సూ	కు
కే	శ	రా

నవగ్రహములు		ధాన్యములు		సమిధలు
సూర్యునకు	...	గోధుమలు	...	జిల్లేడు
చంద్రునకు	...	బియ్యము	...	మోదుగ
కుజునకు	...	కందులు	...	చండ్ర
బుధునకు	...	పెసలు	...	ఉత్తరేణి
గురునకు	,,	సెనగలు	,,	రావి
శుక్రునకు	,,	బొబ్బర్లు	,,	అత్తి
శనికి	,,	నువ్వులు	,,	జమ్మి
రాహువునకు	,,	మినుములు	,,	గరిక
కేతువునకు	,,	ఉలవలు	,,	దర్భ

అథ నక్షత్రపీఠికా.

శ్రీ గురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్॥ అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః। నక్షత్రం దేవమింద్రియం। ఇదమాసాం విచక్షణం। హవిరాసంజుహోతన। యస్య భాంతి రశ్మయో యస్య కేతవః। యస్యేమా విశ్వాభువనానిసర్వా। సకృత్తికాభిరభిసంవసానః। అగ్నిర్నో దేవస్సువితే దధాతు॥ కృత్తికానక్షత్రదేవతా మగ్ని మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ (అధిదేవతాభరణి-ప్ర-రోహిణి) ౧॥

రోహిణి॥ ప్రజాపతే రోహిణీ వేత్తుపత్నీ। విశ్వరూపాబృహతీచిత్రభానుః। సానో యజ్ఞస్య సువితేదధాతు। యథాజీవేమశరదస్సవీరాః। రోహిణీదేవ్యుదగాత్పురస్తాత్। విశ్వారూపాణిప్రతిమోదమానా। ప్రజాపతిగ్ం హవిషా వర్ధయంతీ। ప్రియాదేవానాముపయాతుయజ్ఞమ్॥ రోహిణీనక్షత్రదేవతాం ప్రజాపతిమా——మి॥ ౨॥

మృగశీర్ష॥ సోమోరాజా మృగశీర్షేణఆగన్। శివం నక్షత్రం

ప్రియ మస్య ధామ। ఆప్యాయమానో బహుధా జనేషు। రేతః ప్రజాం యజమానే దధాతు। యత్తే నక్షత్రం మృగశీర్ష మస్తి। ప్రియగ్ం రాజన్ప్రియతమం ప్రియాణాం। తస్మై తే సోమ హవిషా విధేమ। శంన ఏధి ద్విపదే శంచతుష్పదే। మృగశీర్షానక్షత్రదేవతాం సోమమా—మి॥

ఆర్ద్రా॥ ఆర్ద్రయా రుద్రః ప్రథమాన ఏతి। శ్రేష్ఠో దేవానాంపతిరఘ్నియానాం। నక్షత్రమస్య హవిషా విధేమ। మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషన్మోత వీరాన్। హేతీ రుద్రస్య పరిణో వృణక్తు। ఆర్ద్రా నక్షత్రం జుషతాగ్ం హవిర్నః। ప్రముంచమానౌ దురితాని విశ్వా। అపాఘశగ్ంసన్నుదతా మరాతిమ్॥ ఆర్ద్రానక్షత్రదేవతాంరుద్రమా—మి॥

పునర్వసు॥ పునర్నో దేవ్యదితి స్పృణోతు। పునర్వసూ నః పునరేతాం యజ్ఞం। పునర్నో దేవా అభియంతు సర్వే। పునః పునర్వో హవిషా యజామః। ఏవా న దేవ్యదితి రనర్వా। విశ్వస్య భర్త్రీ జగతః ప్రతిష్ఠా। పునర్వసూ హవిషా వర్ధయంతీ। ప్రియం దేవానా మప్యేతు పాథః॥ పునర్వసూనక్షత్రదేవతా మదితిమా—మి॥ ౫॥

పుష్యమి॥ బృహస్పతిః ప్రథమంజాయమానః। తిష్యన్నక్షత్ర మభిసంబభూవ। శ్రేష్ఠో దేవానాం పృతనా సు జిష్ణుః। దిశోఽను సర్వా అభయన్నో అస్తు। తిష్యః పురస్తాదుత మధ్యతో నః। బృహస్పతి ర్నః పరిపాతు పశ్చాత్। బాధేతాం ద్వేషో అభయం కృణుతామ్। సువీర్యస్య పతయస్స్యామ॥ పుష్యమినక్షత్రదేవతాంబృహస్పతిమా—మి॥

ఆశ్రేష॥ ఇదగ్ం సర్పేభ్యో హవిరస్తు జుష్టం। ఆశ్రేషా యేషామనుయంతి చేతః। యే అంతరిక్షం పృథివీం క్షియంతి। తే నస్సర్పాసో హవమాగమిష్ఠాః। యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః। యే దివం దేవీమనుసంచరంతి। యేషామాశ్రేషా అనుయంతి కామం। తేభ్యస్సర్పేభ్యో మధుమజ్జుహోమి॥ ఆశ్రేషానక్షత్రదేవతాం సర్పమా-మి॥ ౭॥

మఖ॥ ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు। మనోజవసస్సుకృతస్సుకృత్యాః। తే నో నక్షత్రే హవమాగమిష్ఠాః। స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతం జుషంతాం। యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః। యేఽముం లోకం పితరః క్షియంతి। యాగ్శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ। మఘాసు యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషంతాం॥ మఖానక్షత్రదేవతాం పితౄనా-మి॥ ౮॥

పూఫ॥ గవాం పతిః ఫల్గునీనామసి త్వం। తదర్యమన్వరుణమిత్ర చారు। తం త్వా వయగ్ం సనితారగ్ం సనీనాం। జీవా జీవంతముపసంవిశేమ। యేనేమా విశ్వా భువనాని సంజితా। యస్య దేవా అనుసంయంతి చేతః। అర్యమా రాజా జరస్తువిష్మాన్। ఫల్గునీనామృషభో రోరవీతి॥ పూర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్యమా—మి॥ ౯॥

ఉఫ॥ శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి। తత్త్వా విదుః ఫల్గునీస్తస్య విత్తాత్। అస్మభ్యః క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం। గోమదశ్వవదుపసన్నుదేహ। భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా। భగో దేవీః ఫల్గునీరావివేశ। భగస్యేత్తం ప్రసవం గమేమ। యత్ర దేవైస్సధమాదం

ఆశ్రేష॥ ఇదగ్ం సర్పేభ్యో హవిరస్తు జుష్టం। ఆశ్రేషా యేషా మనుయంతి చేతః। యే అంతరిక్షం పృథివీం క్షియంతి। తేనస్సర్పాసో హవమాగమిష్ఠాః। యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః। యే దివం దేవీ మనుసంచరంతి। యేషా మాశ్రేషా అనుయంతి కామం। తేభ్యస్సర్పేభ్యో మధుమజ్జుహోమి॥ ఆశ్రేషానక్షత్రదేవతాం సర్పస్మహా-మి॥ ౭॥

మఖ॥ ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు। మనోజవస్సుకృతస్సుకృత్యాః। తే నో నక్షత్రే హవమాగమిష్ఠాః। స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతం జుషంతాం। యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః। యేఽముం లోకం పితరః క్షియంతి। యాగ్శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ। మఘాసు యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషంతాం॥ మఘానక్షత్రదేవతాం పిత్యానా-మి॥ ౮॥

పూఫ॥ గవాం పతిః ఫల్గునీనామసి త్వం। తదర్యమన్వరుణమిత్ర చారు। తం త్వా వయగ్ం సనితారగ్ం సనీనాం। జీవా జీవంతముపసంవిశేమ। యేనేమా విశ్వా భువనాని సంజితా। యస్య దేవా అనుసంయంతి చేతః। అర్యమా రాజా జరస్తువిష్మాన్। ఫల్గునీనామృషభో రోరవీతి॥ పూర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్యమా——మి॥ ౯॥

ఉఫ॥ శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి। తత్త్వా విదుః ఫల్గునీస్తస్య విత్తాత్। అస్మభ్యః క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం। గోమదశ్వవదుపసన్నుదేహ। భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా। భగో దేవీః ఫల్గునీరావివేశ। భగస్యేత్తం ప్రసవం గమేమ। యత్ర దేవైస్సధమాదం

షుదేమ । ఉత్తరఫల్గునీ నక్షత్రదేవతాం భగమా—మి॥ ౧౦॥

హస్త॥ ఆయాతు దేవస్సవితోపయాతు । హిరణ్యయేన సు వృతా రథేన। వహన్ హస్తగ్ం సుభగం విద్మనాపసం । ప్రయచ్ఛం తంపపురింపుణ్యమచ్ఛ। హస్తః ప్రయచ్ఛత్వమృతంవసీయః ॥ దక్షి ణేనప్రతిగృభ్ణీమఏనత్। దాతారమద్యసవితా విదేయ। యోనో హస్తా యప్రసువాతియజ్ఞమ్॥ హస్తానక్షత్రదేవతాంఅర్యమణమా—మి॥౧౧॥

చిత్రా॥ త్వష్టా నక్షత్ర మభ్యేతిచిత్రాం। సుభగ్ం ససంయువ తిగ్ం రోచమానాం । నివేశయన్నమృతాన్మర్త్యాగ్శ్చ । రూపాణి పిగ్ంశన్భువనాని విశ్వా। తన్న స్త్వష్టాతదుచిత్రావిచష్టాం। తన్నక్ష త్రంభూరిదాఅస్తుమహ్యం । తన్నః ప్రజాంవీరవతీగ్ం సనోతు । గోభి ర్నో అశ్వైస్సమనక్తుయజ్ఞమ్॥ చిత్రానక్షత్ర దేవతాంత్వష్టారమా—మి

స్వాతి॥ వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతి నిష్ట్యాం। తిగ్మశృంగోవృషభో రోరువాణః । సమీరయన్భువనామాతరిశ్వా। అపద్వేషాగ్ంసి నుద తామరాతీః। తన్నోవాయు స్తదునిష్ట్యాశృణోతు । తన్నక్షత్రంభూరి దాఅస్తుమహ్యం। తన్నో దేవాసోఅనుజానంతుకామం। యథాతరేమ దురితానివిశ్వా। స్వాతీనక్షత్ర దేవతాం వాయు—మి॥ ౧౩॥

విశాఖా॥ దూరమస్మచ్ఛత్రవో యంతుభీతాః। తదింద్రాగ్నీ కృణుతాం తద్విశాఖే। తన్నో దేవాఅనుమదంతుయజ్ఞం । పశ్చాత్పుర స్తాదభయన్నో అస్తు। నక్షత్రాణామధిపత్నీ విశాఖే। శ్రేష్ఠావింద్రా

గ్నీ భువనస్య గోపా। విషూచశ్శత్రూనపబాధమానా। అపక్షుధన్ను దత్తామరాతిమ్॥ విశాఖానక్షత్ర దేవతే ఇంద్రాగ్నీ ఆవాహయామి॥౧౮॥

అనూరాధ॥ ఋధ్యాస్మహవ్యైర్నమసోపసద్యమిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు। అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః। శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః॥ చిత్రంనక్షత్రముదగాత్పురస్తాత్। అనూరాధాస ఇతియద్వదంతి। తన్మిత్ర ఏతి పథిభి ర్దేవయానైః॥ హిరణ్మయైర్వితతైరంతరిక్షే॥ అనూరాధా నక్షత్రదేవతాంమిత్రంఆ—మిః౧౯॥

జ్యేష్ఠా॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠామను నక్షత్ర మేతి। యస్మిన్వృత్రం వృత్రతూర్యే తతార। తస్మిన్వయ మమృతం దుహానాః। క్షుధంతరేమ దురితిం దురిష్టిం। పురందరాయవృషభాయ ధృష్ణవే। అషాఢాయ సహమానాయ మీఢుషే। ఇంద్రాయజ్యేష్ఠామధుమద్దుహానా। ఉరుంకృణోతుయజమానాయలోకం॥ జ్యేష్ఠానక్షత్రదేవతా మింద్ర మావాహయామి॥ ౧౬॥

మూల॥మూలంప్రజాంవీరవతీంవిదేయ। పరాచ్యేతునిరృతిః పరాచా। గోభిర్నక్షత్రంపశుభిస్సమక్తం। అహర్భూయాద్యజమానాయ మహ్యం। అహర్నో అద్య సువితే దధాతు, మూలంనక్షత్రమితియద్వదంతి। పరాచీం వాచానిరృతింనుదామి। శివంప్రజాయై శివ మస్తుమహ్యం॥ మూలానక్షత్రదేవతాం అసురమా—మి॥ ౧౭॥

పూ-షా॥ యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుః।యాఅంతరిక్ష

ఉత పార్థివీర్యాః । యాసామషాఢా అనుయంతి కామమ్ । తా న ఆప
శ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు । యాశ్చ కూప్యా యాశ్చ నాద్యాస్సముద్రియాః ।
యాశ్చ వైశంతీరుత ప్రాసచీర్యాః । యాసామషాఢా మధు భక్ష
యంతి । తా న ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు ॥ పూర్వాషాఢా నక్షత్ర దే
వతా అప ఆవాహయామి ॥ ౧౮

ఉషా ॥ తన్నో విశ్వే ఉపశృణ్వంతు దేవాః । తదషాఢా అభి
సంయంతు యజ్ఞం । తన్నక్షత్రం ప్రథతాం పశుభ్యః । కృషిర్వృష్టిర్యజ
మానాయ కల్పతాం । శుభ్రాః కన్యా యువతయ స్సుపేశసః । కర్మకృత
స్సుకృతో వీర్యావతీః । విశ్వాన్ దేవాన్ హవిషా వర్ధయంతీః । అషాఢాః
కామముపయాంతు యజ్ఞమ్ ॥ ఉత్తరాషాఢా నక్షత్రదేవతా విశ్వాన్
దేవానావాహయామి ॥ ౧౯

శ్రవణం ॥ శృణ్వంతి శ్రోణా మమృతస్య గోపాం । పుణ్యామస్యా
ఉపశృణోమి వాచం । మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీ మజూర్యాం । ప్రతీచీ
మేనాగ్ం హవిషా యజామః । త్రేధా విష్ణురురుగాయో విచక్రమే ।
మహీం దివం పృథివీ మంతరిక్షం । తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవ ఇచ్ఛమానా ।
పుణ్యగ్గ్ శ్లోకం యజమానాయ కృణ్వతీ ॥ శ్రవణ నక్షత్ర దేవతాం
విష్ణు మావాహయామి ॥ ౨౦

ధనిష్ఠా ॥ అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసః । చతస్రో దేవీరజరా
శ్శ్రవిష్ఠాః । తే యజ్ఞం పాంతు రజసః పురస్తాత్ । సంవత్సరీణమమృ

శగ్గ్ స్వస్తి। యజ్ఞన్నః పాంతు వసవః పురస్తాత్। దక్షిణతో భియంతు
శ్రవిష్ఠాః। పుణ్యంనక్షత్ర మభిసంవిశామ। మానో అరాతి రఘశగ్ం
సాగన్॥ ధనిష్ఠానక్షత్రదేవతా వసూ నావాహయామి॥ ౨౧॥

శతతారా॥ క్షత్రస్య రాజా వరుణోఽధిరాజః। నక్షత్రాణాగ్ం
శతభిష గ్వసిష్ఠః। తౌ దేవేభ్యః కృణుతో దీర్ఘమాయుః। శతగ్ం సహ
స్రా భేషజానిధత్తః। యజ్ఞం నో రాజా వరుణ ఉపయాతు। తన్నో
విశ్వే అభిసంయంతు దేవాః। తన్నోనక్షత్రగ్ం శతభిష గ్జుషాణం।
దీర్ఘ మాయుః ప్రతిరద్భేషజాని॥ శతబిష...తాం వరుణమా...మి॥ ౨౨॥

పూర్వాభాద్ర॥ అజఏకపాదుదగాత్పురస్తాత్। విశ్వాభూతాని
ప్రతిమోదమానః। తస్యదేవాః ప్రసవం యంతి సర్వే। ప్రోష్ఠపదాసో
అమృతస్యగోపాః। విభ్రాజమానస్సమిధానఉగ్రః। ఆంతరిక్షమరుహ
దగ్ం ద్యాం। తగ్ం సూర్యం దేవమజమేకపాదం। ప్రోష్ఠపదాసో అనుయం
తిసర్వే॥ పూర్వాభాద్రపదనక్షత్రదేవతామజమేకపాదమా___మి ౨౩

ఉత్తరాభాద్ర॥ అహిర్బుధ్నియః ప్రథమానఏతి। శ్రేష్ఠోదేవానా
ముత మానుషాణాం। తం బ్రాహ్మణాస్సోమపాస్సోమ్యాసః। ప్రోష్ఠ
పదాసో అభిరక్షంతి సర్వే। చత్వార ఏక మభికర్మ దేవాః। ప్రోష్ఠప
దాస ఇతియాన్ వదంతి। తే బుధ్నియం పరిషద్యగ్గ్ స్తువంతః। అహిగ్ం
రక్షంతినమసోపసద్య॥ ఉత్తరాభాద్రదేవతామహిర్బుధ్నియమా_మి॥

రేవతీ॥ పూషా రేవత్యన్వేతిపంథాం। పుష్టిపతీ పశుపావాజ

బస్తాత్। ఇమాని హవ్యా ప్రయతా జుషాణా। సుగైర్నో యానైరుప
యాతాం యజ్ఞం। క్షుద్రాన్ పశూన్ రక్షతు రేవతీనః। గావో నో
అశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా। అన్నగ్ం రక్షంతౌ బహుధా విరూపం।
వాజగ్ం సనుతాం యజమానాయ యజ్ఞం। రేవతీనక్షత్ర దేవతాం
పూషణ మావా—మి। ౨౭।

అశ్విని॥ తదశ్వినా వశ్వయుజోపయాతాం। శుభంగమిష్ఠౌ
సుయమేభిరశ్వైః। స్వంనక్షత్రగ్ం హవిషా యజంతౌ। మధ్వా
సంపృక్తౌయజుషా సమక్తౌ। యౌ దేవానాం భిషజౌ హవ్యవాహౌ॥
విశ్వస్య దూతావమృతస్య గోపౌ। తౌ నక్షత్రం జుజుషాణోపయాతాం।
నమోఽశ్విభ్యాం కృణుమోఽశ్వయుగ్భ్యామ్॥ అశ్వినీనక్షత్ర దేవతే
అశ్వినావావాహయామి।

భరణి॥ అపపాప్మానం భరణీర్భరంతు। తద్యమో రాజా
భగవాన్ విచష్టాం। లోకస్య రాజా మహతో మహాన్ హి। సుగం నః
పంథామభయం కృణోతు। యస్మిన్నక్షత్రే యమ ఏతి రాజా। యస్మి
న్నేనమభ్యషించంత దేవాః॥ తదస్య చిత్రగ్ం హవిషా యజామ। అప
పాప్మానం భరణీర్భరంతు॥ భరణీనక్షత్ర దేవతాం యమమావా-మి॥

ప్రతినక్షత్రమునకు అధిదేవతా నక్షత్రము పూర్వనక్షత్రము, ప్రత్యధిదేవతా నక్ష-
త్రము పరనక్షత్రము.

అథ ఉపహోమాః.

కృ॥ అగ్నయే స్వాహా॥ కృత్తికాభ్యస్స్వాహా॥ అంబాయై స్వాహా॥

దులాయై స్వాహా। నితత్న్యై స్వాహా। అభ్రయంత్యై స్వాహా। మేఘ
యంత్యై స్వాహా। వర్షయంత్యై స్వాహా। చుపుణీకాయై స్వాహా॥
...రో॥ ప్రజాపతయే స్వాహా। రోహిణ్యై స్వాహా। రోచమానాయై స్వాహా।
ప్రజాభ్యస్స్వాహా॥...మృ॥ సోమాయ స్వాహా। మృగశీర్షాయ స్వాహా।
ఇన్వకాభ్యస్స్వాహా। ఓషధీభ్యస్స్వాహా। రాజ్యాయ స్వాహా। అభి
జిత్యై స్వాహా॥ఆ॥ రుద్రాయ స్వాహా। ఆర్ద్రాయై స్వాహా। పిన్వమానా
యై స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥...పు॥ అదిత్యై స్వాహా।...పునర్వసుభ్యా
గ్ స్వాహా। భూత్యై స్వాహా। ప్రజాత్యై స్వాహా॥ పుష్య॥ బృహస్పత
యే స్వాహా। తిష్యాయ స్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహా॥...ఆశ్రేష॥
సర్పేభ్యస్స్వాహా। ఆశ్రేషాభ్యస్స్వాహా। దందశూకేభ్యస్స్వా
హా॥...మఖ॥ పితృభ్యస్స్వాహా। మఘాభ్యస్స్వాహా। నఘాభ్యస్స్వా
హా। గదాభ్యస్స్వాహా। అరుంధతీభ్యస్స్వాహా॥ పూఫ॥ అర్యమ్ణే స్వా
హా। ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥...ఉఫ॥ భగాయ స్వా
హా। ఫల్గునీభ్యాగ్ స్వాహా। శ్రైష్ఠ్యాయ స్వాహా॥...హస్త॥ సవిత్రే స్వా
హా। హస్తాయ స్వాహా। దదతే స్వాహా। పృణతే స్వాహా। ప్రయచ్ఛ
తే స్వాహా। ప్రతిగృభ్ణతే స్వాహా॥ చిత్ర॥ త్వష్ట్రే స్వాహా॥...చిత్రాయై
స్వాహా। చైత్రాయ స్వాహా। ప్రజాయై స్వాహా॥ స్వాతీ॥ వాయవే స్వా
హా। నిష్ట్యాయై స్వాహా। కామచారాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ విశా
ఖ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా। విశాఖాభ్యాగ్ స్వాహా। శ్రైష్ఠ్యా

త్రేభ్యస్స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥... అనూ॥ మిత్రాయ స్వాహా। అనూరాధే
భ్యస్స్వాహా। మిత్రధేయాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ ...జ్యేష్ఠ॥
ఇంద్రాయ స్వాహా। జ్యేష్ఠాయై స్వాహా। జ్యైష్ఠ్యాయ స్వాహా। అభి
జిత్యై స్వాహా॥...మూలం॥ అద్భ్యస్స్వాహా। అషాఢాభ్యస్స్వాహా।
సముద్రాయ స్వాహా। కామాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥...పూషా॥
విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా। అషాఢాభ్యస్స్వాహా। అనపజ
య్యాయ స్వాహా। జిత్యై స్వాహా॥...ఉషా॥ బ్రహ్మణే స్వాహా। అభిజి
త్యై స్వాహా। బ్రహ్మలోకాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥...శ్రవణ॥
విష్ణవే స్వాహా। శ్రోణాయై స్వాహా। శ్లోకాయ స్వాహా। శ్రుతాయ
స్వాహా॥...ధనిష్ఠ॥ వసుభ్యస్స్వాహా। శ్రవిష్ఠాభ్యస్స్వాహా। అగ్రా
య స్వాహా। పరీత్యై స్వాహా॥... శతభిష॥ వరుణాయ స్వాహా। శతభి
షజే స్వాహా। భేషజేభ్యస్స్వాహా। ...పూభా॥ అజాయైకపదే స్వా
హా। ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా। తేజసే స్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయ స్వా
హా॥...ఉభా॥ అహయే బుధ్నియాయ స్వాహా। ప్రోష్ఠపదేభ్య
స్స్వాహా। ప్రతిష్ఠాయై స్వాహా॥...రేవతి॥ పూష్ణే స్వాహా। రేవత్యై
స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥...అశ్వి॥ అశ్విభ్యాగ్ స్వాహా। అశ్వ
యుగ్భ్యగ్ స్వాహా। శ్రోత్రాయ స్వాహా। శ్రుత్యై స్వాహా॥...భరణీ॥
యమాయ స్వాహా। అపభరణీభ్యస్స్వాహా। రాజ్యాయ స్వాహా। అభిజి
త్యై స్వాహా॥

ఇతి ఉపహోమాః.

అస్త్రాదా అగ్నిహోత్రపన్నమ్.

శ్రీగురుభ్యోనమః హరిఃఓమ్॥ ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛ। ధృష్టి మాదాయ। సుగార్హపత్యో విదహన్నరాతీ రుషసశ్శ్రేయసీ శ్శ్రేయసీ ర్దధత్ । అగ్నే సపత్నాగ్ం అపబాధ మానో రాయ స్పోషమిష మూర్జమస్మాసుధేహి। గార్హపత్యమభిమంత్ర్య। ఉద్బుధ్య స్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తేసగ్ం సృజేథామయంచ । అస్మిన్థ్సధ స్థేఅధ్యుత్తరస్మిన్ విశ్వేదేవా యజమానస్యసీదత । గార్హపత్యము ద్బోధయతి॥యజమానః। ఓముద్ధర। వాచాత్వాహోత్రా ప్రాణేనో ద్గాత్రా చక్షుషా ధ్వర్యుణా మనసాబ్రహ్మణా శ్రోత్రేణాగ్నిద్ధైతై స్త్వాపంచభిర్దైవ్యైరృత్విగ్భిరుద్ధరామి। ఆహవనీయార్థంజ్వలంతమగ్ని ముధృత్య॥ ఓంభూర్భువస్సువ రుద్ధ్రియమాణ ఉద్హరపాప్మనో మాయ దవిద్వాన్! యచ్చవిద్వాగ్శ్చకార। అహ్నాయదేనః కృతమస్తిపాప గ్ం రాత్రియాయదేనః కృతమస్తిపాపగ్ం సర్వస్మాన్మోధృతో ముం చతస్మాత్ ॥ఉధృతమగ్ని మభిమంత్రయతే॥ యజమానః। తూష్ణీందక్షి ణాగ్నిం ప్రణీయ। ఆహవనీయం ప్రణయతి । అగ్నిపతయేగ్న యే మేవిధ్యగ్నిపతయేగ్న యేమేమృడ । అమృతాహుతి మమృతాయాం జుహోమ్యగ్నింపృథివ్యా మమృతస్యజిత్యై । తయానంతంకామ మహంజయా ప్రజాపతిర్యం ప్రథమే జిగాయాగ్నిమగ్నా స్వాహా ॥ ఆహవనీయదేశం ప్రాప్య । అగ్నే సంమార్డ్ఢజైకపాదాహవనీయదివః పృథివ్యాఃపర్యంత రిక్షాల్లోకం విన్ద యజమానాయ। పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్సాదయామి। యజ్ఞియేలోకేయోనో అగ్నే సిత్యోయోని ష్వ్యభిదాసతీదమహంతం త్వయాభినిదధామి। ఉదఙ్ముఖః ప్రత్యఙ్ముఖో వా సాయమాహవనీయేగ్నింప్రతిష్ఠాపయతి ప్రాఙ్ముఖః ప్రాతః । స్వ యంయజమాన ఇత్యాన్మాహారతి । విశ్వదాసీమాభరంతోనాతు రేణ మనసా।అగ్నే మా తేప్రతివేశారిషామ।సమిధం త్రేధావిభజ్య। గాయ

త్రియా ప్రోక్ష్య । ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । యదగ్నే యాని
కాని చా తే దారూణి దధ్మసి । తదస్తు తుభ్యమిద్ఘృతం తజ్జుషస్వ యవిష్ఠ్య ।
గార్హపత్యముపసమింధే । యదత్త్యుపజిహ్వికా యద్వమ్రో అతిస
ర్పతి । సర్వం తదస్తు తే ఘృతం తజ్జుషస్వ యవిష్ఠ్య । దక్షిణాగ్నిముపస
మింధే । రాత్రిగ్ంరాత్రిమప్రయావంభరంతోశ్వాయేవ తిష్ఠతే ఘాసమ
స్మై । రాయస్పోషేణ సమిషా మదంతో అగ్నే మాతే ప్రతివే
శా రిషామ । ఆహవనీయేవ తిష్ఠం । అగ్నే గృహపతే శుంధస్వ । గార్
హపత్యం అగ్నే వహ్నే శుంధస్వ । దక్షిణాగ్నిం । అగ్నే సం
మాట్శుంధస్వ । ఆహవనీయం । త్రీనలంకృత్వా హవనీయం పరిస్తీర్య ।
పరిస్తరణాం తే దోషానం । దక్షిణేన విహారమగ్నిహోత్రీ తిష్ఠతి తాం
యజమానోనుమంత్రయతే । ఇడాసి వ్రతభృదహాన్ని వృభయోర్వ్ర
తంచరిష్యామి । సురోహిణ్యహాన్ని వృభయోర్వ్రతంచరిష్యా మీడ
ఏహి మయి శ్రయస్వ రఏహ్యది త ఏహి గారేహి ద్రఏహి సత్యేన త్వా
హ్వయామి । అథ వేది దేశమభిమృశతి । ఇయమసి తస్యాస్తేగ్నిర్వత్స
స్సామేస్వర్గంచ లోకంచమమృతంచధుక్ష్వ । పూషాసి । స్థాల్యాందో
హనేనచ దోగ్ధి । అయక్ష్మా వః ప్రజయా సగ్ంసృజామి రాయస్పోషే
ణ బహులా భవంతీః । ఊర్జంపయః పిన్వమానా ఘృతంచ జీవో జీవం
తీరుపవస్సదేయం । దోగ్ధోపసీదతి । ద్యౌశ్చేమం యజ్ఞం పృథివీ చ సందు
హాతాం ధాతా సోమేన సహ వాతేన వాయుః । యజమానాయ ద్రవి
ణం దధాతు । దుహ్యమానాం । ఉత్సందుహాం తకలశం చతుర్బిలమిడాం
దేవీం మధుమతీగ్ం సువర్విదం తదింద్రాగ్నీ జిన్వతగ్ం సూనృతావత్త
ద్యజమానమమృతత్వే దధాతు । ధారాఘోషం । యజమానః అప
రేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య । విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతా
త్సత్యముపైమి మయి శ్రద్ధా ఆచమ్య । ఋతంత్వా సత్యేన పరిషించా
మీతి సాయం పరిషించతి । సత్యం త్వర్తేన పరిషించామీతి ప్రాతః

అగ్నిహోత్రహవణ్యాముపఆనీయ । యజ్ఞస్యసంతతిరసి యజ్ఞస్యత్వా సంతతి మనుసంతనోమి। గార్హపత్యాత్ప్రక్రమ్య సంతతా ముదకధా రాగ్ స్రావయత్యాహవనీయాత్ । ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛ । ధృష్టిమాదాయ। భూతకృతస్థాపోఢం జన్యం భయముపోఢాస్సేనా అభీత్వరీః। గార్హపత్యాదుదీచోంగారాన్నిరూహ్య బహిః కరోతి॥ సగరాస్థ అంగారా నభిమంత్ర్య । అగ్నయ ఆదిత్యం గృహ్ణామ్యహ్న రాత్రిం। సాయం జపతి ఆదిత్యాయాగ్నిం గృహ్ణామి రాత్రియా అహః॥ ప్రాతః। దోహనస్థం పయస్థాల్యామానీయ । ఇడాయాః పదం ఘృతవచ్చరాచరం జాతవేదోహవిరిదం జుషస్వ। యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపా విరూపాస్తేషాగ్ం సప్తానామిహరంతిరస్తు రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ। తేష్వంగారేషు స్థాలీమధిశ్రయతి । స్థాల్యాం తండులావాప్య జగార్హపత్యేనిధాయ అదబ్ధేన త్వా చక్షుషావేక్షే అవేక్ష్య। తృణేన జ్వలతావేక్షతే। (దోహనసంక్షాళనగ్గ్స్సు వఆనీయ) । హరస్తేమా వినైషం తేన స్థాల్యాం ప్రతిషించతి। ఉద్భవస్థోదహం ప్రజయా ప్రపశుభిర్భూయాసగ్ం హరస్తేమావిగాదుద్వ్యం త్థన్వగ్గోలోకస్త్రిషులోకేషురోచయ పూర్వవజ్జ్వాలయావేక్షతే॥ అంతరితగ్ం రక్షోంతరితా అరాతయోపహతావ్యృద్ధిరపహతం పాపం కర్మాపహతం పాపస్య పాపకృతః పాపం కర్మయోనః ....పాపం కర్మ చికీర్షతి ప్రత్యగేన మృచ్ఛ । త్రిః పర్యగ్నికృత్వా । ఉదగుద్వాస్య। (షుణ్ణోసి రాయస్పోషవనిః హోర్జం ద్రుగ్ంహ)। ఇమాం ప్రజాం పశూం దృగ్ంహ । త్రిరద్భిః ప్రతిష్ఠాప్య। సుభూతకృతస్థ ప్రత్యూఢం జన్యం భయం ప్రత్యూఢాస్సేనా అభీత్వరీః । గార్హపత్యేంగారాన్ప్రత్యూహ్య । దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవె అశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే॥ అగ్నిహోత్రహవణీమాదాయ। దేవస్యత్వా పూ—మాదదే। స్రువమాదాయ। ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః। గార్హపత్యే ప్రతితప్య। అరిష్టో యజమానః పత్నీ చహాస్తేన స్రుచం మార్ష్టి।

హిరణ్యయష్టిరస్య మృతపలాశాస్స్రోతో యజ్ఞానాం । అగ్నిహో
త్రహవణీమభిమంత్ర్య । ఓం మున్నేష్యామి హవ్యం దేవేభ్యః
పాప్మనోయజమానం ఓమున్నయామి॥ హవ్యం దేవేభ్యః పాప్మ
నోయజమానం । హవిర్దేవానామసి మృత్యోర్మే భయగ్
స్వస్తిమే స్త్వభయంమేఅస్తు॥ ఓమున్నయ। ఉచ్చైరనుజానాతి। అగ్న
యేచత్వాపృథివ్యైచోన్నయామి। వాయవేచత్వాన్తరిక్షాయచోన్న
యామి। సూర్యాయ చత్వా దివేచోన్నయామి । చంద్రమసేచత్వా
నక్షత్రేభ్యశ్చోన్నయామి। స్రువేణ చతురున్నయతి। సర్వాన్పూర్ణా
మున్నయతి। (పంచావత్తినాం । అద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యశ్చోన్నయామి)
పశూన్మేయచ్ఛ అపరేణగార్హపత్యం కూర్చేహవిస్సాదయిత్వా।
సజూర్దేవైస్సాయంయావభిస్సాయంయావానో దేవాస్వస్తి సంపార
యంతు। పశుభిస్సంపృచీయ ప్రజాందృగ్ంహ। సజూర్దేవైః ప్రాతర్యా
వభిః ప్రాతర్యావాణో దేవాస్వస్తిసంపారయంతు పశుభిస్సంపృచీయ
ప్రజాందృగ్ంహ। గార్హపత్యేహస్తం ప్రతాప్యహవిరభిమృశతి। చిత్తి
స్రుక్। చిత్తమాజ్యం। వాగ్వేదిః ఆధీతంబర్హిః। కేతోఅగ్నిః। విజ్ఞా
తమగ్నిః। వాక్పతిర్హోతా। మనఉపవక్తా। ప్రాణోహవిః। సామా
ధ్వర్యుః। దశహోతారం వ్యాఖ్యాయపునరేవహవిస్స్పృష్ట్వా॥ తూష్ణీం
ప్రాదేశమాత్రీం పాలాశీగ్ంసమిధముపరి నిధాయ । ఉర్వంతరిక్షం
వీహి। హరతి। చిత్తిస్రుక్–సామాధ్వర్యుః। స్వాహాగ్నయే వైశ్వాన
రాయఅంతర్వేది మధ్యదేశేనియచ్ఛతి॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం।
వాతాయత్వా ముఖసమముద్ధృత్య। వాతాయేదం । ఉపప్రేతసం
యుదధ్వం మాంత్గ్నాతభాగినంభాగధేయాంత్ ।సప్తర్షీణాగ్ంసుకృ
తాంయత్రలోక స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ ధేహ్యుప ప్రత్న
ముపభూన్నుషస్సునరాయుర్మేయచ్ఛ। అపరేణాహవనీయం కూర్చే
సాదయిత్వా। విద్యుదసివిద్య మేపాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి। హో
ష్యన్నప ఉపస్పృశ్య । ఏషాతె అగ్నెసమిత్తయావర్ధస్వచాప్యాయస్వ

వర్ధతాంచ తే యజ్ఞపతిగ్ంచ వర్ధయతాం వర్ధిషీమహిచ వయమాచ ప్యా
సిషీమహి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। సమిధమాధాయ । స్రుచమాదాయ
ప్రాశ్యాపాస్య। నిమిల్యా వేక్ష్య। అభిక్రామగ్ంసాయం జుహోత్యనభిక్రా
మం ప్రాతః॥ భూర్భువస్సువః। అగ్నిర్జ్యోతిర్జ్యోతిరగ్నిస్స్వాహా। అగ్నయే
జ్యోతిష ఇదం। భూర్భువస్సువః। సూర్యోజ్యోతిర్జ్యోతిస్సూర్యస్స్వాహా।
సూర్యాయ జ్యోతిష ఇదం। హుత్వా మహదభివీక్షతే। ఇషేత్వా।
అవాచీనగ్ంసాయముపమార్ష్టి। ఊర్జేత్వా। ఊర్ధ్వం ప్రాతః। ఓషధీభ్య
స్త్వోషధీర్జిన్వ। బర్హిషి లేపం నిమృజ్య। ఓషధీభ్య ఇదం॥ వర్చో మే య
చ్ఛ కూర్చే సాదయిత్వా। అగ్నే గృహపతే మామానంతాక్షీరాత్మ
న్నమృతమధిషి ప్రజాజ్యోతిరదబ్ధైనత్వా చక్షుషా ప్రతీక్షే। గార్హప
త్యం ప్రతీక్షతే। పునస్స్రుచమాదాయ। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదం। హుత్వా స్రుచముద్గృహ్య। రుద్రమృడానార్భవ
మృడధూర్తనమస్తే అస్తుపశుపతేత్రాయస్వైనం। త్రిస్స్రుచాగ్నిము
దంచమతి వల్గయతి। రుద్రాయ పశుపతయ ఇదం। అపఉపస్పృశ్య॥
ఇషేత్వా। ఊర్జేత్వా। పూర్వవల్లేపమాదాయ। ప్రాచీనావీతీ। స్వ
ధాపితృభ్యః పితౄన్ జిన్వ। దక్షిణేన వేదిం భూమ్యాం లేపం నిమృజ్య।
స్వధా పితృభ్య ఇదం। యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య। ప్రజాం మే యచ్ఛ।
కూర్చే సాదయిత్వా। వృష్టిరసి వృశ్చ మే పాప్మానమృతాత్సత్యము
పాగామ్। యజమానః అగ్రేణాహవనీయం పరీత్య దివస్పరిప్రథమం
యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః వాత్సప్రేణోపతిష్ఠతే। అథగార్
హపత్యే హోమః। అగ్నే గృహపతే పరిషద్య
జుషస్వ స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయే పరిషద్యా
యేద॥ అగ్నే గృహపతే- స్వాహా। అగ్నయే గృహపతయ ఇదం। అగ్న
యే గృహపతయే రయిపతయే పుష్టిపతయే కామాయాన్నాద్యాయ
స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయే రయిపతయే పుష్టిపతయే కామా
యాన్నాద్యాయేదం। అగ్నయే గృహప -స్వాహా॥ అగ్నయే గృహ

పతయేరయి-ఇదం। అథదక్షిణాగ్నౌ జుహోతి। అగ్నే దాభ్యపరి షద్యజ్జుషస్వస్వాహా। అగ్నయే దాభ్యాయపరిషద్యాయేదం। అన్నపతేన్నస్య నోదేహ్యనమీవస్య శుష్మిణః। ప్రప్రదాతారంతారిష ఊర్జన్నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే స్వాహా। అగ్నయే న్నపతయ ఇదం। అగ్నే దాభ్యపరిషద్యజ్జుషస్వస్వాహా। అగ్నయేదా - ఇదం। అగ్నే దా-స్వాహా। అగ్నయే- ఇదం ఆహవనీయదేశం ప్రాప్య పూషాసి। లేపం ప్రాశ్య। ఆచమ్య గర్భేభ్య ఇదం। పునః। పూషాసి। లేపం ప్రాశ్య। ఆచమ్య గర్భేభ్య ఇదం। గర్భేభ్యస్త్వా గర్భాన్ప్రీణీహి। ఆగ్నేయగ్ం హవిః ప్రజననం మే అస్తు। సౌర్యగ్ం హవిః ప్రజననం మే అస్తు। దశవీరగ్ం సర్వగణగ్గ్ స్వస్తయే। ఆత్మసని ప్రజాసని। పశుసన్యభయసని లోకసని వృష్టిసని। అగ్నిః ప్రజాం బహులాం మే కరోతు। సూర్యః ప్రజాం బహులాం మే కరోతు। అస్మం పయో రేతో అస్మాసు ధేహి। రాయస్పోషమిష మూర్జమస్మాసు దీధరత్స్వాహా। మనుష్యగర్భేభ్య ఇదం ఆచమ్య। ఉచ్ఛిష్టభాజో జిన్వ। ఉచ్ఛిష్టభాగ్భ్య ఇదం। ఆచమ్య। అగ్రేణాహవనీయం దర్భైర్భరగ్ని హోత్రహవణీం ప్రక్షాళ్య। ఉదకేన స్రుచం పూరయిత్వా। సర్వేభ్యస్త్వా సర్పాన్ జిన్వ। సర్పేభ్య ఇదం। చతుర్దిక్షు నినయేత్। సర్పాన్పిపీలికాన్ జిన్వ। సర్పేభ్యః పిపీలికాభ్య ఇదం। సర్పేతరజనాంజిన్వ। సర్పేతరజనేభ్య ఇదం। సర్వదేవజనాం జిన్వ। సర్వదేవజనేభ్య ఇదం। చతుర్థీం పూరయిత్వా। పృథివ్యామమృతం జుహోమి స్వాహా। అర్ధమంతర్వేది పృథివ్యా ఇదం। శేషం పత్న్యం జఘనేన నయేత్। గృహేభ్యస్త్వా గృహాం జిన్వ। గృహేభ్య ఇదం। యది పత్నీ దూరతస్తిష్ఠేత్। దేవానాం పత్నీభ్యోమృతం జుహోమి స్వాహా। దేవానాం పత్నీభ్య ఇదం। విష్ఫ్రాగం శాంతిరసి। ఉన్నయన దేశే నినీయ విప్రుష్భ్య ఇదం। ఆహవనీయే స్రుచం ప్రతాప్య। హస్తేనాపిధాయోర్ధ్వాం దర్శయతి సప్తర్షిభ్యస్త్వా సప్తర్షీంజిన్వ। సప్తర్షిభ్య ఇదం। ఉదీచీనం సప్తర్షీనం ప్రీ

నాతిదక్షిణాపర్యావర్తతే। స్రుచగ్ంసాదయిత్వా। హుత్వోపసమిం
ధే। దీదిహిదీది దాసిదీదాయ। అగ్నయ ఇదం। త్రిః। పరిస్తరణముద్వా
స్య। అగ్నే గృహపతే శుంధస్వ। గార్హపత్యం। అగ్నే వహ్నే శుం
ధస్వ। దక్షిణాగ్నిం। ఆగ్నే సమ్రాట్ఛుంధస్వ। ఆహవనీయం। పునర
లం కృత్వాంతర్వేద్యుపోసనీయ। అవభృథస్యైవ రూపమకః। శిరసి
సంప్రోక్ష్య। ఋతంత్వా సత్యేన పరిషించామీతి సాయం పరిషించతి।
సత్యంత్వర్తేన పరిషించామీతి ప్రాతః అగ్నిహోత్రస్థాల్యాముపఆసీయ।
ఓం భూర్భువస్సువః। అక్షితమక్షిత్యై జుహోమి స్వాహా। అంతర్వే
దినినయేత్। అక్షిత్యా ఇదం। అస్మిన్ తస్యామగ్నిహోత్రాఖ్యే
కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతసకలదోషనివారణార్థమనాజ్ఞాతత్రయం కర్మాంతరిత
కర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నో అగ్నే స త్వన్నో అగ్న ఇతిస్వ
రాక్షరపదవృత్తివర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భిరితి యజ్ఞియమ
లోప ప్రాయశ్చిత్తార్థమిదం విష్ణుస్త్ర్యంబకమిత్యృత్విగ్జన్మత్యప్రాయశ్చి
త్తార్థం యద్విదాగ్ంస ఇత్యగ్న్యసఘాత ప్రాయశ్చిత్తార్థం పుంస్త్వాది
త్యా ఇతి సర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరిత్యేతేషాం మంత్రాణాం
జపం కరిష్యే। అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే
తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథం। పురుషసమ్మితో యజ్ఞో
యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాత
థం। యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్ని
ష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి। త్వన్నో
అగ్నే వరుణస్య విద్వాం దేవస్య హేడోవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్ని
తమశ్శోశుచానో విశ్వాదేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్। సత్వన్నో
అగ్నే వమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో రుణ
గ్ంరరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి। ఆభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊన
మాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా
రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ। ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధాని

ఛధేపదం। సమూహమస్య పాగ్ంసురే। త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధిం
పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతా
త్।యద్విదాగ్ంసోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః। అగ్ని
ర్మాతస్మాద్దేనసశ్రద్ధా దేవీచముంచతాం। పునస్త్వాదిత్యారుద్రావసవ
వస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణోవసునీథయజ్ఞైః। ఘృతేనత్వంతనువో
వర్ధయస్వసత్యాస్సంతు యజమానస్యకామాః। భూః। భువః।సువః।
భూర్భువస్సువః। అపరేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య। వృష్టిరసివృ
శ్చమే పాప్మానమృతాత్సత్యముపాగాం। అప్సుశ్రద్ధాఆచమ్య। అంత
శ్చ్యేదిమాంగ్జయతే। అన్నాదాన్నాన్నాదోభూయాసంయశస్థయశస్వీ
భూయాసగ్ంశ్రద్ధాస్థ శ్రద్ధిషీయాపో ... ప్రథమగ్ంసంబభూవ।
యేనధృతోవరుణోయేనమిత్రోయేనేంద్రందేవా ఆభ్యషించం తరా
జ్యాయతేనాహంమామభిషించామివర్చసే। శిరస్యపఅనయతే। అ
గ్నేనయసుపథారాయేఅస్మాన్। విశ్వానిదేవవయునాని విద్వాన్।
యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తేనమఉక్తింవిధేమ। ప్ర
వశ్యుక్రాయభానవేభరధ్వగ్ం హవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం। యో
దైవ్యానిమానుషాజనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మనాజిగాతి। అచ్ఛాగి
రోమత యోదేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః। సుసంధృ
శగ్ంసుప్రతీకగ్గ్స్వంచగ్ంహవ్యవాహామరతింమానుషాణాం। అగ్నే
త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నితాఅభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మ
భ్యగ్ంసువితాయ దేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర అగ్నేత్వం పార
యానవ్యోఅస్మాన్త్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా। పూశ్చపృథ్వీబహులా
న ఉర్వీభవా తోకాయతనయాయశంయోః। ప్రకారం వోమనసా ప
చ్యమానాదెవద్రీచీంనయథదేవయంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీ ప్రాచ్యే
తిహావిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీ.. సకృత్తేఅగ్నేనమః। ద్విస్తేనమః।త్రి
స్తేనమః।చతుస్తేనమః। పంచకృత్వస్తేనమః। దశకృత్వస్తేనమః। శత
కృత్వస్తేనమః। సహస్రకృత్వస్తేనమః। అసహస్రకృత్వస్తేనమః। అపరి

మితకృత్యై స్తేనమః। నమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః। నమస్తే గార్హ
పత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమఆహవనీయాయ మహావేద్యై
నమోనమః। ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మప్రచ్యవేతాధ్వరేషుయత్।స్మ
రణాదేవతద్విష్ణోస్సంపూర్ణం స్యాదితిశ్రుతిః కాండద్వయోపపాద్యా
యకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయయజ్ఞేశాయ నమోన
మః। యజ్ఞేశాచ్యుతగోవిందమాధవానంత కేశవ। కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశ
వాసుదేవనమోస్తుతే।మత్కర్మకుర్వతాంపుంసాంకర్మలోపోభవేద్యది।
తత్కర్మ సఫలకుర్యుఃత్రిసః కోట్యో మహర్షయః। ప్రాయశ్చిత్తా
న్యశేషాణితపఃకర్మాత్మకానివై।యానితేషామశేషాణాం కృష్ణానుస్మర
ణంపరం। అపరాధసహస్రాణిక్రియంతేహర్నిశంమయా। దాసోయ
మితి మాంమత్వా క్షమస్వయజ్ఞేశ్వర । అహంపరస్తాదహమవస్తా
దహం జ్యోతిషావి తమోవవార । యదంతరిక్షం తదుమెపితా
భూదహగ్ంసూర్య। ముభయతోదదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స
మానానాం। అనృణాఅస్మిన్ననృణాః పరస్మిగ్స్తృతీయేలోకే అనృణా
స్యామయెదేవయానా ఉపపితృయాణాన్సర్వాం నృథో అనృణా అక్షీ
యెమ। సర్వప్రజాంమె గోపాయ - నిత్యమంగళానిభవంతు । ఆయు
ర్దాఅగ్నె హవిషోజుషాణోఘృతప్రతీకోఘృతయోనిరేధి। ఘృతం
పీత్వా మధుచారుగవ్యం పితేవపుత్రమభిరక్షతాదిమం। అనేనసాయం
హోతరగ్నిహోత్రాఖ్యేనకర్మణా భగవాన్సర్వాత్మకః। యజ్ఞేశ్వరా
ర్పణమస్తు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరఃప్రీయతాం॥ యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జు
హోషిదాసియత్। యత్తపస్యసి కౌంతేయతత్కురుష్వమదర్పణం।
శ్రీబ్రహ్మార్పణమస్తు। హరిఃఓంతత్సత్।అగ్నిహోత్రప్రయోగ సమాప్తం॥

దర్శపూర్ణమాసాలు.

హరిఃఓం అథాతో దర్శపూర్ణమాసౌ వ్యాఖ్యాస్యామః।
ప్రాతరగ్నిహోత్రంహుత్వా। అపరేణగార్హపత్యం దర్భేష్వాసీ
నోదర్భాన్ ధారయమాణః। పవిత్రపాణిః పత్న్యాసహ ప్రాణానా

యష్యే। సంకల్పం కరోతి। దర్శేన యక్ష్యే। పౌర్ణమాసేన యక్ష్యే।
ఇంద్రవైమృధేనాను నిర్వాప్యేన సహ। తతో యజమాన వనం స్నా
నం। విద్యుదసి విద్య మే। పాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి। యక్ష్యమా
ణోప ఉపస్పృశ్య మమాస్మిన్ దర్శేష్ట్యాఖ్యే కర్మణి పౌర్ణమాసే
ష్ట్యాఖ్యే కర్మణి అధ్వర్యుం త్వామహం వృణే। వృతోస్మి కరిష్యామి॥ బ్ర
హ్మాణం త్వామహం వృణే। హోతారం త్వామహం వృణే। అగ్నీధం
త్వామహం వృణే। వృతోస్మి కరిష్యామి। తతోధ్వర్యు రాహవనీయా
ర్థమగ్నిముద్ధృత్య। దక్షిణాగ్నిం ప్రణీయ। ఆహవనీయం ప్రణయతి।
విహారస్యోత్తరత ఉపవిశ్య జపతి ఓం దేవా గాతువిదో గాతుం యజ్ఞా
య విందత। మనసస్పతినా దేవేన వాతాద్యజ్ఞః ప్రయుజ్యతాం। ఇతి జపి
త్వా। మమాగ్నే వర్చో విహవేష్వస్తు వయం త్వేంధానాస్తనువం
పుషేమ। మహ్యన్నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాధ్యక్షేణ పృత
నా జయేమ। ఆహవనీయముపసమిధే। యజమానః। అగ్నిం గృహ్ణామి
సురథం యో మయోభూర్య ఉద్యంతమారోహతి సూర్యమహ్నే। ఆది
త్యం జ్యోతిషాం జ్యోతిరుత్తమగ్ం శ్వో యజ్ఞాయ రమతాం దేవతాభ్యః। వ
సూన్రుద్రానాదిత్యానింద్రేణ సహ దేవతాః। తాః పూర్వాః పరిగృహ్ణా
మి స్వ ఆయతనే మనీషయా। ఇమామూర్జం పంచదశీం యే
ప్రవిష్టాస్తాం దేవాన్పరిగృహ్ణామి పూర్వాః అగ్నిర్హవ్యవాడి
హ తాన్నావహత్పౌర్ణమాసగ్ం హవిరిదమేషాం మయి। అమా
వాస్యగ్ం హవిరిదమేషాం మయి। యథాలింగమాహవనీయే
స్వాధీయమానే జపతి అంతరాగ్నిః పశవో దేవసగ్ంసదమాగమన్
తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామి స్వ ఆయతనే మనీషయా। అధ్వర్యుః। మ
మ దేవా విహవే సంతు సర్వ ఇంద్రావంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః। మ
మాంతరిక్షమురుగోపమస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామే అస్మిన్।
గార్హపత్యముపసమిధే॥ యజమానః। ఇహ ప్రజా విశ్వరూపా ర
మంతామగ్నిం గృహపతిమభిసంవసానాః। తాః పూర్వాః పరిగృహ్ణా

మి స్వే ఆయతనే మనీషయా। ఇహ పశవో విశ్వరూపా రమంతామగ్నిం
గృహపతిమభిసంవసానాః। తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామి స్వ ఆయతనే మ
నీషయా। గార్హపత్యే న్వాధీయమానే జపతి। అధ్వర్యుః। మ
యి దేవా ద్రవిణమాయజంతాం। మయ్యాశీరస్తు మయి దేవహూతిః।
దైవ్యా హోతారో వనిషంత పూర్వేరిష్టాస్స్యామ తను వా సువీరాః। అ
న్వాహార్యపచనం। యజమానః అయం పితౄణామగ్నిరవాడ్ఢవ్యా పి
తృభ్య ఆ। తం పూర్వః పరిగృహ్ణామ్యవిషన్నః పితుం కరత్। దక్షి
ణాగ్నిం। విహారస్యోత్తరత ఉపవిశ్య। అన్వాహితేషు జపతి। ఇదమహ
మగ్నిజ్యేష్ఠేభ్యో వసుభ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమీదమహమింద్రజ్యేష్ఠే
భ్యో రుద్రేభ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమీదమహం వరుణజ్యేష్ఠేభ్య ఆదిత్యే
భ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమి। గార్హపత్యస్యోత్తరత ఉపవిశ్యాన్వాహితే
షు జపతి। సన్నయతః పాలాశశాఖాగ్ శమీశాఖాం వాహరతి। ఇ
షే త్వా। శాఖామాచ్ఛినత్తి। అప ఉపస్పృశ్య। ఊర్జే త్వా। సన్న
మయత్యనుమార్ష్టి వా ___ ఇమాం ప్రాచీముదీచీమిషమూర్జమ
భిసగ్గ్ స్కృతాం। బహుపర్ణామశుష్కాగ్రాగ్ హరామి పశుపా
మహం। ఆహరతి వాయవస్థోపాయవస్థ। షట్కృత్వః। తయావ
డవరాత్ర్యానువస్థాన పాకరోతి। యజుషా యజమానః। పయ
స్వతీరోషధయః పయస్వద్వీరుధాం పయః। అపాం పయసో యత్పయ
స్తేన మామింద్ర సగ్ంసృజ। అప ఆచామత్యప ఉపస్పృశతి వా। అప
రేణాహవనీయం దక్షిణాతి క్రామత్యేష ఏవాత ఊర్ధ్వం యజమాన
స్య సంచరో భవతి। దక్షిణేనాహవనీయమవస్థాయ వ్రతగ్ సముద్రి
స్త్రదు పైష్యామి। సముద్రిం మనసా ధ్యాత్వా। అగ్నే వ్రతపతే వ్రతం
చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతే వ్రతం చ
రిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। ఆదిత్య వ్రతపతే వ్రతం చరి
ష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వ్రతానాం వ్రతపతే వ్రతం చరి
ష్యామి తచ్ఛకేయం। తన్మే రాధ్యతాం। అథాదిత్యముపతిష్ఠతే। స్వ

ప్రోఢస్మి వ్రతపా అసి వ్రత పతిరసి గత్వా ప్రబ్రవీమి తచ్ఛకేయం తేన శకేయం తేన రాధ్యాసం। యస్యోన్నమితే వ్రతమ పేయూధానావనీయ ముపతిష్ఠన్నే తద్యజుర్జపేత్। ద్విర్హి పౌర్ణమాసే వ్రతముపైతి। ప్రస్తైస వ్యపాక్స్తే పవ్యమానాస్యాయాం। అగ్న్యగుః। దేవోవస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా ఇంద్రాయ దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మా మా వస్స్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసః। శాఖయా గోచరాయ గాః ప్రస్థాపయతి। శుద్ధా అపస్సుప్రపాణే పిబంతీః కృతమిం ద్రాయ శరదో దుహానాః। ప్రస్థితానామేకాగ్ం శాఖయోపస్పృశతి। రుద్రస్య హేతిః పరివో వృణక్తు। ప్రస్థితా అనుమంత్రయతే। ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్వీః। యజమానస్య గృహానభిపర్యావర్తతే। యజమానస్య పశూన్పాహి। పురస్తాత్ప్రతీచీగ్ం శాఖాముపగూహతి॥

ఉత్తరేణ గార్హపత్యమసిదోఽశ్వపరశుర సదుత్సరశుర్వా నిహితః। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే। అసిదమశ్వపరశుం వాదత్తే। తూష్ణీమనడుత్పరశుం। యజ్ఞస్య ఘోషదసి। గార్హపత్యమభిమంత్ర్య। ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః। గార్హపత్యే సిదం ప్రతితపతి। నపరశూ। ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మను నాకృతా స్వధయా వితష్టా త ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరాసదే। ఉక్త్వా। అసిదం కమండలుం చాదాయ ఉర్వంతరిక్షమన్విహి। ప్రాచీముదీచీం వా దర్భదేశం గచ్ఛతి। దేవానాం పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి। దర్భాన్పరిషౌతి। అతిసృష్టో గవాం భాగః। ఏకాం ద్వే తిస్రో వా నాడీరుత్సృజతి। ఇదం తే దేవానాం। పరిషూతానభిమృశతి। ఇదం పశూనాం। అతిసృష్టాః। దేవస్య త్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యాం బర్హిర్దేవసదనమారభే। విశాఖే సదర్భానారభతే। దేవబర్హిర్మా త్వాన్వఙ్మా తిర్యక్। సవ్యేన పాణినా దృఢముష్టిం కరోతి। సంయచ్ఛతి। పర్వ తే రాధ్యాసం। అసిదం మూర్ధని దధాతి। ఆచ్ఛే

త్తా తేమారిషం। ఆచ్ఛినత్తి। అపఉపస్పృశ్య। — 3 — పృథివ్యా స్సంపృచః పాహి। అనధోనిదధాతి। స ప్రస్తరః॥ ఏవం దేవస్య త్వేత్యాదిపృథివ్యాస్సంపృచః పాహీత్యం తంత్రిరావర్తతే। తదేకం నిధన మేవం త్రీణినిధనానిలుప్త్వా। దేవబర్హిః శ్శతవలుశంవిరోహ। ఆల వానభిమృశతి। సహస్రవలువివయగ్ంరుహేమ। ఆత్మానం ప్రత్యభిమృశ్యాప ఉపస్పృశ్య। అదిత్యైరాస్నాసి। శుల్బంకృత్వా। అయుపితాయోనిః। ప్రతినిదధాతి। త్రిధాతు పంచధాతువా। ధాతౌధాతౌమంత్ర మావర్తతే। అదిత్యైరాస్నాసి। ఉదగగ్రంవితత్యా సుసంభృతాత్వా సంభరామి। తస్మిఞ్ఛుల్బేదన క్రమేణనిధనాని సంభృత్య। అలుభితాయోనిః। ఉత్తమేనిధనే ప్రస్తరమత్యాధాయ। ఇంద్రాణ్యైస్సన్నహనం। సన్నహ్యతి। పూషాతేగ్రంథింగ్రథ్నాతు। బర్హిషోగ్రంథింకరోతి। సతేమాస్థాత్। పురస్తాత్ప్రత్యం చం గ్రంథిముపగూహతి వశ్చాత్ప్రాంచంవా। ఆపస్త్వామశ్వినాత్వామృషయ స్సప్తమామృజుః। బర్హిస్సూర్యస్య రశ్మిభిరుషసాంకేతు మారభే బర్హిరారభతే। ఇంద్రస్యత్వాబాహుభ్యాముద్యచ్ఛే। ఉద్యచ్ఛతే। బృహస్పతేర్మూర్ధ్నాహరామి। శిరసన్నధినిధత్తే॥ —4— ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛమనునాకృతాస్వధయా వితష్టాత ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్హిరాసదే। ఉక్త్వా। ఆసిదంకమండలుంచాదాయ। ఉర్వంతరిక్షమన్విహి। ప్రత్యేత్య। అదిత్యాస్త్వోపస్థేసాదయామి। మధ్యమేపరిధిదేశే అనధస్సాదయతి। అత్రపౌర్ణమాస్యాం వ్రతోపాయనం। పయస్వతీరోషధయ ఇత్యాదినాప్రోక్షణాదికంకర్యాత్।— హృద్‌ సముద్రోగ్నేవ్రతపతే సంస్థాదసి। బర్హిరసిదేవంగమం సాదితమభిమంత్రయతే। దేవంగమమసి। అనధోనిదధాతియథాప్రాగుపసాదయేత్। తూష్ణీందర్భదేశంగత్వా। యాజాతాఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగంపురా। తాసాంపర్వరాధ్యాసంపరిస్తరణమాహరన్। అసిదమగ్నౌనిదధాతి। అపాంమేధ్యంయజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ంశివ

మస్తుమే । ఆచ్ఛేత్త్వాపోమారిషం జీనాని శరదశ్శతం । ఆచ్ఛినత్తి । అప ఉపస్పృశ్య । అపరిమితానాం పరిమితా స్సన్నహ్యేస్సుకృతాయకం । ఏనోమానిగాం కతమచ్ఛ నాహం పునరుద్ధాయ బహులాభవంతు సన్నహ్యతి । తూష్ణీంపరిభోజనీం ఛిత్వా । అపఉపస్పృశ్య। ఉలపరాజీంచ। ఛిత్వా। అపఉపస్పృశ్య। తూష్ణీమిధ్మంఛిత్వా। అపఉపస్పృశ్య । తూష్ణీగ్ంశుల్బకరణం। ఖాదిరంపాలాశంవై కవిగ్ంశతి దారుమిధ్మంకరోతి। అదిత్యైరాస్నాసి । ఉదగగ్రగుంవితత్య। —ః—— యత్కృష్ణోరూపంకృత్వా ప్రావిశ స్త్వంవనస్పతీన్। తతస్త్వామేకవిగ్ంశతిధాసంభరామి సుసంభృతా। త్రీన్పరిధీగ్ స్తి స్రస్సమి ధోయజ్ఞాయు రనుసంచరాన్ । ఉపవేషం మెతుణా ధృష్టిగ్సం భరామిసుసంభృతా । శుల్బఇధ్మగ్ం సంభరతి । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠోదవ పురశ్చరసధ్యాసంత్వా । పూర్వవత్సన్నహ్యతి । అసధానిదధాతీధ్మపవిత్రవ్ఛనానినిదధాతి । త్వయావేదింవివిదు: పృథివీంత్వయా యజ్ఞోజాయతే విశ్వదాని: । అచ్ఛిద్రంయజ్ఞ మన్వేషివిద్వాన్త్వయాహోతా సంతనోత్యర్ధమాసాన్ । దర్భాణాం వేదంకృత్వా । శుల్బంత్వాదేశేపరీవాస్యాప ఉపస్పృశ్య । వేదపరివాసనానినిదధాతి । వత్సానగ్ంకరిష్యే పశుమాన్భూయాసం । అమావాస్యాయాం వేదోవేదిః ప్రాగుత్తరాత్పరిగ్రహాత్కృత్వా । అంతర్వేదిశాఖాయాః పలాశానిసర్వాణిప్రశాత్య । మూలతశ్శాఖాం పరివాస్యాప ఉపస్పృశ్య। మూలతఉపవేషంకరోతి । ఉపవేషోసియజ్ఞాయత్వాంపరివేషమధారయన్ । ఇంద్రాయహవి:కృణ్వంతశ్శివశ్శగ్మోభవాసినః । ఉపవేషం కరోతి । తృతీయస్యైదివోగాయత్రీ యాసోమ ఆభృతఃసోమపీథాయసన్నయితుంవకలనుంతరమాదదే । పరివాసన శకలమాదాయ పవిజ్ఞాతంనిదధాతి । త్రివృద్దర్భ మయంపవిత్రం కృత్వా । వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం పవిత్రమసిసహస్రధారం । శాఖాయాగ్ శిథిల మవసజతి మూలేమూలాన్యగ్రే అ

గ్రాణి స గ్రంథీన్ కరోతి । యజమానః । త్రివృత్పలాశే దర్భ ఇయాన్ప్రాదేశ సమ్మితః । యజ్ఞే పవిత్రం పోతృతమం పయో హవ్యం కరోతు మే । ఇమౌ ప్రాణాపానౌ యజ్ఞస్యాంగాని సర్వశః । ఆప్యాయయంతౌ సంచరతాం పవిత్రే హవ్యశోధనే । పవిత్రే క్రియమాణే యజమానోఽను మంత్రయతే । సమూఃంత్వా జ్ఞయాగారము పలింపంత్వా యతనాన్యలం కుర్వాతే యజమానః పత్నీ చ । నవేనాన్నాయ్యకుంభ్యా యావచ్ఛర్కరం గోమయేనానులిప్తే భవతః । నవేనాన్నాయ్యకుంభ్యా యావచ్ఛర్కరం గోమయేనానులిప్తే భవతః — 6 — అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసం నపశ్యంతి తదహః పిండపితృయజ్ఞం కురుతే । అధ్వర్యుం త్వామహం వృణే ప్రాచీనావీతీ ప్రాణానాయమ్య పిండపితృయజ్ఞేన యక్ష్యే । విద్యుదసీత్యప ఉపస్పృశ్య అపరాహ్ణే ధ్వర్యుర్దక్షిణాగ్ని మేవ విహృత్య ప్రాచీనావీతీ ప్రాణానాయమ్య అపాం మేధ్యం యజ్ఞియగ్ం సదేవగ్ం శివమస్తు మే । ఆచ్ఛేత్తా వో మా రిషం జీవాని శరదశ్శతం । సమూలగ్ం సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరాహరతి । అప ఉపస్పృశ్య । తూష్ణీం పరిస్తరణం చ । దక్షిణా ప్రాగగ్రైర్దర్భైర్దక్షిణమగ్నిం పరిస్తీర్య । దక్షిణతః పశ్చాద్వా దర్భాన్త్సగ్ స్తీర్య దక్షిణాప్రాంచి కైకశః పిండపితృయజ్ఞపాత్రాణి ప్రయునక్తి । స్ఫ్యం మేక్షణం కృష్ణాజిన ములూఖలముసలగ్ శూర్పమాజ్యస్థాలీం చరుస్థాలీం మృన్మయాగ్ం స్రువం చ । దక్షిణతః ప్రాగీషం వ్రీహిమచ్ఛకటముపస్థితం భవత్యధ్వర్యురుపవీతీ । స్థాలీమేక పవిత్రేణాంతర్ధాయ । తయా దక్షిణతశ్శకటాదధి నిర్వపత్యురతోవా । ప్రాచీనావీతీ తాం పూరయిత్వా విమార్ష్టి । మృన్మయే సర్వపతి । పితృభ్యో వో జుష్టం నిర్వపామి । నిర్వపతి । తూష్ణీం వా పరేణాన్వాహార్యపచనం ప్రత్యగుదగ్రీవే కృష్ణాజిన ఉలూఖలే ప్రతిష్టితే హవిరావపతి । దక్షిణా ప్రాచీ తిష్ఠంతి । పత్న్యవహంతి పరాపావమవివేకగ్ం సకృత్ఫలీకరోతి । దక్షిణాగ్నౌ జీవతండులగ్ం శ్రపయతి ప్రాచీనావీతి । అపహతా అసురా

ర్దర్భాగ్నిపితౄణాం వేదిషదః । అంతరాగారే చావత్యాన్వాహార్యపచ
నాద్దక్షిణపూర్వేణవాన్వాహార్యపచనందక్షిణా ప్రాచీమేకస్ఫ్యాంప
రాచీం వేదిముద్ధత్య అపఉపస్పృశ్య । శుంధంతాంపితరః । అద్భిరవో
క్ష్య ఆయంతు పితరోమనోజవసః । అభిమంత్ర్య। సకృదాచ్ఛిన్నంబర్
హిరూర్ణామృదుస్యోనం పితృభ్యస్త్వాభరామ్యహం । అస్మిన్త్సీదం
తుమే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ ।
సకృదాచ్ఛిన్నే నబర్హిషాసేదిగ్గ్ స్తృణాతి। ———7———ఉత్పూ
తేననవనీతేనానుత్పూతేన వాసర్పిషా । స్థాలీపాకమభిఘార్య । ఏక
స్ఫ్యాయాం మేక్షణమాసాద్య । స్థాలీపాకమాసాదయతి । దక్షిణతః
కశిపూపబర్హణమాంజనమభ్యం జనముదకుంభమిత్యేకైకశ ఆసా
దయతి । అధ్వర్యురుపవీతి । దక్షిణాజాన్వాచ్య । మేక్షణేన పస్తీర్య।
తేనావదాయాభిఘార్య । సోమాయపితృపీతాయస్వధానమః । అర్ధం
దక్షిణాగ్నౌ జుహోతి । సోమాయపితృపీతాయేదం । పూర్వవదవ
దాయాభిఘార్య । యమాయాంగిరస్వతే పితృమతేస్వధానమః । అ
ర్ధంజుహోతి। యమాయాంగిరస్వతేపితృమతఇదం । హోమశిష్ట
ద్వయమను ప్రస్తరణాభిఘారణేనజుహోతి । అగ్నయే కవ్యవాహనా
యస్వధానమః । సర్వంజుహోతి । అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం।
తూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి । నయమాయజుహోతీత్యేకే ॥ అప
యంత్వసురాః పితృరూపా యేరూపాణి ప్రతిముచ్యాచరంతి పరాపు
రోనిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ ।
యేదేవాః పితరో యేచమానుషా యేగర్భే మమృతయేపరాస్తాః ।
యఉద్ధతా ఉత యేనిఖాతాస్తేసన్న్యంచ ఇహమాదయం
తాం। యేరూపాణిప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయాచరంతి
పరాపురోనిపురో యేభరంత్యగ్నిష్టాల్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ । యే
జ్ఞాతీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్మాయయాసురాః ప్రవిష్టాః । పరాపు
రోనిపురో యేభరంత్యగ్నే తానస్మాత్ప్రణుదస్వలోకాత్ । దక్షిణా

న్నేకోల్ముకం ధూప యోద్ధరతి । దక్షిణపూర్వమవాంతర దేశగ్ం
సకృత్స్ఫ్యేనోల్లిఖ్య ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సో
మ్యాసః । అసుంయ ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహ
వేషు అద్భిరవోక్ష్య। ఉల్లిఖితాంతే నిదధాతి। యజమానోత ఊర్ధ్వం
ప్రాచీనావీతీ కర్మాణి కరోతి। మార్జయంతాం మమపితరో మార్జయం
తాంమమపితామహాః మార్జయంతాం మమప్రపితామహాః। ఏకస్థాల్య
యాం త్రీనుదకాంజలీన్ నినయతి ద్విస్తూష్ణీం। — 8 — సవ్యం జా
న్వాచ్య వాచీనపాణిస్సకృదాచ్ఛిన్నే బర్హిషి దక్షిణాపవర్గాన్పిం
డాన్ దదాతి । ఏతత్తే తతాసౌ యే చ త్వామన్వత్రైతైః ప్రతిమంత్రం।
తూష్ణీం చతుర్థగ్ం సకృదాకృతః। యస్మై మాతా ప్రపితామహాదయ ఉచ్చా
రానువ్రతం । తన్మేకేతః పితావృఙ్క్తామా భువనగ్ం ఉపపద్యతాం ।
పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమః పితామహేభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధా
నమః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమః। ఉపస్థాయ। అత్రపి
తరో యథాభాగం మందధ్వం। ఉక్త్వా పరాఙావర్తతే । అమీమదంత
పితరస్సోమ్యాః। వ్యావర్తతే ఉపస్మర్యాభి పర్యావర్తతే వ్యావృత్తే వా।
యస్థాల్యాగ్ం శేషస్తమవజిఘ్రతి। యే సమానాస్సమనసః పితరో య
మరాజ్యే। తేషాంలోకస్స్వధానమో యజ్ఞో దేవేషు కల్పతాం॥ వీరం
ధత్తపితరః। ఆమయావినా ప్రాశ్యాచమ్య । మార్జయంతాం మమ
పితర ఇత్యాది పూర్వవత్। అంజనాభ్యం జనే వా సచ్ఛ్రీరను పిండం
దదాతి ద్విస్తూష్ణీం। ఆతష్యతత। అముకశర్మన్నిత్యాది — 9 — ఏతా
నివః పితరో వాసాగ్ం స్యతో నోన్యత్పితరో మా యోష్ట పితామహా మా
యోష్ట ప్రపితామహా మా యోష్ట। వాససో దశాంచ్ఛిత్వా నిదధాతి
ఊర్ణాస్తుకాం వా ఉత్తర ఆయుషి లోమ ఛిందీత । నమస్కారా వ తేమం।
త్రో న మో వః పితరో రసాయ నమో వః పితరశ్శుష్మా
య నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితరస్స్వధాయై
న మో వః పితరో మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ

పితరో నమో వో య ఏతస్మింల్లోకే స్థ యుష్మాగ్ంస్తేను
యేస్మింల్లోకే మాం తేను య ఏతస్మింల్లోకే స్థ యూయం తేషాం వసి
ష్ఠా భూయాస్త యేస్మింల్లోకేహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసం। గృహా
న్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దేష్మ ఉపతిష్ఠతే। ఊర్జం వహంతీరమృ
తం ఘృతం పయః। కీలాలం పరిస్రుతం। స్వధా స్థ తర్పయత మే పితౄన్।
ఇత్యుదకం నినీయ। తృప్యత తృప్యత తృప్యత। మనస్వత్యా ఇమాఋచః
మనో న్వాహువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాం చ మన్మభిః।
ఆ న ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। పున
ర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః। జీవం వ్రాతగ్ం సచేమహి। పి
తృ్యానుపతిష్ఠతే। ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేత శూరా యమస్య పంథామనువే
తా పురాణం। ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్ర ణో బ్రూతా
ద్భాగధాం దేవతాసు। పితౄనుద్ద్రావయతి। ప్రవాహణీయమృక్।
పరేత పితరస్సోమ్యా గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః। అథా పితౄన్సువిద
త్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి। ప్రవాహణ్యా పితౄ
న్ప్రవాహయతి। ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా
బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పత
యో రయీణాం। యజ్ఞోపవీతీ గార్హపత్యదేశం గచ్ఛతి। యదంత
రిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ। అగ్ని
ర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ
కరోతు మామనేనసం। పత్నీ గార్హపత్యముపతిష్ఠతే। ఆపాం
త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి। భూతకృతం గర్భం ధత్స్వ। ప్రాచీ
నావీతీ మధ్యమం పిండం పత్న్యై ప్రయచ్ఛతి। పత్నీ బహుత్వే పిండం
విభజ్య ప్రయచ్ఛతి। ఆధత్త పితరో గర్భం కుమారం పుష్కరస్రజం।
యథేహ పురుషోసత్। తం పత్నీ ప్రాశ్నాతి। పుమాగ్ంసగ్ం హ జాను
కా భవతీతి విజ్ఞాయతే। స్థాల్యాం పిండాన్సమవధాయ యే సమానా
స్సుమనసః పితరో యమరాజ్యే। తేషాం లోకః స్వధా నమో యజ్ఞో దేవే

షుకల్పతాం। సకృదాచ్ఛిన్నం మగ్న్యౌప్రహరతి। అభూన్నోదూతో హవిషోజాతవేదా అవ్యష్ఠాన్యాది సురభీశికృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్య స్స్వధయాంతే అక్షన్నమీజానం స్నగ్నే।పునరప్యేహిదేవాన్। దక్షిణాగ్నే శోల్ముకం ప్రత్యపిసృజతి। ప్రోక్ష్యపాత్రాణిద్వంద్వ మభ్యుదాహరతి। స్ఫ్యగ్కృష్ణాజినములూఖల ముసలగ్ం శూర్పమాజ్యస్థాలీం మృన్మయగ్ం సుమీవంచదర్భాంచ। వృష్టిరసివృశ్చమె పాప్మానమృతాద్సత్యముపాగాం॥ సంతిష్ఠతె పిండపితృయజ్ఞోపః పిండానభ్యవహారే ద్బ్రాహ్మణావాప్రాశయెత్। సోయమెవంవిహిత ఏవానాహితాగ్నేశాపాసనాగ్నౌ శ్రవణథర్మాహోమః శ్చాతి ప్రణీతేవాజుహుయాద్యస్మిం జుహుయాత్తముపతిష్ఠతె తత్రగార్హపత్య శబ్దోలుప్యేత। సగ్ంస్కార ప్రతిషేధాద్యది జీవపితానాదద్యాదా హోమాంతం కృత్వావిరమెత్ — 10 — అమావాస్యాయాగ్ం రాత్రియాగ్ం స్వయంయజమానో యవాగ్వాగ్నిహోత్రం జుహోత్యగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణ మాతంచనార్థం। సిదథాతి। నాస్యైతాగ్ం రాత్రింకుమారా శ్చనపయసోలభంతే। హుతేసాయమగ్నిహోత్రెసాయం దోహం

దోహయతి। అగ్నీన్పరిస్తీర్యాగ్ని మగ్నీవసా న్యాయ్యపాత్రాణిప్రక్షాళ్య। ఉత్తరేణగార్హపత్యందర్భాన్ద్సగ్ం సీర్యా। ద్వంద్వం న్యంచిపాత్రాణి పయుక్తి। కుంభీగ్ం శాఖాపవిత్రమభిదానీం సదానేదారుపాత్రందోహనమయస్పాత్రం దారుపాత్రం వా పిధానార్థ మగ్నిహోత్ర హవణీముపవేషం [illegible]వల్కం తృణంచ। సమావప్రచ్ఛిన్నాగ్రావనం తర్గర్భాదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే। పవిత్రేస్థో వైష్ణవీవాయుర్వాం మనసాపునాతు। తృణంకాష్ఠం వాంతర్ధాయచ్ఛినత్తినసఖేన అక్షుఉపస్పృశ్య। విష్ణోర్మనసాపూతేస్థః। అద్భిరనుమృజ్య। తస్యాంపవిత్రాంతర్హితాయామగ్నిహోత్రహవణ్యామపఆనీయ। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం। దేవోవస్సవితోత్పునాతు। అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। ఆపోదేవీరగ్రేపు

హో(ఽ)గ్రెగువో(ఽ)గ్రె ఇమం యజ్ఞం నయతా(ఽ)గ్రె యజ్ఞపతిం ధత్త యుష్మా
నిన్ద్రో(ఽ)వృణీత వృత్రతూర్యే యూయమిన్ద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే
ప్రోక్షితా స్థ। అపో(ఽ)భిమన్త్ర్య। ఉత్తానాని పాత్రాణి పర్యావృత్య। శుం
ధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై। పాత్రాణి త్రిః ప్రోక్షతి। సకృ
స్మాత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం। సర్వాభిరద్భిః పరిష్ణాతే పవిత్రే నిధాయ। యజ
ఆపో దేవీశ్శుద్ధాస్స్థేమా పాత్రాణి శుంధత। ఉపాతంక్యాయ దేవానాం
పర్ణవల్కముత శుంధత। దేవేన సవిత్రోత్పూతా వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః। గాందోహపవిత్రే రజ్జుగ్ం సర్వా పాత్రాణి శుంధత। ప్రోక్ష్య
మాణాన్యభిమన్త్ర్య। ఏతా ఆచరన్తి మధుమద్దుహానాః ప్రజావతీర్య
శసో విశ్వరూపాః। బహ్వీర్భవన్తీరుపజాయమానా ఇహ వ ఇన్ద్రో రమ
యతు గావః। గా ఆయతీః ప్రతీక్షతే। యజమానః। — ॥ —అధ్వ
ర్యుః। నిష్టప్తగ్ం రక్షో నిష్టప్తో ఘనగ్ంసః। గార్హపత్యే సాన్నాయ
పాత్రాణి ప్రతితప్య। ధృష్టిరసి బ్రహ్మ యచ్ఛ। ఉపవేష మాదాయ।
నిరూఢం జన్యం భయం నిరూఢాస్సేనా అభీత్వరీః గార్హపత్యాదుదీ
చోఙ్గారాన్నిరూహ్య। న బహిః। మాతరిశ్వనో ఘర్మో(ఽ)సి ద్యౌరసి పృ
థివ్యసి విశ్వధాయా అసి పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మాహ్వాః।
తేషు కుంభీమధిశ్రయతి। భృగూణామఙ్గిరసాం తపసా తప్యస్వ। ప్రద
క్షిణమఙ్గారైః పర్యూహ్య। వసూనాం పవిత్రమసి శతధారం వసూ
నాం పవిత్రమసి సహస్రధారం। కుంభ్యాగ్ం శాఖాపవిత్రం ప్రాగగ్రమ
త్యాదధాతి। ఉదక్ప్రాన్తః కుంభీమన్వారభ్య వాచం యచ్ఛతి। పవి
త్రం వా ధారయన్నాస్తే। అదిత్యై రాస్నాసి। అభిధానీమాదత్తే। యజ
మానః త్రయస్త్రిగ్ంశో(ఽ)సి తన్తూనాం పవిత్రేణ సహాగహి। శివేయగ్ం
రజ్జురభిధాన్యఘ్నియా ముపసేవతాం। ఆధీయమానా మనుమన్త్ర
యతే। యజమానః। పూషాసి। వత్సమభిదధాతి। ఉపసృష్టాం మే ప్ర
బ్రూతాత్। అధ్వర్యురాహ। ఉపసృజామి। ఆమన్త్రయతే। అయ
క్ష్మా వః ప్రజయా సగ్ంసృజామి రాయస్పోషేణ బహులా భవన్తీః।

వత్సముపసృజతిగాం. నోపసృష్టాం విహారంచాంతరేణమాసంచాఽష్ట అధ్వర్యుస్సంప్రేష్యతి। ఉపసీదామి। ఆమంత్రియతే. అయక్ష్మావఃప్ర జయూనసగ్ం సృజామిరాయస్పోషేణ బహులాభవంతీః। ఊర్జంపయః పిన్వమానాఘృతంచ జీవోజీవంతీరుపవస్సదేయం। దోగ్ధోపసీదతి। అయక్ష్మావఃప్ర = భవంతీః। ఊర్జంపయః -వస్సదేయం। యజమానో నుమంత్రయతే ద్యావృశ్చేమంయజ్ఞం పృథివీచసందుహాతాం ధాతా సోమేనసహావాతేనవాయుః। యజమానాయద్రవిణం దధాతు। దుహ్యమానాం। — 12 — ఉత్సందుహంతి కలశంచతుర్బిలమిడాం దేవీంమధుమతీగ్ సువర్విదం. తదింద్రాగ్నీజిన్వతగ్ సూనృతావత్త ద్యజమానమమృతత్వేదధాతు। ధారాఘోషః। కామధుక్షః ప్రణో బ్రూహిమహేంద్రాయ హవిరింద్రియం. తంపృచ్ఛతి। నిర్దిశతి। గంగాం। యమునాం। సరస్వతీం। యస్యాందేవానాం మనుష్యాణాం పయోహితం। ప్రత్యాహ। సావిశ్వాయుః। సావిశ్వవ్యచాః। సావిశ్వకర్మా అనుమంత్రయతే। దేవస్త్వాసవితాపునాతువసోః పవిత్రేణ శతధారేణసుప్వా। కుంభ్యాంతరః పవిత్రమాసించతి హుతస్తోకో హుతోద్రప్సోగ్నయే బృహతేనాకాయ స్వాహా ద్యావా పృథివీభ్యాం। విప్రుషోనుమంత్రియతె। అగ్నయేబృహతే నాకాయేదం। ద్యావాపృథివీ భ్యామిదం। బహుదుగ్ధిమహేంద్రాయదేవేభ్యోహవ్యమాప్యాయ స్వాంపునః। వత్సేభ్యోమనుష్యేభ్యః పునర్దోహాయ కల్పతాం। త్రిర్వాచంవిసృజ్య। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। భూర్భువస్సువః। అనన్వారభ్యతూష్ణీముత్తరా దోహాయిత్వా। దోహనేపఆనీయ। సంపృచ్యధ్వమృతావరీ రూర్మిణీర్మధుమత్తమామంద్రాధనస్య సాతయే। కుంభ్యాగ్ సంక్షాళనమానీయ। హవిష్యాం దయంత్సుశృతం కరోతి। దృగ్ంహగాదృగ్ హాగోపతిం మావోయజ్ఞపతీరిషత్। ప్రాతర్దోహంవత్సకుర్వన్ప్రాగుద్వాసయతి। ఉదక్ప్రాగుదగ్వా। సామేనత్వా తపచ్ఛిమహేంద్రాయదధి। దధినిదధాతి। — 13 — యజ్ఞ

స్యసాంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వాసంతతిమను సంతనోమి । అగ్నిహోత్రో
చ్ఛిషణమన్వవదధాతి । అయం పయస్సోమం కృత్వా స్వాం యోని
మపిగచ్ఛతు । పర్ణవల్కః పవిత్రగ్ం సౌమ్యస్సోమాద్ధి నిర్మితః । పరి
వాసనశకలమన్వవదధాతి। ఆపోహవిష్ణుజాగృత యథా దేవేషు జాగ్ర
థ। ఏవమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానా యజాగృత । అయస్పాత్రే దారు
పాత్రే వా పరిపనీయ । అథ స్తమసి విష్ణవేత్వా యజ్ఞాయాపిదధామ్య
హం। అద్భిరరిక్తేన పాత్రేణయాః పూతాః పరిశేరతే। తేనాపిదధామి
అమృన్మయం దేవపాత్రం యజ్ఞస్యాయుషి ప్రయుజ్యతాం। తిరఃపవిత్ర
మతినీతా ఆపోధారయమాతిగుః। యజమానో జపతి । యదిమృన్మ
యనాపిదధ్యాత్తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధానే నానుప్రవిధ్యేత్ । విష్ణోహ
వ్యగ్ం రక్షస్వ । అనధోనిదధాతి ఇమాపర్ణంచ దర్భంచ దేవానాగ్ం
హవ్యసాధనా । ప్రాతర్వేపాయ గోపాయ విష్ణోహవ్యగ్ం హిరక్షసి।
ప్రజ్ఞాతగ్ం శాఖాపవిత్రం నిదధాతి । తన్మైవశాఖయా దర్భైర్వా ।
సాయందోహవత్ప్రాతర్దోహాయవత్సాన పాకరోతి। వాయవస్థోపా
యవస్థ। పట్ । తతస్సంప్రేష్యతి । పరిస్తృణీత పరిధత్తాగ్నింపరిహి
తోఽగ్ని ర్యజమానం భునక్తు అపాగ్ం రసఓషధీనాగ్ం సువర్ణోనిష్కా
ఇమేయజమానస్య సంతుకామదుఘా అముత్రాముష్మింల్లోకే। అగ్నీ
న్పరిస్తృణాతిపరిత్వాగ్నిం మంత్రావృత్తిః ఉభావగ్ని ఉపస్తృణతే దేవ
తా ఉపవసంతుమే । అహంగ్రామ్యాను పవసామిమహ్యాం గోపత

యేపశూన్। సాయంపరిస్తీర్య మ్నానేషుజపతి । దేవాదేవేషు పరా
క్రమధ్వం ప్రథమాద్వితీయేషు ద్వితీయాస్తృతీయేషు త్రిరేకాదశా
ఇహమావత। ఇదగ్ంశకేయం యదిదంకరోమ్యాత్మా కరోత్వాత్మనే
ఇదంకరిష్యే భేషజమిదం మే విశ్వభేషజా । అశ్వినా ప్రావతం యువం।
సద్యస్కాలాయామపి దేవా దేవేషు జపతి । ఏతత్కృత్వోప వసతి।
—— 14 —— ఉదితఆదిత్యే పౌర్ణమాస్యాస్తంత్రం ప్రక్రమయతి ప్రా
గుదయాదమావాస్యాయాశ్చత్వారఋత్విజః। పూర్వవదగ్నీన్పరిస్తృ

ణాతి। యద్యపరిస్తీర్ణా భవతి। కర్మణే వాం దేవేభ్యశ్శకేయం। ప్రస్తావవనిజ్య। యజ్ఞస్య సంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వా సంతత్యై స్తృణామి సంతత్యై త్వా యజ్ఞస్య। గార్హపత్యాత్ప్రక్రమ్య సంతతాముదపరాజీగ్ స్తృణా త్యాహవనీయాత్। తూష్ణీం దక్షిణా ముత్తరాం చ। దక్షిణేనాహవనీయం బ్రహ్మయజమానయో రాసనే ప్రకల్పయతి। పూర్వం బ్రహ్మణోఽపరం యజమానస్య। ఉత్తరేణ గార్హపత్యాహవనీయా దర్భాన్థ్సగ్ స్తీర్త్వ। ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి। దశాపరాణి దశపూర్వాణి పురతః। స్ఫ్యశ్చ కపాలాని చాగ్నిహోత్రహవణీ చ శూర్పం చ కృష్ణాజినం చ శమ్యా చోలూఖలం చ ముసలం చ దృషచ్చోపలా చ। పురతః। స్రువం జుహూం ఉపభృతం ధ్రువాం వేదం పాత్రీం ఆజ్యస్థాలీం ప్రాశిత్రహరణం ఇడాపాత్రం ప్రణీతాప్రణయనం చ। తాన్యుత్తరేణావశిష్టాని। అన్వాహార్యస్థాలీముపవేషం ప్రాతర్దోహపాత్రాణి। యోక్త్రం మేక్షణం మదంత్యర్థం వేదాగ్రాణీధ్మప్రవ్రశ్చనాని పిష్టలేపఫలీకరణపాత్రే చ। — 15 — అత్ర పూర్వవత్పవిత్రే కరోతి। యది నసన్నయతి సన్నయతస్తు తేపి భవతః। అధ్వర్యుర్యజమానశ్చ ప్రాఙ్ముఖౌ బ్రహ్మాణం వృణీతే। భూపతే భువనపతే మహతో భూతస్య పతే బ్రహ్మాణం త్వా వృణీమహే। బ్రహ్మా।

అహం భూపతిరహం భువనపతిరహం మహతో భూతస్య పతిర్దేవేన సవిత్రా ప్రసూత ఆర్త్విజ్యం కరిష్యామి దేవసవితరేతం త్వా వృణతే బృహస్పతిం దైవ్యం బ్రహ్మాణం తదహం మనసే ప్రబ్రవీమి మనో గాయత్రియై గాయత్రీ త్రిష్టుభే త్రిష్టుబ్జగత్యై జగత్యనుష్టుభే నుష్టుక్పంక్త్యై పంక్తిః ప్రజాపతయే ప్రజాపతిర్విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో విశ్వే దేవా బృహస్పతయే బృహస్పతిర్బ్రహ్మణే బ్రహ్మ భూర్భువస్సువః। బృహస్పతిర్దేవానాం బ్రహ్మాహం మనుష్యాణాం బృహస్పతే యజ్ఞం గోపాయ। ఇత్యతో జపతి। అపరేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య। నిరస్తః పరావసుస్సహ పాప్మనా। బ్రహ్మసదనాత్తృణం నిరస్య। అప ఉప

స్పృశ్య। ఇదమహమర్వాగ్వసోస్సదనేసీదామి ప్రసూతో దేవేనసవి
త్రాబృహస్పతే స్సదనేసీదామి తదగ్నయే ప్రబ్రవీమి తద్వాయవేత
త్తూర్యాయతత్పృథివ్యై। ఉపవిశతి। ఉపవిష్టే బ్రహ్మణి। యజ
మానస్తృణ్ణం నిరస్యాపఉపస్పృశ్య। అధ్వర్యుః। వానస్పత్యోసి
దేవేభ్యశ్శుంధస్వ। ప్రణీతాప్రణయనంచమసమద్భిః ప్రక్షాళయతి
అపరేణగార్హపత్యం పవిత్రాంతర్హితం చమసంనిధాయ। అన
యాపృథివ్యాపోగ్రహీష్యామి పృథివీం మనసాంధ్యాయేత్। కోవో
గృహ్ణాతిసవోగృహ్ణాతు।కస్మైత్వాగృహ్ణామితస్మైత్వాగృహ్ణామిపోషాయ
వః।అనయాపృథివ్యాపోగృహ్ణామి।ధ్యాయేత్।ఉపబిలంచమసంపూర
యిత్వాపోత్రిఃకుశేనవదుత్పూయాభిమంత్ర్య దేవోవస్సవితోత్పునాతు।
అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ।వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ।ఆపోదేవీ
రగ్రేపువోఅ - గ్రేపోత్రిషితాస్థ। ఆపోభిమంత్ర్య బ్రహ్మన్నపః ప్రణే
ష్యామి యజమాన వాచంయచ్ఛ। బ్రహ్మాణమామంత్ర్య।
బ్రహ్మ। ప్రణయయజ్ఞం దేవతావర్ధయత్వంనాకస్యపృష్ఠేయజమా
నోఅస్తు। సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం
యజమానంచధేహి। ఓంప్రణయ। అధ్వర్యుః। కోవః ప్రణయతిసవః
ప్రణయత్వపోదేవీః ప్రణయానియజ్ఞగ్ంసగ్ంసాదయంతునః। ఇరంమ
దంతీఘృతపృష్ఠా ఉదారసస్సహస్రపోషంయజమానేన్యంచతీః। స
మంత్రాన్తైశ్శారయమాణస్యైనోపసం గృహ్యావిషించన్హరతి। అన
యాపృథివ్యాపః ప్రణయామి। ధ్యానం। యజమానః। భూశ్చకశ్చ
వాక్చర్క్చగౌశ్చవట్చఖంచ ధూమశ్చనూగ్శ్చపూగ్ శ్చకాశురాః
పూర్ణదర్శమావి రాజోయాఇదంవిశ్వం భువనం వ్యానశుస్తానోదేవీస్తర
సాసంవిదానాస్వస్తి యజ్ఞన్నయతు। ప్రజానత్ప్రబృహస్మపూతాస్థ। కో
వోయునక్తి సవోయునక్తువిశ్వేభ్యః కామేభ్యో దేవయజ్యాయైయూయః
పురస్తాత్ప్రస్రవంత్యు పశ్చాత్సర్వతస్పయూః। తాభీరశ్మిపవిత్రాభి
శ్రద్ధాంయజ్ఞమారభే। ప్రణీతాః ప్రణీయమానా అనుమంత్రయతే

యజమానః । అధ్వర్యుః । కో వో యునక్తి స వో యునక్తి । ఉత్తరేణా
హవనీయమసగ్ స్పృష్టాద ర్భేషు సాదయతి । నేఙ్గయంతి సేశ యం
త్యాసగ్ స్థాతోః । దర్భైరభిచ్ఛాద్య । పవిత్రమాదాయ స్ఫ్యమా
దాయ । సంవిశం తాం దైవ్యాః పాత్రాణి దేవయజ్యాయై । అసంభ
వతాం మన్త్రావృత్తిస్స పవిత్రేణపాణినా పాత్రాణి సంమృశ్య పాత్రీ
మాదాయ । ——.16——వానస్పత్యోఽసి దశాయతాన్ । అగ్ని
హోత్రహవణీమాదత్తే । వేషాయ త్వా । శూర్పం । ప్రత్యుష్టగ్ర
క్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః । ఆహవనీయో గార్హపత్యో వా ప్రతితప్య
యజమాన హవిర్నిర్వప్స్యామి । యజమానః । ఓం నిర్వప । ప్రవస
త్యగ్నే హవిర్నిర్వప్స్యామి । అనుజానాతి । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి ।
శకటాయాభిప్రవ్రజతి ॥ అపరేణ గార్హపత్యం గత్వా దక్షిణత
స్స్ఫ్యముపధాయ పాత్రీమన్వారభ్యైతస్యాగ్ సర్వాన్ఛకటమంత్రాంజ
పేత్ । ధూరసి ధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వంతం యోఽస్మాన్ధూర్వతి తం
ధూర్వ యం వయం ధూర్వామః । దక్షిణాం యుగధురమభిమృశత్యు
త్తరాం వా త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం వహ్ని
తమం దేవహూతమం । ఉత్తరామీషామారభ్య జపతి । విష్ణుస్త్వా
క్రమస్త । సవ్యే చక్రే దక్షిణం పాదమత్యాధాయ । అహ్రుతమసి హ
విర్ధానం దృగ్ంహస్వ మా హ్వాః । ఆరోహం జపతి । మిత్రస్య త్వా చక్షు
షా ప్రేక్షే మా భేర్మా సంవిక్థా మా త్వా హిగ్ంసిషం । పురోడాశీయా
న్ప్రేక్షతే । నిరస్తగ్ం రక్షో నిరస్తో ఘశగ్ంసః । తృణాదీని రసాన్ పరిహృత
స్పృశ్య । ఊర్జా యవః పయో మయి ధేహి । పురోడాశీయానభిమం
త్ర్య । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తిమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కే
తో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మన ఉపవక్తా
ప్రాణో హవిః । సామాధ్వర్యుః । దశహోతారం వ్యాఖ్యాయ శూ
ర్పమపి తేఽసి ధాయ । ఆచ్ఛిన్నం తాంతుంచ । ముష్టిం గృహీత్వా । స్ఫ్యే
ముష్టిమావాప్య । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం

పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్న యేజుష్టంనిర్వపామి । అగ్నిహోత్రహవ
ణ్యాశూర్పేహవిర్నిర్వపతి । యజమానః । అగ్నిగ్ హోతారమిహ
తగ్ హువేదేవాన్ యజ్ఞియానిహయాన్ హవామహే । ఆయం
తుదేవా స్సుమనస్య మానావియంతు దేవాహావిషోమేలస్య । హవి
ర్నిరుప్యమాణమనుమంత్రియతే యజమానః । యచ్ఛంతాంపంచ।
త్రిర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వన్వోప్య । —17— ఏవము
త్తరంయథాదేవతం । యచ్ఛంతాంపంచ । దేవస్యత్వా=పూష్ణోహ
స్తాభ్యామగ్నీ షోమాభ్యాంజుష్టంనిర్వపామి । యజమానః । అగ్నిగ్
హోతారం— హవిషోమెలస్య । యచ్ఛంతాంపంచ । త్రిర్యజుషా
తూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వన్వోప్య । యచ్ఛంతాంపంచ । దేవస్య
త్వాస— పూష్ణోహస్తాభ్యామింద్రాయవైమృధాయజుష్టంనిర్వపామి।
యజమానః । అగ్నిగ్ హోతారం— అస్య । యచ్ఛతాంపంచ। త్రి
ర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వన్వోప్య । యజ్ఞయోగోయం
మంత్రః । కస్త్వాయునక్తిసత్వాయునక్తు । సర్వంవిహారమను వీక్షతే
యజమానః । అధ్వర్యుః । ఇదందేవానాం । నిరుప్తానభిమృశతి । ఇ
దమునశ్సహ । అవశిష్టాన్ । స్ఫాత్యైత్వానారాత్యై । నిరుప్తానె వాభి

మంత్ర్య । ఇదమహం నిర్వరుణస్యపాశాత్ । ఉపనిష్క్రమ్య । స్వ
రభివ్యఖ్యం । ప్రాఙ్ప్రేక్షతె । సువరభివిఖ్యేషం । సర్వంవిహారమను
వీక్షతే । వైశ్వానరంజ్యోతిః । ఆహవనీయం । ద్యావాపృథివీ
భ్యాం । స్కన్నానభిమంత్ర్య । దృగ్ంహతాందుర్యాద్యావాపృథి
వ్యోః । పత్న్యవరహ్య । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి । హరతి । అదిత్యా
స్త్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నే హవ్యగ్ంరక్షస్వాగ్నీషోమా హవ్యగ్ంరక్షే
థామింద్రవైమృధహవ్యగ్ంరక్షస్వ । అపరేణగార్హపత్యంయథా
దేవతముపసాదయత్యాహవనీయంవాయద్యాహవనీయేశ్రపయతి ।
—18—సశూకాయామగ్ని హోత్రహవణ్యామపఆనీయోదగ
గ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం । దేవోవస్సవితోత్పునాతు । అచ్ఛిద్రేణ

పవిత్రేణ। వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। ఆపోదేవీరగ్రే
పువో అగ్రేగువోఽగ్ర ఇమమద్య యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం ధత్త యుష్
మానింద్రో వృణీత వృత్రతూర్యే యూయమింద్రమవృణీధ్వం వృత్ర
తూర్యే ప్రోక్షితాస్థ। ఆపోఽభిమంత్ర్య। బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి। బ్రి
హ్మాణమామంత్ర్య। బ్రహ్మ। ప్రోక్ష యజ్ఞం దేవతా వర్ధయ త్వం నా
కస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు। సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్ర లోక
స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానం చ ధేహి। ఓం ప్రోక్ష। దేవస్య త్వా-
పూష్ణో హస్తాభ్యా మగ్నయే వో జుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నీషోమాభ్యాం
వో జుష్టం ప్రోక్షామీంద్రాగ్నియ నైమృధాయ వో జుష్టం ప్రోక్షామి।
హవీగ్ంషి ప్రోక్షతి। సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం। ఉత్తానాని పాత్రా
ణి పర్యావృత్య। శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై। పా
త్రాణి త్రిః ప్రోక్షతి। సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం। ప్రోక్షణీశేషమగ్రే
ణ గార్హపత్యం నిధాయ। దేవస్య త్వా- పూష్ణో హస్తాభ్యా
మాదదే। కృష్ణాజినమాదాయ। అవధూతగ్ం రక్షో వధూతా
అరాతయః। ఉత్కరే త్రిరవధూనోత్యూర్ధ్వగ్రీ
వం బహిష్టాద్విశసనం। అదిత్యాస్త్వగసి ప్రతి త్వా పృథివీ వేత్తు। ఉత్త
రేణ గార్హపత్య ముత్కరదేశే వా। ప్రతీచీనగ్రీవ ముత్తరలోమో
పస్తృణాతి। పురస్తాత్ప్రతీచీనభసదముపసమస్యత్యనుత్సృజన్కృ
ష్ణాజినం। అధిషవణమసి వానస్పత్యం ప్రతి త్వాదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు।
తస్మిన్నులూఖల మధివర్తయ త్యనుత్సృజన్నులూఖలం। అగ్నేస్త
నూరసి వాచో విసర్జనం దేవవీతయే త్వా గృహ్ణామి। తస్మిన్ హవిరావ
పతి। త్రిర్యజుషా తూష్ణీం చతుర్థం। అద్రిరసి వానస్పత్యస్స ఇదం దేవేభ్యో
హవ్యగ్ం సుశమి శమిష్వ। ముసలమాదాయ। హవిష్కృదేహి। త్రిః।
హవిష్కృదాహ్వయతి। అవరక్షో దివస్సపత్నం వధ్యాసం। అవహం
తి। — 19 — ఉచ్చైస్సమాహంతవై। సంప్రేష్యతి। ఆగ్నీధ్రః।
దేవస్య త్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యా మాదదే। శమ్యామాదాయ। ఇష్ట

మావదోజ్ఞమావదద్ద్యు మద్వదతవయగ్ సంఘాతం జేష్మ। ద్వేషద్యు
ఖతేసమాహంతి। ద్విర్దృషతీసకృదుపలాయాం త్రిస్సంచార యన్న
వకృత్వ స్సంపాదయతియత్రసమాప్తిస్తత్రోపక్రియా। అధ్వర్యుఃవరు-
షవృద్ధమసి। పురస్తాచ్ఛూర్పముపోహతి। వర్షవృద్ధాస్థ। ఉలూఖల
స్థముభిమంత్ర్య। ప్రతిత్వావర్షవృద్ధంవేత్తు। ఉత్స్వపతి। పరాపూ
తగ్ రక్షః పరాపూతా అరాతయః। ఉత్కరేపరాపునాతి। ప్రవిద్ధగ్ంర
క్షః పరాధ్మాతా అమిత్రాః। తుషాన్ప్రస్కందయన్ననుమంత్రయతే।
మధ్యమేపురోడాశకపాలేతుషానోప్య। రక్షసాంభాగోసి। అధస్తా
త్కృష్ణాజినస్యో పవపత్యుత్తరమపరమవాంతరదేశంవాని రస్యాపఉ
స్పృశ్య। రక్షోభ్యఇదం। యజమానోత్యాగః। అద్భిః కపాలగ్
సగ్ స్పర్శ్య। ప్రజ్ఞాతంపధాయ। అపఉపస్పృశ్య। వాయుర్వోవివి
నక్తు। వివిచ్య। దేవోవస్సవితాహిరణ్యపాణిః। ప్రతిగృహ్ణాతు। పా
త్రిష్వాంతండులాన్ప్రస్కందయిత్వా। అదబ్ధేనవశ్చక్షుషావ పశ్యా
మిరాయస్పోషాయవర్చసేసుప్రజాస్త్వాయా చక్షుషోగోపీథాయాశి
షమాశాసే। అవేక్ష్య। తాన్పునరాదాయ। తూష్ణీముల్ఊఖలే
హవిరావపతి। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। త్రిఃఫలీకర్తవైసం
ప్రేష్యతి। దేవేభ్యశ్శుంధధ్వం। దేవేభ్యశ్శుంధధ్వం। దేవేభ్యశ్శుం
ధధ్వం ——2)—— సుఫలీకృతాన్కరోతు తూష్ణీంవాపత్న్య
వహంతిద్విస్తూష్ణీం। ప్రక్షాళ్యతండులాన్। త్రిఃఫలీక్రియమాణా
నాంయోహ్యంగో అవశిష్యతే। రక్షసాంభాగధేయ మాపస్తత్రప
హాతాదితః। ఉత్కరేత్రిర్నినయతి। రక్షోభ్యఇదం। అపఉపస్పృశ్య।
అత్రకృష్ణాజినాదానాది ప్రాగధివర్తనాత్కృత్వా। దివస్కంభనిరసి
ప్రతిత్వాదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు। కృష్ణాజినముదీచీనకుంభాగ్ శమ్యాంని
ధాయ। ధిషణాసిపర్వత్యాప్రతిత్వా దివస్కంభనిర్వేత్తు। శమ్యా
యాందృషదమత్యాధాయ। ధిషణాసిపార్వతేయ ప్రతిత్వాపర్వతీర్వే
త్తు। దృషద్యుపలామత్యాదధాతి పూర్వవదనుత్సర్గః। అగ్ంశవస్థమ

మధుమంతః। తండులానభిమన్త్ర్య। దేవస్య త్వా—పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నయే జుష్టమధివపామ్యగ్నీషోమాభ్యాం జుష్టమధివపామీంద్రాయ వైమృధాయ జుష్టమధివపామి ధాన్యమసి ధినుహి దేవాన్ । యథాదేవతం దృషది తండులానధివపతి । తిర్యగ్యజుషా తూష్ణీం చతుర్థం । ప్రాణాయ త్వా। ప్రాచీముపలాం ప్రోహతి । అపానాయ త్వా । ప్రతీచీం । వ్యానాయ త్వా। మధ్యదేశే వ్యవధారయతి । ప్రాణాయ త్వా పానాయ త్వా వ్యానాయ త్వా। సంతతం పినష్టి। దీర్ఘామను ప్రసితిమాయుషే ధాం। ప్రాచీమంతతోను ప్రోహ్య । దేవో వస్సవితా హిరణ్యపాణిః ప్రతిగృహ్ణాతు । కృష్ణాజినే పిష్టాని ప్రస్కందయిత్వా । అదబ్ధేన వశ్చక్షుషావెక్షే । అవేక్ష్య । తాన్పునరాదాయ । అసంవపంతీ పిగ్ంషాణూనికురుతాత్ । సంప్రేష్యతి । దాసీ పినష్టి పత్నీ వా పిష్టా పత్న్యవహంతి శూద్రా పినష్టి పత్నీ పినష్టి పిష్టలేపాన్గృహీత్వా నిదధాతి।

—21—ఆహవనీయే గార్హపత్యే వా హవీగ్ంషి శ్రపయతి। యత్ర శ్రపయతి। తత్ర దోహయోః । ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛ । ఉపవేషమాదాయ। రక్షసః ప్రాణం దహాహిరసి బుధ్నియః। ఉపవేషమభిమంత్రియ । అపాగ్నే గ్నిమామాదం జహి । గార్హపత్యాత్ప్రత్యంచావంగారాన్నిర్వర్త్య । నిష్క్రవ్యాదగ్ం సేధ । తయోరన్యతరముత్తరమపరమవాంతర దేశం వానిరస్య । ఉపస్పృశ్య। ఆ దేవయజం వహ। దక్షిణమవస్థాప్య । ధ్రువమసి పృథివీం దృగ్ం హాయుర్దృగ్ం హ ప్రజాం దృగ్ం హ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ । తస్మిన్మధ్యమం పురోడాశ కపాలముపదధాతి । నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అరాతయః। కపాలేంగారమత్యాధాయ । ధర్త్రమస్యంతరిక్షం దృగ్ం హ ప్రాణం దృగ్ం హాపానం దృగ్ం హ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ। తత్పూర్వం । ద్వితీయగ్ం సగ్గ్‌స్పృష్టం। ధరుణమసి దివం దృగ్ం హ చక్షుర్దృగ్ం హ శ్రోత్రం దృగ్ం హ సజాతానస్మై యజమానాయ పర్యూహ । తత్పూర్వం । తృతీయగ్ం సగ్గ్‌స్పృష్టం ।

చిదసివిశ్వాసుదిక్షుసీద । మధ్యమాద్దక్షిణం । పరిచిదసివిశ్వాసుదిక్షు
సీద । మధ్యమాదుత్తరం —22— మరుతాగ్ంశర్ధోసిమధ్యమాత్ప్ర
త్యక్ । యథా మోగమితరాణి । ధర్మాసిదిశోదృగ్ంహ మేసిందృగ్ం
హ పత్రిజాందృగ్ హ సజాతానస్మైయజమానాయపర్యూహ । ఆగ్నే
యం । చితస్థప్రజామస్మైరయిమస్మైసజాతానస్మైయజమానాయ
పర్యూహ । ఈశాన్యం । ఆగ్నేయస్యాష్టావుపదధాతి యాగ్నీ షోమీ
యస్యాష్టావుపదధాతి । చితస్థోర్ధ్వచితః । త్రిః । ఏవమైంద్రవైమృధస్య
చతుష్పథాయకపాలానిసాయం దోహవత్సాహిత్తోహవత్యేతా ఆచరం
తీత్యాద్యాస్సంపుళనినయనాంతం । భృగూణామంగిరసాంతపసాత
ప్యధ్వం । వేదేన కపాలేష్వంగారానధ్యూహ్య । మదంతీరధిశ్రయ
తి । —23— ప్రత్యూళ్హేమాంపాత్రీయాంపిష్టస్తోపవాతాయాం పవి
త్రవత్యాంపిష్టానిసంవపతి । దేవస్యత్వా॥ పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్న
యేజుష్టగ్ సంవపామ్యగ్నీషోమాభ్యాం జుష్టగ్ సంవపామీంద్రాయ
వైమృధాయజుష్టగ్ సంవపామి । తూష్ణీంచతుర్థగ్ సర్వం। సంవ
పనువాచం చ యచ్ఛతి । తామభివాసయస్త్రీన్సృజేత్ । ప్రోక్షణీవ
త్పిష్టాన్యుత్పూయ । దేవోవస్సవితోత్పునాతు । అచ్ఛిద్రేణపవి
త్రేణ । వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః । మేక్షణేనభర్జనంకృత్వా । శుష్కే
షుపిష్టేషు స్రువేణప్రణీతాభ్యః ఆదాయ । వేదేనోపయమ్య । స
మాపోఅద్భిరగ్మతసమోషధయో రసేనసగ్ రేవతీర్జగతీభిర్మధుమ
తీర్మధుమతీభిస్సృజ్యధ్వం । పిష్టేష్వానయతి । అద్భ్యః పరిప్రజాతాస్థ
సమద్భిః పృచ్యధ్వం । తస్మాభిరనుపరిప్లావ్య । జనయత్యైత్వాసం
యౌమి । మేక్షణేనసంయుత్య । మఖస్యశిరోసి । పిండంకృత్వా ।
యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం । యథాభాగంవ్యావర్తేథాం । విభజ్యనే
మాపిండౌకృత్వా । ఇదమగ్నీషోమయోః । ఇదమింద్రస్యవైమృధ
స్య । పురోడాశగణేఽంత్యయోరేవనిర్దేశః । అమావాస్యాయాం కే
వల ఆగ్నేయస్యైవనిర్దేశః । అనుత్తుంగమనపూపాకృతిం కూర్మాస్యై

వ ప్రకృతి ముష్టిశఫమాత్రం కరోతి। ఇదమహగ్ం సేనాయా అభీత్వర్యై ముఖమపోహామి। వేదేన కపాలేభ్యోఽంగారానపోహ్య। ఘర్మోఽసి విశ్వాయుః। —24— యథాక్రమం పురోడాశాన్కపాలయోగేష్వధిదధాతి। ఉరుప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం। న్యుప్తం ప్రథయతి। త్వచం గృహ్ణీష్వ। అద్భిః శ్లక్ష్ణీకరోత్యనతిపారయన్। అంతరితగ్ం రక్షోఽంతరితా అరాతయః। దోహద్వయయుక్తాని సర్వాణి హవీగ్ంషి త్రిభిః పర్యగ్నికృత్వా। దేవస్త్వా సవితా శ్రపయతు వర్షిష్ఠే అధి నాకే। ఉల్ముకైః ప్రతితపతి। అగ్నిస్తే తనువం మాతిధాగగ్నే హవ్యగ్ం రక్షస్వ। క్రమాద్దర్భైరభిజ్వలయతి జ్వాలైర్వా। అవిదహంతః శ్రపయత। సంప్రేష్యతి। ఆగ్నీధ్రో హవీగ్ంషి శ్రపయతి। సంబ్రహ్మణా పృచ్యస్వ। వేదేన పురోడాశే సాంగారం భస్మాధ్యూహతి। అత్ర వాచం విసృజేత్। అంగులిప్రక్షాళనం పాత్రీ నిర్ణేజనంచ। సగ్ంస్పృజ్యోల్ముకేనాభితప్య। స్ఫ్యేనాంతర్వేదితిస్రో రేఖా లిఖిత్వా ప్రాచీరుదీచీర్వా తాస్వసగ్గ్ స్యందయగ్గ్ త్రిర్నినయతి। ప్రత్యగపవర్గం ఏకతాయ స్వాహా। ఏకతాయేదం। ద్వితాయ స్వాహా। ద్వితాయేదం త్రితాయ స్వాహా। త్రితాయేదం॥ నినీయ వాభితపేదభితపేత్ —25—

హరిః ఓం తత్సత్॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు హరిః ఓం। దేవస్య త్వా— పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే। స్ఫ్యమాదాయ। ఇంద్రస్య బాహురసి దక్షిణస్సహస్రభృష్టిశ్శతతేజా వాయురసి తిగ్మతేజాః। స్ఫ్యమభిమంత్ర్య। హరస్తే మా ప్రతిగాం। స్రువవద్దర్భేణ సంమృజ్య। తందర్భముత్కరే నిరస్యాప ఉపస్పృశ్య। వేదేన వేదిం వివిదుః పృథివీగ్ం సా పప్రథే పృథివీ పార్థివాని। గర్భం బిభర్తి భువనేష్వంతస్తతో యజ్ఞో జాయతే విశ్వదానిః। పురస్తాత్ప్రాంచం యజుషా వేదేన వేదిం త్రిస్సంమార్ష్టి। ఉపరిష్టాద్వా। యజమానః। చతుశ్శిఖండా యువతిస్సుపేశా ఘృతప్రదీకా భువనస్య మధ్యే। మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగాయ మహ్యం ధుక్ష్వ యజమానాయ కామాన్। వేదిగ్ం సంమృజ్య

ఖానాం । పృథివ్యైవర్మాసి । తత్రోదగగ్రంప్రాగగ్రంవా దర్భంనిధాయ । పృథివి దేవయజన్యోషధ్యాస్తే మూలంమాహిగ్ంసిషం । తస్మిన్గ్ స్ఫ్యేనప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోఽరరుఃపృథివ్యై స్ఫ్యేనస తృణాన్పాగ్ంసూనపాదాయ । వ్రజంగచ్ఛ గోస్థానం । హరతి । యజమానః యోమాహృదామనసా యశ్చవాచాయోబ్రహ్మణాకర్మణాద్వేష్టిదేవాః । యశ్శ్రుతేనహృదయే నేష్టతాచతస్యేంద్రవజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి । స్తంబయజుర్హ్రియమాణం । అధ్వర్యుః । వర్షతు తేద్యౌః । వేదింప్రత్యవేక్షతే యజమానం వా । బధాన దేవసవితః పరమస్యాం పరావతిశతేనపాశైర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మస్తమతో మామౌక్ । ఉత్కరేనివపతి । ఆగ్నీధ్రః । అరరుస్తేదివంమాస్కాన్ । వ్యుషపమాగ్నీధ్రో జలిగాభిగృహ్ణాతి । యజమానః ఇదంతస్మైహార్మ్యంకరోమియో ఽదెవాంశ్చరతి బ్రహ్మచర్యం । మేధావీదిత్సుమనసా తపస్వ్యంతర్దూతశ్చరతి మానుషీషు ।

ఉత్కరమభిగృహ్యమాణం । అపారరుమదేవయజనం పృథివ్యాః । ద్వితీయంప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోఽరరుః పృథివ్యై దేవయజన్యై । అపాదాయ । వ్రజంగచ్ఛగోస్థానం । హరతి । యజమానః । యోమాహృదా — శిరశ్ఛినద్మి అధ్వర్యుః । వర్షతు తేద్యౌః । వేదింప్రత్యవీక్షతె యజమానం వా । బధాన దేవసవితః — మామౌక్ । నివపతి । అగ్నీధః అవబాఢగరరుః । అభిగృహ్ణాతి యజమానః । ఇదంతస్మైహార్మ్యం — మానుషీషు । అరరుద్ద్యాం మాపప్తత్ । తృతీయంప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోఽరరుః పృథివ్యా అదేవయజనః అపాదాయ । వ్రజంగచ్ఛగోస్థానం । హరతి । యజమానః । యోమాహృదా — శిరశ్ఛినద్మి । అధ్వర్యుః । వర్షతు తేద్యౌః । వేదింప్రత్యవీక్షతెయజమానం వా । బధాన దేవసవితః — మామౌక్ । ఉత్కరేనివపతి । ఆగ్నీధ్రః । అవబాఢోఘుశగ్ంసః । అభిగృహ్ణాతి । యజమానః । ఇదంతస్మైహార్మ్యం — మానుషీషు । తూష్ణీంచతుర్థగ్ం హరన్త్యర్ధం

ధర్భ శేషగ్ం హరితి। — 1 — యజమానః। యోమాహృదామప
సాయన్నృ నాచా యో బ్రహ్మాణాకగ్మణా ద్వేష్టిదేవాః। యశ్శ్ముతేన
హృదయేనేష్ణతాచతస్యేంద్రవ జేణ శిరశ్ఛినద్మి అధ్వర్యుః। తూష్ణీ
మవేక్ష్యతూష్ణీం న్నివపతి। ఆగ్నీధ్రః। అపబాధా యాతుధానాః।
అభిగృణ్హాతి। ఇదంతస్మై హర్మ్యం కరోమియోవో దేవా శ్చరతిబ్ర
హ్మచర్యం। మేధావీదిక్షుమనసాతప స్వ్యంతెద్దూతశ్చరతి మానుషీ
షు। అధ్వర్యుః ద్రఘ్నస్తే ద్యాం మాస్పృక్ష । ఖనింప్రత్యవేక్ష్య।
స్ఫ్యేనవేదింపరిగృహ్ణాతి। వసవస్త్వా పరిగృహ్ణంతు గాయత్రేణచ్ఛం
దసా। దక్షిణతః। యజమానః। యజ్ఞస్యత్వా। ప్రమయాభిమయా
ప్రతిమయోన్మయా పరిగృహ్ణామి। వేదింపరిగృహ్యమాణాం। రుద్రా
స్త్వాపరి గృహ్ణంతు త్రైష్టుభేఛందసా। పశ్చాత్। అపఉపస్పృశ్య।
ఆదిత్యాస్త్వా పరిగృహ్ణంతు జాగతేన ఛందసా। ఉత్తరతః। అపార
రుప దేవయ జనంపృథివ్యా ఆదేవయునోజహి। స్ఫ్యేనోత్తమాంత్వ
చముద్ధంతి సముద్ధతస్యాగ్నీధ్రః। ఉత్కరేత్రిర్నివపతి। యజమానః।
యదుద్ధతో జఘన్థ సిమపృథివ్యా మోషధీరపః। అధ్వర్యవస్ఫ్యకృత్త
స్ఫ్యేనాంతరిక్షం మోరుపాతు తస్మాత్। యదుద్ధంతో జఘన్థ సిమ
క్రూరమస్యా వేదించ కృమమనసా దేవయంతః। మాతేనహేడఉప
గామ భూమ్యాశ్శివానో విశ్వైర్భువనేభిరస్తు। ఉద్ధన్యమానాం।
ఇమాంనరాః కృణుత వేది మేతదేవేభ్యో జుష్టామదిత్యాఉపస్థే।
ఇమాందేవాఅజుషంత విశ్వేరాయస్పోషా యజమానంవిశంతు। సం
ప్రేష్యతి। అగ్నీధ్రః। దేవస్యసవితుస్సవేకర్మకృణ్వంతి వేధసః। ఖనతి
అపఉపస్పృశ్య। తూష్ణీముత్కరేఖననం। అపఉపస్పృశ్య। యజ
మానః। భూమిర్భూత్వా మహిమానం పుపోషతతో దేవీవర్ధయతే
పయాగ్ంసి। యజ్ఞయాయజ్ఞం వీచయంతిశం చౌపధీరాప ఇహశక్వ
రీశ్చ। క్రియమాణాం। — 2 — ప్రాంచ్యావేద్యాగ్ం సావున్నయతి।
ప్రతీచీశ్రోణీ। పురస్తాదగ్ంహ్యసి। పశ్చాత్పృథీయసీ। మధ్యేసస్న

తతశ్శరాభవతి। బ్రహ్మానుత్తరతః గ్రహం పరిగ్రహీష్యామి। బ్రహ్మా
ణమామంత్ర్య। బ్రహ్మా। బృహస్పతే పరిగృహాణ వేదిగ్గ్ స్వగావా దే
వాస్సదనానిసంతు। తస్యాంబర్హిః ప్రథతాగ్ం సాధ్వంతిరహితాగ్ం
ప్రాణః పృథివీదేవ్యస్తు దేవతావర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమా
నోఅస్తు। సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్రలోకస్తత్రేమంయజ్ఞం య
జమానంచధేహి। ఓంపరిగృహాణ। ప్రసౌతి। అధ్వర్యుః। ఋతమసి।
దక్షిణతః। యజమానః। యజ్ఞస్యత్వా। ప్రమయాభిమయా। ప్రతిమ
యోన్మయా పరిగృహ్ణామి। ఋతసదనమసి। పశ్చాత్। ఋతశ్రీరసి।
ఉత్తరతః। ధాఅసిస్వధాఅస్యుర్వీచాసి వస్వీచాసి పురాక్రూరస్య వి
సృపో విరప్శిన్। ప్రతీచీంవేదిగ్గ్స్ఫ్యేనయోయుస్యతే। ఉదాదా
యపృథివీం జీరదానుర్యామెరయన్ చంద్రమసిస్వధాభిస్తాం స్ధీరాసో
అనుదృశ్యయజంతే వేదిమనువీక్షతే। పశ్చార్ధేవేద్యై తృతీయదేశే
స్ఫ్యంతిర్యంచగ్గ్ స్తబ్ధ్వాసంప్రేష్యతి। ప్రోక్షణీరాసాదయ ఇధ్మాబర్
హిరుపసాదయ స్రువంచస్రుచశ్చ సంమృడ్ఢిపత్నీగ్ం సంనహ్యాజ్యేనో
దేహి। అగ్నీధ్రః। ప్రోక్షణీరభిపూర్య। అభిపూర్ణమాధ్వర్యవం।
ఉదంచగ్గ్స్ఫ్యమపోహ్య। దక్షిణేనస్ఫ్యమసగ్గ్ స్పృష్టాఅపోనినీయ।
ఋతసధస్థాపఘ్నయః। స్ఫ్యశ్చవర్త్మన్న్యాసాదయతి। యజమానః। ఈ
డేన్యక్రతూరహమపోదేవీరుపబ్రువేదివానక్తంచస్రుషీ రపస్వ
రీః। ప్రోక్షణీరాసాద్యమానాః। అధ్వర్యుః। శతభృష్టిరసివానస్పత్యో
ద్విషతోవధః పాహ్మనః। పురస్తాత్ప్రత్యచముష్టికేస్ఫ్యమాదస్యాః।
అగ్నీధ్రః। హస్తావవసజ్య। స్ఫ్యంపరిమార్జయత్యగ్రము ప్రతిమృశేత్।
ఉత్తరేణాహవనీయం ప్రాగగ్రమిధ్మాబర్హిరుపసాదయతి। దక్షిణ
మిధ్మం। ఉత్తరంబర్హిః। — 3 — యజమానః। ఊర్ణామ్రదస్ప్ర
థమానగ్గ్ స్యోనందేవేభ్యో జుష్టగ్ం సదనాయబర్హిః। సువర్గేలోకే
యజమానగ్ం హిధేహిమాంనాకస్య పృష్ఠేపరమేవ్యోమన్।
బర్హిరాసాద్యమానం। అగ్నీధ్రః। ఘృతాచీకతాగ్నిర్వో హ్వయతి

దేవ యజ్యాయై । స్రాశిత్రాసుచి ఆదాయ । ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః ఆహవనీయే గార్హపత్యే వా ప్రతితప్య । అనిశితాస్థ సపత్న క్షయణీః । స్రుచో భమంత్ర్య వేదాగ్రాణి ప్రతివిభజ్య ప్రతివిభజ్య వా తైః స్రుచ సంమార్ష్టి ప్రాగగ్రాః । గోష్ఠం మా నిర్మృక్షం వాజినం త్వా సపత్న సాహగ్ం సంమార్జ్మి । స్రువమగ్రై రంతరతో భ్యాకారగ్ం సర్వతో బిలమభి సమాహారం మూలై ర్దండం ననసం మృష్టాన్య సం మృష్టే స్పృగ్ స్పర్శయతి । వాచం ప్రాణం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్నసాహీగ్ం సంమార్జ్మి । జుహూమగ్రై రంతరతో భ్యాకారం ప్రాచీం మధ్యైర్బాహ్యతః ప్రతీచీం మూలైర్దండం । చక్షుః శ్రోత్రం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్న సాహీగ్ం సంమార్జ్మి । ఉపభృతముదీచీమగ్రై రంతరతో భ్యాకారం ప్రతీచీం మధ్యైర్బాహ్యతః ప్రాచీం మూలైర్దండం । ప్రజాం యోనిం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్న సాహీగ్ం సంమార్జ్మి । యథా స్రువమేవం ధ్రువాం । రూపం వర్ణం పశూనాం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్న సాహగ్ం సమ్మార్జ్మి । స్రువవత్ప్రాశిత్రహరణం । అగ్నేర్వస్తేజిష్ఠేన తేజసా నిష్టపామి । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । అగ్నేర్జోత్రం దర్భేష్వసాద యతీ జఘనేన వా । స్రుక్సంమార్జనాన్యద్భిః సగ్ం స్పర్శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । వికృతావుత్కర త్యాగః ।—4—

దివశ్శిల్పమవతతం పృథివ్యాః కకుభిశ్శ్రితం । తేన వయగ్ం సహస్రవల్శేన సపత్నం నాశయామసి స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । వేదమాద్యస్థాలీం యోక్త్రం పవిత్రే చాదాయాగ్నీధ్రః । ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూం । అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ కం । అపరేణ గార్హపత్యమూర్ధ్వ జ్ఞుమాసీనాం పత్నీం యోక్త్రేణ సన్నహ్యతి । ఉత్తరేణ నాభిం నిష్టర్క్యగ్ం గ్రంథిం కృత్వా పశ్చిమ దక్షిణాం పర్యూహ్య । దక్షిణేన నాభిముపస్థాప్యోపోత్థాయ । తిష్ఠంతీం వా వాచ్ఛయతీత్యేకే । అగ్నేర్గృహపత ఉపమా హ్వాయస్వ గార్హ

గత్యముపతిష్ఠతే । దేవానాంపత్నీరుప మాహ్వయధ్వం । పత్నీప
త్నైష తేఽగ్నే కోనమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః । దేవపత్నీరుపతిష్ఠతే ।
తస్మాద్దేశాదపక్రమ్య । సుప్రజసస్త్వావయగ్ం సుపత్నీ రుపసేదిమ ।
అగ్నేసపత్నదంభనమదబ్ధాసో అదాభ్యం । దక్షిణత ఉదీచ్యుపవిశ్య
జపతి । ఇంద్రాణీవావిధవా భూయాసమదితిరివసుపుత్రా । అస్థూరి
త్వాగార్హపత్యోపనిషదేసుప్రజాస్త్వాయ । పత్నీజపతి । యు
క్తామేయజ్ఞమన్వాసాతై । యజమానస్వంపేపిష్యతి —5— అగ్ని
త్రః । పూషాతేబిలంవిష్యతు । సర్పిర్ధానస్యబిలమపాహృత్య । దక్షి
ణాగ్నావాజ్యంవిలాప్య । అదితిరస్యచ్ఛిద్రపత్రా । ఆజ్యస్థాలీమా
దాయ । మహీనాంపయోస్యోషధీనాగ్ం రస స్తస్యతేఽక్షీయమాణ
స్య సిర్వపామిదేవయజ్యాయై । తస్యాంపవిత్రాంతర్హితాయా
మాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరుప్య । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిద
ధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ంసురే । దక్షిణాగ్నావధిశ్రిత్య । ఇషే
త్వా । దక్షిణార్ధగార్హపత్యస్యాధిశ్రిత్య । ఊర్జేత్వా । ఆపాదా
య । వేదేనోపయమ్య । పత్న్యఉపావహరతి । తత్థానిమీల్యా
వేక్ష్యానుచ్ఛ్వసతీ । మహీనాంపయోస్యోషధీనాగ్ం రసోదబ్ధేన
త్వాచక్షుషావేక్షే సుప్రజాస్త్వాయ । పత్న్యవేక్షతే । తేజోసి । ఉ
త్తరార్ధేగార్హపత్యస్యాధిశ్రిత్య । తేజసేత్వా । ఆపాదాయ । తే
జోసి తేజోనుప్రేహి । హరతి । అగ్నిస్తే తేజోమావినైత్ । ఆహవనీ
యేధిశ్రిత్య । అగ్నేర్జిహ్వాసి సుభూర్దేవానాం ధామ్నేధామ్నేదేవే
భ్యోయజుషేయజుషేభవ । స్ఫ్యస్యవర్త్మన్సాదయతి । అధ్వర్యుర్య
జమానశ్చ నిమీల్యావేక్ష్యానుచ్ఛ్వసంతావాజ్యమవేక్షేతే । ఆ
జ్యమసిసత్యమసి సత్యస్యాధ్యక్షమసి హవిరసి వైశ్వానరం వైశ్వదేవ
ముత్పూతశుష్మగ్ం సత్యౌజాస్సహోసి సహమానమసి సహస్వా
రాతీస్సహస్వారాతీయత సహస్వపృతనాస్సహస్వపృతన్యతః । స
హస్రవీర్యమసి తన్మా జిన్వాజ్యస్యాజ్యమసి సత్యస్య సత్యమసి సత్యాయు

రసిసత్యశుష్మమసిసత్యేనత్వాభిఘారయామి తస్య తేభక్షీయ్య। భూర్భువస్సువః అథైనముదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ । ——6——శుక్రమసి। ప్రథమం । జ్యోతిరసి । ద్వితీయం । తేజోసి । తృతీయం । ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా పునః ప్రాగేవసమాప్తిః ప్రాగేవసమాప్తిః। ఆజ్యముత్పూయాపశ్చోత్పునాతి। దేవోవస్సవితోత్పునాతు అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ। వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। యజమానః। ఆద్భిరాజ్యమాజ్యేనాపస్సమ్యక్పూతసతుః పవిత్రైః । తా దేవీశ్శక్వరీ శ్శక్వరేణేమం యజ్ఞమవతసంవిదానాః। ఆజ్యం ప్రోక్షణీశ్చోత్పూయమానా ఆజ్యగ్రహణకాలే ఉభావాజ్య గ్రహాజపతః । అగ్నిహోత్రహవిన్యాస్రువేణవేదముపభృతంకృత్వా । జుహ్వాం ప్రతిష్ఠాప్య సీనః అంతర్వేద్యాజ్యానిగృహ్ణాతి । సమంబిలం ధారయమాణో జుహ్వాం భూయోజుహ్వాం చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతి। శుక్రంత్వాశుక్రాయాం ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయజుషేయజుషే గృహ్ణామి। జ్యోతిస్త్వాజ్యోతిషి ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయజుషేయజుషే గృహ్ణామి। అర్చిస్త్వార్చిషి ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయజుషేయజుషే గృహ్ణామి । పంచానాంత్వా వాతానాం యంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । పంచావత్తీనాం । పంచానాంత్వర్తూనాం యంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతినోత్కరఆజ్యాని సాదయతి । అల్పియఉపభృతి మధ్య దేశఉపభృత్యష్టావుపభృతి। పంచానాంత్వాదిశాంయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।పంచానాంత్వాపంచజనానాం యంత్రాయధర్త్రాయ గృహ్ణామి।పంచానాంత్వాసలిలానాంధర్త్రాయగృహ్ణామి।పంచానాంత్వా పృష్ఠానాంధర్త్రాయగృహ్ణామి పంచావత్తీనాం । ఘర్మాసిప్రియందేవానామనాధృష్టం దేవయజనందేవవీతయేత్వాగృహ్ణామి । చరోస్త్వాపంచబిలస్యయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । బ్రహ్మణస్త్వాతేజసేయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।క్షత్రస్యత్వౌజసేత్వాయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।విశేత్వాయంత్రా

యథర్త్విజ్యయగృహ్ణామి పంచావత్తీనాం । సుషీర్యాయత్వా గృహ్ణామి। ఉపభృత్యష్టకృత్వః। భూమాప్రతిష్ఠితాయాం ధ్రువాయాం భూయిష్ఠం చతుర్ధ్రువాయాం। సుప్రజాస్త్వాయత్వా గృహ్ణామి । స్వాయసోషాయత్వా గృహ్ణామి । బ్రహ్మవర్చసాయత్వా గృహ్ణామి । భూరస్మాకగ్ం హవిర్దేవానామాశిషో యజమానస్య దేవానాంత్వా దేవతాభ్యోగృహ్ణామి । పంచావత్తీనాం । కామాయత్వా గృహ్ణామి । చతుర్థ్రువాయాం ।ఆపో దేవీః శ్రేపువో అగ్రేగువోగ్ర ఇమం యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞ పతింధత్తయుష్మానింద్రో వృణీతవృత్రతూర్యే యూయమింద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే ప్రోక్షితాస్థ । ఆపోభిమంత్ర్య —7— బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి। బ్రహ్మాణమామంత్ర్య। బ్రహ్మా। ప్రోక్షయజ్ఞం దేవతావర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఅస్తు । సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాంయత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం యజమానంచధేహి । ఓం ప్రోక్ష । అధ్వర్యుః । విస్రస్యేధ్మం । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠో గ్నయేత్వా స్వాహా। త్రిరిధ్మంప్రోక్షతి। వేదిరసిబర్హిషేత్వాస్వాహా। త్రిర్వేదిం। బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్త్వాస్వాహా । త్రిర్బర్హిః । అంతర్వేది పురోగ్రంధిబర్హిరాసాద్య । యజమానః అశ్రేమబర్హిరంతః పృథివ్యాగ్ం పృగ్రోహయంత ఓషధీర్విపృణ్ణాః । యాసాంమూల ముదవధీస్స్యేన శివానస్తాస్సుహవాభవంతు। సుమనసోయజమానాయ సంత్వోషధీరాపఇహశక్వరీస్స్య। వృష్టిద్యావా స్వర్తస్య ఏనావిరోహయతు హిరణ్యవర్ణాశృతవలుశాఅదద్భాః । అంతర్వేదిబర్హిరాసన్నం యజమానః। అధ్వర్యుః దివేత్వా। అగ్రంప్రోక్షతి। అంతరిక్షాయత్వా । మధ్యమం। పృథివ్యైత్వా। మూలం। స్రుచ్యగ్రాణ్యుపపాయ్య మూలాన్యుపాయయతి। పోషాయత్వా। సహస్రుచాపురస్తాత్ప్రత్యంచంగ్రంథింప్రత్యుత్ఖ్య । ప్రోక్షణీశేషమధ్వర్యుర్యజమానస్య ప్రాచీనావీతినా। స్వధాపితృభ్య ఊర్గ్భవబర్హిషద్భ్య ఊర్జాపృథివీంగచ్ఛత । దక్షిణాయై శ్రోణేరోత్తరస్యాం సంతతంనినయతి। పితృభ్యోబర్హిషద్భ్యఇ

వం। యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య తూష్ణీంపవిత్రగ్రంథిం విస్రస్యపూ
షా తే గ్రంథంవిష్యతు। బర్హిషోగ్రంథింవిస్రగ్ంసయతి । ప్రాంచము
ద్గ్రాహంప్రత్యంచమాయచ్ఛతి। విష్ణోస్స్తూపోసి । కరుషంనివాహావనీ
యంప్రతిపరిస్తరమాదత్తే । అయంప్రాణశ్చాపానశ్చయజమానమపి
గచ్ఛతాం । యజ్ఞేహ్యభూతాంపోతారౌ పవిత్రేహవ్యశోధనేయజ
మానేప్రాణాపానౌదధామి । తస్మిన్పవిత్రేఅపిసృజ్య । ప్రాణాపానా
భ్యాంత్వాసతనుంకరోమి । యజమానాయ ప్రయచ్ఛతి । యజమా
నోబర్హిష్మణే బ్రహ్మప్రస్తరంధారయతే యజమానో వా। —8— దర్భై
శ్వేదిమంతర్ధాయ పరిభోజనీయైరనైః శ్చదర్భైః। దక్షిణత స్సన్నహ
నగ్రస్తృణాత్యక్ష్ణయా వా । ఊర్ణామ్రదసంత్వా స్తృణామిస్వాసస్థం
దేవేభ్యః। బర్హిషా వేదిగ్ స్తృణాతి। యజమానఃచతుశ్శిఖండాయువ
తిస్సువేశా ఘృతప్రతీకావయునానివస్తే నాస్తీర్యమాణామహతేసౌ
భగాయసామేధుక్ష్వ యజమానాయకామాన్ । శివాచమేశగ్మాచై
ధిస్యోనాచమేసుషదాచై ధూర్జస్వతీచమేపయస్వతీచైధి। ఇషమూ
ర్జంమేపిన్వస్వబ్రహ్మతేజోమేపిన్వ స్వక్షత్రమోజోమేపిన్వస్వ విశంపు
ష్టింమేపిన్వస్వాయురన్నాద్యం మేపిన్వస్వ ప్రజాం పశూన్మేపిన్వస్వ।
స్తీర్యమాణాం। ప్రస్తరపాణిస్స్రగ్ స్ఫృప్టాన్పరిధీన్పరిదధాతి । గంధ
ర్వోసి విశ్వావసుర్విశ్వస్మాదీషతో యజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః।
ఆహవనీయముదగగ్రం మధ్యమం । ధ్రువోసిధ్రువోహగ్ం సజాతే
షుభూయాసంధీరశ్చేత్తావసువిత్ । పరిధియజమానం । ఇంద్రస్యబా
హురసిదక్షిణోయజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః । ఆహవనీయమభ్య
గ్రందక్షిణం । ఉగ్రోస్యుగ్రోహగ్ం సజాతేషుభూయాసముగ్రశ్చే
త్తావసువిత్ । పరిధియజమానం । మిత్రావరుణౌత్వోత్తరతః పరిధ
త్తాంధ్రువేణధర్మణాయజమానస్య పరిధిరిడ ఈడితః । ఆహవనీయ
ముత్తరం । అభిభూరస్యభిభూరహగ్ం సజాతేషుభూయాసమభిభూ
శ్చేత్తావసువిత్ । పరిధియజమానం । అస్మిన్యజ్ఞఉపభూయఇ

ధ్రుమేవిక్షోభాయ పరిధింద ధామి ధర్తాధరుణో ధరీయా నగ్నిర్ద్వే
షాగ్ సిసిరితోనుదాతై । పరిధీనేవ । సూర్యస్త్వాపురస్తాత్పాతుక
స్యాశ్చిదభిశస్త్యాః । ఆహవనీయమభిమంత్ర్య । అగ్నింకల్పయతి।
యునజ్మిత్వాబ్రహ్మణాదైవ్యేనహవ్యాయాస్మైవోఢవే జాతవేదః।
ఇంధానాస్త్వాసుప్రజస స్సువీరాజ్యోగ్జీవేమ బలిహృతోవయంతే।
యన్మఅగ్నే అస్యయజ్ఞస్యరిష్యాద్యద్వాస్కందాదాజ్యస్యోతవిష్ణో।
తేనహన్మిసపత్నం దుర్మరాయుమైనందధామి నిర్ఋత్యాఉపస్థే।
తేజిష్ఠాతేతచనాయాచరోచనా । ప్రత్యోషంతీస్తన్వోయాస్తే అగ్నే
తాభిర్వర్మాణ్యభితో వ్యయస్వమాత్వాదభనుయజ్ఞహనః పిశాచాః।
ఆహవనీయ్యంయజమానః। మధ్యమంపరిధిముపస్పృశ్య। పురస్తాదూ
ర్ధ్వఆఘారంసమిధావాదధాతి । వీతిహోత్రంత్వాకవేద్యుమంతగ్
సమిధీమహ్యగ్నే బృహంతమధ్వరే దక్షిణామాఘారసమిధం। సమిద
స్యాయుషేత్వా। ఉత్తరాం। విశోయంత్రేస్థః । సమాపనంతర్గర్భావి
ధృతీకురుతే।అంతర్వేద్యుదగగ్రేనిధాయ। యజమానఃవిచ్ఛినద్మివిధృతీ
భ్యాగ్ సపత్నాన్జ్ఞాతాన్భ్రాతృవ్యాన్ యెచజనిష్యమాణాః । విశో
యంత్రాభ్యాం విధమామ్యేనానహగ్గ్ స్వానాముత్తమోసానిదేవాః।
విశోయంతేనుదమానే అరాతింవిశ్వాం పాప్మానమమతిం దుర్మరా
యం । సీదంతీదేవీసుకృతస్యలోకేధృతీ స్థోవిధృతీస్వధృతీ ప్రాణాన్మ
యిధారయతంప్రజాం మయిధారయతం పశూన్మయిధారయతం। వి
ధృతీసాద్యమానే అధ్వర్యుః । వసూనాగ్ రుద్రాణామాదిత్యానాగ్
సదసిసీద । తయోః ప్రస్తరమత్యాదధాతి। యజమానః। అయంప్ర
స్తరఉభయస్యధర్తాధర్తా ప్రయాజానాముతానూయాజానాం । స
ఢాధారసమిధోవిశ్వరూపాస్తస్మిన్స్రుచో అధ్యాసాదయామి । ప్ర
స్తరగ్ సాద్యమానం అజుహ్వాగసిఘృతాచీనామ్నాప్రియేణనామ్నా
ప్రియేసదసిసీద । ప్రస్తరేజుహూగ్ సాదయతి। —9— యఆజ్యో
పావధోజుహుదేవయానాన్ యత్రర్షయః ప్రథమజాయేపురాణాః।

హిరణ్యయత్సూజ రాసంభృతాంగావహాసిమా సుకృతాంయత్రలోకాః జుహూరసిఘృతాచీగాయత్రి యామిన్మాకవిభిర్జుపాణావ్యథమానాయ జ్ఞ మనుయచ్ఛ స్వాసుసీతీయజ్ఞనయాస్యుపదేవాన్ । ఆగ్నేయేనశ ర్మణాదైవ్యేన । జుహూగ్ంసాద్యమానాం । ఉపభృదసిఘృతాచీనా మ్నా ప్రియేణనామ్నా ప్రియే సదసిసీద। ఉపభృతగ్ంసాదయతి। ఆ వాహంభ్రాతృవ్యస్య నే చజనిష్య మాణః । దోహైయజ్ఞసుదుఘామివధేను మహముత్తరోభూయాస సమథకేమత్థ్సపత్నాః । సుభృదస్యుపభృద్ఘృతాచీత్రైష్టు భేనచ్ఛంద సావిశ్వవేదః । అవ్యథమానాయజ్ఞ మనుయచ్ఛస్వాసుసీతీయజ్ఞంన యాస్యుపదేవాన్ । ఐన్ద్రేణశర్మణాదైవ్యేన । ఉపభృతగ్ సాద్యమా నాం। ధృవాసిఘృతాచీనామ్నా ప్రియేణనామ్నా ప్రియేసదసిసీద।

ధృవగ్ సాదయతి। యోమావాచామనసాదుర్మరాయుర్ హృదారా తీయాదభిదాసదగ్నే । ఇదమస్యచిత్తమ ధరంధ్రువాయా అహము త్తరో భూయాసమథరే మత్థ్సపత్నాః। ధ్రువాసిధరణీధనస్యపూర్ణా జాగతేనఛందసావిశ్వవేదః । అవ్యథమానాయజ్ఞమనుయచ్ఛ స్వాసు సీతీయజ్ఞనయాస్యుపదేవాన్ । వైశ్వదేవేనశర్మణాదైవ్యేన । ధ్రువగ్ సాద్యమానాం। ఋషభోసిశాక్వరో ఘృతాచీనాగ్ం సూనుః। ప్రియే ణనామ్నాప్రియే సదసిసీద । స్రువగ్ సాదయతి। స్యోనో మేసీదసుష దః పృథివ్యాం ప్రథయిప్రజయాపశుభిస్సువర్గేలోకే దివిసీదపృథివ్యా మంతరిక్షేహమ్ ముత్తరోభూయాసమథరేమత్థ్సపత్నాః । అయగ్ స్రు వో అభిజిహర్తి హోమాంచ్ఛతక్షరశ్ఛందసానుష్టుభేన । సర్వాయజ్ఞ స్య సమనక్తివిష్ణాబార్హస్పత్యేనశర్మణాదైవ్యేన । స్రువగ్ంసా ద్యమానాం। తూష్ణీమాజ్యస్థాలీగ్ సాదయతి । ఇయగ్ స్థాలీఘృతస్య పూర్ణాచ్ఛిన్నపయాశ్శత ధారఉత్సః । మారుతేనశర్మణాదైవ్యేన। ఆ జ్యస్థాలీగ్ సాద్యమానాం । వేదంబహిర్వేదింగృహీత్వా । ఏతాఅసద న్సుకృతస్యలోకేతావిష్ణో పాహిపాహియజ్ఞం పాహియజ్ఞపతిం పాహి

మాంయ క్షనియం । స్రుచోభిమంత్ర్య । విష్ణూనిస్థవైష్ణవానిధామాని
స్థప్రాజాపత్యాని । స్రుగ్గతాన్యాజ్యాని । వేదంపాత్రీమాజ్యస్థాలీగ్ం
స్రువంచాదాయ । ఇదమహగ్ం సేనాయా అభీత్వర్యైముఖమపోహా
మి । వేదేనపురోడాశేభ్యోఙ్గారానపోహ్య । ప్రతిపురోడాశం మం
త్రావృత్తిః । సూర్యజ్యోతిర్విభాహిమహత ఇంద్రియాయ । అభిమం
త్ర్య । ఆప్యాయతాంఘృతయో సిరగ్నిర్హవ్యానుమన్యతాం । ఖ,
మంక్ష్వత్వచమంక్ష్వ సురూపంత్వా వసువిదంపశునాం తేజసా
గ్నిమేజుష్టమభిఘారయామి । అగ్నేయంపురోడాశమభిఘారయతి।
తూష్ణీమితరౌ । యస్తఆత్మాపశుషుప్రవిష్టోదేవానాం విష్ఠామను
యోవితస్థే । ఆత్మాన్వాన్థ్సోమఘృతవాన్ హిభూత్వాదేవాన్గచ్ఛస్సు
వర్విందయజమానాయమహ్యం । ప్రాతర్దోహమభిఘారయతి । తూ
ష్ణీగ్ం సాయందోహం । స్యోనం తే సదనం కరోమి ఘృతస్య
ధారయా సుశేవం కల్పయామి తే । పాత్రియామ్ను
పస్తీర్య । ఆర్ద్రః ప్రథస్నుర్భువనస్య గోపా శృత ఉత్స్నాతి
నితామతీనాం । అపర్యావర్తయన్పురోడాశముద్యాస్య వేదేనాధ
స్తాద్భస్మప్రమృజ్య ।— 10 తస్మిన్త్సీదామృతే ప్రతితిష్ఠ వ్రీహీణాం
మేధసుమనస్యమానః । పాత్రియాం ప్రతిష్ఠాపయతి। తూష్ణీంయవమ
యం । ప్రతిపురోడాశమార్ద్రః ప్రథస్నుర్వేదేన భస్మతస్మిన్త్సీదామృ
తే । దృగ్ంహగాదృగ్ం హగోపతిం మావో యజ్ఞపతీరిషత్ । ప్రాత
ర్దోహంవత్సకుర్వన్నాప్యుద్వాసయతి । ఇరాభూతిః పృథివ్యైరసో
మోత్క్రమీత్ । స్రువేణకపాలాని ప్రత్యజ్య । దేవస్త్వా సవితామ
ధ్వానక్తు । స్రువేణ పురోడాశ మనక్తి । యజమానః । తృప్తిరసిగా
యత్రంఛందస్తర్పయమా తేజసా బ్రహ్మవర్చసేన తృప్తిరసిత్రైష్టు
భంఛందస్తర్పయమౌజసా వీర్యేణతృప్తిరసి జాగతంఛందస్తర్ప య
మాప్రజయా పశుభిః । ప్రతిపురోడాశం మజ్జమానం । ఉపరిష్టాద
భ్యజ్యాధస్తాదుపానక్తి । ఉపరిష్టాత్స్రువేణాధస్తాద్ధస్తేన । పృథగపి

హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా ।
చతుర హోత్రాపూర్ణ మాస్యాగ్ హవీగ్ ష్యాసాదయతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా । పంచ
హోత్రామావాస్యాయాం । ప్రియేణనామ్నా ప్రియగ్ సదఆసీద ।
విశ్రుతౌ । పూర్వాగ్ ఘృతం । అపరందధి । యజమానః యజ్ఞోసిసర్వ
తశ్రితస్సర్వతోమాంభూతం భవిష్యచ్ఛ్రయతాగ్ శతంమెసంత్వా
శిషస్సహస్రమ్మేసంతు సూనృతాఇరావతీః పశుమతీః ప్రజాపతిరసి
సర్వతశ్రితస్సర్వ తోమాంభూతం భవిష్యచ్ఛ్రియ తాగ్ శతంమెసం
త్వాశిషస్సహస్రం మెసంతుసూనృతా ఇరావతీః పశుమతీః । ఆగ్నే
యంపురోడాశమా సన్నాభిమ్మృశతి । ఇదమింద్రియ మమృతంవీర్య
మనేనేంద్రాయ పశవోచికిత్సన్ । తేనదేవాఅవతోప మామిహేష
మూర్జంయశస్సహ ఓజస్సనేయగ్ ఘృతంమయిశ్రయతాం । ప్రాతర్దో
హం । యత్పృథివీ మచర త్గుహా విష్టం యేనా సించద్బలమిం
ద్రేప్రజాపతిః । ఇదం తచ్ఛుక్రం మధువాజనీ వద్యేనో పరిష్టాదధి
నోస్మహేంద్రం దధిమాంధినోతుదధ । అయంయజ్ఞస్సమసదద్ధవిష్మా
నృచాసామ్నాయజుషాదేవతాభిః । తేనలోకాంథ్సూర్యవతోజయే
మేంద్రస్య సఖ్యమమృతత్వమశ్యాం । సర్వాణిహవీగ్ షి । యోనః
కనీయఇహకామయాతా ఆస్మిన్ యజ్ఞేయజమానాయమహ్యం । అ
పతమింద్రోవైమృధోభువనాన్ను । దదామహంప్రజాం వీరవతీంవి
దేయ । ఇంద్రంవైమృధః । మమాగ్నేవర్చోవిహ వేష్వస్తువయంత్వేం
ధానా స్తనుసంపుషేమ । మహ్యన్నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయా
ధ్యక్షేణపృతనాజయేమ । మమదేవావిహవేసంతుసర్వ ఇంద్రావం
తోమరుతోవిష్ణురగ్నిః । మమాంతరిక్షమురుగోపమస్తు మహ్యంవా
తః పవతాంకామేఅస్మిన్ । మయిదేవాద్రవిణమాయజంతాం మ
య్యాశీరస్తుమయిదేవహూతిః । దైవ్యాహోతారావనిషంత పూ
ర్వేరిష్టాస్స్యామతనువాసువీరాః । మహ్యంయజంతుమమయాని హ

ప్యాయతాతిస్సత్యాసునసో మేఅస్తు । ఏనో మానిగాంకతమచ్చ నాహం
విశ్వేదేవాసోఅధివోచతా మే । దేవాపయుర్వ్యసురుణః కృణోతు విశ్వేదే
వాసఇహవీరయధ్వం । మహాన్హిప్రజయా మాతను భిర్మారథామ
ద్విషతేసోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తాత్ । —౨—
అదబ్ధోగోపాః పరిపాహినస్త్వం । ప్రత్యంచోయాతునిగుదః పునస్తే
మైషాంచిత్తం ప్రబుధాం వినేశత్ । ధాతాధాతృణాం భువనస్యయస్ప
తిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహం । ఇమం యజ్ఞమశ్వినోభా బృహ
స్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానంన్యర్థాత్ । ఉరుగవ్యచానోమహిమశ్శ
ర్మయచ్ఛ సదస్మిన్హవే పురుహూతః పురుక్షు । సనః ప్రజాయైహర్య
శ్వమృడయేంద్రమానోరీరిషోమాపరాదాః । యేనస్సపత్నా అపతే
భవంత్విం ద్రాగ్నిభ్యామవబాధామహేతాన్ । వసవోరుద్రా ఆది
త్యాఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తారమధిరాజమక్రన్ । అర్వాంచమిం
ద్రమముతోహవామహేయో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమన్నోయ
జ్ఞంవిహవేజుషస్వాస్యకుర్మోహరివో మేదినంత్వా॥ పృథివీహో
తా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । చతుర్
హోతా పౌర్ణమాస్యాగ్ం హవీగ్ంష్యాసన్నాభిమృశతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా ।పం
చహోతామావాస్యాయాం । దక్షిణస్యాం శ్రోణ్యాగ్ం శృతమా
సాదయతి । ఉత్తరస్యాందధి । అయంవేదః పృథివీమన్వవిందద్గుహాస
తీంగహనేగహ్వా శేషు । సవిందతు యజమానాయ లోకమచ్ఛిద్రం
యజ్ఞంభూరికర్మాకరోతు । అగ్రేణోత్తరేణ వాధ్రువాం వేదంనిధా
యవేద్యంతాన్ పరిస్తరణశేషైః పరిస్తీర్య । హోతృషదనంకల్ప
యిత్వా । సామిధేనీభ్యః ప్రతిపద్యతే । —౧౧— హోతరేహి ।
అగ్నయేసమిధ్యమానాయానుబ్రూహి । బ్రహ్మన్త్సామిధేనీరనువ
క్ష్యామి । బ్రహ్మణామామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రజాపతేమ్మబ్రూహి
యజ్ఞందేవతావర్ధం యత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఅస్తుసప్తర్షీ

ష్యాహూతిస్సత్యామనసో మేఅస్తు । ఏనోమానిగాంకతమచ్చ నాహంత
విశ్వేదేవాసోఅధివోచతామే । దేవీషడుర్వీరురుణఃకృణోతువిశ్వేదే
వాసఇహవీరయధ్వం । మహాస్మహిప్రజయా మాతనూభిర్మారధామ
ద్విషతేసోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తాత్ । — 2 —
అదబ్ధోగోపాఃపరిపాహినస్త్వం । ప్రత్యంచోయంతునిగుతః పునస్తే
మైషాంచిత్తం ప్రబుధావినేశత్ । ధాతాధాతౄణాం భువనస్యయస్ప
తిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహం । ఇమంయజ్ఞమశ్వినోభాబృహ
స్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానంన్యర్థాత్ । ఉరుగవ్యచానోమహిమాశర్మ
యగ్ం సదస్మిన్హవేపురుహూతఃపురుక్షు । సనః ప్రజాయైహర్య
శ్వమృడయేంద్రమానోరీరిషోమాపరాదాః । యేనస్సపత్నా అపతే
భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యామవబాధామహేతాన్ । వసవోరుద్రాఆది
త్యాఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తారమధిరాజమక్రన్ । అర్వాంచమిం
ద్రమముతోహవామహేయో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమన్నోయ
జ్ఞంవిహవేజుషస్యాస్యకుర్మోహరివో మేదినంత్వా । పృథివీహో
తా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । చతుర్
హోత్రాపౌర్ణమాస్యాగ్ం హవిగ్స్యా సన్నాభిమృశతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా । పం
చహోత్రామావాస్యాయాం । దక్షిణస్యాగ్ం శ్రోణ్యాగ్ం శృతమా
సాదయతి । ఉత్తరస్యాందధి । అయంవేదః పృథివీమన్వవిందద్గుహాస
తీంగహనేగహ్వరేషు । సవిందతు యజమానాయ లోకమచ్ఛిద్రం
యజ్ఞంభూరికర్మాకరోతు । అగ్రేణోత్తరేణ వాధ్రువాం వేదంనిధా
యవేద్యంతాన్ పరిస్తరణశేషైః పరిస్తీర్య । హోతృవదనంకల్ప
యిత్వా । సామిధేనీభ్యఃప్రతిపద్యతే । — 11 — హోతరేహి ।
అగ్నయేసమిధ్యమానాయానుబ్రూహి । బ్రహన్త్వాసామిధేనీరనువ
క్ష్యామి । బ్రహ్మణామామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రజాపతేమబ్రూహి
యజ్ఞందేవతావర్ధం యశ్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఅస్తుసప్తర్షీ

లోకగ్ం సుకృతాం యత్రలోకస్తత్రేమంయజ్ఞం యజమానంచ ధేహి।
ఓమను బ్రూహి । దశహోతారం వ్యాఖ్యాయ । యజమానోను
మంత్రయతే । ప్రణవే ప్రణవే సమిధమాదధాతి । చిత్తిస్స్రుక్ । చి
త్తమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతంబర్హిః । కేతోఅగ్నిః । విజ్ఞాత
మగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సా
మాధ్వర్యుః । అంగిర సోమాస్య యజ్ఞస్య ప్రాతరనువాకైరవంతు।
సామిధేనీనాం ప్రతిపదిజపతి । చిత్తిస్స్రుక్ = సాధ్వసః। అనూచ్యమా
నేషుదశహోతారం వ్యాఖ్యాయ। ఉచ్ఛుష్మోఅగ్నే యజమానాయ
మైధనిశుష్మోఅభిదాసదే। అగ్నే దేవేద్ధమన్విద్ధమంద్ర జిహ్వామర్త్యస్య
తేహోతర్మూర్ధన్నాజిఘర్మి రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీ
ర్యాయ । సమిధ్యమానం సమిద్ధోఅగ్ని రాహుతస్స్వాహాకృతః పిపర్తు
నః । స్వగాదేవేభ్య ఇదం నమః । సమిద్ధం । సమిద్ధోఅగ్న ఆహుతేత్య
భిజ్ఞాయైకామనూయాజసమిధమవశిష్య సర్వమిధ్మశేషమభ్యాద
ధాతి । పరిధానీయాయాంవా । యజమానః । దేవాః పితరః పితరో
దేవా యోహమస్మిససన్యజే । యస్యాస్మినతమంతరే మిస్వంమమ
ఇష్టగ్ం స్వందత్తగ్ం స్వంపూర్తగ్ం స్వగ్ం శ్రాంతగ్ం స్వగ్ం హుతం । త
స్యమేగ్ని రుపద్రష్టా వాయురుపశ్రోతా దిత్యోనుఖ్యాతా ద్యౌః పితా
పృధివీమాతా ప్రజాపతిర్బంధుయ ఏవాస్మిసన్యజే । హోతృ
ప్రవరేఅధ్వర్యు ప్రవరేచ ప్రవ్రియమాణె । వేదేనాగ్నింత్రిరుపవా
జ్య । స్రువేణ ధ్రువాయా ఆజ్యమాదాయ వేదేనోపయమ్యాసీనః।
ఉత్తరం పరధి సంధిమన్వవహృత్య । ప్రజాపతయేస్వాహా । మనోసి
ప్రాజాపత్యం మనసామాభూతేనావిశ । స్రౌవమాఘార్యమాణం ।
ప్రజాపతయ ఇదం । ఆప్యాయతాం ధ్రువా ఘృతేన యజ్ఞం యజ్ఞం ప్రతి
దేవయద్భ్యః । సూర్యాయా ఊధోదిత్యా ఉపస్థ ఉరుధారా పృథివీ
యజ్ఞేఅస్మిన్ । స్రువేణాజ్యస్థాల్యా ఆజ్యమాదాయ ధ్రువామాప్యా
య్య యత్రావదాయావదాయ సార్వత్రికం । అగ్నిత్వదిధిగ్ం ...

త్రిస్త్రిః సంమృష్టి। సంప్రేష్యతి।—12—ఇధ్మసన్నహనైస్సహప్లైఫ్యే రుక్ తేష్వైర్వాగ్నీధ్రో నుపరిక్రామం పరిధీన్ యథాపరిధితమన్వ గ్రం త్రిస్త్రిస్సంమృజ్య। అగ్నే వాజజిద్వాజం త్వా సరిష్యన్తం వాజం జేష్యన్తం వాజినం వాజజితం వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మ్యగ్నిమన్నా దమన్నాద్యాయ। త్రిరగ్నిం ప్రాంచం। అధ్వర్యుః భువనమసి విప్ర థస్వాగ్నే యష్టారిదం నమః। అగ్రేణ ధ్రువాం జుహూం వాంజలిం కృత్వా జుహ్వేహ్యగ్నిస్త్వా హ్వయతి దేవయజ్యాయై। జుహూమాదత్తే। ఉప భృదేహి దేవస్త్వా సవితా హ్వయతి దేవయజ్యాయై। ఉపభృతమాద త్తే। సుయమే మే అద్య ఘృతాచీ భూయాస్తగ్ స్వావృతౌ సూపావృతౌ। ఉపభృతి జుహూముత్యాదధాతి। ముఖతోఽభివ్యాహృత్య ముఖత ఉపా వహారతి న చ నగ్ శింజయతి నాభిదేశే చ స్రుచౌ ధారయతి। సర్వత్రై వమత్యాధానోపావహారిణే భవతః। అగ్నావిష్ణూ మా వామవక్రమి షం విజిహాథాం మా మా సంతాప్తం లోకం మే లోకకృతౌ కృణుతం। అగ్రేణ స్రుచోత్తరేణ మధ్యమం పరిధిమనవక్రామం ప్రస్తర దక్షి ణేన పదా దక్షిణాతిక్రామత్యుదఙ్ఙన్యే నైతద్వా విపరీతం దక్షిణా తిక్రమ్య। విష్ణోస్స్థానమసీత ఇంద్రో అకృణోద్వీర్యాణి। అవతిష్ఠతేంత ర్వేది దక్షిణః పాదో భవత్యవధ్రుస్స్యోర్ధ్వస్తిష్ఠన్ । దక్షిణం పరిధిసంధిమన్వవహృత్య। —13— స్రుచస్థమాజ్యం స్పృశతి యజమానే। అధ్వర్యుం యజమానోన్వారభ్య। సమారభ్యోర్ధ్వో అధ్వ రో దివిస్పృశం మహ్రుతో యజ్ఞో యజ్ఞపతేరింద్రావాన్త్స్వాహా। వాగ స్యైంద్రీ సపత్నక్షయణీ వాచా మేంద్రియేణావిశ। స్పృచ్యమాపూర్య మాణాః। ఇందార్యేదం। అనన్వారభ్య అధ్వర్యుః హిం బృహద్భాః। స్రుచముద్గృహ్య। పాహి మాగ్నే దుశ్చరితాదా మా సుచరితే భజ। అసగ్గ్ స్పర్శయన్స్రుచౌ ప్రత్యాక్రమ్యత్యే తేప వా క్రమణ పత్యాక్ర మణే మంత్రవతీ భవతః। మఖస్య శిరోఽసి సంజ్యోతిషా జ్యోతిరఙ్క్తాం

జుహ్వాంధ్రువాంద్విస్త్రిర్వాసమనక్తి । ఉన్నీతగ్ం రాయః । స్రువేణధృ
వాయా ఆజ్యమాదాయ । సువీరాయస్వాహా । జుహూమభిఘార్య । జు
హ్వో పాదాయ । యజ్ఞేవ యజ్ఞస్సంతతః ధ్రువాం
ప్రత్యభిఘార్య । ఆయతనే స్రుచౌ సాదయిత్వా —14—
ఇధ్మసన్నహనాని స్ఫ్య ఉపసంగృహ్య వేద్యాశ్చ తృణమవ్యంతమా
దాయోత్తరతః ప్రవరాయావతిష్ఠేతే । పూర్వోధ్వర్యుస్సహ ఆగ్నీ
ధ్రో ఇధ్మసన్నహనాన్యగ్నీధ్రో న్వారభ్యాహ । ఇదమగ్నిర్భవిష్య
తీసఇదమగ్నిర్భవిష్యతి ఇదమధ్వర్యుర్భవిష్యతీసఇదమధ్వర్యుర్భవి
ష్యసి యజ్ఞో యజ్ఞస్యవాగార్త్విజ్యం కరోతు మనార్త్విజ్యం కరోతు
వాచంప్రపద్యే భూర్భువస్సువర్విష్ణో స్థానే తిష్ఠామి బ్రహ్మన్ప్రవరా
య ఆశ్రావయిష్యామి । బ్రహ్మాణమామంత్ర్య । బ్రహ్మ । వాచస్ప
తే వాచమాశ్రావయైతామాశ్రావయ యజ్ఞం దేవేషు మాం మనుష్యే
షు దేవతా వర్ధయ త్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు । సప్తర్షీ
ణాగ్ం సుకృతాం యత్ర లోకస్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ దేహి ।
ఓమా ప్రశ్రా 3 వయ । అధ్వర్యుః । ఆశ్రా 3 వయ । ఆగ్నీధ్రః । అస్తు
శ్రౌషట్ । అపరేణోత్కరం దక్షిణాముఖస్తిష్ఠన్త్స్ఫ్యగ్ం సంమార్గా
గ్రశ్చధారయన్ప్రత్యాశ్రావయతి । అగ్నిర్దేవో హోతా దేవాన్య
క్షద్విద్వాగ్శ్చికిత్వాన్మనుష్వద్భరద్వాజవద్బృహస్పతివదంగిరోవ
ద్బ్రహ్మణ్వదాచవక్షద్బ్రాహ్మణా అస్య యజ్ఞస్య ప్రావితారః । హో
తృశర్మా మానుషః । వేద్యాం తృణమపిసృజ్య । యజమానః । దే
వాః పితరః పితరో దేవా యోహమస్మి స సన్యజే । యస్యాస్మి నతమంత
రేమి స్వం మ ఇష్టగ్గ్ం స్వం దత్తగ్గ్ం స్వం పూర్తగ్గ్ం స్వగ్గ్ం శ్రాంతగ్గ్ం స్వగ్గ్ం
హుతం తస్యమేగ్నిరుపద్రష్టా వాయురుపశ్రోతాదిత్యోనుఖ్యాతా
ద్యౌః పితా పృథివీ మాతా ప్రజాపతిర్బంధుర్య ఏవాస్మి స సన్యజే ।
హోతృప్రవరే ధ్వర్యుప్రవరేచ ప్రవ్రియమాణే । ఘృతవతీశబ్దే
జుహూపభృతావధ్వర్యురాదాయదక్షిణా సకృద్గతిక్రాంతః । అపరే

ఆఘారసంభేదం పంచప్రయాజాన్ప్రాచో౽యజతి ప్రతిదిశంవాసర్వా న్వైకత్థస్యం । —౦గి— సమిధో౽యజేతి ప్రథమగ్ం సంప్రేష్యతి యజయజేతితరాన్ । ఆ 3 శ్రా 3 వయ । అస్తుశ్రౌషట్ । సమిధో యజ। యజమానః। పృథివీహోతా। ద్యౌరధ్వర్యుః। రుద్రో౽గ్నీత్। బృహస్పతిరుపవక్తా। సమిద్భ్యో౽గ్నయ ఇదం। వసంతమృతూనాంప్రీణామిసమాప్రీతః ప్రీణాతు। ఏకో౽మమైకాతస్యయో౽స్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తుశ్రౌషట్। యజమానః। తనూనపాతే౽గ్నయ ఇదం। వసిష్ఠశౌనకగోత్రాణాంత్వప్త్రే। ఆ 3 శ్రా 3 వయ అస్తుశ్రౌషట్। యజ। నరాశగ్ంసాయాగ్నయ ఇదం। గ్రీష్మమృతూనాంప్రీణామిసమాప్రీతః ప్రీణాతు। ద్వౌమమద్వౌతస్యయో౽స్మాన్ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తుశ్రౌషట్। యజ। ఇడోభ్యో౽గ్నయ ఇదం। వర్షాఋతూనాం ప్రీణామితామా ప్రీతాఃప్రీణంతు। త్రయోమమత్రయస్తస్య యో౽స్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మః। అర్ధమాపభృతం జుహ్వామానియ్య। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తుశ్రౌషట్। యజ। బర్హిషే౽గ్నయ ఇదం। శరదమృతూనాం ప్రీణామి। సామాప్రీతాప్రీణాతు। చత్వారోమమచతస్రస్తస్య యో౽స్మాన్ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ అస్తుశ్రౌషట్। యజ। స్వాహాకారాయాగ్నయ ఇదం। హేమంతశిశిరావృతూనాంప్రీణామితౌ మాప్రీతౌప్రీణీతాం। పంచమమనతస్యకించన యో౽స్మాన్ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః। పరిత్యాక్రమ్య। శేషేణధ్రువామభిఘార్య। అనుపూర్వ్యగ్ం హవీగ్ంష్యభిఘారయతి। ఉపభృతమంతతః। ఆయతనేస్రుచౌసాదయిత్వా। నహవీగ్ంష్యభిఘారయతి। ద్వేష్యస్య। అగ్నిశ్చసోమశ్చేతిద్వావాజ్యభాగౌ। ఆప్యాయతాంత్రిః। అగ్నయే౽నుబ్రూహి। ఆప్యాయతాం। పక్షిణాతిక్రమ్య। ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అస్తుశ్రౌషట్। అగ్నింయజ। అగ్నయ ఇదం। వికృతౌ। అగ్నినాయజ్ఞశ్చక్షుష్మానగ్నేశ్చాహందేవయజ్యయాచక్షుష్మాన్భూయాసం। పరిత్యక్రమ్య। నస్పృశ

చోత్పాదనం । పూర్వవదవద్యన్ ప్రేష్యతి । సోమాయానుబ్రూ
హి । ఆ3శ్రా3వయ । అస్తు శ్రౌషట్ । సోమంయజ । సోమాయేదం ।
అగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । వి
కృతౌ । సోమేన యజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్త్సోమస్యాహం దేవయజ్యయా చక్షు
ష్మాన్భూయాసం । అన్వాధానేష్టిమధ్యే ప్రత్యేహాని వ్రతలోపప్రా
యశ్చిత్తార్థం వ్రాతపతేష్టిస్థానే స్రువాహుతిం హోష్యే । అగ్నయే
వ్రతపతయే స్వాహా । అగ్నయే వ్రతపతయ ఇదం । ఆప్యాయతాం ధ్రు
వా మా ప్యాయయ్య నానాప్రకారేణ సంభావితసకలదోషనిర్హారణా
ర్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్ర
జాపతయ ఇదం । పురస్తాద్ధవిరవదానస్య పంచహోతారం వదేత్ ।

అగ్నిర్హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్ర ఉపవ
క్తా । ఆప్యాయతాంజుహ్వముపస్తీర్య । మాభేర్మాసంవిక్థా మా త్వా
హిగ్ంసిషం మా తే తేజోపక్రమేద్భరత ముద్ధరేమనుషించావదానా
ని తే ప్రత్యవదాస్యామి నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । ఆగ్నేయం పు
రోడాశం మధ్యాదఙ్గుష్ఠపర్వమాత్రమవదానం తిరీచీనమవద్యతి ।
పూర్వార్ధాద్ద్వితీయమనూచీనం పశ్చార్ధాత్తృతీయం పంచావత్తి
నః । ఆప్యాయతామభిఘారయతి । యదవదానాని తేవద్యన్విలో
మాకారుష మాత్మనః । ఆజ్యేన ప్రత్యనజ్మ్యేనత్త ఆప్యాయతాం పునః ।
నహవీగ్ష్యభిఘారయతి । స్రుఙ్ముఖమానీయ । అగ్నయేను బ్రూ
హి । ఆ3శ్రా3వయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నింయజ । అగ్నయ ఇదం ।
అగ్నేరహం దేవయజ్యయాన్నాదో భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య ।
ఉ పా గ్ం శు యా జ మం త్ర రా య జ తి । ఆ ప్యా య
తాం చ త్వా రి । ప్ర జా ప త యే అ ను బ్రూ హి । ఆ 3
శ్రా3వయ । అస్తు శ్రౌషట్ । ప్రజాపతిం...॥యజ । ప్రజాపతయ
ఇదం । దబ్ధిరస్యదబ్ధో భూయాసం పాప్మానం దభేయం । ఆప్యాయ
తాంఘ్రాభిరాప్యాయతాం యదవదానాని స్రుఙ్ముఖం । అగ్నీషో

మాభ్యామనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నీషో
మాయజ । అగ్నీషోమాభ్యామిదం । అగ్నీషోమయోరహం దేవయ
జ్యయావృత్రహా భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । ఆప్యాయతాంఘ్రా
భేరాప్యాయతాం యదవదానాని స్రుఙ్ముఖం । ఇంద్రాయవైమృధా
యానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । ఇంద్రంవైమృ
ధంయజ । ఇంద్రాయవైమృధాయేదం । ఇంద్రస్యవైమృధస్యాహం
దేవయజ్యయాసపత్నో వీర్యవాన్భూయాసం । దర్శే । ఆగ్నేయే
నప్రచర్య । ఆప్యాయతాం ఘ్రాభేర్మాభేరా ప్యాయతాం యదవదా
నానిస్రుఙ్ముఖం । మహేంద్రాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
అస్తుశ్రౌషట్ । మహేంద్రంయజ । మహేంద్రాయేదం । మహేం
ద్రస్యాహందేవయజ్యయాజేమానం మహిమానం గమేయం । ప్ర
త్యాక్రమ్య । స్రువేణ పార్వణౌ హోమౌ । ఋషభం వాజినం వ
యంపూర్ణమాసంయజామహే । సనోదోహతాగ్ంసువీర్యగ్ంరాయ
స్పోషగ్ం సహస్రిణం ప్రాణాయసురాధసే పూర్ణమాసాయస్వాహా ।
పూర్ణమాసాయేదం ॥ అమావాస్యాసుభగాసుశేవా ధేనురివభూయ
ఆప్యాయమానా । సానోదోహతాగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషగ్ం
సహస్రిణమపానాయ సురాధసేమావాస్యాయైస్వాహా । అమావా
స్యాయాఇదం ॥ జుహ్వాగ్ంవృష్టగృహీతం గృహీత్వా । నారిష్ఠాన్హో
మాంజుహోతిదక్షిణాజాన్వాచ్యనాచ్యాసీనో దర్వ్యా హోమాంజు
హోతి । దశతేతనువోయజ్ఞ యజ్ఞియాస్తాః ప్రీణాతు యజమానో
ఘృతేన । నారిష్ఠయోః ప్రశిషమీడమానో దేవానాం దైవ్యేపియజమా
నోమృతోభూత్వాస్వాహా । నారిష్ఠాభ్యామగ్ని వాయుభ్యామిదం । యం
వాందేవా అకల్పయన్ నూర్జోభాగగ్ం శతక్రతూ । ఏతద్వాం తేనప్రీ
ణామి తేనతృప్యతమ్మగ్ంహాహసాస్వాహా । నారిష్ఠాభ్యామగ్ని వాయు
భ్యామిదం ॥ అహం దేవానాగ్ం సుకృతామస్మిలోకే మమేదమిష్టంన
మిథుర్భవాతి । అహన్నారిష్ఠావను యజామివిద్వాన్ । యదా

భ్యామింద్రో౽ధద్ధాద్భాగధేయగ్ం స్వాహా॥ నారిష్ఠాభ్యామగ్నివాయు
భ్యామిదం । ఉదారస్రుద్భవత దేవసోమాస్మిన్ యజ్ఞేమరుతో మృడ
తానః । మానోవిదదభిభామోఅశస్తి ర్మానో విదద్వృజనా ద్వేష్యా
యాస్వాహా । నారిష్ఠేభ్యోదేవసోమ మరుద్భ్య ఇదం । బ్రహ్మప్రతి
ష్ఠామనసోబ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ం హవిషామాజ్యస్య । అతి
రిక్తంకర్మణోయచ్చహీనంయజ్ఞః పర్వాణిప్రతిరన్నేతి కల్పయన్ స్వా
హాకృతాహుతి రేతుదేవాన్ స్వాహా। నారిష్ఠాయబ్రహ్మణఇదం । సంతే
మనసామనస్సంప్రాణే ప్రాణందధామి తే సంవ్యానే సమపానం దధా
మి తే। పరిగృహ్యాయజమానో మృతోభూచ్ఛిన్న ఏకద్విపదేశ ఇచ్ఛతు
ష్పదేస్వాహా। నారిష్టాయపరమాత్మన ఇదం । ఏష ఉపహోమా

నాం కాలో౽నంతరంవా ప్రధానాః ప్రాగ్వాసమిష్టయజుషో జుహ్వా
ముపస్తీర్యసర్వేషాగ్ం హవిషాముత్తరార్ధాత్సకృత్సకృత్స్విష్టకృతేవ
దాద్విః పంచావత్తినో ద్వైవతసా విష్టకృతైడాచాతుర్థాకర్ణికానాము
త్తరముత్తరం జ్యాయఆజ్యభాగప్రభృతిస్విష్టకృందంతానాంనారిష్ఠ
వర్జితానాంప్రస్తరబర్హిస్సమంజనం। ద్విరాప్యాయతాం। సహావిఃప్ర
త్యభిఘ్నారయతి । అగ్నయేస్విష్టకృతేనుబ్రూహి । ఆశ్రా 3వయ
అస్తుశ్రౌషట్। అగ్నిగ్ం స్విష్టకృతం...యజ।అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం ।
అగ్నే స్విష్టకృతో హంవేవ యజ్యయాయుషాన్ య జ్ఞేనప్రతిష్ఠాం
గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య । జుహ్వామపఆనీయ్య । వైశ్వానరే హవి
రిదంజుహోమి సాహస్రముత్సగ్ం శతధారమేతం । సనఃపితరంపితా
మహం ప్రపితామహగ్ం స్వర్గేలోకే పిన్వమానోభిభర్తు స్వాహా ।
అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం ॥ అంతః పరిధినినయతినినయతి॥

ఇడామేకేపూర్వాగ్ం సమామనంతి ప్రాశిత్రమేకే ప్రాశిత్రపా
త్రౌఉపస్తీర్య। ఆగ్నేయం పురోడాశంప్రాంచంతిర్యంచంవా విరుజ్యా
ప ఉపస్పృశ్య। అజ్యాయోయవమాత్రాదావ్యాధాత్కృత్య తామి
దం । మాభూరుపాసుయజ్ఞస్య శుద్ధగ్ం స్విష్టమిదగ్ం హవిః । సర్వేషాం

పురోడాశానాం మధ్యాదంగుష్ఠోపకనిష్ఠికా
భ్యాం యవమాత్రం పిప్పలమాత్రం వావద్యతి। యజమా
నః। అగ్నిర్మాపురిష్టాత్పాతు సవితాఘశగ్ంసాద్యో మోఽదూరేఽరా
తియ్యతి తమేతేన జేషం ప్రాశిత్రమవదీయమానం। బర్హిః। మిత్రస్య
త్వా చక్షుషా ప్రేక్షే। ప్రాశిత్రమవదీయమానం ప్రేక్షతే। ఋతస్య
పథా పర్యేహి। హరిహ్రియమాణం। సూర్యస్య త్వా చక్షుషా ప్రతి ప
శ్యామి। ఆహ్రియమాణం। దేవస్య త్వా—హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణా
మి। అంజలినా ప్రతిగృహ్య। పృథివ్యాస్త్వా నాభౌ సాదయామీళా
డాయాః పదే। అంతర్వేదివ్యావృత్య తృణాని ప్రాగుదగ్ సాదయిత్వా।
అదబ్ధేన త్వా చక్షుషా వేక్షే। అవేక్ష్య। దేవస్య త్వా + హస్తాభ్యామా
దదే। అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయా చాంగుల్యాదాయ। అగ్నేస్త్వాస్యేన
ప్రాశ్నామి బ్రాహ్మణస్యోదరేణ బృహస్పతేర్బ్రహ్మణేంద్రస్య త్వా
జఠరే సాదయామి। భక్షయతి। అసంమ్లేత్యోపిగిరతి। యా ఆప్స్వం
తర్దేవతాస్తా ఇదగ్ం శమయంతు స్వాహాకృతం జఠరమింద్రస్య గచ్ఛ
స్వాహా। అద్భిరభ్యవనీయాచమ్య। ఘసీనామేమానః పృక్థా ఊర్జం
మేనా భేస్సి దేంద్రస్య త్వా జఠరే సాదయామి। నాభిదేశమభిమృశ
తి। వాఙ్మ ఆసన్। యథాలింగమంగాని। నసోః ప్రాణః। అక్ష్యోశ్చ
క్షుః కర్ణయోః శ్రోత్రం। బాహువోర్బలం। ఊరువోరోజః। అరిష్టా విశ్వా
న్యంగాని తనూః। తనువా మే సహ నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః।
అవశిష్టాన్యంగాని। ప్రక్షాళ్య పాత్రం పూరయిత్వా। దిశో జిన్వ। ప్రా
చీనీనయతి। మార్జిన్వా। శిరస్యాభ్యాత్మం। అధ్వర్యుః। ఇడాపాత్రే
ఉపస్తీర్య। మనునా దృష్టాం ఘృతవదీం మిత్రావరుణసమీరితాం। ద
క్షిణార్ధాదసంభిం దన్నవంధ్యాం మ్యైకతో ముఖాం। హవిర్భ్యో దక్షి
ణార్ధాత్ప్రథమమవదానమవద్యతి। సంభేదాద్వితీయం। పూర్వా
ర్ధాచ్చ యజమానభాగమణుమివదీర్ఘంతమాజ్యేన సంతర్ప్య। ధ్రు
వాయా ఉపోహతి। యజమానః। సురూపవర్షవర్ణ ఏహీమాన్భద్రా

ద్రాందుర్యాగ్ అభ్యేహిమాంమను వ్రతాన్యుశీర్షాణి మృఢ్వమిడ హ్యాదితఏహిసరస్వత్యేహి రంతిరసిరమతిరసి సూనర్యసిజుష్టేజుష్టింతే శీయోపహూత ఉపహవంతేశీయ । అవదీయమానామిడామనుమం త్రయతే అభిఘార్యేడాగ్ హోత్రే ప్రదాయాపివా ప్రాచీమిడాము పోహ్య । దక్షిణతఆసీనః సవ్యేన హోతురంగుళీ పర్వణీఆనక్తి ఉప స్పృష్టోదకాయ । అధ్వర్యుః ప్రథమమవదానమవద్యతి । స్వయగ్ హోతోత్తర మేవం ద్వావిపరీతం । లేపాదుపస్తరణాభిఘారణే భవతః॥ ఉపహూయమానామన్వారభేతేధ్వర్యుర్యజమానశ్చ సప్తదేవగ వ్యేమేమంత్రాః॥ భూయస్యేహి। శ్రేయస్యేహి వసీయస్యేహి । చిత్తఏ హి।దక్షిణఏహి ఇడఏహి।సూనృతఏహి।ఇడాయా ఉపాగ్ శూపహావేస ప్తదేవగవీర్జపతి । చిదసి।మనాసి । ధీరసి । రంతిః । రమతిః । సూ నుః। సూనరీ। ఉచ్చైరుపహావీన ప్తమనుష్యగవీః। దేవీర్దైవైరభిమానివర్త త్వగ్గ్ స్యోనాస్యోనేనఘృతేనమాసముక్షత। నమఇదముపదంభిషగ్ఋ షిర్బ్రహ్మా యద్దేసముద్రాదుదచం నివస్నృచావాగగేస్రి విప్రస్యతిష్ఠ తిశృంగేభిర్దశభిర్దిశన్ ఇతిచోపహూయమానాయాం । వాయవిడాతే మాతాత్వాయో । హోతార మీక్షమాణో వాయుం మనసాధ్యా యేత్ । దైవ్యాఅధ్వర్యవ ఉపహూతా ఇత్యభిజ్ఞాయ । ఉపహూతాః పశుమానసానీత్యధ్వర్యుర్జపతి। ఉపహూతోయంయజమానఇత్యభి జ్ఞాయ । ఏతమేవమంత్రం యజమానః । సామేసత్యాశీరస్యయజ్ఞ స్యభూయాదరేడతామన సాతచ్ఛకేయం యజ్ఞోదివగ్ం రోహతు య జ్ఞోదివంగచ్ఛతు యోదేవయానః పంథాస్తేనయజ్ఞో దేవాగ్ం అప్యేత్వ స్మాస్వింద్రఇంద్రియం దధాత్వస్మాన్రాయ ఉయజ్ఞాస్సచంతామస్మా సుసంత్వాశిషస్సానః ప్రియాసుప్రితూర్తిర్మఘోనీజుష్టిరసిజుషస్వనో జుష్టానోసిజుష్టింతేగమేయం । ఆశీర్మ ఊర్జముతసుప్రజాస్త్వమిషందధాతు ధాతుద్రవిణగ్ం సవర్చసం । సంజయన్క్షేత్రాణి సహసాహమింద్రకృ ణ్వానోఅన్యాగ్ం అధరాన్ త్సపత్నాన్ । ఆశీష్షుజపతి । ఇడాయూలి

౦౦ దేవయజ్యయా పసుమాన్భూయాసం । ఉపహూతాం । ఇడా ధేనున్సహవత్సాన ఆగాదూర్జందుహానా పయసాప్రపీనా । సానోఅన్నేనహావిషోదగోభిః డాభ్యస్మాగ్ ఆగాత్ । భక్ష్యమాణా హ్రియమాణాయాముక్తః । ఉపహూతః పశుమానసాని । ఇత్యధ్వర్యుర్యజపతి । ఇడేభాగం జుషస్వనోజిన్వగా జిన్వార్వతః । తస్యాస్తే భక్షివాణస్యామనర్వాత్మాన స్సర్వగణాః । యజమానపంచమా ఇడాంప్రాశ్యాచమ్య । వాగ్యతా అసతా ఆమార్జనాత్ । మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నంయజ్ఞగ్ సమిమందధాత్ । బృహస్పతిస్తనుతా మిమన్నో విశ్వేదేవా ఇహమాదయంతాం । అద్భిరంతర్వేది ప్రస్తరేమార్జయంతే । ఆగ్నేయం పురోడాశంచతుర్ధాకృత్వాబర్హిషదంకరోతి । యజమానః । బ్రధ్నపిన్వస్వదదతో మేమాక్షాయికుర్వతో మే మోపదశద్దిశాంక్లుప్తిరసి దిశోమేకల్పంతాంకల్పంతా మ్మేదిశో దైవీశ్చమానుషీశ్చాహోరాత్రేమేకల్పే తామర్ధమాసా మేకల్పంతాం మాసానేకల్పంతా మృతవోమేకల్పంతాగ్ సంవత్సరో మేకల్పతాంక్లుప్తిరసికల్పతాంమే । బర్హిషి పురోడాశమాసన్నాభిమృశతి । అద్భిసంప్రతిదిశంవ్యూహతి । ఆశానాంత్వాశాపాలేభ్యశ్చతుర్భ్యఅమృతేభ్యఇదంభూతస్యాధ్యక్షేభ్యోవిధేమహవిషావయం బ్రధ్నపాహిభజతాంభాగీభాగం మాభాగోభక్తనిరభాగం భజామః । అపస్పిన్వౌషధీర్జిన్వద్విపాత్పాహి చతుష్పాదవదివో వృష్టిమేరయ । బ్రాహ్మణానామిదగ్ హవిస్సోమ్యానాగ్ సోమపీథినాం । నిర్భక్తోబ్రాహ్మణోనేహబ్రాహ్మణస్యాస్తి । ఇదంబ్రహ్మణః । ఇదగ్ హోతుః । ఇదమధ్వర్యోః । ఇదం యజమానస్య । ఇత్యధ్వర్యుర్యజమానభాగం నిర్దిశతి । ఉపహూతోద్యౌః పితోపమాంద్యౌః పితాహ్వయగ్నిరాగ్నీధ్రాదాయుషేవర్చసే జీవాత్వైపుణ్యాయోప హూతాపృథివీ మాతోపమాంమాతా పృథివీహ్వయతామగ్నిరాగ్నీధ్రాదాయుషే వర్చసే జీవాత్వైపుణ్యాయ । ఇదమగ్నీధః । అగ్నీధ్రభాగస్యైనాశేష ...

ష్ఠమగ్నీధే। షడవత్తగ్ం సంపాదయతి । ఉపస్తరణాపదానాభిఘారణా
నద్విర్ద్విరాగ్నీధ్రభాగస్య । ద్విరుపస్తృణాతిద్విరాదధాతి ద్విరభిఘా
రయతి । అగ్నేరాగ్నీధ్రమస్య గ్నేశ్యామిత్రిమసి నమస్తే అస్తుమా
మాహిగ్ంసీః। ఆగ్నీధ్రోభక్షయతి। వేదేనబ్రహ్మయజమానా భాగం
పరిహరతి। పృథక్పాత్రాభ్యా మితరయోః । స్రువేణహోతుః। జు
హ్వాధ్వర్యోః। పృథివ్యైభాగోసీతి హోతాభక్షయతి। అంతరిక్షస్య
భాగోసీత్యధ్వర్యుః। దక్షిణాగ్నావన్వాహార్యం మహాంతం బృహం
తమపరిమితమోదనంపచతి క్షీరేభవతీత్యేకే। తమభిఘార్యానభిఘా
ర్యవోద్వాస్యాన్తర్వేద్యా సాద్య। బ్రహ్మన్ప్రహ్మోసి బ్రిహ్మణేత్వా
మహతాత్వమామాహిగ్ంసీరహుతో మహ్యగ్ం శివోభవ। బ్రహ్మాభి
మృశతి। యజమానః । బ్రహ్మపిన్వస్వ దదతో మే మాక్షాయి కుర్వ
తో మేనోపదస త్ప్రజాపతేర్భాగోస్యూర్జస్వాన్పయస్వాన్ప్రాణాపా
నౌ మే పాహి సమానవ్యానౌ మే పాహ్యుదానవ్యానౌ మే పాహ్య
క్షితోస్యక్షిత్యైత్వా మా మే క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మింల్లోకే । ఇయుగ్
స్థాల్యమృతస్య పూర్ణాసహస్రధారఉత్సో అక్షీయమాణః। సదాధా
రపృథివీమంతరిక్షం దివంచ తేనౌదనేనాతితరాణిమృత్యుం। అంతర్వే
ద్యన్వాహార్యమాసన్నమభిమృశతి। అధ్వర్యుః । దక్షిణాసద్భ్య ఉప
హరవై । సంప్రేష్యతి । ప్రబ్రాహ్మణా ఉత్తరతస్తా యజమాన
ఆహ । దక్షిణతఏత । ఇతతేభ్యోన్వాహార్యం దదాతి । బ్రాహ్మణా అ
యంవఓదనో యథాభాగం ప్రతిగృహ్ణీధ్వం । తేసప్తదశ కృత్వో
పాన్య। —1— ఓం దేవస్యత్వా + పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణా
మి॥ రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణే బ్రహ్మణ ఓదనం తేనామృత
త్వమశ్యాం వయోదాత్రే మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే క ఇదం
కస్మాఅదాత్కామః కామాయ కామోదాతా కామః ప్రతిగ్రహీ
తా కామగ్ం సముద్రమావిశ కామేనత్వా ప్రతిగృహ్ణామి కామైతత్తే
ఏషా తే కామదక్షిణోత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు। ఉత్తరతః పరి

తేతియజమానస్య పిప్యతి । ఊర్జస్వత్యః॥ పావిశ్వేదేవా ద్యావస్య। ప్ర
పన్నస్పృష్టాపాద్యమనస్సరిధ నగా గాంగ్ని త్వాదీన్ శ్చాఖ్యానిచ పక్ర
త్షన కృత్ష్న మృజ్య । సం బ్రహ్మణా॥ బృహస్పతే॥ దేవసవితరేతత్తే ప్రాహ
తత్ప్రచసువ ప్రచయజబృహస్పతిర్ బ్రహ్మనయజ్ఞం పాహిసయజ్ఞ
పతింపాహి సమాంపాహి। ఓం ప్రతిష్ఠ। అనుజ్ఞాతో బ్రహ్మణా అగ్నీ
ధ్రస్యఆనూయాజికీగ్ సమిధమాదధాతి। ఏషాతేఅగ్నే సమిత్తయా
వర్ధస్వచాప్యాయస్వ వర్ధతాంచ తే యజ్ఞపతిరాచప్యాయతాం వర్ధి
షీమహిచవయమాచప్యాశిషీమహి స్వాహా। యజమానోక్తే స్థై
వాధీయమానాం। అగ్నయ ఇదం। యం తే అగ్న ఆవృశ్చామ్యహం వా
షిపితశ్చరన్। ప్రజాంచతస్య మూలంచనీచై ర్దేవానివృశ్చత అగ్నే
యోనోభిదాసతి సమానోయశ్చనిష్ట్యః। ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో
మాతస్యోచ్ఛేషికించన। యోమాంద్వేష్టిజాతవేదోయం చాహంద్వే
ష్మియశ్చమాం। సర్వాగ్ స్తానగ్నే సం దహాయాగ్ శ్చాహం ద్వేష్మ
యేచమాం। ఆహితాయామగ్నిం పూర్వవదన్నిత్పరిధీగ్ శ్చాగ్నించ
సకృత్త్సకృత్తమృజ్య। అగ్నే వాజజిద్వాజంత్వా సస్నివాగ్ సంవాజం
జిగివాగ్ సంవాజసనం వాజజితా వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మ్యగ్నిమ
న్నాదమన్నాద్యాయాదధే। సకృదగ్నిం ప్రాంచం। ఇధ్మసన్నహనా
న్యద్భిస్సగ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। విక్రుశాపుత్కరేత్యాగః॥ యో
భూతానామధిపతిరుద్రస్తంతిచరోవృషా। పశూనస్మాకం మాహిగ్
సీరేతదస్తు హుతం తవస్వాహా। భూతానామధిపతయే రుద్రాయతంతి
చరాయేదం। అప ఉపస్పృశ్య। వేదిర్బర్హిశ్శృతగ్ హవి రిధ్మః పరిధ
యస్స్రుచః। ఆజ్యం యజ్ఞఋచో యజూగ్ష్యా యాజ్యాశ్చ వషట్కారా స్సంయే
పన్నతయోను మంతామిధ్మ సంనహసే హుతే। సంమార్గానుయా
జాః। సత్తస్వాహాకారం వదేత్పురస్తాదనూయాజానాముపరిష్టా
ద్వా। మహాహవిర్ హోతా। సత్యహవిర్ హోతా। సత్యహవి
రధ్వర్యుః॥ అచ్యుతపాజా అగ్నీత్। అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృ

ష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । సత్వ
మోపభృతం జుహ్వామాసీయ। జుహూపభృతావధ్వర్యూరాదాయ దక్షి
ణాసక్తృదతిక్రాంతః। పూర్వేణాఘారసంభేదం ప్రతిచస్త్రీననూయజా
న్యజతి । ప్రథమం పూర్వార్ధే బర్హిషి జుహోతి మధ్యే ద్వితీయం ప్రా
చముత్తమమగ్గ్ స్థాపయంస్తిరావనుసంభిద్య । దేవాన్యజేతి ప్రథమ
సంప్రేష్యతి యజయజేతీతరాన్ । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్।
దేవాన్యజ । దేవాయబర్హిషేగ్న య ఇదం। బర్హిషోహం దేవ
యజ్యయా ప్రజావాన్ భూయాసం । ఆ-య। అ-ట్ । యజ । దేవా
యనరాశగ్ంసాయాగ్నయ ఇదం। నరాశగ్ంసస్యాహం దేవయజ్యయా
పశుమాన్ భూయాసం । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । యజ।

దేవాయాగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహం దేవయజ్య
యాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్యాయతనే
స్రుచౌ సాదయిత్వా । వాజవతీభ్యాం వ్యూహత్యృగ్భ్యాం వాజవత్యౌ జప
తి । వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్ । దక్షిణేనైవ హస్తేనో
త్తానేన సప్రస్తరాం జుహూముద్యచ్ఛతి। అథాసపత్నాగ్ం ఇంద్రాగ్నీ మే
నిగ్రాభేణాధరాగ్ం అకః । సవ్యేనోపభృతం నియచ్ఛతి । ఉద్గ్రాభం చ।
దక్షిణేన జుహూముద్యచ్ఛతి । నిగ్రాభం చ । తేనైవోపభృతం నియ
చ్ఛతి । బ్రహ్మదేవా అవీవృధన్ । దక్షిణేన ప్రాచీం జుహూం ప్రోహతి।
అథాసపత్నానింద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్వ్యస్యతాం । సవ్యేనోపభృ
తం ప్రతీచీం బహిర్వేదిసిరసిత్వా । హస్తాభ్యామపఉపస్పృశ్య । ఉ
త్తరే ప్రోక్ష్య । ఏనామభ్యుదాహృత్య । జుహ్వా పరిధీనక్తి । వసు
భ్యస్త్వా । మధ్యమపరిధిం । వసుభ్య ఇదం । వసూన్దేవాన్ యజ్ఞేనా
పిప్రేం । రుద్రేభ్యస్త్వా । దక్షిణం। రుద్రేభ్య ఇదం । రుద్రాన్దేవాన్
యజ్ఞేనాపిప్రేం । అపఉపస్పృశ్య । ఆదిత్యేభ్యస్త్వా। ఉత్తరం। ఆది
త్యేభ్య ఇదం। ఆదిత్యాన్దేవాన్ యజ్ఞేనాపిప్రేం। పరిధీనజ్యమానాం।
ప్రస్తరే జుహూగ్ం సాదయతి । సంజానాథాం ద్యావాపృథివీమిత్రా

వరుణౌ త్వావృష్ట్యావతాం । విధృతీభ్యాం ప్రస్తరముపాదాయ బర్హి
షి తూష్ణీం విధృతీ అపిసృజ్య । స్రుక్షు ప్రస్తరమనక్తి । అక్తగ్ం రిహాణా
వియంతు వయః । జుహ్వామగ్రమనక్తి । ప్రజాం యోనిం మా నిర్మృ
క్షం । ఉపభృతి మధ్యమం । ఆప్యాయంతామాప ఓషధయః । ధ్రువా
యాం మూలం । ఏవం త్రిః । యజమానః । సమక్తం బర్హిర్హవి
షా ఘృతేన । సమాదిత్యైర్వసుభిస్సమ్మరుద్భిః । సమింద్రేణ విశ్వేభి
ర్దేవేభిరక్తం దివ్యన్నభో గచ్ఛతు యత్స్వాహా । ప్రస్తరమజ్జమా
నం । ఆయుషే త్వా । అక్తస్తృణముపాదాయ । పరిజ్ఞాతం నిధా
య । దక్షిణోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాగ్ం సహ శాఖయా ప్రస్తరం గృ
హీత్వా । జుహ్వాం ప్రతిష్ఠాప్యాసీనః । ఆ3శ్రా3వయ । అస్తు శ్రౌషట్

ఇషితా దైవ్యా హోతారో భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుషస్సూ
క్తవాకాయ సూక్తా బ్రూహి । సంప్రేష్యతి । అనూచ్యమానే సూక్త
వాకే । మరుతాం పృషతయస్థ దివం గచ్ఛత తతో నో వృష్టిమేరయ । సహ
శాఖయా ప్రస్తరమాహవనీయే ప్రహరతి । యజమానః । అగ్నయ
ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యా
హముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
ప్రజాపతయ ఇదం । అగ్నీషోమాభ్యామిదం । అగ్నీషోమయోరహము
జ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రాయ వైమృధాయేదం । ఇంద్రస్య వైమృధ
స్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । అగ్నయే స్వి
ష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దర్శే । అ
గ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమ
స్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూ
జ్జేషం । మహేంద్రాయేదం । మహేంద్రస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతో
హముజ్జితిమనూజ్జేషం । యదా చాస్య హోతా నామ గృహ్ణీయాద
థ బ్రూయాత్ । ఏమా అగ్మన్నాశిషో దోహకామా ఇంద్రవంతో వసా

మహేంధుశ్శీ మహిన్ద్రజామిదం । సోమనత్యాశ్రిగేవా నమామ్యాజష్టా జష్ట
తరాత్పన్వాత్పన్నతరా శతతా యనసాదేవా న్గమామ్యాద్వష్ఠో దేవ నచ్ఛ
తుయజ్ఞో మఅగచ్ఛతు ఠరమేశ్వర ప్రసాదో మా అగచ్ఛతు । —— 2
అధ్వర్యుః । అగ్నిర్హనుయ । రోహితేన త్వాగ్నిర్దేవ తాంగమయతు ।
అగ్నయఇదం । హరిభ్యాన్త్వే । ద్యో దేవతాం గమయతు ।
ఇంద్రాయేదం । ఏత శేన త్వా సూర్యో దేవ తాం గ మ య
తు। సూర్యాయేదం । అగ్నిత్వాత్ప స్తరం పరిహ్రియమాణం తిరం
జలినాగ్నీధ్రో విష్వంచం । పరి స్తరమూర్ధ్వముద్యాతి । అథైనమా
హాగ్నీధ్రః సంవదస్వ । అగానగ్నిదిత్యధ్వర్యుః । అగన్నిత్యాగ్నీధ్ర
శ్రౌవయేది త్యధ్వర్యుః శ్రౌషడిత్యాగ్నీధ్రః । యత్ప్రస్తరాత్తృణమ
పాత్తంతదను ప్రహరతి । తనుభ్యఇదం । దివః ఖీలో వతతః పృధివ్యా అ
ధ్యుత్థితః । తేనాసహస్రికాండేన ద్విషంతగ్ం శోచయామసి । ద్విష
న్మే బహుశోచతో్వషధే మోఆహాగ్ శుచం । తృణే ప్రహ్రియమా
ణే । ఏతదేతత్ త్రిరంగుళ్యాసిద్ద్కృ । అయుష్పాఅగ్నే స్యాయుర్మేపా
హిచక్షుష్పాఅగ్నేసి చక్షుర్మేపాహి । అగ్నిమభిమంత్ర్య । ధృవాసి।
అంతర్వేది పృధివీమభిమృశతి । మధ్యమం పరిధి మన్వారభ్య । స్వగా
దైవ్యా హోతృభ్యస్స్వస్తిర్మానుషేభ్యశ్శం యోర్బ్రూహి । సం ప్రే
ష్యతి । అనూచ్యమానే శంయువాకే । పరిధీ న్నాహవనీయే ప్రహరతి।
యంపరిధిం పర్యధత్థా అగ్నే దేవపణిభిర్వీయమాణః । తంతఏతమను
జోషం భరామి నేదేష త్వదపచేతయాతై। మధ్యమం పరిధింప్రహరతి।
య జ్ఞ స్య పా థ ఉ ప స మి తం । ఇత శ్రా ప్రహరన్। ఉత్తరార్ధ్య
స్యాగ్రముంగారేష్వాపో హాతి । ధితేముంచామి రశనా విరశ్మీన్ విమో
క్త్రామానిపరిచత్తనాని। ధత్తాదస్మాస్రవిణం యచ్చభద్రం ప్రణో
బూ్రతా ద్భాగధాం దేవతాసు। పరిధిషువిముచ్యమానేషు । విష్ణవే
శ్యాయుమామాయేదం । విష్ణోశ్శంయోరహం దేవ యజ్యయా యజ్ఞేన
ప్రతిష్ఠాంగమేయం । యజ్ఞవాస్తే యజ్ఞగమిహాభ్యశ్ఛ తేయజ్ఞ । శివే

ష్టమేసంతిష్ఠస్వస్యోనేన మేసంతిష్ఠస్వసుభూతే నమేసంతిష్ఠస్వబ్రహ్మ వర్చసేనమేసంతిష్ఠస్వ యజ్ఞస్యర్ధిమనుసంతిష్ఠస్వోపతేయజ్ఞ నమఉపతే..నమః(పరిధి)విమోచనే యజమానం ప్రైతి ఇతిపరిధీః భిమంత్ర్య జుహ్వాముపభృతో గ్రమవధాయ। సగ్గ్స్రావేణాభిజుహోతి। సగ్గ్స్రావభాగాస్థేషాబృహంతః ప్రస్తరేష్ఠాబర్హిషదశ్చ దేవాఇమాం వాచమభివిశ్వేగృణంత ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వగ్గ్ స్వాహా। వసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యస్సగ్గ్స్రావ భాగేభ్యఇదం। ఇష్టోయజ్ఞోభృగుభిర్ద్రవిణోదాయతి భిరాశీర్దావసుభిరాశీర్వాగ్ అథర్వభిస్తస్యమేష్టస్యవీతస్య ద్రవిణేహాగమేస్సగ్స్రావగ్ హుత మన్వంత్రయతే। అత్రైవర్త్విజో హవిశ్శేషాన్భక్షయంతి। ఉష్ణేనవారిణా ఆజ్యలేపాన్ప్రక్షాళ్య। స్రుస్స్రువేజుహూపభృతా వధ్వర్యురాదత్తే। వేదగ్ హోతా। స్ఫ్యమాజ్యస్థాలీ ముదకమండలం చాగ్నీధ్రః। ఆగ్నీధ్ర ప్రథమాః పత్నీసంయాజఇష్యంతః ప్రత్యంచోయంత్యగ్రేణ గార్హపత్యం దక్షిణేనాధ్వర్యుః ప్రతిపద్యతే। ఉత్తరేణేతరా। —3—

అగ్నేర్వామపన్నగృహస్య సదసిసాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీ సుమ్నే మాధత్తం। కస్తంభ్యాగ్ స్రుచౌ సాదయిత్వా ధురిధుర్యౌ పాతం। యుగధురా ప్రోహతి। అపరేణగార్హపత్యమాజ్యధిష్ణ్యరాసీనాధ్వ్యా నేనోపాగ్ శువాపత్నీం సంయాజయతి దక్షిణోధ్వర్యురుత్తరఆగ్నీధ్రో మధ్యే హోతా। వేదముపభృతం కృత్వా। జుహ్వాంచతుర్గృహీతం గృహీత్వా। ఏకం। సోమాయానుబ్రూహి। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। ఆశ్రావయ। అస్తుశ్రౌషట్। సోమంయజ। సోమాయేదం। సోమస్యాహం దేవయజ్యయాసురేతారేతోధిషీయా। ఏకం। త్వష్ట్రేనుబ్రూహి। ఆ=య। అ=ట్। త్వష్టారంయజ త్వష్ట్రఇదం॥ త్వష్టురహం దేవయజ్యయాపశూనాగ్ రూపంపుషేయం। ఏకం। రాకాయాఅనుబ్రూహి। ఆ=య। అ=ట్। రాకాంయజ। రాకాయాఇదం। రా

కాయాఅహందేవ యజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసం । రాకాయాఅ
హందేవయజ్యయా ప్రజావతీ భూయాసమితిపత్నీ । ఏకం । సినీవా
ల్యాఅనుబ్రూహి । ఆ — య । అ — ట్ । సినీవాలీంయజ । సినీవా
ల్యాఇదం । సినీవాల్యాఅహందేవయజ్యయాపశుమాన్భూయాసం ।
పశుమతీభూయాసమితిపత్నీ । ఏకం । కుహ్వాఅనుబ్రూహి । ఆ —
య । అ — ట్ । కుహూంయజ । కుహ్వాఇదం । కుహ్వా అహందేవ
యజ్యయా పుష్టిమాన్పశుమాన్భూయాసం । పుష్టిమతిపశుమతీ
భూయాసమితిపత్నీ । ఆహవనీయతః పరిశ్రితేదేవపత్నీ రపరిశ్రితే
వా । ఏకం । దేవానాం పత్నీభ్యోనుబ్రూహి । అ - య । అ -
ట్ । దేవానాంపత్నీర్యజ । దేవానాంపత్నీభ్యఇదం । ఏకం । అగ్న
యేగృహపతయేనుబ్రూహి । ఆ - య । అ - ట్ । అగ్నింగృహప
తింయజ । అగ్నయేగృహపతయఇదం । దేవానాంపత్నీ రగ్నిర్గృహ
పతిర్యజ్ఞస్య మిథునం తయోరహందేవ యజ్యయామిథునేన ప్రభూ
యాసం । — 4 — స్రువేణపూర్వవద్ధో తురంగులిపర్వాణీఅస
క్తి । ఉపస్పృష్టోదకాయ । హోతృహస్తే చతురఆజ్యబిందూనిడా
మువద్యతి । షడగ్నీధః । ఉపహూయమానా మన్వారభం తేధ్వర్యు
రాగ్నీధ్రఃపత్నీచ । ఉపహూతాం ప్రాశ్నన్తో హూతాగ్నీధ్ర
శ్చ । యజమానః । ఇడాప్సనువస్తాం ఘృతేనయస్యాః పదేపునతే
దేవయంతః । వైశ్వానరీశక్వరీదావృధానోపయజ్ఞమస్థిత వైశ్వదేవీ ।
ఆజ్యేండాం । అత్రస్రువేణసంపత్నీయంజుహోతి । పత్న్యన్వా
రబ్ధాయాం । సంపత్నీపత్యాసుకృతేనగచ్ఛతాం యజ్ఞస్యయుక్తౌదు
ర్యావభూతాం।సంజానానౌవిజహతామరాతీర్దివిజ్యోతి రజరమారభే
తాగ్ స్వాహా । దివిజ్యోతిషే పరమాత్మనఇదం । అంతర్వేది వేదంని
ధాయాభిమృశతి । యజమానః । వేదోసివిత్తిరసి పాప్మనోవ్యావృ
త్తిందేయకర్మాసి కరుణమసిక్రియాసగ్ సనిరసిసనితాసినసే యం
ఘృతవంతం కులాయినగ్ రాయస్పోషగ్ సహస్రిణం వేదోదదాతు

వాజినం । అధ్వర్యుః । దక్షిణాగ్నావిధ్మప్రవ్రశ్చనాన్యభ్యాదాయ ।
పిష్టలేపఫలీకరణహోమౌ జుహోతి । ఫలీకరణహోమం పూర్వ
మేతద్వా విపరీతం చతుర్గృహీత ఆజ్యే ఫలీకరణానోప్య । అగ్నేదబ్ధా
యోఽశీతతనో పాహి మాద్యదివః పాహి ప్రసిత్యై పాహి దురిష్ట్యై పాహి దు
రద్మన్యై పాహి దుశ్చరితాదవిషన్నః పితుం కృణు సుషదా యోనిగ్ం స్వా
హా । అగ్నయే దబ్ధాయవే అశీతతనవ ఇదం । యా సరస్వతీ విశోభగీ
నా తస్యాం మే రాస్వ తస్యాస్తే భక్తివానో భూయాస్మ ఫలీకరణహో
మహుతే ముఖవిమృష్టే । ఏవం పిష్టలేపాన్ । ఉలూఖలే ముసలే య
చ్చ శూర్పే ఆశిశ్లేష దృషది యత్కపాలే । అవప్రుషో విప్రుషస్సంయ
జామి విశ్వే దేవా హవిరిదం జుషంతాం । యజ్ఞే యా విప్రుషస్సంతి బహ్వీ
రగ్నౌ తాస్సర్వాస్స్విష్టాః సుహుతా జుహోమి స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవే
భ్య ఇదం । జుహ్వాం త్రిర్గృహీతం గృహీత్వా । యా సరస్వతీ విశోభగీ
నా తస్యై స్వాహా । సరస్వత్యై విశోభగీనాయా ఇదం । యా సరస్వతీ వే
శభగీనా తస్యై స్వాహా । సరస్వత్యై వేశభగీనాయా ఇదం । ఇంద్రో పా
నస్య కేహా మనసో వేశాన్కురు । సుమనసస్సజాతాం స్థ్స్వాహా । ఇం
ద్రాయ సుమనస ఇదం । ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత
సవితా సుకేతః । ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం మే సహ ప
త్యా కరోమి । పత్నీం యోక్త్రం విముంచతి । పత్న్యప్యస్స యోక్త్రం జ
లాం తూష్ణీం పూర్ణపాత్రమానయత్యధ్వర్యుః । సమాయుషా సం ప్రజ
యా సమగ్నే వర్చసా పునః । సం పత్నీ పత్యాహం గచ్ఛే సమాత్మా తను
వా మమ । ఆసీయ్యమానే పత్నీ జపతి । నీనీయ్య ముఖం విమృజ్యోత్తిష్ఠ
తి । తూష్ణీం పుష్టిమతీ పశుమతీ ప్రజావతీ గృహమేధినీ భూయాసం ।
యథేతమాహవనీయం గత్వా జుహ్వా స్రువేణ వా సర్వప్రాయశ్చిత్తాని
జుహోతి । అస్యామిష్టౌ సర్వప్రాయశ్చిత్తాని కరిష్యే । — ౫ — బ్ర
హ్మప్రతిష్ఠా మనసో బ్రహ్మ వాచో బ్రహ్మ యజ్ఞానాగ్ం హవిషామాజ్య
స్య । అతిరిక్తం కర్మణో యచ్చ హీనం యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్ప

యన్థ్స్వాహాకృతాహుతి శ్చేతు దేవాన్థ్స్వాహా । బ్రహ్మణ ఇదం । ఆ
శ్రావితమత్యాశ్రావితం వషట్కృతమత్యనూక్తంచ యజ్ఞే । అతిరిక్తం
కర్మణో యచ్చ హీనం యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయన్థ్స్వాహా
కృతాహుతి రేతు దేవాన్థ్స్వాహా । యజ్ఞాయేదం । యద్వో దేవా అతి
పాతయాని వాచా చిత్ప్రయతం దేవహేడనం । అరాయో అస్మాగ్ం అ
భిదుచ్ఛునాయతేన్య త్రాస్మిన్మరుత స్తన్నిధేతన స్వాహా । మరుద్భ్య ఇ
దం । తతంమఆవ స్తదుతా యతేపున స్వాదిష్ఠా ధీతిరుచథాయశస్య
తే । అయగ్ం సముద్ర ఉత విశ్వభేషజస్స్వాహాకృతస్య సముతృప్ణుతర్భ
వస్స్వాహా । ఋభుభ్య ఇదం । ఉద్వయం — రుత్తమగ్గ్ స్వాహా । సూర్యా
యేదం । ఉదుత్యం - సూర్యగ్గ్ స్వాహా । సూర్యాయేదం । చిత్రం దే
వానాం - త్థ్సుపశ్చ స్వాహా । సూర్యాయేదం । ఇమం మే వరుణ -
రాచకే స్వాహా । వరుణాయేదం । తత్వాయామి - ప్రమోషీః స్వా
హా । వరుణాయేదం । త్వన్నో అగ్నే - ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా । అ
గ్నీ వరుణాభ్యామిదం । సత్వన్నో అగ్నే - సుహవో న ఏధి స్వాహా ।
అగ్నీ వరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నే అయాసి - భేషజగ్గ్ స్వాహా । అ
యసే గ్న య ఇదం । ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా
బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పత
యోరయీణాగ్ం స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । ఇష్టేభ్యస్స్వాహా । ఇ
ష్టేభ్య ఇదం । వషడనిష్టేభ్యస్స్వాహా । వషడనిష్టేభ్య ఇదం । భేష
జం దురిష్ట్యై స్వాహా । భేషజం దురిష్ట్యా ఇదం । నిష్కృత్యై స్వాహా ।
నిష్కృత్యా ఇదం । దౌరార్ధ్యై స్వాహా । దౌరార్ధ్యా ఇదం । దైవీభ్య
స్తనూభ్యస్స్వాహా । దైవీభ్య స్తనూభ్య ఇదం । ఋద్ధ్యై స్వాహా । ఋ
ద్ధ్యా ఇదం । సమృద్ధ్యై స్వాహా । సమృద్ధ్యా ఇదం । అయాశ్చాగ్నే స్య
నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వమయా అసి । అయసా మనసా ధృతో యసా హ
వ్యమూహిషే. యానో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా । అయసే గ్న య ఇదం ।

యదస్మిన్ యజ్ఞే౽న్తరగామమంత్రతః కర్మతో వా । అనయాహుత్యా తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆవృషంతాం ఘృతేన స్వాహా । దేవేభ్య ఇదం । ఆజ్ఞాతమనాజ్ఞాతమకృతం చకృతంచయత్ । జాతవేదస్త్వం ధేహి త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయే జాతవేదస ఇదం । యదకర్మ యన్నాకర్మ యదత్యరేచి యన్నాత్యరేచి । అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్ సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । యదస్య కర్మణో౽త్యరీరిచం యద్వాన్యూనమిహాకరం । అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్ సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం సుహుతంకరోతు స్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । యత ఇంద్ర భయామహే తతో నో అభయంకృధి । మఘవంఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో విమృధో జహి స్వాహా । ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం । స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ । వృషేంద్రః పుర ఏతు నస్స్వస్తిదా అభయంకరస్స్వాహా । ఇంద్రాయ అభయంకరాయేదం । ఆభిర్గీర్భిర్యదతో న ఊన మాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః । యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠ భాజో అధ తే స్యామ స్వాహా । ఇంద్రాయ హరివత ఇదం । అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు । అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । యద్విద్వాగ్ం సోముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసశ్శ్రద్ధా దేవీ చ ముంచతాగ్ం స్వాహా । అగ్నయే శ్రద్ధాభ్యామిదం । అయాడగ్నిర్జాతవేదా అంతరః పూర్వో అస్మిన్నిషద్య । సన్వంస్తన్వన్ నిగ్ సునిముచా విముంచ ధేహ్యస్మాసు ద్రవిణం జాతవేదో యచ్ఛ్వభద్రిగ్ం స్వాహా । అగ్నయే జాతవేదస ఇదం । యే తే శతం వరుణ యే సహ

పశ్రింయజ్ఞయా: పాశావితతా: పురస్త్రా। తేభ్యోన ఇంద్రస్సవితోత విష్ణుర్విశ్వేదేవాఅముంచంతు మరుతస్స్వస్త్యస్వాహా। వరుణేంద్రసవితృర్విష్ణుర్విశ్వేదేవమరుద్భ్య ఇదం। యోభూతానామధపతీ రుద్రస్తంతిచరోవృషా। పశూనస్మాకం మాహిగ్ంసీరేతదస్తుహుతంతవస్వాహా। భూతానామధపతయే రుద్రాయతంతిచరాయేవం। అవఉపస్పృశ్య। ఉదస్పృశ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టా పూర్తేసగ్ంసృజేథామయంచ। పునఃకృణ్వాగ్ంస్త్వాపితరంయువాన మన్వాతాగ్ంసీత్వయితంతుమేతగ్ంస్వాహా। అగ్నయేత తుమత ఇదం। ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ంశ్రథాయ। అథావయమాదిత్యవ్రతేతవానాగసో అదితయేస్యామస్వాహా। వరుణాయేదం।

భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। భువస్వాహా। వాయవఇదం। సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। అస్యామిష్టావబుద్ధ్యా యజ్ఞభ్రేషప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। భూస్స్వాహా। గార్హపత్యే। అగ్నయ ఇదం। అస్యామిష్టాయజుష్టోయజ్ఞభ్రేషప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। భువస్వాహా। దక్షిణాగ్నౌ। వాయవఇదం। అస్యామిష్టౌ సర్వతో యజ్ఞభ్రేషప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। సువస్వాహా॥ ఆహవనీయే సూర్యాయేదం। అస్యామిష్టావగ్నీనాం మధ్యేందరాగమనదోషనిర్హరణార్థం పథికృద్వైశ్వానరేష్టిస్థానే స్రువాహుతీ హోష్యామి। అగ్నయే పథికృతే స్వాహా। అగ్నయేపథికృతఇదం। అగ్నయేవైశ్వానరాయస్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। అస్యామిష్టౌ బుత్విగ్భిర్మయాచాపశబ్దోచ్చారణదోషనిర్హరణార్థం సారస్వతేష్టిస్థానేస్రువాహుతి హోష్యామి। సరస్వత్యైస్వాహా। సరస్వత్యా ఇదం। సరస్వతేస్వాహా। సరస్వత ఇదం। అస్యామిష్టౌకర్మసంపూర్త్యర్థం విష్ణుముద్దిశ్య స్రువాహుతిం హోష్యామి। విష్ణవేస్వాహా। శ్రీమహావిష్ణవ ఇదం। పూర్వవద్ధోమాపాస్యయ్య। అప్యాయతాం - అస్మిన్ అంతర్వేద్యూర్ధ్వస్తి...

ధ్రువయా సమిష్టయజుర్జుహోతి। మధ్యమే స్వాహా కారే బర్హి
రనుప్రహరతి। బర్హిర్ధ్రువాయా అధస్తాత్కృత్వా। దేవాగాతువి
దోగాతుం విత్వాగాతుమితమనస్పత ఇమన్నో దేవ దేవేషు యజ్ఞగ్ం
స్వాహా వాచస్వాహా వాతేధాస్వాహా। దేవేభ్యో గాతువిద్భ్యో యజ్ఞా
య పరమాత్మన ఇదం। వసుర్యజ్ఞో వసుమాన్ యజ్ఞస్తస్య మా యజ్ఞస్య
వసోర్వసుమతో వస్వాగచ్ఛతు పరమేశ్వరప్రసాదో మా ఆగచ్ఛతు। య
జ్ఞో మా ఆగచ్ఛతు। సమిష్టయజుర్హోత్రం యదియజమానః ప్రవసేత్।
ప్రజాపతేర్విభాన్నామ లోకస్తస్మిగ్ం స్త్వా దధామి సహ యజమా
నేన। ధ్రువాయాం యజమానభాగమవధాయ। సమిష్టయజుషా సహా
జుహ్వాయా ర్దేవాగాతు విద ఇత్యాది। అభిస్తృణీహి పరిధేహి వేదిం జా
మిం మా హిగ్ంసీరముయాశయా హా హోతృషదనా హరితాః సువర్ణా
నిష్కా ఇమే యజమానస్య బ్రధ్నే। హోతృషదనే వేది ముప
స్తీర్య। కో వో యుక్తే స వో విముంచతు। అంతర్వేది ప్రణీతా ఆసా
ద్య విముంచతి। అంతర్వేది ప్రణీతాస్వధ్వర్యుస్సంతతముదక ధారాగ్ం
స్రావయంతి యజమానో మంత్రాంజపతి। సదసి సన్మే భూయాస్సర్వ
మసి సర్వం మే భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా
మే క్షేష్ఠాః। ఆనీయమానాయాం జపతి। యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆ
త్మానం పునతే సదా। తేన సహస్రధారేణ। పావమాన్యః పునంతు
మా। ప్రాజాపత్యం పవిత్రం। శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం। తేన బ్ర
హ్మవిదో వయం। పూతం బ్రహ్మ పునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా
పునాతు। సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా। యమో రాజా ప్రమృణా
భిః పునాతు మా। జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు। ప్రాచ్యాం దిశి దే
వా ఋత్విజో మార్జయంతాం। దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో మా
ర్జయంతాం। ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతాం। ఉదీ
చ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతాం। ఊర్ధ్వా
యాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం। ఏతైర్యథాలిం

గంవ్యత్సచ్య। సాముద్రంవః ప్రహిణోమిస్వాం యోనిమపిగచ్ఛత అచ్ఛిద్రః ప్రజయాభూయాసం మాపరాసేచిమత్పయః శేషమంత శ్వేదినిసీద్య । యదప్సు తే సరస్వతిగోష్వశ్వేషుయన్మధు । తేనమే వాజినీవతి ముఖమంగ్ధిసరస్వతి । యాసరస్వతీవై శంభల్యాతస్యాం మేరాస్వతస్యాసై భక్షీయ్యతస్యాస్తే భూయిష్ఠభాజో భూయాస్మ ముఖంవిమృష్టే। ఏష వైదర్శపూర్ణమాస యోరవభృథః । యంద్వే వా మనుష్యేషూపవేషమభారయన్। యేఅస్మదపచేత సస్తానస్మభ్య మిహాకురు । ఉపవేషోపవిడ్ఢినః ప్రజాంపుష్టిమథోధనం ద్విపదోనశ్చ తుష్పదోధ్రువానసపగాన్కురు । పురస్తాత్ప్రత్యంచ ముత్కరఉపవే షగ్ స్థవిరుపత ఉపగూహతి । చతుష్పదీయమృక్। యానిఘర్మేకపా లాన్యుపచిన్వంతి వేధసః। పూష్ణస్తాన్యపివ్రత ఇంద్రవాయూవిముం చతాం। ఉభౌకపాలవిమోచనంజపతి । సంఖ్యాయైవా ద్వాసయతి యజమానస్య గోపీథాయ। అత్రాధ్వర్యోః కర్మసమాప్తిః। బ్రహ్మ। బ్రహ్మభాగోసి బ్రహ్మభాగంపాశ్నాతి। అయాడగ్నిర్జాతవేదా అంత రః పూర్వోఅస్మిన్నిషద్య । సన్వం స్వన్ననిగ్ సువిముచావి ముంచధ్మే హ్యస్మాసుద్రవిణం జాతవేదోయచ్ఛ భద్రంప్రణోయక్ష్యభి వస్యో అస్మిన్యజ్ఞేవస్వర్జ సుమత్యా వాజవత్యా। ఆహవనీయముపస్థాయ। యద్యేనం ప్రతిప్రాక్రామేత్సౌవంవిహిత మిష్టిపశుబంధానాం బ్రహ్మ త్వంబ్రహ్మత్వ । యజమానో దక్షిణోవేద్యం శేదక్షిణేన పదా చతు రో విష్ణుక్రమాన్క్రామతి। —౫— విష్ణోఃక్రమోస్యభిమాతి హాగాయత్రేణ ఛందసా పృథివీమనువిక్రమే నిర్భక్తస్స యంద్విష్మః। విష్ణోః క్రమోస్యభిమాతిహా త్రైష్టుభేనఛం దసాంతరిక్షమనువిక్రమే నిర్భక్తస్సయంద్విష్మః । విష్ణోఃక్ర మోస్యరాతీయతో హంతా జాగతేనఛందసాదివమను విక్రమే నిర్భ క్తస్సయంద్విష్మః । విష్ణోఃక్రమోసి శత్రూయతోహంతానుష్టుభేన ఛందసాదిశోమవిక్రమే నిర్భక్తస్సయంద్విష్మః । అగ్నినాదేవేనపృత

పాజయామి గాయత్రేణఛందసాత్రి వృతాస్తోమేనరథంతరేణ సా
మ్నావషట్కారేణవజ్రేణ పూర్వజాన్భ్రాతృవ్యానధరాన్పాదయా
మ్యవైనాన్బాధేప్రత్యేనాన్నుదేస్మిన్క్షయేస్మిన్భూమిలోకేయోస్మా
న్ద్వేష్టియంచవయంద్విష్మోవిష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రామామి । ఇం
ద్రేణదేవేనపృతనాజయామి త్రైష్టుభేనఛందసాపంచదశేనస్తోమేనబృ
హతాసామ్నావషట్కారేణవజ్రేణ సహజాన్భ్రాతృవ్యానధరా
న్పాదయామ్యవైనాన్బాధేప్రత్యేనాన్నుదేస్మిన్క్షయేస్మిన్భూమిలోకే
యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మోవిష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రా
మామి । విశ్వేభిర్దేవేభిఃపృతనాజయామి జాగతేనఛందసాసప్తదశే
నస్తోమేనవామదేవ్యేనసామ్నా వషట్కారేణవజ్రేణా పరజాన్భ్రా
తృవ్యానధరాన్పాదయామ్యవైనాన్బాధేప్రత్యేనాన్నుదేస్మిన్క్షయే
స్మిన్భూమిలోకేయోస్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మోవిష్ణోః క్రమేణా
త్యేనాన్క్రామామి । యేదేవాయజ్ఞహనః పృథివ్యామధ్యాసతే।
అగ్నిర్మాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతోవయం । యేదేవాయజ్ఞము
షః పృథివ్యామధ్యాసతే. । అగ్నిర్మాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృ
తోవయం । ఆగన్మమిత్రావరుణారాత్రీణాం భాగోయువయోర్యోఅ
స్తి । నాకంగృహ్ణానాస్సుకృతస్య లోకేతృతీయేపృష్ఠేఅధిరోచనేది
వః । యేదేవాయజ్ఞహనోంతరిక్షేమధ్యాసతే । వాయుర్మాతేభ్యో
రక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతోవయం। యేదేవాయజ్ఞముషోంతరిక్షేమధ్యా
సతే । వాయుర్మాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతోవయం । యాస్తే
రాత్రీస్సవితర్దేవయానీరంతరాద్యావాపృథివీవియంతి । గృహైశ్చస
ర్వైఃప్రజయాన్వగ్రేసువోరుహాణాస్తరతారజాంసి । యేదేవాయ
జ్ఞహనోదివ్యధ్యాసతే । సూర్యోమాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృ
తోవయం । యేదేవాయజ్ఞముషోదివ్యధ్యాసతే । సూర్యోమాతే
భ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతోవయం । యేనేంద్రాయసమభరః ప

యాగ్ం స్మృత్తమనుప్రవివేశా జాతవేదః । తేనాగ్నే త్వముతవర్ధయేమగ్ం
సజాతానాగ్ం శ్రైష్ఠ్య ఆధేహ్యేనం । అథాదిత్యముపతిష్ఠతే । అగ
న్మసువస్సువరగన్మ సందృశ స్తేమాఛిత్సియ త్తేతప స్తస్మై తేమావృ
క్షి సుభూరసి శ్రేష్ఠోరశ్మీనామాయుర్దా అస్యాయుర్మేదేహి ధీవ
ర్చోమేధా అసివర్చోమయిధేహీదమ మమామూష్యాయణం । భ్రాతృ
వ్యమాభ్యో దిగ్భ్యస్యై దివో స్మాదం తరిక్షాదస్యై పృథివ్యా అస్మా
దన్నాద్యాయన్నిర్భజామి నిర్భక్తస్సయంద్విష్మః । సంజ్యోతిషాభూ
మ। ఉద్యన్నద్యమిత్రమహః । సపత్నాన్మే అనీనశః । దివైనాన్విద్యు
తాజహి । నిమ్రోచన్నధరాన్కృధి । ఉద్యన్నద్యవినోభజహి । పి
తా పుత్రేభ్యో యథా దీర్ఘాయుత్వస్య హేశిషే । తస్యానోధేహిసూ

ర్య । ఉద్యన్నద్యమిత్రమహః । ఆరోహన్నుత్తరాందివం । హృద్రో
గంమమసూర్య । హరిమాణంచనాశయ । శుకేషుమే హరిమాణం।
రోపణాకాసుదధ్మసి । అథో హారిద్రవేషుమే । హరిమాణంనిదధ్మసి।
ఉదగాదయమాదిత్యః । విశ్వేనసహసాసహ । ద్విషంతంమమరంధ
యన్ । మోఅహంద్విషతోరధం । యోనశ్శపాదశపతః । యశ్చన
శ్శపతశ్శపాత్ । ఉషాశ్చతస్మైనిమ్రుక్చ।సర్వంపాపగ్ంసమూహతాం।
ఇాదీమాన్వృతమాన్వావర్తే। ప్రదక్షిణమావర్తతే। పుణ్యాభవంతు
యాలక్ష్మీః పరాభవంతుయాఃపాపి। ఇత్యుక్త్వా పునరావర్తతే । స
మహం ప్రజయాసం మయాప్రజానమఃహాగ్ రాయస్పోషేణసంమ
యారాయస్పోషః । ఇతిచ । సమిద్ధో అగ్నే దీదిహీనమేద్ధా తే అగ్నే
దీద్యాసం । ఆహవనీయముపసమింధే । వసుమాన్ యజ్ఞోవసీయా
న్భూయాసం । ఆహవనీయ్యముపతిష్ఠతే । యోనస్సపత్నో యోర
ణో మర్త్యోభిదాసతి దేవాః ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షా యతో మాతస్యోచ్ఛేషికిం
చన । ఇతిచ । అగ్నిపావమాన్యావిమేపుచా। అగ్నిపావమానీభ్యాం,
గార్హపత్యముపతిష్ఠతే । అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆసువోర్జమిషం
చనః । ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం । అగ్నే పవస్వస్వపా అస్మేవర్చస్సు

వీర్యం । గార్హపత్యముపసమింధే । దధత్పోషగ్ం రయిం మయి । అ
గ్నే గృహపతే సుగృహపతి రహంత్వయా గృహపతి నా భూయాసగ్ం
సుగృహపతిర్మయా త్వం గృహపతినా భూయాః । శతగ్ం హిమాస్తా
మాశిషమాశాస్తే । యజ్ఞేశ్వరశర్మణే జ్యోతిష్మత్తా మాశిషమాశా
స్తే । జ్యోతిషితింతవే త్వా యజ్ఞేశ్వరశర్మన్ననుమా తన్వాస్తినో దైవ్యా
స్తంతుర్మామనుష్యశ్ఛేది దివ్యాధామ్నా మ్యాఛిచ్ఛి మామాను
షాత్ అగ్నే వహ్నే స్వదితన్న స్తనయోపితుంపచ । శంతోకాయ తనువే
స్యోనః । దక్షిణాగ్నిముపసమింధే । పునర్గార్హపత్యముపతిష్ఠతి ।
జ్యోతిషితం తవే త్వా యజ్ఞేశ్వరశర్మం ననుమా తన్వాచ్ఛిం నో దివ్యస్తం
తుర్మా మనుష్యశ్ఛేది దివ్యాధామ్నా మాచిచ్ఛిమా మానుషాత్ ।
జ్యోతిషితం తవే ప్రతిపుతం మంత్రావృత్తిః । వేదముపస్థాదా
యాంతర్వేద్యాసినోతి మోఽహం జపతి । యేదేవా యజ్ఞహాన ఇత్యాది
సజాతానాన్ శ్రేష్ఠ్య ఆదిహ్యానమిత్యంతం । కస్త్వాయునక్తి స త్వా వి
ముంచతు । వ్రతం విసృజతి । అగ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం త
న్మేరాధి । వాయో వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । ఆ
దిత్య వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । వ్రతానాం వ్రతప
తే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । యజ్ఞో బభూవ స ఆబభూవ స ప్రజ
జ్ఞే స వావృధే । స దేవానామధిపతిర్బభూవ సో అస్మాగ్ం అధిపతీన్ క
రోతు వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాం । ప్రాఙ్ముదేత్య గోమతి— జప
తి । ఇగోమాగ్ం అగ్నావిమాగ్ం అశ్వియజ్ఞో నృవత్సఖా సదమిదం ప్రమృ
ష్యః । ఇడా వాగ్ం వేషా అసుర ప్రజావాందీయాన్ రయిం పృథుబుఘ్న స
భావాన్ । సంయజ్ఞపతిరాశిషా । యజమాన భాగం ప్రాశ్నాతి । ఇ
దగ్ం హవిః । ప్రాతర్దోహం । దధిక్రావ్ణ్ణో ఇతి దధి । యజ్ఞశ్చ మ
ఉపచమ ఆయుశ్చ మే బలం చ మే యజ్ఞం వా మే సంతిష్ఠస్వ యజ్ఞస్విష్టో మే
సంతిష్ఠస్వ యజ్ఞారిష్టో మే సంతిష్ఠస్వ । దర్శపూర్ణమాసాభ్యాగ్ం సో
మేన పశునా విష్ట్వా యజతి । వృష్టిం సిన్వృశ్చ మే సా స్నాన మ్యాతాత్సగ్య

ముపాగాం । అవటపస్పృశ్య । బ్రాహ్మణాన్ తర్పయిత్వా । అగ్నే
సమిత్యాదివిభిదక్షిణాంకుర్యాత్ ॥ హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు॥

ఆ ధా న ప న్న మ్.

హరిః ఓం । పూర్వేద్యుః ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వా॥ దర్భేష్వాసీనోద
ర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః పత్న్యాసహ ప్రాణానాయమ్య ।
దేశకాలౌ సంకీర్త్య సర్వకర్మర్ధ్యైః । పూర్వగ్ం సోమేనయక్ష్యమాణో
గ్నీనాధాస్యే । సర్వక్రత్వర్థం । యైరస్మ్యధికృతోయాగ్ంశ్చైశక్ష్యే
మిప్రయోక్తుమితిసంకల్ప్య । అయజ్ఞత్వాన్నవిద్యాత్ । అస్మిన్నా
ధానేఅగ్నీనాధాస్యే । ప్రథమాధానేఅధ్వర్యుంత్వా మహాంవృణే।
వృతోస్మికరిష్యామి। బ్రహ్మాణంత్వామహాంవృణే॥ హోతారంత్వా
మహాంవృణే । అగ్నీధంత్వామహాంవృణే । వృతోస్మికరిష్యామి । ఏ
వంబ్రహ్మాదీనాంవరణం । ప్రథమాధానేఅధ్వర్యుర్వైశ్వానర సూ
క్తంజపతి । వైశ్వానరోనఊత్యా ప్రయాతు పరావతః అగ్నిరుక్థేన
వాహసా । ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతిషస్పతిం । అజ
స్రంఘర్మమీమహే । వైశ్వానరస్యదగ్ం సనాభ్యోబృహదరిణా దేక
స్స్వపస్యయాకవిః । ఉభాపితరామహ యన్నజాయతాగ్ని ర్ద్యావా
పృథివీభూరిరేతసా । పృష్టోదివిపృష్టో అగ్నిః పృథివ్యాంపృష్టోవిశ్వా
ఓషధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసా పృష్టోఅగ్నిస్సనోదివా సరిషః
పాతునక్తం । జాతోయదగ్నే భువనావ్యఖ్యః పశున్నగోపా ఇర్యః
పరిజ్మా । వైశ్వానరబ్రహ్మణేవిందగాతుం యూయంపాతస్వస్తిభిస్సదా
నః । త్వమగ్నే శోచిషాశోశుచాన ఆరోదసీ అపృణాజాయమానః ।
త్వం దేవాగ్ం అభిశస్తేర ముంచోవైశ్వానర జాతవేదోమహిత్వా॥
అస్మాకమగ్నే మఘవత్సుధారయా నామిక్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం ।
వయంజయేమశతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానరవాజమగ్నే తవోతిభిః॥
వైశ్వానరస్య సుమతౌస్యామరాజాహి కంభువనానామభిశ్రీః । ఇతో
జాతోవిశ్వమిదం విచష్టే వైశ్వానరోయతతే సూర్యేణ । అధ్వర్యు॥

యో అశ్వత్థశ్శమీగర్భ ఆరురోహ త్వేసచా । తంతే హరామి బ్రహ్మణా యజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ । శమీగర్భస్యాశ్వత్థ స్యారణీ ఆహరతి । అశ్వత్థశమీగర్భస్యేతి వాజసనేయకం । అశ్వత్థాద్ధవ్య వాహాద్ధి జాతామగ్నేస్తనూం యజ్ఞియాగ్ం సంభరామి । శాంతియోనిగ్ం శమీగర్భమగ్నయే ప్రజనయితవ ఆయుర్మయి ధేహ్యాయు ర్యజమానే । యుగపదరణీ అభిమంత్ర్య సప్తపార్థివాత్సంభారానాహరత్యే పంచ వా సప్తవ్యాన్ । పంచ పంచ వా భూయసో వా పార్థివాన సంభారాన్సంభరేదితి వాజసనేయకం । వైశ్వానరస్య రూపం పృథివ్యాం పరిస్రసా । స్యోనమావిశంతు నః । సికతాః । యదిదం దివో యదదః పృథివ్యాస్సంజజ్ఞానే రోదసీ సంబభూవతుః । ఊషాన్కృష్ణమవతు కృష్ణ మూషా ఇహాభయోర్యజ్ఞియమాగమిష్ఠాః । ఊషాన్ । ఊతీః కుర్వాణో యత్పృథివీమచరో గుహాకార మాఖురూపం ప్రతీత్య । తత్తే న్యక్తమిహ సంభరంతశ్శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః । ఆఖుకరీషం । ఊర్జం పృథివ్యా రసమాభరంతశ్శతం జీవేమ శరదః పురూచీః । వంత్రీభిరనువిత్తం గుహాసు శ్రోత్రం త ఉర్వ్య బధిరా భవామః । వల్మీకవపాం । ప్రజాపతిస్సృష్టానాం ప్రజానాం క్షుధోపహత్యై సువితన్నో అస్తు । ఉపప్రభిన్నమిషమూర్జం ప్రజాభ్యస్సూదం గృహేభ్యో రసమాభరామి । సూదం । యస్య రూపం బిభ్రదిమామవిందద్గుహా ప్రవిష్టాగ్ం సరిరస్య మధ్యే । తస్యేదం విహతమాభరంతోఽచ్ఛంబట్కారమస్యాం విధేమ । వరాహవిహతం । యాభిరద్రుగ్ం హజ్జగతః ప్రతిష్ఠా ముర్వీమిమాం విస్వజనస్య భర్త్రీం । తా నశ్శివాశ్శర్కరాస్సంతు సర్వాః । శర్కరాః । అగ్నే రేతశ్చంద్రగ్ం హిరణ్యమద్భ్యస్సంభూతమమృతం ప్రజాసు । తత్సంభరన్నుత్తరతో నిధాయాతి ప్రయచ్ఛందురితింతరేయం । త్రీణిహిరణ్యశకలాన్నిధాయ । ఇత్యష్టౌ పార్థివాస్తూష్ణీం త్రీణిరజతశకలాంనిధాయ । యది పంచౌదుంబరాణి లోహశకలాని పంచమో భవతి । అశ్వోరూపంకృత్వాయదశ్వత్థేతిష్ఠస్సం వత్సరం దేవేభ్యో నిలాయ । తత్తే న్యక్త

మిహాస్సంభరం తత్కృతం జీవేమ శరదస్సవీరాః। ఆశ్వత్థం। ఊర్జః పృథి
వ్యా అధ్యుత్థితోఽసి వనస్పతే శతవల్శో విరోహ। త్వయా వయ మిష
మూర్జం మదంతో రాయస్పోషేణ సమిషా మదేమ। ఔదుంబరమ్।
గాయత్రియా హ్రియమాణస్య యత్తే పర్ణమపతత్ తృతీయస్యై దివో
ధి। సోఽయం పర్ణస్సోమపర్ణాద్ధి జాతస్తతో హరామి సోమపీథస్యావరు
ద్ధ్యై। దేవానాం బ్రహ్మవాదం వదతాం యదుపాశృణోస్సుశ్రవా వై
శ్రుతోఽసి। తతో మామావిశతు బ్రహ్మవర్చసం తత్సంభరంస్తదవరుం
ధీయ సాక్షాత్। ఏతాభ్యాం పాలాశపర్ణం। యయా తే సృష్టస్యా
గ్నేర్హేతిమశమయత్ప్రజాపతిః। తామిమాం ప్రహ్ణాయ శమీగ్
శాంత్యై హరామ్యహం। శమీం। యత్తే సృష్టస్య యతో వికంకతం
భా ఆర్ఛజ్జాతవేదః। తయా భాసా సమ్మిత ఉరున్నో లోక మనుప్రభా
హి। వైకంకతం। యత్తే తాంతస్య హృదయమాచ్ఛిందం జాతవేదో
మరుతోఽద్భిస్తమయిత్వా। ఏతత్తే తదశనే సంభరామి సాత్మా అగ్నే స
హృదయో భవేహ। అశనిహతస్య వృక్షస్య శకలం। యత్పర్యపశ్య
త్సరిరస్య మధ్య ఉర్వీమపశ్యజ్జగతః ప్రతిష్ఠామ్। తత్పుష్కరస్యాయత
నాద్ధి జాతం పర్ణం పృథివ్యాః ప్రథనగ్ం హరామి। పుష్కరపర్ణమేకం।
సంభారాంస్తూష్ణీమేకస్మిన్పాత్రే సంభృత్య। యం త్వా సమభరం జా
తవేదో యథా శరీరం భూతేషు న్యక్తం। స సంభృతస్సీద శివః ప్రజాభ్య
ఉరున్నో లోకమనునేషి విద్వాన్। సంభృత్య నిదధాతి। తతో నాందీ
ముఖం। మాతృశ్రాద్ధం తు పూర్వం స్యాత్ పితౄణాం తదనంతరం।
తతో మాతామహానాం చ వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతం। అగ్న్యర
ణ్యోర్హరణాది యంత్వా శ్రాద్ధం భవేన్నాందీముఖాభిధానం। ఉద్ధ
న్యమానం వపనం నిధానం బ్రహ్మౌదనాగ్నేరశనం చతుర్ష్వే॥ ఉద్ధ
న్యమానమస్యా అమేధ్యమపపాప్మానం యజమానస్య హంతు। శివా
నశ్శంతు ప్రదిశశ్చతస్రశ్శన్నో మాతా పృథివీ తోకసాతా। ప్రాచీన
ప్రవణం దేవయజనముద్ధత్యాపపరిస్పృశ్య। శన్నో దేవీరభిష్టయ ఇతి

శోధవంతుపితయే । శంయోరభిస్రవంతునః । అద్భిరవోక్ష్య । తస్మి
న్నుదీచీనవగ్ంశగ్ం శరణంకరోతీతి స్యాగ్రేణమధ్యమవగ్ంశం గార్హప
త్యాయతనం భవతి । తస్మాత్ప్రాచీనమష్టాసు ప్రక్రమేషు బ్రాహ్మణ
స్యాహవనీయాయతనమేకాదశసు రాజన్యస్య ద్వాదశసు వైశ్య
స్య చతుర్విగ్ంశత్యామపరిమితే యావదావా చక్షుషా మన్య
తే తస్మాన్నాతిదూరమాధేయ ఇతి సర్వేషామవిశేషేణ శ్రూయతే ద
క్షిణతః పురస్తాద్వితృతీయదేశే గార్హపత్యస్య నేదీయసి దక్షిణా
గ్నేరాయతనమన్యదాహవనీయాగార మన్యద్గార్హపత్య స్యాగ్రే
ణాహవనీయగ్ం సభాయాగ్ం సభ్యగ్ం స్థం పూర్వేణావసథ ఆవసథ్యః ।
ప్రాచీం విశ్చత్యతత్పశ్చాన్నధ్యాన్మన్యాంగులేనతు । సూత్రేణ ప్రథమయో
ర్గార్హపత్యాయతనముచ్యతే । తద్బహిః ప్రాక్పదాన్యష్టాగత్వా
తు చతురశ్రకం ద్విసూర్వ్యాంగుళమానేన కుర్యాదా । హవనీయకం
ప్రత్యగ్నేః ప్రాక్పదం గత్వా దక్షిణేన పదద్వయం । అంగుళ్యైకోనవిం
శత్యా మండలేస్థంతు దక్షిణా । చతుష్షష్ట్యంగుళం తిర్యక్ప్రత్యగ్నేః పు
రతో భవేత్ । పశ్చాదాహవనీయస్య చతుస్సార్ధ్యాంగుళం భవేత్ ।
పార్శ్వే సన్నమయేద్ద్విజం ద్వ్యంగుళాధిక సూత్రతః । వేద్యాయతనస
ర్వాణాం ద్విత్రిమేఖలకం క్రమాత్ । కేశశ్మశ్రు వపతే నఖాని నికృంతతే
స్నాత్వావాపత్నీ కేశవర్జం క్షౌమే వసానౌ జాయాపతి అగ్నిమాదధీ
యాతాం తే దక్షిణాకాలే స్వర్యవేదత్తో పరాహ్ణే ధవృక్ష స్థూర్వ్యా
పాసనాదగ్నిమాహృత్య । అపరేణగార్హపత్యం బ్రాహ్మణాదని క
మాధధాత్యౌపాసనం వా సర్వం నిర్మథ్యం వా । ప్రాచీః పూర్వా ముద
క్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్ । తతో దీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమా
రంభమాలిఖేత్ । అపాకత్రరోభ్యుక్ష్య నిధాయవహ్నిం ముక్తి స్పృశతే
వోక్షణతోయశేషం । ప్రాక్తోయమన్యం నిదధాత్యు దగ్వాయథాబ
హిస్స్యాచ్ఛపరిస్తరాణాం । ప్రాక్తోయనిధానాంత మగ్నిప్రతిష్ఠాపన
మగ్నిమలంకృత్య పరిస్తరణం । తతో జాయాపత్యోర్భోజనగ్ం సాయ

ష్టాప సనహోమహుతేవరేణ బ్రాహ్మణాదనికంలోహితే చర్మణ్యా
నడుహే ప్రాచీనగ్రీవముత్తరలోమ్నా పాచకేవానిశాయాం బ్రహ్మౌ
దనంచతుశ్శరావంనిర్వపతి । దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బా
హుభ్యాంపూష్ణోహస్తాభ్యాం బ్రహ్మణేప్రాణాయజుష్టంనిర్వపామి ।
దేవస్యత్వా= పూష్ణోహస్తాభ్యాంబ్రహ్మణేపానా యజుష్టంనిర్వపామి।
దేవస్యత్వా -- పూష్ణోహస్తాభ్యాం బ్రహ్మణేవ్యానాయజుష్టంనిర్వ
పామి । దేవస్యత్వా-- హస్తాభ్యాంబ్రహ్మణేజుష్టంనిర్వపామి । తూ
ష్ణీంవాసర్వాణితూష్ణీమవహత్య చతుష్పాదపాత్రేషుప చతిలప్రతూ
శయతినప్రస్రావయతినగాలయతి క్షీరేభవతీత్యే కేజీవతండులమివ
శ్రపయతీతివిజ్ఞాయతే ॥ ఉద్వాస్యోపాసనదర్వ్యాబ్రహ్మౌదనాదు
ద్ధృత్య । ప్రవేధసేకవయేమేధ్యాయవచోవందారు వృషభాయవృ
ష్ణే । యతోభయముభయంతన్నో అస్త్వవదేవాన్ యజెహేడ్యాం
త్వాస్వాహా । ప్రవేధసేబ్రహ్మణఇదం । వ్యుద్ధరణాదియాజమానంయ
జమానశ్చతుర్ధాబ్రహ్మౌదనాదుద్ధృత్య । ప్రభూతేనసర్పిషోపసిచ్య
శరోషంననుచ్ఛిందగ్గ్ శ్చతురుభ్యఆర్షేయేభ్యఋత్విగ్భ్య ఉపో
హ్యాత్యపాత్రాః పరిధమపిండాభవంత్య ప్రతిహాతాఃపాణయోధ్వర్యుర్గృ
హీంతపిండ ఏవఅథబ్రహ్మౌదనశేషగ్ సంకృష్యతస్మిన్నాజ్య శేష
మానీయతస్మిగ్ శ్చిత్రియాన్యాశ్వత్థస్యతిస్రస్త్రిస్రస్సమిధా ఆర్ద్రా
సపలాశాః ప్రాదేశ మాత్ర్యస్తిభగవత్యః । ఫలవత్యేవివత్తయతి । చి
త్రియాదశ్వత్థాత్సంభృతాబృహత్య శ్శరీరమభిసగ్ స్పృతాస్థ । ప్ర
జాపతినాయజ్ఞముఖేనసంమితాస్తి స్రిస్త్రివృద్భిర్మిధునాప్రజాత్యై।
చరుశేషెలోడఇత్యాధాద ధాతిఘృతవతీభిరాగ్నే యీభిర్గాయత్రీభి
ర్బ్రాహ్మణస్యత్రిష్టుగ్భిరాజన్యస్య జగతీభిర్వైశ్యస్య । సమిధాగ్నిం
దువస్యతఘృతైర్బోధయతాతిథిం । అస్మిన్ హవ్యాజుహోతన । అ
గ్నయఇదం । ఉపత్వాగ్నేహవిష్మతీర్ఘృతాచీర్యంతుహర్యత । జుష
స్వసమిధోమమ । అగ్నయఇదం । తంత్వాసమిద్భిరంగిరోఘృతేన

ర్ధయామసి। బర్హిష్మచ్ఛాయవిష్వ। అగ్నయఇదం। సమిత్స్రతి ప్రావత్సతరీర్దధాతి। అధ్వర్యోతిసోవత్సతరీస్తేదదామి। ప్రతిగృహ్ణామి। ప్రాశ్నంతిబ్రాహ్మణాఓదనం। ప్రాశితవద్భ్యస్సమానంవరందదాతిప్రాశితవంతోబ్రాహ్మణాస్సమానం వరందదామి। ప్రతిగృహ్ణామి। అధ్వర్యుః। ప్రజాఅగ్నేసంవాసయాశాశ్చ పశుభిస్సహ। రాష్ట్రాణ్యస్మా ఆధేహియాన్యాసన్సవితుస్సవె। ఉత్తరేణగార్హపత్యాయతనం కల్మాషమజంబధ్నాత్యథ యజమానోవ్రతముపైతివాచంచయచ్ఛతి। అనృతాత్సత్యముపైమిమానుషాద్దైవ్యముపైమి। వ్రతముపైతి। దైవీంవాచంయచ్ఛామి। వాచంచయచ్ఛతి। వీణాతూణవేనైనమేతాగ్ం రాత్రింయజమానం జాగరయంత్యపివానజాగర్తినవాచంచయచ్ఛతి। శల్కైరేతాగ్ం రాత్రిమేతమగ్నిమింధానాస్తే।శల్కైరగ్నిమింధానఉభౌలోకౌసనేమహం।ఉభయోర్లోకయోరుదృధ్వాతిమృత్యుంతరామ్యహం। ప్రతిశల్కంమంత్రావృత్తిః। తస్మిన్నుపప్యమరణీనిష్టపతి। జాతవేదోభువనస్యరేత ఇహసించతపసోయజ్జనిష్యతే। అగ్నిమశ్వత్థాదధిహవ్యవాహగ్ం శమీగర్భాజ్జనయన్ యోమయోభూః। అయంతేయోనిర్‌ఋత్వియోయతోజాతోఅరోచథాః। తంజానన్నగ్న ఆరోహాథానోవర్ధయారయిం। ఏతాభ్యామరణీనిష్టప్యాగ్నిమనుగమయ్యాథస్మకరోతి। అగ్నిరక్షాగ్ంసిసేధతిశుక్రశోచిరమర్త్యః। శుచిఃపావకయీడ్యః॥ అరణీఅభిమంత్ర్య। ద్యోహ్యాచతెదుగ్ధభృచ్ఛ్రర్వరీతే తేభాగధేయంప్రయచ్ఛామి। యజమానాయప్రయచ్ఛతి। మహీవిశ్పత్నీసదనెఋతస్యార్వాచీ ఏతంధరుణేరయీణాం। అంతర్వత్నీజన్యంజాతవేదసమధ్వరాణాంజనయథఃపురోగాం। అరణీఆహ్రియమాణే యజమానఃసమీక్షతె। ఆరోహతందశతగ్ం శక్వరీర్మమర్తెనాగ్నఆయుషావర్చసాసహ। జ్యోగ్జీవంతఉత్తరాముత్తరాగ్ం సమాందర్శమహం పుష్కణమానంయజ్ఞంయథాయజై। అరణీహస్తెద్వయోనప్రతిగృహ్యా।

ఋత్వియావతీస్థో అగ్నిరేతసౌగర్భం దధాథాం తేవామహందదే । తత్స
త్యం యద్వీరం బిభృథో వీరం జనయిష్యథః । తేమత్ప్రాతః ప్రజనిష్యే
థే తేమా ప్రజాతే ప్రజనయిష్యథః । ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన
సువర్గేలోకే । ప్రతిగృహ్యాభిమంత్రయతే యజమానః । మయిగృ
హ్ణామ్యగ్రే అగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ ।
మయిప్రజాం మయివర్చో దధామ్యరిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః ।
యోనో అగ్నిః పితరో హృత్స్వంతరమర్త్యో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । తమా
త్మన్పరిగృహ్ణీమహే వయం । మాసో అస్మాగ్ం అవహాయ పరాగాత్ ।
ఉభౌ జపతః । అపేత వీత వి చ సర్పతాతో యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూత
నాః । అదాదిదం యమోఽవసానం పృథివ్యా అక్రన్నిమం పితరో లోక
మస్మై । గార్హపత్యాయతనముద్ధత్యావ ఉపస్పృశ్య । శన్నో దే
వీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే । శం యోరభిస్రవంతు నః । అద్భిరవో
క్ష్య । ఏవం దక్షిణాగ్న్యాహవనీయసభ్యావసథ్యయోశ్చైవమ
నుపూర్వ్యాణ్యేవ వ్రతయుగ్ధ్వం కర్మాణి క్రియంతే । సికతానామర్ధం
ద్వైధం విభజ్యార్ధం గార్హపత్యాయతనే నివపత్యర్ధం దక్షిణాగ్నేశ్శి
ష్టార్ధమాహవనీయస్యైతేనైవ కల్పేన సర్వాన్వార్ధివాన్సంభారాన్ని
వపతి । అగ్నేర్భస్మాస్యగ్నేః పురీషమసి । సికతా నివపతి । సంజ్ఞాన
మసి కామధరణం మయి తే కామధరణం భూయాత్ । యదదశ్చంద్ర
మసి కృష్ణం । తదిహాస్తు । ఊషాన్నివపన్ననసాధ్యాయతి । ఉదేహ్యా
గ్నే అధిమాతుః పృథివ్యా విశ ఆవిశ మహతస్సధస్థాత్ । ఆఖుం త్వా
యోదధికే దేవయంతో హవ్యవాహం భువనస్య గోపాం ఆఖుకరీషం ।
యత్పృథివ్యా అనామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచా । తదగ్నిరగ్నయే దద
దాత్తస్మిన్నాధీయతామయః గార్హపత్యాయతనే వాల్మీకవపాం ని
వపతి । యదంతరిక్షస్యానామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచాం । తదగ్ని
రగ్నయే దదాత్తస్మిన్నాధీయతామయం । దక్షిణాగ్న్యాయతనే వాల్మీ
కవపాం నివపతి । యద్దివో నామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచా । తదగ్నిర

'గ్నయెదదాత్తస్మిన్నాధీయతామయం । ఆహవనీయాయతనే వాల్మీ
కవపాంనివపతి । ఉత్సముద్రాన్మధుమాగ్ం ఊర్మిరాగాత్సామ్రాజ్యా
యప్రతరాందధానః । అమీచయేమఘవానోవయంచేషమూర్జంమ
ధుమత్సంభరేమ । సూత్రం । ఇయత్యగ్రఆసీః । వరాహవిహతం । అ
దోదేవీప్రథమానా పృథగ్యద్దేవైర్న్యుప్తావ్య సర్పోమహిత్వా । ఆ
దృగ్హాధాశ్శర్కరాభిస్త్రివిష్టప్యజయోలోకాన్ప్రదిశశ్చతస్రః । పా
ప్మన్ । శర్కరాః । ద్వేష్యంచ మనసాధ్యాయతి । ఋతగ్గ్ంస్తృణామి
పురీషంపృథివ్యామృతేధ్యగ్నిమాదధేసత్యేధ్యగ్నిమాదధే । నిప
పునక్రమేణాయతనేషు సంభారాననువ్యూహతి । సంయావఃప్రియాస్త
నువస్సం ప్రియాహృదయానివః । ఆత్మావోఅస్తు సంప్రియస్సంప్రి
యాస్తనువోమమ । సంవస్సృజామి హృదయానిసగ్ంసృష్టంమనోఅ
స్తువసగ్ంసృష్టః ప్రాణోఅస్తువః । వానస్పత్యాగ్స్రుగ్ సృజ్యసికతావద్వి
భజ్యనివపతి । ఇతఃప్రథమంజజ్ఞేఅగ్నిస్స్వాద్యోనేరధి జాతవేదాః । స
గాయత్రియాత్రిష్టుభాజగత్యాదేవేభ్యోహవ్యం వహతుప్రజానన్ ।
నివపతి । యాస్తేశివాస్తనువోజాతవేదో యాఅంతరిక్షేదివియాఃపృథి
వ్యాం । తాభిస్సంభూయసగణస్సజోషా హిరణ్యయోనిర్వహహవ్య
గ్నే । గార్హపత్యాయతనే సౌవర్ణగ్ం హిరణ్యశకలముత్తరతస్సం
భారేషూపాస్యతి । చంద్రమగ్నించంద్రరథగ్ం హరిత్వచంవైశ్వానర
మప్సుషదగ్ంసువర్విదం । విగాహంతూర్ణింతవిషీభిరావృతంభూర్ణిందే
వాసఇహసుశ్రియందధుః । ఉపాత్తమనుమంత్రయతే । ద్వేష్యాయర
జతంప్రయచ్ఛతి । పాప్మనేరజతం । దక్షిణస్యాందిశిరజతశకలం నిర
స్యాపఉపస్పృశ్య । ఏవగ్ంసర్వేషూపాస్యకరోతి । బ్రాహ్మణాధని
ద్భస్మాపోహ్యాతస్మింఛమీగర్భాదగ్నింమంథత్యుద్ధృత్యసరళ్మిషుద
శవాత్రారణీసమవదధాతి । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యం । వాగ్వే
దిః । ఆధీతంబర్హిః । కేతోఅగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హో
తా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సామాధ్వర్యుః । సహాగ్నేగ్ని

నాజాయస్వసహరయ్యాసహపుష్ట్యా సహప్రజయాసహ వసుభిస్స
హబ్రహ్మవర్చసేన । ఏతేనసమంమంథనం కరోత్యుపశిష్టత్యశ్వోగ్నిం
మంథతిబలవతిజాతే। యజమానః॥ ఉపావరోహజాతవేదః పునస్త్వం
దేవేభ్యోహవ్యం వహాసఃప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ంరయిమస్మాసు
ధేహ్యజస్రోదీదిహినోదురోణే। నిర్వర్త్యమానమను మంత్రయతే
యజమానః । అత్రచతుర్హోతృన్ యాజమానంవాచయతి । చి
త్తిఃపృథివ్యగ్నిస్సూర్యం తేచక్షుర్మహాహావిర్హోతా । చిత్తిస్రుక్-
పామాధ్వర్యుః । పృథివీహోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ ।
బృహస్పతిరుపవక్తా । సూర్యంతేచక్షుః । వాతంప్రాణః । ద్యాంపృ
ష్ఠం । అంతరిక్షమాత్మా । అంగైర్యజ్ఞం । పృథివీగ్ంశరీరైః । మహా
హావిర్హోతా । సత్యహావిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్ । అ
చ్యుతమనాఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభి
గరౌ । అయాశ్చఉద్గాతా । అజంనగ్నిః పూర్వ్యః పూర్వేభ్యః పవమా
నశ్శుచిః పావకఈడ్యః । జాతమభిమంత్రయతే జాతేయజమానోవ
రందదాతి । అధ్వర్యోవరంతేదదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । జాతంయజ
మానోభిప్రాణితి ప్రజాపతేస్త్వాప్రాణేనాభిప్రాణిమిపూష్ణః పోషేణ
మహ్యందీర్ఘాయుత్వాయశతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్యఆయుషే
వర్చసేజీవాత్వైపుణ్యాయ । ఉపర్యగ్నేరుచ్ఛ్వసతి । అజీజనన్నమృ
తంమర్త్యాసోస్రేమాణంతరణింవీడుజంభం । దశస్వసారోఅగ్రువస్స
మీచీః పుమాగ్ంసంజాతమభిసగ్ంరభంతాం । జాతమధ్వర్యురంజలి
నాప్రతిగృహ్య । సంమ్రాడసివిరాడసి సారస్వతౌత్వోత్సౌ సమింధా
తామన్నాదంత్వాన్నపత్యాయ । ఉపసమిధ్య । అత్రైనంప్రాంచముద్ధృ
త్యాసీసస్సర్వేషాంమంత్రాణా మంతేనయథర్త్వాధానేన ప్రథమ
యావ్యాహృత్యా ద్వాభ్యాంవాప్రథమాభ్యాంచసర్వ రాజ్ఞీభ్యాం
ప్రథమేనచఘర్మశిరసా । వ్యాహృతీస్సర్పరాజ్ఞీ ఘర్మశిరాగ్ంసీతిసో
స్వేష్వాధానేషుయజమానోను మంత్రయతే । అత్రాశ్వస్యావారంభో

సుంయజమానపత్న్యైః। అంగిరసాంత్వా దేవానాంవ్రతపతే వ్రతే
నాదధామి। భూః। భువః। భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాఽన్తరిక్షం
మహిత్వా। ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాదధే।
ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరంపునః। పితరంచ ప్రయంత్
సువః। ఘర్మశ్శిరస్తదయమగ్నిః। సంప్రియః పశుభిర్భువత్। ఛ
ర్దిస్తోకాయతనయాయయచ్ఛ। సయజమానః। యాస్తే శివాస్తనువో
జాతవేదో యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః। తాభిస్సంభూయ సగణస్స
జోషా హిరణ్యయోనిర్వహ హవ్యమగ్నే। ప్రాణంత్వామృత ఆదధా
మ్యన్నాదమన్నాద్యాయ గోప్తారంగుప్త్యై। దివస్త్వా వీర్యేణ పృథి
వ్యై మహిమ్నా। అంతరిక్షస్య పోషేణ పశూనాం తేజసా సర్వపశు
మాదధే। అగ్నే గృహపతే హే బుధ్నియః। పరివద్యద్దివః పృథివ్యాః
పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ పృథివ్యాస్త్వా మూర్ధన్నా
దధామి యజ్ఞియే లోకే యో నో అగ్నే నిష్ట్యో యోఽనిష్ట్యోఽభి దాసతీదమ
హంతంత్వయాభినిదధామి। గార్హపత్యాయతనే సంభారేషు నిదధా
తి। సుగార్హపత్యో విదహం నరాతీరుషస శ్రేయసీ శ్రేయసీర్దధత్।
అగ్నే సపత్నాఁ అపబాధమానో రాయస్పోషమిషమూర్జమస్మాసు
ధేహి। అధీయ్యమానమనుమంత్రయతే యజమానః। ఘర్మశిరాగ్
షి చైనమధ్వర్యుర్వాచయతి। ఘర్మశ్శిరస్తదయమగ్నిః। సంప్రియః ప
శుభిర్భువత్। ఛర్దిస్తోకాయతనయాయయచ్ఛ। వాతః ప్రాణస్తద
యమగ్నిః। సంప్రియః పశుభిర్భువత్। స్వదితంతోకాయతనయాయ
పితుంపచ। అర్కశ్చక్షుస్తదసౌ సూర్యస్తదయమగ్నిః। సంప్రియః
పశుభిర్భువత్। యత్తే శుక్ర శుక్రంవర్చశ్శుక్రాతనూః। శుక్రంజ్యోతి
రజస్రం। తేనమేదీదిహి తేనత్వాదధే। అగ్నినాగ్నే బ్రహ్మణా। అథశ
మవహూతాసః। సర్వ్యాషధీరాజ్యమిశ్రాః కృత్వాజుహ్వాజుహోతి।
ఆసీనః। యాతే అగ్నే పశుషు పవమానా ప్రియాతనూర్యా పృథివ్యాం
యాగ్నౌ యారథంతరే। యాగాయత్రే ఛందసి తాంత ఏతే నావ

యజేస్వాహా । అగ్నేః పవనాయై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । యా తే అగ్నే పృ్సపావకా ప్రియా తనూరన్తరిక్షే యా వాయౌ యా వామదేవ్యే । యా త్రైష్టుభే ఛందసి తాం తయ తేనావయజే స్వాహా । అగ్నేః పావకాయై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । యా తే అగ్నే సూర్యే శుచిః ప్రియా తనూర్దివి యాదిత్యే యా బృహతి । యా జాగతే ఛందసి తాం తయ తేనావయజే స్వాహా । అగ్నేశ్శుచ్యై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । సమిథ ఆధథాతీత్యేకే । సర్వత్రాహితమగ్నిగ్ం శమనహోమాత్పూర్వం నస్పృశేత్ । అర్ధోదితే సూర్య ఆహవనీయమాదధాత్యుదితే బ్రహ్మవర్చసకామస్య గార్హపత్యాత్ ప్రణయనీయమాశ్వత్థమిధ్మమాదీపయతి సికతాశ్చోపయమనీరుపకల్పయతే తముద్యచ్ఛతి । ఓజసే బలాయ త్వోద్యచ్ఛే వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే । సపత్నతూరసి వృత్రతూర్యస్తే దేవేషు మహిమా సువర్గః । యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః పుష్టిర్యా తే మనుష్యేషు ప్రథే । తయా నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి దివః పృథివ్యాః పర్యన్తరిక్షాత్ । వాతాత్పశుభ్యో అధ్యోషధీభ్యో యత్ర యత్ర జాతవేదస్సంబభూథ । తతో నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి । ఉదు త్వా విశ్వే దేవా అగ్నే భరంతు చిత్తిభిః । స నో భవ శివతమస్సుప్రతీకో విభావసుః । ఏతాభిస్సప్తభిరుపరి వాగ్నిముద్యచ్ఛత్యుద్యత ఉపయమనం ధారయత్యథాశ్వస్య దక్షిణే కర్ణే నిహితముఖం యజమానమగ్నిం తనూర్వాచయతి । యా వాజిన్నగ్నే పశుషు పవమానా ప్రియా తనూస్తామావహ । యా వాజిన్నగ్నే రప్సు పావకా ప్రియా తనూస్తామావహ । యా వాజిన్నగ్నే సూర్యే శుచిః ప్రియా తనూస్తామావహ । ధారయత్యేవాగ్నిమథాగ్నిం ప్రోక్ష్య లౌకికమగ్నిం మాహృత్య ఉపధిత్వా గార్హపత్యో ర్ధ్వగ్ం రాసీనో దక్షిణాగ్నిమాదధాతి ద్వితీయయా వ్యాహృత్యా తిసృభిస్సార్పరాజ్ఞీభిర్ద్వితీయేన చ యజుర్మశిరసా । అత్రాన్వాధంభో యం యజమానపత్న్యౌః । అంగిరసాం త్వా దేవానాం వ్రతపతే వ్రతేనా దధామి । భువః । భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణా ।

తరిక్షంమహిత్వా। ఉపస్థేతే దేవ్యదితే౽గ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాద
ధే। ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసదన్మాతరంపునః। పితరంచప్ర
యన్ త్సువః। త్రిగ్ంశద్ధామవిరాజతి వాక్పతంగాయశిశ్రియే।
ప్రత్యస్యవహద్యుభిః। వాతః ప్రాణస్తదయమగ్నిః। సంప్రియఃపశు
భిర్భువత్। స్వదితంతోకాయతనయాయపితుంపచ। నయజమానః।
యాస్తేశివాస్తనువో జాతవేదో యాఅంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః। తాభి
స్సంభూయసగణస్సజోషా హిరణ్యయోనిర్వహహవ్యమగ్నే।
వ్యానంత్వామృత ఆదధామ్యన్నాదమన్నాద్యాయగోప్తారంగుప్త్యై
దివస్త్వావీర్యేణ పృథివ్యై మహిమ్నా। అంతరిక్షస్య పోషేణప
శూనాంతేజసా సర్వపశుమాదధే। అగ్నేన్నపామయో భువస్సు
శేవధిః। పృథివ్యాః పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ పృథి
వ్యాస్త్వామూర్ధంత్స్వాదయామియజ్ఞియేలోకేయోనోఅగ్నేవిష్ట్యేయా
విష్ట్యేబిదాసతీదమహంతంత్వయాభినిదధామి। దక్షిణాగ్నియాయత
నేసంభారేషునిదధాతి। పూర్వవచ్చమనహోమః। ఆగ్నీధ్రఏవజ
హోతి। వామదేవ్యమభిగాయత ఉద్ధ్రియమాణే। ప్రాచీమనుప్రది
శంప్రేహివిద్వానగ్నేరగ్నేపురోఅగ్నేర్భవేహ। విశ్వాఆశాదీద్యా
నోవిభాహ్యూర్జం నోధేహి ద్విపదేచతుష్పదే। విక్రిమస్వమ
హాగ్ం అసివేదిషన్మానుషేభ్యః। త్రిషులోకేషు జాగృహిప్రజయాచ
ధనేనచ। ఇమాఉమాముపతిష్ఠంతు రాయఆభిః ప్రజాభిరిహసంవ
సేయ। ఇహో ఇడాతిష్ఠతు విశ్వరూపీమధ్యే వసోర్దీదిహిజాతవే
దః। ప్రాంచోశ్వప్రథమా అభిప్రవ్రజంతి। దక్షిణతో బ్రహ్మారథగ్ం
రథచక్రం వ్యావర్తయతి యావచ్చక్రంత్రిః పరివర్తతే షట్కృత్వో
దేవ్యస్యా। జానుదఘ్నే ధారయమాణ స్తృతీయమధ్వనో౽గ్నిగ్ం హరతి
నాభిదఘ్నే ద్వితీయమాస్యదఘ్నే తృతీయం నకర్ణదఘ్నమద్యోగ్ర
హ్ణాతి యద్యుద్గృహ్యానిగృహ్ణీయాన్ముఖేన సంమాయాదధ్యాన్నాగ్ని
ష్టూదిత్యంచ వ్యవేయాదక్షిణతః పరిగృహ్యాహరత్యర్ధార్ధే యజమా

సో వరం దదాతి । అధ్వర్యో వరం తే దదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । అర్ధార్ధ
హిరణ్యం విధాయ । వాసోభిబ్భిశ్చ ప్రతిష్ఠా సంక్రమణః । అతిక్రామతి
ప్రాంచమశ్వం । అశ్వత్థాద్వ్యశ్వాః పృతానామరాతి స్తదగ్ని రాహ
తదు సోమ ఆహ । బృహస్పతిస్సవితా తన్మ ఆహ పూషామాధాత్సుకృ
తస్యలోకే । దక్షిణేన పుచ్ఛోత్తరతస్సంభారాక్రయతి । యథాహిత
స్యాగ్నేరఙ్గారానశ్వపదస్తే రంనితి ప్రదక్షిణమావర్తయిత్వా । యద
క్రందః ప్రథమం జాయమాన ఉద్యన్త్సముద్రాదుత వా పురీషాత్ ।
శ్యేనస్య పక్షా హరిణస్య బాహూ ఉపస్తుతం జనిమ తత్తే అర్వన్ । పు
నరేవాక్రమయతి । ప్రాఙ్ముఖస్యాశ్వస్యాథ యజమానశ్శివా జపతి ।
యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । విరాట్చ స్వరాట్చ । తే మా విశతాం తే
మా జిన్వతాం । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । సంరాట్చాభిభూశ్చ । తే
మా విశతాం తే మా జిన్వతాం యే తే అగ్నే శివే తనువౌ విభూశ్చ పరిభూ
శ్చ । తే మా విశతాం తే మా జిన్వతాం । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । ప్రభ్వీచ
ప్రభూతిశ్చ । తే మా విశతాం తే మా జిన్వతాం । యాస్తే అగ్నే శివా స్తను
వః । తాభిస్త్వాదధే । యాస్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః । క్షుచ్చ తృష్ణా చ ।
అస్నుక్చానాహుతిశ్చ అశనయా చ పిపాసా చ । సేదిశ్చామతిశ్చ ।
ఏతాస్తే అగ్నే ఘోరా స్తనువః । తాభిః పాప్మానం గచ్ఛ । యోఽస్మాం
ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః । స్నిహితిశ్చ స్నీహితిశ్చ । ఉష్ణా
చ శీతా చ । ఉగ్రా చ భీమా చ । సదామ్నీ సేదిరనిరా । ఏతాస్తే అగ్నే
ఘోరా స్తనువః । తాభిః పాప్మానం గచ్ఛ । యోఽస్మాన్ద్వేష్టి । యం చ
వయం ద్విష్మః । ఇతి శత్రుపరాభవతి । యదిదం దివో యదదః । పృథి
వ్యాస్సంవిదానే రోదసీ సంబభూవతుః । తయోః పృష్టే సీదతు జాత
వేదాశ్శంభూః ప్రజాభ్యస్తనువే స్యోనః । అగ్నిమభిమంత్ర్య । పుర
స్తాత్ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్నాహవనీయమాదధాతి । సర్వాభిర్వ్యాహృతి
భిస్సర్వాభిస్సర్పరాజ్ఞీభిస్తృతీయేన చ ధర్మశిరసా । అత్రాన్వారంభో
యజమానపత్న్యోః । అంగిరసాం త్వా దేవానాం వ్రతపతే వ్రతే

శినాదధామి । భూర్భువస్సువః భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరి క్షంమహిత్వా... వ్యక్షస్యహిమస్సువః । అర్కశ్చక్షు స్తదసౌ సూర్య స్తదయమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । యత్తేశుక్రశుక్రం వర్చ శ్శుక్రాతనూశ్శుక్రం జ్యోతిరజస్రం। తేనమేదీదిహి, తేనత్వాదధేగ్ని నాగ్నేబ్రహ్మణా । సయజమానః । యాస్తేశివా స్తనువో జాతవేదో యాఅంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః । తాభిస్సంభూయసగణస్స జోషాహిర ణ్యయోనిర్వహ హవ్యమగ్నే అపానంత్వామృత ఆదధామ్యన్నా దమన్నాద్యాయగోప్తారం గుప్త్యై । దివస్త్వా వీర్యేణపృథివ్యై మహిమ్నా । అంతరిక్షస్యపోషేణపశూనాంతేజసాసర్వపశుమాద ధే। అగ్నేసంమాడ్డైకపాదాహవనీయదివః— తంత్వయాభిసిదధా మి। ఆహవనీయాయతనేసంభారేషునిదధాతి । యజమానస్వాయ తనఉపవిశ్య । ఆనశేన్యానశేసర్వమాయుర్వ్యానశే । అహంత్వద స్మిమదసిత్వమేతన్మమాసియోని స్తవయోనిరస్మి । మమైవసన్వహ హవ్యాన్యగ్నేపుత్రః పితేలోకకృజ్జాతవేదః। ఆధీయమానమనుమం త్రయతేయజమానః । పూర్వవచ్ఛమనహోమః । త్రిస్త్రిసఆశ్వ త్థస్సమిధపక్షైకస్మిన్న్యాదధాత్యాహవనీయేవాతి త్రః । అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆసువోర్జమిషం చ నః। ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం। అగ్నయే పవమానాయేదం। అ గ్నేపవస్వ స్వపాఅస్మేవర్చస్సువీర్యం। దధత్పోషగ్ం రయిమ్మయి। అగ్నయేపవమానాయేదం। అగ్నిరృషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః। తమీమహేమహాగయం। అగ్నయేపవమానాయే దం। శమీమయ్యో ఘృతాన్వక్తాస్తిస్రృభిస్త్రిసప్తైకస్మిన్న్యాద ధా త్యాహవనీయేవాతిత్రః। సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదారదుపాగ్ం శునాసమమృతత్వమానట్। ఘృతస్యనామగుహ్యం యదస్తిజిహ్వా దేవానామమృతస్యనాభిః। ఆదిత్యాత్మనబ్రహ్మణ ఇదం। వయంనామ ప్రబ్రవామఘృతేనాస్మిన్యజ్ఞేధారయామానమోభిః। ఉపబ్రహ్మాశృణ

వచ్ఛస్యమానంచతుశ్శృంగోవ మీద్గౌరవగత్ । యజ్ఞాత్మనే బ్రహ్మణఇదం । చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదాద్వేశీర్ షేసప్తహస్తాసోఅస్య । త్రిధాబద్ధోవృషభో రోరవీతిమహోదేవో మర్త్యాగ్ అవివేశ । దేవాత్మనే బ్రహ్మణఇదం । ఏవంహానావృత్తిః యాన్సమిధోఽభ్యత్వాన్యక్త్వావ । ప్రేద్ధోఅగ్నే దీదిహిపురో నోఽజస్రయాసూర్మ్యాయవిష్ఠ । తాగ్ శశ్వంతఉపయంతివాజాః । ఔదుంబరీగ్ సమిధమాదధాతి । అగ్నయఇదం । విధేమతేపరమేజన్మన్నగ్నే విధేమస్తోమైరవరేసధస్థే । యస్మాద్యోనేరుదారిథాయజేతం ప్రత్వేహవీగ్ షిజుహురేసమిద్ధే నెక:శతీ । అగ్నయఇదం । తాగ్ సవితుర్వరేణ్యస్యచిత్రామాహంవృణేసుమతిం విశ్వజన్యాం । యామస్యకణ్వోఅదుహత్ప్రపీనాగ్ సహస్రధారాం పయసామహీంగాం । శమీమయీం । సవిత్రఇదం । తతస్తూష్ణీం మగ్నిహోత్రం జుహోత్యపివాద్వాదశగృహీతేనస్రుచంపూరయిత్వా । ప్రజాపతింమనసాధ్యాయన్ జుహోతి । సాగ్నిహోత్రస్యస్థానేభవతి । స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । అథయజమానో ఘోరాజ్జపతి । యాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిఃపాప్మానంగచ్ఛ । యాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । క్షుచ్చతృష్ణాచ । అస్తుక్చానాహుతిశ్చ । అశనయాచపిపాసాచ । సేదిశ్చామతిశ్చ । ఏతాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిఃపాప్మానంగచ్ఛ । యోస్మాన్ద్వేష్టి । యంచవయాంద్విష్మః । స్త్రిక్ఛ - ద్విష్మః । ద్వాదశగృహీతేనస్రుచంపూరయిత్వా । సప్తతేఅగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తర్ షయస్సప్తధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి । సప్తయోనీరాపృణస్వాఘృతేనస్వాహా । సప్తవత్యాపూర్ణాహుతింజుహోతి । అగ్నయేసప్తవతఇదం । హుతాయాంయజమానోవరందత్వాశివాజపతి । యేతేఅగ్నేశివేతనువా - తాభిస్త్వాదధే । శివాజపాంతమగ్న్యాధేయగ్ శివాజపాం తెవిజ్ఞాత ప్రాయశ్చిత్తాని యద్యగ్న్యాధేయమసూర్యోవావిస్యాదుద్వయం తమసస్పర్యు దుత్యం చిత్రందేవానామిత్యే

హుతీర్జుహుయాత్ । అనాజ్ఞాతంపురుషసంమితోయత్పాకత్రాత్వం నోఽగ్నే సత్వంనోఽగ్నఅభిర్గీర్భిరిదం విష్ణుర్వ్యా హృతీర్విహృతాన మస్తాశ్చజుహుయాత్ । అస్మిన్నాధానేయజుర్భేష ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే । భువస్స్వాహా । దక్షిణాగ్నౌ వాయవఇదం । అస్మిన్నాధానే సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ఆహవనీయే ప్రజాపతయఇదం । జుహ్వాగ్ సకృద్గృహీత్వా । యేఅగ్నయోదివో యేపృథివ్యాస్స మాగచ్ఛం తీషమూర్జందుహానాః । తేఅస్మాఅగ్నయోద్రవిణం । ధత్తేష్టాఃప్రీతాఆహుతి భాజోభూత్వాయథాలోకం పునరస్తంపరేతస్వాహా । అగ్నిభ్యఇదం । అథవిరాట్క్రమైర్యజమానఉపతిష్ఠతే । అథర్వపితుంమే గోపాయాన్నం ప్రాణేనసంమ్మితంత్వాయాగ్ స్తాఇషమూర్జంమదం తోరాయస్పోషేణసమిషామదేమ । అన్వాహార్యపచనం॥ నర్యప్రజాంమెగోపాయ మూలంలోకస్యసంతతిం। ఆత్మనో హృదయాన్నిర్మితాం తేపరిదదామ్యహం । గార్హపత్యం । శగ్గ్స్యపశూన్మే గోపాయవిశ్వరూపంధనంవసు। గృహాణాంపుష్టిమానందంతాగ్ స్తేపరిదదామ్యహం । ఆహవనీయం । పంచదాగ్నీన్వ్యైక్రామద్విరాట్సృష్టా ప్రజాపతేః । ఊర్ధ్వారోహద్రోహిణీయోనిరగ్నేఃప్రతిష్ఠితిః । సర్వాన్ । ఇత్యాధానమ్ సమాప్తం.

అథ పావమానేష్టిః.

అపరేణగార్హపత్యం దర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య । సంకల్పంకరోతి । ఆద్యావేతిపఠమాత్రిత్యపావమాన్యాదీనిత్రీణిహవీగ్ ష్యైంద్రాగ్నఆదిత్యేచాగ్నేయే నసహసమాన తంత్రేణకుర్వం । నిష్ట్యాయత్న్యై । పత్నీ । కుర్వతీష్ట్యాయత్న్యై । విద్యుదసి । అధ్యయజ్ఞాయ । ఇమామూర్జం పంచదశీం । ఐష్టగ్ హవిః । అంతరాగ్నీ ఇత్యాది । ఐంద్రాగ్నస్యముఖ్యత్వాదమావాస్యంతంత్రం । అన్వాధాయ ప్రతిపవేశః । సప్తదశసామిధే

న్యః । అదిత్యై రాస్నాసి । యత్కృష్ణోరూపం కృత్వా ప్రావిశస్త్వంప
వనస్పతీన్ । తతస్త్వాం త్రయోనిగ్ శతిధా సంభరామిసుసంభృతా ।
దేవపురశ్చరసఘ్యాసంత్వా । అనధో నిదధాతి । ఇధ్మప్రవ్రశ్చనాని
దధాతి । వేదంకృత్వా వేదిః । త్వయా వేదిమిత్యాది । యేనకేనచి
త్కాష్ఠేనోపవేష కరణములుకృత్య పరిస్తరణం । దేవాదేవేషుకర్మ
ణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే । త్రిచత్వారిగ్ శత్కపాలానిస్థాలీస్ఫ్య
శ్చద్వంద్వమన్వా హార్యస్థాలీవర్జమితరాణిప్రకృతివత్ । పవిత్రకర్ణాదీ
నిర్వాపకాలే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయేజుష్టంనిర్వ
పామ్యగ్నయేపవమానా యజుష్టం నిర్వపామ్యగ్న యేపావకాయజు
ష్టంనిర్వపామ్యగ్నయేశుచ యేజుష్టంనిర్వపామీంద్రాగ్నిభ్యాంజుష్టంని
ర్వపామ్యదిత్యైజుష్టం నిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది ॥ అదిత్యా
స్త్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నే హవ్యగ్ రక్షస్వాగ్నే పవమానహవ్యగ్ రక్ష
స్వాగ్నే పావకహవ్యగ్ రక్షస్వాగ్నే శుచేహవ్యగ్ రక్షస్వేంద్రాగ్నీహ
వ్యగ్ రక్షే ధామతిథేహవ్యగ్ రక్షస్వశశూకాయామిత్యాది । ప్రోక్షి
తాస్థేత్యంతంకృత్వా । క్లుప్తిసామానసీభ్యామగ్నీన్ । యజమానఉప
తిష్ఠతే । క్లుప్తిసామనస్యావిమేబుచా । కల్పేతాం ద్యావాపృథివీక
ల్పం తామాపఓషధీః కల్పంతామగ్నయః పృథఙ్మమజ్యైష్ఠ్యాయస
వ్రతాఃయెగ్నయస్సమనసోం తరాద్యావాపృథివీవాసంతికావృతూఅ
భికల్పమానా ఇంద్రమివ దేవాఅభిసంవిశంతు । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యా
మీత్యాది । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయేవోజుష్టంప్రో
క్షామ్యగ్నయేపవమానాయవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నయేపావకాయ
వోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నయే శుచయేవోజుష్టం ప్రోక్షామీంద్రాగ్ని
భ్యాంవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యదిత్యై వోజుష్టం ప్రోక్షామి । కృష్ణాజినా
దానాది । ఉత్కరేత్రిన్నినీయ । యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం । ఇదమ
గ్నేరగ్నేఃపవమానస్యాగ్నేః । పావకస్యాగ్నేశ్శుచేరింద్రాగ్నియోః ।
పురోడాశార్థాన్ । ఇదమదిత్యాః । చర్వర్థాన్ । కృష్ణాజినాదానా

ది । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయే జుష్టమధివపామ్యగ్న
యేపవమానాయజుష్ట మధివపామ్యగ్నయే పావకాయజుష్టమధివపా
మ్యగ్నయేశుచయేజుష్ట మధివపామీంద్రాగ్నిభ్యాం జుష్టమధివపా
మిధ్రాస్యమసీత్యాది । కపాలానాముపధాన కాలేచతుర్ణామష్టావుప
ధాయఐంద్రాగ్నస్యాష్టా వుపధాయతూష్ణీగ్ంత్రీణి । కపాలానాముప
ధానకాలెపశ్రిధమేన కపాలమంత్రేణ చరుస్థాలీముపదధాతి । ధ్రువో
సీతిమంత్రగ్ సన్నమతి । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయేజు
ష్టగ్ సంవపామ్యగ్నయె పవమానాయజుష్టగ్ స వపామ్యగ్నయేపా
వకాయజుష్టగ్ సంవపామ్యగ్న యేశుచయేజుష్టగ్ సంవపామీంద్రా
గ్నిభ్యాజుష్టగ్ సంవపామి । తూష్ణీగ్ సర్వం । పిష్టానాముత్ప
వన కాలేతండు లానుత్పునాతి । స్థాల్యాం ఘృతమాసిచ్య । దే
వో వ స్స వి తో త్పు నా తు ... అ చ్ఛి ద్రే ణ ప వి త్రే ణ ।
వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః । మఖస్యశిరోసి । యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం ।
త్రిః । యథాభాగంవ్యావర్తేథాం । ఇదమగ్నేశ్శుచేః । ఇదమింద్రా
గ్నియోః । ఇదమహాగ్ సేనాయాఇత్యాది । ఘర్మోసివిశ్వాయుః । అ
ధిశ్రయణకాలే । అధిశ్రయణమంత్రేణతండులానావపతి । ప్రథనాదిపు
రోడాశానాం । అంతరితగ్ రక్షఇతిసర్వేషాం । అప్యలేపంనినీయ ।
తూష్ణీగ్స్ఫ్యమాదాయ । బ్రహ్మన్నుత్తరమిత్యాది । ఉద్వాసనకా
లే । ఆప్యాయతాంఘృతయోనిః । తేజసాగ్నయేజుష్టమభిఘారయా
మి । ఆప్యాయతాం — తేజసాగ్నయేపవమానాయజుష్టమభిఘార
యామి । ఆప్యాయతాం — తేజసాగ్నయేపావకాయ జుష్టమభిఘార
యామి । ఆప్యాయతాం = తేజసాగ్నయేశుచయే జుష్టమభిఘార
యామి । తూష్ణీమైంద్రాగ్నం । ఆప్యాయతాం— తేజసాదిత్యైర్జుష్ట
మభిఘారయామి । స్యోనంతఇత్యాది । ఆర్ద్రోర్భువనస్యేతిచరోరుద్వా
సనం । ప్రియేణేత్యాసాదనం । యజ్ఞోసీతిపంచకృత్వః । అయంయ
జ్ఞో యోనః కనీయోమమాగ్నేపంచహోతా । వేదినిధానాది । ఆజ్య

భాగాభ్యాం ప్రచర్య । అగ్నయేను బ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు
శ్రౌషట్ । అగ్నిం యజ । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహం దేవయజ్యయా
న్నాదో భూయాసం । అగ్నయే పవమానాయాను బ్రూహి । ఆ
శ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నిం పవమానం యజ । అగ్నయే పవ
మానాయేదం । అగ్నేః పవమానస్యాహం దేవయజ్యయాన్నాదో
భూయాసం । అగ్నయే పావకాయాను బ్రూహి । ఆశ్రావయ
అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నిం పావకం యజ । అగ్నయే పావకాయేదం । అ
గ్నేః పావకస్యాహం దేవయజ్యయాన్నాదో భూయాసం । అగ్నయే
శుచయేను బ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నిగ్ం శుచిం
యజ । అగ్నయే శుచయ ఇదం । అగ్నేశ్శుచేరహం దేవయజ్యయా
న్నాదో భూయాసం । ఇంద్రాగ్నిభ్యామను బ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
అస్తు శ్రౌషట్ । ఇంద్రాగ్నీ యజ । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రా
గ్నియోరహం దేవయజ్యయేంద్రియావ్యన్నాదో భూయాసం । అది
త్యా అను బ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అదితిం యజ । అ
దిత్యా ఇదం । అదిత్యా అహం దేవయజ్యయా ప్రజయా చ పశుభిశ్చ
జనిషీయ । ప్రత్యాక్రమ్యన పార్వణ హోమానాదిష్టాన్ హుత్వా ।
స్విష్టకృదాది । ఇంద్రాగ్ని వర్జితానాం విరుజ ప్రాశిత్రం । చతుర్ధాకర
ణాచ । చతుర్ధాకర్ణ కాల ఆదిత్యం బ్రహ్మణే పరిహరతి । తం చత్వార
ఆర్షేయాః ప్రాశ్నంతి । ప్రాశితవద్భ్యస్సమానం వరం దదాతి । ప్రా
శితవంతో బ్రాహ్మణాస్సమానం వో వరం దదామి । ప్రతిగృహ్ణామి ।
ఆగ్నేయస్య దక్షిణాకాల ఆధాన దక్షిణాం దదాతి । అగ్నీత్ । అజం
పూర్ణపాత్రముపబర్హణగ్ం సార్వసూత్రిం తే దదామి । బ్రహ్మన్ ।
వహీనమశ్వం తే దదామి । హోతః । సవత్సాం ధేనుం తే దదామి ।
అధ్వర్యో అనడ్వాహం తే దదామి । బ్రాహ్మణాః । వాసో మిథునా గా
వో నవం చ రథం గాం చ వో దదామి । అయజ్ఞత్వాన్న ప్రతిగ్రహామం
త్రాః । హావిష్యే షాద్యాసనాదిసూక్తవాకే । అగ్నయ ఇదం । అగ్నే

ధహాముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం। సోమస్యాహముజ్జితిమనూ-
జ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయే
పవమానాయేదం । అగ్నేః పవమానస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం। అ-
గ్నయే పావకాయేదం । అగ్నేః పావకస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అ-
గ్నయే శుచయ ఇదం । అగ్నేశ్శుచేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రా-
గ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అదిత్యా
ఇదం । అదిత్యా అహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం।
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । యజ్ఞోపభూవయజ్ఞశంచ మవర్జమిష్టిస్స-
మాప్యతే । హరిః ఓం తత్సత్ — పావమానేష్టిస్సమాప్తః.

అ థ ప శు ప న్న మ్.

హరిః ఓం । ప్రావృషి పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాం వా ప్రాతర-
గ్నిహోత్రం హుత్వాపరేణ గార్హపత్యం దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్
ధారయమాణః పవిత్రపాణిః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య సంక-
ల్పం కరోతి । పశుబంధమారప్స్యే । తేన సంవత్సరే సంవత్సరే ప్రా-
వృషి యక్ష్యే । ఇత్యారంభసంకల్పః । పునః ప్రాణానాయమ్య । ఐం-
ద్రాగ్నేన నిరూఢపశుబంధేన యక్ష్యే । తేన పరమేశ్వరం ప్రీణయాని।
సమారోప్య దేవయజనం గత్వా మథిత్వోపావరోహ్యాయతనే నిధా-
య । విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి । మమాస్మి-
న్నిరూఢపశుబంధే ఆధ్వర్యం త్వామహం వృణే । వృతోస్మి కరిష్యామి ।
బ్రహ్మాణం త్వామహం వృణే । హోతారం త్వామహం వృణే । అగ్నీ-
ధం త్వామహం వృణే । ప్రతిప్రస్థాతారం త్వామహం వృణే । ప్రశా-
స్తారం త్వామహం వృణే । వృతోస్మి కరిష్యామి । తతోధ్వర్యురాహవనీ-

ధ్రువ్యాం విహృత్య । జుహ్వాగ్ం సకృద్గృహీత్వా । ఇత్యుపాగ్ంశు । సూ
ర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం పృష్ఠం । అన్తరిక్షమాత్మా
అఙ్గైర్యజ్ఞం । పృథివీగ్ం శరీరైః । వాచస్పతేఽచ్ఛిద్రయా వాచా । అ
చ్ఛిద్రయా జుహ్వా । దివి దేవావృధగ్ం హోత్రామేరయస్వ స్వాహా ।
వషడ్ఢోతారం మనసానుద్రుత్య హావనీయే సగ్రహాగ్ం హుత్వా । వా
చస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం । తమగ్నిం పరిత్యజ్యాగ్నావైష్ణవేష్టిః । వి
హరణాది । అధ్వయజ్ఞాయ । ఇమామూర్జం పఞ్చదశీం । ఆగ్నావై
ష్ణవగ్ం హవిః । అన్తరాగ్నీ ఇత్యాది పౌర్ణమాసవత్తన్త్రం । బర్హి
రాహృత్య ప్రపత్ప్రవేశః । పఞ్చదశ నామిధేన్యః । త్వయా వేదిమిత్యా
ది యేన కేన చిత్కాష్ఠేనోపవేషకరణమలంకృత్య పరిస్తరణం
దేవా దేవేషు కర్మణైవాం । పాత్రప్రయోగకాలే ఏకాదశకపాలా
సస్ఫ్యశ్చద్వంద్వమన్వాహార్యస్థాలీవర్జమితరాణి ప్రకృతివత్ । పవి
త్రకరణాదినిర్వాపకాలే దేవస్య త్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నావిష్ణు
భ్యాం జుష్టం నిర్వపామి । ఇదం దేవానామిత్యాది । అదిత్యాస్త్వోపస్థే
సాదయామ్యగ్నావిష్ణూ హవ్యగ్ం రక్షేధాం । సమాకాయామిత్యాది ।
దేవస్య త్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నావిష్ణుభ్యాం వో జుష్టం ప్రో
క్షామి । కృష్ణాజినాదానాది । దేవస్య త్వా ... పూష్ణో హస్తాభ్యామ
గ్నావిష్ణుభ్యాం జుష్టమధివపామి । ధాన్యమసీత్యాది । కపాలానా
ముపధానకాలే ష్టావుపధాయ తూష్ణీం త్రీణి । దేవస్య త్వా...పూష్ణో
హస్తాభ్యామగ్నావిష్ణుభ్యాం జుష్టగ్ం సంవపామి । ఉద్వాసనకాలే
తూష్ణీమభిఘారణం । ప్రియేణేత్యాసాదనం । అయం యజ్ఞో మమా
గ్నే చతుర్హోతా । వేదనిధానాది । ఆజ్యభాగాభ్యాం ప్రచర్య ।
అగ్నావిష్ణుభ్యామనుబ్రూహి । ఓ3 శ్రా3వయ । అస్తు శ్రౌషట్ ।
అగ్నావిష్ణూ యజ । అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం । అగ్నావిష్ణ్వోరహం దేవ
యజ్యయా వృత్రహా భూయాసం । ఇత్యాక్రమ్యాన పార్వణ హో
మానారిష్టాన్ హుత్వా । స్విష్టకృదాదిన విరుజ్యపాత్రీశ్రుతం నచతుర్ధా

క్షరణం న చ దక్షిణా । యజమానభాగం పరిహృత్య హవిశ్శేషోద్వా
సనాదిసూక్తవాకే । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితి మనూజ్జే
షం । సోమాయేదం । సోమస్యాహముజ్జితి మనూజ్జేషం
అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం । అగ్నావిష్ణో రహముజ్జితి మనూజ్జేషం
దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇత్యాది। యజ్ఞశంచ మవృష్టి వ్రజమిష్టిస్సమా
ప్యతే ॥— సర్వేషామగ్నీనాం ధారణమిష్టేరన్వాధానార్థత్వాత్ ।
ఇష్ట్యంతే శాఖాహరణం । ఇషేత్వా । ఊర్జేత్వా । ఇమాం ప్రాచీం ।
తూష్ణీం ప్లక్షశాఖాం । పయస్వతీరోషధయ ఇత్యాద్యాదిత్యోపస్థా
నాంతే । ధారయత్యాహవనీయం । ఉరువిష్ణో విక్రమస్వోరుక్షయా
య నః కృధి । ఘృతం ఘృతయోనే పిబ ప్రప్రయజ్ఞపతింతిర స్వాహా ।
స్రువేణాహవనీయే యూపాహుతిం జుహోతి । విష్ణవ ఇదం । స్రువ
మాజ్యశేషగ్గ్ స్వధితిం చాధ్వర్యురాదత్తే । తతశ్శస్త్రం యత్ర యూప
స్తద్యంతి అధ్వర్యుర్బ్రహ్మా యజమానాః । అత్యన్యానగాం నాన్యాను
పాగామర్వాక్త్వా పరైరవిదం పరోవరైః । యూపమభిమంత్రయతే ।
తం త్వా జుషే వైష్ణవం దేవయజ్యాయై । యూపముపస్పృశతి । దేవ
స్త్వా సవితా మధ్వానక్తు । స్రువేణ ప్రదక్షిణగ్ం సర్వతో మూలం పర్య
నక్తి । ఓషధే త్రాయస్వైనం । ఊర్ధ్వాగ్రం దర్భమంతర్ధాయ । స్వధి
తే మైనగ్ం హిగ్ంసీః । స్వధితినా ప్రహరతి । అథైనం ప్రథమపరాపాతి
నగ్ం శకలమాహరతి । గుల్ఫదఘ్నం వృశ్చేజ్జానుదఘ్నం నతు సంగం వా । దివ
మగ్రేణ మా లేఖీరంతరిక్షం మధ్యేన మా హిగ్ంసీః । పృథివ్యా సంభవ । ప్రా
చం పాతయత్యుదంచం ప్రాంచముదంచం వా । వనస్పతే శతవల్శో విరో
హ స్వాహా । ఆవ్రశ్చనే స్రువేణైవ జుహోతి । వనస్పతయ ఇదం । సహ
స్రవల్శా వి వయగ్ం రుహేమ । ఆత్మానం ప్రత్యభిమృశ్యాప ఉపస్పృ
శ్య । యం త్వాయగ్ం స్వధితిస్తేతిజానః ప్రణినాయ మహతే సౌభగా
య । అన్వగ్రిమద్గాగ్ం ఛినత్తి । అప ఉపస్పృశ్య । ఏకం ద్వే త్రీణి చత్వారి
వా । అచ్ఛిన్నో రాయస్సువీరః । అగ్రం పరివాసయతి । అప ఉపస్పృశ్య ।

మూలతోరత్న్యాయామమష్టాత్రింశదరోత్య గ్రాద్వ్యపాలం । పృథమూ
త్రిమష్టా త్రిమధ్యాసన్నలగ్ స్వయమధిమంథనగ్ శకలంచాదత్తే । రథ
మాత్రీనిరూఢపశుబంధస్య వేదిః । అష్టాశీతిశతమీషా తిర్యగక్షశ్చతు
శ్శతం । షడశీతి ర్యుగంచాస్య నరథశ్చారణఉచ్యత ఇతి రథపరిమాణం ।
అరత్నిభిర్వాచత్రిభిః పశ్చాత్ । షడ్భిః ప్రాచీ త్రిభిః పురస్తాత్ । షడరత్నీ
త్రిరథ్యస్యద్వ్యర్ధదేనతునిలాంచ్ఛనం । అరత్నిద్వయమేన శ్రోణీస్యాత్సార్ధా
రత్నావథాంసకౌ । మిమీయ వేదిం ఖలుశుల్బమానత స్త్వయా పరిగ్రా
హావిపర్యయ స్త్వయహా । తాం వేదింకృత్వా । దర్శపూర్ణమాసవత్స్వ
న్నమనవర్జంత్వ యా వేదిమిత్యాదివిపరీతపరిగ్రహః । ఋతమసి । య
జ్ఞస్యత్వా । ఋతసదనమసి । ఋతశ్రీరసి । అపారరుమ దేవయజనమి
త్యాది । ప్రాగుత్తరాత్పరిగ్రహః తత్కృత్వాపరేణ యూపావటదేశంప
దమాత్రగ్ సంచరమవశిష్య । వేద్యాముత్తరవేదిం దశపదాగు సోమే
కరోత్యగ్ వ్యాసీం పురస్తాదిత్యేకేతాం యుగేనయజమానస్య వాపదై
ర్నిమాయశమ్య యా పరిమిమీతే । శమ్యామాత్రీనిరూఢపశుబంధ
స్యోత్తరవేదిః । శమాంపురస్తాదుదగగ్రాం నిధాయస్ఫ్యేనోదీచీమ
ధ్యఃతరము పలిఖతి । విత్తాయనీమెసి । అపఉపస్పృశ్య । ఏవందక్షి
ణతఃప్రాచీం । తిక్తాయనీమెసి । ప్రసవ్యమేత్యపశ్చాదుదీచీం । అవ
తాన్నాధితం । ఉత్తరతఃప్రాచీం । అవతాన్మావ్యథితం । ఉత్తరస్మా
ద్వేద్యగ్ సాదుదక్స్వక్రమేచాత్వాలః । తముత్తరవేదివత్పూర్ణింగ్ శస్య
శమ్యయాపరిమిమిత్య । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదేభ్రిర
సినారిరసి । అభ్రిమాదాయ । పరిలిఖితగ్ రక్షఃపరిలిఖితా అరాతయఇ
దమహగ్ రక్షసో గ్రీవా అపికృంతామి యోస్మాన్ ద్వేష్టియంచవ
యంద్విష్మ ఇదమస్య గ్రీవా । అపికృంతామి । త్రిఃప్రదక్షిణం పరిలిఖ
తతూష్ణీంజానుదఘ్నం త్రివితస్తింవాఖాత్వోత్తర వేద్యర్ధేన్వాగ్ సూ
మహరతి । విదేరగ్నిర్నభోనామాగ్నే అంగిరో యోస్యాం పృథివ్యా
మస్యాయుషానామ్నే హియత్తేనాధృష్టం నామయజ్ఞియం తేనత్వా

దధే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ హీరసిమహిషీరసి । ఉత్తరవేద్యాంనివ
పతి । విదేరగ్నిర్నభో నామాగ్నే అంగిరో యో ద్వితీయస్యాం పృథి
వ్యామస్యాయుషా నామ్నేహియత్తేనాధృష్టం నామయజ్ఞియంతేన
త్వాదధే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ హీరసిమహిషీరసి । ఉత్తరవేద్యాం
నివపతి । విదేరగ్నిర్నభోనామాగ్నే అంగిరోయస్తృతీయస్యాం - తే
నత్వాదధే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ హీరసిమహిషీరసి । ఉత్తరవే
ద్యాంన్నివపతి । తూష్ణీంచతుర్థగ్ హుత్వా । సిగ్ంహీరసిమహిషీ
రసి । ఉరుప్రథస్వోరుతేయజ్ఞపతిః ప్రథతాం । న్యుప్తంప్రథయ
తి । ధ్రువాసి । శమ్యయాపరిమర్దయతి । దేవేభ్యః కల్పస్వ । అభి
మంత్రియ । దేవేభ్యశ్శుంధస్వ । అద్భిరవోక్ష్య । దేవేభ్యశ్శుంభస్వ ।
సికతాభిరవకీర్య । ప్రోక్షణీశేషముత్తరత ఉత్తరవేద్యైనినీయ్య । ఆ
హోరిత్రంనిర్వహాత । స్ఫ్యేనోదీచీమెకస్ఫ్యం నిస్సార్య । బిభ్రాద్బృహ
త్పిబతుసోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞపతావవిహ్రుతం । వాతజూతో
యోఅభిరక్షతుత్మనా । ప్రజాఃపిపర్తి బహుధావిరాజతి । ఉత్తరవే
ద్యాఅంతాన్కల్పయతి । సమ్మృశతీత్యకే । తూష్ణీంచాత్వాలాత్పాగ్
సూనాహృత్య । అథాస్యామధ్యేప్రాదేశమాత్రీం గోపదమాత్రీమ
శ్వశఫమాత్రీంవోత్తరనాభించతురస్రాంకృత్వా । చతుశ్శిఖండేయు
వతీకనీనకభృత్ప్రతీకేభునస్యమధ్యే తయోర్ద్వా అధిసంవసంతఉత్త
మెనాకఇహమానయంతాం । ఉభేఅభిమంత్రియ । అగ్నిహోత్రహ
వణ్యామపఆనీయ ఇంద్రఘోషస్త్వావసుభిః పురస్తాత్పాతు । పురస్తాం
ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ప్రోక్షతి । మనోజవాస్త్వాపితృభిర్దక్షిణతః పాతుదక్షి
ణతఉదఙ్ముఖః । ప్రసవ్యమేత్య । ప్రచేతాస్త్వారుద్రైః పశ్చాత్పాతు ।
పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః । విశ్వకర్మాత్వాదిత్యైరుత్తరతః పాతు । ఉత్తర
తోదక్షిణాముఖః । పునః ప్రసవ్య మేత్యపశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః । త్వష్టా
త్వారూపైరుపరిష్టాత్పాతు । మధ్యం । ప్రోక్షణీశేషందక్షిణతఉత్తరవే
ద్యైనినయేత్ । శు చా త్వా ర్పయా మి పా ష్మన్ ఆ హా రి త్రం

నిర్వాహత । పూర్వవదేకస్ఫ్య దక్షిణతో నిస్సార్య । జుహ్వాంపంచ
గృహీతంగృహీత్వా । సర్వత్రహిరణ్యముపాస్యం నక్షిణయోరుత్తర
వేదిముత్తరనాభింవా వ్యాఘారయతి । సిగ్ంహీరసిసపత్నసాహీస్వా
హా । దక్షిణమగ్ంసం । సిగ్ంహీరసిసుప్రజావనిస్వాహా । ఉత్తరాగ్ం
శ్రోణింసింగ్ హీరసిరాయస్పోషవనిస్వాహా । దక్షిణాగ్ంశ్రోణిం ।
సింగ్ హీరస్యాదిత్యవనిస్వాహా । ఉత్తరమగ్ంసం । సిగ్ంహీరస్యావ
హదెవాందెవయతేయజమానాయస్వాహా । మధ్యంపంచానాము
త్తరవేద్యాఇతిత్యాగః । భూతేభ్యస్త్వా । స్రుచముద్గృహ్య । పౌతు
ద్రవైఃపరిధీభిరుత్తరవెదింపరిదధాతి । ఔదుంబరైర్వా । విశ్వాయు
రసిపృథివీందృగ్ంహ । మధ్యమం । ధ్రువక్షితస్యంతరిక్షందృగ్ంహ
దక్షిణం । అచ్యుదక్షిదసిదివందృగ్ంహ । ఉత్తరం । అగ్నేర్భస్మాస్య
గ్నేఃపురీషమసి । ఉత్తరవెద్యాగ్ంసంభారాన్నివపతి । గుల్గులుసుగం
ధితెజనగ్గ శ్వేతామూర్ణాస్తుకాంపెత్వ స్యాంతరాశృంగీయాలూన
స్యాలూనపూర్వస్య వావ్యాఘారణప్రభృతి సంభారనివపనాంతము
త్తరవెద్యాముపర్యగ్నే ధార్య మాణవకేనమామనంతి । ప్రాక్షాం
తాన్పర్ణశోదుంబరశాఖాభిః ప్లక్షశాఖాభిర్వా ప్రచ్ఛాద్యవసతి ।
యద్యసద్యస్కాలః పశుర్భవత్యాహావనీయమ్ప్రణయ నీయమిధ్మమా
దీప్యసికతాభిరుపయమ్య । అగ్నయెప్రణీయమానాయానుబ్రూహి।
ఉద్యమ్యాగ్నిమాహావనీయఉద్యత హోమంజుహోతి । యత్తెపావ
కచక్రమ్యాకచ్చిదాగః పూర్వోయత్సన్నపరోభవాసి । ఘృతేనత్వం
తన్వంవర్ధయస్వమామాహిగ్ంసీరధిగతం పురస్తాత్స్వాహా । ఆపా
దానభూతాయాగ్నయఇదం । ప్రథమాయాంత్రిరనూక్తాయా ము
పయమనీభిరుపయమ్యాహరతి । ఊర్ణావంతంప్రథమస్సీదయోనిమి
తి హోతురభిజ్ఞాయ । అగ్నేబాధస్వపిమృధోనుదస్వ పామీవా
అపరక్షాగ్ంసిసేధ । అస్మాత్సమద్రాద్బృహతో దివోనోపాం భూ
మానముపనస్సృజేహ । యజ్ఞప్రతితిష్ఠ సుమతౌసుశేవా ఆత్వావ

ణూనిపుసధావిశంతు । దీర్ఘమాయుర్యజమానాయకృణ్వంన ధా
మృతేనజరితారమంజ్ఞ్ధీహాయజ్ఞః ప్రత్యృధాద్వసంభారేష్వగ్నిం ప్రతి
ష్ఠాప్య । అగ్నేఃపురీషమసి । ఉత్తరతఉపయమనీర్న్యుప్య । మను
ష్వత్వానిధీమహి మనుష్వత్సమిధీమహి । అగ్నే మనుష్వదంగిరోద్దే
వాందేవాయతేయజ । ఉపసమిధ్య । ద్వాదశగృహీతేనస్రుచంపూ
రయిత్వా । సప్తతెఅగ్నేసమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్ షయస్సప్తధా
మప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి సప్తయోనీరా
పృణస్వాఘృతేనస్వాహా । సప్తవత్యాపూర్ణాహుతింజుహోతి । అ
గ్నయెసప్తవతఇదం । అథచతస్రోతిముక్తీర్జుహోతి । సకృద్గృహీ
తెనాజ్యేన । అగ్నిర్యజ్ఞంనయతుప్రజానన్నైనం యజ్ఞహనోవిదందేవే

భ్యో యజ్ఞంప్రబ్రూతాత్ప్రయజ్ఞపతింతిరస్వాహా । అగ్నయ ఇదం।
వాయుర్యజ్ఞంనయతుప్రజానన్నైనం — తిరస్వాహా । వాయవఇదం।
ఆదిత్యోయజ్ఞంనయతుప్రజానన్నైనం — తిరస్వాహా । ఆదిత్యాయే
దం । విష్ణుర్యజ్ఞంనయతు ప్రజానన్నైనం — తిరస్వాహా । విష్ణవఇ
ద । అగ్నిర్వాయురాదిత్యో విష్ణుర్యజ్ఞన్నయతుప్రజానన్ । ఏవమప
శుదంధస్యాహవనీయోయతః ప్రణయతిసగార్హపత్యః । ప్రణీతే
చేదగ్నిహోత్రికాల ఏతస్మిన్నేవాగ్నిహోత్రంజుహుయాదేవమ
న్యత్రప్రక్రాంతెతంత్ర ఇధ్మాబర్హిరాహరతి । ఉత్తరేణాగార్హప
త్యమిత్యాది । అశ్వవాలః ప్రస్తర ఐక్షవీవిధృతీకార్ష్మర్యమయాః
పరిధయః । అదిత్యైరాస్నాసి । యుత్కృష్ణోరూపంకృత్వా ప్రావి
శ స్తావనస్పతీన్ । తతస్త్వాంత్రయోవిగ్ శతిధాన భరామి సుసంభృ
తా । త్రీన్పరిధీగ్ స్త్రిస్రస్సమిధః —సుసంభృతా । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠో
దేవపురశ్చరసఘ్యాసంత్వా । సన్నహ్యతి । నేత్మ్యప్రపశ్చేనవిధానం
సత్వయా వేదిం । అంతర్వేదిశాఖాయా ఇత్యాదినపర్ణవల్కః । పశు
గ్ హావ్యాంకరోతువె । సమూహంత్యజ్ఞ్షిగారముపలింపంతీత్యాది । న
ఢాఘశుకుంభియావచ్ఛర్కరం గోమయేనానులిప్తాభవతి । ఇమాష

ర్ణంచపరిస్తృణీతదేవా దైవేషు కర్మణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే ।
స్ఫ్యమగ్నిహోత్రహవణీమపరతః । స్రువస్స్వధిత్యోశ్చ జుహ్వాద్వ
యస్యద్వంద్వం ధ్రువాయా ఉపభృద్ద్వయస్య స్థాల్యాచ వేదేన సహప్ర
యోజ్యే వేషేణ సార్ధం సమవత్తధానీం । ప్లక్షస్య శాఖా హృదయా
ర్థశూలో వపాశ్రపణ్యాచ తథా పశూకా । శాఖాపవిత్రేణ సహప్ర
యోజ్యే దండేన సార్ధం రశనే ప్రయోజ్యే । యూపేన సార్థతు యవాః
ప్రయోజ్యా దర్భా ప్రయోజ్యా శకలైశ్చ సార్ధం । యూష్ణస్యాలౌక్య
స్యఘృతస్య పాత్రే వేదాగ్ర యోక్త్రేప్యరణిద్వయంచ । దర్భాస్వరుం
చాప్యధిమంథనంచ క్రమేణ యోజ్యాః పురతోపవర్గాః । పవిత్రకర
ణాది । బ్రహ్మవరణం । భూపతే । అహంభూపతిః । ఉపవిష్టే బ్రహ్మ
ణి । యజమానవాచంయచ్ఛ । సంవిశంతాం । అగ్నిగ్ం హోతారం ।
శస్త్వాయునక్తి సత్వాయునక్తు । అనాపదేకర్మణి యజ్ఞయోగః పా
త్రాభిమర్శోత్తరకాల ఇష్టః । పాత్రాబహుత్వేపిచ సంవిశంతాం ।
శుంధధ్వమేతే యజుషీ అనూహ్యే । అగ్నిహోత్రహవణ్యామపఆ
నీయపూర్వవదుత్పూయాభిమంత్ర్య । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి । బ్రహ్మ
న్ప్రోక్షయజ్ఞం । తూష్ణీం ఓం ప్రోక్ష శుంధధ్వమిత్యాది । ప్రోక్షణీశే
షమగ్రేణ గార్హపత్యం నిధాయ । తూష్ణీగ్ం స్ఫ్యమాయ । బ్రహ్మ
న్నుత్తరమిత్యాది విపరీతపరిగ్రహః వసవస్త్వా పరిగృహ్ణంతు । యజ్ఞ
స్యత్వా । రుద్రాస్త్వా । ఆదిత్యాస్త్వా । ధా అసీత్యాది । ప్రోక్షణీ
రాసాదయేధ్మాబర్హి రుపసాదయ స్రువంచ స్వధితించ స్రువశ్చసం
మృడ్ఢిపత్నీగ్ం సన్నహ్యాజ్యేనదధ్నోదేహి । ప్రోక్షణీరభిపూర్వేత్యా
ది । స్రుచాగ్ం సంమార్జనకాలే స్రువగ్ం సంమృజ్య । గోష్ఠం మానిర్మృ
క్షం । తస్యావృత్యా స్వధితిం । జుహూగ్ం సంమృజ్య । వాచం ప్రాణం
జుహూపద్వసాహాహోమహానసీం । ఉపభృతగ్ం సంమృజ్య । చక్షుశ్శో
త్రం । ఉపభృద్వత్స్పృషధాజ్యధానీం । ప్రజాం యోనిమిత్యాది ।
పూషా వాం బిలే విష్యతు । అదితిస్త్వాచ్ఛిద్రపత్రే । మహీనాం పయోసి

ఆజ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరూప్య। మహీనాంపయోసి। దధిస్థాల్యాందధిని
ర్వపతి।అధిశ్రయణవర్జం దధనిక్రియతే। తేజసిస్థస్తైజోనుప్రేతం హంతి।అ
గ్నిస్తేతేజో మావినైత్। ఆహవనీయమధిశ్రిత్య। అగ్నేర్జిహ్వాసిస్థస్సుభూ
వాదేవానాం ధామ్నేధామ్నే దేవేభ్యో యజుషే యజుషేభవతం।ఆ
జ్యందధిస్థస్సత్యే స్థస్సత్యస్య ధ్యుక్షీస్థోహవిషీస్థో వైశ్వానరే వైశ్వ
దేవేఉత్పూతశుష్మేసత్యౌజసౌసహస్సీస్థస్సహ మానే స్థస్సహే ధా
మరాతీ స్సహేధామరాతీయతస్సహేధాం పృతనాస్సహే ధాంపృత
న్యతః। సహస్రవీర్యేస్థస్తేమాజిన్వత మాజ్యస్యాజ్యంతథోన్నిదధిస్థస్స
త్యస్యసత్యేస్థస్సత్యాయుషీ స్థస్సత్యశుష్మే స్థస్సత్యేన వామభిఘార
యామి తయోర్వాంభక్షీయ। శుక్రమసి। జ్యోతిరసి। తేజోసి। ఆజ్య

ముత్పూయ। తేనైవదధిచోత్పునాత్యప శ్చోత్పునాతి। అద్భిరా
జ్యం దధ్యాజ్యేన దధ్నాప స్సమ్యక్పునీత సవితుః పవిత్రైః।
తా దేవీశ్శక్వరీ శ్శక్వరాభ్యా మిమం యజ్ఞమవత స్సంవి
దానాః। ఆజ్యగ్రహణకాలే చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతి। శుక్రంత్వా
శుక్రాయాం జ్యోతిస్త్వా జ్యోతిష్యర్చిషి ధం చానాం
త్వావాతానాం। చతుర్జుహ్వాంగృహ్ణాతి। పంచానాంత్వాదిశాంపం
చానాం త్వాపంచజనానాం పంచానాంత్వాసలిలానాం పంచానాం
త్వాపృష్ఠానాం। చతురుపభృతి। దధసిబహ్వాజ్యమానీయ। మహీ
నాంపయోసివిశ్వేషాం దేవానాంతనూరుర్ధ్యా సమధ్యపృషతీనాం
గ్రహం పృషతీనాంగ్రహోసివిష్ణోర్ హృదయమస్యేకమిషవిష్ణుస్త్వా
మనుచక్రమేభూతిర్దధ్నా ఘృతేనవర్ధతాం తస్యమేష్టస్య వీతస్యద్రవిణ
మాగమ్యాజ్జ్యోతి రసివైశ్వానరం పృశ్నియైదుగ్ధం। పంచగృహీతః
పృషదాజ్యం। జ్యోతిరసివిశ్వరూపం విశ్వేషాందేవేనాగ్ సమిదితి
వా। సుప్రజాస్త్వాయత్వా। రాయస్పోషాయత్వా। బ్రహ్మవర్చసా
యత్వా। భూరస్మాకం। చతుర్ధ్రువాయాం। ఆపోదేవీరిత్యాది। సా
దనకాలఆజ్యానిసాదయతి। ఉపభృదసిఘృతాచీమన్నా। ఆవాహ్య

బాధ । ఉపభృద్వత్సృప్ర మాజ్యధానీం । ఋషభాస్థశ్శ్యేనశ్రాఘృ
తాచీనాగ్ సూనూ । ప్రియేణనామ్నా ప్రియమెసదసీదతం । స్యోనా
మెసీదతగ్ సువదా పృథివ్యౌ । ప్రథయిపౌంజసా పశుభిస్సువర్గేలోకే
దిః సీదతం పృథివ్యాః । తరిక్షేహాను తగ్ోభూయాసమధ కేమత్త్వప
త్సాః । ఇమాస్రువస్సాధితీ అభిజిఘృతౌ హావామంచ్ఛతశరాచ్ఛం
దసానుష్టుభేన । సర్వాయజ్ఞస్యసమనంజ్త్రావిష్ణావార్ హాస్య తైన
శర్మణా దైవ్యేన । ఇమేస్థాల్యాఘృతస్వధన్నః పూర్ణేచ్ఛిన్న పయసా
శంధారావృత్తౌ । మారుతేనశర్మణా దైవ్యేన । ఏతా అసదం నిత్యాది।
అయంయజ్ఞోమమాగ్నేపంచహోతా । పూర్వవదాజ్యాన్యభిమం

త్ర్య । అగ్రేణాహవనీయం యూపావటం పరిలిఖతి । అర్ధమంతర్వేత్య
ర్ధంబహిర్వేది। పూర్వవదభ్రేరాదానం । దేవస్యత్వా - పూర్ణోహాస్త
భ్యామాదదేభ్రిరసినారిరసి । అభ్రిమాదాయ। పరిలిఖితగ్ రక్షః పరి
లిఖితా అరాతయః - అపిక్రంతామి । త్రిః ప్రదక్షిణం పరిలిఖ్యాథఖ
నతి । యథానావిరుపరం భవిష్యతీత్యగ్రేణావటం ప్రాచంయూపం
నిధాయ । యత్తేశిక్వః పరావధీస్తత్తావాహస్తేనవాశ్యా । ఆపస్తత్త్వాన
ర్వాగ్జీవలాశ్శ్యగ్ధంతు శుచయశ్శుచిం । యూపం ప్రక్షాళ్యాధినం
యువమతీభిః ప్రోక్షతి । పృథివ్యైత్వా । మూలం ప్రోక్షతి । అంతరి
క్షాయత్వా మధ్యే । దివేత్వా। అగ్రం। ప్రాచీనావీతి। శుంధతాంలో
కః పితృషదః । ప్రోక్షణీశేషమవటేనినీయ । యజ్ఞోపవీత్యగ్ ఉప
స్పృశ్య। యవోసియవయాస్మద్ద్వేషోయవయారాతీః। యవమవాస్య
పునః ప్రాచీనావీతీ పితృణాగ్ సదనమసి । అగ్రాచీనాగ్రేణ బర్హిషావ
స్తీర్య। యజ్ఞోపవీత్యపఉ స్పృశ్య । స్వావేశోస్యగ్రేగానేతృణాంవనస్పతి
రధితాత్వాస్థాస్యతితస్యవిత్తాత్ । ప్రథమపరాపాతినగ్ శకలమవాస్య।
ఘృతేనద్యావాపృథివీ ఆపృణేథామ్ స్వాహా । స్రువేణశకలేహుత్వా
ద్యావాపృథివీభ్యాం మిదం । యూపాయాజ్యమానా యానుబ్రూ
హి । అథైనమసగ్ స్కృతేనాజ్యేన యజమానోగ్రతశకలేనానక్తి ।

ంద్రమసి । అధ్వర్యుస్స్రుగ్ స్రువౌ తేచపాలమక్త్వా । సుపిప్పలాభ్య
స్త్వౌషధీభ్యః । ప్రతిముచ్య । దేవస్త్వాసవితా మధ్వానక్తు । స్రువేణ
సంతతమవచ్ఛిదంనగ్నిష్ఠా మశ్రిమనక్త్వా పరాస్థస్సర్వతో యూపగ్
సంమృశతి । రశనాందేశేత్రిః । ఆంజనాదియూపం యజమానోనోత్థస్సౌ
జత్యాపరివ్యయణాత్ । యూపాయోచ్ఛ్రియమాణాయానుబ్రూ
హి । ఉద్దివగ్ స్తభానాంతరిక్షం పృణపృథివీముపరేణదృగ్ంహ । ఉ
చ్ఛ్రియతి । తేతేధామాన్యుశ్మసీగ మధ్యేగావోయత్రభూరిశృంగా
అయాసః । అత్రాహత దురుగాయస్యవిష్ణోః పరమం పదమవభా
తిభూరేః । అవటేవదధాతి । విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత య
తో వ్రతాని పస్పశే । ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా । తద్వి
ష్ణోః పరమంపదగ్ సదాపశ్యంతి సూరయ । దివీవచక్షురాతతం ।
ద్వాభ్యామాహావనీయమగ్నిష్ఠాగ్ సన్నమినోతి । బ్రహ్మవనిం త్వా
క్షత్రవనిగ్ సుప్రజావనిగ్ రాయస్పోషవనింపర్యూహామి । ప్రదక్షి
ణపాగ్ సుభిఃపర్యూహ్య । బ్రహ్మదృగ్ంహ క్షత్రం దృగ్ంహ ప్ర
జాందృగ్ంహ । రాయస్పోషందృగ్ంహ । మైత్రావరుణదండేన స
మం భూమిపరిదృగ్ంహణం కృత్వా । ఉన్నంభయపృథివీంభింధీదం ది
వ్యంనభః । ఉద్నోదివ్యస్యనో దేహీశానో విసృజాదృతిం । అద్భిః పరి
షించతి । దర్భమయ్యారశనే భవతో ద్విగుణా ద్వివ్యామా యూపశ
రశనా త్రిగుణా త్రివ్యామా యూపస్య । దేవస్యత్వా—పూష్ణో
హస్తాభ్యామాదదే । యూపరశనామాదాయ । విష్ణోః కర్మాణిప
శ్యతయతో వ్రతానిపస్పశే । ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా । సరశనేనపా
ణినాయూపమున్మార్ష్టి । తద్విష్ణోః ప—రాతతం । అగ్ర ప్రేక్షతే ।
యూపాయపరివీయమాణాయానుబ్రూహి । పరివీరసిపరిత్వాదైవీర్వి
శోవ్యయంతాంపరీమగ్ రాయస్పోషోయజమానంమనుష్యాః । నాభి
దఘ్నే రశనయాత్రిః ప్రదక్షిణం యూపంపరివ్యయతిమధ్యదేశేవా ।
అంతంతస్యపరివేష్ట్య । ఆశిమతస్థవిమత్ర్యపీయ । దివసూనురసి । స్వ

శమాదాయ । అంతరిక్షస్య త్వా సానావవగూహామి।
ఉత్తరేణాగ్నిస్థాం మధ్యమే రశనే గూహతి । ఉత్త
మే సక్థ్యేషువా । ద్యావాపృథివ్యోరితి వాజసనేయకం । అథపశు
ప్రాయశ్చిత్తాని। అస్మిన్పశౌ కూటాది దోషనిర్హరణార్థం తదుక్తప్రా
యశ్చిత్తానికరిష్యే । కూటకర్ణ కాణఖండవండ శ్రోణ సప్తశఫవర్జం య
ద్యంగహీనస్య దంగతో వాపిరుజ్య। అథైకేషాం వైష్ణవీమాగ్నావై
ష్ణవీం। సారస్వతీబార్హస్పత్యమితి హుత్వా ప్రయోజయేత్ । యో
ఽప్యన్యదముల్లం తత్పశూనామితివిజ్ఞాయతే । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రే
ధానిదధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ం సురే స్వాహా । విష్ణవ ఇదం ।
అగ్నావిష్ణూసజోషసేమావర్ధంతు వాంగిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభిరాగ
తగ్ం స్వాహా। అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం। ప్రణోదేవీసరస్వతీ వాజేభిర్వాజినీవతీ
ధీనామవిత్ర్యవతు స్వాహా । సరస్వత్యా ఇదం । బృహస్పతే అతియద
ర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు । యద్దీదయచ్ఛవస ఋతప్ర
జాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రగ్ం స్వాహా। బృహస్పతయ ఇదం।
అథపశుగ్ం స్థాపయంతి । అధ్వర్యుర్బ్రహ్మా । యజమానా స్తథన
శస్త్రారః । అధ్వర్యో దేవతాహ విద్వదానార్ద్ర మైంద్రాగ్నం పశు
ముపాకురు । ఇషేత్వా । ఇషేత్వా బర్హిషీ ఆదత్తే ఉపవీరసీప్లక్ష
శాఖాం ఉపోదేవాం దైవీర్విశః ప్రాగుర్వహ్నిరుశిజో బృహస్పతే ధార
యావసూనిహవ్యాతే స్వదంతాం దేవత్వష్టర్వసురణ్వా రేవతీరమధ్వం
ప్రజావతే ర్జాయమానాః ప్రజాజాతాశ్చయా ఇమాః । తస్మై ప్రతిప్ర
వేదయ చికిత్వాగ్ం అనుమన్యతాం । ఇమం పశుం పశుపతే తే అద్యబ
ధ్నామగ్నే సుకృతస్య మధ్యే । అనుమన్యస్వ సుయజా యజామ జుష్టం
దేవానామిదమస్తు హవ్యమింద్రాగ్నిభ్యాం త్వా జుష్టముపాకరోమి ।
పురస్తాత్ప్రత్యంచం పశుముపాకరోతి । ఉపాకర్ణ దర్భాప్రజ్ఞాతాన్ని
ధాయ । ఉపాకృత్య పంచజుహోతి । ఉపాకృతా పావ్య వపావసాగ్ని
శల్కాభిహోమాః పరివప్యయూపాద్యాః చషాలసంజ్ఞప్త యదస్యపా

ర్యాఅసంస్కృతాజ్యా భవతాసమత్యా । ప్రజానంతః ప్రతిగృహ్ణంతి
పూర్వే ప్రాణమంగేభ్యః పర్యాచరంతం । సువర్గం యాహి పథిభిర్దేవ
యానైరోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైస్స్వాహా । పశవ ఇదం । ఏషామీ
శే పశుపతిః పశూనాంచతుష్పదాముదచద్విపదాం । నిష్క్రీతోఽయం
యజ్ఞియంభాగమేతు రాయస్పోషా యజమానస్యసంతుస్వాహా । పశు
పతయ ఇదం । యేబధ్యమానమనుబధ్యమానా అభ్యైక్షంతమనసాచ
క్షుషాచ । అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తుదేవః ప్రజయాసంవిదానస్స్వా
హా । అగ్నయ ఇదం । య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపా విరూపస్సంతోబ
హుధైకరూపాః । వాయుస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తుదేవః ప్రజాపతిః ప్రజ
యా సంవిదానస్స్వాహా । వాయవ ఇదం । ప్రముంచమానాభువనస్య
రేతోగాతుంధత్త యజమానాయదేవాః । ఉపాకృతగ్ం శశమానం
యదస్థాజ్జీవం దేవానామప్యేతుపాథస్స్వాహా । దేవేభ్య ఇదం । పంచ
హుత్వాగ్నింమథతి । అగ్నేర్జనిత్రమసి । అధిమంథనగ్ం శకలంనిదధా
తి । వృషణౌస్థః । ప్రాంచాదర్భా । ఉర్వశ్యసి । అధరారణిమాద
త్తే । పురూరవాః । ఉత్తరారణీం । దేవోవాగ్ం సవితామధ్వానక్తు ।
ఆజ్యస్థాల్యా ఆజ్యేనబిలేఅక్త్వా । ఘృతేనాక్తే వృషణం దధాథాం ।
ఉభేఅభిమంత్ర్య । ఆయురసి । సమవధాయ । అగ్నయేమథ్యమా
నాయానుబ్రూహి । ప్రథమాయాంత్రిరనూక్తాయాం । త్రిః ప్రదక్షి
ణమగ్నింమంథతి । గాయత్రంఛందోనుప్రజాయస్వ । ప్రథమం ।
త్రైష్టుభంఛందోనుప్రజాయస్వ । ద్వితీయం । జాగతంఛందోనుప్రజా
యస్వ । తృతీయం । తతో యథాప్రాశుంమంథతి । యదిమథ్యమా
నోనజాయేత । రక్షోఘ్నీరనుబ్రూయాత్ । జాతేఽగ్నయేజాతాయా
నుబ్రూహి । ప్రవరవ్ ప్రహ్రియమాణాయానుబ్రూహి । భవతన్న
స్సమనసౌ సమోకసావరేపసౌ । మాయజ్ఞగ్ం హిగ్ంసిష్టం మాయజ్ఞప
తిం జాతవేదసౌశివౌభవతమద్యనః । అగ్రేణోత్తరంపరిధిమాహవనీ
యే ప్రహరతిసంధినావా । అగ్నావగ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఋషీణాంపు

త్రో౽ధిరాజఏనః । స్వాహాకృత్యబ్రహ్మణా తే జుహోమిమదూజే వానాంమిథుయాకర్భాగధేయగ్గ్ స్వాహా । ప్రహృత్యస్రువేణాభిజుహోతి । ప్రవిష్టాయాగ్నయఇదం । సావిత్రేణరశనామాదాయ। దేవస్యత్వా— పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే । పశురశనామాదాయ। పశ్వోర్దక్షిణేబాహావభిపరివియోగ్ద్వముత్కృష్య । ఋతస్యత్వాదేవ హవిఃపాశేనారభే । దక్షిణస్యోధశిరసి । పాశేగాత్రణయాప్రతిముచ్య। ధర్షామానుషానింద్రాగ్నిభ్యాంత్వాజుష్టంనియునజ్మి । ఉత్తరతో యూపస్యనియునక్తిదక్షిణాత్తైకాదశినాత్ । అద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యఃప్రోక్షామీంద్రాగ్నిభ్యాంత్వాజుష్టం ప్రోక్షామి । ప్రోక్షతి । అపాంపేరురసి । పాయయతి । యదినపిబేత్ । నవాఉవేతస్మైయసఇతిమంత్రేణబలాత్కారేణపాయయతి । స్వాత్తంచిత్సదేవగ్ హవ్యమాపోదేవీస్వదత్తైనం । ఉపరిష్టాదధస్తాత్సర్వతశ్చప్రోక్ష్య। అయంవేదఇత్యాదివేదంనిధాయ । సామిధేనీభ్యః ప్రతిపద్యతే । స్రుచ్యమాఘార్య ప్రత్యాక్రమ్యజుహ్వాంపశుగ్ సమనక్తి । సంతేప్రాణోవాయునాగచ్ఛతాం । శిరసి । సంయజత్రైరంగాని । ద్వేః । అగ్ సోచ్ఛలయోః। సంయజ్ఞపతిరాశిషా । దక్షిణస్యాగ్ శ్రోణ్యాం । మఖస్యశిరో౽సీత్యాది ధృవాసమంజనాదికర్మప్రతిపద్యతే । సమానమాప్రవరాద్దైవంచ మానుషంచహోతారావృత్వాపునరాశ్రావ్యమైత్రావరుణం వృణీతే । మిత్రావరుణౌప్రశాస్తారౌప్రశాస్త్రాత్ । ప్రశాస్తృశర్మామానుషః । ఘృతవతశబ్దయిత్యాదీక్షతి పశావేకాదశప్రయాజాన్ యజతి । సమిధ్భ్యఃప్రేష్యేతి । ప్రథమగ్ సంప్రేష్యతి । ప్రేష్యప్రేష్యేతీతరాన్ చతుర్థాష్టమయోః ప్రతిసమానీయదశైష్వేకాదశాయా ఆజ్యమవశినష్టి । తానుయజమానః ప్రాకృతైరాదితశ్చతుర్భిశ్చతురోనుమంత్ర్య । చతుర్థస్యానుమంత్రేణదురః ప్రభృతిత్రీగ్ స్త్రీనుత్తమేన శేషం । పృథివీహోతా । సమిద్భ్యగ్నయఇదం । వసంతమృతూనాం । ఏకోమమైకాదస్య । అతిశ్రావయ । పేష్య । తనూన

షాత్స్న్యయఇదం। గ్రీష్మమృతూనాం। ద్వావుమద్యైతస్య। ఆ౩శ్రా౩వయ। ప్రేష్య। ఇధ్మోభ్యగ్నయఇదం। వర్షాఋతూనాం। త్రయోమమతిత్రస్తస్య। అర్ధమౌపభృతంజుహ్వామానీయ। ఆ౩శ్రా౩వయ। ప్రేష్య। బర్హిషేగ్నయఇదం। శరదమృతూనాం। చత్వారోమమ। శరదంచత్వారి। ఆ౩శ్రా౩వయ। ప్రేష్య। దుర్భ్యోగ్నయఇదం। శరదమృతూనాం। చత్వారోమమ। ఆ౩శ్రా౩వయ। ప్రేష్య। ఉషాసానక్తాభ్యామగ్నయఇదం। శరదమృతూనాం। చత్వారోమమ। ఆ౩శ్రా౩వయ। ప్రేష్య। దైవీభ్యాగ్ హోతృభ్యామగ్నయఇదం। శరదమృతూనాం। చత్వారోమమ। సర్వమౌపభృతంజుహ్వామానీయ। ఆ౩శ్రా౩వయ। ప్రేష్య। తిసృభ్యోగ్నయ

ఇదం। హేమంతశిశిరావృతూనాం। పంచమమనతస్యకించనయోస్మాంద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః। ఆ౩శ్రా౩వయ। ప్రేష్య। త్వష్ట్రేగ్నయఇదం। హేమంతశిశిరావృతూనాం। పంచమమనతస్యకించన। ఆ౩శ్రా౩వయ। ప్రేష్య। వనస్పతయేగ్నయఇదం। హేమంతశిశిరావృతూనాం। పంచమమనతస్యకించన। ప్రత్యాక్రమ్యజుహ్వాస్వధుస్వధితీఅనక్తి। త్రిస్స్వరుగ్ సకృత్స్వధితెరన్యతరాంధారాగ్ స్వరుముంతర్ధాయ। స్వధితినాపశుగ్ సమనక్తి। ఘృతేనాక్తౌపశుంత్రాయేథాం। శిరసి। నహ్యస్వధితినాస్వరుర్నైవాక్తయాశ్రుతస్యావద్యతి। పశుమితరయావిజాస్తి। పునస్స్వరుముపగూహ్య। శమితేస్వధితింప్రయచ్ఛంనాహ। శమితరేషాతేశ్రిస్పష్టాస్తు। ఆయతనేస్రుచౌసాదయిత్వా। పర్యగ్నయేక్రియమాణాయానుబ్రూహి। ఆహవనీయాదుల్ముకమాదాయాగ్నీధ్రః। పరివాజపతిః కవిరగ్నిర్హవ్యాన్యక్రమీత్। దధద్రత్నానిదాశుషే। త్రిః ప్రదక్షిణంపర్యగ్నికరోతిపశుం। పర్యగ్నౌక్రియమాణౌపావ్యానిజుహోతి। ఏకంద్వేత్రీణిచత్వారివా। ప్రజానంతః ప్రతిగృహ్ణంతిపూర్వేప్రాణమంగేభ్యః పర్యాచరంతం। సువర్గంయాహిపథిభిర్దేవయానైరోషధీషుప్రతితిష్ఠా శ

రీశ్రై స్వాహా। పశవ ఇదం। పశుప తేః పశవో విరూపా స్సదృశా ఉత। తేషాం
యంప్రవిరదేవా స్త్వగ్ స్వరాడనుమన్యతాగ్ స్వాహా। పశుపతయ ఇదం।
శమితా్రప శావిముచ్యమానే । మెబధ్యమానమనుబధ్య మానా అ
భ్యైక్షంత మనసా చక్షుషా చ । అగ్ని స్తాగ్ అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ప్ర
జాపతిః ప్రజయా సంవిదానస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదం। గృహీత్వా సిధా
య । రేవతీర్యజ్ఞపతిం ప్రియధావిశత। వపాశ్రపణీభ్యాం పశుమన్వా
రభే తేధ్వర్యుర్యజమానశ్చ । అతిశా్రితవయ। ఉప ప్రేష్య । హోతర్
హవ్యా దేవేభ్యః । ప్రాస్మా అగ్నిం భరత స్తృణీత బర్ హిరితి హో
తురభిజ్ఞాయ। ఆహవనీయాదుల్ముకమాదాయాగ్నీ ధ్రః పూర్వః ప్రతిపద్య
తే। శమితా పశుం నయంతి। ఉరో అంతరిక్ష సజూర్ దేవేన వాతే నాస్య హవి
ష స్త్మనా యజ సమస్య తనువా భవ వర్ షీయో వర్ షీయసి యజ్ఞే యజ్ఞ
పతిం ధాః । అంతరా చాత్వాలోత్కరావుదంచం పశుం నయంతి ।
ప్రతిప్రస్థాతా । ప్రముంచమానా భువనస్య రేతో గాతుం ధత్త యజ
మానాయ దేవాః । ఉపాకృతగ్ శశమానం యదస్థాజ్జీవం దేవానామ
ప్యేతు పాథ స్స్వాహా । దేవేభ్య ఇదం । నానా ప్రాణో యజమానస్య ప
శునా యజ్ఞో దేవేభిస్సహ దేవయానః । జీవం దేవానామప్యేతు పాథ
స్సత్యాస్సంతు యజమానస్య కామాః। అధ్వర్యుర్జపతి। ఊవధ్యగోహం
పార్థివం ఖనతాదితి హోతురభిజ్ఞాయ । ఊవధ్య గోహం ప్రతిప్ర
స్థాతా ఖనతి ।అభిపర్యగ్నికృతే దేశే ఉల్ముకం నిదధాతి స శామిత్రః ।తం
దక్షిణేన పరిత్యంచం పశుమవస్థాప్య పృథివ్యాస్సంవృచః పాహి । తస్యా
ధస్తాద్బర్ హిరుపాస్యతి । ఉపాకరణయోరన్యతర స్తస్మింత్సంజ్ఞపయ
తి । ప్రత్యక్ఛిరసముదీచీనపాదముమాయుం కృణ్వంతగ్ సంజ్ఞపయత ।
ఉక్త్వా పరాఙావర్తతే ధ్వర్యుర్యజమానః । స్వర్విదసి స్వర్విత్త్వా స్వర్
హిస్వం మహ్యగ్ స్వః పశుభ్యో లోకవిదసి లోకం విత్త్వా లోకమిహి లో
కం మహ్యం లోకం పశుభ్యో గాతువిదసి గాతుం విత్త్వా గాతుమిహి గాతుం
మహ్యం గాతుం పశుభ్యో నాథవిదసి నాథం విత్త్వా నాథ మిహి నాథం

మహ్యంనాథంపశుభ్యః । నవాఉ వేతన్మ్రియసే నరిష్యసి దేవాగ్ ఇదేషి
పథిభిస్సుగేభిః । యత్రయంతి సుకృతో నాపి దుష్కృత స్తత్ర త్వాదే
వస్సవితాదధాతు । ఆశానాంత్వాశాపాలేభ్యశ్చతుర్భ్య అమృతే
భ్య ఇదంభూతస్యాధ్యక్షేభ్యో విధేమహవిషావయం। విశ్వాఆశామధు
నాసగ్ సృజామ్యనమీవా ఆపఓషధయోభవంతు । అయంయజమా
నోమృధోవ్యస్యతామగృభీతాః పశవస్సంతు సర్వే ఉక్త్వా పరాజ్ఞావ
ర్తతె। యజమానః। నానాప్రాణో యజమానస్య పశునాయజ్ఞోదేవే
భిస్సహదేవయానః । జీవం దేవానామప్యేతు పాథస్సత్యాస్సంతుయజ
మానస్యకామాః । అధ్వర్యుర్జపతి ।యానామూధశ్చతుర్బిలంమధోః
పూర్ణంఘృతస్యచ । తానస్సంతుప యస్వతీరస్మిన్గోష్ఠేవయోవృధః॥
ఇహాపశవో విశ్వరూపారమంతామస్మిన్ యజ్ఞేవిశ్వవిదో ఘృతాచీః॥
అగ్నింకులాయమభిసంవిశానా అస్మాగ్ అవంతుపయసాఘృతేన ।
పృషదాజ్యం ద్వయమవేక్షమాణౌ వాగ్యతావాసాతే ధ్వర్యుర్యజ
మానశ్చ । ఇంద్రస్యభాగస్సువితేదధాతనేమం యజ్ఞంయజమానంచ
సూరౌ యోనోద్వేష్ట్యనుతగ్ రవస్వానాగసో యజమానస్య వీరాః।
వాశ్యమానే వేక్షేతే। అథపశుప్రాయశ్చిత్తాని । అస్మిన్పశౌ వా
శాదిదోషనిర్హరణార్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యే । యదస్యపా
రేరజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత । తన్నఃపర్షదతిద్విషోగ్నే వైశ్వా
నర । స్వాహా।అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం । యస్మాద్భీషావాశిష్ఠా స్త
తో నోఅభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడనమో రుద్రాయ
మీఢుషే స్వాహా। రుద్రాయమీఢుష ఇదం। యఇదమకః తస్మై నమ
స్తస్మై స్వాహా । రుద్రాయమీఢుష ఇదం। అపఉపస్పృశ్య। యదస్య
పారే। యస్మాద్భీషాన్యషదః॥ యఇదమకః । యదస్యపారే ! యస్మా
ద్భీషావేపిష్ఠాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషాపలా
ఇష్ఠాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషాసమజ్ఞాస్థాః ।
యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషానివేవాసి । యదస్యపా

తే । యస్మాద్భీషాశీర్ణత్కరోషి । వాశిన్యపదవేష్టాః పలాసమః
పుశకృత్ । ఆదిర్యేదస్యనస్తానాయ ఇదంనాత్యయోర్ద్వయోః య
తపశుర్మాయుమకృతోరో వాపద్భిరాహతే। అగ్నిర్మాతస్మా దేనసోవి
శ్వాన్ముంచ త్వగ్వానస్వాహా । సంజ్ఞప్తే సంజ్ఞప్త హవ్యామంజు
హోతి। అగ్నయఇదం । సంజ్ఞప్తహవ్యామేతువాలుతే ప్రతాప్యేసప్ల
క్షశాఖేతుపపాశ్రిపణ్యాస్తష్ట మిత్యాహావస్యయ ఏవముఖ్యాభిషేక్రి
ప్రతిపత్న్యనర్వా । నిష్టప్తగ్ంరక్షో నిష్టప్తో ఘుశగ్ంసః । శమితారఉపే
తనయజ్ఞం దేవేభిరిన్వితం । పాశాత్పశుం ప్రముంచతు ।
బంధాద్యజ్ఞపతిం పరి। పపా శ్రపణీభ్యాం పశుముప్తే
తోధ్వర్యుర్యజమానశ్చ పశోః పాశం ప్రముంచతు । అదితిః
పాశంప్రముమోక్త్వేతన్నమః పశుభ్యః పశుపతయేకరోమి। సంవేష్ట్య
రశనాంగి వాసునిధాయ । ఏకశూలయోపస్నజ్యచాత్వాలఉదస్యతి।

అరాతీయంతమధరంకరోమి । తతః ప్రతిప్రస్తాతాపత్నీ ముదానయతి
నమస్తఆతాన । పత్న్యాదిత్యముపతిష్ఠతే। అనర్వాప్రేహి ఘృతస్య
కుల్యామనుసహ ప్రజయా సహరాయస్పోషేణ । ప్రాచీముదాన
యతి। ఆపోదేవీశ్శుద్ధాయు వశ్శుద్ధాయుయూయం దేవాగ్ం ఊఢ్వగ్ం శు
ద్ధావయంపరివిష్టాః పరివేష్టారోవో భూయాస్మ చాత్వాలేపత్న్య
పోపసృశతి । ఋత్విజోయజమానశ్చపత్నీత్యేకే । అద్భిః పశోస్స
ర్వాన్ప్రాణానాప్యాయయతి । సర్వాణ్యంగాన్యధ్వర్యురభిషించతి। ప
త్న్యశక్త్యౌ యత్యేతద్వావిపరీతం । వాక్తఆప్యాయతాం । శమ
ద్భ్యః । వాచం । ప్రాణస్తఆప్యాయతాం । శమద్భ్యః । ప్రాణం ।
చక్షుస్తఆప్యాయతాం। శమద్భ్యః। చక్షుషీ। శ్రోత్రంతఆప్యాయతాం।
శమద్భ్యః । శ్రోత్రేయన్తేప్రాణాంవృజ్జగామయా చక్షుర్యాశ్రో
త్రంయత్తే క్రూరం యదాసితం తత్తఆప్యాయతాం తత్తఏతేన శుంధ
తాం। శమద్భ్యః । హృదయదేశం। నాభిస్తఆప్యాయతాం శమద్భ్యః
నాభిం । పాయుస్తఆప్యాయతాంశమద్భ్యః । గుదం । మేఢ్రం తత్త

ష్ణ్యాయతాం శమధ్వ్యః శుద్ధాశ్శృతాః । తూష్ణీంపాదాన్సంకృత్య । శ
మధ్వ్యః । పాదాః । శమోషధీభ్యశ్శం పృథివ్యై శమహోరాత్రాభ్యాం
భూమ్యాగ్ం శేమం సిసీయ్య । ఓషధే త్రాయస్వైనం ఉపాకరణయో
రవశిష్టం దక్షిణేన నాభిమంతర్ధాయ స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీః ।
స్వధితినా పార్శ్వత స్తిర్యగాచ్ఛ్యతి । అప ఉపస్పృశ్య । బర్హిషోగ్రగ్ం స
వ్యేన పాణినాదత్తే । అథ మధ్యం యత ఆచ్ఛ్యతి । తదుభయతో లోహితేనా
క్త్వా । రక్షసాం భాగోసి । ఉత్తరమపరమవాంతరదేశం వా నిరస్యాప ఉప
స్పృశ్య । రక్షోభ్య ఇదం । ద్వైనత్వ్యేనపదాభితిష్ఠతి । అవపాయాదర్
శనాత్ । ఇదమహగ్ం రక్షోవబాధే । ఇదమహగ్ం రక్షోధమంత
మోనయామి యోస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇదమేనమధమం
తమో నయామి । ఇషే త్వా । వపాముత్ఖిద్య । ఘృతేనద్యావాపృథి
వీ ప్రోర్ణ్వాథాం । వపయాద్విశూలాం పరిచ్ఛాద్య । ఊర్జే త్వా । తని
ష్ఠం తత ఏకశూలయోపతృణత్తి । దేవేభ్యశ్కల్పస్వ । అభిమంత్రణం ।
దేవేభ్యశ్శుంధస్వ । అద్భిరవోక్ష్య । దేవేభ్యశ్శుంభస్వ । స్వధితినా
వపాం నిమృజ్య । అచ్ఛిన్నో రాయస్సువీర ఇంద్రాగ్నిభ్యాం త్వా జు
ష్టాముత్క్రంతామి । ఉత్క్రంతతి । అప ఉపస్పృశ్య । ముష్టినాశ
మితా వపోద్ధరణమపిధాయాస్తే ఆ వపాయా హోమాత్ । ప్రత్యు
ష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః । శామిత్రే ప్ర
తాం ప్రతితప్య । నమస్సూర్యస్య సందృశే । ఆదిత్యముపస్థాయ । ఉ
ర్వంతరిక్షమన్విహి । అభిప్రవ్రజతి । ఉల్ముకైకదేశమాదాయాగ్నీధ్రః
పూర్వః ప్రతిపద్యతే । వపాశ్రపణీ పునరన్వారభతే యజమానః । ఉ
ల్ముకైకదేశమాహవనీయే ప్రత్యపిసృజతి । నిర్దగ్ధగ్ం రక్షో నిర్దగ్ధా అ
రాతయః । ఆహవనీయస్యాంతిమేంగారే వపాం నిరూహ్య । అంతరా
యూపమాహవనీయం చ దక్షిణాతిహృత్య । ప్రతిప్రస్థాతే ప్రయచ్ఛ
తి । తాం దక్షిణత ఆసీనః । ప్రతిప్రస్థాతాహవనీయే శ్రపయతి । వా
యూపవిహి స్తోకానాం । బర్హిషోగ్రమధస్తాద్వపాయా ఉపాస్యతి ।

త్వామ తేదధిరే హవ్యవాహగ్ం శృతంకర్తారముతయజ్ఞియంచ । అ
గ్నే సదక్షస్సతనుర్ హిభూత్వాథహవ్యా జాతవేదో జుషస్వస్వాహా ।
స్రువేణవపామభిజుహోతి । జాతవేదస ఇదం । ప్రాదుర్భూతేషుస్తో
కేషుస్తోకేభ్యోఽనుబ్రూహి । అలోహినీగ్ం సుశృతాంకృత్వా । య
స్త ఆత్మాపశుషు ప్రవిష్టః । దృగ్ంహాగాదృగ్ంహా । సుపిప్పలా ఓషధీః
కృధి । దక్షిణస్యాం వేదిశ్రోణ్యాంబర్హిషి ప్లక్షశాఖాయాం వపాశ్ర
పణీభ్యాగ్ం సహాసాద్య । ప్రయుతాద్వేషాగ్ంసి । వపాశ్రపణీప్రహృ
త్యతూష్ణీం నిధాయ । ఇదమింద్రియమమృతం యజ్ఞోమనూగ్నె పంచ
హోతా । ఘృతవతీశబ్దే జుహూపభృతావాదాయదక్షిణాసకృదతి
క్రాంతః । ఆశ్రావయ । స్వాహాకృతీభ్యః ప్రేష్య । పృథివీహోతా । స్వాహా
కారాయాగ్నయ ఇదమ్ । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమమన
తస్యకించన । ప్రత్యాక్రమ్య । శేషేణస్రువామభిఘార్య । పృషదా
జ్యద్వయమభిఘారయతి । అథవపాంనోపభృతం । ఆజ్యభాగౌయజ
తి । ఆప్యాయతాం । త్రిః । అగ్నయఆజ్యస్యానుబ్రూహి । ఆప్యా
యతాం దక్షిణాతిక్రమ్య ఆశ్రావయ । అగ్నయ ఆజ్యస్యప్రేష్య ।
అగ్నయ ఇదం । అగ్నినాయజ్ఞశ్చక్షుష్మానగ్నేరహం దేవయజ్యయా
చక్షుష్మాన్భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । పూర్వవదవద్యంత్సంప్రే
ష్యతి । సోమాయాజ్యస్యానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । సోమా
యాజ్యస్యప్రేష్య । సోమాయేదం । సోమేనయజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్త్సోమ
స్యాహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । ఆప్యాయంతాం ।
స్వాహాదేవేభ్యః । పూర్వంపరివప్యగ్ంహుత్వా । దేవేభ్య ఇదం । అ
గ్నిర్హోతా । ఆప్యాయతాంజుహ్వాముపస్తీర్య । స్రువేణహిరణ్యశ
కలమవదాయ కృత్స్నాం వపాగ్ం స్రువేణతూష్ణీం మవదాయ । హిర
ణ్యశకలముపరిష్టాత్కృత్వా । ఆప్యాయతాం । అభిఘారయతి । ఇం
ద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యవపాయా మేదసోనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యవపాయామేదసః ప్రేష్య । జాతవేదోవప

యాగచ్ఛదేవాంత్వగ్ హి హితా ప్రథమోబభూథ । ఘృతేనత్వం తనువోవర్ధ యస్వసాహాకృతగ్ హవిరదంతు దేవాస్వాహా । వషట్కృతేజు హితి । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నీ యోరహం దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయం । పరిత్యాక్రమ్య । ఆప్యాయంతాం । దేవేభ్యస్వాహా । ఉత్తరంపరివప్యగ్ హుత్వా । దేవేభ్యఇదం । స్రువేణవపోద్ధరణమభిఘారయతి। ఉత్తరత స్తిష్ఠన్ప్రతిప్రస్థాతాఃహావనీయేవ పాత్రీపణీప్రహరతి । స్వాహోర్ధ్వనభసంమారుతంగచ్ఛతం । ఊర్ధ్వనభసేమారుతాయేదం । అథనేష్వోర్యుస్సగ్సాత్వేణాభిజుహోతిజుహ్వైన । స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । అత్రయజమానో వరం దదాత్యనడ్వాహం । తిస్రో వా ధేను

స్త్రిస్రోవాదక్షిణాః బ్రహ్మణ్యస్యోసి । బ్రధ్నపిన్వస్వేత్యాది । సహస్రధారఉత్సోఅక్షీయమాణః । సవాధారవృథివీమంతరిక్షందివంచ తేనానడుహోతి తరాణిమృత్యుం । దక్షిణసద్భ్య ఊహుహర్తవై । దక్షిణతపత్ర్యాబ్రహ్మణాః । అయంవోనడ్వాసహిగ్ సంతో యథాభాగంప్రతిగృహ్ణీధ్వం । తేసప్తదశకృత్వోపాన్య । ఓంఓం । దేవస్యత్వా - రుద్రాయగామితి ప్రతిగ్రహః । ఉత్తరతఃపరీతేతియజమానస్సంప్రేష్యతి । సముత్క్రమ్యసహపత్నీకాః పంచభిశ్చాత్వాలేమార్జయంతే । పుత్రాయామవపాయాం మార్జయిత్వా । ఆపోహిష్ఠామయోభువః... ఆపోజనయథాచనః । ఇదమాపః ప్రవహాతావద్యంచమలంచయత్। యద్వాహమభిదుద్రోహయద్వా శేపే అభివృణం । ఆపోమాతస్మాదేన సోదురితాత్పాంతు విశ్వతః । నిర్మాముంచామిశపథాన్నిర్మావరుణాదధి । నిర్మాయమస్య పడ్బీశాత్సర్వస్మాద్దేవకిల్బిషాదథోమనుష్యకిల్బిషాత్। పశుపురోడాశస్య పాత్రాసగ్సాదనాదికర్మప్రతిపద్యతే । వ్రీహిమయంపశు పురోడాశం నిర్వపతి। ఏకాదశపురోడాశకపాలానిశూర్పంచ ద్వంద్వమితిధాని ప్రకృతివత్ పురతఃప్రాశిత్రహరణం మేక్షణం మదం త్యర్థముపవేష ము

త్వవ్వనార్థంచ । నబ్రహ్మావరణం। యజమానవాచంయచ్ఛ । సంవిశేత
తామిత్యాది నిర్వాపకాలే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మిం
ద్రాగ్నిభ్యాంజుష్టం నిర్వపామి । ఇదం దేవానామిత్యాది అదిత్యాస్త్వో
పస్థేసాదయామీంద్రాగ్నీహవ్యగ్ం రక్షేథాం । సహోనాయామిత్యా
ది। దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్నిభ్యాం వోజుష్టంప్రో
క్షామి। శుధధ్వమిత్యాది । సర్వాభిరద్భిః ప్రోక్షణం । కృష్ణాజినా
దానాది । హవిష్కృతావాచం విసృజ్యపశుంవిశాస్తి । హృదయం
జిహ్వావక్షోయకృద్వృక్కౌ । సవ్యందోరుభయపార్శ్వే దక్షిణాశ్రోణీ
ర్గుదతృతీయమితిదైవతాని। దక్షిణందోస్సవ్యాశ్రోణిర్గుద తృతీయమితి
సౌష్టకృతాని । క్లోమానంప్లీహానం పురితతుం వనిష్టుమధ్యాధ్రింమే
దోజాఘనీమిత్యుద్ధరతి । గుదంమానిర్లైషీర్వనిష్టుం మానిర్లైషీరితి
సంప్రైష్యతి। మావిపర్యాస్త ఇత్యధ్వోఽవతి। హృదయశూలగ్ం శాఖా
పవిత్రముపవేషం కుంభీంచ । నిష్టప్తగ్ం రక్షోనిష్టప్తోఘశగ్ంసః శామి
త్రేప్రతితప్య । ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ । ఉపవేషమాదాయ । నిరూ
ఢంజన్యంభయం నిరూఢాస్సేనాఅభీత్వరీః । శామిత్రాదుదీచోంగా
రాన్నిరూహ్య । నభిహిః మాతరిశ్వనోఘర్మోసి। భృగూణా మంగిర
సాంతపసాతప్యస్వ। వసూనాంపవిత్రమసి । దేవస్త్వాసవితాపునాతు।
వసోఃపవిత్రేణ శతధారేణసుపువా । ఇకాదశకృత్వః । ఉదకపవిత్రే
కుంభ్యాంపశుమవధాయ శూలేశ్రపణీక్ష్య । హృదయగ్ం శామిత్రే
శ్రపయతి । అవరక్షోదివస్సపత్నమిత్యాది అవహననాది కర్మప్రతి
పద్యతే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్నిభ్యాం జుష్ట
మధివపామి । ధాన్యమసీత్యాది। కపాలానాముపధానకాలే ష్టావుప
ధాయతూష్ణీంత్రీణి । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్ని
భ్యాంజుష్టగ్ంసంవపామి । పిష్టాన్యుత్పూయానాహ యజుషోత్పూ
య। స్రువేణాద్భ్య ఇత్యాది। ఆప్యలేప బర్హిషి నినీయ । ఘృత
స్త్యాగ్నిస్త్వాహ్వయతి దేవయజ్యాయై ప్రాశిత్రమాదాయ ప్రతు

ష్టగ్ం రక్షః పరిత్యుష్టా అరాతయః అనిశితమసి సపత్నక్షయణః । రూ
పంవర్ణం పశూనాం । అగ్నేస్త్వా తేజిష్ఠేన । దివశ్శిల్పం । అయంప్రా
ణశ్చాపానశ్చ ప్రస్తరే నవితే) అపిసృజ్య । ఉద్వాసనకాలే తూష్ణీ
మభిఘారణం ప్రియేణేత్యాసాదనం । అయంయజ్ఞో మమాగ్నే పంచ
హోతా పునః పంచహోతా శృతే వా పశౌ । జుహ్వాముపస్తీర్యే
త్యాది । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం పురోడాశస్యానుబ్రూహి । ఆ 3 శ్రా 3
వయ । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం పురోడాశస్య ప్రేష్య । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం ।
ఇంద్రాగ్నియోరహందేవయజ్యయేంద్రియావ్యన్నాదో భూయా
సం । ప్రత్యాక్రమ్య సపార్వణ హోమానావిష్టః । జుహ్వాముప
స్తీర్యేత్యాది । అగ్నయేనుబ్రూహి । ఆ 3 శ్రా 3 వయ । అగ్న
యే ప్రేష్య । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్
యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య । ప్రస్తరాదన్యత్ర స్రుచో
సాదనం । నవైశ్వానరే హవిః । నవిరుజ్య ప్రాశిత్రం । నయజమాన
భాగమిడాంతస్సంతిష్ఠతే । ఉపహూతాం మైత్రావరుణ ప్రస్థాం భక్ష
యిత్వా । పూర్వవత్ప్రస్తరే మార్జయిత్వా । స్రువేణ పృషదాజ్యశ
ష్టోపహాత్య । వేదేనోపయమ్య । త్రిః పృచ్ఛతి । శృతగ్ం హవీ3 శ్శమి
తః । శృతం । పూషామాపశుపాః పాతు ప్రథమే భిప్రవ్రజతి । శృతగ్ం హవీ
3 శ్శమితః । శృతం । పూషామాధిపాః పాతు । అథార్ధే ద్వితీయం ।
శృతగ్ం హవీ 3 శ్శమితః । శృతం । పూషామాధిపాః పాతు । ఈం
ఖీంపాః ప్రత్యక్తృతీయం । శూలాత్ప్రవృహ్య హృదయం కుంభ్యాముప
ధాయ । సం తే మనసా మనః సం ప్రాణేన ప్రాణో జుష్టం దేవేభ్యో హవ్యం
ఘృతవత్స్వాహేంద్రాగ్నిభ్యాం త్వా జుష్టమభిఘారయామి । పృ
షదాజ్యేన హృదయమభిఘారయతి । ఉత్తరతః పరిక్రమ్యాజ్యేన
పశుం । యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః । స్వాహాత్మనో వర్తి
ధిషై । ఉద్యంతమూష్మాణమనుమంత్రయతే । దృగ్ఘాగా దృగ్ఘా ।
క్షసుగ్ం హారం న్యగ్న్యావ్రతో హృదయశూలం ధారయత్యనుపస్పృశ

వ్నాతౌన్నమితరాగ్ శ్చాతరాంఘూపమాహవనీయంచ దక్షిణాతి హృత్య । పంచహోత్రావఘోతాగ్నివా । దక్షిణస్యాం వేదిశ్రోణ్యా మాసాద్య । ఇమానీంద్రియాణ్యమృతానివీర్యాణ్యేభిరింద్రాయ పశవోచికిత్సన్ । త్రైధాఽవతోపమామిహేషమూర్జం యశస్సహౌజస్సనేయుగ్ శృతానిమయి శ్రీయంతాం । అయంయజ్ఞోమమాగ్ని పంచహోతా పునః పంచహోతా । చతస్రుష్ఠూపస్తృణీతే । జుహోపభృతోర్ధ్వ సాహోమహావన్యాగ్ సమవత్తధాన్యామితి । జుహూపభృతోర్ధ్రువా ఉపస్తీర్య ఇతరయోస్థాలీగతేనాజ్యేన జుహూపభృతోర్ హిరణ్యశకలమవధాయ । హృదయాద్వృక్యాభ్యాంచ మేదోగృహీత్వాన్యత్రనిధాయ । హృదయశ్యాగ్రేవద్యతి । మాభేర్మా సంవిక్థాః । బర్హిషిప్లక్షశాఖాయామవదానాన్యవద్యంత్సంప్రేష్యతి । మనోతాయైహవిషోవదీయమానస్యానుబ్రూహి । అధద్వితీయం । అధజిహ్వాయా అథవక్షసః । యథాకామీంతరేషాం యథోద్ధృతం దైవతానాం ద్విర్ద్విరవదాయ । జుహ్వాం దైవతాన్యవధాత్యుపభృస్సౌవిష్టకృతానాగ్ సకృత్సకృత్ । గుదం త్రేధా విభజ్య । స్థవిమదుపయడ్భ్యో నిధాయ । మధ్యమం ద్వేధం విభజ్య । దైవతేష్వవదధాత్యణిమత్ద్వైష్టకృతేషు । గుదమవధాయ ప్రత్యభిఘార్య । యదవదానాని తేవద్యన్ । త్రేధామేధోవద్యతి । ద్విభాగగ్ స్రుచో స్తృతీయగ్ సమవత్తధాన్యామితి ।యూషేమేదోవధాయ । మేదసాస్రుచౌ ప్రోర్ణుత్య హిరణ్యశకలముపరిష్టాత్కృత్వా । ఆప్యాయతాం । అభిఘారయతి । సమవత్తధాన్యాగ్ షడాద్యానిడామవద్యతి । వనిష్ఠుగ్ం సప్తమమధోభ్య వాపనిష్టోస్సప్త మాదనస్థిభిరిడాం వర్ధయంతి । క్లోమానంప్లీహానం పురీతతుమిత్యన్వవధాయ । యూష్ణోపసిచ్యాభిఘారయతి । అపాంత్వౌషధీనాగ్ రసంగృహ్ణామి । వసాహోమహావన్యాం వసాహోమం గృహ్ణాతి । స్వధితినాసవ్యేన ధారాంఛినత్తి । హస్తమ్యూరసపనపస్పృశ్య । తూష్ణీమభిఘార్య । శ్రీరస్యగ్నిస్త్వాశ్రీణాత్వా

ధస్వమరిణస్ । పార్శ్వేనవపాశ్రపణీం ప్రయచ్ఛతి । వాతస్యత్వా
ధ్రజ్యై పూష్ణోరగ్ంహ్యా అపామోషధీనాగ్ం రోహిష్యై । తేనైవాభి
ఘారయ । స్వధితినావద్రయచ్ఛతి స్వధితినాపిదధాతీత్యేకే । అథయ
న్నశీర్ష్ణోవద్యతి । నాగ్ం సయోర్ణాయూకస్య నాథరసక్థ్యోరనవదాని
యానితానిశృత్తిస్వం నిధాయసంమృశతి । ఐంద్రః ప్రాణో అంగేఅం
గేనిదేధ్యదైంద్రోపాన అంగే అంగేవిభోభువద్దేవ త్వష్టర్భూరితేసగ్ం
సమేతువిషురూపాయత్సలక్ష్మాణోభవథ దేవత్రా యంతమవసేసఖా
యోనుత్వామాతాపితరోమదంతు । సమ్మృశతి । అథహావిషా ప్రచర
తి । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యహవిషోనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యహవిః ప్రేష్య । యాజ్యాయార్ధర్చే । ప్ర
తిప్రస్థాతావసాహోమంజుహోతి । ఘృతంఘృతపావానః పిబత
వసాంవసపావానః పిబతాంతరిక్షస్యహవిరసిస్వాహాత్వాం తరిక్షాయ
స్వాహా । అంతరిక్షాయేదం । ఉద్రేకేణదిశః ప్రదిశఇతిప్రతిదిశంజు
హోతిమధ్యే ఈంచమేనసాంచ ముత్తమగ్ంసగ్ంస్థాప్య । నమోది
గ్భ్యఇత్యుపతిష్ఠతే దిశస్వాహా । దిగ్భ్యఇదం । ప్రదిశస్వాహా । ప్రది
గ్భ్యఇదం । ఆదిశస్వాహా । ఆదిగ్భ్యఇదం । విదిశస్వాహా । విదిగ్భ్యఇ
దం ॥ ఉద్దిశస్వాహా । ఉద్దిగ్భ్యఇదం । స్వాహాదిగ్భ్యః । దిగ్భ్యఇదం । న
మోదిగ్భ్యః । ఉపతిష్ఠతే వషట్కృతేజుహోతి । ఇంద్రాగ్నిభ్య
మిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయాజేమానంమహిమానం
గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య । నారిష్ఠహోమాస్తువనస్పతేఃపాక్ ।
దశతేతనువఇత్యాది । నారిష్టాగ్ం హుత్వా । జుహ్వాముపస్తీర్య । స
కృత్పృషదాజ్యస్యోపహత్యద్విరభిఘార్య । వనస్పతయేనుబ్రూహి ।
ఆశ్రావయ । వనస్పతయేప్రేష్య । వనస్పతయఇదం । వనస్పతేర
హం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేనప్రతిష్ఠాంగమేయం । తత్రస్థవి
వ । ఉపర్యాసావనీమేజుహ్వాఘృతా దభృతానిపర్యస్యం వాహా । అ
గ్నయేస్విష్టకృతేనుబ్రూహి । అగ్నయేస్విష్టకృతేప్రేష్య । అగ్నయే

స్విష్టకృత ఇదం। అగ్నేస్స్విష్టకృతో౽హం దేవయజ్యయా౽యుష్మాన్ యజ్ఞేన
ప్రతిష్ఠాం గమేయం ప్రాగ్వ్యుత్క్రమ్య జుహ్వాన్యాసీయ। మైత్రావరు
ణః। ఆయతనస్యోపసాదయిత్వా। అత్రేడాయా నిర్వదానమేకేస
మామనంతి। పర్వాణి నాద్య వాంతరేడాముపహ్వతి। మేదసాస్స్త్రీ
ర్య। మేదసాభిఘారయతి। ఉపహూతాం మైత్రావరుణమప్రాభక్ష
యతి। ప్రతిప్రస్థాతా సప్తమః। వనిష్టుమగ్నీధే। షడవత్తమగ్గ్ం
సంపాదయత్యగ్న్యుద్ధిగ్ం హోత్రే హారయిమూర్జ్జనాం తే। అగ్నీదౌప
యజానంగారానా హరోపయష్టురుపసీద। బ్రహ్మన్ ప్రస్థాస్యామస్సమి
ద్ధమాదధా యాగ్నీత్పరిధీగ్ంశ్చాగ్నించ సకృత్సంమృడ్ఢి। ఆగ్నీధ్రౌపదా
పయజానంగారానాహరతి। హోత్రీయ ఉపయజతి। శామిత్రా

న్నిరూఢపశుబంధ ఉత్తరస్యాం వేదిశ్రోణ్యాం గుదకాండమేకాదశధా
తిర్యక్ఛిత్వా। అసంభిందన్ పర్యావర్తయన్ననూయాజానాం వష
ట్కృతే వషట్కృత ఏకైకం గుదకాండం ప్రతిప్రస్థాతా హస్తేనైవ జు
హోతి। సముద్రం గచ్ఛ స్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రం। బ్రహ్మ।
దేవసవితరేతత్తే త్యాది। అధ్వర్యుః। పృషదాజ్యం జుహ్వామాస్య ము।
పృషదాజ్యాని ముపభృతంకృత్వా తేనైకాదశానూయాజానను య
జతి దేవేభ్యః ప్రేష్యేతి ప్రథమగ్ం సంప్రేష్యతి। ప్రేష్య ప్రేష్యేతీత
రాన్యజమానః ప్రాకృతైరనుమంత్రయతే। పరిధినేనాగ్ం
శ్చతుర్థో దశమే చ। ద్వితీయేనవాగ్యనస్పతేరుత్తమేన చైకాదశేనము త్తర
యోర్వ్యాగే ఘ్రాభా హోతారం చోదయ శోధ్వన్యన్మైత్రావరు
ణస్పం యుద్ధయ జేతి। దేవం బర్హిః ప్రేగ్నయ ఇదం। సముద్రాయేదం।
బర్హిషో౽హం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్ భూయాసం। దేవీభ్యో ద్వా
రోభ్యోగ్నయ ఇదం। అంతరిక్షాయేదం। ద్వారామహం దేవయజ్యయా ప్ర
జావాన్ భూయాసం। దేవీభ్యాముషాసానక్తాభ్యామగ్నయ ఇదం। దేవ
యుపవిత్ర ఇదం। ఉషాసానక్తయోరహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్ భూ
యాసం। దేవీభ్యాం జోష్ట్రీభ్యామగ్నయ ఇదం అహోరాత్రాభ్యా

మిదం । దైవ్యయోర్జ్ఞప్త్యోరహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూ
యాసం । దేవీరూర్జాహుతీభ్యామగ్నయ ఇదం । మిత్రావరుణాభ్యా
మిదం। ఊర్జాహుత్యోరహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం।
దైవీభ్యాగ్ంహోతృభ్యామగ్నయ ఇదం। సోమాయేదం। దైవ్యోర్హో
త్రోరహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం। దేవీభ్యస్తిసృభ్యస్తి
సృభ్యోఽగ్నయ ఇదం। యజ్ఞాయేదం। తిసృణాంతిసృణాం దేవీనామహం దే
వయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం। దేవాయ నరాశగ్ంసాయాగ్నయ
ఇదం । ఛందోభ్య ఇదం । నరాశగ్ంసస్యాహం దేవయజ్యయా పశు
మాన్భూయాసం । దేవాయ వనస్పతయేఽగ్నయ ఇదం । ద్యావాపృథివీ
భ్యామిదం । వనస్పతేరహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్ర
తిష్ఠాంగమేయం । దేవాయ బర్హిషో వారితీనామగ్నయ ఇదం । వభ
సేదివ్యాయేదం । బర్హిషో వారితీనామహం దేవయజ్యయా ప్రజావా
న్భూయాసం । దేవాయాగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నయే వైశ్వాన
రాయేదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన
ప్రతిష్ఠాంగమేయం । ప్రతిప్రస్థాతా సర్వాణి హుత్వాఽద్భ్యస్స్రావ
దీభ్యః । బర్హిషి లేపం నిమృజ్య । మనో మే
హార్ది యచ్ఛ తనూం త్వచం పుత్రం నప్తారమశీయ । జపతి । అధ్వర్యుః ।
ప్రత్యాక్రమ్య జుహ్వాగ్ం స్వరుమవధాయానూయాజాం తేజసాహూ
తి । ద్యాం తే ధూమో గచ్ఛతు స్వం తరిక్షమర్చిః । పృథివీం భస్మనాపృ
ణస్వస్వాహా। స్వరవ ఇదం। ఆహుత స్రుచౌ సాదయిత్వా । వాజవతీ
భ్యామిత్యాది । జుహూవ్వ యస్యోపభృద్వ్యయస్వ । ఉద్యమనాదిక
రిధ్యం జనంజహ్యైవ । అక్తగ్ రిహాణా ఇత్యావృత్తిః । సమానమూర్వ
త్యాశాప్రివణాన్మాప్రక్తవాకః ప్రేషోనున్నికయతే । తం మైత్రావరుణో
యాదగ్నిమద్య హోతారమవృణీతేతి । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహ
ముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యాహము—షం । ఇం
ద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । వస

స్వతయఇదం । పనసకితేరహామ్యజ్జితిం । దేవేభ్యఆజ్యపేభ్యఇత్యాది ।
ధ్రువావజ్ఞాచతస్రుభిస్స్రుగ్భ్రాపాహోమః । పరిధీనభిజుహోతి ।
అగ్నేర్వోపన్నగృహస్యసదసిసాదయామి సుమ్నాయసుమ్నినీస్సు
మ్నేమాధత్త । ధురిధుర్యాపాత । తత్షీణేన। విహారంజాఘనీగ్ం హృ
త్వా । తాయాంపత్నీ స్సంయాజయంత్యా జ్యేనసోమ స్త్వష్టారాకావి
ష్టం । ఉత్తానాయైజాఘన్యైదేవానాంపత్నీ భ్యోవద్యతి । నీచ్యాగ్న
యే గృహపతయే । ఉత్తానాయైహోత్రేడామవద్యతి । నీచ్యాగ్నీ
ధే । తాంపత్నైప్రయచ్ఛతి । తాగ్ం సాధ్వర్యవేన్వస్మై వాప్రాశ్నా
త్యాయ । బాహుగ్ం శమిత్రేవగ్ం సబ్రాహ్మణాయ । సపిష్టలేపఫ
లీకరణహోమహ । యాసరస్వతీఇత్యాది । నపూర్ణపాత్రనినయనం
తూష్ణీంపుష్టిమతీశేషం తీర్థజా పతిగృహామేధినీ భూయాసమ్ । యు
ధేతమాహవనీయమిత్యాది । ప్రాయశ్చిత్తాంతే । యజ్ఞయజ్ఞంగచ్ఛేతి
త్రీణిసమిష్టయజూగ్ంషిజుహోతి । యజ్ఞయజ్ఞంగచ్ఛయజ్ఞపతింగ
చ్ఛస్వాంయోనిం గచ్ఛస్వాహా । యజ్ఞాయేదం । ఏష తేయజ్ఞో
యజ్ఞపతే సహసూక్తవాకస్సువీరస్స్వాహా। యజ్ఞపతయఇదం । దేవా
గాతువిదఇత్యాది । అభిస్తృణీహి । ప్రణీతానినయనం యందేవామ
నుష్యేషు । యానిఘర్మేఅనుపస్పృశన్ హృదయశూలముదప్పరేత్యా
సంచగేపఉపనీయ । శుష్కార్ద్రయోస్సంధావుద్వాసయతి । శుగ
సితంపాప్మానమభిశోచయోఽస్మాన్ ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మః । సుమి
త్రాన ఆపఓషధయస్సంతుదుర్మిత్రాస్తస్మైభూయాసుర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి
యంచవయంద్విష్మః । తస్మిగ్ం శ్చాత్వాలేసహపత్నీకామార్జయం తే।
ధామ్నోధామ్నోరాజన్నితో వరుణనోముంచ యదాపోఅఘ్నియావ
రుణేతిశపామహేతతో వరుణనోముంచ । ఉదుత్తమం వరుణపాశమ
స్మదవాధమం విమధ్యమగ్ంశ్రథాయ ! అథావయగ్ం సూదిత్యవ్రతేత
వానాగసోఅదితయేస్యామ ఆదిత్యముపస్థాయ । ఏధోస్యేధిషీమహి।
సమిదసి । తేజోసితేజోమయిధేహి । ఆహవనీయే సమిధఆధాయ ।

అపోఅద్యాన్వచారిషగ్ం రసేనసమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ అగ్న ఆగమంతంమాసగ్ స్సృజవర్చసా । ఉపతిష్ఠంతే । బ్రహ్మా । అయాడగ్నిరిత్యాది । యజమానోవిష్ణుక్రమాదిగోమజ్జపాంతే ! నమస్సఖభ్యస్సన్నాన్నావగాత । వశ్చాద్దఘ్యాన్నంభూయాసం । శృంగాణివెచ్ఛృంగిణాగ్ సందదృశ్రిరే । చషాలవంతస్స్వరవః పృథివ్యాతేదేవాసస్వరవస్స్థిణాగ్ సః । నమస్సఖిభ్యస్సంన్నాన్నావగాత । ఆశాసానస్సువీర్యగ్ం రాయస్పోషగ్గ్ స్వశ్వియం । బృహస్పతినారాయాస్వగాకృతోమహ్యంయజమానాయతిష్ఠ । యూపముపస్థాయ । యజ్ఞశంచమఇతిజపతి । వృష్టిరసివృశ్చమేపాప్మాన మృతాత్సత్యముపాగాం । బ్రాహ్మణాగ్ స్తర్పయతవై । అగ్నేనయేత్యాది । పాణిహితగ్ సమారోప్య దెవయజనంగచ్ఛతి ।సమాప్తోనిరూఢపశుబంధః । హరిః । ఓంతత్సత్ । శ్రీ బ్రహ్మార్పణమస్తు.

శ్రౌతకాండే ఆధానపంచకస్సమాప్తః.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ప్రథమభాగస్సమాప్తః

గుంటూరునివాసులైన బ్రహ్మశ్రీ వ్యాకరణం ప్రసాదశ్రౌతిగారిసహాయముచేతఈఆధానపంచకం యిందుముద్రింపఁబడినది వారివంశమును పరమేశ్వరుఁడురక్షించుగాత.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ద్వితీయభాగప్రారంభః

అథ ద్వితీయభాగ ప్రారంభః

అథ నవగ్రహారాధనమ్.

మధ్యే వర్తులమండలమాదిత్యాయ । ఆగ్నేయ్యాంచతురశ్రగ్ం సోమాయ । దక్షిణే త్రికోణమంగారకాయ । ఈశాన్యాం బాణాకారం బుధాయ । ఉత్తరే దీర్ఘచతురశ్రం బృహస్పతయే । ప్రాక్పంచకోణగ్ం శుక్రాయ । పశ్చిమే ధనురాకారగ్ం శనైశ్చరాయ । నైరృత్యాం శూర్పాకారం రాహవే । వాయవ్యాం ధ్వజాకారం కేతవే । అర్కసమిధమాదిత్యాయ । పాలాశగ్ం సోమాయ । ఖాదిరమంగారకాయ । ఆపామార్గం బుధాయ । అశ్వత్థం బృహస్పతయే । ఔదుంబరగ్ం శుక్రాయ । శమీగ్ం శనైశ్చరాయ । రాహవే దూర్వాః । కేతవే కుశాః ॥ ఆ(సత్యేనా)కృష్ణేనాగ్నిం దూతం కద్రు(ద్రా)యేత్యాదిత్యాయ ॥ ఆప్యాయస్వాప్సుమే గౌరీమిమాయేతి సోమాయ ॥ అగ్నిర్మూర్ధా స్యోనా పృథివి క్షేత్రస్యపతినావయ మిత్యంగారకాయ ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే దం విష్ణుస్సహస్రశీర్షా పురుష ఇతి బుధాయ ॥ బృహస్పతే బ్రహ్మజజ్ఞాన మింద్రంవో విశ్వతస్పరీతి బృహస్పతయే ॥ శుక్రం తే అన్య దింద్రాణీంద్ర మరుత్వ శ్శుక్రాయ ॥ శమగ్నిగ్యమాయ । ప్రజాపతే నేతి శనైశ్చరాయ ॥ కయా

నశ్చిత్ర ఆయంగార్ష్ణమో అస్తుసర్పేభ్య ఇతి రాహవే॥ కేతుంకృణ్వన్ నచిత్రచిత్రం బ్రహ్మాద్దేవాహామితి కేతవే॥

గృహస్య ఈశానదిగ్భాగే గ్రహారాధనంకుర్యాత్॥ నూతన హస్తద్వయేన మంటపద్వయమాసాద్య॥ తస్యోపరి యథాశక్తి తండులాన్నిక్షిప్య। తత్రతామ్రనిర్మితకలశద్వయం నిధాయ। తత్రిపంచ పల్లవానినారికేళాదిఫలపుష్పాదికలశేనిధాయ॥ నూతనవస్త్రేణా వేష్ట్య॥

నక్షత్రప్రతిమ- సువర్ణము.
సూర్యప్రతిమ- సువర్ణము.
చంద్రప్రతిమ- వెండి.

ఈమూడు ప్రతిమలుమాత్రము నవగ్రహారాధనమునకు ముఖ్యముగా నుండవలయును

ఆచమ్య-ఏవంగుణ...శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాం గ్రహాణాంమధ్యే యేయే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణాంఅనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణాం అత్యంతశుభఫలావాప్త్యర్థం అపమృత్యుపరిహార ద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థం నవగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహ మంటపారాధనాఖ్యం కర్మకరిష్యే। తదంగత్వేన ప్రతిమాశోధనంకరిష్యే॥ శ్లో॥ దధిసర్పిర్మధుక్షీరైః శర్కరేణఫలైస్సహ। పవిత్రాళనంప్రకుర్వీత ప్రతిమాం శోధయేత్తతః॥ మంత్రః॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవావాజస్య సంగథే॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం జిష్ణోరశ్వస్యవాజినః। సురభినోముఖాకరత్ప్రణ ఆయూంషి తారిషత్॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసి దేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః॥ మధువాతా ఋతాయతే మధుక్షరంతి సింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తము

త్యోషసి మధుమత్పార్థివగ్ంరజః । మధుద్యౌరస్తునః పితా । మధు
మాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవం
తునః ॥ తాశ్శర్కరా అభవన్ తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో
వైశర్కరాః పశురగ్ని ర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవా
స్మై పశూన్పరిగృహ్ణాతి తస్మాద్వజ్రేణ పశవః పరిగృహీతా స్తస్మాత్తే స
ర్యూపస్థేయ స్తోనోపహారత్రిసప్తాభిః పశుకామస్య ॥ ఓం ఆపోహి
ష్ఠా మయో భువస్తాన ఊర్జేదధాతన । మహేరణాయ చక్షసే । యోవ
శ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహనః । ఉశతీరివ మాతరః । తస్మా అ
రంగమామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చనః ॥ ఇతి
పంచామృతేన శుద్ధోదకేన ప్రక్షాళ్య ॥ ఓం గణానాం త్వా...సాదనం ॥
గణాధిపతిమా — మి ॥ ... పూర్వోక్తప్రకారేణ నక్షత్రేశా మధిదే
వతాం ప్రత్యధిదేవతా మావాహ్య ॥ ...

శ్లో ॥ సూర్యారిష్టేతు సంప్రాప్తే సూర్యపూజాం చ కారయేత్ ।
సూర్యధ్యానం ప్రవక్ష్యామి ఆత్మపీడోపశాంతయే ॥

గ ॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్య మంత్రస్య । హిరణ్యస్తూప ఋషిః । సవితా దే
వతా । త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహిత
సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే సూర్యగ్రహారాధనే వినియోగః ॥

శ్లో ॥ వేదీమధ్యే లలితమలేకర్ణికాయాం రథస్థ । స్సప్తాశ్వోఽరో
ఽరుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః । గోత్రేరమ్యే బహువిధగుణే కా
శ్యపాఖ్యే ప్రసూతః । కాళింగాఖ్యే విషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మహస్తః ॥
పద్మాసనః పద్మకరో ద్విబాహుః పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః । దివా
కరో లోకపతిః కిరీటీ । మయి ప్రసాదం విదధాతు దేవః ॥ ఆకృష్ణేన రజసా

వర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యంచ । హిరణ్యయేన సవితా రథే
నా దేవో యాతి భువనాని పశ్యన్ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । సూర్యగ్రహే
హాగచ్ఛ । సూర్యగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం రక్తమా
ల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూ
ఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం ప్రాఙ్ముఖం పద్మాసనస్థం । ద్విభుజం । సప్తా
శ్వం । సప్తరజ్జుం కళింగదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సర
మాఘశుక్లసప్తమ్యాం కృత్తికానక్షత్రే జాతం సింహరాశ్యధిపతిం । భా
నువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రి
హమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే మధ్యే వర్తులాకారమండలే సూ
ర్యగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ అగ్నిం దూతం వృ
ణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం । అస్య యజ్ఞస్య సుక్రతుం । సూర్యగ్రహా
ధిదేవతాం అగ్నిం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివా
రసమేతం సూర్యగ్రహస్య దక్షిణతః అగ్నిమావాహయామి స్థాపయా
మి పూజయామి ॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే । వో
చేమ శంతమగ్ం హృదే । సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాం రుద్రం సాంగం
సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం సూర్యగ్రహ
స్యోత్తరతః రుద్రమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

శ్లో॥ చంద్రారిష్టే తు సంప్రాప్తే చంద్రపూజాం చ కారయేత్ ।
చంద్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి మనఃపీడోపశాంతయే ॥

ఋ॥ ఆప్యాయస్వేత్యస్య మంత్రస్య । గౌతమఋషిః । చంద్రో దేవ
తా । గాయత్రీ ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహి
త చంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే చంద్రగ్రహారాధనే వినియోగః ॥ ఆగ్నేయ
భాగే సరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ । ప్రత్యఙ్ముఖస్థ
శ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః ॥ శ్వేతాంబరశ్శ్వేతవ

పు॥ కిరీటీ శ్వేతద్యుతిర్దండధరో ద్విబాహుః॥ చంద్రో౽మృతాత్మా వరదః కిరీటీ శ్రేయాంసి మహ్యం విదధాతు దేవః॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవా వాజస్య సంగథే॥ ఓం భూర్భువస్సువః చంద్రగ్రహ ఇహాగచ్ఛ। చంద్రగ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం శ్వేతమాల్యాంబరధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం దశాశ్వరథవాహనం ప్రత్యఙ్ముఖం ద్విభుజం దండధరం యామునదేశాధిపతిం ఆత్రేయసగోత్రం సౌమ్యసంవత్సరే కార్తికమాసే శుక్లపక్షే దశమ్యాం ఉత్తరాభాద్రానక్షత్రే జాతం కర్కాటకరాశ్యధిపతిమ్ ఇందువాసరప్రయుక్తం కిరీటిం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యాగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమండలే చంద్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అప్సుమే సోమో అబ్రవీదంతర్విశ్వాని భేషజా। అగ్నించ విశ్వశంభువ మాపశ్చ విశ్వభేషజీః॥ చంద్రగ్రహాధిదేవతా అపః సాంగాః సాయుధాః సవాహనాః సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాః చంద్రగ్రహస్య దక్షిణతః అపః ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ। అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ। సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్। చంద్రగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాం గౌరీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం చంద్రగ్రహస్యోత్తరతః గౌరీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

శ్లో॥ కుజారిష్టే తు సంప్రాప్తే కుజపూజాం చ కారయేత్।
కుజధ్యానం ప్రవక్ష్యామి రోగపీడోపశాంతయేత్॥

3। అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్య మన్త్రస్య। విరూప ఋషిః। అంగారక గ్రహో దేవతా। త్రిష్టుప్ఛన్దః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహితాంగారక గ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే అంగారక గ్రహారాధనే వినియోగః। శ్లో॥ యామ్యే గదాశక్తిధరశ్చ శూలీ వరప్రదో యామ్యముఖోఽతిరక్తః। కుజస్త్వవన్తీవిషయస్త్రికోణస్త్వస్మిన్ భరద్వాజకులే ప్రసూతః॥ రక్తాంబరో రక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమో గదాభృత్। ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చ శూలీ సదా మమ స్యాద్వరదః ప్రశాన్తః॥ ఓం అగ్నిర్మూర్ధా దివః కకుత్పతిః పృథివ్యా అయమ్। అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి। ఓం భూ... వః। అంగారకగ్రహేహాగచ్ఛ। అంగారకగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం। రక్తమాల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం। దివ్యరథ సమారూఢం। మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం। మేష వాహనం దక్షిణాభిముఖం। చతుర్భుజం। గదాశూలశక్తిధరం। అవన్తిదేశాధిపతిం। భారద్వాజసగోత్రం రాక్షస నామసంవత్సరే ఆషాఢమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం మృగశీర్షా నక్షత్రే జాతం। మేషవృశ్చికరాశ్యధిపతిం। భౌమవాసర ప్రియుక్తం। కిరీటినం సుఖాసీనం పత్నీపుత్రపరివారసమేతం। గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య దక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకార మండలే అంగారకగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి। స్యోనా పృథివి భవా నృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛా నశ్శర్మ సప్రథాః। అంగారకగ్రహాధిదేవతాం పృథివీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం అంగారకగ్రహస్య దక్షిణతః పృథివీమా... మి। క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్న్వా స నో మృడాతీదృశే॥ అంగారకగ్రహప్రత్యధిదేవతాం క్షేత్రపాలకం సాంగం. సాయు

ధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం। అంగారక గ్రహ
స్యోత్తరతః క్షేత్రపాలక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

శ్లో॥ బుధార్చిష్టేతు సంప్రాప్తే బుధపూజాంచ కారయేత్ ।
బుధధ్యానం ప్రవక్ష్యామి బుద్ధిపీడోపశాంతయే॥

ఠ॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్యమన్త్రస్య నారాయణఋషిః బుధ
గ్రహో దేవతా త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదే
వతాసహితబుధగ్రహప్రసాద సిద్ధ్యర్థే బుధగ్రహారాధనే వినియో
గః॥ శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖో మాగధజో హరిత్స్థశ్చాత్రేయ గోత్రశ్శర మండ
లస్థః । సఖడ్గచర్మోరుగదాధరోఙ్గస్త్వైశానభాగే వరదస్సుపీతః॥
పీతాంబరః పీతవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో దండధరశ్చ సౌమ్యః । చర్మా
సిదృతోసౌమసుతస్సుమేరు స్సింహాధిరూఢో వరదోబుధశ్చ॥ ఉద్బుధ్య
స్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజేథా మయంచ।
పునః కృణ్వగ్గ్స్త్వా పితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీ త్వయితంతుమే
తం॥ ఓం భూః వః బుధగ్రహే హాగచ్ఛ। బుధగ్రహం పీతవర్ణం పీత
గంధం పీతపుష్పం పీతమాల్యాంబరధరం పీతచ్ఛత్రధ్వజరథ పతా
కాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం। సింహ
వాహనం। ఉదఙ్ముఖం। మగధదేశాధిపతిం। చతుర్భుజం । ఖడ్గచర్మాంబర
ధరం। ఆత్రేయసగోత్రం । ఆంగీరసనామసంవత్సరేమార్గశీర్షమాసేశు
క్లపక్షే సప్తమ్యాం పూర్వాభాద్రానక్షత్రేజాతం। కన్యామిథునరాశ్యా
ధిపతిం। సౌమ్యాకారప్రయుక్తం। కిరీటినం సుఖాసీనం। పత్నీపుత్రపరి
వారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహ
స్యైశానదిగ్భాగే బాణాకారమండలే బుధగ్రహ మావాహయామి
స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధేపదం।
సమూఢమస్య పాగ్ంసురే । బుధగ్రహాధిదేవతాం విష్ణుం సాంగం

సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివారసమేతం బుధగ్రహ స్యదక్షిణతః విష్ణుమావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ సహ స్రశీర్షా + ద్దశాంగులం ॥ బుధగ్రహ ప్రత్యధిదైవతం నారాయ ణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివార సమే తంబుధగ్రహస్య ఉత్తరతః నారాయణమావాహయామి ...మి॥

శ్లో॥ గుర్వరిష్టే తు సంప్రాప్తే గురుపూజాంచకారయేత్।
గురుధ్యానంప్రవక్ష్యామి పుత్రపీడోపశాంతయే॥

గ॥ బృహస్పతే అతియదర్యో త్యస్య మన్త్రస్య। గృత్సమ దఋషిః । బృహస్పతిగ్రహో దేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః। యజమాన స్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితబృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేబృ హస్పతిగ్రహారాధనేవినియోగః ॥శ్లో॥ సౌమ్యేసుదీర్ఘేచతురశ్రపీఠేరథే ఙ్గిరాఃపూర్వముఖస్వభావః। దండాక్షమాలా జలపాత్రధారీసింధ్వా ఖ్యదేశేవరదస్సురేశః। కనకాంబరఃకనకవపుః కిరీటీచతుర్భుజో దేవగు రుఃప్రశాంతః। తథాసిదండంచకమండలుంచ తథాక్షసూత్రాద్వరదో స్తుమహ్యం॥ బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతిక్రతుమజ్జ నేషు। యద్దీదయచ్ఛవసర్త ప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రం॥ ఓంభూర్భువస్సువః। బృహస్పతి గ్రహేహాగచ్ఛ। బృహస్పతి గ్ర హం కనకవర్ణం కనకగంధం కనకపుష్పం కనకమాల్యాం బరధరం కనకచ్ఛత్ర ధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూఢం। మే రుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం। చతుర్భు జం। దణ్డాక్ష మాలాధారిణం। సింధుద్వీపదేశాధిపతిం అంగిరస గోత్రం। ధాత సంవత్సరే వైశాఖమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాంభ రణీనక్షత్రేజాతం।ధనుర్మీనరాశ్యధిపతిం గురువారప్రయుక్తం।కిరీటినం సుఖాసీనం। పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మి

న్నధికరణ సూర్యగ్రహస్యోత్తరదిగ్భాగే దీర్ఘచతురశ్రమండలేబృహస్పతిగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః। సబుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః॥ బృహస్పతి గ్రహాధిదైవతం బ్రహ్మాణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య దక్షిణతః బ్రహ్మాణమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరి హవామహే జనేభ్యః। అస్మాకమస్తు కేవలః॥ బృహస్పతిగ్రహ ప్రత్యధిదైవతం ఇంద్రంసాంగం సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య ఉత్తరతః ఇంద్రమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ (అథశుక్రగ్రహారాధనమ్)

శ్లో॥ శుక్రారిష్టేతు సంప్రాప్తే శుక్రపూజాంచ కారయేత్।
శుక్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పత్నీపీడోప శాంతయే॥

ఉ॥ శుక్రంతే అన్యదిత్యస్య మన్త్రస్య। భరద్వాజఋషిః। శుక్రగ్రహో దేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శుక్రగ్రహారాధనే వినియోగః। శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగుర్భోజకటప్రదేశ స్సభార్గవః పూర్వముఖస్వభావః। సపంచకోణేశరథాధిరూఢో దండాక్షమాలా వరదాంబుపాత్రః॥ శ్వేతాంబరశ్వేత వపుః కిరీటీచతుర్భుజో దైత్యగురుః ప్రశాన్తః। తథాసిదండంచకమండలుంచ తథాక్ష సూత్రాద్వరదోఽస్తుమహ్యం॥ శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపే అహనీద్యౌరివాసి। విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూషన్నిహరాతిరస్తు॥ ఓంభూర్భువస్సువః। శుక్రగ్రహేహాగచ్ఛ। శుక్ర

గ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం । శ్వేతమాల్యాంబరధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజ రథపతాకాది శోభితం। దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం చతుర్భుజం దండాక్షమాలా జటావల్కలధారిణం కాంభోజదేశాధిపతిం। భార్గవసగోత్రం । పార్థివసంవత్సరే శ్రావణమాసే శుక్లపక్షే ద్వాదశ్యాం జ్యేష్ఠానక్షత్రే జాతం తులావృషభరాశ్యధిపతిం భృగువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య ప్రాగ్భాగే పంచకోణాకారమండలే శుక్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఇంద్రాణీమాసు నారిషు సుపత్నీ మహమశ్రవం । నహ్యస్యా అపరం చన జరసా మరతే పతిః॥ శుక్రగ్రహాధిదేవతామింద్రాణీం సాంగాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం శుక్రగ్రహస్య దక్షిణతః ఇంద్రాణీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్ర మరుత్వ ఇహ పాహి సోమం యథా శార్యాతే అపిబః సుతస్య । తవ ప్రణీతీ తవ శూర శర్మన్నా వివాసంతి కవయస్సుయజ్ఞాః ॥ శుక్రగ్రహప్రత్యధిదైవతం ఇంద్రమరుత్వంతం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం శుక్రగ్రహస్యోత్తరతః ఇంద్రమరుత్వంత మా... మి॥

శ్లో॥ శన్యరిష్టే తు సంప్రాప్తే శనిపూజాం చ కారయేత్ ।
శనిధ్యానం ప్రవక్ష్యామి ప్రాణపీడోపశాంతయే॥

౭॥ శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్య మన్త్రస్య । ఇళింమిళిఋషిః । శనైశ్చరగ్రహో దేవతా । ఉష్ణిక్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత శనైశ్చరగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శనైశ్చరగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ చాపాసనో గృధ్రరథస్సునీలః ప్రత్యఙ్ముఖః కాశ్యపజః ప్రతీచ్యాం । సశూలచాపేషువరప్రదశ్చ సౌరాష్ట్రదేశే ప్రభవశ్చ శౌరిః

తేభ్యస్స్వాహాభ్యస్సమః॥ రాహుగ్రహప్రత్యధిదైవతం సర్పం సాంగం ...... రాహుగ్రహస్య ఉత్తరతః సర్పమావాహయామి స్థా + మి॥

శ్లో॥ కేత్వాగతేతు సంప్రాప్తే కేతుపూజాంచ కారయేత్ ।
కేతుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానపీడా ప్రశాంతయే॥

ఓ॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్యమంత్రస్య మధుచ్ఛంద ఋషిః - కేతుగణో దేవతా - గాయత్రీఛందః। యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహిత కేతుగణప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కేతుగణారాధనే వినియోగః॥

శ్లో॥ ధ్వజాసనో జైమినిగోత్రజో౽౦తర్వేదేషుదేశేషువిచిత్రవర్ణః। యామ్యాననో వాయుదిశిప్రఖడ్గశ్చర్మాసి భిశ్చాప్తసుతశ్చ కేతుః॥ ధూమ్రోద్విబాహుర్వరదో గదాభృద్గృధ్రాసనస్థో వికృతాననశ్చ। కిరీటకేయూరవిభూషితాంగస్సచాస్తు మే కేతుగణః ప్రశాంతః॥ ఓం కేతుంకృణ్వన్నకేతవే పేశోమర్యా అపేశసే। సముషద్భిరజాయథాః॥ ఓం భూర్భువస్సువః- కేతుగణేహాగచ్ఛ - కేతుగణం- చిత్రవర్ణం- చిత్రగంధం చిత్రపుష్పం- చిత్రమాల్యాంబరధరం - చిత్రచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం- దివ్యరథసమారూఢం - మేరుమప్రదక్షిణీకుర్వాణం- ధ్వజాసనస్థం- దక్షిణాభిముఖం - అంతర్వేదిదేశాధిపతిం- ద్విబాహుం- గదాధరం- జైమినిగోత్రం రాక్షస సంవత్సరే చైత్రమాసేకృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం రేవతీనక్షత్రేజాతం ఇందువాసరే కర్కటకరాశి ప్రయుక్తం - సింహాసనాసీనం- గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య వాయవ్యదిగ్భాగే ధ్వజాకారమండలే కేతుగణమావాహయామి స్థాప + మి॥ సచిత్రచిత్రం చితయంతమస్మే చిత్రక్షత్రం చిత్రతమం వయోధాం। చంద్రం రయిం పురువీరం బృహంతం చంద్రచంద్రాభిర్గృణతే యువస్వ॥ కేతుగణాధిదేవతం చిత్రగుప్తం సాంగం + సమేత కేతుగణస్య దక్షిణతః చిత్రగుప్తమా

వాహయామి స్థా + మి॥ బ్రహ్మాదేవానాంపదవీః కవీనామృషిర్విప్రా ణాంమహిషో మృగాణాం। శ్యేనోగృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనా నాగ్ం సోమః పవిత్రిమత్యేతి రేభః॥ దైకేతుగణప్రత్యధిదేవతం బ్రహ్మాణం— సాంగం + సమేతం కేతుగణస్యోత్తరతః బ్రహ్మాణ ...మి ॥

అథ ఉపగ్రహాః

ఓం జాతవేదసేసునవామ సోమమరాతీ యతోనిదహాతి వే దః। సనఃపర్షదతిదుర్గాణి విశ్వానావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః॥ దుర్గామావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ ...... ఓం గణా నాంత్వాగణపతిగ్ం హవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవ స్తమం। జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వ న్నూతిభిస్సీదసా దనం॥ గణపతి మా + మి॥ ... క్షేత్రస్యపతినావయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే ॥ క్షేత్రపా లకమా + మి॥ ... స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృ షేంద్రః పురఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరః। అభయంకర మా + మి॥ ... ఇంద్రంవోవిశ్వ తస్పరిహవామహేజనేభ్యః। అస్మాకమస్తు కేవలః॥ ఇంద్రంలోకపాలకమావా + మి॥ ... అగ్నిందూతంవృణీమ హేహోతారం విశ్వవేదసమ్। అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుమ్॥ అగ్నింలోక పాలకమా + మి ॥ యమాయసోమగ్ం సునుతయమాయ జుహు తాహవిః। యమగ్ం హయజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరంకృతః॥

యమంలోకపా + మి॥ ... మ్సూషుణః పరా పరానిర్‌ృతిర్
ద్రృహాణావధీత్ పదీష్టతృష్ణయాసహ॥ నిర్‌ృతింలోకపా + మి॥
ఇమంమేవరుణ శ్రుధీహావ మద్యాచ మృడయ। త్వామవస్యు
రాచకే॥ వరుణంలోకపాలక + మి॥ ... తవవాయువృతస్పతే త్వ
ష్టుర్జామాతరద్భుత। అవాంస్యావృణీమహే॥ వాయుంలోక + మి॥
...సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వంతమాశుగ్ం సోమోవీరంకర్మణ్యం
దదాతు। సాదన్యంవిదథ్యగ్ం సభేయం। పితృశ్రవణం యోదదాశ
దస్మై॥ కుబేరం లోక + మి॥...తమీశానం జగత స్తస్థుష స్పతిం
ధియంజిన్వ మవసేహూమహేవయం। పూషానోయథా వేదసా మస
ద్వృధే రక్షితా పాయు రదబ్ధ స్స్వస్తయే॥ ఈశానంలోక + మి॥...
ఊర్ధ్వ ఊషుణ ఊతయే తిష్ఠాదేవోన సవితా । ఊర్ధ్వో వాజస్య
సనితాయదంజిభి। ర్వాఘద్భిర్విహ్వయామహే॥ ఊర్ధ్వపురుషమా
+ మి॥...స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్ర
థాః॥ పృథివీమా × మి॥...వాస్తోష్పతేప్రతిజానీహ్యస్మాన్త్స్వావేశో
అనమీవో భవానః -యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శం నవధి
ద్విపదేశం చతుష్పదే॥ వాస్తుపురుషమా + మి॥ బ్రహ్మదేవానాం +
రేభః॥ బ్రహ్మాణమా + మి॥...ప్రణోదేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతీ
ధీనా మవిత్ర్యవతు॥ సరస్వతీ మా + మి॥...ఇదంవిష్ణు + సురే॥విష్ణు
మా + మి॥...సక్తుమివ తితఉనా పునంతోయత్రధీరా మనసావాచ

మక్రత। అత్రాసఖాయ స్సఖ్యాని జానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితా
ధివాచి॥లక్ష్మీమా + మి॥...కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే + హ్రృదే॥రుద్ర
మా + మి॥...గౌరీమిమాయసలిలా + హ్రృమ॥ గౌరీమా + మి॥
...క్షానాశిశుర్మహీనాం।హిన్వస్యృతస్యదీధితిం విశ్వాపరి ప్రియా।భు
వదధద్వితా। ఆదిత్ప్రత్నస్య రేతసో జ్యోతిః పశ్యంతి వాసరం। పరోయ
దిధ్యతే దివా॥అశ్వినీ దేవతామా + మి॥...ప్రహోతుపాఅపూర్వ్యావ్యుచ్ఛ
తిప్రియాదివః। స్తుషే వామశ్వినాబృహత్ ॥ అశ్వినీదేవతామా +
మి॥...సుపర్ణోఽసిగరుత్మాన్ త్రివృత్తే శిరో గాయత్రం చక్షుః స్తోమ
ఆత్మాసామ తేతనూర్వామదేవ్యం। బృహద్రథంతరే పక్షౌ యజ్ఞాయ
జ్ఞియంపుచ్ఛంఛందాగ్ం స్యంగానిధిష్ణియాశ్శఫాయజూగ్ంషినామ
సుపర్ణోఽసిగరుత్మాన్ దివంగచ్ఛసువః పత ॥ గరుడమావా + మి॥
...ధన్వనాగాధన్వనా జిఞ్జయేమ ధన్వనా తీవ్రాస్సముదోజయేమ।
ధనుశ్శత్రో రపకామం కృణోతుధన్వనాసర్వాః ప్రదిశో జయేమ।
ధన్వంతరిమా + మి॥ ముంచామిత్వాహవిషాజీవ నాయకమజ్ఞాత
యక్ష్మాదుతరాజయక్ష్మాత్। గ్రాహిర్జగ్రాహ యదివైతదేనం తస్యా
ఇంద్రాగ్నీప్రముముక్తమేనమ్॥ ఇంద్రాగ్నీ ఆ-మి॥...యదిక్షితాయు
ర్యదివా పరేతో యది మృత్యోరంతికం నీతఏవ। తమాహరామి
నిరృతేరుపస్థాదస్పార్షమేనం శతశారదాయ ॥ నిరృతిమా-మి॥...
సంసృష్టంధనముభయం। సమాకృతమస్మభ్యం। ధత్తాం వరుణశ్చ

షున్యః। భియంధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపనిల
యంతాం॥ శత్రుఫలమా + మి॥...దూరమస్మచ్ఛత్రవో యంతుభీతా
తదింద్రాగ్నీ కృణుతాంతద్విశాఖే। తన్నో దేవా అనుమదంతు యజ్ఞం
పశ్చాత్పురస్తాదభయంన్నో అస్తు। నక్షత్రాణా మధిపత్నీ విశాఖే
శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువనస్యగోపౌ। విషూచశ్శత్రూనపబాధమానా
అపక్షుధం నుదతా మరాతిం॥ విశాఖానక్షత్రమా—మి॥

అస్యశ్రీత్ర్యంబకస్తోత్రమహామన్త్రస్య। మైత్రావరుణ పుత్రో
వసిష్ఠ ఋషిః। అనుష్టుప్ఛందః। శ్రీమృత్యుంజయత్ర్యంబక రుద్రో
దేవతా। దేవదేవ్యా ప్రణవో బీజశక్తిః। అత్రమూలమంత్రేణ కర
శుద్ధిం కృత్వా। ప్రణవం కరతలయోర్విన్యస్య। వ్యాహృత్యాది మ
న్త్రపాదచతుష్టయం కరయో రంగుష్ఠాదికనిష్ఠకాంత మంగులీషువిన్య
స్య। తతస్సర్వేణ వ్యాపకన్యాసంకృత్వా దేహాంగన్యాస మారభేత్।
ఓంభూ + వః॥ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః। త్ర్యంబకంయజామహే। తర్జ
సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। మధ్య। ఉర్వారుకమివ బంధనాత్। అనా।
మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్। కని। ఓంభూ + వః। త్ర్యంబకం
+ తాత్। కర। త్ర్యంబకమితిశిరసి। యజామహ ఇతిలలాటే। సు
గంధిమితి × ముఖే। పుష్టివర్ధనమితి హృదయే। ఉర్వారుకమితికుక్షౌ।
ఇవేతినాభౌ। బంధనాదితికట్యాం। మృత్యోరిత్యూరుద్వయే। ముక్షీ
యేతిజానుద్వయే। మేతిజంఘుద్వయే। అమృతాదితిపాదద్వయే। ఏవం
దేహాంగన్యాసంకృత్వా షడంగన్యాసమారభేత్॥ ఓంనమోభగవతే
త్ర్యంబకాయ శూలపాణయేస్వాహా। హృద॥ ఓం నమోభగవతే
రుద్రాయామితమూర్తయేమ్హాం ... జీవశిరసే స్వాహా। శిరసే। ఓంన
+ తే। నీలకంఠాయ చంద్రశిరసేజ్జటినేస్వాహా। శిఖా। ఓంన + తే। త్రి
పురాంతకాయ హ్రాంహ్రీం। కవ। ఓంన + తే। త్రిలోచనాయఋగ్యజు

స్నామాథర్వణమూర్తయే। నేత్రి॥ ఓంనమోభగవతే రుద్రాయాగ్ని త్రయాయజ్వల స్వజ్వలన్మామాం రక్షరక్షఅఘోర, అస్త్రాయఫట్॥ భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం ॥ తతశ్చంద్రమండలోపరిబద్ధపద్మాసనం చంద్రవర్ణంసవదమృత పూర్ణచంద్రికళాధరం॥ యోగముద్రాక్షమాలా బద్ధాదరహస్తద్వయం ధృతామృత పూర్ణకనక కలశోత్తరకరద్వయం సోమసూర్యాగ్ని త్రిలోచనం బద్ధపింగజటాజూటంనాగయజ్ఞోపవీతినం నాగాభరణభూషితం వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరంభక్తానుకంపనంభస్మానులేపనం శ్రీరుద్రంధ్యాత్వా స్నేహపూర్ణేన మనసాపూర్వోక్తమార్గేణార్చయిత్వాశరణం వ్రజేత్ ॥ త్ర్యంబక మహాదేవత్రాహిమాం శరణాగతం। జన్మమృత్యుజరారోగైః పీడితంకర్మబంధనైః॥ తావక స్త్వద్గతప్రాణ స్త్వచ్చిత్తోహం సదామృడ। ఇతివిజ్ఞాప్యదేవేశం జపేన్మంత్రం త్రియంబకమ్ ॥ యోసౌవజ్రధరోదేవ ఆదిత్యానాంప్రభుర్మతః।సహస్రనయనశ్చంద్రగ్రహపీడాం వ్యపోహతు॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ త్ర్యంబకం యజామహే సు + మామృతాత్ ॥మృత్యుంజయత్ర్యంబక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అపమృత్యుమపక్షుధమపేతశ్మపథం జహి। అథానోఅగ్న ఆవహారాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం। యేతేసహస్ర + + మృత్యవే స్వాహా॥మమసర్వాపమృత్యుర్నశ్యతుఆయుర్వర్ధతాం॥శ్లో॥ అచ్యుతఃకల్పవృక్షశ్చఅనంతః కామధేనవః। చింతామణిస్తుగోవిందో నామత్రయ ముదాహృతం॥ అచ్యుతాయనమః॥ అనంతాయనమః॥ గోవిందాయనమః॥ ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ తతస్సర్వోపచారైః ప్రపూజయేత్॥ ఇతినవగ్రహారాధనం సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహజపమ్.

ఆచమ్య...ర్థం నవగ్రహజపంకరిష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య) ఆదౌఅఖండ

దీపారాధనం కరిష్యే తతః దీపారాధనం గణాధిపతిపూజాంచకృత్వా।

౧॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్య మంత్రస్య। హిరణ్యస్తూప ఋషిః।సవితా దేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం సూర్యగ్రహజపంకరిష్యే॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితకమలే కర్ణికాయాంరథస్థ స్సప్తాశ్వోఽరుణరుచివపుస్స ప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రేరమ్యే బహువిధ గుణే కాశ్యపాఖ్యే ప్రసూతః। కాళింగాఖ్యే విషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మహస్తః॥ పద్మాసనః పద్మకరో ద్విబాహుః। పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః। దివాకరో లోకవపుః కిరీటీ మయిప్రసాదం విదధాతు దేవః॥ మంత్రః॥ ఆకృష్ణేన రజసా వర్తమానో నివేశయన్నమృతం మర్త్యంచ।హిరణ్యయేన సవితా రథేనాదేవో యాతి భువనాని పశ్యన్॥ అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుం। కద్రుద్రాయప్రచేతసే మీఢుష్టమాయతవ్యసే। వోచేమశంతమగ్ంహృదే॥

౨। ఆప్యాయస్వేత్యస్యమంత్రస్య। గౌతమఋషిః। చంద్రో దేవతా। గాయత్రీఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థంచంద్రగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ఆగ్నేయ భాగే సరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః॥ శ్వేతాంబర శ్శ్వేతవపుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతిర్దండధరోద్విబాహుః। చంద్రోఽమృతాత్మావరదః కిరీటీ శ్రేయాంసిమహ్యం విదధాతుదేవః॥ మంత్రః॥ ఆప్యా...దే॥ అప్సుమే సోమో అబ్రవీదంతర్విశ్వాని భేషజా। అగ్నించవిశ్వశంభువమాపశ్చ విశ్వభేషజీః। గౌరీమిమాయ సలిలాని

తస్యై కపదీ ద్విపదీసా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీబభూవుషీ॥ సహస్రాక్షరా పరమేవ్యోమన్॥

3॥ అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్యమంత్రస్య। విరూపఋషిః । అంగారక గ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధి దేవతాసహితాంగారక గ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం అంగారక గ్రహజపం కరిష్యే॥ శ్లో॥ యామ్యేగదాశక్తిధరశ్చశూలీ వరప్రదో యామ్య ముఖోఽతిరిక్తః । కుజస్త్వవంతీవిషయస్త్రికోణ స్తస్మిన్ భరద్వాజ కులేప్రసూతః ॥ రక్తాంబరోరక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమో గదాభృత్ । ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీ సదామమస్యాద్వరదః ప్రశాన్తః॥ మంత్రః॥ అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యాఅయం। అపాగ్ంం రేతాగ్ంంసిజిన్వతి ॥ స్యోనా పృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । క్షేత్రస్యపతినావయగ్ం హితేనేవజయామసి । గామశ్వం పోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే ॥

౪॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్య మన్త్రస్య నారాయణఋషిః । బుధ గ్రహోదేవతా త్రిష్టుప్ఛందః । యజమాన స్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహిత బుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం.........జపంకరిష్యే॥

శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖోమాగధజోహారిస్థశ్చాత్రేయగోత్రశ్శరమండలస్థః । సఖడ్గచర్మోరుగదాదరోజ్ఞ స్త్వీశానభాగే వరదస్సుపీతః॥ పీతాంబరః పీతవపుః కిరీటీచతుర్భుజోదండధరశ్చసౌమ్యః । చర్మాసిధృత్సోమసుతస్సుమేరుస్సింహాధిరూఢోవరదోబుధశ్చ॥ మంత్రః॥ ఉద్బుధ్య... మేతం॥ ఇదంవిష్ణు...సురే ॥ సహస్రశీర్షా...గులం॥

౫॥ బృహస్పతే అతియదర్యేత్యస్య మన్త్రస్య । గృత్సమద ఋషిః । బృహస్పతిగ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్య ...ర్థంబృహస్పతిగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ సౌమ్యేపుదీర్ఘే...మహ్యాం॥

మంత్రః॥ బృహస్పతే...చిత్రం॥ బ్రహ్మజ...వివః॥ఇంద్రవో...కేవల॥

౬॥ శుక్రంతేఅన్యదిత్యస్యమన్త్రస్య । భరద్వాజఋషిః ।శుక్ర గ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమా...ర్థంశుక్రగ్రహజపంకరి ష్యే॥ శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగుర్భో... మహ్యం॥ మం ॥శుక్రంతేఅన్య... రస్తు॥ ఇంద్రాణీమా...పతిః॥ ఇంద్రమరుత్వ...యజ్ఞాః॥

౭॥ శమగ్నిరగ్నిభిరితస్య మన్త్రస్య । ఇళింమిళిఋషిః । శనై శ్చరగ్రహోదేవతా । ఉష్ణిక్ఛందః । యజమానస్య...ర్థంశనైశ్చరగ్ర హజపంకరిష్యే ॥శ్లో॥ చాపాసనోగృ...గామీ ॥ మం ॥ శమగ్నిర... థః ॥ యమాయసో...కృతః ॥ ప్రజాపతేనత్వదే...రయీణాం॥

౮॥ కయానశ్చిత్రేత్యస్యమంత్రస్యవామదేవఋషిః । రాహు గ్రహోదేవతా । గాయత్రీచ్ఛందః। యజమానస్య...ర్థంరాహుగ్రహ జపంకరిష్యే॥శ్లో॥ పైఠీనసోబర్బర ...మహ్యం ॥మం ॥ కయానశ్చి... వృతా॥ ఆయంగౌఃపృ...వః॥ నమోఅస్తు...నమః ॥

౯॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్యమంత్రస్య।మధుచ్ఛందఋషిః। కేతు గ్రహోదేవతా। గాయత్రీచ్ఛందః। యజమానస్య...ర్థంకేతుగ్రహ జపంకరిష్యే.॥ శ్లో॥ ధ్వజాసనో...ప్రశాంతః॥ మం ॥ కేతుంకృణ్వ... యథాః॥ సచిత్రచిత్రం...దువస్య ॥ బ్రహ్మదేవానాం... రేభన్ ॥

జాతవేదసే-అనుమంత్రము మొదలుఅపమృత్యు మంత్రములున్నూ, నవగ్రహ సాధనములో జూడఁదగును. గ్రంథవిస్తరభయమువలన వ్రాయనైతిని. చే॥ ల॥

అథనవగ్రహజపహోమతర్పణాదిః

శ్లో॥ అయుతంచసహస్రంచషట్ఛతంద్విసహస్రకం । చతుఃపం చసహస్రేణ త్రిశతందిననిర్ణయః ॥

తా॥ రవికి ౧౦ వేలు, చంద్రునకు వేయి, కుజునకు ౬ నూరులు, బుధునకు ౨ వేలు, గురునకు ౪ వేలు, శుక్రునకు ౫ వేలు,శనికి 300 మున్నూరు. ఈప్రకారము దినము ౧-కి జపసంఖ్య ఈప్రకారము ౪౦ దినములుగానిలేక తదర్ధముగానియథా శక్తిగ్రహజపము చేయించవలయును

శ్లో॥ జపసంఖ్యా దశాంశంత త్తర్పణం కారయేత్సుధీః।
తద్దశాంశంతు జుహుయాద్ద శాంశంవిప్రభోజనమ్ ।

తా॥ పిమ్మట అయినజపసంఖ్యలో పదవవంతుతర్పణము ఆసంఖ్యలోదశాంశముహోమము, ఆసంఖ్యలోదశాంశము బ్రాహ్మణభోజనము.

శ్లో॥ గ్రహాణాంనవధాన్యాని సద్విప్రాయనివేదయేత్ ।గ్రహదోషంనిహంత్యాశు గార్గేయవచనంతథా॥ అపిచ॥ అరిష్టకాలేచారిష్ట గ్రహమంత్రంజపేత్సుధీః।మహాసారవిధానేనమండలంబ్రాహ్మణేనచ। అరుణోక్తప్రకారేణ చార్కమారాధయేత్సుధీః ॥ పూర్వజన్మకృతం పాపంవ్యాధిరూపేణబాధతే। తచ్ఛాంతి రౌషధైర్దానైర్జపహోమార్చనాదిభిః ॥ ఇతినవగ్రహజపహోమాః సంఖ్యావిషయ స్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహతర్పణమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం యజమానస్య శరీరేవర్తమానవర్తిష్యమాణ వాతపిత్త శ్లేష్మకఫోద్భవ నానాకారణ నిమిత్తజ్వరక్షయ పాండు కుష్ఠ శూలాఽతి సారధాతుక్షయ వ్రణమేహాభగంధరాదినానామహా సమస్తామయ నిదాన హేతుర్భూత దురితక్షయద్వారా క్షిప్రమేవాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వక ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ... ప్రీత్యర్థం యథాసహితక్షీరతర్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ బ్రాహ్మణైఃకార్యమ్॥ నక్షత్రాదినవగ్రహమంత్రములన్నియు ఈగ్రంథములో ముందేవ్రాయబడి యున్నందున నిచ్చట చేర్చనైతిని॥ ఇతినవగ్రహ తర్పణమ్ సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహహోమః.

ఆదౌగణపతిపూజాంకుర్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణాం మధ్యే యేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణా మనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయేగ్రహాఃశుభస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణామత్యంత శుభఫలావాప్త్యర్థం అపమృత్యు పరిహారద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్య

ర్థంనక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతానుగ్రహద్ధిర్య ... ప్రీత్యర్థం సమిదాజ్యచరువ్రీహిభిః చతుర్విధ హోమం కరిష్యే॥ ఆదౌగణపతిపూజాంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాంకుర్యాత్ ——తతః అగ్నింధనాది పూర్వోక్తప్రకారేణ పట్పాత్రపరియోగం కుర్యాత్॥ హోమార్థం। ఋత్విగ్వరణం కుర్యాత్ ॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి- అథాజ్యభాగా స్రుచాజుహోతి॥ అగ్నయేస్వాహా॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధేఅగ్నయఇదం (నమమ) ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే సోమాయేదం (నమమ) సమంపూర్వేణ- మధ్యేఽగ్నౌజుహోతి ॥ తతః యథోపదేశం పరిధానాహుతీర్హుత్వా॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య - * చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ। అభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ ఆదావిధి ప్రకారేణ నక్షత్ర హోమంకుర్యాత్ ॥ అధిదేవతాప్రత్యధి దేవతా సహితమాద్యంతయోః నక్షత్రహోమంసమాపయేత్ ॥ అథనవగ్రహహోమం కుర్యాత్ ॥ ఆకృష్ణేన... నివేశ్యన్ స్వాహా॥ సూర్యగ్రహాయేదం॥ అగ్నిందూతం...సుక్రతుర్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ కద్రుద్రాయ...హృదేస్వాహా॥ రుద్రాయేదం॥ ఆప్యాయస్వ... సంగథే స్వాహా॥ చంద్రగ్రహాయేదం॥ అప్సుమే... భేషజీస్స్వాహా॥ అద్భ్యఇదం॥ గౌరీమిమాయ... పరమేవ్యోమన్త్స్వాహా । గౌర్యాఇదం(నమమ) అగ్నిర్మూర్ధా...జిన్వతి స్వాహా॥ అంగారకగ్రహాయేదం॥ స్యోనాపృథివి...సప్రథాస్స్వాహా॥ పృథివ్యాఇదం ॥ క్షేత్రస్యపతి...దృశేస్వాహా॥ క్షేత్రపాలకాయేదం॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే...మేతగ్స్వాహా॥ బుధగ్రహాయేదం॥ ఇదంవిష్ణు...స్సురేస్వాహా॥ విష్ణవఇదం॥ సహస్రశీర్షా...

* (జమదగ్నివత్సయో స్త్రిరవదానమ్)

ద్దశాంగ్గులగ్గ్ స్వాహా॥ నారాయణా యేదం॥బృహస్పతే...చిత్రగ్గ్ స్వా
హా॥ బృహస్పతిగ్రహాయేదం॥బ్రహ్మజజ్ఞానం...విపస్స్వాహా॥ బ్రహ్మ
ణఇదం॥ ఇంద్రంవోవిశ్వ...కేవలస్స్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం॥ శుక్రం
తేఅన్య...రస్తుస్వాహా॥ శుక్రగ్రహాయేదం॥

ఇంద్రాణీమాసు... పతిస్స్వాహా॥ ఇంద్రాణ్యాఇదం॥ ఇంద్ర
మరుత్వ...యజ్ఞాస్స్వాహా॥ఇంద్ర మరుత్వతఇదం॥శమగ్నిరగ్నిభిస్క...
సిద్ధస్స్వాహా॥ శనైశ్చరగ్రహాయేదం॥ యమాయ...అరంకృతస్స్వా
హా॥ యమాయేదం ॥ ప్రజాపతే...రయీణాగ్ స్వాహా ॥ ప్రజాపత
యఇదం॥ కయానశ్చిత్రశ్చిత్రయూవృతా స్వాహా॥రాహుగ్రహాయే
దం॥ ఆయంగౌః...ప్రియంతస్వస్వాహా॥ గవఇదం॥ నమోఅస్తు...స
ర్పేభ్యోనమస్స్వాహా॥ సర్పేభ్య ఇదం॥కేతుంకృణ్వ...రజాయథా
స్వాహా॥ కేతుగణాయేదం॥సచిత్రచిత్రం...దువస్వస్వాహా॥చిత్రగుప్తా
యేదం॥ బ్రహ్మదేవానాం... రేభన్త్స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదం ॥ ఇం
ద్రంవో... కేవలస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయలోకపాలకాయేదం ॥ అగ్నిం
దూతం ... సుక్రతుగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేలోకపాలకాయేదం ॥ య
మాయ... అరంకృతస్వాహా॥ యమాయలోక... యేదం॥ మూష
ణఃపరా... సహస్వాహా॥నిరృతయేలోక... యేదం॥ ఇమంమే...రా
చక్షేస్వాహా॥ వరుణాయలోక... యేదం॥ తవవాయు... వృణీమహే
స్వాహా॥ వాయవేలోక... యేదం॥ సోమోధేనుగం...త్సస్మైస్వా

హా॥ కుబేరాయలోక... యేదం॥ తమీశానం...స్వస్తయేస్వాహా॥ ఈశానాయలోకపాలకాయేదం॥ జాతవేదసే...త్యగ్నిస్స్వాహా॥ దుర్గాయాఇదం॥ గణానాంత్వా...సాదనగ్ స్వాహా॥ గణపతయఇదం॥ క్షేత్రస్య... దృశేస్వాహా॥ క్షేత్రపాలకాయేదం॥ యతఇంద్ర...విమృధోజహిస్వాహా॥ అభయంకరాయేదం॥ వాస్తోష్పతే ... చతుష్పదే స్వాహా ॥ వాస్తుపురుషాయేదం ॥ త్ర్యంబకం ... మమామృతాత్ స్వాహా॥ మృత్యుంజయాయేదం॥ గంధద్వారాం... శ్రియంస్వాహా॥ శ్రియాఇదం॥ హవ్యవాహమభిమాతిషాహం। రక్షోహణం పృతనాసుజిష్ణుం - జ్యోతిష్మంతం దీద్యతంపురంధిం। అగ్నిగ్ స్విష్టకృతమాహువేమ- స్విష్టమగ్నే అభితత్పృణాహి- విశ్వాదేవ పృతనాఅభిష్య- ఉరున్నఃపంథాం ప్రదిశన్విభాహి జ్యోతిష్మద్ధేహ్యజరన్న ఆయుస్స్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం॥ సమిధమిధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయతంతిచరాయేదం - అప ఉపస్పృశ్య అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ శ్లో॥ ప్రథమాఘారహోమశ్చప్రథానాహుత్యనంతరం యద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వం సూత్రేణోక్తం కపర్దినా॥ తతఃజయాదిహోమంపూర్ణాహుతించ కుర్యాత్॥

ఇతి నవగ్రహహోమ స్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహదానాని.

రవికి కెంపు, చంద్రునకు మంచిముత్యము, కుజునకు పగడము, బుధునకు మరకతము, గురునకు పుష్యరాగము, శుక్రునకు వజ్రం,శనికినీలంరాహువునకుగోమేధికము, కేతువునకు వైడూర్యము,

సూర్యునకు గోధుమలు, చంద్రునకు తండులములు, కుజునకు కందు
లు, బుధునకు పెసలు, గురునకు సెనగలు, శుక్రునకు బొబ్బర్లు, శని
కి తిలలు తండులములు, రాహువునకు మినుములు, కేతువునకు ఉల
వలు, త్ర్యంబకమునకు తండులములు, మృత్యుంజయునకు తండుల
ములు, శ్రీమహావిష్ణువునకు ధాన్యము, అపమృత్యువునకు ప్రత్తిమే
కుతండులములు, నామత్రయమునకు తండులములు బ్రహ్మావిష్ణుమ
హేశ్వరులకు తాంబూలసహిత ఫలదానము, ఈప్రకారము నవగ్ర
హదానములు బ్రాహ్మణులకు ఇవ్వవలయును. (ముందుగాచేయు
నక్షత్రములకుతండులములుబంగారము)

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థమ్ ఉత్తరానక్ష
త్రప్రథమచరణే జాతస్యకుమారస్య తిథివారనక్షత్రవర్జాది సకలారి
ష్టనివృత్తిద్వారా జాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ త్రియాణాం ఆయురారో
గ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహదేవతా
ఉద్దిశ్య... ప్రీత్యర్థంతత్తద్ధాన్యదానాదికం కరిష్యే। తతః ప్రత్యేకం
బ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ప్రతిగ్రహీతారంబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥శ్రీ
మహావిష్ణుస్వరూపస్యబ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనమ్॥సుఖాసనమ్। ఇదం
పాద్యమ్॥సుపాద్యం॥శ్లో॥నమోఽస్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయేస
హస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతేస
హస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ అయంతే గంధః। సుగంధః॥అలంకారా
ర్థాఇమేఅక్షతాః॥సంత్వక్షతాః॥సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥ఓంభూర్భువ
స్సువః...ప్రచోదయాత్॥ ఇతిజలేనసంప్రోక్ష్య॥ నక్షత్రమంత్రాన్ప
ఠిత్వాఅస్మైబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యాజుశ్శాఖా
ధ్యాయినే + గోత్రాయ + బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమాన్
+ గోత్రః + య్యదాతాధర్మపత్నీసమేతోఽహం మమసకలారిష్టని
వృత్త్యర్థం...నక్షత్రప్రీతయే శ్వేతతండులాన్ తుభ్యమహంసంప్రద
దేనమమ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే। అశ్వినోర్బాహుభ్యాంపూ

ష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి॥ గృహ్ణీయాత్ ॥ ఏతద్దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఇతిదక్షిణాందద్యాత్॥

తాంబూలఫలదానంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ శతమానంభవతిశతాయుఃపురుషశ్శతేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

సూర్యస్య॥ ఆకృష్ణేనరజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ। హిరణ్యయేన సవితారథేనాదేవో యాతి భువనాని పశ్యన్ ॥ + సూర్యగ్రహప్రీతయేగోధూమాంస్తుభ్య + నమమ॥

చంద్రస్య॥ ఆప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్ణియంభవావాజస్యసంగథే॥ + చంద్రగ్రహప్రీతయే శ్వేతతండులాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

కుజస్య॥ ఓంఅగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యాఅయం-అపాగ్ంరేతాగ్ంసి జిన్వతి॥ + అంగారకగ్రహప్రీతయే ఆఢకాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

బుధస్య॥ ఓం ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తేసగ్ంసృజేథామయంచ। పునఃకృణ్వగ్ స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ంసీత్వయితంతుమేతం ॥ + బుధగ్రహప్రీతయే ముద్గాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

బృహస్పతేః॥ ఓంబృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు-యద్దీదయచ్ఛవసర్తప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణంధేహిచిత్రం॥ + బృహస్పతిగ్రహప్రీతయే చణకాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

శుక్రస్య॥ ఓంశుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపేఅహ

నీద్వారివాసి। విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూషన్నిహ రాతిరస్తు॥ × శుక్రగ్రహప్రీత్యే రాజమాషాంస్తు + నమమ॥

శనైశ్చరస్య॥ ఓంశమగ్నిరగ్నిభిస్కరచ్ఛన్న స్తపతుసూర్యః॥ శంవాతోవాత్వరపాఅపస్రిధః॥ + శనైశ్చరగ్రహ ప్రీత్యే-తిలతండులాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

రాహోః॥ ఓం కయానశ్చిత్ర అభువదూతీసదావృధస్సఖా।క యూ శచిష్ఠయావృతా॥ + రాహుగ్రహప్రీత్యే మాషాంస్తు...మ॥

కేతోః॥ ఓం కేతుంకృణ్వన్న కేతవేపేశో మర్యాఅపేశసే- సముషద్భిరజాయథాః॥ కేతుగ్రహప్రీత్యేకుళుత్థాన్ తుభ్యమహం...మ॥

త్ర్యంబకస్య॥ + త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్॥ త్ర్యంబకప్రీత్యే శ్వేతతండులాన్ తుభ్యమహం + నమమ॥... మృత్యుంజయస్య॥ మంత్రః॥ త్ర్యంబకమంత్రంపఠిత్వా॥ శ్వేతతండులాన్ తుభ్య + నమమ॥... శ్రీమహావిష్ణోః॥ + ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదంసమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ + శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యేధాన్యం మహం + నమమ॥...అపమృత్యుమపక్షుధమపేతశపథంజహి। అధానోఅగ్న ఆవహారాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం। యేతేసహస్రమయుతంపాశామృత్యో మర్త్యాయ హంతవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా సర్వానవయ జామహే॥ మృత్యవేస్వాహామృత్యవే స్వాహా॥ మమసర్వాప మృత్యుర్నశ్యతు ఆయుర్వర్ధతాం॥ + అపమృత్యుప్రీ

తయేలాయః ఖండశార్కరాసలవణదానంతుభ్యమహం + సమమ...
అక్షనామత్రయప్రీతయే. తండులదానందద్యాత్॥ శ్లో॥ తాంబూలంశ్రీ
కరం భద్రం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకం। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివః మే స్యా దత
శ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ శ్లో॥ ఫలంమనోరథఫలం ప్రదదాతిసదాన్నృణాం॥
పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థ మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయ
ణప్రీత్యర్థం ఇదం ఫలం సతాంబూలం సదక్షిణాకంతుభ్యమహం సంప్ర
దదేనమమ॥ ఏవం + ర్థంమంటపదేవతానాం పునఃపూజాంకరిష్యే॥ ఛ
త్రింధారయామి॥ చామరంవీజయామి॥ నృత్యందర్శయామి॥గీతంశ్రా
వయామి॥ వాద్యం ఘోషయామి॥ ఆందోళికాంఆరోపయామి॥ అశ్వా
నారోపయామి॥ గజానారోపయామి॥ సమస్తరాజోప...మి॥అనయా
పూజయా + భవంతు॥ మంటపదేవతాః యథాస్థానంప్రతిష్ఠాపయా
మి॥ అథస్వర్ణస్వర్చిత వస్త్రప్రతిమా మంటపదానంకరిష్యే॥ పూర్వో
క్తమేవ బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ తతఃమంటపదానందద్యాత్॥ బ్రాహ్మ
ణేభ్యోఋత్విగ్భ్య దక్షిణాందద్యాత్॥ నవగ్రహమఖాభి షేకజపాది
బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాందద్యాత్॥

అథ నవగ్రహ స్తోత్రమ్.

రవిఃఅస్యశ్రీసూర్యకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య-కణ్వఋషిః - అను
ష్టుప్ఛందః - శ్రీసూర్యనారాయణో దేవతా - మమసూర్యనారాయణ-
ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే-జపేవినియోగః॥ ధ్యానమ్॥ దేవాసురవరైర్వన్ద్యంగ్రి
హైశ్చపరిసేవితమ్। ధ్యాయేత్ఫణేత్సు వర్ణాభం శ్రీసూర్యకవచంస
దా॥ అధునాసంప్రవక్ష్యామి కవచంసర్వకామదమ్। ఇదంతుకవచం
బుధ్వావిచరేద్వీరభైరవః॥ ఘృణిఃపాతుశిరోదేశం సూర్యఃపాతులలా
టకమ్। ఆదిత్యోలోచనేపాతు శ్రుతీపాతుదివాకరః। ఘ్రాణంపాతు
సదాభానుః ముఖంపాతుసదారవిః॥ జిహ్వాం పాతుజగన్నేత్రః కంఠం
పాతువిభావసుః॥ స్కంధౌ గ్రహపతిఃపాతు భుజౌ పాతుప్రభాకరః॥క
రావుష్ణకరఃపాతు హృదయంపాతు భానుమాన్। మధ్యంపాతుచస

ప్రాశ్వోనాభి పాతునభోమణిః॥ ద్వాదశాత్మాకటిం పాతు సవితాపాతు
సక్థినీ । ఊరూపాతుసురశ్రేష్ఠో జానునీపాతుభాస్కరః। జంఘేమేపా
తుమార్తాండో గుల్ఫౌపాతుత్విషాంపతిః॥ పాదౌదినమణిఃపాతు పా
తుమిత్రోఖిలంవపుః। యఇదంసూర్యకవచంపురుషార్థప్రదంనృణామ్॥
సంతతంప్రాతరుత్థాయ పఠేన్నియతమానసః సను రాజ్ఞామపిశ్లాఘ్య
శ్లాఘ్యోబుద్ధిమతామపి॥ సర్వకామమవాప్నోతిసూర్యసాయుజ్యమా
ప్నుయాత్ । గ్రహరోగభయాత్పాపాన్ముచ్య తేనాత్రసంశయః॥ ఆ
దిత్యకవచం పుణ్యమభేద్యంవజ్రసన్నిభం। సర్వరోగభయాదిభ్యోము
చ్యంతేనాత్రసంశయః॥ సంవత్సరముపాసిత్వా సామ్రాజ్యపదవీంల
భేత్ । అనేకరత్నసంయుక్తం స్వర్ణాభరణభూషితమ్॥ కల్పవృక్షస
మాకీర్ణంకదంబకుసుమప్రభం। అశేషరోగశాంత్యర్థం ధ్యాయేదా
దిత్యమండలమ్॥ ఇతిసూర్యకవచం సమాప్తమ్.

(చంద్రః) అస్యశ్రీ చంద్రకవచ స్తోత్రమహామంత్రస్య- గౌతమఋ
షిః- అనుష్టుప్ఛందః- సోమోదేవతా మమసోమప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజ
పేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ సోమంచతుర్భుజం దేవం కేయూరముకు
టోజ్జ్వలం। వాసుదేవస్యనయనం శంకరస్యచభూషణమ్॥ ఏవంధ్యా
త్వాజపేన్నిత్యం సర్వాభీష్టప్రదాయకమ్ ॥ ఓషధీశశ్శిరఃపాతుపాతు
ఫాలంకళానిధిః । చక్షుషీచంద్రమాఃపాతు శ్రుతీపాతుకళాత్మకః॥
ఘ్రాణంతుపాకరఃపాతు ముఖంకుముదబాంధవః । సోమఃకరౌచమే
పాతు స్కంధౌపాతుసుధాత్మకః। వక్షోజైవాతృకఃపాతుమధ్యం పా
తునిశాకరః॥ కటింతుపాకరః పాతుఊరూశశధరోఽవతు। మృగాం
కోజానునీపాతుజంఘేపాతుద్విజాధిపః॥ పాదౌహిమకరఃపాతు పాతు
చంద్రోఖిలంవపుః। ఏతద్ధికవచంపుణ్యం భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్॥
యఃపఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి సర్వత్రవిజయీభవేత ॥ ఇతి శ్రీబ్రహ్మ
వైవర్తే- దక్షిణఖండే- చంద్రకవచం సమాప్తమ్.

(కుజః) అస్యశ్రీ అంగారక కవచస్తోత్రమహామంత్రస్య విరూపఋ

షిః-అనుష్టుప్ఛందః- మమఅంగారకప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః।
ధ్యానం॥ నమామ్యంగారకం దేవం రక్తాంగం వరభూషణం। జానుస్థ
మహస్తాఢ్యం సాభయేతరపాణినం॥ చతుర్భుజం మేషవాహం వరదం
చధరాసుతమ్॥ అంగారకః శిరోరక్షేత్ ముఖంవైధరణీసుతః॥ కర్ణౌ
రక్తాంబరఃపాతు నేత్రేమేరక్తలోచనః నాసికాంమేశక్తిధరః। ఓష్ఠం
మేపాతుభూమిజః। భుజౌచరక్తమాలేచహస్తౌశక్తిధరస్తథా। చతు
ర్భుజోమేహృదయం కుక్షింరోగాపహారకః। కటింమేభూమిజఃపాతు
ఊరూపాతుగదాధరః। జానుజంఘేకుజఃపాతు పాదౌభౌమఃస్సదావ
తు। సర్వాణియానిచాంగాని పాతుమేమేషవాహనః॥ యఇదం కవ
చంనిత్యం సర్వశత్రువినాశనమ్। భూతప్రేతపిశాచానాం నాశనంస
ర్వసిద్ధిదం। సర్వరోగహరంచైవ సర్వసంపత్ప్రదంశుభం। భుక్తిము
క్తికరంనృణాం సర్వసౌభాగ్యవర్ధనం॥ ఋణబాధవిమోక్షంచ సత్య
మేవనసంశయః॥ స్తోత్రపాఠస్తుకర్తవ్యో దేవస్యాగ్రేమహాద్యుతేః। ర
క్తగంధైశ్చపుష్పైశ్చధూపదీపగుడోదనైః। మంగళంపూజయిత్వా
తుమంగళేహనిసర్వదా। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాతు చతురోద్వా
దశాష్టవా। అనేనవిధినాయస్తు కృత్వావ్రతమనుత్తమం। నచైనంవే
ధయంతీహవృశ్చికా ద్యుగ్రజంతవః। తమోమిహిరసంబాధాత్ మా
ర్తాండస్యోదయేయథా। విలయంయాంతి పాపానిశతజన్మార్జితాన్య
పి। ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం ప్రదదాతిసదానృణాం॥ ఇతిమార్కం
డేయపురాణే- కాశీఖండే- మార్కండేయ సనత్కుమారసంవాదే-
అంగారకకవచం-సమాప్తమ్.

అథ బుధకవచప్రారంభః.

(బుధః)అస్యశ్రీబుధకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య- కాత్యాయనఋషిః
అనుష్టుప్ఛందః-బుధోదేవతా-మమబుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవిని
యోగః॥ ధ్యానం॥ బుధపుస్తకహస్తశ్చ కుంకుమస్యసమద్యుతిః। పీ

తాంబరధరస్స్రగ్వీ పీతమాల్యానులేపనః॥ బుధఃపాతుశిరోదేశం సౌమ్యఃపాతుచఫాలకం । నేత్రేజ్ఞానమయః పాతు శ్రుతీపాతువిధోస్సుతః॥ ఘ్రాణంగంధధరఃపాతు భుజౌపుస్తకభూషితః॥ మధ్యంపాతుసురారాధ్యః పాతునాభింఖగేశ్వరః॥ కటింకలాత్మజఃపాతు ఊరూపాతు సురేశ్వరః॥ జానునీరోహిణీసూనుః పాతుజంఘేఫలప్రదః॥ పాదౌబాణాసనఃపాతు పాతుసౌమ్యోఖిలంవపుః॥ ఏతద్ధికవచంపుణ్యం సర్వోపద్రవనాశనం॥ సర్వరోగప్రశమనం సర్వదుఃఖనివారణం । ఆయురారోగ్యఫలదం పుత్రపౌత్రఫలప్రదం॥ యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి శ్రావయేద్వాసమాహితః॥ సర్వాన్కామానవాప్నోతి దీర్ఘమాయుశ్చవిందతి॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే ఉత్తరఖండే-బుధకవచం సమాప్తమ్.

అథ బృహస్పతి కవచప్రారంభః.

(గురుః) అస్యశ్రీ బృహస్పతికవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - ఈశ్వరఋషిఃఅనుష్టుప్ఛందః బృహస్పతిర్దేవతా -మమబృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ అభీష్టఫలదందేవం సర్వజ్ఞంసురపూజితం । సర్వకార్యార్థసిద్ధ్యర్థం ప్రణమామిగురుంసదా॥ బృహస్పతిశ్శిరఃపాతులలాటంపాతుమేగురుః । కర్ణౌసురగురుఃపాతు నేత్రేమేభీష్టదాయకః॥ నాసాంపాతుసురాచార్యోజిహ్వాంమేవేదపారగః । ముఖంమే పాతుసర్వజ్ఞోభుజౌపాతు శుభప్రదః । కరౌవజ్రధరఃపాతు వక్షోమే పాతుగీష్పతిః స్తనౌమేపాతువాగీశః కుక్షింమేశుభలక్షణః । నాభింమే పాతునీతిజ్ఞః కటింమేపాతుసర్వగః॥ ఊరూమేపాతు పుణ్యాత్మాజంఘే మేజ్ఞానదఃప్రభుః । పాదౌమేపాతు విశ్వాత్మాసర్వాంగం సర్వదాగురుః॥ ఇత్యేతత్కవచందివ్యం త్రిసంధ్యంయఃపఠేన్నరః । సర్వాన్కామానవాప్నోతి సర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥ ఇతివామనపురాణే బృహస్పతికవచం సమాప్తమ్.

అథశుక్రకవచ ప్రారంభః.

(శుక్రః)అస్యశ్రీశుక్రకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య -భరద్వాజఋషిః-

అనుష్టుప్ఛన్దః శుక్రో దేవతా మమశుక్రగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవిని యోగః॥ ధ్యానం ॥ మృణాళకుందేందుపయోహిమప్రభం సితాంబరం స్నిగ్ధపరాతుమాలినం। సమస్తశాస్త్రశ్రుతితత్వదర్శినంధ్యాయేత్కవింవాంఛితకస్యసిద్ధయే ॥ శిరో మేభార్గవఃపాతు ఫాలం పాతుగ్రహాధిపః । నేత్రేదైత్యగురుఃపాతు శ్రోత్రేశ్రీచందనద్యుతిః॥ శాప్యేమేనాసికాంపాతు వదనందైత్య వందితః । రసనాముశనాఃపాతు కంఠం శ్రీకంఠభక్తిమాన్ ॥ భుజౌ తేజోనిధిఃపాతు వక్షో యోగవిదాం వరః॥ అక్షమాలాధరో రక్షేత్కుక్షిం మేశాస్త్రపారగః॥ కటింమేపాతువిశ్వాత్మాసక్థినీసర్వపూజితః । జానునీభృగుజఃపాతుజంఘేమేదేవతావరః। గుల్ఫౌగుణనిధిఃపాతు పాదౌమె పాండురాంబరః॥ సర్వాణ్యంగానిమే పాతుశుక్రఃకవిరహర్నిశం॥ఇదంతుకవచందివ్యంపఠంతిశ్రద్ధయాన్వితాః నతేషాంజాయతే పీడాభార్గవస్య ప్రసాదతః॥ ఇతిశ్రీస్కాన్దపురాణే - శుక్రకవచం ॥ సమాప్తమ్.

అథశనైశ్చరకవచ ప్రారంభః.

(శనిః)అస్య శ్రీశనైశ్చరకవచ మహామంత్రస్య -కాశ్యపఋషిఃఅనుష్టుప్ఛన్దః॥ శనైశ్చరో దేవతా-శంబీజం-నంశక్తిః- మంకీలకంశనైశ్చరకృతపీడా పరిహారార్థే జపేవినియోగః - శనైశ్చరాయ- అంగుష్ఠాభ్యాంనమః- మందగతయెతర్జనీభ్యాంనమః- అధోక్షజాయమధ్యమాభ్యాంనమః-సౌరయేఅనామికాభ్యాంనమః- శుష్కోదరాయకనిష్ఠికాభ్యాంనమః- ఛాయాత్మజాయకరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః- శనైశ్చరాయహృదయాయనమః॥మందగతయేశిరసెస్వాహా।అధోక్షజాయశిఖాయైవషట్॥ శుష్కోదరాయ కవచాయహుం । ఛాయాత్మజాయనేత్రత్రయాయవౌషట్-శనైశ్చరాయ అస్త్రాయఫట్-భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ నీలద్యుతిశ్శూలధరః కిరీటీగృధ్రస్థితశ్శూలధరో ధనుష్మాన్ । చతుర్భుజస్సూర్యసుతఃప్రశాంతస్సదాస్తు మహ్యంవరమందగామీ ॥ ౧ ॥ కృష్ణాంబరధరం దేవంద్విభుజం గృధ్రసంస్థితం

సర్వపీడాహరంనృణాంధ్యాయేత్ గ్రహగణోత్తమం॥ ౨ ॥ శనైశ్చ
రశ్శిరోరక్షేన్ముఖం భక్తార్తిభంజనః । కర్ణౌకృష్ణాంబరో రక్షేన్నేత్రేసర్వ
భయంకరః ॥౩॥ కృష్ణాంగోనాసికాం రక్షేత్కంఠంమేశితకంఠకః ।
భుజౌమేసుభుజఃపాతు హస్తౌనీలోత్పలప్రభః ॥౪॥ పాతుమేహృదయం
కృష్ణఃకుక్షింశుష్కోదరస్తథా । కటింమేవికటః పాతుసక్థినీఘోరరూ
పవాన్ ॥౫॥ జానునీపాతుదీర్ఘోమేజంఘేమే మంగళప్రదః । గుల్ఫౌగు
ణకరఃపాతు పాదౌమేపంగుపాదకః ॥ ౬ ॥ సర్వాణ్యపిమమాంగానిపా
తుభాస్కరనందనః ॥ యఇదంకవచం దివ్యం సర్వపీడాహరంనృణాం ।
పఠతిశ్రద్ధయాయుక్తో సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥౭॥ తిలధాన్యే
చసంస్థాప్యయంత్రలోహవినిర్మితం । కృష్ణగంధాక్షతైఃపుష్పైరర్చయే
న్మూలమంత్రతః ॥౮॥ కృష్ణవస్త్రయుతం దద్యాచ్ఛోత్రియాయకుటుం
బినే । ప్రీతశ్శనైశ్చరస్తస్య సర్వబాధాం వ్యపోహతి ॥ ౯ ॥ దద్యా
త్సర్వసమృద్ధించ పుత్రపౌత్రాదిసంతతిం । ఆయుష్యం దీర్ఘమారో
గ్యంసర్వత్రవిజయందిశేత్ ॥౧౦॥

ఇతిదశరథరాజవిరచితం - శనైశ్చరకవచం, సమాప్తమ్.

అథరాహుకవచప్రారంభః.

అస్యశ్రీరాహుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య- చంద్రఋషిః అను
ష్టుప్ఛందః రాహుర్దేవతా- మమసర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥
ధ్యానం॥ ప్రణమామి సదారాహుంశర్పాకారం కిరీటినమ్ ॥ సైంహి
కేయంకరాళాస్యం భక్తానామభయప్రదమ్ । నీలాంబరః శిరఃపాతు
లలాటం లోకవందితః చక్షుషీపాతు మేరాహుః, శ్రోత్రేమేర్ధశరీర
వాన్ ॥ నాసికాంమేకరాళాస్య శ్శూలపాణిర్ముఖంమమ । జిహ్వాంమే
సింహికాసూనుః కంఠంమే కంఠనాశనః ॥ భుజగేశోభుజౌపాతు నీల
మాల్యఃకరౌమమ। పాతువక్షస్తమోమూర్తిః పాతుకుక్షింవిధుంతుదః।
కటింమేవికటఃపాతు ఊరూమేసురపూజితః। స్వర్భానుర్జానునీపాతు
జంఘేమే పాతుజాడ్యహా। గుల్ఫౌగ్రహాధిపఃపాతు పాతుమేభీషణా

శృతిః । సర్వాణ్యంగాని మేపాతు నీలచందనభూషితః ॥ రాహో
రిదంకవచ మీప్సితసిద్ధిదం యో భక్త్యా పఠత్యనుదినంనియతశ్శుచి
స్సన్ । ప్రాప్నోతి కీర్తిమతులాం శ్రియమృద్ధిమాయురారోగ్య మాత్మ
విజయిత్వమపిప్రసాదాత్ ॥ ఇతిశ్రీస్కాందే శంకర సంహితాయాం
రాహుకవచం సమాప్తమ్.

కేతుకవచ ప్రారంభః.

అస్యశ్రీ కేతుకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - పురందరఋషిః
అనుష్టుప్ఛందః - కేతుర్దేవతా మమ సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపేవినియో
గః॥ ధ్యానం ॥ కేతుంకరాళవదనం చిత్రవర్ణకిరీటినం । ప్రణమామి
సదా కేతుం ధ్వజాకారంగ్రహేశ్వరం చిత్రవర్ణశ్శిరఃపాతు ఫాలంమే
ధూమ్రవర్ణకః॥ పాతునేత్రేపింగళాక్షః శ్రోత్రేమేరక్తలోచనః॥ ఘ్రా
ణంపాతుసువర్ణాభః చుబుకంసింహికాసుతః । పాతుకంఠంచ మే కేతు
స్స్కంధౌపాతుగ్రహాధిపః॥ బాహూపాత్వసురశ్రేష్ఠః కుక్షింపాతు మ
హోరగః । భీమాత్మామేకటింపాతు మధ్యం పాతుమహాసురః । ఊ
రూపాతు మహాశీర్షోజానునీతీవ్రకోపనః । పాతుపాదౌచమేక్రూరః
సర్వాంగంనరపీడకః॥ య ఇదంకవచం దివ్యం సర్వరోగ వినాశనమ్।
సర్వశత్రుప్రశమనం ధారయేత్సోమృతోనరః॥

ఇతినవగ్రహస్తోత్రం సంపూర్ణమ్.

అథనవగ్రహాష్టక ప్రారంభః.

శ్లో॥ భాస్వాన్కాశ్యప గోత్రజో ఽరుణరుచి ర్యస్సింహపో
ఽర్కస్సమిత్ । షట్త్రిస్థో దశగశ్శుభ శ్శశిగురూ భౌమస్సుఖాయ
స్సదా । శత్రూమందసితౌ కలింగజనపశ్చాగ్నీశ్వరా దేవతే । మధ్యే
వర్తులపూర్వదిగ్దినకరః కుర్యాత్సదామంగళమ్॥ ౧ ॥ శ్లో॥ చంద్రః
కర్కటకప్రభు స్సితనిభ శ్చాత్రేయగోత్రోద్భవ శ్చాగ్నేయశ్చతు
రశ్ర వారుణముఖశ్చాపోహ్యుమాధీశ్వరః । షట్సప్తాగ్ని దశైకగశ్శు

భకరో నారికేళ బుధార్క ప్రియః స్వామీ యామునపః పలాశ సమి
ధః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ భౌమో దక్షిణ దిక్త్రికోణనిల
యో విన్ధ్యేశ్వరః ఖాదిరస్స్వామీ వృశ్చిక మేషయో స్సుగురుశ్చార్క
శ్శశీ సౌహృదః । జ్ఞోరిష్షట్త్రిఫలప్రదశ్చ వసుధాపుత్రో ఽర్యమా దేవ
తా భారద్వాజకులోద్భవో ఽరుణగదిః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౩॥
శ్లో॥ సౌమ్యః పీత ఉదఙ్ముఖ స్సమిదపామార్గో ఽత్రిగోత్రోద్భవో ।
బాణేశానదిశ స్సుహృద్రవిసితౌ వైరీందురన్యే సమాః । కన్యాయుగ్మ
పతిర్దశాష్ట కచతుష్షణ్ణేత్రగ శ్శుభనో విష్ణుర్వై భగదైవతో మగధపః
కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౪॥ శ్లో॥ జీవశ్చాఙ్గిరగోత్ర ఉత్తరముఖో దీ
ర్ఘోత్తరాశాస్థితః । పీతో ఽశ్వత్థసమిత్పురందరగురుః కోదణ్డమీ
నాధిపః । సూర్యేన్దుక్షితిజప్రియో బుధసితౌ శత్రూ సమస్సూర్యజ॥
స్సప్తాఙ్కద్వికపఞ్చగస్తు శుభదః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౫॥ శ్లో॥ శు
క్రో భార్గవగోత్రజస్సితనిభః పూర్వాముఖః పూర్వాదిక్పాఞ్చాలశో వృ
షపస్తులాధిప మహారాష్ట్రాధిపౌదుమ్బరః । ఇన్ద్రాణీ మఘవాచసా
మ్యరవిజౌ మిత్రే ఽర్కచన్ద్రావరీ షడ్వ్యభృద్దశవర్జితో భృగుసుతః కు
ర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౬॥ శ్లో॥ మన్దః కృష్ణనిభస్తు పశ్చిమముఖ స్సౌరా
ష్ట్రిపః కాశ్యపో నక్రేశో ఘటపస్సుహృద్బుధ భృగుర్వైరీన్ద్వినక్ష్మాసు
తః । స్థానం పశ్చిమదిక్ప్రజాపతియమౌ దేవౌ ధనుస్స్వాసనం । షట్త్రి
స్థశ్శుభకృచ్ఛనీ రవిసుతః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ శ్లో॥ రాహుస్సిం
హళదేశపో నిఋతిః కృష్ణాఙ్గశూర్పాసనో । యః పైఠీనసిగోత్రజో
ఽస్యతు సమిద్దూర్వాముఖం దక్షిణం । యస్సర్పో ఽప్యధిదైవతం నిర
ఋతిః ప్రత్యఖ్యదేవస్సదా । షట్త్రిస్థశ్శుభకృచ్చ సింహికసుతః కు
ర్యాత్సదా మంగళమ్॥ శ్లో॥ కేతుర్జైమినిగోత్రజః కుశసమిద్వాయ
వ్యకోణేస్థిత । శ్చిత్రాఙ్కధ్వజలాఞ్ఛనో హి భగవాన్యో దక్షిణాశా
ముఖః । బ్రహ్మా చైవతు చిత్రగుప్తఅధిపః ప్రత్యాధిదేవస్సదా । షట్త్రి
స్థశ్శుభకృచ్చ బర్బరపతిః కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౯॥

అథ మంగళాష్టకాని.

శ్లో॥ ప్రహ్లాదాదురనాథ శోకజలధే రుత్తారయన్నైగమాన్। బాహ్యై తఃపరిపూర్ణతాం ప్రకటయన్ స్తంభాదభిర్దన్ బలాత్। హేమాక్షాగ్రజమాజఘాన సఖలైర్యోగ్యో మంగళానాం నిధిః। శ్రీమాన్ శ్రీవిభురీశ్వరో నగహరిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౧॥ సోమేశాబ్జభవాద్యదిక్పతిముఖై ర్దేవైర్వసిష్ఠాదిభి ర్బ్రహ్మర్షి ప్రవరైశ్చ నారద ముఖై ర్దేవర్షిభిర్భావితే। ఆసీనో రమయా భువా సహ మహా వైహికేసుంటపే శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ యత్పాదాబ్జ మరంద బిందుసదృశీ గంగా జగత్పావనీ యన్నామస్మరణం దదాతి సకలాన్కామాన్నృణామన్వహమ్। యః శ్రీ ... భవన గరైకతరణి స్సోయం జగన్నాయకశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౩॥ శ్లో॥ కల్యాణైకనికేతన స్సుజనితాకల్యాణసంధాయకః। కల్యాణప్రదకీర్తనో గుణనిధిః కల్యాణకల్యాణదః। కల్యాణాదిసమానసార విభవః కల్యాణ సారాత్మకశ్శ్రీమా... మంగళమ్॥ ౪॥ అన్యోన్యాభినవేక్షితార్పణవిధౌ శృంగార భంగ్యావహాం। లక్ష్మీవీక్షణవైఖరీ మనుభవన్ తత్పాణిసంగోత్సవే। సానందం స్మరపారవశ్య పిశునం రోమాంచముద్వేలయన్ శ్రీమా ... మంగళమ్॥ ౫॥ లక్ష్మీదత్తవరాం పులింద తనయాం లావణ్యసారాత్మికాం। సంరక్తాం సుమమంజరీం కరుణయా జగ్రాహ లీలాస్పదః। సర్వజ్ఞః పరిధిశ్చిరంతనముని స్సబ్రహ్మచారీతి యశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౬॥ సత్యాసత్యవివేచనైకకుశల స్సత్యప్రియ స్సత్యవాక్సత్యజ్ఞాన సుఖాత్మక స్సుఖకర స్సత్యావతారో హరిః। సత్యః కేవలజన్మయోనతజనా సత్యాపహా స్సర్వదా శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ రాజీవాయతలోచనః పరిలస ద్రాజీవమిత్రప్రభః। రాజీవాంఘ్రిరజోవిధూతవృజిన బ్రహ్మర్షి రాజిస్సదా। రాజీవైకనికేతనా ముఖలస ద్రాజీవ పుష్పంధయశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౮॥ శ్లో॥ ఇత్యేతద్వర మంగళాష్టకమిదం లక్ష్మీనృసింహాశ్రయః। కల్యాణోత్సవ వేళాసు సుకృతే వధ్యావర

స్వః శ్రైః మాంగల్యం సుతసంపదం సువిమలాం కీర్తించ దత్వావిభు
శ్శ్రీమాన్ శ్రీవిభురీశ్వరోనరహరిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౯॥

అథ లగ్నాష్టకాని.

శ్లో॥ లక్ష్మీర్యస్య పరిగ్రహః కమలభూస్సూనుర్గరుత్మాన్రథః।
పౌత్రౌచంద్రవిభీషణౌ సురగురుశ్శేషశ్చ శయ్యాసనమ్। బ్రహ్మాండంవర
మందిరంసురగణాయస్యప్రభోస్సేవకాః। సత్రైలోక్యకుటుంబ పోషణ
పరఃకుర్యాత్సదామంగళం॥ ౧॥ బ్రహ్మావాయుగిరీశ శేషగరుడాదేవేం
ద్రకామౌగురు। శ్చంద్రార్కౌవరుణానలౌ మనుయమౌవిత్తేశవిఘ్నే
శ్వరౌ। నాసత్యౌనిరృతిర్మరుద్గణయుతాః పర్జన్యమిత్రాదయస్సస్త్రీ
కాస్సుర పుంగవాః ప్రతిదినం కుర్యాత్సదామంగళం॥ ౨॥ విశ్వామి
త్రపరాశరౌర్వభృగవోఽగస్త్యః పులస్త్యఃక్రతుః। శ్రీమానత్రిమరీ
చికౌత్సపురవత్స శక్తిర్వసిష్ఠోఽఙ్గిరాః। మాండవ్యోజమదగ్ని గౌతమభర
ద్వాజాదయస్తాపసాస్సస్త్రీకామునిపుంగవాః ప్రతిదినంకుర్యాత్సదా
మంగళం॥ ౩॥ మాంధాతానహుషాంబరీషసగరా రాజాపృథుర్హైహయ
శ్శ్రీమాన్ ధర్మసుతోనలోదశరథో రామోయయాతిర్యదుః। ఇక్ష్వాకు
శ్చవిభీషణశ్చభరతశ్శోత్తానపాదధ్రువౌ। ఇత్యేతేభువిభూభుజః ప్రతి
దినం కుర్యాత్సదామంగళం ॥ ౪ ॥ అశ్వత్థోబదరీచ చందనతరుర్మం
దారకల్పద్రుమౌ। జంబూనింబకదంబచూతసరళావృక్షాశ్చయేక్షీరి
ణః। సర్వేతేఫలమిశ్రితంవనచయం వైభ్రాజితంభ్రాజితం। రమ్యంచై
త్రరథం సునందనవనంకుర్వంతువాంమంగళం ॥ ౫ ॥ గౌరీశ్రీరదితిశ్చక
ద్రువినతే జ్యోతిస్తుపూర్ణావతీ। సావిత్రీచసరస్వతీచసురభిస్సైన్య ప్ర
తారుంధతీ। స్వాహాజాంబవతీ చరుక్మభగినీదుస్స్వప్న విధ్వంసినీవే
లాచాంబునిధేస్సమీరసహితే కుర్యాత్స దామంగం॥ ౬॥ ఆదిత్యాది
నవగ్రహాశ్శుభఫలా మేషాదయోరాశయో। నక్షత్రాణి సయోగ
కాశ్చతిథయ స్తద్దేవతాస్తద్గణాః। మాసాబ్దాఋతవ స్తథైవదివసా
స్సంధ్యాదయోరాత్రయః। స్సర్వేస్థావరజంగమాః ప్రతిదినంకుర్యా

త్సదామంగళం॥ ౭॥ గంగాసింధుసరస్వతీచయమునా గోదావరీన ర్మదా । కృష్ణాభీమరథీచ ఫల్గుసరయూశ్శ్రీగండకీగోమతీ । కావేరీ కపిలాప్రయాగ విరజావేత్రావతీత్యాదయో । నద్యశ్శ్రీహరిపాదపంక, జభవాః కుర్వంతు నాంమంగళం॥౮॥

శ్లో॥ లక్ష్మీశో భువనత్రయే నివసతో దేవాః మనుష్యోరగాః సంస్థాతుంకరుణానిధిః కరుణయామార్తాండ వంశేయయా । కౌస ల్యా నిజగర్భసంభవభృతే జన్మన్యసాధారణే జాతశ్శ్రీరఘునాయక స్యజననం దేయాదిదం మంగళం॥౧॥ వైదేహీవదనాభిలాషణయుతం కా మాసకామంకృతం । విఖ్యాతం భువనత్రయం హరధనుర్భఙ్గీకృతం లీలయా । విశ్వామిత్రిపరాశరాది మునిభిస్తత్సన్నిధానాంచితం । సీ తారాఘవయోర్వివాహ సమయే దేయాదిదం మంగళం॥ ౨ ॥ ఉత్ఫు ల్లామలనీలవారిజదళశ్యామోన్నతం కోమలం । పార్వత్యాచమహే శ్వరేణచశిరశ్లాఘీకృతం సర్వదా । శాపాత్తిర్వరగౌతమస్య వనితా శైలాసుశీలాకృతా । దంపత్యోరిహవామభాగవనితం దేయాదిదంమం గళం॥౩॥ శ్రీరామంజనకాత్మజా సురగురుః ప్రత్యఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖం । దోర్భ్యామంజలి మంచితైశ్చవనితామాపూర్యముక్తాఫలైః । నానా రత్నవిరాజమాన కలశైరానీయతంసాగరాత్ । సీతారాఘవయోర్వి వాహసమయే దేయాదిదంమంగళం॥౪॥ కల్యాణం కమనీయకోమలక రైరాదాత్కటుతారోపణం । కన్యాదానపురస్సరం సురగురోర్విప్రాశి షానుగ్రహం । బాహ్వోః కంకణబంధనం త్రిగుణం మాంగల్యసూ త్రాన్వితం । సీతారాఘవయోర్వివాహ సమయే దేయాదిదంమంగ ళం॥౫॥ తదేవలగ్నంసుదినంతదేవ తారాబలం చంద్రబలంతదేవ । వి ద్యాబలందైవబలంతదేవలక్ష్మీపతేతే ఘ్రియుగంస్మరామి ॥౬॥ శ్రీరా మపత్నీ జనకస్యపుత్రీ సీతాంగనాసుందరకోమలాంగీ । శ్రీవిష్ణుపత్నీ భువనైకమాతా వధూవరాభ్యాం వరదాభవంతు॥

శ్లో॥ ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం।కుర్యాద్ఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనమ్ ॥ అపసర్పంతు యే భూతా యేభూతాభూమిసంస్థితాః । యేభూతావిఘ్నకర్తార స్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు॥ భూతపిశాచాః... సమారభే॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ... శుభతిథౌ॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న పరివారసమేత శ్రీరామచంద్ర దేవతాముద్దిశ్య... ప్రీత్యర్థంసంభవద్భిర్ద్రవ్యైః సంభవద్భిరుపచారైః సంభవతా నియమేన పురుషసూక్తవిధానేన యావచ్ఛక్తిధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కరిష్యే॥అస్య శ్రీపురుషసూక్తమహామంత్రస్య నారాయణ ఋషిఃగాయత్రీఛందః శ్రీపురుషోత్తమోదేవతా శ్రీనారాయణారాధనేవినియోగః॥ ఓమ్ నారాయణాయ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః ఓం మాధవాయతర్జనీభ్యాంనమః ఓంహృషీకేశాయ మధ్యమాభ్యాంనమః॥ ఓం జనార్దనాయ అనామికాభ్యాంనమః ఓంశ్రీవిష్ణవేకనిష్ఠికాభ్యాంనమః ఓం పురుషోత్తమాయ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఇతికరన్యాసః॥ అథాంగన్యాసమారభేత్ ॥ మూర్ధ్ని కేశవాయనమః॥ లలాటేనారాయణాయనమః॥ కర్ణయోః మాధవాయనమః॥ నేత్రయోఃగోవిందాయనమః ఘ్రాణేవిష్ణవేనమః॥ ముఖేమధుసూదనాయనమః॥ కంఠేత్రివిక్రమాయనమః॥ భుజయోఃవామనాయనమః॥ హృదిశ్రీధరాయనమః॥ నాభౌహృషీకేశాయనమః॥ కట్యాంపద్మనాభాయనమః॥ పాదయోః దామోదరాయనమః॥ కవచమ్॥ శ్లో॥ పురస్తాత్కేశవః పాతు చక్రీ జాంబూనదప్రభః । పశ్చాన్నారాయణ శ్శంఖీ నీలజీమూతసన్నిభః॥ఊర్ధ్వమిందీవరశ్యామో మాధవో౽వ్యాద్గదాధరః। గోవిందోదక్షిణేపార్శ్వే ధన్వీచంద్రప్రభో మహాన్॥ ఉత్తరేహలభృద్విష్ణుః పద్మకింజల్కసన్నిభః। ఆగ్నేయ్యామరవిందాభో ముసలీ మధుసూదనః త్రివిక్రమఃఖడ్గపాణిర్నైరృత్యాంజ్వలనప్రభః। వాయవ్యాం వామనో వజ్రీతరుణాదిత్యదీప్తిమాన్ । ఈశాన్యాం పుండరీకాక్ష శ్రీధరః[illegible]

పాయుధః । విష్ణుర్మేప్రభోహృషీకేశో హ్యధస్తాద్దిశిముద్గరీ॥ హృత్పద్మే పద్మనాభో మే సహస్రార్క సమప్రభః । సర్వాయుధస్సర్వశక్తిస్సర్వజ్ఞస్సర్వతోముఖః॥ ఇంద్రగోపకసంకాశః పాశహస్తోఽపరాజితః । సబాహ్యాభ్యంతరందేవో వ్యాప్యదామోదరస్స్థితః॥ ఏవంసర్వత్రనిశ్ఛిద్రం నామద్వాదశపంజరం । ప్రవిష్టోఽహంన మేకించిద్భయమస్తికదాచన॥

అథాంగన్యాసః॥ వామహస్తే । ఓంసహస్రశీర్షాపురుషః।సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం॥దక్షిణహస్తే॥ పురుషఏవేదగ్ంసర్వం। యద్భూతంయచ్చభవ్యం। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి॥ వామపాదే॥ఏతావానస్యమహిమా । అతోజ్యాయాగ్ శ్చపూరుషః। పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని । త్రిపాదస్యామృతందివి॥ దక్షిణపాదే॥ త్రిపాదూర్ధ్వఉదైత్పురుషః। పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః । తతోవిష్వఙ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనేఅభి॥ వామజంఘే ॥ తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజోఅధిపూరుషః । సజాతోఅత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథో పురః॥ దక్షిణజంఘే ॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞ మతన్వత। వసంతోఅస్యాసీదాజ్యం। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥ గుహ్యే ॥ సప్తాఽస్యాసన్ పరిధయః। త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః। దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్నన్పురుషం పశుమ్॥ నాభౌ ॥ తంయజ్ఞం బర్హిషిప్రౌక్షన్ పురుషంజాతమగ్రతః॥ తేనదేవాఅయజన్త। సాధ్యాఋషయశ్చయే॥ హృది॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। సంభృతం పృషదాజ్యం । పశూ

గ్స్తాగ్ శ్చక్రే వాయవ్యాన్। ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే॥ కంఠే॥ తస్మా
ద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే
తస్మాత్। యజుస్తస్మాదజాయత॥ వామబాహౌ॥ తస్మాదశ్వా అజా
యన్త। యే కే చోభయాదతః। గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్। తస్మాజ్జాతా
అజావయః॥ దక్షిణబాహౌ॥ యత్పురుషం వ్యదధుః। కతిధా వ్యకల్ప
యన్। ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ। కావూరూ పాదావుచ్యేతే॥ ముఖే॥
బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్। బాహూ రాజన్యః కృతః। ఊరూ త
దస్య యద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత॥ వామకర్ణే॥ చం
ద్రమా మనసో జాతః। చక్షోః సూర్యో అజాయత। ముఖాదింద్రశ్చాగ్ని
శ్చ। ప్రాణాద్వాయురజాయత॥ దక్షిణకర్ణే॥ నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షం।
శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత॥ పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్। తథా లో
కాగ్ం అకల్పయన్॥ వామనేత్రే॥ వేదాహమేతం
పురుషం మహాన్తం। ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే। సర్వాణి రూ
పాణి విచిత్య ధీరః। నామాని కృత్వాఽభివదన్
యదాఽఽస్తే॥ దక్షిణనేత్రే॥ ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార। శక్రః
ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి।
నాఽన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే॥... శిరసి॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయ
జన్త దేవాః। తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తే హ నాకం మహిమా
నస్సచంతే। యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవాః॥ అతో దేవా అవంతు

స్తోయతో విష్ణుర్విచక్రమే । పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥ హృదయా
యనమః॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ం
సురే॥ శిరసేస్వాహా॥ త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః।
తతోధర్మాణి ధారయన్॥ శిఖాయైవషట్ ॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత
యతో వ్రతానిపస్పశే। ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా॥ కవచాయహుమ్॥
తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యంతిసూరయః। దివీవచక్షురా
తతం॥ నేత్రత్రయాయవౌషట్॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంస
స్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదం॥ అస్త్రాయఫట్॥ ఓంభూర్భువస్సు
వరోమితిదిగ్బంధః॥

ధ్యానమ్॥ శ్లో॥ గోక్షీరాభం పుండరీకాయతాక్షం చక్రాబ్జాద్యై ర్భూషణైర్భూషితాంగం । శ్రీభూమిభ్యా మర్చితే యోగపీఠే యస్తం దేవం పూజయే త్పౌరుషేణ ॥ శ్లో॥ యోజపేత్పౌరుషం సూక్తం త్రివారం తుదినేదినే। పారాయణఫలం తస్య వేదానాం వై సహస్రశః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని కరైస్స్పృష్టాని తేరవే। తేనసత్యేన మేదేవతీర్థం దేహిదివాకర॥ సూర్యమండలా దంకుశముద్రయాతీర్థాన్యావాహ్య॥ శ్లో॥ యస్యకేశేషు జీమూతో నద్యస్సర్వాంగసంధిషు । కుక్షౌసముద్రాశ్చత్వార స్తస్మైతోయాత్మనేనమః ॥ తతః కలశపూజాంకరిష్యే॥ శ్లో॥ కలశస్యముఖే...సమాశ్రితాః ॥ ఓమ్భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ ఇతిగాయత్ర్యాత్రివారమభిమంత్ర్య॥ ప్రణవేనదశవారానభిమంత్ర్య॥ శంఖచక్రయోనిసురభిముద్రాః ప్రదర్శ్య॥ అస్త్రేణదశదిగ్బంధః॥ కూర్మముద్రయా కలశోదకం ప్రచ్ఛాద్య॥ కలశోదకేన శంఖమాపూర్య॥ శంఖేగంధపుష్పాక్షతా న్నిక్షిప్య॥ తతః శంఖపూజాంకరిష్యే॥

శంఖపీఠే బ్రహ్మాణ మావాహయామి॥ శంఖమధ్యే ఆదిత్య మావాహయామి॥ శంఖహృదయే చంద్రమావాహయామి॥ శంఖాగ్రే గంగాం సరస్వతీం ఆవాహయామి॥ శంఖేనా స్తంప్రసార్య । శ్లో॥ శంఖంచం ద్రార్క దైవత్యం వరుణం చాధిదైవతం పృష్ఠే ప్రజాపతిం వింద్యాదగ్రే గంగాసరస్వతీ॥ పృథివ్యాంయానితీర్థాని వాసు దేవస్యచాజ్ఞయా। శంఖేతిష్ఠంతి సర్వాణితస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్॥ త్వంపురాసాగరోత్పన్నో విష్ణునా విధృతః కరే। సర్వదేవహితార్థాయ పాంచజన్య నమోఽస్తుతే॥ గర్భాదైత్యాదిభూతానాంవిదీర్యంతే సహస్రశః। తవనాదేనపాతాళే పాంచజన్యనమోఽస్తుతే॥ దర్శనేనాపి శంఖస్య స్పర్శనేన తుసర్వతః।విలయంయాంతిపాపానిహిమవద్భాస్కరోదయే॥స్తుత్వా శంఖంకరేధృత్వామంత్రైరేభిస్తు వైష్ణవైః। పృథివ్యాంయానితీర్థాని వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా। శంఖేతిష్ఠంతిసర్వాణితస్మాచ్ఛంఖంప్రపూజయేత్। అనేనమంత్రేణదేవోపకరణానిసంప్రోక్ష్య॥ పూజాద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య—దేవమ్యాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ పునశ్శంఖం పూరయిత్వా॥తతఃపీఠార్చనం కుర్యాత్॥ ఆధారశక్త్యైనమః। మూలప్రకృత్యై నమః। మత్స్యాయ నమః। కూర్మాయ నమః। అనంతాయ నమః। శేషాయ నమః। -గరుడాయ నమః। ప్రాగ్ద్వారే -ద్వారశ్రియైనమః। ధాత్రేనమః। విధాత్రేనమః। దక్షిణద్వారే -ద్వారశ్రియైనమః। చండాయ నమః। ప్రచండాయనమః। పశ్చిమద్వారే -ద్వారశ్రియైనమః। జయాయనమః। విజయాయనమః। ఉత్తరద్వారే -ద్వారశ్రియైనమః।బలాయనమః।ప్రబలాయనమః।-చిచ్ఛక్త్యైనమః।మాయాశక్త్యైనమః।గంగాయైనమః।యమునాయైనమః।దిగ్గజేభ్యోనమః। కేసరేభ్యోనమః। తన్మధ్యే శ్వేతద్వీపాయనమః। శ్వేతద్వీపమధ్యే వేదికాయైనమః। వేదికామధ్యేకల్పవృక్షాయనమః। కల్పవృక్షస్యాధస్తాద్రత్నసింహాసనాయనమః। తన్మధ్యే శ్రీరామ చంద్రాత్మనేనమః॥ ధ్యానమ్ శ్లో॥ శాన్తాకారంభుజగశయనం పద్మనాభంసురేశం విశ్వాకారంగగనసదృశంమేఘవర్ణం శుభాంగం। లక్ష్మీకాన్తం కమలనయనంయో

గిహృద్ధ్యానగమ్యం వందేవిష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథం॥
సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్॥ సహస్రశీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షః సహ
స్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్॥ శ్లో॥ జ్యో
తిశ్శాన్తం సర్వలోకాంతరస్థమోంకారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం।
సాంగం శక్తిం సాయుధం భక్తసేవ్యం । సర్వాకారం విష్ణుమావాహ
యామి॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణ శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః॥ ఆ
వాహనం సమర్పయామి॥ పురుషఏవేదమిత్యాసనమ్॥ పురుషఏవేదగ్ం
సర్వం । యద్భూతం యచ్చ భవ్యం । ఉతామృతత్వస్యేశానః । య
దన్నేనాతిరోహతి॥ శ్లో॥ కల్పద్రుమూలేమణివేదిమధ్యే సింహాసనం స్వ
ర్ణమయం సురత్నం । విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుతప్రభో। గృహాణలక్ష్మీ
ధరణీసమన్విత॥ ఆసనం॥ ఏతావానస్యేతిపాద్యం॥ ఏతావానస్యమహి
మా । అతో జ్యాయాగ్ శ్చపూరుషః । పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని।
త్రిపాదస్యామృతం దివి॥ శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ స్సర్వదేవానామధిక స్సర్వకా
మదః । మయానివేదితం తుభ్యం సంగృహాణసుపాద్యకమ్ ॥ పాద్యం॥
త్రిపాదూర్ధ్వ ఇత్యర్ఘ్యమ్॥ త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః ।పాదోఽస్యే
హాభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనే అభి॥ శ్లో॥
గంగాజలం సమానీతం సువర్ణకలశేస్థితం ।అర్ఘ్యంగృహాణభగవన్ కా
లరూపనమోఽస్తుతే॥ అర్ఘ్యం॥ తస్మాద్విరాడిత్యాచమనమ్॥ తస్మా
ద్విరాడజాయత । విరాజో అధిపూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । ప
శ్చాద్భూమిమథోపురః ॥ శ్లో॥ జనార్దనాయదేవాయ నమస్తే జగదాత్మ
నే । నిర్మలజ్ఞాన రూపాయదత్త మాచమనీయకమ్ ॥ ఆచమనీయమ్

యత్పురుషేణేతిమధుపర్కం॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవాయజ్ఞ మతన్వత । వసన్తో అస్యాసీదాజ్యమ్। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥శ్లో॥ మధ్వాజ్యదధిసంయుక్తం స్వర్ణపాత్రేప్రతిష్ఠితం । మధుపర్కం గృహాణాత్వంలక్ష్మీకాంతనమోఽస్తుతే॥ మధుపర్కం॥ సప్తాస్యాసన్నితిస్నానమ్॥ సప్తాస్యాసన్పరిధయః । త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః । దేవాయద్యజ్ఞంతన్వానాః । అబధ్నన్పురుషం పశుమ్॥శ్లో॥ తీర్థోదకైఃకాంచనకుంభసంస్థైస్సువాసితైర్దేవ కృపారసార్ద్రైః । మయార్పితస్నానవిధింగృహాణపాదాబ్జనిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహా॥ స్నానమ్॥ తంయజ్ఞమితివస్త్రమ్॥ తంయజ్ఞంబర్హిషిప్రౌక్షన్ । పురుషంజాతమగ్రతః । తేనదేవా అయజన్త । సాధ్యాఋషయశ్చయే॥శ్లో॥స్వర్ణాంచలంస్వర్ణవిచిత్రశోభితం కౌశేయయుగ్మం పరికల్పితంమయా। దామోదరప్రావరణం గృహాణమాయాచలప్రాకృతదివ్యరూప॥ వస్త్రం॥ తస్మాద్యజ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీతమ్॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్।పశూగ్గ్స్తాగ్గ్శ్చక్రేవాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చయే॥ శ్లో॥ సువర్ణతంతూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూతమనేకరత్నమ్।గృహాణతత్త్వత్కృత ముత్తరీయంస్వకర్మసూత్రం ధరణీనమోఽస్తు॥ తస్మాద్యజ్ఞాదితిగంధం॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। ఋచస్సామానిజజ్ఞిరే। ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరేతస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత॥ శ్లో॥ కస్తూరికాకర్దమచందనాని కాశ్మీరసంయోజితగంధసారైః। విలేపనంస్వీకురుదేవదేవ శ్రీదేవివక్షోజవిలేపనాంగ॥ గంధం॥తస్మాదశ్వాఇతిపుష్పమ్॥ తస్మాదశ్వాఅజాయంత । యేకేచోభయాదతః। గావోహజజ్ఞిరేత

స్మాత్ ।తస్మాజ్జాతా అజావయః॥శ్లో॥ చామంతికావకుళచంపకపాటలా
బ్జపున్నాగజాజికరవీరరసాలపుష్పైః। బిల్వప్రవాళ తులసీదళమల్లికాభి
స్త్వాంపూజయామిజగదీశ్వర వాసుదేవ। శ్లో॥ ఆరామపుష్పాణిమనోహ
రాణిజలాశయస్థాని సుపల్లవాని । సువర్ణ పుష్పాణి మయార్పితానిగృ
హాణశ్రీవత్సధర ప్రసీద। శ్లో॥ కరవీరైర్జాజికుసుమైశ్చం పకైర్వకు
శ్శుభైః। శతపత్రైశ్చకల్హారైరర్చయేత్పురుషోత్తమమ్॥ పుష్పం॥ శ్లో॥
కేయూరకటకైశ్చైవ హస్తేచిత్రాంగుళీయకం। మాణిక్యోల్లాసి మకు
టంకుండలే హారశోభితమ్॥ శ్లో॥ నాభౌనాయకరత్నంచ నూపురా
పాదపద్మయోః। అంగుళీముద్రికాశ్చైవ గృహ్యన్తా మస్మదర్పితా॥
ఆభరణం॥ అథశ్రీరామాద్యష్టోత్తర శతనామావళి పూజాంకరిష్యే॥
యథాశక్తిపుష్పాణిపూజయేత్ । యత్పురుషమితిధూపం ॥ యత్పు
రుషంవ్యదధుః। కతిధావ్యకల్పయన్। ముఖం కిమస్య కౌబాహూ। కా
వూరూపాదావుచ్యేతే॥ శ్లో॥ శ్రీఖండలాఘారస కుందదివ్య కర్పూర
కాలాగరుచందనాని। ఖచోరకృష్ణాగరుదేవదారు మాచీయుతాన్సేన
జపూతికాశ్చ। ధూపం॥ బ్రాహ్మణోఽస్యముఖమాసీత్ । బాహూ
రాజన్యఃకృతః। ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రోఅజా
యత॥శ్లో॥ సూర్యాంశుకోటిప్రభవాసుదేవ। దీపావళీగోఘృతవర్తియు
క్తం। స్వమాయయాంధీకృతసర్వలోకజ్ఞానప్రదీపంకురు తేనమోఽస్తు
దీపం॥ చంద్రమామనసేతినైవేద్యమ్॥ చంద్రమామనసోజాతః। చక్షోః
సూర్యోఅజాయత। ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ। ప్రాణాద్వాయురజాయత
ఓమ్భూర్భువస్సువః...త్ । సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి। అమృతమస్తు
అమృతోపస్తరణమసి॥శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగణ ఖచితేగోఘృ

తాం క్తాః సుపక్వాః భక్ష్యాన్భోజ్యాంశ్చలేహ్యాన్ నపరిమితరసాన్ చోష్యమన్నం నిధాయ । నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడక్షీరపానీయయుక్తం తాంబూలంచాపివిష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసేకల్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా...ఓం సమానాయస్వాహా॥ నాభ్యా ఆసీదితితాంబూలమ్॥ నాభ్యాఆసీదంతరిక్షం । శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లీ దళైర్యుతం । ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలంప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాంబూలం॥ వేదాహమేతమితిసీరాజనమ్॥ వేదాహమేతం పురుషంమహాంతం । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే । సర్వాణిరూపాణివిచిత్యధీరః । నామానికృత్వాభివదన్యదాస్తే ॥ నర్యప్రజాంమేగోపాయ । అమృతత్వాయ జీవసే । జాతాంజనిష్యమాణాంచ । అమృతేసత్యేప్రతిష్ఠితాం । అథర్వపితుంమేగోపాయ । రసమన్నమిహాయుషే । అదబ్ధాయోఽశీతతనో । అవిషంనఃపితుంకృణు । శగ్గ్స్య పశూన్మేగోపాయ । ద్విపాదో యేచతుష్పదః । అష్టాశఫాశ్చయఇహాగ్నే । యేచైకశఫాఆశుగాః । సప్రథసభాంమేగోపాయ । యేచసభ్యాస్సభాసదః । తానింద్రియావతః కురు । సర్వమాయురుపాసతాం । అహేబుధ్నియమంత్రంమేగోపాయ । యమృషయస్త్రైవిదావిదుః । ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి । సాహిశ్రీరమృతాసతాం । మానోహిగ్ంసీ జ్ఞాతవేదోగా మశ్వం పురుషం జగత్ । అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియామాపరిపాతయ । సమ్రాజంచ విరాజం

చాభి శ్రీర్యాచనోగృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయా ముఖేతయామాసగ్ం ... సి॥ సంతతశ్రీరస్తు॥ సమస్తమంగళాని భవంతు॥ నిత్యశ్రీరస్తు ... గళానిభవంతు॥ ధాతాపురస్తాదితి మంత్రపుష్పమ్ । ధాతా ... స్త్యముదాజహార। శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం ... మృతఇహభవతి। నాన్యఃపన్థాఅయనాయవిద్యతే॥ సహస్ర ... దేవ విశ్వాక్షం...అస్తుసదాశివోమ్॥ శ్రీరామచంద్ర...నమః॥ ... మంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికానిచపాపాని ... కృతానిచ। తానితానివినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే॥ పా ... పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః త్రాహిమాం కృపయాదేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథాశరణంనాస్తిత్వమేవ శరణం మమ। తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్షజనార్దన॥ శ్రీరామ...నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణ...మి॥ ఛత్రంసమర్పయామి। చామరంసమర్పయామి॥ గీతంసమర్ప(శ్రావయామి। నృత్యంసమర్పయామి। నాట్యం సమర్ప యామి॥ సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యాతపఃపూజాక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతిసద్యోవందేజనార్దనమ్। మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం జనార్దన। యత్పూజితంమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ అనేన ... మస్తు॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయ... ర్దేవాః॥ యథాస్థాన ముద్వాసయామి॥

పురుషసూక్తవిధాన దేవతార్చనమ్ సమాప్తమ్.

అథ మంత్రపుష్పమ్.

ఓమ్॥ సహస్రశీర్షం దేవంవిశ్వాక్షం విశ్వశమ్భువమ్।విశ్వం నారాయణం దేవమక్షరంపరమంపదమ్। విశ్వతః పరమాన్నిత్యంవి శ్వంనారాయణగ్ంహరిమ్। విశ్వమేవేదంపురుష స్తద్విశ్వముపజీవతి॥

పతింవిశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ంశివ మచ్యుతమ్। నారాయణం
మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్। నారాయణపరోజ్యోతిరా
త్మానారాయణఃపరః। నారాయణపరం బ్రహ్మతత్త్వం నారాయణః
పరః।నారాయణపరోధ్యాతాధ్యానంనారాయణఃపరః। యచ్చకించి
జ్జగత్సర్వందృశ్యతేశ్రూయతేఽపివా ॥ అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం
వ్యాప్య నారాయణస్థితః। అనన్తమవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేఽన్తం
విశ్వశమ్భువమ్।పద్మకోశప్రతీకాశగ్ంహృదయంచాప్యధోముఖమ్।
అధోనిష్ట్యా వితస్త్యాన్తే నాభ్యాముపరి తిష్ఠతి। జ్వాలమాలాకులం
భాతీవిశ్వస్యాయతనం మహత్। సన్తతగ్ంశిలాభిస్తు లమ్బత్యాకోశ
సన్నిభమ్। తస్యాన్తే సుషిరగ్ంసూక్ష్మంతస్మిన్ త్సర్వంప్రతిష్ఠితమ్।
తస్య మధ్యేమహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః। సోఽగ్రభుగ్వి
భజన్తిష్ఠన్నాహార మజరఃకవిః। తిర్యగూర్ధ్వ మధశ్శాయీరశ్మ
యస్తస్యసన్తతా। సన్తాపయతిస్వందేహ మాపాదతలమస్తకః।తస్య
మధ్యే వహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వావ్యవస్థితః। నీలతో యదమధ్యస్థా
ద్విద్యుల్లేఖేవభాస్వరా।నీవారశూకవత్తన్వీపీతా భాస్వత్యణూపమా।
తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యేపరమాత్మావ్యవస్థితః। సబ్రహ్మసశివస్సహరి
స్సేన్ద్రస్సోఽక్షరః పరమస్స్వరాట్ ॥ రాజాధిరాజాయప్రసహ్యసా
హినే। నమోవయంవైశ్రవణాయ కుర్మహే। సమేకామాన్కామ
కామాయ మహ్యం ॥ కామేశ్వరోవైశ్రవణోదదాతు। కుబేరాయ

వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః॥ ఓం తద్బ్రహ్మ। ఓం తద్వాయుః।
ఓం తదాత్మా। ఓం తథ్సత్యం। ఓం తథ్సర్వం। ఓం తత్పురోర్నమః।
అన్తశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు। త్వం యజ్ఞస్త్వం
వషట్కారస్త్వమిన్ద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం
ప్రజాపతిః। త్వం తదాప ఆపో జ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువ
స్సువరోమ్॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మా
ధిపతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మా శివో మే అస్తు సదాశివోమ్॥ యోఽ
పాం పుష్పం వేద। పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి। చన్ద్రమా
వా అపాం పుష్పమ్। పుష్పవా...న్భవతి॥ య ఏవం వేద। యోఽపా
మాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి। అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్।
ఆయతనవాన్భవతి। యోఽగ్నేరాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి।
ఆపో వా అగ్నేరాయతనమ్। ఆయతనవాన్భవతి। య ఏవం వేద।
యోఽపామాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి। వాయుర్వా అపామా
యతనమ్। ఆయ...తి। యో వాయోరాయతనం వేద। ఆయ...తి। ఆపో
వై వాయోరాయతనమ్। ఆయ...తి। య ఏవం వేద। యోఽపామాయ
తనం వేద। ఆయ...తి। అసౌ వై తపన్నపామాయతనం। ఆయ...తి।
యోఽముష్య తపత ఆయతనం వేద। ఆయ...తి। ఆపో వా అముష్య
తపత ఆయతనమ్। ఆయ...తి। య ఏవం వేద। యోఽపామాయత
నం వేద। ఆయ...తి। చన్ద్రమా వా అపామాయతనమ్। ఆయ...తి।

యశ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై చన్ద్రమస ఆయ
తనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ।
ఆయ...తి । నక్షత్రాణి వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి । యో నక్ష
త్రాణా మాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై నక్షత్రాణామాయ
తనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద ।
ఆయ...తి । పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి । యః పర్జన్య
స్యాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై పర్జన్య స్యాయతనమ్ । ఆయ
...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ...తి । సంవ
త్సరో వా అపా మాయతనమ్ । ఆయ...తి । యస్సంవత్సరస్యాయత
నం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ । ఆయ...తి ।
య ఏవం వేద । యోఽప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ।
కింతద్విష్ణోర్బలమాహుః । కా దీప్తిః కింపరాయణం । ఏకో యద్ధా
రయద్దేవః । రేజతీ రోదసీ ఉభే ॥ వాతాద్విష్ణోర్బల మాహుః । అక్ష
రా ద్దీప్తిరుచ్యతే । త్రిపదాద్ధారయద్దేవః । యద్విష్ణో రేకముత్తమం ।
రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్యసాహినే । నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మ
హే । స మే కామాన్ కామకామాయ మహ్యం । కామేశ్వరో వైశ్ర
వణో దదాతు । కుబేరాయ వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః । ఓం
తద్బ్రహ్మ । ఓం తద్వాయుః । ఓం తదాత్మా । ఓం తత్సత్యం । ఓం తత్సర్వం ।
ఓం తత్పురోర్నమః ॥ అంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూ

రిషు । త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వ మింద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । త్వంతదాప ఆపో జ్యోతీరసోఽమృతంబ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ ఈశాన స్సర్వవిద్యానామీశ్వర స్సర్వభూతానాం। బ్రహ్మాధిపతిర్ బ్రహ్మణోఽధిపతిర్ బ్రహ్మాశివో మే అస్తుసదాశివోమ్॥ తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యన్తి సూరయః । దివీవచక్షురాతతం॥ తద్విప్రాసోవిపన్యవో జాగృవాగ్ం సస్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమంపదం॥ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయధీమహి ।తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥ ఋతగ్ంసత్యంపరంబ్రహ్మపురుషం కృష్ణపింగలం ఊర్ధ్వరేతంవిరూపాక్షం విశ్వరూపాయవైనమోనమః॥

లక్ష్మీంక్షీరసముద్రరాజతనయాంశ్రీరంగధామేశ్వరీమ్ ।దాసీభూతసమస్తదేవవనితాం లోకైకదీపాంకురామ్ । శ్రీమన్మందకటాక్షలబ్ధవిభవబ్రహ్మేంద్ర గంగాధరామ్ । త్వాంత్రైలోక్య కుటుంబినీంసరసిజాంవందేముకుందప్రియామ్॥ సిద్ధలక్ష్మీర్మోక్షలక్ష్మీర్జయలక్ష్మీస్సరస్వతీ । శ్రీలక్ష్మీర్వరలక్ష్మీశ్చప్రసన్నామమసర్వదా॥ వరాంకుశౌ పాశమభీతిముద్రాం కరైర్వహంతీం కమలాసనస్థామ్ । బాలార్కకోటిప్రతిభాం త్రినేత్రాంభజేహ మంబాం జగదీశ్వరీం తామ్॥ సర్వమంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే । శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవినారాయణినమోఽస్తుతే॥ మంత్రపుష్పం సమాప్తమ్. చీ॥ ల॥

అథ పంచాయతనపూజా.

శివ, విష్ణు, రవి, గణేశ, అంబికాః పంచదేవతాః ॥శ్లో॥ ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతురక్షసాం । కుర్యాద్ఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనం॥ అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతాభూమి

సాస్థితాః । యేభూతావిఘ్నకర్తారస్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య ...ప్రీత్యర్థంబోధాయనోక్తసూత్రప్రకారేణ ఆవాహనాద్యంగదేవతా సహిత మహాదేవపరిచర్యాం కరిష్యే॥ తదంగకలశారాధనంకరిష్యే॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య ॥శ్లో॥ కలశస్యముఖేవిష్ణుః...సమాశ్రితాః ॥ ఇతికలశే దశకళాత్మనే వహ్నిమండలాయనమః । మధ్యే ద్వాదశకళాత్మనే సూర్యమండలాయనమః । ఆధారేషోడశకళాత్మనే చంద్రమండలాయనమః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని కరైస్స్పృష్టాని తేరవే। తేనసత్యేనమేదేవతీర్థం దేహిదివాకర ॥ ఇత్యం కుశముద్రయా తీర్థావ్యాకృష్య॥ ఆకలశేషుధావతి...వస్సువరాప్తపఠిమ్॥శ్లో॥గంగేచయమునేకృష్ణేగోదావరిసరస్వతి । నర్మదేసింధుకావేరి జలేఽస్మిన్ సన్నిధిం కురు॥ ప్రణవేన దశవారానభిమంత్ర్య గాయత్రీం త్రివారం జపేత్ । ఓంభూర్భువస్సువః... త్॥ అత్రగాయత్రీసావిత్రీ శాంతిపుష్టికరీశ్వరీ ఆయాంతుకలశపూజార్థం (మమ) దురితక్షయకారకాః । కలశోదకేన శంఖమాపూర్య। శంఖంప్రక్షాళ్య। పునశ్శంఖంపూరయిత్వా ॥ శంఖపీఠే బ్రహ్మాణమావాహయామి । శంఖహృదయే ఆదిత్య మావాహయామి। శంఖమధ్యేచంద్రమావాహయామి । శంఖాగ్రేగంగాం సరస్వతీంచావాహయామి। శంఖంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ త్వం పురాసాగరోత్పన్నో విష్ణునావిధృతఃకరే। సర్వదేవహితార్థాయపాంచజన్యనమోఽస్తుతే॥శంఖంచంద్రార్కదైవత్యం వరుణంచాధిదైవతం। పృష్ఠేప్రజాపతింవిద్యాదగ్రేగంగాసరస్వతీం॥ పృథివ్యాంయానితీర్థాని వాసుదేవస్యచాజ్ఞయా। శంఖేతిష్ఠంతిసర్వాణితస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్ ॥ అథశంఖోదకేన పూజాద్రవ్యాణి దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య। శేషముత్సృజ్య। పునః ద్వాదశవారంపూరయిత్వా స్థాపయిత్వా । తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్ । ప్రాగ్ద్వారే ద్వారశ్రియైనమః॥ ధాత్రేనమః। విధాత్రేనమః। చిచ్ఛక్త్యైనమః। మాయాశక్త్యైనమః॥

శ్రీ మహాకాళ్యై నమః । దుర్గాయై నమః । గణపతయే నమః క్షేత్రపాల
కాయ నమః। తన్మధ్యే వాస్తుపురుషాయ నమః । దక్షిణద్వారే ద్వార
శ్రియై నమః। పశ్చిమద్వారే ద్వారశ్రియై నమః॥ ఉత్తరద్వారే ద్వారశ్రి
యై నమః। తదుపరి పృథివ్యై నమః । తన్మధ్యే ద్వాదశకళాత్మనే చంద్ర
మండలాధిపతయే రుద్రాయ నమః । సం సత్త్వాయ నమః । రం రజసే న
మః। తం తమసే నమః అం ఆత్మనే నమః పం పరమాత్మనే నమః। సర్వాధారపీ
ఠశక్తిభ్యో నమః। అత్రైనం గంధాక్షతపత్రపుష్పధూపదీపనైవేద్యతాం
బూలైరభ్యర్చ్య॥ అథ ప్రాణప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్ ॥ ఓమ్ అసునీతే పునర
స్మాసు...ముపహ్వాయతే। స్థిరో భవ। వరదో భవ॥ ఓమ్ భూః మహాదేవ
మావాహయామి ॥ ఓమ్ భువః మహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓగ్ం
సువః మహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః మహాదేవ
మావాహయామి ॥ ఆయాతు భగవాన్ మహాదేవః ఇతి పుష్పోదకేన
ఆవాహ్య। స్వాగతమాగతం భగవతే మహాదేవాయ ఇతి స్వాగతమా
పృచ్ఛ్య। ఏతదాసనముక్లుప్తమత్రాస్తాం భగవాన్ మహాదేవః ఇత్యా
సనం దద్యాత్ ॥ భగవతోఽయం కూర్చో దర్భమయః త్రివృత్ హరిత్స
సువర్ణస్తం జుషస్వేతి కూర్చం ప్రయచ్ఛతి। పూర్వతః బ్రహ్మాణం కల
యామి॥ విష్ణవే కల్పయామి॥ దక్షిణతః స్కందాయ కల్పయామి। వినా
యకాయ కల్పయామి॥ పశ్చిమతః శూలాయ కల్పయామి । మహాకా
లాయ కల్పయామి॥ ఉత్తరతః ఉమాయై కల్పయామి॥ నందికేశ్వరాయ
కల్పయామి॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥ భగవతే మహాదేవాయ పాదయోః పా
ద్యం సమర్పయామి॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥ భగవతే మహాదేవాయ హస్త
యోరర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ సోదకక
లశేన సహాఽఽదిత్యం దర్శయిత్వా। సావిత్ర్యా పాత్రమభిమంత్ర్య॥ పాత్రం
త్రిః ప్రక్షాళ్య॥ అపఆనీయ । ఓమితి పవిత్రేణ సహాఽఽదిత్యం దర్శయేత్ ॥
ఓమితి వ్యాహృతిభిః నిర్మాల్యమపోహ్య। ఆపోహిష్ఠా మయోభువః

తి తిసృభిః హిరణ్యవర్ణాఇతిచతసృభిఃపవమానస్సువర్జనఇత్యనువాకేన పురుషసూక్తేనచ అభిషేకంకుర్యాత్।(కేచిత్)నమకం చమకంచైవ పురుషసూక్తం తథైవచఇత్యాదిఋషయంతి ॥ ఓంనమస్తే రుద్రమన్యవ ...ఆయుర్వర్ధతామ్॥ హరిఃఓం అగ్నావిష్ణూసజోషసేమా వర్ధంతు.. శ్శోభామైమిత్రరోఽనుమదంతు ॥ ఆపోహిష్ఠా...చనః ॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా...నిధత్త। పవమానస్సువర్జనః...జాతవేదామోజనా యంత్వాపునాతు ॥ ఓంసహస్రశీర్షాపురుషః... శంచతుష్పదే ॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ ఓంభూర్భువస్సువఃభగవతేమహాదేవాయశు ద్ధోదకస్నానంసమర్పయామిస్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్ప యామి॥ భవందేవంతర్పయామి॥ శర్వందేవంతర్పయామి॥ ఈశానందే వంతర్పయామి॥ పశుపతిందేవంతర్పయామి॥ రుద్రందేవంతర్పయామి॥ ఉగ్రందేవంతర్పయామి॥ భీమందేవంతర్పయామి॥ మహాంతందేవంతర్ప యామి॥ భవస్యదేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥ శర్వస్యదేవస్యపత్నీంతర్ప యామి॥ ఈశానస్య దేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥పశుపతేర్దేవస్యపత్నీం తర్పయామి॥ ॥ రుద్రస్యదేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ ఉగ్రస్య దేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ భీమస్య దేవస్యపత్నీంతర్పయామి ॥ మహతోదే వస్య పత్నీంతర్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః భగవతేమహాదేవాయ వస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి॥వస్త్రధారణానంతరం ఆచమనీయం...మి యజ్ఞోపవీతం... తేజః॥యజ్ఞోపవీతం...మి॥నమస్తేరుద్రమన్యవ...మృత తేనమః॥ శ్రీగంధం...మి॥ ఈశానంత్వా భువనానామభిశ్రియం। స్తో మ్యగ్న ఉరుకృతగ్ం సువీరం। హవిర్జుషాణస్సపత్నాగ్ం అభిభూరసి। జహి శత్రూగ్ం రపమృధోనుదస్వ॥ అలంకరణార్థం అక్షతాన్...మి॥

సహస్రాణి సహస్రశో యే రుద్రా అధి భూమ్యాం। తేషాగ్ం సహస్రయో జనేఽవధన్వాని తన్మసి ॥ పుష్పాణి...మి॥ ఓం భవాయ దేవాయనమః॥ ఓం శర్వాయ దేవాయనమః। ఓం ఈశానాయ దేవాయనమః। ఓం పశుపతయే దేవాయనమః। ఓం రుద్రాయ దేవాయనమః। ఓం ఉగ్రాయ దేవాయనమః। ఓం భీమాయ దేవాయనమః। ఓం మహతే దేవాయనమః॥ అథశివాష్టోత్తరశత నామపూజాం కుర్యాత్ ॥ నానావిధ పరిమళపత్రి పుష్పాక్షతాన్ సమర్పయామి॥ ధూరసి ధూర్వ...ధూర్వామః॥ ఓం భూర్భు...ధూపమాఘ్రాపయామి॥ ఉద్దీప్యస్వ జాత...దిశోదిశ॥ ఓం భూర్భు ...దీపం దర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ ఓం భూర్భువస్సువః...త్ ॥ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి। అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥ దేవస్యత్వా సవితుః...పూష్ణోహస్తాభ్యాం॥ ఓం భూర్భువస్సువః భగవతే మహాదేవాయనమః। జుష్టంచరుం నివేదయామి ॥ ఓం ప్రాణాయ స్వాహా...... సమానాయ స్వాహా॥ మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి। శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యే మణిగణఖచితే గోఘృతాక్తాన్ సుపక్వాన్। భక్ష్యాన్ భోజ్యాంశ్చ లేహ్యాన పరిమితరసాన్ చోష్యమన్నం నిధాయ। నానాశాకైరుపేతం దధిమధు సగుడక్షీరపానీయయుక్తం। తామ్బూలంచాపి విష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసే కల్పయామి॥ రాజాన్నం మధురాన్వితాత్తమృదులం మాణిక్యపాత్రేస్థితం। హింగూజీరకసమ్మరీచిమిళితైశ్శాకైరనేకైశ్శుభైః। శాకంసమ్యగపూపసూపసహితైస్సద్యోఘృతేనాప్లుతైః। శ్రీమృత్యుంజయపార్వతిప్రియవిభో సాపోశనంభుజ్యతామ్॥ ఓం సద్యోజాతముఖాయ స్వాహా॥ ఓం వామదేవముఖాయ స్వాహా। ఓం అఘోరముఖాయ స్వాహా। ఓం

తత్పురుషముఖాయస్వాహా। ఓం ఈశానముఖాయస్వాహా। ఓం పశ
బ్రహ్మణేస్వాహా॥ ఓంప్రాణాయస్వాహా ... సమానాయ స్వాహా॥
అమృతాపిధానమసి। ఉత్తరాపోశనంసమర్పయామి॥ హస్తప్రక్షాళ
యామి। పాదప్రక్షాళయామి॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥
శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీదళైర్యుతం। ముక్తాచూర్ణస
మాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥
భగవతే మహాదేవాయనమః తాంబూలం సమర్పయామి॥ నర్యప్ర
జాంమేగోపాయ। అమృతత్వాయజీవసే ..... మానసగ్ంసృజామసి॥
ఓం భూర్భువస్సువః॥భగవతే మహాదేవాయనమః। ఆనందనీరాజనమ్
సమర్పయామి॥ అథ కర్పూరనీరాజనమ్॥ హిరణ్యపాత్రం మధోః
పూర్ణందధాతి। మధవ్యోఽసానీతి। ఏకధా బ్రహ్మణ ఉపహరతి।
ఏకధైవ యజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి। సామ్రాజ్యం భోజ్యం।
స్వారాజ్యంవైరాజ్యం। పారమేష్ఠిగ్ంరాజ్యం। మహారాజ్య మాధి
పత్యం॥ అయగ్ం సముద్రపర్యాయై స్స్యాత్సార్వభౌమా స్సార్వా
యుషా। ధాదాపరార్ధాపృథివీ సముద్రపర్యంతాయా ఏకరాడితి॥
యశస్కరం బలవంతం ప్రభుత్వం॥ త్వమేవరాజ్యాధిపతి ర్బభూవ॥
సంకీర్ణ నాగాశ్వపతి ర్నరాణాం। సుమంగల్యంసతతం దీర్ఘమా
యుః ... కర్పూరనీరాజనం సమర్పయామి॥ సహస్రశీర్షం దేవం
విశ్వాక్షంవిశ్వశంభువం ... ఓంభూర్భువస్సువః భగవతే మహాదేవా
యనమః। సువర్ణదివ్యమంత్రపుష్పంసమర్పయామి॥శ్లో॥ యానికాని

చపాపాని... రక్ష రక్షమహేశ్వర॥ ...ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ ఛత్త్రింసమర్పయామి॥ చామరం... మి॥ గీతంస... మి॥ నృత్యం స... మి॥ నాట్యం స... మి॥ సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి॥ సమస్తదేవోపచారాన్ సమర్పయామి॥ తత్పురుషాయవిద్మహే... ప్రచోదయాత్॥ ఇతిజపంకుర్యాత్ ॥ తదుపరిశంఖనైవేద్యంకుర్యాత్ ॥యస్యస్మృత్యాచ... పరిపూర్ణంతదస్తుతేఅనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయాభగవాన్ సర్వాత్మకఃశ్రీపరమేశ్వరస్సుప్రీతాతు ॥యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత... దేవాః॥ ఓం భూః మహాదేవముద్వాసయామి ॥ ఓంభువఃమహాదేవముద్వాసయామి ॥ఓగ్ం సువఃమహా...మి ॥ఓం భూర్భువస్సువః॥శ్లో॥...ప్రయాతుభగవానీశస్సర్వదేవ నమస్కృతః। అనేన హవిషాతృప్తః పునరాగమనాయచ ॥ శ్లో॥శంఖమధ్యేస్థితం తోయం భ్రామితంకేశవోపరి అంగలగ్నంమనుష్యాణాం బ్రహ్మహత్యాయుతందహేత్ ॥సాలగ్రామశిలావారి పాపహారివిశేషతః ॥ ఆజన్మ కృతపాపానాంప్రాయశ్చిత్తందినేదినే ॥శ్లో॥అకాలమృత్యుహరణం సర్వవ్యాధినివారణం। సమస్తపాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకంపిబ॥

అథశంఖతీర్థస్వీకరణవిధిః.

చతుర్గుణీకృతవస్త్రే పాణింనిధాయ తేనాదాశంఖతీర్థంశిరసిధారయేత్ ॥వ్యాసః ॥శంఖస్థంప్రోక్షయేద్దేహంపుత్త్రమిత్రపరిగ్రహం।వస్త్రంచతుర్గుణీకృత్య పాణౌపాణింనిధాయచ ॥ పవిత్రంవిష్ణుపాదాంబుత్రిః పిబేద్బిందువర్జితం । సాలగ్రామశిలాతీర్థం హస్తేనైవ పిబేత్సుధీః॥ సాలగ్రామశిలాతీర్థమపీత్వా యస్తుమస్తకే। ప్రక్షేపణంప్రకుర్వీత బ్రహ్మహాసనిగద్యతే॥ సాలగ్రామ... పిబ ॥ ఇతిమంత్రంసముచ్చార్య సర్వదుష్టగ్రహాపహం। తులసీమిశ్రితంతీర్థం [illegible]చ ధారయేత్ ॥ స్వకృత దేవతార్చనవిషయేతుఉద్ధరి

త్యాదినా పాత్రాంతరేణ ప్రాశనమితి విశేషః ॥ విష్ణోః పాదోదకం పీతం కోటిహత్యాఘనాశనమ్ । తదష్టగుణం పాపం భూమౌ బిందునిపాతనాత్ ॥ సాలగ్రామశిలాతీర్థం యః పిబేదచ్యుతాంఘ్రిజం । తస్యజన్మకృతంపాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి॥ ఆదిత్యమంబికాంవిష్ణుంగణనాథంమహేశ్వరం। బ్రాహ్మణఃపూజయేన్నిత్యంపంచపూజాపరాయణః॥ ఈశేవిష్ణూర్యాభస్కరో వహ్నిదేశే సామ్యేశక్తిర్నైఋత్యే విఘ్నరాజః । మధ్యేయంభు స్వాభీష్టః పూజనీయో పంచాంగోఽయం పూజితోఽయుంచిదాత్మా।

ఇతిపంచాయతనపూజా సమాప్తా.

అథశివాష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం శివాయనమః
మహేశ్వరాయనమః
శంభవేనమః
పినాకినేనమః
శశిశేఖరాయనమః
వామదేవాయనమః
విరూపాక్షాయనమః
కపర్దినేనమః
నీలలోహితాయనమః
శంకరాయనమః
శూలపాణయేనమః
ఖట్వాంగినేనమః
విష్ణువల్లభాయనమః
శిపివిష్టాయనమః
అంబికానాథాయనమః
౧౦ శ్రీకంఠాయనమః
భక్తవత్సలాయనమః
భవాయనమః

శర్వాయనమః
త్రిలోకేశాయనమః ౨౦
శితికంఠాయనమః
శివప్రియాయనమః
ఉగ్రాయనమః
కపాలినేనమః
కామారయేనమః
అంధకాసురసూదనాయనమః
గంగాధరాయనమః
లలాటాక్షాయనమః
కాలకాలాయనమః
కృపానిధయేనమః ౩౦
భీమాయనమః
పరశుహస్తాయనమః
మృగపాణయేనమః
జటాధరాయనమః
కైలాసవాసినేనమః
కవచినేనమః
కఠోరాయనమః
త్రిపురాంతకాయనమః
వృషాంకాయనమః
వృషభారూఢాయనమః ౪౦
భస్మోద్ధూళితవిగ్రహాయనమః
సామప్రియాయనమః
స్వరమయాయ
త్రయీమూర్తయే
అనీశ్వరాయ
సర్వజ్ఞాయనమః
పరమాత్మనేనమః
సోమసూర్యాగ్నిలోచనా

హవిషేనమః
యజ్ఞమయాయనమః ౫౦
సోమాయ
పంచవక్త్రాయ
సదాశివాయ
విశ్వేశ్వరాయ
వీరభద్రాయనమః
గణనాథాయనమః
ప్రజాపతయేనమః
హిరణ్యరేతసేనమః
దుర్ధర్షాయనమః
గిరీశాయనమః ౬౦
గిరిశాయనమః
అనఘాయనమః
భుజంగభూషణాయనమః
భర్గాయనమః
గిరిధన్వనేనమః
గిరిప్రియాయనమః
కృత్తివాసనేనమః
పురారాతయేనమః
భగవతేనమః
ప్రమథాధిపాయ ౭౦
మృత్యుంజయాయ
సూక్ష్మతనవే
జగద్వ్యాపినే
జగద్గురవే
వ్యోమకేశాయ
మహాసేనజనకాయ
చారువిక్రమాయ
రుద్రాయ

భూతపతయే
స్థాణవే ౮౦
అహిర్బుధ్న్యాయ
దిగంబరాయ
అష్టమూర్తయేనమః
అనేకాత్మనేనమః
సాత్త్వికాయనమః
శుద్ధవిగ్రహాయనమః
శాశ్వతాయనమః
ఖండపరశవేనమః
అజాయనమః
పాశవిమోచకాయన ౯౦
మృడాయనమః
పశుపతయేనమః
దేవాయనమః
మహాదేవాయనమః
అవ్యయాయనమః
హరయేనమః
పూషదంతభిదేనమః
అవ్యగ్రాయనమః
దక్షాధ్వరహరాయనమః
హరాయనమః ౧౦౦
భగనేత్రభిదేనమః
అవ్యక్తాయనమః
సహస్రాక్షాయనమః
సహస్రపదేనమః
అపవర్గప్రదాయనమః
అనంతాయనమః
తారకాయనమః
పరమేశ్వరాయనమః ౧౦౮

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన
యక్ష్యే, విద్యుదసివిద్యమేపాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి॥ హస్తావ
వనిజ్య- త్రిరాచామేత్ - ద్విః పరిమృజ్య- సకృదుపస్పృశ్య-యత్స
వ్యంపాణింపాదౌప్రోక్షతి-శిరశ్చక్షుషీనాసికేశ్రోత్రేహృదయమా
లభ్య, దక్షిణోత్తరౌపాణీపాదౌకృత్వాసపవిత్రావోమితి ప్రతిపద్య
తెఓమ్-ఋచోఅక్షరేపరమేవ్యోమన్ - యస్మిన్దేవా అధివిశ్వేనిషే
దుః। యస్తన్నవేదకిమృచా కరిష్యతి- య ఇత్తద్విదుస్త ఇమేసమా
సతే॥ ఏవంత్రిః॥ ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యం ఓంభువః భర్గోదేవస్య
ధీమహి- ఓగ్ంసువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓంభూఃతత్స
వితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి॥ ఓంభువఃధియోయోనఃప్రచోద
యాత్॥ 2॥ ఓగ్ంసువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహిధి
యోయోనః ప్రచోదయాత్॥3॥ (పరోరజసిసావదోం) శ్రీగురుభ్యో
నమః హరిఃఓమ్॥ఇషేత్వోర్జేత్వావాయవస్థోపాయవస్థ దేవోవస్స
వితాప్రార్పయతుశ్రేష్ఠతమాయకర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవ
భాగమూర్జస్వతీఃపయస్వతీఃప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మామావస్తే
న ఈశతమాఘశగ్ంసో రుద్రస్యహేతిః పరివో వృణక్తు ధ్రువా
అస్మిన్గోపతౌస్యాత బహ్వీ ర్యజమానస్య పశూన్పాహి। హ
రిఃఓమ్॥ బ్రహ్మసంధత్తంతన్మేజిన్వతం। క్షత్రగ్ంసంధత్తంతన్మేజిన్వ
తం। ఇషగ్ంసంధత్తం తాంమే జిన్వతం। ఊర్జగ్ంసంధత్తంతాంమే

జిన్వతం। రయిగ్ం సంధత్తం తాంమేజిన్వతం। పుష్టిగ్ం సంధత్తంతాం మేజిన్వతం। ప్రజాగ్ం సంధత్తం తాంమేజినతం। పశూన్థ్సంధత్తం తాన్మేజిన్వత్ం। స్తుతో౽సిజనధాః। దేవాస్త్వాశుక్రపాః ప్రణయంతు। సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి॥ హరిః ఓం॥ నమో బ్రహ్మణే ధారణం మే అస్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసంకర్ణయోః శ్రుతంమా చ్యోఢ్వం మమాముష్యఓమ్। ఋతంతపస్సత్యం తపశ్శ్రుతం తపశ్శాంతం తపోదమస్తపశ్శమస్తపోదానం తపో యజ్ఞం తపోభూర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్యైతత్తపః॥ యథావృక్షస్య సంపుష్పితస్య దూరాద్గంధో వాత్యేవం పుణ్యస్య కర్మణో దూరాద్గంధో వాతియథాసిధారాంకర్తే౽వహితా మవక్రామేయద్యువేయువేహవావిహ్వయిష్యామికర్తం పతిష్యామీత్యేవ మమృతాదాత్మానంజుగుప్సేత్। ...ఓమ్ శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ అహంవృక్షస్య రేరివా। కీర్తిః పృష్ఠంగిరేరివ। ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవస్వమృతమస్మి। ద్రవిణగ్ం సవర్చసం। సుమేధా అమృతో౽క్షితః। ఇతిత్రిశంకోర్వేదానువచనమ్॥ (ఋగ్వేదః) అగ్నిమీళేపురోహితం। యజ్ఞస్యదేవ మృత్విజం। హోతారం రత్నధాతమమ్॥ (సామ) అగ్న ఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే నిహోతాసత్సిబర్హిషి॥ (అథర్వణః) శం నో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥

అథాతో ధర్మజిజ్ఞాసా॥ అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా॥ అథాతో ధర్మ

పూర్ణమాసావ్యాఖ్యాస్యామః॥ వృద్ధిరాదైచ్- ఓంనమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమ ఓషధీభ్యః। నమోవాచే నమో వాచస్పతయేనమో విష్ణవేబృహతేకరోమి॥ ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ఓంమ్భూర్భువస్సువస్సత్యాంతపశ్శ్రద్ధాయాం జుహోమి॥ వృష్టిరసి వృశ్చమేపాప్మానమృతాత్సత్యముపాగామ్॥

అథ దేవర్షిపితృతర్పణమ్.

స్నాత్వాచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ + ప్రీత్యర్థంబ్రహ్మ యజ్ఞాంగ దేవర్షిపితౄనుద్దిశ్య దేవర్షిపితృ ప్రీత్యర్థం దేవర్షిపితృతర్పణంకరిష్యే॥బ్రహ్మాదయో యేదేవాఃతా దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వా దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వా దేవగణాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాః దేవపత్నీ స్తర్పయామి। సర్వా దేవపుత్రాగ్ స్తర్పయామి।సర్వా దేవపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యేఋషయః॥ తానృషీగ్ స్త...మి.౩॥సర్వానృషీగ్...మి.౩॥సర్వా ఋషిగ...మి॥౩॥ సర్వాఃఋషి పత్నీ స్త + మి.౩॥సర్వానృషిపుత్రాగ్ స్త + మి.౩॥సర్వానృషిపౌత్రాగ్ స్త + మి.౩॥భూర్ ఋషీగ్ స్త...మి.౩॥భువర్ ఋషీగ్ స్తర్పయామితర్ప...మి.౩॥సువర్ ఋషీగ్ స్త...యామి.౩॥భూర్భువస్సువర్ ఋషీగ్ స్త...యామి॥అథకాండర్షితర్పణం॥ప్రజాపతింకాండఋషింతర్పయామితర్పయామి॥ సోమంకాండఋషితం...మి.౩॥ అగ్నింకాండఋషితర్ప...మి.౩॥ విశ్వా దేవా కాండఋషీగ్ స్త...మి.౩॥ సాగంహితీ దేవతా ఉపనిషద స్త...మి.౩॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి.౩॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి.౩॥ బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువం + తర్పయామి.౩॥ సదసస్పతిం + తర్పయామి॥౩॥ ప్రాచీనావీతీ॥ సోమః పి

తృప్తాః యమోఽంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాఽగ్నిః కవ్యవాహనాద
యో యేపితరః॥ తాన్ పితౄగ్ స్వధా నమ స్తర్పయామి తర్పయామి
తర్పయామి ॥ సర్వాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి...మి॥3॥ సర్వాన్ పితృగ
ణాగ్ స్త + మి॥3॥ సర్వాఃపితృపత్నీ స్త...మి॥3॥ సర్వాన్ పితృపుత్త్రాగ్
స్త...మి 3॥ సర్వాన్ పితృపౌత్త్రాగ్ స్త...మి3॥ భూఃపితౄగ్ స్త...మి3॥
భువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥ సువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥ భూర్భువస్సు
వఃపితౄగ్ స్త...మి॥3॥ అనేన బ్రహ్మయజ్ఞేన దేవర్షిపితృతర్పణేన భ
గవాన్ త్సర్వాత్మకః...ఏతత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ ఆచమ్య॥

బ్రహ్మయజ్ఞస్సమాప్తః.

అథ నిత్యపితృతర్పణమ్.

శ్లో॥ ఆదౌపితా తథా మాతా సాపత్నీ జననీ తథా ! మాతామహః స్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీ త్వనంతరమ్ ॥ సుత భ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతులాస్సహ భార్యకాః । దుహితా భగినీ చైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః॥ పితృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్స్నుషా। శ్వశురస్స్యాలకశ్చైవ శ్వశ్రూశ్చ గురురిక్థినః॥

తా॥ ముందు తండ్రి, తాత, ముత్తాత, తల్లి, పితామహి, ప్రపితామహి, పిదప సవతితల్లి, మాతామహాదిత్రయము, మాతామహీత్రయము, తనభార్య, కొమారుడు, భ్రాతలు, పినతండ్రి, పెత్తండ్రులు మేనమామ, అతనిభార్య, కూతురు, తోబుట్టువు, మనుమడు, మేనల్లుడు, మేనత్త, పినతల్లి, పెదతల్లులు, అల్లుడు, భావమరుదులు, కోడలు మామ, భార్యయొక్క సోదరుడు, భార్యయొక్క తల్లి, గురువు, రిక్థి, వీరలకు తర్పణ మొనర్ప వలయును.

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం—ప్రీత్యర్థం అస్మత్పితౄనుద్దిశ్యాస్మత్పితృప్రీత్యర్థం మస్మత్పితృతర్పణం కరిష్యే ॥ దక్షిణాభిముఖః- ప్రాచీనావీతీ॥ సవ్యంజాన్వాచ్య॥

అస్మత్పితరం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధానమ స్తర్పయామి3॥
అస్మత్పితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ స్తర్పయామి3॥
ప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధాన + మి3॥ మాతరం +
గోత్రాం + దాం॥ స్వధానమ స్తర్పయామి3॥ పితామహీం + గోత్రాం

+ దాం స్వధానమస్తర్పయామి3॥ ప్రపితామహీం + గోత్రాం + దాంస్వధానమ + మి3॥ సపత్నీమాతరం + గోత్రాం + దాంస్వధానమ + మి3॥ మాతామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ మాతుఃపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధా + మి3॥ మాతుఃప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా + మి3॥ మాతామహీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3 ॥ మాతుః పితామహీం... గోత్రాం... దాంస్వధా + మి3॥ మాతుః ప్రపితామహీం...గోత్రాం...దాంస్వధా + మి3॥ ఆత్మపత్నీం...గోత్రాం + దాంస్వధానమ స్తర్పయామి3॥ సుతం... గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ భ్రాతరం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥ పితృవ్యం... గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ మాతులం ... గోత్రం ... శర్మాణం సపత్నీకం స్వధా + మి3॥ దుహితరం ... గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ భగినీం ...గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ దౌహిత్రం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥ భాగినేయకం... గోత్రం ... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ పితృభగినీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3॥ మాతృభగినీం... గోత్రాం ... దాంస్వధానమ + మి3॥ జామాతరం...గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ భావుకం... గోత్రం...శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ స్నుషాం...గోత్రాం...దాం స్వధానమ + మి3 ॥ శ్వశురం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥ స్యాలకం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ + మి॥ శ్వశ్రూం... గోత్రాం...దాంస్వధానమ + మి 3 ॥ గురూం...గోత్రం... శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥ రిక్థినం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥

ఏవం తర్పణంకుర్యాత్ ॥ యే కేచాఽస్మత్కులే జాతా అపుత్రా గోత్రిణో మృతాః। తే గృహ్ణంతు మయాదత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకమ్॥ స్త్రీతర్పణే—దాయిణాం ఇతి కేచిత్పాఠః॥ ఏవం నిత్యపితృతర్పణమ్.

సూ॥ నిత్యోధార్యోఽనుగతో మంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహార్య ఉపవాసశ్చాన్యతరస్య భార్యాయాః పత్యుర్వాఽనుగతేఽపి హోత్రయాజుహుయాన్నోపవసేత్॥ ఆప॥ గృ॥ ఖం౬॥

(ఔపాసనాగ్ని) నిత్యమయినది. ధరింపదగినది (ఆత్మయందారోపణ జేయదగినది) (ఆయగ్ని) చల్లారినయెడల మథింపదగినది లేక వేదాధ్యయనసంపన్నునియొక్క గృహమువలన దీసికొనిరాదగినది భార్యకయినను భర్తకయినను (సాయంప్రాతఃకాలములలో * నొక్కకాలమందుపవాసము. లేక చల్లారినప్పుడు ఉత్తరమంత్రముచేత (అయాశ్చ అనుమంత్రము)చేత హోమము జేసినయెడ ఉపవాసము జేయనక్కరలేదు.

* ప్రాతఃకాలమందగ్ని చల్లారినయెడల సాయంకాలమువఱకు నుపవాసము, సాయంకాలమున చల్లారినయెడల పరదినంబున మధ్యాహ్నమువఱకునుపవాసము. ఆయుపవాసము దంపతులిద్దఱును జేయవలసినదని కొందరిమతము; దంపతులలోనొక్కరు మాత్రమే జేయవలసినదని కొందరిమతము.

సూ॥ చతుర్థీహోమాదుపర్యౌపాసనేఽగ్నావనుగతేఽయాశ్చేత్యాత్రిరాత్రాన్మనోజ్యోతిర్జుషతామితి చాసప్తరాత్రాదత ఊర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాత్త్రిస్తంతుమతీ స్తంతుంతన్వన్, ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, త్రయస్త్రింశత్తంతవ, ఇతిచ ప్రాణాయామశతం చావింశతిరాత్రాదుపవాసశ్చాత్రింశతిరాత్రాదత ఊర్ధ్వమాషష్ఠిరాత్రాత్త్రిరాత్రీరుపవసేదత ఊర్ధ్వమాసంవత్సరాత్ప్రాజాపత్యంవిహితమత ఊర్ధ్వంకాలబహుత్వే దోషగురుత్వమేనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని శుచికరాణి భవంతి॥ ఇతి శాట్యాయనః॥

అగ్నిప్రాయశ్చిత్తహోమాః.

మహావ్యాహృతా- మనోజ్యోతి-ర్యదస్మిన్-త్రయస్త్రింశత్తంతుంతన్వన్- ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే- ఉదుత్తమం - ఉద్వయం- ఉదుత్యం- చిత్రందేవానా, మగ్నేభ్యావర్తి, న్నగ్నే అంగిరశ్శతం- పునరూర్జా- సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీరితి॥

తా॥ వివాహశేషహోమము తరువాత ఔపాసనాగ్ని చల్లారితే మూడురోజుల పర్యంతము (హోమము లేనియెడ) "అయాశ్చాగ్నే" అనుమంత్రముచేత (హోమము జేయవలసినది) ఏడవరోజుపర్యంతము లేనియెడ "మనోజ్యోతిర్జుషతాం" అనుమంత్రముచేత (హోమము జేయవలసినది (అటుపిమ్మట పన్నెండవరోజు పర్యంతము (లేని

యెడ) మూడుతంతుమతీబుక్కులు అనగా "తంతుంతన్వన్ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, త్రయస్త్రింశత్తంతవః" అనుమూడుమంత్రములచేత హోమము జేయవలసినది) ఇరువదవ రోజుపర్యంతము (లేనియెడ)నూఱు మార్లుప్రాణాయామమున్ను తంతుమతీ బుక్కుల చేహోమమును జేయవలసినది) ముప్పదవరోజుపర్యంతము లేనియెడ ఉపవాసమున్ను తంతుమతీబుక్కులచే హోమమున్ను జేయవలసినది.

ఆటుపిమ్మట అఱువదవరోజు పర్యంతము మూడురోజు లుపవాసము జేయ వలసినది. అటుపిమ్మటసంవత్సరపర్యంతము ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రము చెప్పఁబడినది. అటు పిమ్మటకాలవిస్తారముజరిగినయెడల దోషవిస్తారము, దోషములు గొప్పవయిన యెడల ప్రాయశ్చిత్తములుగొప్పవగుచున్నవి. (దోషములు) స్వల్పమయినయెడల ప్రాయశ్చిత్తములు) స్వల్పములగుచున్నవి దోషములువిస్తారమైనయెడల పైనవ్రాసిన అగ్నిసంధానప్రాయశ్చిత్తహోమములును జేయవలెను.

ఔపాసనప్రయోగః.

దర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య సంకల్పంకరోతి॥ ఆచమ్య......ఏవంగుణ......శుభతిథౌమమధర్మపత్నీ సమేతస్య......ప్రీత్యర్థమనుగతమగ్నింపునస్సంధాస్యే॥ (విచ్ఛిన్నసంధానార్థమితికేచిత్పఠంతి) తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ యత్రాగ్నిః స్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్ర (మండలం) స్థండిలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ తత్ర ప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రో రేఖాలిఖిత్వా॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ శేషముత్సృజ్య॥ భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదాద్వేశీర్షేసప్త హస్తాసోఅస్య॥ త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతిమహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥ (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి)

సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస సప్తజిహ్వాద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః। స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వే దేవీంవామేస్వధాంతథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్। తోమరం వ్యజనంవామైర్ఘృతపాత్రంచధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం

గారవర్ణం మహాజనమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వ
కామదమ్ । ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥ ఏష
హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉగర్భే అన్తః ॥ సవిజాయ
మానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖా
గ్నే మమాఽభిముఖో భవ। సుముఖో భవ। సుప్రసన్నో భవ। వరదో భవ॥
యథోక్త జిహ్వయా హవిర్గృహాణ ॥ ఓంభూర్భువస్సువః । ఓం
తత్సవితుర్వరేణ్యమ్ । భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్ర
చోదయాత్ ॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయే నమః ॥
హుతవహాయ నమః ॥ హుతాశనే నమః ॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః ॥ దేవము
ఖాయ నమః ॥ సప్తజిహ్వాయ నమః ॥ వైశ్వానరాయ నమః ॥ జాతవేద
సే నమః ॥ ప్రాగాదిదర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥
పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ త్సంస్తీర్య।
ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి । ప్రయునక్తి ॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణీస్రు
వావితి ॥ సమానాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥
అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ ॥ ప్రోక్ష్య ॥ తస్యామప
ఆనీయ ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముభయగ్రే గృహీత్వా ॥
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ॥ పా
త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా ॥ త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ ప్రోక్షణశేషం దక్షిణతో
నిధాయ ॥ తత్పవిత్ర మాజ్యస్థాల్యా మాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య ॥
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య ॥
ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతా దర్భేణావ
ద్యోత్య । ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య । ఆజ్యే ప్రాస్య ।
అపఉపస్పృశ్య । త్రిః పర్యగ్నికృత్వా ॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారా
న్ప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం

ప్రాగగ్నేయః। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నా
వవితే౽నుప్రహరతి। స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య। దర్భాగ్రైస్సం
మృజ్య। పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ। దర్భా
నద్భిః సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అదితే౽నుమన్యస్వ॥ అను
మతే౽నుమన్యస్వ॥ సరస్వతే౽నుమన్యస్వ॥ దేవసవితః ప్రసువ।
ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి, ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాప
తయఇదంనమమ॥ ... అయాశ్చాగ్నే౽స్యనభిశస్తీశ్చసత్యమిత్త్వమ
యాఅసి। అయసామనసా ధృతో౽యసాహవ్యమూహిషే౽యా
నో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా॥ అయసే౽గ్నయ ఇదంనమమ॥ సర్వప్రా
యశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం
నమమ॥ అదితే౽న్వమగ్ స్థాః...ప్రాసావీః॥ పునః ప్రాణానాయమ్య...
ఏవంగుణ... శుభతిథౌ మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనాంతరితలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతా
రం హోష్యామి॥ అదితేనుమన్యస్వ... ప్రసువ॥ ఏకం, ద్వే, త్రీణి,
చత్వారి, మహాహవిర్హోతా।సత్యహవిరధ్వర్యుః।అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్
అచ్యుతమనాఉపవక్తా।అనాధృష్యశ్చప్రతిధృష్యశ్చయజ్ఞస్యాభిగరౌ
అయాస్యఉద్గాతా। వాచస్పతేహృద్విధే నామన్। విధేమతేనామ।
విధేస్త్వమస్మాకంనామ। వాచస్పతిస్సోమంపాత్। మాదైవ్యస్తం
తుశ్ఛేద్విమానుష్యః। నమోరుద్రాయ। నమఃపృథివ్యైస్వాహా॥ వాచస్ప
తయేబ్రహ్మణఇదంనమమ॥సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥...భూర్భువస్సు
వస్స్వాహా॥ప్రజాపతయఇదంనమమ॥అదితే౽న్వమగ్ స్థాః...ప్రాసావీః

అథ ప్రాతరౌపాసనమ్॥ ఆచమ్య...ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్రీమాన్...
గోత్రః...నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతో౽హం-శ్రీమతః... గోత్రస్య
+ నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయ
ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనం తండులైః హోష్యామి॥
ఇతి సంకల్ప్య ॥ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా త్రయో అస్య పా
దా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య... విశ్వతో ముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మ
మాఽభిముఖో భవ, సుముఖో భవ, సుప్రసన్నో... వరదో భవ యథోక్త జిహ్వా
యాహావిర్గృహాణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ॥ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥ సోదకేన పాణినా ప్ర
దక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయే నమః - హుతవ
హాయనమః- హుతాశినే నమః- కృష్ణవర్త్మనే నమః- దేవముఖాయన
మః- సప్తజిహ్వాయ నమః- వైశ్వానరాయ నమః - జాతవేదసే నమః॥
ఇత్యలంకృత్య॥ పరిషేచనమ్- అదితే౽నుమన్యస్వ। అనుమతే౽ను
మన్యస్వ। సరస్వతే౽నుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతి సమంతం
పరిషిచ్య॥ ఓం సూర్యాయ స్వాహా। సూర్యాయేదం న మమ॥ ఇతి మధ్యే
౽గ్నౌ జుహోతి॥......అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృ
త ఇదం న మమ ॥ అగ్నేరుత్తర పూర్వదేశే జుహోతి॥ ఓం ఓం శుభతి
థౌ॥ ఆహుతి సంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతి హోమం కరిష్యే॥ య
త్ర వేత్థ వనస్పతే దేవానాం గుహ్యా నామాని। తత్ర హవ్యాని గామయ
స్వాహా॥ వనస్పతయ ఇదం న మమ॥ అదితే౽న్వమగ్గ్‌స్థాః + దేవసవితః
ప్రాసావీః॥ ఉపస్థానమ్॥ అగ్నే త్వన్నో అంతమః॥ ఉత త్రాతా శివో భవ

వసూన్ధ్యః॥ తంత్వా శోచిష్ఠదీదివః। సుమ్నాయనూన మీమహే సఖి
భ్యః॥ వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమో రయిం దాః। సనో
బోధి శ్రుధీహవమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్॥ యజ్ఞసాద్గు
ణ్యార్థం అనాజ్ఞాత త్రయమంత్రజపం కరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞా
తం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథా
తథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య
కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా
న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్
యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి॥ అనేన ప్రాతరౌపాసన హో
మేన భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞే
శ్వరార్పణమస్తు॥ శ్లో॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బు
ద్ధిం శ్రియం బలం। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ య
స్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపో హోమ క్రియాదిషు। న్యూనం సంపూ
ర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం
భక్తిహీనం హుతాశన। యద్ధుతంతు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥
...గోత్రముచ్చార్య॥ చతుః + అహం భో అభివాదయే॥ ...ృహాత్సాను
షుత్రిభృద్వ్రద్ధవృష్ణియం త్రిష్ణుభౌజస్సృభి కమ్ముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన
పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ (ఈమంత్రము కొందరు
చెప్పుచున్నారు) అథ ప్రదక్షిణం కుర్యాత్॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ న
మస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమో నమః
కాండద్వయోపపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపా
య యజ్ఞేశాయ నమో నమః॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత

కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోఽస్తు తే॥ అహం పురస్తాదహ మవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమో వవార। యదంతరిక్షం తదు మే పితా భూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స మానానాం। బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ (అగ్నిని ఆత్మారోపణముచే యుండునప్పుడు) యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞ మాసీద స్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానస్సక్షయ ఏహి॥ ఇత్యౌపాసనమ్॥(సాయమౌపాసనమ్-అని సాయంకాలమున సంకల్పించవలయును) అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం న మమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఇతి హుత్వా॥

సమిదాధానమ్.

ఏవం...ర్థం ప్రాతరౌపాసనం సమిదాధాన పూర్వకం తండులైర్హోష్యామి॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే॥

సమిదారోపణమ్.

ఆచమ్య ...ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనాగ్నిం సమిధ్యారోపయిష్యే। అయం తే యోనిరృత్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తం జానన్నగ్న ఆరోహాథా నో వర్ధయా రయిమ్॥

(ఎచ్చటికైనను వెళ్లవలసినయెడల ఔపాసనానంతరమున సమిదారోపణ సంకల్పముసంకల్పించి, అయం తే, అను మంత్రమును చెప్పి సమిత్తును అగ్నియందుంచి అగ్రభాగము కొంచెము కాల్చి ఆ సమిత్తును దర్భను జుట్టి జాగ్రత్తగా దాచి మరల ఔపాసన

ము చేసికొను సమయమునందు సమిదాధాన సంకల్పపూర్వకముగ, ఉపాకరోమి, అను మంత్రముతో అగ్నియందు సమిత్తునుంచి ఔపాసనము చేసికొనవలయును.)

సస్వర ఆబ్దిక ప్రయోగః.

స్నాత్వాచమ్య॥ పవిత్రవంతః పరివాజమాసత ఇతి మంత్రేణ పవిత్రధారణమ్॥(౧)పవిత్రవంతః పరివాజమాసతే పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతం। మహస్సముద్రం వరుణ స్తిరోదధే। ధీరాఇచ్ఛేకు ర్ధరుణేష్వారభం। పవిత్రం తేవితతం బ్రహ్మణస్పతే। ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషివిశ్వతః॥ అతప్తతనూర్నతదామో అశ్నుతే। శృతాసఇద్వహంత స్తత్సమాశత॥ హస్తావవనిజ్య॥ త్రిరాచామేత్॥ ద్విః పరిమృజ్య। సకృదుపస్పృశ్య। యత్సవ్యం పాణిం పాదౌ ప్రోక్షతి శిర శ్చక్షుషీనాసికే శ్రోత్రే హృదయ మాలభ్య॥ ఓంభూః ఓంభువః ఓగ్ం సువః...పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్యపితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరీకమృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే॥ కాలేఅధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తిసంభవప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ (కురుష్వ)(౨)శ్లో॥ సమస్తసంపత్సముపాప్తిహేతవః సముత్థితాపత్కుల ధూమకేతవః। అపార సంసారసముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్త తీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో। రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాంసవః॥ ఆధివ్యాధి హరం నృణాం మృత్యు దారిద్ర్య నాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీ పాదపంకజం॥ విప్రాఘ దర్శనాత్సద్యః క్షీయంతే పాపరాశయః। వందనాన్మంగళావాప్తి రర్చనాదచ్యుతం పదం॥ (3) మం॥ యావతీర్వై దేవతాస్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసంతి। తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో

ద్విర్వేదిత్వే నమస్కుర్యాన్నాన్నైల..కీర్తయేద్దేతా స్వవద్దేవతాః ప్రీణాతి॥

యజమానస్య పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధంకర్తుం (ముఖ్యకాలాభావాత్) అధికారసంపదస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు॥ అధికారసంపదస్తు॥ కాలశ్చముఖ్యకాలోఽస్తు॥ పాకాదీనాం పవిత్రతాఽస్తు సర్వపాకాశ్చ యోగ్యా భవంతు॥ (౮) దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ । నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమో నమః॥ ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః ప్రీయతాంభగవానీశః పరమాత్మాసదాశివః॥ ఓం భూః ఓం భువః...బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ (౯) తిథిర్విష్ణుస్తథా వారో నక్షత్రం విష్ణురేవచ । యోగశ్చ కరణంచైవ సర్వంవిష్ణుమయంజగత్॥ శ్రీగోవిందగోవింద...ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ

...పితుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యా | ...మాతుః ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహా
న్న శ్రాద్ధే...పితృపితామహ ప్రపితామహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేమాతృపితామహీ ప్రపితామ
హీనాం...గోత్రాణాం,...శర్మణాం...ణాం హీనాం...గోత్రాణాం...ణాం

సవ్యంపురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాందేవానాంచ (ప్రా...తీ) పితుః(మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హవిషా పార్వణవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవమద్యకరిష్యే॥ (కురుష్వ)...పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం భవిష్యతీతితత్ర॥ భవిష్యతి॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాందేవానాంస్థానేఆహవనీయార్థే భవద్భిఃక్షణఃప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥ ప్రాచీనావీతీ॥ ...పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...శర్మణాంవసురుద్రాదిత్యరూపాణాంస్థానే ఆహవనీయార్థేభవద్భిఃక్షణఃప్రసాదఃకరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥

{ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం ...దాయీనాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానేఆహవనీయార్థేభవద్భిఃక్షణఃప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥ }

౬॥ అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః । భవితవ్యంభవద్భిశ్చ । (త్వయా) మయాచశ్రాద్ధకర్మణి ॥ తతః గృహాంగణేగోమయసహితేన గోమూత్రేణ ఉదకప్లావంచ మండలంక్రమేణో దీచ్యాందక్షిణస్యాం దిశియజ్ఞోపవీతినా ప్రాచీనావీతినాచ గోమయేనానులిప్తాయాంభువికర్తవ్యం ॥(సవ్యం)పురూరవార్ద్రవసజ్ఞికానాంవిశ్వేషాం దేవానాం పాద్యస్థానేసాక్షతా ఇమేకుశాః ॥పుష్పసహితా ఇమేఅక్షతాః॥అయంగంధః॥ఇమేకుశాఃసకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥(ప్రాచీనవీతి

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాంశర్మణాం	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...పదాయీనాం

వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పాద్యస్థానే సతిలాఇమేకుశాః । పుష్పసహితాఇమేతిలాః । అయంగంధః । అలంకరణార్థాఇమేకుశాఃసకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః స్వాగతం ॥సుస్వాగతం ॥ పురూర...దేవానాంపాద్యస్థానేఇదమాసనం ॥సుఖాసనం॥ శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతు పీతయేశంయోరభిస్రవంతునః ॥పురూరవార్ద్రవ...దేవాః ఇదంవః పాద్యం ॥సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిసృజ్య ॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణవసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః ॥ చరణంపవిత్రంవితతంపురాణం యేనపూతస్తరతిదుష్కృతాని । తేనపవిత్రేణ శుద్ధేనపూతాఅతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్యద్వారమర్చిమత్పవిత్రం జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్ ॥ అమృతస్యధారాబహుధా దోహమానం చరణంనో లోకే సుధితాం దధాతు ౧౦॥నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ।జగద్ధితాయకృష్ణాయగోవిందాయ నమోనమః ॥ పవిత్రం ధృత్వా ॥విప్రపాదో

దకం శిరసి ధృత్వా॥ పునఃపాద్యం॥౧౧॥మయి మహిమాయశో మయియ
శ్శోమయీంద్రియంవీర్యం॥ (సవ్యేన)

పితృపితామహప్రపితామహాః...	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః
స్వాగతం ॥ సుస్వాగతం॥	స్వాగతం ॥ సుస్వాగతం॥
ప్రాచీనావీతీపితృపితామహప్రపితామహానామిదమాసనం॥సుఖాసనం	ప్రాచీనావీతీమాతృపితామహీప్రపితామహీనామిదమాసనంసుఖాసనం॥

శంనో + స్రవంతునః ॥ ౧౨॥

పితృపితామహప్రపితామహాః...గోత్రాః...శర్మాణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః...గోత్రాః,దాయ్యః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

ఇదంవఃపాద్యం॥౧౩॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవోవ స్సవితో
త్పునాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ (సవ్యం) ౧౪॥
చరణంపవిత్రం వితతంపురాణం। యేనపూత స్తరతిదుష్కృతాని। తేన
పవిత్రేణశుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్యద్వార
మర్చిమత్పవిత్రంజ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్ । అమృతస్య
ధారా బహుధాదోహమానం చరణం నోలోకే సుధితాం దధాతు॥
౧౫॥నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ। జగద్ధితాయ
కృష్ణాయగోవిందాయనమోనమః॥పవిత్రంధృత్వా॥ ప్రాచీనావీతీ॥ వి
ప్రపాదోదకంశిరసిధృత్వా॥పునఃపాద్యం॥౧౬॥శ్లో॥యదీచ్ఛసిమహారా
జన్ సర్వతీర్థావగాహనం। విప్రపాదవినిర్ముక్తతోయం శిరసిధారయేః॥
౧౭॥ మయిమహిమాయశో మయీంద్రియం వీర్యం॥ సవ్యేన
కర్తాస్వయంచపాదౌప్రక్షాళ్య॥ ఈశాన్యముఖ ఉపవిశ్యాచమ్య॥ వి
శ్వేదేవాఃప్రాఙ్ముఖాః॥ పితర ఉదఙ్ముఖాః॥ ఆచమ్య॥ పురూరవార్ద్రవ

[illegible]నావిశ్వేదేవాః॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్తాం అయంవో విష్టరః॥ అత్రోపవిశంతుభవంతః॥ అత్రోపవిశామః॥ *ప్రా...తీ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం। అయంవో విష్టరః। అత్రోపవిశంతుభవంతః। అత్రోపవిశామః। ఓమ్ ఓమ్ ఓమ్ అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ..పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే। భవదనుజ్ఞయా పవిత్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే॥ ♦ (సవ్యం)కురుష్వ॥ ప్రా.. తీ॥ అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా యే క్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రైషాం గతం మనః। ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః। అసుం య ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోఽవంతు పితరో హవేషు॥ ఇతికూర్చేనాభ్యుక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య। తిలాన్ వికిరేత్। తూష్ణీంవర్తులాకారమండలత్రయంకృత్వా॥ (సవ్యం) విశ్వేదేవస్థానే యవోదకేనాభ్యుక్ష్య॥ తతః చతురశ్ర మండలం కృత్వా॥ గాయత్ర్యా చాత్మానం ద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య॥ గా॥ ఓంభూర్భువస్సువః...దయాత్॥ గా॥ అపవిత్రః పవిత్రో వా సర్వావస్థాంగతోఽపి వా। యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షం స బాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ అన్నాదిపాకద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య॥ శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః కాలతశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఇతివదేత్॥ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంతు॥ ఇతిప్రతివదంతి॥ ౨౦॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధభూమౌ గయాం ధ్యాత్వా

---

*ఆసనస్తుయదావిప్రైః మంత్రముచ్చార్య తేయది। త్రయస్తేనరకంయాంతి కర్తాభోక్తా తథాపితా॥

♦(శ్లో॥ ప్రథమాబ్దే పంచదర్భైః పవిత్ర్యబ్దే సప్తభిస్తథా తీర్థే మహాలయే చైవ నవదర్భైస్తుకూర్చకః॥

క్త్వా తత్త్వా దేవం జనార్దనం (గదాధరం) తాభ్యాం చైవ నమస్కృత్య తత
ప్రార్థం ప్రవక్ష్యే॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానా
మిద మాసనం॥ సుఖాసనం॥ హస్తోదకం దత్త్వా। విశ్వేదేవస్థైవేతుణ
క్రియతాం। ఓం తథా। ప్రాప్నువంతు భవంతః॥ ప్రాప్నువామ। తత
ప్రాదక్షిణ్యేన దర్భైః సలగ్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య। ఉత్తానే ప్రోక్ష్య। ఉద్ధ
త్య। యవాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య॥ ౨౧॥ శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపో
భవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతు నః॥ ౨౨॥ యవోఽసి ధాన్య
రాజో వా వారుణో మధుసంయుతః। నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్ర
మృషిభిస్స్మృతమ్॥ (యవాన్ క్షిప్త్వా) అర్ఘ్యపాత్రయోః అమీ
గంధాః। పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః॥ అయం కుశః॥ అయం కుశః॥
కూర్చోదకేన అస్త్వా...అస్తు॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో జుష్టం గృహ్ణామి॥
అత్రచ విశ్వేభ్యో...మి॥ పాత్రే సంపన్నే। సుసంపన్నే। స్వాహార్ఘ్యాః
స్వాహార్ఘ్యాః సంత్వర్ఘ్యాః॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్
భవత్స్వావాహయిష్యే। ఆవాహయ॥ ౨౩॥ విశ్వేదేవాస ఆగత శృణుతా
మ ఇమగ్ం హవం। ఏదం బర్హిర్నిషీదత॥ విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం
హవం మే యే అంతరిక్షే య ఉప ద్యవిష్ఠ। యే అగ్నిజిహ్వా ఉత వా యజత్రా
ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వం॥ ౨౪॥ ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా
విశ్వేదేవా మహాబలాః। యే హ్యత్ర విహితాః శ్రాద్ధే సావధానా భవం
తు తే॥ సావధానాస్స్మః॥ బ్రాహ్మణః హస్తే కూర్చేనాపః ప్రదాయ
హస్తే శుద్ధోదకం దర్భాన్నిధాయ॥ ౨౫॥ యా దివ్యా ఆపః పయసా సం
బభూవుర్యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః। హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తా న

పశ్యన్ ప్రస్యానాథవంతు ॥ పురూరవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః ఇదం వో అ
ర్ఘ్యం । అస్వర్ఘ్యం । తతశ్శుద్ధోదకమ్ ॥ ౨౬ ॥ యాద్దివ్యా ఆపః ... భవం
తు ॥ ఆర్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః ఇదం వో అర్ఘ్యం అస్వర్ఘ్యం । తతశ్శు
ద్ధోదకమ్ ॥ అర్ఘ్యపాత్రద్వయమన్యత్ర నిదధ్యాత్ ॥ అర్చనం కుర్యాత్ ॥
౨౭ ॥ అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత । అర్చంతు పుత్రకా ఉత పుర
న్న ధృష్ణ్వర్చత । అర్చత ప్రార్చత ॥ ౨౮ ॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్య
పుష్టాం కరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్ ॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః ॥ అమీ వో గంధాః ॥ సుగం
ధాః ॥ ౨౯ ॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః । హ్రదా
శ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే ॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వే
దేవాః ఇమాని పుష్పాణి ॥ సుపుష్పాణి ॥ ౩౦ ॥ ధూరసి ధూర్వ ధూర్వంతం
ధూర్వ తం యో౽స్మాన్ ధూర్వతి తం ధూర్వ యం వయం ధూర్వామః ॥
పురూర... దేవాః ॥ అయం వో ధూపః సుధూపః ॥ ౩౧ ॥ ఉద్దీప్యస్వ జాతవే
దో౽పఘ్నన్ నిరృతిం మమ । పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనం చ ది
శో దిశ ॥ పురూరవా... దేవాః ॥ అయం వో జ్యోతిః సుజ్యోతిః ౩౨ ॥ యువా సు
వాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్ భవతి జాయమానః । తం ధీరాసః
కవయ ఉన్నయంతి స్వాధియో మనసా దేవయంతః ॥ పురూరవా ...
దేవాః అంతః పరివరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం పవి
త్రార్థమలంకరణార్థమిదం వో వాసః ॥ సువాసః ॥ తదభావే సాతుతా ఇ
మే కుశాః ॥ సుకుశాః ॥ అర్చనం సంపూర్ణం ॥ అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి,

భవంతో బ్రువంతు॥ అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా (ప్రా
చీనావీతీ) పిత్రాద్యర్చనం (మాత్రాద్యర్చనం) కరిష్యే (సవ్యం) తతః
ప్రాచీనావీతీ॥

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం... శర్మణాం... వసురుద్రాదిత్యరూపాణామిదమాసనం + హస్తోదకం దత్వా	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం=గోత్రాణాం= దాయానాం= వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం + సుఖాసనం + దత్వా

పితుః(మాతుః) ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతామ్। ఓమ్తథా। ప్రాప్నోతు భవాన్। ప్రాప్నవాని॥ (తతో దక్షిణాగ్రేషు దర్భేషు దక్షిణాపవర్గతయా) అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య। ఉత్తానాని ప్రోక్ష్య। ఉద్ధృత్య తిలాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య॥ 33॥ శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే। శంయోరభి స్రవంతునః ॥34॥ తిలోఽసి సోమదేవత్యో గోసవో దేవనిర్మితః। ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నవ
స్స్వధవైహి॥ తిలోఽసి...వైహి॥

పితరం=గోత్రం=శర్మాణం=వసురూపం ఇమాన్లోకాన్ప్రీణయాహినస్స్వధానమః పితామహం=గోత్రం=శర్మాణం= రుద్రరూపం ఇమాన్=నమః॥ ప్రపితామహం=గోత్రం శర్మాణం ఆదిత్యరూపం= ఇమాన్=నమః॥	మాతరం=గోత్రాం దాయాం వసురూపాం ఇమా + నమః॥ పితామహీం - గోత్రాం-దాయాం-రుద్రరూపాం ...నమః॥ ప్రపితామహీం-గోత్రాం దాయాం- ఆదిత్యరూపాం + నమః॥

అర్ఘ్యపాత్రేష్వయంగంధః ఇమానిపుష్పాణి। అయంకుశః... కుశః
కూర్చోదకేన అస్తు...అస్తు॥

పిత్రే తే జుష్టం గృహ్ణామి। పితామహాయ తే= మి। ప్రపితామహాయ తే=మి॥	మాత్రే తే జుష్టం గృహ్ణామి। పితామహ్యై తే...మి। ప్రపితామహ్యై...మి॥

వః పాత్రాణి సంపన్నాని॥ సుసంపన్నాని॥ స్వధార్ఘ్యాస్స
ర్ఘ్యాస్సంత్వర్ఘ్యాః॥

పితృపితామహప్రపితామహాన్ గోత్రాన్ శర్మణః వసురుద్రాదిత్యరూపాన్	మాతృపితామహీప్రపితామహీః గోత్రాః + దాయాః వసురుద్రాదిత్యరూపాః

భవత్స్వావాహయిష్యే॥ 35॥ ఆవాహయ॥ ఉశంతస్త్వా

వామహఉశంతస్త్వనిధీమహి। ఉశన్నుశతఆవహ। పితౄన్ హవిషే అత్తవే॥ ఆయంతునః పితరస్సోమ్యాసోఽగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః। అస్మిన్ యజ్ఞేస్వధయామదంత్వధిబ్రువంతు తే అవంత్వస్మాన్॥ ఇత్యావాహ్య॥ సావధానాభవంతు। సావధానాస్స్మః॥ హస్తేశుద్ధోదకందర్భాన్నిసియ॥

యాదివ్యాఆపః... తు- పితః - గోత్రశర్మన్- వసురూప- ఇదంతే అర్ఘ్యం। అస్త్వర్ఘ్యంతతశ్శుద్ధోదకః। యాదివ్యా ...తు॥పితామహ గోత్ర- శర్మన్-రుద్రరూప + దకమ్॥యాదివ్యా...తుప్రపితామహ- గోత్రశర్మన్ ఆదిత్యరూప ...దకమ్॥

యాదివ్యాఆపః ... తు॥ మాతః-గోత్రే- దాయి- వసురూపే + దకమ్॥పితామహి + గోత్రే + దాయి + రుద్రరూపే + దకమ్। ప్రపితామహి- గోత్రే + దాయి + ఆదిత్యరూపే + దకమ్॥

అర్ఘ్యపాత్రాణి॥ అన్యత్రనిదధ్యాత్ ॥ అర్చనం॥ ౩౬॥ అర్చతప్రార్చత...ప్రార్చత॥ గంధద్వారాందురా...శ్రియమ్॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయంవోగంధాః॥ సుగంధాః॥ ౩౭॥ ఆయనేతేపరా...ఇమే॥ ఇమాని పుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి ॥ ధూరసిధూర్వ...ధూర్వామః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయంవోధూపః॥ సుధూపః॥ ఉద్దీప్యస్వజా...దిశ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయంవోజ్యోతిః సుజ్యోతిః॥ యువాసువాసాః...యంతః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అంతః ప్రావణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వః ఆచ్ఛాదనార్థం అలంకరణార్థం వస్త్రం.. నమమ॥ సువాసః॥ తదభావే సతిలా ఇమేకుశాః। సుకుశాః॥ అర్చనం సంపూర్ణం ॥ అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ।

అస్తు నాంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా సర్వత్రమండలో ద్వర్తనం కరిష్యే॥ కురుష్వ॥...ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...పుణ్యతిథౌ (ప్రా)... తీ పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేభవదనుజ్ఞయా అన్నసంస్కారార్థ మగ్నౌకరణం కరిష్యే॥ (సవ్యం)కురుష్వ॥ అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య॥ ఉదగుద్వాస్య। అద్భిః ప్రోక్ష్య। అన్నంచతుర్ధా విభజ్య। ఈశాన్యభాగేఅభిఘార్య।ప్రా...తీ॥ తూష్ణీమప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ మేక్షణముపస్తీర్య। తేనాఽవదాయాభిఘార్య। హవిఃప్రత్యభిఘారయతి॥ (సవ్యం) ఓమ్ సోమాయ పితృపీతాయ స్వధానమః। అర్థంజుహోతి॥సోమాయ పితృపీతా యేదంనమమ॥ శేషంపాత్రాంత రేనిధాయ।ప్రా...తీ॥ మేక్షణముపస్తీర్య। తేనాఽవదాయాభిఘార్య।హవిఃప్రత్యభిఘారయతి॥ (సవ్యం)యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధానమః॥ అర్థంజుహోతి శేషంపాత్రాంత రేనిధాయ॥ యమాయాంగిరస్వతేపితృమతేయఇదంనమమ॥ హోమద్వయశిష్టమాదాయానుప స్తరణాభిఘారణేనజుహోతి॥అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వధానమః॥అగ్నయేకవ్యవాహనాయే + మ॥(ప్రా...తీ)తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ మేక్షణమగ్నౌప్రహరతి॥ (సవ్యం) చతుస్సాగరపర్యం...అహంభో అభివాదయే॥ప్రాచీనావీతీ। పితృస్థానస్య హస్తోదకందత్వా।భోజనపాత్రేష్వభిఘార్య॥వాయవ్యభాగమాదాయ।స్వధేయంస్వధేయం॥3అస్తుస్వధా॥ పునరభిఘార్య॥ పునః హస్తోదకందత్వా॥ ఆస్వధేత్యాశ్రావయతి। అస్తుస్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి స్వధానమఇతి వషట్కారోతి। స్వధాకారోహి పితౄణామ్॥ సవ్యేనవిశ్వే దేవస్థానే హస్తోదకం దత్వా॥పాత్రే అభిఘార్య ॥ పునః హస్తోదకం దత్వా ప్రాణానాయమ్య ॥ పూర్వోక్తఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః (మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరిక...శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం అన్నసూక్త మంత్రపఠనం కరి

ష్యే॥ సవ్యం॥ కురుష్వ॥ బ్రాహ్మణైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే॥ ఆశ్రా వయ ॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యై నమ ఓషధీభ్యః । నమోవాచేనమో వాచస్పతయే నమోవిష్ణవే బృహతే కరోమి। ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ ఏవంత్రిః॥ అన్నసూక్తం జపిత్వా ॥ భోజన పాత్రేషు పాకద్రవ్యాణి నిధాయ ॥ అభిఘార్య॥ఓంభూర్భువస్సువః...త్ ॥హస్తోదకందత్వా॥ దేవసవితః ప్రసువ॥ పృథీవీతే పాత్రంద్యౌ రపిధానం బ్రహ్మణ స్త్వాముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణానాంత్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహోమ్యక్షిత మసిమై షాం క్షేష్ఠాం అముత్రామిుష్మిన్లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా నిదధేపదం। సమూఢమస్య పాగ్‌ంసురే। స్వాహా(విశ్వేదేవహస్త మంగుష్ఠ రహితంగృహీత్వా) శ్రీవిష్ణోహవ్యం రక్షస్వ। పురూరవార్ద్రివసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా। ఇదంవోహవ్యం సపరికరం। విశ్వేదేవాదేవతేద మన్నం హవ్యంబ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తందాస్యమానం చా తృప్తే స్తత్సర్వంగయేయం భూర్ద్దదాధరో భోక్తా। అన్నంబ్రహ్మా। అహంచబ్రహ్మా। భోక్తాచబ్రహ్మా। సావర్ణమిదంపాత్రం అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం। పురూరవార్ద్రివ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఃఇదమన్నం అమృతస్వరూపం ఆతృప్తేర్దాస్యమానం అక్షయ తృప్త్యర్థ్యం యథాభాగం హవ్యంతత్సత్ ॥ స్వాహానమమ॥ గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషు దత్తమ స్త్వితిభవంతో బ్రువం + స్తు॥ యేదేవాదివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థాఽప్సుషదో మహినైకాదశస్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్ ॥ ప్రాచీనావీతీ ॥ అప్రదక్షిణం ప్రసువ॥ పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ

స్త్వా పృథ్వై జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయోర్జు
హోమ్యక్షిత మసిమైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే।
ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ం సురే।

స్వధా శ్రీవిష్ణోః కవ్యం రక్షస్వ॥ ... ...పితృపితామహప్రపితామహాః...గోత్రాః...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః ఏతద్వః కవ్యం సపరికరం। పితృపితామహప్రపితామహాః ...గోత్రాః ...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః పితృదేవా దేవతేదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహావనీయార్థేదత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తత్సర్వం గయాయాం భూర్గదాధరో భోక్తాన్నం బ్రహ్మఅహంచ బ్రహ్మభోక్తా చ బ్రహ్మరాజతమిదం పాత్రం అక్షయ్యావటచ్ఛాయాయాం పితృపితామహ ప్రపితామహేభ్యః ...గోత్రేభ్యః ...శర్మభ్యో వసురుద్రాదిత్య రూపేభ్యః॥

స్వధా శ్రీవిష్ణోః కవ్యం రక్షస్వ॥...... మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః ...గోత్రాః ... దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాః ఏతద్వః కవ్యం సపరికరం। మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః ...గోత్రాః ...దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాః మాతృదేవా దేవతేదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహావనీయార్థేదత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తత్సర్వం గయాయాం భూర్గదాధరో భోక్తా అన్నం బ్రహ్మఅహంచ బ్రహ్మభోక్తా చ బ్రహ్మ రాజతమిదం పాత్రం అక్షయ్యావటచ్ఛాయాయాం మాతృపితామహీప్రపితామహీభ్యః...గోత్రాభ్యః ... దాయీభ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాభ్యః॥

ఇదమన్న మమృతస్వరూపం అక్షయతృప్త్యర్థం యథాభాగం కవ్యం తత్సత్ స్వధానమః॥ గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది...దత్తమస్తు॥ యే చేహపితరో యేచనేహయాగ్శ్చవిద్మయాగ్ం ఉచనప్రవిద్మ। అగ్నే త్వం వేత్థయదితేజాతవేదః స్వధాభిర్యజ్ఞగ్ం సుకృతంజుషస్వ॥ ఓంఓం మంత్రతంత్రవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీమంత్రజపం కరిష్యే॥ గాయత్రీమాత్రజపం కేచిత్ నకుర్వంతి॥ శ్లో॥ సప్తవ్యాధాదశార్ణేషు మృగాః కాలాంజనేగిరౌ। చక్రవాకాశ్శరద్వీపే హంసాస్సరసిమానసే॥ యేస్మజాతాః కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః। ప్రస్థితాదీర్ఘమధ్వానంయూయం తేభ్యోఽవసీదత॥ అమూర్తానాంచ మూర్తానాంపి

త్యాశా దీప్తతేజసామ్। నమస్యామిసదా తేషాంధ్యాయినాం యోగ
చక్షుషామ్। చతుర్భిశ్చచతుర్భిశ్చద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ। హూయ
తేచపునర్ద్వాభ్యాంస మేవిష్ణుః ప్రసీదతు॥ బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవి
ర్బ్రహ్మాగ్నౌబ్రహ్మణాహుతం। బ్రహ్మైవతేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ
సమాధినా। యజ్ఞేశ్వరోహవ్యసమస్తకవ్య భోక్తావ్యయాత్మా హరి
రీశ్వరోత్ర॥ తత్సన్నిధానాదపయాంతు సద్యోరక్షాంస్యశేషాణ్యసు
రాశ్చసర్వే॥ త్వాంయోగినశ్చింతయంతి త్వాంయజంతిచ యజ్వనః।
హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్॥ కర్తాక్రియాణాంస

స ఇజ్యతే క్రతు। స ఏవ తత్కర్మఫలంచ యచ్ఛ। సుగ్రాదియ
త్సాధన మప్యశేషం। హరేర్నకించి ద్వ్యతిరిక్తమస్తి॥ గయా
యాంధర్మపృష్ఠేచ సదసిబ్రహ్మణస్తథా। గయాశీర్షే వటే చైవపిత్రా
ణాందత్తమక్షయం॥ దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్రికర్తృభోక్తృహావిస్థం
లదరిద్ర్యాదిభ్య స్సర్వం న్యూనాతి రిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవం
తో బ్రువంతు॥ సర్వంన్యూనాతిరిక్తాభ్యా మచ్ఛిద్రమస్తు॥ ఈశాన

విష్ణుకమలాసనకార్తికేయ వహ్నిత్రయార్క రజనీశ గణేశ్వరాణాం
సభ్యావసథ్యదక్షిణ్యామతంగజానాం క్రౌంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్య
పానాం।పాదాన్నమామిసతతంపితృముక్తిహేతూన్॥ (ధారాదత్తం)

(గయగయగయ)అస్మిన్వర్తమానవ్యావహారిక చాంద్రమానేన...సం
వత్సరే...అయనే... ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ... వాసరే శ్రీవి
ష్ణునక్షత్రే...పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ)

పితుః - ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేపితృపి తామహప్రపితామహాన్ - గోత్రాన్ - శర్మణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాన్	మాతుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేమాతృపి తామహీప్రపితామహీః ... గోత్రాః-దాయాః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

(సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్...ఉద్దిశ్య
మయాక్రియమాణే నానేన

పితుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేనపితృపితామహప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం- వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం ఏతాషాం	మాతుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేనమాతృపితామహీప్రపితామహీనాం - గోత్రాణాం-దాయానాం= వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతాసాం

గయాన్న శ్రాద్ధేనైవ అక్షయాతృప్తిర్భూత్వా పితౄణాం(మాతౄణాం) పునరావృత్తిరహిత శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥(ఇతి సందర్భయువతీగోదక ముత్సృజేత్)పునరావృత్తిరహితశాశ్వత...రస్తు॥ సర్వంసగుణ మస్తు ॥ యథాకాలద త్తమస్తు॥ నమో దేవేభ్యః॥ స్వధా పితృభ్యః॥ఓంతద్బ్రహ్మ।ఓంతద్వాయుః। ఓంతదాత్మా ఓంతద్సత్యం ఓంతత్సర్వం।ఓంతత్పురోర్నమః।అంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు । త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వ మింద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । త్వంతదాప ఆపోజ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ । శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోఽ మృతంజుహోమి ॥ శ్రద్ధాయా మపానే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి । శ్రద్ధాయాం వ్యానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి । శ్రద్ధాయాముదానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాగ్ంసమానేనివిష్టో ఽమృతంజుహోమి ॥బ్రహ్మణి మఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ మధువా + భవంతునః ॥ యథాసుఖం పరిషేచనమ్॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్ ॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి॥ హస్తోదకం దత్త్వా ॥ అథపిత్రృష్ఠానే॥ ఓంభూర్భువస్సువః...త్ ॥సత్యం త్వం...మి॥ ప్రాచీనావీతీ॥ హస్తోదకందత్త్వా॥

పితృభ్యః అమృతమస్తు — మాతృభ్యః అమృతమస్తు

దేవేభ్యః అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥ ఇయంభూర్గయావత్
బ్రాహ్మణాగదాధరాః పితృరూపీ (మాతృరూపీ) శ్రీజనార్దనః ప్రీయతాం
తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు॥ శ్రద్ధాయాం ప్రాణేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి
శివోమావిశాప్రదాహాయ ప్రాణాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయామపానేని...
అపానాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయాం వ్యానేని...వ్యానాయ స్వాహా॥ శ్ర
ద్ధాయా ముదానేని...ఉదానాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమా
నేని...సమానాయ స్వాహా॥ బ్రహ్మణిమ ఆత్మాఽమృతత్వాయ॥
ఇతిప్రాణాహుతి మంత్రాన్ పఠేత్॥ యథాసుఖం జుషధ్వమ్॥ ఇతిక
ర్తృవాక్యం ॥జుషామహే॥ కలౌకలికృతాన్ దోషాన్ ద్రవ్యదేహాత్మ
సంభవాన్। సర్వాన్ హరతిచిత్తస్థో భగవాన్దేవకీసుతః। మంత్రమధ్యే
క్రియామధ్యే విష్ణోస్స్మరణపూర్వకం। యత్కించిత్క్రియతే కర్మత
త్కర్మసఫలంభవేత్। అపేక్షితం యాచితవ్యం త్యాజ్యం చైవానపే
క్షితం। ఉపవిశ్య సుఖేనైవభోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః॥ మక్షికాశ్రయా
ద్వావస్వరాన్వాగతౌ రిప్తమస్తి। యద్ధస్తయోశ్శమితుర్యన్నఖేషు సర్వా
తా తేఅపిదేవేష్వస్తు॥ మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు॥ విద్యమానపదార్థే
షుయద్రోచతే తద్గ్రాహ్యం। యన్నరోచతే తత్త్యాజ్యం। సుఖేనమా
నేనభోక్తవ్యమ్॥ తతఃరాక్షసనిర్హరణార్థం బ్రాహ్మణభోజనపర్యంతం
అభిశ్రవణమంత్రపఠనం కరిష్యే॥ మహాజనైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే॥ ఆ
శ్రావయ॥ (నాచికేతాంతము) వఱకభిశ్రవణము మంత్రపాఠమువందుజూడవలయును

ఓంభూర్భువస్సువ...త్॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరం
తిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధు నక్తముతోషసి। మ
ధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధుద్యౌరస్తు నః పితా। మధుమాన్నో

వనస్పతిర్నో మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావో భవన్తు నః।
అతున్నమీమదంతహ్య వప్రియా అధూషత అస్తోషతస్వభానవో విప్రా
నవిష్ఠయామతీ। యోజాన్విన్ద్ర తేహరీ॥ మయాకృతం శ్రాద్ధం సంప
న్నం। సుసంపన్నం॥ మధు-మధు-మధు (ప్రా...తీ)
పితృపితామహ ప్రపితామహాః మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

తృప్యాస్థ తృప్తాస్థ। తృప్తాస్స్మః॥ అసంస్కృత ప్రమీతాయే
త్యాగినో యేయాః కులస్త్రియః। దాస్యామి తేభ్యో వికిరమన్నంతాభ్య
శ్చపైతృకమ్॥ పరిషిచ్య॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వే
దేవాః తృప్యాస్థ। తృప్తాస్స్మః। ఆసోమపాశ్చ యే దేవా। యజ్ఞ
భాగవివర్జితాః। తేషామన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం వైశ్వదైవికం॥
పరిషిచ్య। ప్రా...తీ। దేవపితృమధ్యే ప్రోక్ష్య। దక్షిణాగ్రాన్ తిల
దర్భాన్ ఆస్తీర్య। తేషు తిలోదకం నినీయ। యేఅగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్ని
దగ్ధా యేవా జాతాః కులేమమ। భూమౌదత్తేన పిండేన తృప్తాయాంతు
పరాంగతిమ్॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కుల ప్రసూత
మృతేభ్యః అయంవికిరపిండ స్స్వధానమః॥ అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధా
శ్చమార్జయంతామ్॥ ఏతద్వస్తిలోదకమ్॥ భుక్తపాత్రోచ్ఛిష్టభాగోభ్యో
ఽన్నం దీయతామ్॥ శ్లో॥ యజమానకులే జాతా దాసా దాస్యోఽన్న
కాంక్షిణః। తేసర్వేతృప్తిమాయాంతు మయాదత్తేన భూతలే॥
అమృతాపిధానమసి॥ ఇత్యుత్తరాపోశనం దత్త్వా॥ శ్రద్ధాయాంప్రాణే
నివిశ్యాఽమృతగ్ం హుతమ్। ప్రాణమన్నేనాప్యాయస్వ। శ్రద్ధా
యామపానేనివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్। అపానమన్నేనాప్యాయస్వ॥
శ్రద్ధాయాంవ్యానేనివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్। వ్యానమన్నేనాప్యా

యస్వ॥ శ్రద్ధాయాముదానేనివిశ్యా మృతగ్ం హుతమ్ । ఉదానమన్నేనాప్యాయస్వ ॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానేనివిశ్యా మృతగ్ం హుతమ్। సమానమన్నేనాప్యాయస్వ । అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽంగుష్ఠంచసమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్యజగతః ప్రభుః ప్రీణాతువిశ్వభుక్॥ రౌరవేపుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినామ్ । అర్థినాముదకం దత్తమక్షయ్యముపతిష్ఠతు॥ ప్రాణానాయమ్య।ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ ప్రా..తీ॥ పితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండప్రదానంకరిష్యే॥ (కురుష్వ) అగ్నౌకరణే, చతుర్థభాగ మన్నం భాండేపితృశేషమన్నంచ,పాత్రేనిధాయ॥పిండత్రయంకృత్వా॥ దక్షిణభాగేగోమయేనానులిప్య॥ అపాంమేధ్యం యజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ం శివమస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తావోమారిషం జీవానిశరద శ్శతమ్॥ ఆచ్ఛినత్తి । అప ఉపస్పృశ్య । అద్భిరవోక్ష్య ॥ అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచావేదిషదః । (ఇతిభూమిముల్లిఖ్య) అపఉపస్పృశ్య ॥

శుంధంతాంపితరః।శుంధంతాం పితామహాః। శుంధంతాంప్రపితామహాః	శుంధంతాంమాతరః।శుంధంతాం పితామహ్యః । శుంధంతాం ప్రపితామహ్యః।

ఆయంతుపితరో మనోజవసః । సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదుస్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్। అస్మిన్ త్సీదంతు మేపితరస్సోమ్యాఃపితామహాఃప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ॥దర్భాన్ స్తీర్య॥

మార్జయంతాం పితరః। మార్జయంతాం పితామహాః। మార్జయంతాం ప్రపితామహాః

మార్జయంతాం మాతరః మార్జయంతాం పితామహ్యః। మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః।

ఇతి తిలోదకం నినీయ॥ సవ్యాజానాన్యాచ్య॥

ఏతత్తే పితః గోత్ర శర్మన్ వసురూప యే చ త్వామను। పిత్రే గోత్రాయ శర్మణే వసురూపాయ యే చ త్వామను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాఽయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః గయాయాం దత్తమస్తు॥

పితామహ గోత్ర శర్మన్ రుద్రరూప పితామహాయ గోత్రాయ శర్మణే రుద్రరూపాయ... స్తు॥ ప్రపితామహ గోత్ర శర్మన్ ఆదిత్యరూప... ప్రపితామహాయ గోత్రాయ శర్మణే ఆదిత్యరూపాయ + దత్తమస్తు॥

మాతః గోత్రే దాయి వసురూపే యాశ్చ త్వామను। మాత్రే గోత్రాయై దాయ్యై వసురూపాయై యాశ్చ త్వామను గచ్ఛంతి తాభ్యశ్చాఽయం పిండః తస్యై తే స్వధా నమః గయాయాం దత్తమస్తు॥

పితామహి గోత్రే దాయి రుద్రరూపే ...పితామహ్యై గోత్రాయై దాయ్యై రుద్రరూపాయై--స్తు॥ ప్రపితామహి గోత్రే దాయి ఆదిత్యరూపే ప్రపితామహ్యై గోత్రాయై దాయ్యై ఆదిత్య రూపాయై... దత్తమస్తు॥

యన్మే మాతా ప్రమమాద యచ్చచారాననువ్రతమ్। తన్మే రేతః పితా వృఙ్క్తాం మాభురన్యోఽపపద్యతామ్॥

పితృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధా నమః పితామహేభ్య... నమః। ప్రపితామహేభ్య...నమః

మాతృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధా నమః పితామహీభ్య...నమః। ప్రపితామహీభ్య...నమః॥

అత్ర పితరో యథాభాగం మందధ్వమ్ (ఇత్యుక్త్వా) అమీమదంత పితరోఽతీతృపంత పితరోఽమీమృజంత పితరః। పరేత పితరస్సోమ్యాః॥ యే సమానాస్సమనసః పితరో యమరాజ్యే। తేషాం లోకస్స్వధా నమః। యజ్ఞో దేవేషు కల్పతామ్॥ యే సజాతాస్సమనసః జీవా జీవేషు మామకాః। తేషాగ్ శ్రీర్మయి కల్పతామ్। అస్మింల్లోకే

శతగ్ంసమాః॥ వీరంధత్త పితరః । ఆఘ్రాయాచమ్య॥

మార్జయంతాం పితరః మార్జయంతాం పితామహాః । మార్జయంతాం ప్రపితామహాః

ఏతత్తే అస్మత్పితః + గోత్ర + శర్మన్ వసురూప అక్షయ్యం । ప్రపితామహ గోత్ర శర్మన్ రుద్రరూప అక్షయ్యం ప్రపితామహ గోత్ర శర్మన్ ఆదిత్యరూప అక్షయ్యం । ఏవం అర్ఘ్యం అక్షయ్యం

ఆజ్యాభ్యంజనం పితరః ।

ఏతానివః పితరో వాసాగ్ంస్యతో నోన్యత్పితరో మాయోష్ట । పితామహా మాయోష్ట । ప్రపితామహా మాయోష్ట ।

మార్జయంతాం మాతరః । మార్జయంతాం పితామహ్యః । మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః ।

మాతః గోత్రే దాయి వసురూపే అక్షయ్యం పితామహి గోత్రే దాయి రుద్రరూపే అక్షయ్యం ప్రపితామహి గోత్రే దాయి ఆదిత్యరూపే అక్షయ్యం ॥ ఏవం అర్ఘ్యం అక్షయ్యం

ఆజ్యాభ్యంజనం పితరః

ఏతానివః మాతరో వాసాగ్ంస్యతో నోన్యన్మాతరో మాయోష్ట । పితామహ్యో మాయోష్ట । ప్రపితామహ్యో మాయోష్ట

నమస్కారాపతే మంత్రాః॥ ఇతి వాససోదశాం ఛిత్త్వా పిండేషు నిదధాతి॥ ఊర్జం వహంతీ రమృతం ఘృతం పయః కీలాలం పరిస్రుతమ్। స్వధాస్థ తర్పయత మే పితౄన్ తృప్యత । తృప్యత తృప్యత ॥ ఉదకపాత్రం తేషా ముపరినిక్షిప్య॥

నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితరశ్శుష్మాయ నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితర స్స్వధాయై నమో వః పితరో మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ పితరో నమో వో య ఏతస్మిన్ లోకేస్థ యుష్మాగ్ంస్తేఽను యేఽస్మిన్ లోకే మాం తేఽను య ఏతస్మిన్ లోకేస్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్థ యేఽస్మిన్ లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసమ్ ॥ గృహాన్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దేష్మ॥ పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః । జీవం వ్రాతగ్ం

సచేమహి ॥ యద్వోఽంతరిక్షం పృథివీ ముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ॥ అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసమ్॥ ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేతశూరా యమస్య పంథా మనువేతా పురాణమ్। దత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతాద్భాగధాం దేవతాసు। ప్రవాహణీయమ్మృశు

పరేత పితరస్సోమ్యా గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః। అథా పితౄన్త్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి॥ మనో న్వాహువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితృణాంచ మన్మభిః। ఆనఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే॥ ఉపవీతీ॥ కులాభివృద్ధ్యర్థం పిండపార్వణపూజాం కరిష్యే॥ పిండపితృదేవతాభ్యో నమః॥ దర్భపత్రికుశతిలయవాక్షతాన్ సమర్పయామి ॥ ధూపం పరికల్పయామి॥ దీపం దర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ తతః పిండనైవేద్యం కుర్యాత్ ॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్ ॥ గయగయ ॥ అద్యపూర్వోక్త ఏవం... తిథౌ ప్రా... తీ

పితుః ప్రతిసాం... పిండప్రదానే పితృపితామహప్రపితామహాన్ గోత్రాన్, శర్మణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాన్

మాతుః ప్రతిసాం... పిండప్రదానే మాతృపితామహీ ప్రపితామహీః- గోత్రాః, దాయీః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

సవ్యమ్ । పురూరవ... వానుద్దిశ్య మయాకృతేనానేన

పితుః ప్రతిసాం వత్సరికమ్... శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండప్రదానేన పితృపితామహప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం శర్మణాం -వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతేషాం

మాతుః ప్రతిసాం... పిండప్రదానేన మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం- గోత్రాణాం-దాయీనాం-వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం-ఏతాసాం

మమతృప్తాః పిండాః గయాపిండసదృశా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ గయాపిండసదృశా భవంతు॥ పిండానుద్వాసయిష్యే॥ ఉద్వాసయ॥

(సన్న్యాస) అయోధ్యామథురా మాయా కాశీ కాంచీ హ్యవంతికా। పురీ ద్వారవతీచైవ సప్తైతా మోక్షదాయకాః ॥ అహంకాశీం గమిష్యామి తత్రైవ నివసామ్యహమ్ । ఇతి బ్రువాణస్సగతో కాశీవాసఫలం లభేత్ ॥ శమీపత్రప్రమాణేన పిండం దద్యాద్గయాశిరే । ఉద్ధరేత్సప్త గోత్రాణాం కులమేకోత్తరం శతమ్ ॥ పిండస్థానేషు శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు । ఇతిజలం ప్రోక్ష్య ॥ స్వస్తిశోభనగం హవిః॥ స్వస్థానే హవిః॥

అథ ఔపాసనదేశం గచ్ఛతి॥ యదన్తరిక్షం పృథివీముత ద్యాం...మన్త్రేనసమ్॥ ఇత్యౌపాసనాగ్ని ముపతిష్ఠతే ॥ సకృదాచ్ఛిన్న మగ్నౌ ప్రహరేత్॥ అథ ఆశీర్మాంతం విశ్వేదేవస్థానే, పితృస్థానే (మాతృస్థానే) హస్తోదకందత్వా॥ దర్భాన్ దద్యాత్ ॥ దేవాః పితరః పితరో దేవాః॥ (మాతరః మాతరో దేవాః) దేవతాపితృ (మాతృ) ప్రసాదేన అస్మద్గోత్రం వర్ధతామ్ ॥ స్వస్తివర్ధతాం గోత్రమ్ ॥ విశ్వేదేవప్రసాదోఽస్తు

పితృపితామహ ప్రపితామహ ప్రసాదోఽస్తు	మాతృపితామహీ ప్రపితామహీ ప్రసాదోఽస్తు

దేవాశ్చపితరః స్వస్తీతి బ్రూత॥ బ్రూహి స్వస్తి॥ భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే॥ ఉచ్చాలయ॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదకమస్త్వితి బ్రూత ॥ అస్త్వక్షయ్యోదకమ్। ప్రా...తి॥

పితృపితామహ ప్రపితామహాః	మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్న మక్షయ్యోదక మస్త్వితి బ్రూత అస్త్వక్షయ్యోదకమ్ ॥ స్వధాం వాచయిష్యే ॥ స్వధాంచ వాచయిష్యే। వాచ్యతామ్॥ ఋచేత్వారుచేత్వా సమిత్స్రవంతి సరితో నధేనాః॥ అన్తర్హృదా మనసా పూయమానాః॥ ఘృతస్య ధారా అభిచాకశీమి। హిరణ్యయో వేతసో మధ్య ఆసామ్। తస్మిన్సుపర్ణో మధుకృ

త్కుల్లాయీభజనాన్నస్తేమధుద్దేవతాభ్యః తస్యానతైహారయస్య ప్రతీ
కేస్స్వధాందుహానాఅమృతస్యధారామ్ ఇతికూర్చగ్రంధిం విస్రస్య
ప్రా...తీ॥

పితృభ్యః పితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్య స్స్వధోచ్యతామ్ | మాతృభ్యః పితామహీభ్యః ప్రపితామహీభ్యస్స్వధోచ్యతామ్

అస్తుస్వధా। (భూమౌజలం సించేత్) సంపద్యంతామ్॥ సంపద్యంతామ్॥ ప్రీయంతాంవిశ్వే దేవాః ॥ పిత్ర్యాణాం (మాత్ర్యాణాం) వల్లభంయస్మాద్దర్భ్యం దోస్యశివస్యచ । రజతం పాహినస్తస్మాద్దుఃఖ సంసారసాగరాత్ ॥ ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధభుక్ దక్షిణాః పాంతు ॥ పాంతుదక్షిణాః ॥ వాజే వాజేవతవాజినో నోధనేషు విప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః । అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వం తృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః॥ ప్రాచీనావీతీ॥ ఉత్తిష్ఠతపితరః అనుఉత్తిష్ఠంతునవ్యేనవిశ్వేదేవా ॥ ప్రదక్షిణమ్ ॥ ఆమావాజస్య ప్రసవో జగమ్యాదేమేద్యావా పృథివీవిశ్వేశంభూ। ఆమాగంతాం పితరామాతరాచామాసోమోఅమృతత్వాయగమ్యాత్॥

ఏవంకర్తావదేత్	ఏవంబ్రాహ్మణావదేయుః
దాతారోనోఽభివర్ధంతాం	దాతారోవోఽభివర్ధంతాం
వేదాస్సంతతిరేవనః ।	వేదాస్సంతతిరేవవః ।
శ్రద్ధాచనోమావ్యగమత్	శ్రద్ధాచవోమావ్యగమత్
బహుదేయంచనోఽస్తు॥	బహుదేయంచవోఽస్తు
అన్నంచనోబహుభవేత్	అన్నంచవోబహుభవేత్
అతిథీగ్శ్చలభేమహి॥	అతిథీగ్శ్చలభధ్వమ్
యాచితారశ్చనస్సంతు	యాచితారశ్చవస్సంతు
మాచయాచిష్మకంచన॥	మాచయాచిష్వంకంచన॥

స్వస్త్యైప్రతా ఆశిషస్సంతు । సంత్వాశిషః । పవిత్రంవిసృజ్య । అన్నశేషః కిం క్రియతామ్। ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్॥ స్వాదుషగ్ంసదః పితరోవయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతో గభీరాః। చిత్రసేనాఇషు బలా అమృధ్రాస్సతోవీరాఉరవోవ్రాతసాహాః॥ బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాసశ్శివే నోద్యావాపృథివీ అనేహసా।పూషాన్నఃపాతు దురితాదృతావృధోరక్షా మాకిర్నోఅఘశగ్ంస ఈశత॥ (ఆశీర్వాదః ఇహైవస్తంమావియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। క్రీడంతు పుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానాస్స్వేగృహే।సర్వస్యాప్త్యైసర్వస్యజిత్యై సర్వమేవతేనాప్నోతి సర్వంజయతి॥ శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియేప్రతితిష్ఠతి॥ ఆయుఃప్రజాంధనంవిద్యాంస్వర్గంమోక్షంసుఖానిచ। ప్రయచ్ఛంతుతథా రాజ్యంప్రీత్యానృణాంపితామహాః॥ ప్రార్థనా॥ అద్యమేసఫలంజన్మభవత్పాదాభివందనాత్ । అద్యమేవశంజాస్సర్వేయుష్మాకానుగ్రహాద్దివమ్॥ పత్రిశాకాదిదానేనక్లేశితాయూయమీదృశాః। తత్క్లేశజాతంచిత్తేషువిస్మృత్యక్షంతుమర్హథ। సర్వంక్షమ॥ సర్వంసంపూర్ణమ్ । ప్రా...తి పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న(శ్రాద్ధం మయాచరితంయథోక్తమస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు॥యథోక్తమస్తు। ఆసీమాంతమనువ్రజేత్॥ అనువ్రజ॥శయానశ్చిత్రఆభువద్దూతీసదావృధస్సఖా శయాశచిష్ఠయావృతా। వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయనమశ్శ్రేష్ఠాయ నమోరుద్రాయనమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమోబలవికరణాయ నమోబలాయ నమోబలప్రమథనాయనమస్సర్వభూతదమ

వాయనమో మనోన్మనాయ నమః । అష్టావష్టా పన్యేష్టు ధిష్ణియే
షూపదధా త్యష్టాశఫాః పశవః పశూనేవావరుంధే షణ్మార్జాలీయే
షడ్వా ఋతవ ఋతవః ఖలు వై దేవాః పితర ఋతూనేవ దేవాన్
పితౄన్ ప్రీణాతి॥ వంశాభివృద్ధిరస్తు॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు॥ అస్యగృహే శ్రీ
మహాలక్ష్మ్యాస్స్థైర్యసిద్ధిరస్తు॥ పరేద్యుః తిలతర్పణం కుర్యాత్ ॥ కేచిత్
శ్రాద్ధాంగతర్పణం సద్యస్స్థాలే కుర్వంతి । ఇత్యాబ్దికప్రయోగస్సమాప్తః॥

అథాన్నసూక్తమ్.

శాంతిః॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై
నమ ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే
బృహతే కరోమి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ సహ వై దేవానాఞ్చా
సురాణాఞ్చ యజ్ఞౌ ప్రతతావాస్తాం వయగ్ం స్వర్గం లోకమేష్యామో
వయమేష్యామ ఇతి తేఽసురా స్సన్నహ్య సహసైవాచరన్ బ్రహ్మ
చర్యేణ తపసైవ దేవాస్తేఽసురా అముహ్యగ్ం స్తేన ప్రాజానగ్ం స్తే పరా
భవగ్ం స్తేన స్వర్గం లోకమాయన్ప్రసృతేన వై యజ్ఞేన దేవా స్స్వర్గం
లోకమాయన్ పరిసృతే నాసురాన్పరాభావయన్ ॥ ప్రసృతో హ వై
యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞోఽప్రసృతోఽనుపవీతినో యత్కించ బ్రాహ్మణో
యజ్ఞోపవీత్యధీతే యజత ఏవ తత్తస్మాద్యజ్ఞోపవీత్యేవాధీయీత
యాజయేద్యజేత వా యజ్ఞస్య ప్రసృత్యా అజినం వాసో వా దక్షిణత
ఉపవీయ దక్షిణం బాహుముద్ధరతేఽవధత్తే సవ్యమితి యజ్ఞోపవీతమే

తద్దేవ విపరీతంప్రాచీనా ప్రీతగ్ంస్తుపీతయ్మానుషమ్ ౧ రక్షాగ్ంసిహ
వాపుగోనువాకే తత్రపోగ్రమతిష్ఠన్తతాన్ప్రజాపతిర్వరేణోపామన్త్రి
యత తానివరమ వృణీతా దిత్యోనో యోద్ధాఇతితాన్ప్రజాపతిరబ్ర
వీద్యోధయధ్వ మితితస్మాదుత్తిష్ఠన్తగ్ం హవాతాని రక్షాగ్ంస్యాది
త్యం యోధయన్తి యావదస్త మన్వగాత్తానిహవా ఏతానిరక్షాగ్ంసి
గాయత్రియాభి మన్త్రితేనామ్భసా శామ్యన్తి తదుహవా ఏతేబ్ర
హ్మవాదినః పూర్వాభిముఖాస్సన్ధ్యాయాంగాయత్రియాభిమన్త్రితాఆప
ఊర్ధ్వం విక్షిపన్తితా ఏతా ఆపోవజ్రీభూత్వాతానిరక్షాగ్ంసి మన్దే
హారుణే ద్వీపే ప్రక్షిపన్తియత్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమన్తితేన పాప్మా
నమవ ధూన్వన్త్యుద్యన్తమస్తం యాన్త మాదిత్య మభిధ్యాయ
న్కుర్వన్బ్రాహ్మణో విద్వాన్త్సకలం భద్రమశ్నుతేఽసావాదిత్యో
బ్రహ్మేతి బ్రహ్మైవ సన్బ్రహ్మాప్యేతియఏవం వేద॥ ౨ అహమస్మిప్రథమ
జా ఋతస్య। పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్య నాభిః। యోమాదదాతిస
ఇదేవమావాః। అహమన్న మన్న మదన్త మద్మి। పూర్వమగ్నేరపి
దహత్యన్నమ్। యత్తౌ మహిమాతే అహముత్తరేషు। వ్యాత్తమస్యపశ
వస్సుజమ్భమ్। పశ్యన్తిధీరాః ప్రచరన్తిపాకాః। జహామ్యన్యంనజహా
మ్యన్యమ్। అహ మన్నం వశమిచ్చరామి॥3॥ సమానమర్థం పర్యేమి
భుఞ్జత్। కోమామన్న మ్మనుష్యోదయేత। పరాకేఅన్నంనిహిత

న్లోకప్రతత్ । విశ్వైర్దేవైః పితృభిర్గుప్తమన్నమ్ । యదద్యతే లుప్యతే
యత్పరోప్యతే । శతతమీసాతనూర్మే బభూవ । మహాన్తౌచరూస
కృద్దుగ్ధేన పప్రౌ । దివఞ్చపృశ్ఞిఞ్చపృథివీఞ్చ సాకమ్। తత్సంపిబన్తో
నమినన్తి వేధసః। నైతద్భూయో భవతి నోకనీయః ॥ అన్నంప్రాణ
మన్నమపానమాహుః । అన్నంమృత్యుంతముజీవాతుమాహుః।
అన్నం బ్రహ్మాణో జరసం వదన్తి । అన్నమాహుః ప్రజననం ప్రజా
నామ్। మోఘమన్నంవిన్దతే అప్రచేతాః । సత్యంబ్రవీమి వధఇత్స
తస్య । నార్యమణం పుష్యతి నోసఖాయమ్ । కేవలాఘో భవతి
కేవలాదీ । అహం మేఘస్తనయన్వర్షన్నస్మి । మామదన్త్యహ
మద్మ్యన్యాన్। అహగ్ంసదమృతోభవామి। మదాదిత్యా అధిసర్వే
తపన్తి । కిగ్గ్స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్గ్ స్విదాసీద్బృహద్వయః । కిగ్గ్
స్విదాసీత్పిశఙ్గిలా కిగ్గ్ స్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వ చిత్తి
రశ్వ ఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రి రాసీత్పిశఙ్గిలావిరాసీ త్పిలిప్పిలా ।
కస్స్విదేకాకీ చరతి కఉస్విజ్జాయతే పునః । కిగ్గ్స్విద్ధిమస్య భేషజ కిగ్గ్
స్విదావపనమ్మహత్ । సూర్యఏకాకీచరతి చన్ద్రమాజాయతే పునః
అగ్నిర్హిమస్య భేషజమ్। భూమిరావపనమ్మహత్। పృచ్ఛామిత్వాపర
మన్తమ్పృథివ్యాః । పృచ్ఛామిత్వా భువనస్యనాభిమ్ । పృచ్ఛామి
త్వావృష్ణో అశ్వస్య రేతః పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమ।
వేదిమాహుః పరమన్తమ్పృథివ్యాయజ్ఞమాహుర్భువనస్య నాభిమ్।

సోమమాహుర్వృష్ణో అశ్వస్య రేతో బ్రహ్మైవ వాచః పరమం వ్యోమ
ఇతి చతుర్థో ఽనువాకః ॥ తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన వ్యృధ్యతే
యో ఽశ్వమేధేన యజతే। హోతా చ బ్రహ్మా చ బ్రహ్మోద్యం వద-
తః। తేజసా చైవైనం బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః। దక్షిణతో
బ్రహ్మా భవతి। దక్షిణత ఆయతనో వై బ్రహ్మా। బార్హస్పత్యో వై
బ్రహ్మా। బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య దక్షిణతో దధాతి। తస్మాద్దక్షిణో ఽర్ధో
బ్రహ్మవర్చసితరః। ఉత్తరతో హోతా భవతి। ఉత్తరత ఆయతనో
వై హోతా। ఆగ్నేయో వై హోతా। తేజో వా అగ్నిః। తేజ ఏ-
వాస్యోత్తరతో దధాతి। తస్మాదుత్తరో ఽర్ధస్తేజస్వితరః। యూపమభితో
వదతః। యజమానదేవత్యో వై యూపః। యజమానమేవ తేజసా చ
బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః। కిగ్గ్ స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిరిత్యాహ।
ద్యౌర్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః। దివమేవ వృష్టిమవరుంధే। కిగ్గ్ స్వి-
దాసీద్బృహద్వయ ఇత్యాహ। అశ్వో వై బృహద్వయః। అశ్వమే-
వావరుంధే। కిగ్గ్ స్విదాసీత్పిశంగిలేత్యాహ। రాత్రిర్వై పిశంగిలా।
రాత్రిమేవావరుంధే। కిగ్గ్ స్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ। శ్రీర్వై
పిలిప్పిలా। అన్నాద్యమేవావరుంధే। కః స్విదేకాకీ చరతీత్యాహ। అ-
సౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి। తేజ ఏవావరుంధే। క ఉ స్విజ్జాయతే పున-
రిత్యాహ। చంద్రమా వై జాయతే పునః। ఆయురేవావరుంధే। కిగ్గ్
స్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ। అగ్నిర్వై హిమస్య భేషజమ్। బ్రహ్మ-

వర్చస మేవావరున్ద్ధే॥ కిగ్ం స్విదావపన మ్మహదిత్యాహ। అయం వై
లోక ఆవపనమ్మహత్। అస్మిన్నేవలోకే ప్రతితిష్ఠతి॥ పృచ్ఛామిత్వా
పర మన్తం పృథివ్యా ఇత్యాహ। వేదిర్వై పరోఽన్తః పృథివ్యాః।
వేది మేవావరున్ద్ధే। పృచ్ఛామిత్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ। య
జ్ఞో వై భువనస్య నాభిః। యజ్ఞమేవావరున్ద్ధే। పృచ్ఛామి త్వావృష్ణో
అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ। సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేతః। సోమపీథ
మేవావరున్ద్ధే॥ పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ। బ్రహ్మవై
వాచః పరమంవ్యోమ।బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ద్ధే॥ఆబ్రహ్మన్బ్రాహ్మ
ణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామాస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో
మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వోఢాఽనడ్వానాశుస్సప్తిః పురంధి
ర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాస్సభేయో యువాస్య యజమానస్య వీరో జా
యతాం నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యో న ఓషధయః
పచ్యన్తాం యోగక్షేమో నః కల్పతామ్॥ ఆబ్రహ్మన్ బ్రాహ్మణో బ్రహ్మ
వర్చసీ జాయతా మిత్యాహ। బ్రాహ్మణ ఏవ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి। త
స్మాత్పురా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్యజాయత॥ అస్మిన్ రాష్ట్రే రాజ
న్య ఇషవ్య శ్శూరో మహారథో జాయతా మిత్యాహ। రాజన్య ఏవ
శౌర్యం మహిమానం దధాతి। తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో
మహారథో జాయత। దోగ్ధ్రీ ధేను రిత్యాహ। ధేన్వామేవ పయో ద
ధాతి। తస్మాత్పురా దోగ్ధ్రీ ధేను రజాయత॥ వోఢాఽనడ్వానిత్యాహ।

అనడుహ్యేవవీర్యందధాతి । తస్మాత్పురా వోఢానడ్వాన్జాయత ॥
ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ । అశ్వ ఏవజవం దధాతి । తస్మాత్పురాఽఽశుర
శ్వోఽజాయత॥ పురంధిర్యోషేత్యాహ। యోషిత్యేవరూపం దధాతి।
తస్మాత్స్త్రీయువతిః ప్రియాభావుకా । జిష్ణూరథేష్ఠా ఇత్యాహ । ఆహ
వైతత్రజిష్ణూ రథేష్ఠా జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । స
భేయోయువేత్యాహ । యో వై పూర్వవయసీ । స సభేయో యువా ।
తస్మాద్యువా పుమాన్ప్రియో భావుకః॥ ఆస్య యజమానస్య వీరో జా
యతామిత్యాహ । ఆహ వైతత్ర యజమానస్య వీరో జాయతే । య
త్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షత్విత్యా
హ। నికామే నికామే హ వై తత్ర పర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతేన యజ్ఞే
న యజన్తే॥ ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యన్తామిత్యాహ । ఫలిన్యో హ
వైతత్రౌషధయః పచ్యన్తే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ యోగక్షే
మో నః కల్పతామిత్యాహ । కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో యోగక్షే
మః । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే ।
యాః కాశ్చ పృథివీగ్ం శ్రితాః । అథో అన్నేనైవ జీవన్తి । అథైనదపి
యన్త్యన్తతః । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధ
ముచ్యతే । సర్వం వై తేఽన్నమాప్నువన్తి । యేఽన్నం బ్రహ్మోపాస
తే । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే ।
అన్నాద్భూతాని జాయన్తే । జాతాన్యన్నేన వర్ధన్తే । అద్యతేఽత్తి చ

భూతాని । తస్మాదన్నం తదుచ్యత ఇతి । తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమ యాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా ప్రాణమయః । తేనైష పూర్ణః । సవా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుష విధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః। తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః । వ్యానో దక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః। ఆకాశ ఆత్మా । పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేష శ్లోకో భవతి॥ సహనావవతు...ఓం శాంతిశ్శాంతిః । ఇత్యన్నసూక్తం సమాప్తమ్. చ॥ ల॥

వట్పవిత్రధారణ విషయః.

శ్లో॥ సంకల్ప పూర్వం యేదర్భాః పాదశౌచే విసర్జయేత్ । పాద శౌచేతు యేదర్భా విష్టరాం తేవిసర్జయేత్ ॥ విష్టరాం తేతు యేదర్భా వికిరాం తేవిసర్జయేత్ । వికిరాం తేతు యేదర్భా వీరంధ తేవిసర్జయేత్ ॥ వీరంధ తేతు యేదర్భా ఆసీమాం తేవిసర్జయేత్ । ఆసీమాం తేతు యేదర్భాః పరేహాని విసర్జయేత్ ॥ ఇతి శ్రాద్ధే షట్పవిత్ర ధారణం కేషాంచిన్మతమ్ ॥

ఇతి షట్పవిత్ర విషయ స్సమాప్తః.

విశ్వే దేవ నిర్ణయః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ । నాందీ ముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ । పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ । హేమశ్రాద్ధే ధురుచీ తీర్థే ధురివిలోచనౌ। ఏకోద్దిష్టే రుద్రస జ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయ స్సమాప్తః.

మహాలయ ప్రకరణమ్.

పిత్రాదీనాం పశ్చిమే భాగే మాతృపిండం యథాక్రమమ్। మహామహాశ్చ తత్పూర్వం ఆత్మపత్న్యస్తదుత్తరమ్। సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతామహశ్చ మధ్యమే । మాతామహ మహీమధ్యే మాతులా స్వసాభార్యకాః। దుహిత్రాదితతోఽన్యేషాం శేషం దక్షిణతో విధిః॥

పుంపిండానామతః స్త్రీణాంతత్పుత్రం సముపస్థితమ్। అంగుష్ఠపరిమా
ణాతు గోత్రమన్యం నసంస్పృశేత । నిరాశాః పితరోయాంతి విప
రీతేభవేద్యది॥ ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌపితృపితామహప్రపితామహా
నాం...గోత్రాణాంశర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం।మాతృపితా
మహీప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం...పదాయీనాం వసు...ణాం।
సపత్నీమాతుః గోత్రాయాఃదాయ్యాః రూపాయాః। మాతామహ
మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం
వసురు...పాణాం। మాతామహీ మాతుఃపితామహీ మాతుఃప్రపితా
మహీనాం గోత్రాణాం...పదాయినాం... పాణాం। ఆత్మపత్న్యాః
గోత్రాయాః...పదాయ్యాః॥ వసురూపాయాః।సుతస్య...గోత్రస్య...
శర్మణఃవసురూపస్య।భ్రాతుః...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య।పితృ
వ్యస్య...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య। మాతులస్య గోత్రస్యశర్మ
ణఃవసురూపస్య। దుహితుః...గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపా
యాః। ఆత్మభగిన్యాఃగోత్రాయాః...పాయాః। దౌహిత్రస్య గోత్రస్య
శర్మణఃవసురూపస్య। భాగినేయకస్య గోత్రస్యశర్మణః వసురూపస్య।
పితృష్వసుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః। మాతృష్వ
సుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః। జామాతుఃగోత్ర
స్య శర్మణః వసురూపస్య। భావుకస్య గోత్రస్య...స్యాః స్నుషాయాః
గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః। శ్వశురస్య గోత్రస్య
శర్మణః వసురూపస్య। శ్వశ్రాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూ
పాయాః। స్యాలకస్య గోత్రస్య శర్మణఃవసురూపస్య। స్వామినః।
గురోః। రిక్థినః।ధురివిలోచనసంజ్ఞికానాంవిశ్వేషాందేవానాంచకన్యా
గతే సవితరి ఆషాఢ్యాదిపంచమాపరపక్షే కర్తవ్య సకృన్మహాలయా
ఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హవిషా సదైవ మద్య కరిష్యే ఇతిసంకల్ప
విశేషః॥అత్రమాసశ్రాద్ధవత్ కేచిత్కుర్వంతి॥తీర్థశ్రాద్ధాదీసర్వమప్యే
వమేవ।సపిండీకరణానుమాసికో నాబ్దికసంవత్సరవిమోకప్రతిసాంవత్స

రికాఖ్యాని పిండత్రయయుక్తాని పిండపితృయజ్ఞ ప్రకృతికాని। ఇతరాణిసర్వాణ్యపి శ్రాద్ధాని పిండషట్కయుక్తాని।

హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

ఏవం...పుణ్యతిథౌ పితుఃపితృాణా మక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధంకరిష్యే। కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। సమస్త...ప్రీణాతి। పితుః పితృాణాం అక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం హిరణ్యశ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి...స్తు। కాలశ్చ ముఖ్యకాలోఽస్తు...శివః। ఓంభూః...పుణ్యతిథౌ ప్రా...తీ - పితుః పితృాణాం...ర్థం పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాంశర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం గో...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహానాం గో...ణాం సపత్నీకానాం ధనురుచిసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాంచమకరసంక్రమణాది శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధంహిరణ్యద్రవ్యేణ సంకల్పవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సద్దైవ మద్యకరిష్యే। ధనురుచిసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే...క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తుకరణీయః। పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...ణాం సపత్నీకానాం స్థానే...కరణీయః। మాతామహమాతుఃపితామహ... ణాంసపత్నీకానాంస్థానే...కరణీయః। అక్రోధనై...తాభ్యాంచైవ నమస్కృత్యతతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్। ఆచమ్య ఏవం...తిథౌపితుః పితృాణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం మకరసంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధే యుష్మదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే। కురుష్వ। అపహతా...పితరోహవేషు।పితృస్థానేమాతామహస్థానే తూష్ణీంమండలత్రయం కృత్వా। సవ్యమ్।విశ్వేదేవస్థానే యవోదకేనాప్రోక్ష్య చతురశ్రమండలం కృత్వాతతఃహిరణ్యద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య। ఓంభూర్భువస్సువః...శ్రాద్ధయోగ్యాభవం

ప్రీతిభవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా... ప్రవర్తయే ప్రవర్తయ॥ ధనురుచిసం...నామిదమాసనమ్॥ సుఖాసనమ్ ॥ విశ్వేదేవార్థేవేక్షణః క్రియతామ్॥ ఓంతథా ప్రాప్నోతు భవాన్ । ప్రాప్నవాని ॥ గంధద్వారాం...శ్రియమ్॥ధనరు...వాః । అయింవోగంధాః॥ సుగంధాః । ఆయనే...మే పుష్పార్థాఇమే అక్షతాః॥ సుపుష్పాణి॥ ధూరసి...ర్వామః ॥ ధనురు...వాః । అయంవోధూపః । సుధూపః ఉద్దీప్య...దిశోదిశ॥ ధను...వాః । అయంవోజ్యోతిః సుజ్యోతిః ।యువాసు...తః॥ అంతః...నమమ । సువాసః । తదభావే సాక్షతాఇమే కుశాఃసుకుశాః । అర్చనం సం...రస్తు॥ భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనంకరిష్యే ॥ పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...సపత్నీకానామిదమాసనమ్॥ సుఖాసనమ్॥ పితృపితా...ణాం సపత్నీకానాం సంక్రమణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్య శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం ఓంతథా । ప్రాప్నువంతు...ప్రాప్నవాని॥ తతఃపూర్వోక్తప్రకారేణగంధాదిసర్వంకుర్యాత్ ॥ తతః మాతామహాద్యర్చనం కరిష్యే ॥ మాతామహమాతుః...

ణాంసపత్నీకానా మిద మాసనమ్ ॥ సుఖాసనమ్॥ సంక్రమణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతామ్ । ఓంతథాసర్వంపూర్వవత్కుర్యాత్ ॥ యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాద్యర్చనం కరిష్యే । ఏతస్థానేషుహిరణ్యంనిధాయ । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీ...స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణోహిరణ్యంరక్షస్వ । ధనురు...వా ఇదం వోహిరణ్యంహవ్యంధను...వా దేవతాఇదంవోహిరణ్యం హవ్యం బ్రాహ్మణస్స్వాహా...చ్ఛాయేయం ధను...భ్యః ఇదంహిరణ్యం హవ్యం తత్సత్ । స్వాహానమమ । గయాయాం...దత్తమస్తు ॥ యేదేవా... జుషధ్వమ్॥ ప్రాచీనావీతీ। దేవసవితః ప్రసువ।పృథివీ తే.. స్వధా।శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ।పితృపితా...సపత్నీకాః ఇదంవోహిరణ్యం పితృపితా...సపత్నీకా యాహా దేవా దేవతాఇదం హిరణ్యంకవ్యం బ్రాహ్మణ...హిరణ్యం కవ్యం తత్సత్ । స్వధా...దత్తమస్తు॥ యేచేహా...సుకృతంజుషస్వ । దేవసవితః

ప్రసువ। పృథివీతే...సురే। మాతామహ మాతుః ...త్నికాఇదం హిరణ్యాంకవ్యం మాతామ ...కారూపాదేవా దేవ తేదం హిరణ్యాం కవ్యం బ్రా...దత్తమస్తు। యేచేహా...జుషస్వ॥ దశగాయత్రీ మంత్ర జపంకుర్యాత్॥ సప్తవ్యాధా...సతతం పితృముక్తిహేతూన్॥ గయ గయ। ఏవం...పుణ్యతిథౌపితుః పిత్రాణాం అక్షయ...ర్థం సంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేపితృ...రూపాన్ సపత్నీకాన్। మాతా మహ...రూపాన్సపత్నీకాన్। ధనురుచి.....దేవా నుద్దిశ్యమయా క్రియమాణహిరణ్యశ్రాద్ధేన-పితృపితా...సపత్నీకానాంమాతామహ ...సపత్నీకానాంఏతేషాం ఏతానాంగయహిరణ్యశ్రాద్ధేనైవఅక్షయా తృప్తిర్భూత్వాపునరావృత్తింహిత శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నిత్యనివాసిద్ధి ...బుద్ధివంతు।పునరా...రస్తు॥సర్వంసగు...తత్సర్వబ్రహ్మార్పణమస్తు॥హి రణ్యం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ ఇతి హిరణ్యశ్రాద్ధం సమాప్తమ్.

సంకల్పశ్రాద్ధమ్.

శ్లో॥ ఆవాహనార్ఘ్యదానేచ అగ్నౌకరణమేవచ। పిండస్వధాని నయనేసంకల్పే పంచవర్జయేత్॥ అంగానిపితృయజ్ఞస్య యదాకర్తుం నశక్నుయాత్। సంకల్పశ్రాద్ధ మేవాసౌకుర్యాదర్ఘ్యాది వర్జితమితి॥ అత్యక్తాగ్నేస్తుపి ద్రోక్తిస్తస్మాత్సంకల్ప్య భోజయేత్ ॥ సంకల్పంతు యదాకుర్యాన్నకుర్యాత్పాత్రపూరణమ్। నావాహనాగ్నౌ కరణే పిండాంశ్చైవ నదాపయేదితి। ఉచ్ఛిష్టపిండోపి నదాతవ్యః॥ సంక ల్పంతు యదాశ్రాద్ధంనకుర్యాత్పాత్రిపూరణమ్। వికిరశ్చనదాతవ్య ఇతి స్మృత్యంతరాత్ ॥ ఇతిసంకల్పశ్రాద్ధం సమాప్తం.

[illegible]

పురుషాణాంసర్వ ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః

ఆదౌ క్షౌరంకృత్వా స్నాత్వాచమ్య గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకుర్యాత్। అత్రః సంకల్పః మమ సమస్త పాప క్షయార్థం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః ... కరిష్యే॥

దశద్వాదశవిప్రాణాం పరిషద ముపేత్య స్నాత్వాఽఽచమ్య ప్రాణానాయమ్యైవం...ప్రీత్యర్థం అముక గోత్రస్య అముకనామధేయస్య మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవన కౌమారవృద్ధత్వేషుజాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసుమనోవాక్కాయేంద్రియ వ్యాపారైః రహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ మయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాదిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణా మవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాంరహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంమహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాంమహాపాతకసమ రూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణామవకీర్ణకానాంఅజ్ఞానతస్సకృత్కృతానామజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాంజ్ఞానతోఽభ్యస్తానా మజ్ఞానతో జ్ఞానత శ్చాత్యంతాభ్యస్తానా జ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తానా మజ్ఞానతో జ్ఞాన తశ్చచిరకాలభ్యస్తానాంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తంపరిషదుపస్థానపూర్వకం. శక్త్యప్రత్యామ్నాయరూపేణాచరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। స్వశాఖయాసంకల్ప పురస్సరంస్మార్తకాస్నానంవిధాయ। సంకల్పపురస్సరంపరిషదుపస్థానంకుర్యాత్॥శ్లో॥ నివేదయితుకామోహం పాపంపరిషది స్వకమ్। స్నానం శరీరశుద్ధ్యర్థంకరిష్యఇతికీర్తయేత్ ॥ కర్తాదః ప్రాగుపస్థానాత్పశ్చాత్త్వాయంతనే

షిణా। సంకల్పత్రయమామ్నాత ప్రాయశ్చిత్తం చికీర్షతః॥ కేచన వ్రత
గ్రహణాత్పూర్వేద్యుస్స్నాయాహ్నే పరిషదుపస్థానం కార్యమితి వదం
తి। యజమానః ఆర్ద్రవాసాః పరిషదం త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య పరిషద్దక్షి
ణాం గృహీత్వా దండవత్ప్రణమ్య విజ్ఞాపయేత్॥ విజ్ఞాపనప్రకారః। అ
శేషే హే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయా సమర్పితామి
మాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మాముద్ధర। అ
ముకగోత్రస్య నామధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ
పర్యంతం మయా కృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతి
రిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతా
తిదేశికరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాము
పపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం
జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం
మహాపాతకానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతకవ్రతాతిదేశిక
రూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాముపపాత
కానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానామజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం
అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తా
నామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరం
తరాభ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం
బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తముపదిశే
తి విజ్ఞాప్య పునః ప్రణమేత్। తతస్త్రీన్ పంచ వా విధాయకాన్ వృణు
యాత్। అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తే విధాయకం త్వామహం వృణే। తతోఽనువా
దకవరణమ్। అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తేఽనువాదకం త్వామహం వృణే। ఇత్యనువ
దంతం వృణుయాత్। విధాయకానువాదః హే విద్వాన్ అశేషే హే
పరిషదముకగోత్రస్య నామధేయస్య...జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యే
తత్క్షణపర్యంతం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం

షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం ఉత్తమ స్యాపనోదకం మధ్యమస్యద్వి
గుణితం అధమస్య త్రిగుణితం ఏవం నచ్చత్వారింశ దుత్తరద్విశతాధిక
త్రిసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మక ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం భ
వతి॥ ఇదం నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం యజమానస్యోపదిశేత్ ఏకం విపశ్చి
తం నియోజయేత్ । పరిషదపి విజ్ఞాపితానాం నిమిత్తానా మపనోద
కం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం అధికార సామర్థ్య భేదాత్ ॥ సాక్షాద్వా శక్త్యప్ర
త్యామ్నాయ రూపేణవా నిర్ణయే దథ నిర్ణీతం షడ్గుణితషడబ్ద
కృచ్ఛ్రరూపం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం సాక్షాద్వా శక్త్యప్రత్యామ్నాయ
మశీత్యధిక సహస్ర సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూ
త ధేనుదానాదికం వా ఽ స్యోపదిశేత్ ఏకం విపశ్చితం నియోజయేత్ ॥
అనువాదప్రకారః ॥ సోపి విశేషసంభావనాం సంప్రాప్య ॥ శ్లో॥ హ
స్తం ప్రసార్యోపదేష్టా ప్రాణాయామపురస్సరమ్ । ఉత్థాయానువదే
ద్దేవభాషయా పద్ధదీరితమ్ । ప్రాయశ్చిత్తం ప్రాఙ్ముఖస్సన్ త్రివా
రం చ పునః పునః । ప్రాయశ్చిత్తం బ్రాహ్మణస్య సాక్షాదుపదిశేద్బు
ధః । అంతరా బ్రాహ్మణం కృత్వా క్షత్రవిట్ఛూద్రజన్మనామ్ । ఇ
తి న్యాయే నానువదేత్ । అనువాదః । హే గోత్ర నామధేయ అశేషే

హే పరిషత్త్వదీయాం విజ్ఞాపనా మాకర్ణ్య త్వయా సమర్పితాం పరిషద్ద
క్షిణాం యథోక్తదక్షిణాం వ స్వీకృత్య త్వదుక్త నిమిత్తానాం సర్వే
షాం పాపానా మపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తమఖండ మేకం నిర్ణయా
స్మన్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం తవోపదిశేత విధాయకముఖేన మాం ప్రేషి
తవతీ । అహముపదిశామి । సావధాన స్సమాకర్ణయ ॥ హే
గోత్ర నామధేయ తవ జన్మాభ్యాస జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం
త్వయా కృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం
ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాదిదే
శిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానా ముప
పాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానా మపాత్రీకరణానాం జాతి

భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానామపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతో ఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతో ఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్ర రూపమశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం నిర్ణీతమ్ । ఏతదుత్తమాధికారిణః । మధ్యమస్యైతదేవద్విగుణితం షష్ట్యుత్తరశతాధికద్విసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకమ్। అధమస్యైతదేవత్రిగుణితం చత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం భవతి । ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తం త్వంసాక్షాచ్చర్యాయాం సమర్థశ్చేత్తథాకురు । అసమర్థో ఽహమితిబ్రూయా దశ మర్థశ్చేచ్ఛక్త్య ప్రత్యామ్నాయేనాచార ప్రత్యామ్నాయానాహ । ప్రాజాపత్యోపవాస ధేనుదానాయుత గాయత్రీమంత్రజపప్రాణాయామ శతద్వయ తిలహోమసహస్రసగ్ంహితామాత్ర వేదపారాయణ సముద్రగానదీస్నానద్వాదశ బ్రాహ్మణభోజనాదిః సమానప్రత్యామ్నా యుపరాణి । ఏతేషు చికీర్షావశాత్ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయరూపైర్మహానదీ మృత్తికాస్నానైః షడ్గుణితషడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ప్రాచోదీచ్యాం గసహితం సంపూర్ణం కురు । పూతో భవిష్యసి । మహానద్యాం ప్రసిద్ధదేవతా సన్నిధానే నైకం స్నానం షట్కృచ్ఛ్రఫలదమిత్యుక్తమ్ । మధ్యమస్య షష్ట్యుత్తర శతాధికద్విసహస్ర సంఖ్యాక

ప్రాజాపత్యకృఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూతాని మహానదీమృత్తికాస్నా
నానిభవంతి । అథమస్యచత్వారింశ దుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్ర
సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృఛ్రప్రత్యామ్నాయ భూతానిమహానదీమృ
త్తికాస్నానాని భవంతి । అనేనయజమానేన గోత్రేణ నామధేయేనా
స్మిన్షడ్గుణిత షడబ్దకృఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం అశీత్యధికసహ
స్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ భూతైస్స్నానవిద్య
నుష్ఠితతత్సంఖ్యాక మహానదీమృత్తికాస్నానైః ప్రాచ్యోదీచ్యాంగస
హితేనసంపూర్ణమనుష్ఠితేనతి । హేగోత్రనామధేయతవజన్మాభ్యాసా
జ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం అనేకకృతేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపా
తకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకాతిదిష్టరూ
పమహాపాతక ప్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమ
రూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్య స్సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణే
భ్యః అపాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్య కృ
తేభ్యో మహాపాతకేభ్యో మహాపాతకాతి దిష్టరూప మహాపాతక ప్ర
తాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యో మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్య
స్సంకలీకరణేభ్యో మలినీకరణేభ్యో ఽపాత్రకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరే
భ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతో ఽభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతః సకృత్కృతే
భ్యః జ్ఞానతో ఽభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యన్తాభ్యస్తేభ్యః అ
జ్ఞానతో జ్ఞానతస్సునిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చచిరకాలా
భ్యస్తేభ్యః బహుభ్యో బహువిధేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తో
భూయాః విముక్తోభూయాః ఇత్యుచ్చైర్వదేత్ । పరిషదుచ్చైస్తథాస్త్వి
త్యేకవాక్యేన నుపదేత్ । పరిషదంగంధాక్షతైరలంకృత్య తాంబూల
దక్షిణాదికందద్యాత్ । యజమానః ప్రాణానాయమ్య । మమజన్మా
భ్యాసాదిత్యాని సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం పరిషదుపదిష్ట ప్రా
యశ్చిత్తంచత్వారింశదుత్తరద్విజ తాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజా
పత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాచ్యోదీచ్యాంగసహితం పరిషదుపదిష్టప్రత్యా

ష్ణురూపేణాచరిష్యే। మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్త సాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదానం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వ రూపధరోదేవః ప్రీయతామనయాగవా॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువ నానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। అస్మైబ్రాహ్మణాయ విష్ణురూపాయ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం తామ్రపృష్ఠాంకాంస్య దోహాళాం వస్త్రాలంకార సంయుక్తాం పయ స్వినీమిమాంగాం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమేతి దత్వాతతోదశ దానానిదద్యాత్। ప్రాణానాయమ్య। తస్యతస్య ప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యాంగ వపనం కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య॥ శ్లో॥ మేరుమందరతు ల్యానిపాపానివివిధానిచ। కేశాన్యాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కేశా న్వపామ్యహమ్॥ జంఘోరువక్షఃకక్షాసులోమానిభుజయోఃక్రిమాత్। కు క్షిలోమవర్జంశ్మశ్రుకేశాంశ్చవాపయేత్। క్రమేణపాణిపాదస్య నఖా నిచనికృంతయేత్। కేశానాం వపనంనాస్తి నారీణాం వ్రతసత్రయోః। మహాదోషేషు సర్వేషుఛేదయే దంగుళద్వయమ్। పాదయోశ్చైవ పాణ్యోశ్చకుర్యాన్నఖనికృంతనమ్। వ్రతద్వైగుణ్యమాచరే త్కేశా న్రక్షతిచేద్వ్రతీ। తథాపిలోమవపనం కారయేన్నఖకృంతనమ్। అనేన క్రమేణవపనంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ రాజో వా రాజపుత్రోవా బ్రాహ్మణో వాబహుశ్రుతః। కేశానాం వపనంహిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం సమావ యేత్। కేశానాంరక్షణార్థాయ ద్విగుణంవ్రతమాచరేత్। ద్విగుణే వ్రతఆదిష్టేదక్షిణాద్విగుణాభవేత్।ఏతన్మహాపాతకవ్యతిరిక్తవిషయమ్॥

శ్లో॥ విద్వద్విప్రనృపస్త్రీణాం నేష్యతే కేశవాపనమ్। ఋతే మహాపాతకినో గోహంతుశ్చావకీర్ణినః। ఇతివచనాత్। సర్వప్రాయ శ్చిత్తాంతరమహాపాతకానాం ప్రకాశకృతగోహననదోషస్యావకీర్ణినో దోష స్యాపనోదకమ్। తతస్సర్వప్రాయశ్చిత్తస్థలే సర్వేషాం వపనం కర్తవ్యం। వపనం కృత్వాస్నాత్వా ప్రాణా నాయమ్య। ఏవం...ప్రీ

త్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావనం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ ఆయుర్బలం యశోవర్చః ప్రజాః పశువసూనిచ । బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచ మేధాంచ త్వన్నో దేహి వనస్పతే॥ ఇతిమంత్రేణదంతకాష్ఠమాదాయదంతధావనం కృత్వా స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగ దశవిధస్నానాని కరిష్యే॥ శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యైస్తతః పరమ్ । స్నాత్వా తదుక్తవిధినా చాఘమర్షణమాచరేత్ ॥ అగ్నిరస్మి జన్మనా జాతవేదా ఘృతంమే చక్షురమృతం మఆసన్ । అర్కస్త్రిధాతూరజసో విమానో ఽజస్రో ఘర్మోహవిరస్మి నామ । ఇతిభస్మస్నానమ్ । గంధద్వారామితి గోమయస్నానమ్ । స్యోనాపృథివీభవానృక్షరా నివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । ఇతిమృత్తికాస్నానమ్ । ఆపోహిష్ఠా మయో భువ ఇతి వారిణా స్నానమ్ । గాయత్ర్యా గోమూత్రమ్ । గంధద్వారామితి గోమయమ్ । ఆప్యాయస్వేతి క్షీరమ్ । దధిక్రావ్ణ్ణ ఇతి దధి । శుక్రమసీత్యాజ్యమ్ । దేవస్య త్వా సవితుః ...స్తాభ్యాంగ్ం సరస్వత్యై వాచో యంతుర్యంత్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామి । ఇతికుశోదకస్నానం హిరణ్యశృంగం వరుణంప్రపద్యే తీర్థంమేదేహి యాచితః । యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతమ్ తన్న ఇంద్రో వరుణో బృహస్పతిస్సవితా చ పునంతు పునః పునః । నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః ॥ యదపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానా ద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు । సోఽహమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్ । యశ్చాప్సు వరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః । ఇమం మే గంగే యమునే సరస

స్వతి శుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే
వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా। ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధాత్త
పసోఽధ్యజాయత। తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః।
సముద్రాదర్ణవా దధిసంవత్సరో అజాయత। అహోరాత్రాణివిదధ
ద్విశ్వస్యమిషతోవశీ। సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వమ
కల్పయత్। దివంచపృథివీంచాంతరిక్షమథోసువః। యత్పృథివ్యా
గ్ంరజస్స్వమాంతరిక్షేవిరోదసీ। ఇమాగ్ంస్తదాపోవరుణః పునాత్వఘ
మర్షణః। పునంతువసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏషభూ
తస్యమధ్యే భువనస్యగోప్తా। ఏషపుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యో
ర్హిరణ్మయమ్। ద్యావాపృథివ్యో ర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రితగ్ం సువః।
సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి। ఇత్యఘమర్షణస్నానమ్॥ ఏవంస్నాత్వాఽ
చమ్యపూతోఽహమస్మీత్యాత్మానంధ్యాయేత్। అథ। పంచగవ్య
విధిః। శ్లో॥ కృష్ణాయా ఆహరేన్మూత్రం రక్తాయా గోమయంతథా।
పీతాయాస్తుపయశ్చైవ శ్వేతాయా ఆహరేద్దధి। కపిలాయాస్తు ఘృతం
చేతిగవాంవర్ణాః ప్రకీర్తితాః। పలమేకంతు గోమూత్రం అంగుష్ఠా
ర్ధంతు గోమయమ్॥ క్షీరంసప్తపలం గ్రాహ్యం దధిచత్రిపలం
తథా। ఘృతమేకపలం గ్రాహ్యం పలమేకం కుశోదకమ్।
గోమూత్రంగోమయంక్షీరం దధిసర్పిః కుశోదకమ్। పంచగవ్యమితి
ప్రోక్తమృషిభి ర్గౌతమాదిభిః। గాయత్ర్యాగృహ్యతే మూత్రం గం
ధమంత్రేణ గోమయమ్। ఆప్యాయస్వేతి మంత్రేణ క్షీరం గ్రాహ్య
మనంతరమ్। దధిమంత్రేణసంగ్రాహ్యం దధిచాజ్యం తతః పరమ్।
శుక్రమసీతియజుషా దేవస్యత్వా కుశోదకమ్। అనేనవిధినా పంచగ
వ్యంతత్తామ్రపాత్రకే। మేళయిత్వా కుశాగ్రైస్తు త్రిరావృత్య విశు
ద్ధయేత్। ప్రాశయే త్స్వీషయే ద్వాతుస్నాపయే త్ప్రణవేనతు।
నారాయణేతి మంత్రేణస్త్రీణాం ప్రాశన మిష్యతే। ఇత్యేతదృషిణా
ప్రోక్తం భరద్వాజేనధీమతా॥ భస్మగోమయమృద్వారి పంచగవ్యా

నులేపనైః । ప్రాశనంపంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనమ్ । పలాప కర్షణంకార్యం బాహ్యశౌచప్రసిద్ధయే॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... తిథౌ పరిష దుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమం కరిష్యే।చతుష్పాత్ప్రయోగః।పూర్వోత్తరపరిషేచనేనభూస్స్వాహా। భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా ।భూర్భువస్సువస్స్వాహా।మంత్రోక్తదేవతాః। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం ..ప్రీత్యర్థంమమసమస్తపాపక్షయార్థం పరిషదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్త ప్రాచ్యాంగత్వేన పంచగవ్యహోమం కరిష్యే । ఇరావతీదంవిష్ణుః మానస్తోకేనశంపతీ।అగ్నయేచైవసోమాయ ఇంద్రాయస్వాహా అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా ॥ ప్రాశనం కరిష్యే

పంచగవ్యం ప్రాశ్య । ఆచమ్య। యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతి మామకే । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్ని రివేంధనమ్। ప్రాణానాయమ్య । ఏవ ...ప్రీత్యర్థం మయా ఆచర్యమాణ ప్రాయశ్చిత్త ప్రాచ్యాంగత్వేన దశవిధప్రాశనానికరిష్యే।అగ్నిరస్మీతిభస్మప్రాశనమ్ గంధద్వారామితి గోమయప్రాశనమ్। స్యోనాపృథివీతిమృత్ప్రాశనమ్। ఆపోహిష్ఠేతి వారిప్రాశనమ్। గాయత్ర్యా గోమూత్రమ్।గంధద్వారామితిగోమయమ్। ఆప్యాయస్వేతి క్షీరమ్ । దధిక్రావ్ణ ఇతి దధిప్రాశనమ్ । దేవస్య త్వేతి కుశోదకప్రాశనమ్। అథతృతీయ సంకల్పః।ఏవం ...పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పరిషదుపదిష్టప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా । ప్రాణానాయమ్య। పరిషదుపదిష్ట సర్వప్రాయశ్చిత్తస్యోదీచ్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమం కరిష్యే॥ చతుష్పాత్ప్రయోగః । పూర్వోత్తరపరిషేచనేన భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా సువస్స్వాహా । భూర్భువస్సువస్స్వాహా। మంత్రోక్తదేవతాః । మయా ఆచరిత ప్రాయశ్చిత్తస్యోదీచ్యాంగత్వేన దశదానానికరిష్యే॥ శ్లో॥ గవామంగేషు తిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ । యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। సర్వసస్యాశ్రయా భూమి ర్వరాహేణ సముద్ధృతా । అనంతపుణ్యఫలదా అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । తిలాః

పాపహారానిత్యం విష్ణోర్గృహ సముద్భవాః । పాపంహరంతు మేతిల్రప మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే । హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । కామధేనోస్స ముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్ । దేవానామాజ్య మాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ శీతవాతోష్ణసంత్రాణం లజ్జాయా రక్షణం పరమ్। దేవాలంకరణం వస్త్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ధన్యాకరో షిదాతార మిహాలోకేశరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ ఇక్షుకాండసముద్భూతో గుడోమధు విరాజితః । యస్మాత్తస్మా...ప్రయచ్ఛమే॥ పితృప్రీతికరంత్వం హిరాప్యచంద్రసముద్యతే। శ్రాద్ధాదానాదిహాచాముత్ర శ్రేయస్స్యాద్రజతంమమ ॥ రసానామగ్రతః శ్రేష్ఠం లవణ బలవర్ధనమ్ । యస్మాత్తస్మా...మే ॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యంలవణమిత్యాహు ర్దశదానానిపండితాః ॥ ఏవమేవసర్వత్రకృచ్ఛ్రాది ప్రాయశ్చిత్తేషు ప్రాచ్యోదీచ్యాంగకలాపః కర్తవ్యః.

అథ మృత్తికాస్నానమ్.

అథాతో మృత్తికాస్నానవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో బ్రహ్మచారిగృహస్థ వానప్రస్థ పరివ్రాజకానా మశ్వక్రాంతే సహస్ర పరమాదేవీతిభూమిం దూర్వామభిమంత్ర్య।అశ్వక్రాంతేరథక్రాంతేవిష్ణుక్రాంతే వసుంధరా । శిరసా ధారయిష్యామి రక్షస్వ మాంపదేపదే॥ సహస్ర పరమా దేవీశతమూలాశతాంకురా । సర్వగ్ంహరతుమేపాపందూర్వాదుస్స్వప్ననాశనీ॥ ఉద్ధృతాసీతి నదీతీరేలోష్టమాదాయ। ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేనశతబాహునా । కాండాత్కాండాదితి ద్వాభ్యాం దూర్వా మాదాయ । కాండాత్కాండా త్ప్రరోహంతీ పరుషః పరుషఃపరి । ఏవా నోదూర్వే ప్రతను సహస్రేణశతేనచ। యాశతేన ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి । తస్యాస్తే దేవీష్టకే విధేమ హవిషావయమ్। మృత్తికేహనమేపాపంయన్మయాదుష్కృతంకృతమ్।

మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభిమంత్రితా । మృత్తికే దేహిమే పుష్టిం త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ । మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మే నిర్ణుద మృత్తికే । తయా హతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమాంగతిమ్ ॥ యత ఇంద్ర స్వస్తిదా స్వస్తి న ఇంద్ర స్త్రాతారమింద్ర మా పాంత మత్యుః పరం మృత్యో ఇతి ప్రతిమంత్రం ప్రతిదిశం లోష్టముత్సృజ్య । యత ఇంద్ర భయామహే తతో నో అభయం కృధి । మఘవఞ్ఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో విమృధో జహి ॥ స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ । వృషేంద్రః పుర ఏతు నః స్వస్తిదా అభయంకరః । స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః । స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః । స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు । త్రాతారమింద్ర మవితారమింద్రగ్ం హవే హవే సుహవగ్ం శూరమింద్రమ్ ॥ హువే ను శక్రం పురుహూతమింద్రగ్ం స్వస్తి నో మఘవా ధాత్వింద్రః । ఆ పాంత మన్యుస్తృపల ప్రభర్మా ధునిశ్శిమీవాఞ్ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ । సోమో విశ్వాన్యతసా వనాని నార్వాగింద్రం ప్రతిమానాని దేభుః । పరం మృత్యో అనుపరేహి పంథామ్ యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్ । చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్ । గంధద్వారామితి లోష్టమాదాయ । గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్ । ఉదుత్యం జాతవేదస మిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా । ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహంతి కేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్ । శ్రీర్మే భజత్వలక్ష్మీర్మే నశ్యత్వితి శిరః ప్రదక్షిణీకృత్య । శ్రీర్మే భజతు । అలక్ష్మీర్మే నశ్యతు । సహస్రశీర్షేతి శిర ఆలిప్య । సహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రాక్ష స్సహస్రపాత్ । స భూమిం విశ్వతో వృత్వా అత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్ । విష్ణుముఖా ఇతి ముఖమ్ । విష్ణుముఖా వై దేవా శ్ఛందోభిరిమాన్ లోకాననప జయ్యమభ్యజయన్ । ఓజో గ్రీవాభిరితి గ్రీవామ్ । ఓజో గ్రీవాభిర్నిరృతి । మస్తభిరింద్రగ్ం స్వపసావ హేన రుద్రస్య విచలస్కం

ధో౽హోరాత్రయోర్ద్వితీయోర్ధమాసానాం తృతీయోమాసాచతు
ర్థఋతూనాంపంచమస్సంవత్సరస్యాష్టమః। మహాగ్ ఇంద్రోవజ్రబాహు
రితిబాహూ। మహాగ్ంఇంద్రోవజ్రబాహుష్షోడశీశర్మయచ్ఛతు। స్వస్తి
నోమఘవాకరోతుహంతుపాప్మానంయో౽స్మాంద్వేష్టి। సోమానగ్గ్
స్వరణమితికక్షౌ। సోమానగ్గ్ స్వరణంకృణుహిబ్రహ్మణస్పతే। కక్షీవంతం
యఔశిజమ్। శరీరంయజ్ఞశమలమితిశరీరమ్। శరీరంయజ్ఞశమలంకుసీదం
తస్మిన్త్సీదతుయో౽స్మాంద్వేష్టి। నాభిర్మేచిత్రమితినాభిమ్। నాభిర్మే
చిత్తంమవిజ్ఞానమ్పాయుర్మే౽పచితిర్భసత్। ఆపాంతమన్యురితికటిమ్।
ఆపాంతమన్యుస్తృపలప్రభర్మాధుని శ్శిమీవాఞ్ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ।
సోమోవిశ్వాన్యతసావనానినార్వాగింద్రంప్రతిమానానిదేభుః। విష్ణో
రరాటమసివిష్ణోఃపృష్ఠమసివిష్ణోశ్శ్నప్త్రేస్థోవిష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువ
మసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా। వరుణస్య స్కంభనమ
సీతిమేఢ్రమ్। వరుణస్య స్కంభనమసి వరుణస్య స్కంభ
సర్జనమస్యున్ముక్తో వరుణస్యపాశః। ఆనందనందావిత్యండౌ। ఆనంద
నందావాండౌమే। భగస్సౌభాగ్యంపసః। ఊర్వోరోజ ఇత్యూరూ।
ఊర్వోరోజో౽రిష్టా విశ్వాన్యంగానితనూః। తనువా మే సహనమస్తే
అస్తుమామాహిగ్ంసీః। ఊరూఅరత్నీజానునీతిజానునీ ఊరూఅరత్నీ
జానునీ। విశోమేంగానిసర్వతః। జంఘాభ్యామితిజంఘే। జంఘాభ్యాం
పద్భ్యాంధర్మో౽స్మి। విశిరాజాప్రతిష్ఠితః। చరణం పవిత్రమితి
చరణే। చరణంపవిత్రంవితతంపురాణమ్ యేనపూతస్తరతి దుష్కృ
తాని। తేనపవిత్రేణశుద్ధేన పూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ। ఇ
దంవిష్ణుస్త్రీణిపదేతి ద్వాభ్యాంపాదౌ। ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా
నిదధేపదమ్। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే। త్రీణిపదావిచక్రమేవిష్ణు
ర్గోపాఅదాభ్యః। ధర్మాణిధారయన్। సజోషాఇంద్రేతి శేషందూ
ర్వాసహితంలోష్టగ్ంశిరసినిధాయ। సజోషాఇంద్రసగణోమరుద్భిస్సో
మంపిబవృత్రహాఞ్ఛూరవిద్వాన్। జహిశత్రూగ్ంరపమృధోనుద

స్వాధాభయంకృణుహి విశ్వతోనః ॥ హిరణ్యశృంగమితి తీర్థం గత్వా । హిరణ్యశృంగంవరుణంప్రపద్యే తీర్థమ్మేదేహి యాచితః । యన్మయా భుక్తమసాధూనాంపాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మేమనసా వాచాకర్మణా వాదుష్కృతం కృతమ్ । తన్న ఇంద్రోవరుణోబృహస్పతిస్సవితాచపునంతుపునఃపునః । సుమిత్రానఆపఇత్యాత్మానమభిషించేత్ । సుమిత్రానఆపఓషధయ స్సంతు । ఉదకాంజలిమాదాయ లోష్టదేశేనినీయ । దుర్మిత్రా స్తస్మైసంత్వితిప్రథమమ్ । యోఽస్మాన్ ద్వేష్టీతిద్వితీయమ్ । యంచవయం ద్విష్మఇతితృతీయమ్ । దుర్మిత్రాస్తస్మైభూయాసుర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి । యంచవయంద్విష్మః । ఆపోహిష్ఠేతితిసృభిర్హిరణ్య వర్ణాఇతిచతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనచ మార్జయిత్వా । ఆపోహిష్ఠామయోభువః ...ఆపోజనయథాచనః । హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయఃపావకా యాసుజాతః ... విధత్త । పవమానస్సువర్జనః ... జాతవేదా మోర్జయంత్యాపునాతు । నమోఽగ్నయేఽప్సుమత ఇతినమస్కృత్య । నమోఽగ్నయేఽప్సుమతేనమఇంద్రాయ నమోవరుణాయ నమోవారుణ్యైనమోఽద్భ్యః । యదపాంక్రూర మిత్యద్భిస్త్రిరాప్లుత్య । యదపాం క్రూరం యదమేధ్యంయదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నోవరుణోరాజాపాణినా హ్యవమర్శతు । సోఽహమపాపోవిరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్ । యశ్చాప్సువరణస్సపునాత్వఘమర్షణః । ఇమంమేగంగఇత్యపోఽభిమంత్ర్య । ఇమంమేగంగేయమునేసరస్వతిశుతుద్రిస్తోమగ్ంసచతాపరుష్ణియా । అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా । ఋతంచసత్యం చేత్యఘమర్షణసూక్తేనాప్స్వవగాహేత । ఋతంచసత్యం చాభీద్ధాత్తపసోధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయత తతస్సముద్రోఅర్ణవః । సముద్రాదర్ణవాదధిసంవత్సరోఅజాయత । అహోరాత్రాణివిదధద్విశ్వస్య

మిమతోవశీ । సూర్యా చంద్ర మసౌధాతాయథా పూర్వమకల్ప
యత్ । దివంచపృథివీంచాంతరిక్ష మథోసువః । యత్పృథివ్యాగ్ం
రజస్స్వమాంతరిక్షేవిరోదసీ । ఇమాగ్ స్తదాపోవరుణః పునాత్వఘ
మర్షణః । పునంతువసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః ।
ఏషభూతస్య మధ్యేభువనస్య గోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష
మృత్యోర్హిరణ్మయమ్ । ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రి
తగ్ంసువః । సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి । ఆర్ద్రంజ్వలతిత్యాచమ్య । ఆ
ర్ద్రంజ్వలతిజ్యోతి రహమస్మి । జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి । యో
ఽహమస్మిబ్రహ్మాహమస్మి । అహమస్మిబ్రహ్మాహమస్మి । అహమేవ
వాహంమాం జుహోమిస్వాహా । అకార్యకారీతి పునస్స్నాత్వా ।
అకార్యకార్య వకీర్ణీస్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః । వరుణోఽపామ
ఘమర్షణస్తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే । రజస్య పాపాపనోదనా
ర్థంపునస్స్నాయాత్ । రజోభూమి స్త్వమాగ్ం రోదయస్వప్రవదం
తిధీరాః । పునంతుఋషయః పునంతువసవః పునాతువరుణఃపునాత్వ
ఘమర్షణః । ఆక్రాంత్సముద్రఋతిజపేత్ । ఆక్రాంత్సముద్రః ప్రథ
మేవిధర్మం జనయన్ప్రజాభువనస్యరాజా । వృషాపవిత్రే అధిసానోఅ
వ్యేబృహత్సోమోవావృధే సువానఇందుః॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవం

...త్యర్థంమయాకృత మృత్తికాస్నానాంగత్వేన దేవర్షిపితౄనుద్ది
శ్యదేవర్షిపితౄ ప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణం కరిష్యే । దేవాదీం
స్తర్పయేత్ । శుచీవోహవ్యేతి ధౌతవస్త్రమద్భిః ప్రోక్ష్య । శుచీవో
...పావకాః । దేవస్యత్వేతి వస్త్రమాదాయ । దేవస్యత్వా...దదే ।
అవధూతమిత్యవధూయ । అవధూతగ్ం రక్షోవధూతా అరాతయః ।
ఉదుత్యంజాతవేదసమిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా । ఉదుత్యం...సూ
ర్యమ్ । ఆవహంతీతి పరిధాయ । ఆవహంతీవితన్వానా...లోమశాం
పశుభిస్సహస్వాహా । తతోద్విరాచమ్య । ఉత్క్రామంతుభూతపిశా
చాః యేభూతాశ్చనిశాచరాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మసమా

రభే । ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య । ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా। అష్టోత్తరశతగాయత్రీజప కృత్వా । ద్వాదశసూర్యనమస్కారా నశ్వత్థ ప్రదక్షిణానిచకృత్వా (అశ్వత్థ ప్రదక్షిణమంత్రః) ॥శ్లో॥ మూలతోబ్రహ్మరూపాయమధ్యతోవిష్ణురూపిణే । అగ్రతశ్శివరూపాయ వృక్షరాజాయ తేనమః । ఇతివ్రతాద్బ్రాహ్మణః పూతో భవతి । బ్రహ్మహత్యా గోవధగురుతల్పగమనస్వర్ణస్తేయ సురాపానాది ప్రణాశన మితివిజ్ఞాయతే । ధ్యాత్వాదేవం నారాయణం ప్రపద్యేత ఇత్యాహ భగవాన్బోధాయనః॥ ఇతిస్మృతిరత్నమహోదధికృతస్మృతికాస్నానప్రయోగః

(బ్రాహ్మణసభ)

సభవారు.

అనువాదకులు

విధాయకులు

దోషి

పరిపాలకుండు

అత్రాదావిధవా ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః.

స్నాత్వా। పూర్వోక్త...తిథౌ అముకగోత్రాయాః అముకనామధేయాయాః జన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం అన్నాశభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణపర్యుషితాన్నభోజన ప్రపాజలపాన దేహరక్షణ మలిన వస్త్రధారణ కేశధారణ దేహాలకరణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య గంధపుష్ప కుంమశాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే తులసీతీర్థ రాహిత్య తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జన పాపకర్మనిరీక్షణ రహసి పరపురుషభాషణ నానావిధ దుష్కర్మయుక్త మాతాపిత్రాదిదూషణ శ్వశురాదీనాం శుశ్రూషారాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయ రసద్రవ్యాదివిక్రయ శిశుహనన గోహనన పరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రోహ భోజనసమయే పంక్తిభేదన ఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ చిత్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణరాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ అభక్ష్యభక్షణాది నానావిధ దుష్కర్మయుక్తపాపానాం బాల్య యౌవన కౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహసి ప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాఽతి దేశికరూపాతి పాతకానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతకాతి దిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపా

తకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అపకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బ
హువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞాన
తోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞా
నతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్య
స్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధా
నాం సర్వేషాం పాపానాం సమస్తదోష పరిహారణార్థం సర్వప్రాయశ్చి
త్తం నిశ్చిత్య (ఉపదిశేత్) మామనుగృహ్ణాతు భవంతః॥ ఇతి॥ పరిష
దుపస్థాప పూర్వకం శక్త్యనిత్యామ్నాయ రూపేణాఽఽచరిష్యే॥
పరిద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య॥ సమస్త - పదం॥ ఇతి
పఠిత్వా॥ పరిషద్దక్షిణాన్నిధాయ॥ విజ్ఞాపయేత్॥ అశేషేహే పరిష
న్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయా సమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షి
ణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మాముద్ధర, హే గోత్రాయాః నామ
ధేయాయాః॥ జన్మాభ్యాసాదిజన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావి
తానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణ
పర్యుషితాన్నభోజన ...పాజలపాన దేహరక్షణ మలినవస్త్రధారణ కేశ
ధారణ దేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య గంధపుష్పపరిమళాది ద్రవ్య
ధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే
తులసీతీర్థరాహిత్య॥ తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జన పాకకర్మపరీక్షణ రహసిపరపు
రుషభాషణ నానావిధదుష్కర్మయుక్తమాతాపిత్రాదిదూషణ శ్వశు
రాదీనాం శుశ్రూష రాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణగు
రుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రియ గోవిక్రయ రస
ద్రవ్యాదివిక్రియ శిశుహనన గోహనన పరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రో
హ, భోజనసమయే పఙ్క్తిభేదన ఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ చి
త్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణ రాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ
అభక్ష్యభక్షణాది నానావిధదుష్కర్మయుక్త పాపానాం బాల్యయా

వన కౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాకా
యేంద్రియ వ్యాపారైః రహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతః అజ్ఞానతశ్చత్వయా
కృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాంప్రకాశ
కృతానాంమహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతక ప్రతాదిదేశికరూ
పాతిపాతకానాం ప్రకాశకృత మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాం
ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం
జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్య కృతా
నాం మహాపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహా
పాతకవ్రతాదిదేశికరూపాతి పాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతక
సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీ
కరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్ర
కీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం
అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాంజ్ఞానతస్సకృత్కృతా
నాంజ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అ
జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకా
లాభ్యస్తానాం బహూనాంబహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాంప్ర
త్యేకంప్రతినిమిత్తం ప్రతిపదోక్తంప్రాయశ్చిత్తం కర్తుంఅశక్తత్వాదే
తేషాం పాపానా మపనోదకం ఏవమఖండం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ని
ర్ణయ్య అథసర్వప్రాయశ్చిత్తే సప్తపంచత్రయోవాసీతి న్యాయేన
యథాశక్తి విధాయకాః యోజ్యాః॥

(సర్వప్రాయశ్చిత్తమందు సభవారితో విశదముగా దెలియ
పర్చుటకొఱకు ౭-౫-౩ శక్తికొలది విధాయకులను వరింపవలయును.
అథవిధాయక వరణం కరిష్యే॥ అస్మిన్ చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్తాను
ష్ఠానే భవద్భిర్విధాతృకైర్భవితవ్యం॥ ఇతిఅశేష సభ్యాభవంతోపిత
థైవాంగీకృత్యమాం రక్షంతు॥ (విధాయకులను సభ్యులనియువలయును)
అథఅనువాదకవరణం కరిష్యే। అస్మిన్ చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్తాను

ష్ఠానే అనువాదకః త్వే భవతా భవితవ్యం ఇత్యశేష సభ్యానుజ్ఞయా అథ వానపితశ్చైవాంగీకృత్య మాం రక్షతు॥ (అనువాదకునికి దర్భనీయవలయును) (అథపరిషద్వాక్యం) సభవారు యజమానురాలి నిమిత్తమై నిర్ణయించిన ప్రాయశ్చిత్తమును యజమానురాలికిఁ జెప్పుఁడని సభవారు విధాయకులతోఁ జెప్పవలయును.

అథవిధాయకాః ప్రాఙ్ముఖాస్సంతః॥ (విధాయకులు తూర్పు ముఖముగా నుండవలయును) సముత్థాయానువాదక మిదం వదేయుః॥ (విధాయకులు నిలఁబడి యనువాదకునితో నీక్రిందఁ జెప్పఁబోవు ప్రకారముఁ జెప్పవలయును. త్వయా విజ్ఞాపితానాం పాపానాం అపనోదకప్రాయశ్చిత్తం నిర్ణీయతే॥ ప్రాయశ్చిత్తమును వినుఁడు. ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తమునకు మరణాంతిప్రాయశ్చిత్తము, ద్వాదశాబ్దవ్రతాదిప్రాయశ్చిత్తము, కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణోపవాసాదిప్రాయశ్చిత్తము, దేవబ్రాహ్మణపూజాది ప్రాయశ్చిత్తము, ధర్మకార్యాకరణ ప్రాయశ్చిత్తముఁ గోమూత్రయావకాహారప్రాయశ్చిత్తము కృష్ణాస్నానాది పుణ్యక్షేత్రస్నానము, రుద్రాభిషేకము, వేదపారాయణము, క్షురకర్మము బ్రాహ్మణ సమారాధనము దేవతాప్రీతి దేవతాప్రదక్షిణము షోడశ మహాదానములు దశదానములు, మొదలగునవి

ఇవన్నియు నాచరింపవలయును. తద్దోషములు పరిహారమగును. పిమ్మట అనువాదకుఁడు యజమానురాలితోఁ చెప్పవలయును.

తతః అసమర్థో౽హ మితి బ్రూయాత్ ఇతి కర్త్రా॥

పిమ్మట (కర్త) అనువాదకునితో ఇట్లుగాఁ జెప్పవలయును.

అయ్యా నన్ను రక్షింపవలయును. తాము సెలవిచ్చిన ఆ ప్రాయశ్చిత్తములన్నియును విటిని నేను అసమర్థురాలను బీదరాలును ఆ ప్రాయశ్చిత్తములను నూఱు సం॥ నేను జీవించియుండినను జరుపలేను. నాకు జీవితము సరిపోవుచుండెను. గనుక నన్ను రక్షించి నాకు కృతార్థత కలుగునట్లు తాము నాకుఁదగిన ప్రాయశ్చిత్తమును అనుగ్రహిం

పుండని లోముడిధాయకులతో చెప్పకోరినాను అని కర్తఅనువాదకునికి చెప్పవలయును. అనంతరమాడు విధాయకులతో అనువాదకుండ ఆచిన్నది అనిముష్ఠరాలని విజ్ఞాపనంబు చేయవలయును.

అథ విధాయకానుజ్ఞా అసమర్థశ్చేత్ తత్ప్రత్యామ్నాయం సంపూర్ణంకురు॥ తద్యథా॥ క్షురకర్మ పంచగవ్యప్రాశన వేదపారాయణ సింధుస్నాన ప్రాజాపత్యోపవాస అష్టోత్తరశతబ్రాహ్మణభోజన ప్రాచ్యోదీచ్యా గగోదాన షోడశమహాదాన దశదానవిశేషదానసహితం సంపూర్ణంకురు॥ పూర్వాతాభవ। గోత్రాయాః నామధేయాయాః తవజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకేభ్యః మహాపాతకవ్యతిరిక్తేభ్యః మపాతకాదిష్టరూపాతి పాతకేభ్యః మహాపాతకవ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్య అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్య ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్య అజ్ఞానతశ్చఅత్యంతాభ్యసేభ్యః నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యో బహువిధేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోముక్తో భూయావిముక్తోభూయాః॥ ఇతివదేత్। ఇత్యనుగృహ్ణంతుభవంతః॥ సాశుద్ధాభవతి॥ పునఃవదేత్। అనువాదకుండు ఆచిన్నదానితో సభవారు ఆజ్ఞయిచ్చిన ప్రకారము ప్రాయశ్చిత్తమును నీవు ఆచరింపవలసినది నీవు అట్లు చేసెదవేని జన్మప్రభృతి ఏతావత్పర్యంతః జ్ఞానకృత అజ్ఞానకృత సమస్త పాపములనుండియు విముక్తురాలవగుదువు, అనిఆచిన్నదానితోఅనువాదకుడు చెప్పవలయును.

(పిమ్మట) పరిషదంగంధాక్షతైరలంకృత్య॥ తాంబూలదక్షిణాది దద్యాత్ ॥ (అథవచనం) సువాసినీలకువచనముకూడను, దీక్షవలకు ముఖ్యముగా ఆచరింపవలయును.

ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగ వపనంకరిష్యే॥శ్లో॥ యానికాని
చపాపాని బ్రహ్మహత్యాసమానిచ । కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కే-
శాన్ వపామ్యహం॥ స్నాత్వా॥ మయాఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయ-
శ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావనంకరిష్యే॥ ఆయుర్బలమితి దంతశుద్ధిం కృ-
త్వా॥ పుణ్యోదకేనస్నానంకృత్వా॥ రుద్రాయనమః ఇతిభస్మధారణం
కృత్వా॥(అథదశవిధస్నానాని) శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారిపంచగ-
వ్యానులేపనైః । మలాపకర్షణంకార్యం బాహ్యశౌచాపనుత్తయే ।
భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యైస్తతఃపరం । గోమూత్రంగోమ-
యంక్షీరందధిసర్పిఃకుశోదకం॥మమసమస్తపాపక్షయార్థందశవిధస్నా-
నమహం కరిష్యే॥శ్లో॥ మృన్మేహరకృతంపాపం । మృన్మేభవశుభప్ర-
దా । మూర్ధ్నిత్వల్లేపనాద్దేవి । పరమాస్తుగతిర్మమ॥ ఆదామృత్తికా-
స్నానంకృత్వా॥ భస్మస్నానం । మత్తికే బ్రహ్మరూపేత్వం । మత్తి-
కేవిష్ణురూపిణి । సుకృతందుష్కృతంచైవ । మాంప్రాపయపరాం
గతిం । అథ గోమయస్నానం । గంధద్వారాం దురా ...
యం॥ మృత్తికాస్నానం॥ స్యోనాపృథివి...సప్రథాః॥ వారిస్నానం॥ ఆ-
పోహిష్ఠామయో — యథాచనః॥ గోమూత్రస్నానం॥ ఓంభూర్భువ-
స్సుః...యాత్॥ గోమయస్నానం॥ గంధద్వారాం - శ్రియం॥ క్షీరస్నా-
నం॥ ఆప్యాయస్వ...సంగథే॥ దధిస్నానం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో...తారిషత్॥
ఆజ్యస్నానం॥ శుక్రమసి ... సారశ్మిభిః॥ కుశోదక స్నానం॥ దేవస్య
త్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సరస్వ-
త్యైవాచోయంతుర్యంత్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామి॥
తతఃఅఘమర్షణ స్నానం కరిష్యే॥ ఋతంచసత్యంచాభీద్ధాత్తపసోధ్య-
జాయత । తతోరాత్రిరజాయతతతస్సముద్రోఅర్ణవః — ద్యావాపృథి-
వ్యోర్హిరణ్మయగ్ం ... ... స్సగంశిశాధి॥ ఇత్యఘమర్షణస్నా-
నంకుర్యాత్॥ పూర్వోక్త-శుభతిథౌమయాఆచరిష్యమాణప్రాయశ్చి-
త్తస్యప్రాచ్యాంగత్వేన నాందీశ్రాద్ధం సర్వధర్మసహితం యథాశక్తి

హోరన్యేనకరిష్యే॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తకాలమందు కొన్ని దేశములయం దు హాందీశ్రాద్ధము స్త్రీలచేత జరిపించుటయే లేదు. ఆ శ్రాద్ధము చేయ కష్టమోయినను శక్తి లేని శ్రీవిష్ణుప్రీతిగ హిరణ్యదానము మాత్రముత ప్పక జరింపవలయును. ఏవంగుణ + శ్రీమహావిష్ణుముద్దిశ్య + ప్రీత్య ర్థం యథాశక్తిహిరణ్యదానంకరిష్యే॥ అథహిరణ్యదానం కుర్యాత్॥

ప్రాచ్యాంగ గోదానమ్.

ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మయా ఆచర్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్త సాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదానంకరిష్యే॥ ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మ ణమభ్యర్చ్య॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఉభాభ్యామి దంపాద్యం॥ నమోస్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయే సహస్రపాదా క్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకో టియుగధారిణే నమః॥ అయం వో గంధః అలంకారార్థాః.. మస్తు॥ శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరోదేవః ప్రీయతామేనయాగవా॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతిభువనానిచతుర్దశ। య స్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ అస్మై బ్రాహ్మ ణాయశ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే -గోత్రాయ

+ బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే + గోత్రవత్యాః + నామధేయవ త్యాఃఅహం॥ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం। తామ్రపృష్ఠాం కాంస్య దోహనాం। వస్త్రాలంకారసంయుతాం। వయస్వినీమిమాంగాం సవ త్సాంసదక్షిణాకాంసతాంబూలాం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతింకామయమానః (తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ ఇత్యుదకపూర్వందద్యాత్॥ దేవ స్యత్వాసవితుః + ప్రతిగృహ్ణామి॥ రాజాత్వావరుణోనయతుదేవిదక్షి ణేరుద్రాయగాం। తేనామృతత్వమస్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు॥ గోదాన సాద్గుణ్యార్థందక్షిణాం + నమమ॥ తదంగదశదానాని కరిష్యే॥ శ్లో॥ గో భూతిలహిరణ్యాజ్యవాసోధాన్య గుడానిచరౌప్యం లవణమిత్యాహుర్దశ దానాః ప్రకీర్తితాః॥ ఇతిదశదానానికృత్వాతతః ప్రాచ్యాంగశాలాగ్ని

మంత్రైః స్త్రీణాం నకర్తవ్యం॥ అథపంచగవ్య ప్రాశనమ్॥ ఆచమ్య... ...ఏవంగుణ......ప్రీత్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్యప్రాశనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః + పుణ్యాహావాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా॥ రుద్రాభిషేకార్థం ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్॥ శరీరశుద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్రయాణి దద్యాత్॥ అథపంచగవ్యవిధిః॥ శ్లో॥ గోమూత్రం స్థాపయేత్పూర్వే। గోమయందక్షిణేన్యసేత్॥ క్షీరంతుపశ్చిమేస్థాప్యం। దధిచైవోత్తరేణతు॥ ఘృతపాత్రం తథాగ్నేయ్యాం మైశాన్యాంతుకుశోదకమ్॥ స్థాప్య పశ్చాదేకపాత్రే తతస్మాత్రైసాసియోజయేత్॥ బ్రహ్మకూర్చోదహేత్సర్వం ప్రదీప్తాగ్నిరివేంధనమ్। పవిత్రంత్రిలోకేషు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్॥ ౧ ఓంభూర్భువస్సువః + ప్రచోదయాత్॥ ఇతి గోమూత్రం॥ గంధ ద్వారాం ......శ్రియం॥ ఇతి గోమయం, ఆప్యాయస్వ......సంగథే॥ ఇతిక్షీరం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అ......తారిషత్॥ ఇతిదధి॥ శుక్ర మసి......రశ్మిభిః॥ ఇతిఆజ్యం॥ దేవస్యత్వా ......షించామి॥ ఇతికుశోదకమ్॥ నిధాయ॥ ఓమ్ఇతిబ్రహ్మకూర్చేన త్రిరాలోడ్య॥ నారాయణనారాయణ॥ ఏవంగుణ...ర్థం సుమసమస్త పాపక్షయార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్యప్రాశనం కరిష్యే॥ శ్లో॥ యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతి మామకే। ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్వగ్నిరివేంధనమ్॥ గోమూత్రం గోమయం క్షీరందధిసర్పిఃకుశోదకం।నిర్దిష్టే త్పంచగవ్యంతు పవిత్రం కాయశోధనమ్॥ ఇత్యుక్త్వా॥ నారాయణ ఇతి మంత్రేణ పంచగవ్యం సర్వం పిబేత్॥ ఆచమ్యనూర్యావలోకనం కుర్యాత్॥ పంచగవ్యప్రాశనంవిప్రద్వారా కార్యం॥ పునః కృచ్ఛ్రత్రయాత్మక ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్॥ కృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ ఆచమ్య......ర్థంప్రాయశ్చిత్తోదీచ్యాంగ గోదానం కరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గోదానంకృత్వా॥ తతఃయథాశక్తి

మహాదానాని బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ ఇతి ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగ స్సమాప్తః॥ అథ సుమంగలీ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

స్నాత్వాఽచమ్య...ఏవం ... ర్థం మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం సమస్త పాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం ... పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌగణపతి మభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ర్థం మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ సమస్త సంపత్స ... పదం॥ మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం మధ్యవర్తినికాలే సంభావితానాం పాపానాం స్వార్థక్రియాపరత్వ హీనజాతి పరపురుష సహవాస, దేవబ్రాహ్మణదూషణ, గురుతిరస్కార, ఆత్మవిక్రయ, రసద్రవ్యాదివిక్రయ, పతివంచన నిరాకరణ, పరదూషణ, పరస్త్రీదోషనిరూపణ, సదాదుర్భాషణ, అన్యగృహవాస, సదాకోపస్వభావ, శిశుహనన, గోహనన, పరద్రవ్యాపహరణ, మిత్రద్రోహ, భర్తృశ్వశురశుశ్రూషారాహిత్య భర్తరిదేశాంతరగతే దేహాలంకరణ, కన్యావిక్రయ, విశ్వాసఘాతుక, విషదాయకత్వ, పఙ్క్తిభేదన శిశువధ, దేశత్యాగ, అజ్ఞానకృతసమస్త పాపానాం మహాపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, సంకలీకరణానాం, మలినీకరణానాం, అపాత్రీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరాణాం, అవకీర్ణకానాం, ప్రకీర్ణకానాం, రహస్యకృతానాం, మహాపాతకానాం, రహస్యకృత మహాపాతక సమయాపాఽతిపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపనాశనోదకం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యఉపదిశంతు, మామనుగృహ్ణంతు భవంతః॥ అనుగృహాణ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం ... బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ ఇక్కడ ప్రయోగ మంతయు విధవాప్రాయశ్చిత్త

ములో నున్న ప్రకారమే జరుపుకొన వలయును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయబడదు॥ పంచగవ్యహోమము స్త్రీలకు వైకల్పికము.

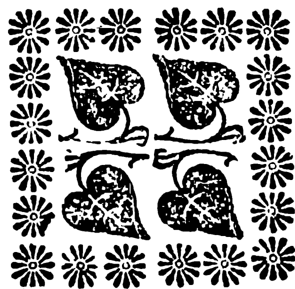
ఇతిసువాసినీ ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగ స్సమాప్తః॥

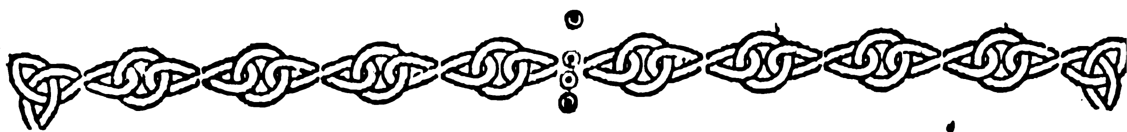
—వపన విధి.—

శ్లో॥ సర్వాన్కేశాంత్సముద్ధృత్య ఛేదయేదంగుళద్వయం।ఏవంనారీ కుమారీణాం శిరసో ముండనంస్మృతమ్॥ తా॥ సువాసినీస్త్రీలకును కన్యలకును ప్రాయశ్చిత్తమందు వపనము చేయింపవలసి వచ్చినపుడు వెండ్రుకల నన్నిటినెత్తిపట్టిరెండ గుళములు మాత్రముకత్తిరించవలె.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ద్వితీయభాగ స్సమాప్తః.

అథ తృతీయభాగ ప్రారంభః.

ఉ ప న య న ప్ర యో గః.

అతాృదా అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తమ్.

శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం + సర్వేభ్యో మహాజన
భ్యోనమః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః + నామ
ధేయః శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ
కుమారస్య యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం (శ్వః) చౌలోపనయనాభ్యాం కర్మ
భ్యాగ్ంసగ్ స్కరిష్యమాణః పూర్వేద్యుః ఇమం కుమారం జాతకర్మనా
మకరణాఽన్నప్రాశనాంకురారోపణచౌలోపనయనాఖ్యైః కర్మభిస్సం
గ్ స్కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + స్వస్తి
పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ...ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ
మహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవా
చనం చ సమాపయేత్ ॥ ...జాతాదికర్మణాముక్తకాలానుష్ఠానాభావా
త్ప్రాయశ్చిత్తముచ్యతే॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమారస్య
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ యథాశక్తిపరి
మద్దక్షిణాగృహీత్వా॥ ఆత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంప
త్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః॥ అపారసంసార
సముద్రసేతవః పునంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాం
తసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః సమస్తతీర్థాంబుప
విత్రమూర్తయో రక్షంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః ॥ ఆథవ్యాధి
హరం నృణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీ
పాదపంకజమ్ ॥ అశేషేహా పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాప నామవధార్యమ
యాసమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య॥
మమ కుమారస్య జన్మభ్యాదా (జన్మప్రభృతి) చౌలోపనయన ప

ర్యా-త-న్ధ్యే న భావితానాం పాపానాం సర్వేషాం సవర్ణ ధాత్రీజన యిత్రీ పరిభృత్యనేక స్తన్యపాననిజ స్తన్యపాన సహాభోజనో చ్ఛిష్టభోజన పర్యుషితాన్నభోజన-వివసనాన్నపాన- సజాతీయ విజాతీయసహచర క్రీడాసల్లాప సంస్పర్శన తిష్ఠన్మూత్ర పురీషోత్సర్జనాదీనాంతత్తత్కాలే శౌచాభావప్రభృతీనాం సర్వేషాం దోషాణామప నోదనార్థంపూర్వపూర్వకర్మాతి క్రమణదోషపరిహారణార్థం ఉత్తరోత్తరకర్మద్విజాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం చతుర్వర్గం శక్త్యనుసారమం త్రోచ్చారణద్విజాశ్రమాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం శ్రీలక్ష్మీనారాయణముద్దిశ్య + ప్రీత్యర్థం ఇమాంసౌవర్ణీం శాస్త్రీయాం పరిషద్దక్షిణాంయథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య- మామనుగృహ్ణంతు భవంతః॥ అస్యకుమారస్య × కౌండిన్యస గోత్రోద్భవస్య × నామధేయస్య దంతజననప్రభృత్యుపనయన శుభలగ్నపర్యంతం సంభావితేభ్యః పాపేభ్యోఽయంకుమారోముక్తోభూయాత్ విముక్తోభూయాత్॥ ఉపనయనాధికారః సిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ ఉపనయనా...స్తు॥

ఆచమ్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమల స్వర్ణంపాపప్రణాశనం।స్వర్ణంహి శంకరంయస్మాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥అస్మైబ్రాహ్మణాయ- శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ-శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థంస్వర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయంయథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ॥ శ్లో॥ ధాన్యంకరోషిదాతారమిహలోకే పరత్రచ । యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥శ్రీవిష్ణుప్రీత్యర్థంధాన్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం- నమమ॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితం దేవానామాజ్యమాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం ఆజ్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః । అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ఇదం

కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యం + నమమ॥ ఏభి
స్స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ త్సర్వాత్మకశ్శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీ
తోవరదో భూత్వామమకుమారస్య శరీరశుద్ధిం కుర్యా దితిభవంతో
బ్రువంతు॥ శరీరశుధిరస్తు॥ అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

అథ పాహిత్రయోదశ హోమః.

ఆచమ్య × శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
జాతకర్మాదీనాంతత్తత్కాలేషుతత్తత్కర్మాకరణ ప్రాయశ్చిత్తార్థంపా
హిత్రయోదశ హోమంకరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥
స్థండిలోల్లేఖనాది చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ పూర్వపరిషేచ
నంకృత్వా॥ స్రువేణచతుర్గృహీతమాజ్యంగృహీత్వా॥ ఓంపునరూర్జా
నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహివిశ్వత స్స్వాహా॥
అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా।విశ్వప్స్ని
యావిశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ భూరగ్నయేచపృథివ్యైచమ
హతేచ స్వాహా॥ అగ్నయేచపృథివ్యైచ మహతఇదం॥ భువోవా
యవేచాంతరిక్షాయ చ మహతేచస్వాహా॥ వాయవే చాంతరి
క్షాయ చ మహత ఇదం। సువ రాదిత్యాయ చదివే చమహతే చ
స్వాహా॥ ఆదిత్యాయ చ దివేచ మహత ఇదం॥ భూర్భువస్సువశ్చంద్ర
మసే చనక్షత్రేభ్య శ్చదిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా। చంద్రమసే
చ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యోమహత ఇదం॥ పాహి నో అగ్న ఏనసేస్వా
హా॥ పాహినో అగ్న ఏనస ఇదం॥ పాహినో విశ్వ వేదసే స్వాహా।
పాహినో విశ్వవేదస ఇదం॥ యజ్ఞం పాహి విభావసో స్వాహా॥ యజ్ఞ

పాహిబభావసవఇదం॥ సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహి శతక్రతవఇదం॥ పాహినో అగ్న ఏకయా-పాహ్యుతద్వితీయయా।పాహ్యూర్జం తృతీయయా। పాహిగీర్భి శ్చతసృభిర్వసో స్వాహా॥ వసవ ఇదం॥ పునరూర్జానివ ర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యానివ ర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా।విశ్వప్స్నియావిశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం(నమమ)॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం(నమమ) అద్దితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషే చనంకుర్యాత్॥ అనేనపాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్ సర్వా త్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరః సుప్రీణాతు। మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిర స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ అస్యకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥

పాహిత్రయోదశహోమప్రయోగస్సమాప్తః.

సూత్రం. ౧॥ జాతంవాత్సప్రేణాభిమృశ్య॥
౨॥ ఉత్తరేణ యజుషోపస్థఆధాయ॥

అథజాతకర్మప్రయోగః.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ-మమకుమారస్యాయుష్యా భివృద్ధ్యర్థం జాతేన కర్మణా సగ్గ్‌స్కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య దివస్పరీత్య నువాకేన కుమారమభిమృశ్య॥ (జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశ్య దివస్పరీ త్యాదిభిః) (దివస్పరి-పరిశబ్దః-పంచమ్యర్థానువాదీఅయంజాతవేదాః

దివస్పరి ప్రథమం జజ్ఞే అగ్ని రస్మద్ద్వితీయం పరిజాతవేదాః। తృతీయమప్సునృమణా అజస్రమింధాన ఏనం జరతేస్వాధీః। విద్మాతే అగ్నే త్రేధా త్రయాణి విద్మా తేసద్మవిభృతం పురుత్రా।విద్మా

శ్రేనామవర్తమం గుహాయద్విద్మాతముత్సం యత ఆజగంథ । సముద్రే
త్వానృమణా అప్స్వంతర్నృచక్షా ఈధేదివో అగ్న ఊధన్ । తృతీయే
త్వారజసితస్థివాగ్ంస మృతస్య యోనా మహిషా అహిన్వన్ । అక్రందద
గ్నిస్తనయన్నివద్యౌః క్షామారేరిహద్వీరుధస్సమంజన్ । సద్యో
జజ్ఞానో విహీమిద్ధో అఖ్యదారోదసీ భానునా భాత్యంతః । ఉశి
క్పావకో అరతిస్సుమేధా మర్త్యేష్వగ్నిరమృతో నిధాయి । ఇయర్తి
ధూమమరుషం భరిభ్రదుచ్ఛుక్రేణశోచిషా ద్యామినక్షత్ । విశ్వస్య
కేతుర్భువనస్య గర్భ ఆరోదసీ అపృణాజ్జాయమానః । వీడుంచిదద్రి
మభినత్పరాయం జనాయదగ్నిమయజంతపంచ । శ్రీణాముదారో
ధరుణోరయీణాం మనీషాణాంప్రార్పణస్సోమగోపాః । వసోస్సూను
స్సహసో అప్సురాజా విభాత్యగ్ర ఉషసామిధానః । యస్తే అద్యకృణవ
ద్భద్రశోచే ఽపూపం దేవఘృతవంతమగ్నే । ప్రతం నయ ప్రతరాం
వస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభక్తం యవిష్ఠ । ఆతం భజ సౌశ్రవసే
ష్వగ్న ఉక్థ ఉక్థ ఆభజ శస్యమానే । ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా
భవాత్యుజ్జాతేన భినదదుజ్జనిత్వైః । త్వామగ్నే యజమానా అను
ద్యూన్ । విశ్వావసూని దధిరే వార్యాణి । త్వయా సహద్రవిణమిచ్ఛ
మానా వ్రజం గోమంతముశిజో వివవ్రుః । దృశానో రుక్మ ఉర్వ్యా వ్య
ద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియే రుచానః । అగ్నిరమృతో అభవ
ద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః ॥ అస్మిన్నహమితి(పిత్ర)

యజుషాంకఉపవేశ్య। అస్మిన్నహగ్ంసహస్రం పుష్యాస్మ్యేధమానా స్వే వశే॥ అంగాదంగాదితిద్వాభ్యా మభిమంత్ర్య। అంగాదంగాత్సంభవసిహృదయాదధిజాయసే। ఆత్మావైపుత్రనామాసిసజీవశరదశ్శతం। అశ్మాభవపరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతంభవ। పశూనాంత్వాహింకారేణాభిజిఘ్రామి (రోహిణ) (శ్రీసుబ్బయ్యశర్మన్) తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవఘ్రాణం। అంగాదంగాత్సంభవసి + జిఘ్రామి॥ (రోహిణ) తాభ్యామేవదక్షిణేకర్ణేజపంచకృత్వా॥ అంగాదంగాత్సంభవసి + (రోహిణ) నక్షత్రనామచ నిర్దిశతి॥ తద్రహస్యం భవతి॥ ...దక్షిణ సౌవర్ణం నిష్కర్ణ్యం గ్రంథిం బధ్నాతి॥ తేనఘృతయుక్తం మధుమేధాంత ఇతి భ్రాజో దధాత్వీత్యం తేనకుమారం ప్రాశయేత్ ॥ మేధాం తేదేవస్సవితామేధాం దేవీసరస్వతీ। మేధాం తే అశ్వినాదేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। త్వయిమేధాం త్వయిప్రజాంత్వయ్యగ్ని స్తేజోదధాతు। త్వయిమేధాం త్వయిప్రజాంత్వయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు। త్వయిమేధాంత్వయి ప్రజాం త్వయిసూర్యో భ్రాజోదధాతు॥ (భ్రాజోదధాత్వీత్యం తేనకుమారం ప్రాశయేత్) క్షేత్రియైత్వేతిపంచభిస్స్నాపయిత్వా॥ క్షేత్రియైత్వానిర్ ఋత్యైత్వా ద్రుహోముంచామివరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణేత్వాకరోమి శివేతే ద్యావా పృథివీ ఉభేఇమే। శంతే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తుశం ద్యావాపృథివీ సహౌషధీభిః। శమంతరిక్షగ్ం సహావాతేన తేశంతే చతస్రః

ప్రదిశో భవంతు । యాదైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభి సూర్యో
విచష్టే । తాసాం త్వా జరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మ ఏతు నిర్ఋతిం
పరాచైః॥ అమోచి యక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యై ద్రుహః పాశాన్నిర్ఋ
త్యై చోదమోచి । అహా అవర్తిమవిదత్స్యోనమప్యభూద్భద్రే
సుకృతస్య లోకే॥ సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముంచ
న్నసృజన్వ్యేనసః॥ ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామిశగ్ంసాద్ద్రుహో
ముంచామి వరుణస్య పాశాత్ ॥ వ్యాహృతిభిరోంకారచతుర్థాభిః పృష
దాజ్యం కాగ్ంసేన సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్ ॥ భూస్స్వాహేతి
చతుర్భిర్విధాయ। భూస్స్వాహా। భువస్స్వాహా। సువస్స్వాహా। ఓగ్ం
స్వాహా। అద్భిశ్శేషగ్ం సగ్ంసృజ్య గోష్ఠే నినయేత్। మా తే కుమార
మితి మాతురంక ఆధాయ । మా తే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మా ధేను
రత్యాసారిణీ। ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వే గృహే॥ అయం
కుమార ఇతి మాతుర్దక్షిణగ్గ్ స్తనం ప్రతిధాప్య ॥ అయం కుమారో
జరాం ధయతు దీర్ఘమాయుః । యస్మై త్వగ్గ్ స్తన ప్రప్యాయాయు
ర్వర్చో యశో బలం ॥ యద్భూమేరితి ద్వాభ్యాం పృథివీమభిమంత్ర్య ॥
యద్భూమేర్హృదయం దివి చంద్రమసి శ్రితం। తదుర్వి పశ్యం మాహం
పౌత్రమఘగ్ం రుదం । యత్తే సుసీమే హృదయం వేదాహం త
త్ప్రజాపతౌ । వేదామ తస్య తే వయం మాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం।
నామయతీతి యజమానస్సన్నిహితః కుమారముపస్పృశ్య। నామ

యత్రినరుదతి యత్రవయం వదామసియత్ర చాభిమృశామసి ॥ ఆప స్సుప్తేష్వితికుమారస్య శిరస్సమీపే ఉదకుంభంనిధాయ॥ ఆపస్సుప్తే షుజాగ్రతరక్షాగ్ంసి నిరితో నుదధ్వం॥ తత్రాగ్నింప్రతిష్ఠాప్యపరిస్తీర్య పరిషిచ్య-సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానం జలినాసకృదవదాయతూష్ణీం జుహుయాదయంకలిమ్మితి స్వాహాం తేఽష్టౌ ప్రతిమన్త్రం తచ్ఛేషం పునస్స్వాహాకారపూర్వంద్విర్జుహుయాత్ ॥ ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యా యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అనయోర్బాల సూతికయో శ్చండాలాదిపిశాచేభ్యోరక్షణార్థంఫలీకరణహోమంకరిష్యే॥ అయం కలింపతయంతగ్గ్ శ్వానమివోద్వృద్ధం। అజాంవాశితామివ మరుతఃప ర్యాధత్తగ్గ్ స్వాహా॥ మరుద్భ్యఇదం॥ స్వాహా-మరుద్భ్యఇదం॥ స్వాహా మరుద్భ్యఇదం॥ (ఏవంసర్వత్ర)శండేరథశ్శండికేరఉలూఖలః। చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా॥ మరుద్భ్యఇదం ॥ అయశ్శణ్డోమర్క ఉపవీర ఉలూఖలః। చ్యవనోనశ్యతాదితస్స్వాహా ॥ మరుద్భ్యఇదం ॥ కేశినీ శ్వలోమినీః ఖజాపోఽజోపకాశినీః।అపేతనశ్యతాదితస్స్వాహా॥మరు ద్భ్యఇదం॥ మిశ్రవాససః కౌబేరకారక్షోరాజేనప్రేషితాః।గ్రామగ్ం సజానయో గచ్ఛంతీచ్ఛంతోఽపరిదాకృతాన్త్స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం। ఏతాన్ఘ్నతైతాన్గృహ్ణీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః। తా నగ్నిః పర్యసరత్తానింద్రస్తాన్బృహస్పతిః। తానహం వేద బ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదంతాన్వికేశాన్ లంబనస్తనాన్త్స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం॥ నక్తంచారిణ ఉరస్పేశాన్ చ్ఛూలహస్తాన్కపాలపాన్।పూర్వ

వసాం ప్రితేతుశ్చైచ శ్వాన్య కర్ణకః । మాతా జఘున్యా సర్పతి
గ్రామే విధుర మిచ్ఛన్తీ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం॥ నిశీథచారిణీస్వసా
సన్ధినా ప్రేక్షతే కులం। యా స్వపన్తం బోధయతి యస్యై విజాతా
యామనః । తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం
యకృత్ । అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం ॥ స్వాహా॥
మరుద్భ్య ఇదం । స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం॥ ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఏవం తూష్ణీ
మగ్నావావపతేతి॥ అద్రితేఽన్వమగ్న్యాస్థాః + ప్రాసావీః॥ అనేన ఫలీకర
ణహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...అస్య కుమారస్యాయుష్యాభి
వృద్ధిర స్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు॥ అస్య కుమార + రస్తు॥

జాతకర్మప్రయోగస్సమాప్తః.

శ్లో॥ అయంకలింపతిశండ అముశండయితిక్రమః। కేశిసీమిశ్రవాసో
పి ఏతాన్నసతతఃపరం। నక్తంచారీనిశీధంచ ఫలీకరణవిధీయ్యతే॥

జాతకర్మవిధిః.

జాతకర్మప్రకరణే॥ ధర్మశాస్త్రప్రమాణానివక్ష్యతే॥ శ్లో॥ జాతే
పుత్రేపితుస్స్నానం సచేలంతువిధీయతే। జాతకర్మతతఃకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధ
మభ్యుదయంతతః॥ కాలవ్యతిక్రమేణైవ మేధాజనకమిష్యతి । వ్యతిక్ర
మేపిదాతవ్యం స్నానదానవిధిక్రియా। గర్భాధానేవివాహేచసవనేజా
తకర్మణి।నామోపాకర్మస్నాతేషు వ్రతేషుచసమాపనే॥ బ్రాహ్మణా
న్భోజయేదంతే వాచయేదాశిషస్తతః। సీమంతోన్నయనంచైవ అన్న
ప్రాశనచౌలయోః॥ ఉపనీతేచగోదానే త్వాదావేవవిశేషతః। సూత
కాంతేవివాహాంతే స్నాతాంతేప్రథమార్తవే।పుంసివ్రతోపనిష్క్రాం
తేపుణ్యాహంతువిధీయతే॥ నామాదినాందీకరణం పుణ్యాహంద్విజభో
జనం। రత్నాంబరధనమన్నాది చౌలాద్యంకురమేవచ। కార్యేషుక్రియ
మాణేషు బహూనామథవాద్వయోః॥ రత్నాంకురాసకృన్నాందీహో

మా చైవ పృథక్పృథక్ ॥ జాతనామవ్రతస్నాన ప్రవేశేషు న కౌతుకం। నాఙ్కురం పుంసవాద్యానాం పుణ్యాహం సర్వకర్మసు॥ నామకర్మచ జాతేష్టిం యథాకాలసమాచరేత్ । అతిపాతేచ కుర్వీత ప్రశస్తే మాసి పుణ్యభే॥ యస్యాః క్రియాయాః స్వం ప్రోక్తః కాలో మాసైర్దినైరపి। తస్యాం న మాసదోషోస్తి మౌఢ్యం జీవశుక్రయోః ॥ ఇతి వచనంత త్కాలవిషయందిప్యాభావే ద్విజాభావే ప్రవాసే పుత్రజన్మని। ఆమశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత మాతాపిత్రోః క్షయాద్భుతే॥ అతః పక్వాన్నశ్రాద్ధం జాతకర్మని పిద్ధం॥ జాతే కుమారే తదహః కామం కుర్యాత్ప్రతిగ్రహం। హిరణ్యధాన్యగోవాసస్తిలాన్న గుడసర్పిషాం ॥ తత్ర సర్వం ప్రతిగ్రాహ్యం కృతాన్నం తు విసర్జయేత్। భక్షయిత్వా తు తన్మోహాద్ద్విజశ్చాంద్రాయణం చరేత్ ॥ ఆశౌచే తు సముత్పన్నే పుత్రజన్మ యదా భవేత్ । కర్తుస్తాత్కాలికీ శుద్ధిః పూర్వాశౌచేన శుద్ధ్యతి॥ పుత్రజన్మని యాత్రాయాం శర్వర్యాం దత్తమక్షయం ॥ ఋణమస్మిన్ సన్నయతి అమృతత్వం చ గచ్ఛతి । పితా పుత్రస్య జాతస్య పశ్యేచ్చేజ్జీవతో ముఖమ్॥ కించ। జ్యోతిస్సారే॥

శ్లో॥ జాతకే నామకే చైవ అన్నప్రాశనచౌలయోః ।
ఉపనయనే వివాహే చ పత్నీ పుత్రస్తు దక్షిణే ॥

దర్పణే॥ శ్లో॥ పుత్రే జాతే పితుస్స్నానం సచేలం తు విధీయతే। యావన్న ఛిద్యతే నాళం తావన్నాప్నోతి సూతకం । ఛిన్నే నాళే తతః పశ్చాత్సూతకం తు విధీయతే॥...సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానంజలినా ఽస్మిన్నే వాగ్నౌ వాగ్యతా ఆవపతేతి। ఏవమహరహరానిర్దశతాయాః।ఏవమహరహః ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఇత్యాదిరానిర్దశతాయాః॥ అయం కలిమిత్యేతైర్మంత్రైస్తు తదహరేవ । ఆజ్మర్యాదాయాం । తేనదశమే ఽహని రాత్రౌ క్షేపంతి ॥ శ్లో॥ ఏకాదశే ప్రతిష్ఠాప్య జాతకాగ్నిం యథావిధి । ప్రాణాయామేన చాపూర్య పశ్చాజ్జాతాభిమర్శనమ్॥

జాతకర్మవిధిస్సమాప్తః.

జాతాదిసూతకే కర్తవ్య నిబంధనాని.

శ్లో॥ జాతాదిపంచమే షష్ఠేనిశీథే బలిమాహరేత్ । అర్చయేదష్ట దిక్పాలాన్గీతవాద్యత్రనిస్వనైః॥కృత్వాజాగరణందీపైః సూక్తైశ్శాంతై శ్చపాఠకైః॥ ద్వారేద్వితీయభాగేచవర్తులైశ్చపికజ్జలైః । ప్రథమేదివ సేషష్ఠేదశమే చైవసప్తథా । త్రిప్వాశౌచం నకుర్వీతసూతకేపుత్రి జన్మని । దద్యాత్తుప్రథమేదానం షష్ఠేవా పంచమేపివా । దశమే బలిదానంస్యాదన్న దానంతథైవచ ॥

తా॥ పుట్టినదినము మొదలుకొని ౫-౬-వ దినముయొక్క రాత్రియందు బలిని వేయవలయును. గీతవాద్యత్రనిస్వనములచే నష్టదిక్పాలకు బూజింపవలయును. దీపము లచేతను, సూక్తములచేతను, శాంతిపాఠములచేతను,జాగరణము చేయవలయును, ద్వార ముయొక్క ద్వితీయభాగమునందు వర్తులములగుకజ్జములచేతప్రథమదివసమందునుషష్ఠ దినసమందును ౧౦ దివసమునందును, ఏడుప్రకారములుగ రచియింపవలయును. పుత్రి జన్మాశౌచము ౧-౬-౫ దినసములందు లేదు. అనగాప్రథమదివసమునందు దానము మజేయువలయును. అట్లుసేయుటకు వలనుపడనియెడల ౫-౬ దినములందయినను జేయ లయును. ౧౦ దినంబున బలిదానముచేయవలయును. ఏకాదశాహ్నే శుచిర్భూ త్వాబ్రాహ్మణాన్భోజయే దితి ప్రయోగసారేచోక్తం. ౧౧ దినంబున పుణ్యాహవాచనమును జరిపించిబ్రాహ్మణులను భోజనముచే తృప్తిపఱచవలయునని ప్రయోగసారము,

అథపత్నీకుమారోప వేశనమ్.

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ సంస్కార్యః పురుషోవాపి స్త్రీవా దక్షిణతోభవేత్ ।సంస్కారకస్తుసర్వత్రతిష్ఠేదుత్తరతస్సదా।స్మృత్యం తరే॥ జాతకేనామకేచైవాన్నప్రాశనకర్మణి । నిష్క్రమేచైవచాలే చపత్నీపుత్రిస్తుదక్షిణే। గర్భాధానేపు సవనేసీమంతోన్నయనేతథా। వధూప్రవేశనేచైవ పునస్సంధానఏవచ। పూజనేమధుపర్కస్యకన్యా దానేతథైవచ । కర్మస్వేతేషువై భార్యాం దక్షిణేతూపవేశయేత్ । కన్యాపుత్రివివాహేచగోదానేవ్రతబంధనే। ఆశీర్వాదేఽభిషేకేచపత్నీ తూత్తరతోభవేత్ ।వాపీకూపతటాకానాం ప్రతిష్ఠానాంమహాలస వే। వ్రతాదౌశాంతికేచైవ పత్నీశ్యాదుత్తరేసదా । శాంతికేషుచ

సర్వేషు ప్రతిష్ఠోద్యాపనేషుచ । వామేతూపవిశేత్పత్నీ వ్యాఘ్రస్య వచనంయథా॥

తా॥ సంస్కారింపఁదగినది పురుషుఁడైనను స్త్రీయైనను, దక్షిణభాగమునందుండవలయును. సంస్కారకుఁడుత్తరదిక్కుననుండవలయునని ప్రయోగపారిజాతమునందుఁజెప్పఁబడియె స్మృత్యంతరమందుజాతకర్మ, నామకరణము, అన్నప్రాశనము, నిష్క్రమణము, చౌలము, అనుకర్మలయందు పత్నీపుత్త్రిలు దక్షిణభాగముననుండవలయును. గర్భాధానము, పుంసవనము, సీమంతోన్నయనము, వధూప్రవేశము, పునస్సంధానము, మధుపర్కపూజనము, కన్యాదానము లనియెడికర్మలయందు దక్షిణదిక్కునభార్యనుగూర్చుండఁబెట్టవలయును. కన్యాపుత్త్రిలవివాహామునందును, గోదానమునందును, వ్రతబంధనమునందును, ఆశీర్వాదమునందును, అభిషేకమునందును, భార్యయుత్తరదిక్కుననుండవలయును. వాపీకూపతటాకములయొక్కయు, తత్ప్రతిష్ఠలయొక్కయు, మహోత్సవమునందును, వ్రత దినమునందును, శాంతికవ్రతమునందును, భార్యయుత్తరముననుండవలయును. సర్వవిధములగు శాంతికమందును, ప్రతిష్ఠోద్యాపనములయందును, భార్యవామభాగమునందు గూర్చుండవలయునని చెప్పఁబడియె.

ఇతి పత్నీకుమారోపవేశనమ్ సమాప్తమ్. చే॥ ల॥

అథ నామకరణమ్.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కుమారస్య సద్వ్యవహారార్థం నామధాస్యావహే॥ తతోఽభ్యుదయం పుణ్యాహంచకురాత్ । కాంస్యపాత్రే తండులాన్నిధాయ॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం సభాసకలసత్పురుషమధ్యే నామప్రకటనసిద్ధ్యర్థం మాసనామ్నా- నక్షత్రనామ్నా- వ్యావహారికనామ్నాచ సంస్కరిష్యావహే॥

అథ మాసనామాని.

చైత్రమాసే	కృష్ణః	ఆశ్వయుజమాసే	ఉపేంద్రః
వైశాఖమాసే	అనంతః	కార్తికమాసే	యజ్ఞపురుషః
జ్యేష్ఠమాసే	అచ్యుతః	మార్గశీర్షమాసే	వాసుదేవః
ఆషాఢమాసే	చక్రీ	పుష్యమాసే	హరిః
శ్రావణమాసే	వైకుంఠః	మాఘమాసే	గోవిందః
భాద్రపదమాసే	జనార్దనః	ఫాల్గునమాసే	పుండరీకాక్షః

స్త్రీవిషయః.		స్త్రీవిషయః.	
చైత్రే	భూదేవీ.	ఆశ్వయుజే	చంద్రావతీ.
వైశాఖే	కల్యాణీ.	కార్తికే	లక్ష్మీః.
జ్యేష్ఠే	సత్యభామా.	మార్గశీర్షే	వాగ్దేవీ.
ఆషాఢే	పుణ్యావతీ.	పుష్యే	పద్మావతీ.
శ్రావణే	రూపిణీ.	మాఘే	శ్రీదేవీ.
భాద్రపదే	ఇందుమతీ.	ఫాల్గునే	సావిత్రీ.

అథనక్షత్రనామసంబుద్ధ్యా నిర్దిశతి-కథం.

శ్లో॥ రోరెమమృజ్యేచిషు వృద్ధిరాద్యాష్ఠా త్వేచ వాంత్యశ్రవశాశ్వయుక్షు । శేషేషునార్ద్రాస్వ్వకపరస్వరోంత్యస్స్వాప్యోరదీర్ఘస్సవిసర్గ ఇష్టః॥ రోహిణః - రైవతః - మాఘః - మార్గశీర్షః - ష్ఠా త్వేచ - పూర్వప్రోష్ఠపాదః - ఉత్తరప్రోష్ఠపాదః - వాంత్యశ్రవశాశ్వయుక్షు - అపభరణః - ఆపభరణః - శ్రవణః - శ్రావణః - శతభిషక్- శాతభిషజః - అశ్వయుక్ - ఆశ్వయుజః - శేషేషున - కృత్తికః - తిష్యః - ఫల్గునః - హాస్తః - విశాఖః - అనూరాధః - శ్రవిష్ఠః-ఆర్ద్రాస్వకపరస్వరోంత్యః - ఆర్ద్రకః - మూలకః స్వాప్యోరదీర్ఘ స్సవిసర్గ ఇష్టః - స్వాతిః - పునర్వసుః - సర్వేషాంనక్షత్రనామ్నామ్.

అథవ్యావహారికనామసు. ద్వ్యక్షరం చతురక్షరంవా నామపూర్వమాఖ్యాతోత్తరం దీర్ఘాభిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంత రంతస్థం - అపివా యస్మిన్ త్స్వాత్యుపసర్గ స్స్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠిత మితిహి బ్రాహ్మణమ్॥అయుజాక్షరంకుమార్యాఃఅవిషమాక్షరం కుమారస్య॥ ఉత్తరోవరః॥ సువర్ణేనత్రిరేఖా లిఖిత్వా(ఉత్తరసమాప్తిః) స్త్రీపుంనామ్నో రాద్యంతయోః శ్రీకారంలిఖిత్వా-అథమాసనామనక్షత్రనామవ్యావహారికనామానిచలిఖిత్వా॥ వ్యావహారనామసమాక్షరంపుంసః॥ అసమాక్షరంస్త్రియః॥ ఓంఅసునీత్తేపునరస్మా + + + ము

పహ్వాయతే॥ స్థిరో భవ-వరదో భవ-సుముఖో భవ-సుప్రసన్నో భవ-స్థి
రాసనం కురు। నామత్రయ దేవతాభ్యో నమః ధ్యానాది షోడశోపచా
రైరభ్యర్చ్య। అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య। మూర్ధన్యవఘ్రా
ణం॥ అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే। (వేదో వై) పుత్ర
నామాసి స జీవ శరదశ్శతం। అశ్మా భవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతం
భవ। పశూనాం త్వా హింకారేణాభిజిఘ్రామి + శర్మన్॥ ఏవముత్తరా
భ్యాం మూర్ధన్యం వఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగాత్సంభవసి + అభిజిఘ్రా
మి + శర్మన్॥ మాసనామ్నా శ్రీకృష్ణ నామాసి దీర్ఘాయుర్భవ। నక్షత్ర
నామ్నా రైవతోఽసి దీర్ఘాయుర్భవ। వ్యావహారిక నామ్నా శ్రీనివాసోఽ
సి దీర్ఘాయుర్భవ॥ ఇతి మాతాపితరౌ తత్తదుపర్యక్షతాన్ ఛిశోశ్శిరసి
నిక్షిప్య। దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ॥ అగ్నిరాయుష్మానితి పంచమంత్రాన్
దక్షిణకర్ణే జపేత్॥ అగ్నిరాయుష్మాంత్స వనస్పతిభి రాయుష్మాన్
తేనత్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥౧॥ సోమ ఆయుష్మాన్ త్సఓష
ధీభి రాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥ ౨ ॥ యజ్ఞ
ఆయుష్మాంత్సదక్షిణాభి రాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషాయుష్మంతం కరో
మి॥3॥ బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణై రాయుష్మత్తేన త్వాయుషాయు
ష్మంతం కరోమి॥౪॥ దేవా ఆయుష్మంతస్తేఽమృతేన పితర ఆయుష్మంత
స్తేనత్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥ (ఘృతన్నిష్పిబత్వాయుర్వై ఘృ
తమమృతగ్ం హిరణ్యమమృతా ద్దేవాయుర్నిష్పిబతి.)

శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యే

వేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ అనేన నామ్నా వర్ధస్వ నామకరణాంగత్వేన సద్యః స్థాలహిరణ్యాఽభ్యుదయికం బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే॥ బ్రాహ్మణభోజనప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ దక్షిణాతాంవరః॥ అథాశీర్వాదః॥ తతః కర్మణః పుణ్యాహం కుర్యాత్॥ ...సర్వస్మాద్దాత్మనస్సంభూతాసి స జీవశ్శరదశ్శతమితియజుషా-బ్రాహ్మణైస్త్రిః రమాశీర్వచనం కారయేత్॥...శ్లో॥ నామాద్ది నాందీకరణ పుణ్యాహం ద్విజభోజనం। రక్షాబంధనమన్నాదిచౌలాద్యంకురమేవ చ॥...మదనరత్నే బృహస్పతిః శ్లో॥ ద్వాదశేదశమే వాపి జన్మతోఽపి త్రయోదశే। షోడశే వింశతౌ చైవ ద్వాత్రింశే వర్ణతః క్రమాత్॥ నారదీయే॥ సూతకాంతే నామకర్మ విధేయం స్వకులోచితం। నామపూర్వం తు బాలస్య మంగళం సుసమాహితైః॥ తత్రైవ గార్గ్యః॥ మాస నామ గురోర్నామ మదద్యాద్బాలస్య వై పితా॥ శంఖః॥ కులదేవతానక్షత్రసంబంధం పితా నామ కుర్యాత్॥ శ్లో॥ పుణ్యాహవాచనే నామ్ని మధ్యమే స్వస్తివాచనే। సూక్త్వా బాలకనామాంతే స్వస్తీత్యన్యత్సమం భవేత్॥ నామకరణం సమాప్తమ్.

అథాన్నప్రాశనమ్.

షష్ఠేమాస్యన్నప్రాశనేన కర్మణా సగ్ స్కరిష్యామీతి సంకల్ప్య ప్రాణానాయమ్య ఏవం...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణం కుమారమన్నప్రాశనేన కర్మణా సగ్ స్కరిష్యే॥ అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యో నమః॥ ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియంత్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణ రక్ష॥ రక్షాబంధన ముహూర్తః + అస్తు॥ వటో శివం

రక్షాబంధనం కర్తవ్యమ్॥ నవోనవో భవతీతి నవతంతు ధారణం కుర్యాత్॥ఓంభూ॥ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంతూష్ణీం మాచమనాధికార యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం నవతంతు ధారణం కరిష్యే॥ నవతంతు దేవతాభ్యోనమః। ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం, సమర్పయామి॥ నవోనవో భవతిజాయమానోఽహ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యోవిదధాత్యాయన్ప్రచన్ద్రమాస్తిరతిదీర్ఘమాయుః॥ నవతంతు ధారణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మణఃపుణ్యాహం వాచయిష్యే॥కర్మణఃపుణ్యాహంకృత్వా॥ దధిమధుఘృతోదనానిసగ్ంసృజ్య భూరపామితిచతసృభిఃసకృత్కుమారంప్రాశయేత్॥ ఓంభూరపాంత్వౌషధీనాగ్ంరసం ప్రాశయామిశివాస్తఆప ఓషధయస్సన్త్వనమీవాస్తఆపఓషధయస్సన్తు + శర్మన్॥ భువోఽపాంత్వౌషధీనాగ్ంరసంప్రాశయామిశివాస్తఆపఓషధయస్సంత్వనమీవాస్తఆప ఓషధయ స్సంతు + శర్మన్॥సువరపాంత్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివా స్తఆప ఓషధయ స్సంత్వనమీవా స్తఆపఓషధయ స్సంతు॥ + శర్మన్॥ భూర్భువస్సువరపాంత్వౌష ధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివా స్తఆపఓషధయ స్సంత్వనమీవా స్తఆపఓషధయస్సంతు॥ + శర్మన్॥ ముఖం శోధయేత్॥ తైత్తిరీయేణ మార్గేణ సేనేత్యేకే॥ అన్నప్రాశనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఇత్యన్నప్రాశనమ్ సమాప్తమ్.

అథ చౌలప్రకరణమ్.

శ్లో॥ తృతీయేవత్సరేచౌలం కుర్వీతహ్యుత్తరాయణే। శుక్లప క్షే శుభార్క్షే తుకృత్వాభ్యుదయికంతతః॥(జన్మనోఽధితృతీయెవర్షే చౌలం పునర్వస్వోః)ఓం. భూః + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంచూడాకర్మణా సగ్గస్కరిష్యే॥చూడాకర్మణా ఽంగత్వేన కర్మాదౌరక్షాబంధనంకరిష్యే॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజ శృభితముగ్రవీరం ఇన్ద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥ రక్షాబంధనముహూర్తోఽస్తు॥

బ్రాహ్మణానాం భోజనముపాయనవ, త్సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాది, పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ జలద్వయం కుశాః యవాః శలాటుదర్భపుంజిలాః శకృచ్ఛలల్యసీః క్షిపేత్సహైవ చౌలకర్మణి॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునో రయిమితిచతసృభిః యస్త్వాహృదాకీరిణేతి చతసృభిఃప్రతిమంత్రమష్టాజ్యాహుతీ హుత్వా॥ ఓంభూర్భువస్సువరోం + ఓంచత్వారిశృంగా ప్రయో ...... పట్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్॥ సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధేసోమాయేదంనమమ॥ ఏకం-ద్వే- త్రీణి-చత్వారి॥ ధాతా దదాతునోరయి మీశానోజగతస్పతిః। సనఃపూర్ణేన వావనత్స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతాప్రజాయాఉతరాయఈశేధాతేదంవిశ్వం భువనంజజాన।ధాతాపుత్రంయజమానాయదాతా తస్మాఉహవ్యం ఘృతవ ద్విధేమస్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతా దదాతునోరయింప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయందేవస్యధీమహి

సుష్టుతిగ్ంసత్యరాధస్సస్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతాదదాతు
దాశుషేవసూనిప్రజా కామాయమీఢుషేదురోణె। తస్మైదేవా
అమృతాస్సం వ్యయంతాం విశ్వేదేవాసోఅదితిస్సజోషా స్వాహా॥
ధాత్ర ఇదంనమమ॥ యస్త్వాహృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం
మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదోయశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే
అమృతత్వ మశ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం. నమమ॥
యస్మైత్వగ్ం సుకృతే జాతవేదఉలోక మగ్నేకృణవ స్స్యోనం।
అశ్వినగ్ంసపుత్రిణంవీరవంతం గోమంతగ్ం రయిన్నశతేస్వస్తిస్వా
హా॥ అగ్నయే జాతవేదసఇదంనమమ॥ త్వేసుపుత్రశవసోఽవృత్ర
న్కామకాతయః। నత్వామింద్రాతిరిచ్యతేస్వాహా॥ ఇంద్రాయపుత్రి
ణఇదంనమమ॥ ఉక్థఉక్థేసోమఇంద్రంమమాదనీథేనీథే మఘవానగ్ం
సుతాసః। యదీగ్ంసబాధఃపితరన్నపుత్రాస్సమానదక్షాఅవసేహవం
తేస్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదంనమమ॥ అగ్నయఇదంనమమ॥
రుద్రాయ తంతిచరా యేదంనమమ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా
సిద్ధ్యర్థమృద్ధికామఃజయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదా
యచింబ్రిత్తంచస్వాహా + + జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే + నమమ॥
అపరేణాగ్నిం కుమారంప్రాచీముపవేశ్య॥ త్రేణ్యాశలల్యాత్రిభిర్దర్భ
పుంజీలైశ్సలాలుగ్లప్సె నేతితూష్ణీం కేశాన్వినీయయథర్షి శిఖావిద
ధాతి॥ యథావైషాం కులధర్మ స్స్యాదపగ్ం సగ్ం సర్జనాద్వాకే
శనిధానాత్సమానం॥ఉష్ణేనవాయఉదకేనేతి యజుషాఉష్ణాశ్శీతా స్స్వప

ఆనీయ । ఉష్ణేనవాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్వపతు । ఉష్ణోదకం
శీతోదకంనినీయ। ఆపఉందంత్వితికుమారస్యశిరఉనత్తి।ఆపఉందంతు
జీవసేదీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే। జ్యోక్చసూర్యందృశే। యేనావప
దితిచతసృభిః ప్రతిమంత్రంప్రదక్షిణంప్రతిదిశంప్రవపతి। యేనావపత్స
వితాక్షురేణసోమస్యరాజ్ఞో వరుణస్యవిద్వాన్ । తేన బ్రహ్మాణోవప
తేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాస దయం సబ్బ్రయ్య శర్మా॥
ఇతి పూర్వతో వపతి। తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ। అప
ఉపస్పృశ్య। త్రీన్ త్రీన్దర్భానంతర్ధాయ। యత్క్షురేణేతి ప్రథమవ
పంతం మాతాను మంత్రయతే । యత్క్షురేణ మర్చయతా సుపేశసా
వప్తా వపసి కేశాన్ । శుంధి శిరో మాఽస్యాయుః ప్రమోషీః । తేన
తేవపామి + శర్మన్॥ యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరింద్రస్య చా
యుషేఽవపత్ । తేనాస్యాయుషేవప సౌశ్లోక్యాయస్వస్తయే॥ఇతి
దక్షిణతోవపతి । తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండేనిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య
పునఃత్రీన్ త్రీన్దర్భానంతర్ధాయ ॥ యేనభూయశ్చరాత్ర్యయం
జ్యోక్చపశ్యాతిసూర్యం। తేనాస్యాయుషే వపసౌశ్లోక్యాయస్వస్త
యే॥ ఇతిపశ్చమతో వపతి॥ తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప
ఉపస్పృశ్య॥ పునః త్రీన్ త్రీన్దర్భానంతర్ధాయ॥ యేనపూషాబృహ
స్పతేరగ్నేరింద్రస్య చాయుషేఽవపత్। తేన తేవపామి + శర్మణా
యుష్మా వర్చసా యథాజ్యోక్సుమనాఅసః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥
తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ। అపఉపస్పృశ్య। ఉష్ణాయ కేశా

సిత్యౌదుంబరమూలేదర్భస్తంబే వానిదధాతి॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ వపు
ణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమో అగ్నిః తేభ్యోనిధానంబహు
ధాఽన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః॥ క్షురంప్రక్షాళ్యనిద
ధాతి॥ తేనత్ర్యహం కర్మనివృత్తిశ్చైలవత్కుర్యాత్ । కర్ణరంధ్రకృ
త్వా। తతో బ్రహ్మణే వరం దదాతి॥ సంవత్సరం గోదానవ్రతమేక ఉప
దిశంత్యేతావన్నానా సర్వాన్ కేశాన్ వాపయత్యుదకోపస్పర్శనమి
తి॥ శ్లో॥ సూనోర్మాతరి గర్భిణ్యాం చూడాకర్మ నకారయేత్ । పంచ
మాసాదధః కుదర్యాతఊర్ధ్వం నకారయేత్॥ ఛందోగాః॥ శ్లో॥ వ
స్త్రే క్షురం సమాధాయ దిక్షు మధ్యే నిధాయచ । చతుర్థదివసాదూ
ర్ధ్వం నాపితాయ ప్రయచ్ఛతి॥

చౌలప్రయోగస్సమాప్తః.

అథమాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయః.

జ్యోతిస్సారే॥ శ్లో॥ ఉద్వాహే వ్రతచూడాసు మాతా యస్య రజ
స్వలా । తదాన మంగళంకార్యం శుద్ధే కార్యం శుభేప్సుభిః । ప్రారం
భాత్ప్రాగ్వివాహస్య మాతా యది రజస్వలా । నివృత్తిస్తేన కర్తవ్యా
సహసా శ్రుతి చోదనాత్ । నాందీశ్రాద్ధేకృతే పశ్చాన్మాతా యది రజ
స్వలా । మౌంజీబంధం నకుర్వీత గార్గ్యస్య వచనం యథా॥

తా॥ వివాహమునందును, వ్రతచూడకర్మలయందును, తల్లిరజస్వలయయ్యెనేని అంతటితో నామంగళ కార్యమును జాలింపవలయును. వివాహకృత్యప్రారంభమునకు బూర్వమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని అంతటితో నా శుభకృత్యమును జాలింపవలయును, నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని యుపనయనమును జేయఁగూడదని గర్గమునివరుఁడు జ్యోతిస్సారమునందుఁ జెప్పెను.

ప్రయోగసారావళ్యామ్॥ గర్గః॥ శ్లో॥ మాతృణాంభోజనాత్పూ
ర్వం యస్య మాతా స్పృశా యది । తదాకర్మ నకుర్వీత యదికుర్యాన్ని
రర్థకమ్। శౌనకః । వృద్ధిశ్రాద్ధేకృతే పశ్చాద్వటోర్మాతా రజస్వలా।
తదాకర్మన కుర్వీత యావద్భోజనసంగతా॥

తా॥ మాతృభోజనమునకుఁ బూర్వమునందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని యంతటను కర్మను జాలింపవలయును. అట్లుగాక చేసినయెడల నిరర్థకమగునని గర్గాచార్యుఁడు చెప్పెను. ఇదిగాక వృద్ధిశ్రాద్ధమును జేసినపిమ్మట గట్టుపురుషుల తల్లిరజస్వలయయ్యెనేని యంతటిలో నుపనయనము జాలింపవలయునని శౌనకుఁడు చెప్పెను.

షట్త్రింశన్మతే॥ శ్లో॥ మాత్రా సహైవ భుంజీత ఊర్ధ్వం మాతా రజస్వలా। ప్రతిబంధో భవత్యేవ త్వత్యాహ భగవాన్ యమః॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాత్ యది మాతా రజస్వలా। కన్యాదానం పితా కుర్యాదిత్యాంగిరసభాషితం॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే యస్య భవేద్భార్యా రజస్వలా। వివాహే నైవ దోషః స్యాద్దోషః స్యాన్మౌంజిబంధనే॥

తా॥ నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని వివాహమును మాత్రము చేయవచ్చుననియును, ఉపనయనమును చేయఁగూడదనియును, షట్త్రింశన్మతమునందును జెప్పఁబడియున్నది.

శ్లో॥ మాత్రా సహైవ భుంజీయాద్వివాహే భార్యయా సహ।
మాత్రా సహైవ భుంజీయాచ్చౌలమౌంజీకభోజనే॥

తా॥ ఉపనయనమునందు తల్లితోఁగూడ భుజింపవలయును. వివాహమునందు భార్యతోఁగూడ భుజింపవలయును. చౌలమునందు తల్లితోఁగూడ భోజనము జేయవలె.

మాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయస్సమాప్తః.

అథోపనయనమ్.

సూత్రమ్॥౧॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామః.
గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయీత.
గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం.
వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ.
౨॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా. ప్రయోగః

అథ పతావంతం కాలమనాశ్రమిణో ఽస్య కుమారస్య ఉత్కృష్టాధికారసిద్ధ్యర్థ మధ్యయన సంపాదనార్థ మాయుస్తేజోయశశ్శ్రీపుష్టికామ్యాభివృద్ధ్యర్థం సాంగోపాంగసకలవేదాధ్యయనాధ్యాపనతత్పరిపాదనార్థం చతుర్విగ్రం శిత్యక్షరమంత్రోచ్చారణ ద్విజాశ్రేయసం॥ సుఖాసనమ్॥ ఇదం పాద్యం॥ సుపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయ

మాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థంఇమం + గోత్రః + శర్మాణంకుమార ముపనేష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య)ఉపనయనం వసంతేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ కౌపీనాచ్ఛన్నం కృతశౌచంకుమారం దక్షిణత ఉపవేశ్య-స్వయము త్తరతఆసీనః ప్రాణానాయమ్య॥ + ఓంభూః + + శుభతిథౌమమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగత్వేనకర్మాదౌరక్షా ర్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః । ధ్యానావా హనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ విశ్వేత్తాతేసవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవన్నింద్రసున్వతే । పారావతంయ త్పురుసంభృతం వస్వపావృణోశ్శరభాయర్షిబంధవే॥ రక్షాబంధన ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం + శుభతి థౌమమకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మాను ష్ఠానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం పరమపవిత్ర యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారైరభ్య ర్చ్య॥ ....సుజనాః యజ్ఞోపవీతంస్పృశేయుః॥ ఆచమ్య॥ కేశవా యనమః + శ్రీకృష్ణాయనమః॥యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రంప్రజాపతే ర్యత్సహజం పురస్తాత్ । ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం య జ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥ పునఃఆచమ్య॥ కేశవా...నమః॥ ధ్రువం తేరాజావరుణోధ్రువం దేవో బృహస్పతిఃధ్రువంత ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ + తిః॥

అథనాందీసమారాధనంకుర్యాత్ ।ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థంమమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతంనాందీశోభ నదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీసమారాధనంకరిష్యే॥ తదంగత్వేనబ్రాహ్మ ణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యఇదమాస నం సహస్రమూర్తయేసహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవేసహస్రనామ్నేపు

రుపాయశాఖ్యాశే సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ శ్రీమహా + అయం వోగంధః॥సుగంధః॥ గంధానా ÷ శోభనమస్తు॥ వస్త్రాదికందద్యాత ॥ ఏవం బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ నాందీశోభవ దేవతా స్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు॥ అమృతోప స్తరణమసి॥ ఏతత్ఫలం నాందీశోభవ దేవతా స్సుప్రీతో ÷ భవంతు॥ మాత్రా సహ కుమారం భోజయేత్। ఆచమ్య॥ పరిషేచనాపోశనప్రాణాహుతిసహితం క్షారలవణవర్జం కుమారం భోజయిత్వా॥ (లఘుభోజనం)శ్లో॥ కుమారలగ్న కాలేతుమాత్రాచసహభోజనం।సప్రాణాహుతిమానంచ గురుర్వాణవకం వదేత్॥ స్నాత్వాచమ్య॥ కుమారస్య శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మణఃపుణ్యాహంకుర్యాత్ ॥ ఓంకర్మణఃపుణ్యాహం భవంతో బ్రువం త్వీత్యాది పత్నీమార్జనాంతం కుర్యాత్ ॥

[వటూపత్రయోగమునందు ఇధ్మము ౨౦ సమిధలుండవలయును శ్రౌతమునకు ౨౧ ఉండవలయును]

శ్లో॥కుమారభుక్తికాలేతు గాయత్రీంసముదీరయేత్। ఆచార్యస్స్వయమేవాన్నం ప్రోక్షయేదితి గౌతమః॥

ఉష్ణేన వాయవితి యజుషా । ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వపఆనీయ॥ ఉష్ణేనవాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వపతు । ఉష్ణోదకంశీతోదకన్నినీయ॥ క్రియ॥ ఈమంత్రమునుజెప్పి ఉష్ణోదకమును శీతోదకముతో చేర్చి ఆప ఉందంత్వితికుమారస్యశిర ఉనత్తి॥ ఆపఉందంతు + జ్యోక్చసూర్యందృశే॥ యేనావపదితిచతసృభిఃప్రతిమంత్రంప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥

పిమ్మట వటునియొక్క శిరస్సును తడపవలయును.

యే నావప త్సవితా + సుబ్బయ్యశ్శర్మణ సాళ్లోక్యాయస్వస్త్రయే॥ ఇతిపూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ ఛక్రృత్పిండే నిధాయ॥ అపఉదకస్పృశ్య॥ త్రీగ్ స్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ।యత్క్షురేణేతి ప్రథమవ

వంతః మాతా ఉనుమంత్రయతే॥

పిమ్మట మూడుదర్భలను మధ్యనుంచుకొని ఈమంత్రముచే వటునిశిరస్సుయొక్క పూర్వభాగమునందువపనమును జేయవలయును.

యత్క్షురేణమర్చయతా + ప్రమోషీః॥ తేన తేవపామి + శర్మణే

వటునకు దక్షిణమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారి గానివపనము ను జేయుచున్న ఆచార్యునిమంత్రముచే అభిమంత్రించవలెను।

యేన పూషాబృహస్పతే... స్వస్తయే॥ఇతి దక్షిణతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట మంత్రమునుజెప్పి వటుని శిరోదక్షిణ భాగమునవపనమును జేయవలయును.

తాన్ కేశాన్ఛకృత్పిండేనిధాయ॥అపఉపస్పృశ్య।పునస్త్రీన్ త్రీన్దర్భాన్ నంతర్ధాయ॥ యేనభూయశ్చరా + స్వస్తయే॥ ఇతి పశ్చిమతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట ఈమంత్రముచే పశ్చిమభాగమునందు వపనముజేసి

తాన్ కేశాచ్ఛకృత్పిండేనిధాయ।అపఉపస్పృశ్య॥పునఃత్రీన్ త్రీన్దర్భాన్ నంతర్ధాయ॥ యేన పూషాబృహస్పతే + తేనతేవపామి + శర్మణ్యా యుష్మా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట ఈమంత్రముచేనుత్తరభాగమునవపనముజేసి

తాన్ కేశాన్ఛకృత్పిండేనిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ సిత్యోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వానిదధాతి॥

తా॥ దక్షిణపార్శ్వమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారిగాని గోమయపేడచే చేయబడిన పేడతోటిఅందుయవలనుంచి కేశములనుంచి ఈమంత్రముచే మేడిచెట్టుగాని దర్భస్తంభ మందుగాని విడువవలయుననుటకు

ఉప్త్వాయకేశాన్ వరుణస్యరాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితాసోమో అగ్నిః

తేభ్యోనిధానంబహుధాన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః॥ సురం ప్రత్యాశ్యనిదధాతి॥ అథకుమారంస్నాపయిత్వా॥ స్నాతిమగ్నే రుపసమాధానాదిపాత్ర ప్రయోగకాలే॥ పాత్రప్రయోగే తుకుశాం బుకూర్చవస్త్రాశ్మదండాజినమేఖలాశ్చ । దైవ్యానిపాత్రాణినియుజ్య పశ్చాన్న్యజీతచామూసి సహాయాపనేతా॥

వటునిస్నానమును జేయించి అగ్న్యుపసమాధానాదికర్మను జేసిఅందుపాత్రాసాదనకాలమునందు దేవపాత్రల నాసాదించినతరువాత ఈ యుపనయనకర్మయందు ౧ దర్భలు, ౨ ఉదకము, ౩ కూర్చ, ౪ వస్త్రము, ౫ సన్నికల్లు, ౬ దండము, ౭ అజినము,౮ మేఖలము, ఈవస్తువులుగూడ నాసాదింపవలెనని ఆజ్యభాగాంతకర్మను జేయవలయును.

అగ్నిమిద్ధ్వా॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా + మ ట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్॥ ఆఘారావాఘారయతిదర్శపూర్ణమాసవత్తూష్ణీం॥ ఇంద్రా యేదం । ఏకం - ద్వే - త్రీణి -చత్వారి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్థ పూర్వార్థే అగ్నయ ఇదం । ఏకం + చత్వారి । సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్థపూర్వార్థే సోమాయేదం॥ తతః కుమార మాయుర్దా ఇతి పాలాశీం సమిధ ముత్తర యాధాప్య॥ మం॥ ఆయుర్దాదేవజరసంగృణానోఘృతప్రతీకోఘృతపృష్ఠోఅగ్నే । ఘృతం పిబన్నమృతం చారుగవ్యంపితేవపుత్రంజరసేనయేమమ్॥ అథేహి॥ అగ్నయ ఇదం (నమమ(అథఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాతిష్ఠేత్యశ్మానమాస్థాపయ॥ అతిష్ఠేమ మశ్మానమశ్మేవత్వగ్ స్థిరోభవ । అభితిష్ఠపృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥

కుమార స్త్వేవ హోమకర్తృత్వం నతుమంత్రోచ్చారణం స్వాహాకారః॥ అథేహీతిబ్రూయాత్ ।శ్లో॥ స్వాహాకారోనచాయుర్దా ఇత్యత్ర సమిధాహుతౌ । అథేహీ త్యేవ మంత్రాంతేవటు మాణవమాహుః॥

రేవతీస్త్వేతి ద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య। ఓంభూః + శుభ తిథౌ అస్యకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శీతవాతోష్ణాప శమన ద్వారా దేహాలంకరణార్థం నూతనవస్త్ర మౌంజ్యాజినదండధారణం కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। రేవతీస్త్వావ్యక్ష్ణన్ కృత్తికాశ్చాకృన్తగ్గ్‌స్త్వా। ధియోఽవయన్నవగ్నా అవృంజన్త్సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్। దేవీర్దేవాయ పరిధీసవిత్రే మహత్తదాసా మభవన్మహిత్వనమ్। యాఅకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య॥ యాఅకృన్తన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చదేవీ రంతానభితోఽదదంత। తాస్త్వా దేవీర్జరసే సంవ్యయన్త్వాయుష్మానిదం పరిధత్స్వవాసః॥ పరిధత్త ధత్తవాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుతదీర్ఘమాయుః।బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా॥

(శ్లో॥ అశ్మని స్థాపితో యేన వాసోఽపిపరిధాయచ। మేఖలామజినం చైవ యావదశ్మానమాచరేత్॥ శ్లో॥ మౌంజ్యాజినావస్థాపన ప్రోక్షణోత్థాప నానితు। సమంత్రిమేతా న్యాచార్యః పూర్వంకృత్వాథ వాచయేత్) శతంచజీవ శరదస్సువర్చా రాయశ్చపోష ముపసంవ్యయస్వ। పరిహితం పరీద మిత్యను మంత్రయతే॥ పరీదం వాసో అధిధాస్స్వస్తయేఽభూరాపీనా మభిశస్తిపావా। శతంచజీవ శరదః పురూచీర్వసూని చార్యో విభజాసిజీవన్। ఇయం దురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం పరివీయ వాచయేత్॥ఇయం దురుక్తాత్పరిబా

థమానా శర్మవరూథంపునతీన ఆగాత్।ప్రాణాపానాభ్యాం బలమా భరంతీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయం॥ఋతస్య గోప్త్రీ తపసః పరస్పీఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః। సానస్సమంతమను పరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మారిషామ ॥ అజినం మిత్రస్య ప్రతీక్ష్య వాచయేత్॥ మిత్రస్య చక్షుర్ధరుణం బలీయ స్తేజో యశస్వి స్థవిరగ్ం సమిద్ధమ్ । అనాహనస్యంవసనం జరిష్ణు పరీదంవాజ్య జినం దధేఽహమ్॥ తేష్వాగంత్రేత్యవస్థాప్య॥ ఆగంత్రా సమగన్మహి ప్రసుమృత్యుంయుయోతన। అరిష్టాస్సంచరేమహి స్వస్తి చరతాదిహా స్వస్త్యాగృహేభ్యః॥ఉదకాంజలిమస్యాంజలావానీయ తాభిస్సము ద్రాదితి త్రిః ప్రోక్ష్య॥ వాచయేత్॥సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదారదుపాగ్ంశునా సమమృతత్వమశ్యామ్ । ఇమేను తేరశ్మయ సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వం పితరో నఆయన్॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః

సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వం పితరో నఆయన్ ॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః

కుమారస్య సకృద్దక్షిణహస్తం గృహీత్వా॥ అగ్నిష్టేహస్తమగ్రభీత్॥ సోమస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ సవితా తేహస్తమగ్రభీత్ ॥ సరస్వతీ తే హస్తమగ్రభీత్॥ పూషాతేహస్తమగ్రభీత్ । బృహస్పతిస్తేహస్తమ గ్రభీత్॥ ఆర్యమాతే హస్తమగ్రభీత్॥ అగ్ంశుస్తే హస్తమగ్రభీత్॥ భగస్తే హస్తమగ్రభీత్ ॥ మిత్రస్తేహస్తమగ్రభీత్ ॥ మిత్రస్త్వమసి ధర్మణాఽగ్నిరాచార్యస్తవ॥అగ్నయే త్వేతి ప్రమంత్రం దేవతాభ్యో

మాయత్వా పరిదదామి సుబ్బయ్యశర్మణ ॥ సవిత్రేత్వాపరిదదామి సుబ్బయ్య శర్మణ ॥ సరస్వత్యైత్వా పరిదదామి + శర్మణ । మృత్యవేత్వా పరిదదామి + శర్మణ ॥ యమాయ త్వాపరిదదామి + శర్మణ ॥ గదాయత్వాపరిదదామి + శర్మణ ॥ అంతకాయ త్వాపరిదదామి + శర్మణ ॥ అద్భ్యస్త్వా పరిదదామి × శర్మణ । ఓషధీభ్యస్త్వాపరిదదామి + శర్మణ । పృథివ్యైత్వాస వైశ్వానరాయైపరిదదామి సుబ్బయ్యశర్మణ । తతస్సుముహూర్తే । స్వస్త్యస్తాశీతి సహస్రాణాంద్విజగురుదైవత్యానాం + + స్సుప్రీతాస్సుముహూర్తాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు। దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవఉపనయేఽసౌ । సుప్రజాఇతి దక్షిణే కర్ణేజపతి । సుప్రజాఃప్రజయాభూయాస్సువీరోవీరైస్సువర్చావర్చసాసుపోషః పోషైః। బ్రహ్మచర్యమిత్యాదిప్రసూతమిత్యంతం। శ్లో। అంతేతుసర్వ మంత్రాణాం హ స్తగ్రహణమిష్యతే । దేవతాభ్యః పరిదానంరక్షణాయ పృథక్పృథక్। కుమార ఆహ॥ బ్రహ్మచర్య మాగాముపమానయస్వదేవేన సవిత్రాప్రసూతః॥ కోనామాసీతిగురుణోక్తే॥ ఆచార్యః కోనామాసి॥ కుమారస్స్వనామోక్త్వా సుబ్బయ్యశర్మ నామాస్మి॥ కస్యబ్రహ్మచార్యసి॥ సుబ్బయ్యశర్మణ॥ ప్రాణస్యబ్రహ్మచార్యస్మి॥ సుబ్బయ్యశర్మన్నేష తేదేవసూర్యబ్రహ్మచారీతం గోపాయ సమామృతైష తే సూర్యపుత్రస్సదీర్ఘాయు స్సమామృత । యాగ్ స్వస్తిమగ్నిత్వాయ సూర్యశ్ఛంద్రమా

ఆపో ఽనుప్రసంచరంతిలాగ్ స్వస్తి మన్తుసంచరసుబ్బ్రయ్యశర్మన్ । అధ్వ
నామితికుమారం వాచయతి। అధ్వనామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనఃపా
రమశీయ। సుబ్బ్రయ్యశర్మన్। అథయోగాదీన్ నవమం త్రాన్ వాచ
యన్। ద్వితీయచతుర్థౌస్వయంబ్రువన్। ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యా
హుతీఃకుమారేణ హావయిత్వా। శ్లో॥ యోగాదీన్వాచయన్నేవకు
మారంహావయేత్తులు।ద్వితీయచతుర్థౌబ్రూయా దాచార్యో జుహు
ద్వటుః॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ కుమారో జుహోతి॥ యోగే
యోగేతవస్తరం వాజేవాజేహవామహే । సఖాయఇంద్రమూతయే
స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం (నమమ)లత - ఆచార్యః॥ ఇమమగ్న ఆయు
ష్షేవర్చసేకృధిప్రియగ్ం రేతోవరుణ సోమరాజన్ । మాతేవాస్మా
అదితేశర్మయచ్ఛవిశ్వేదేవా జరదష్టిర్యథాఽసథ్స్వాహా॥ అగ్నివ
రుణసోమాదితివిశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం॥ ఇతికుమారః । శతమిన్నుశ
రదో ఽంతిదేవా యత్రానశ్చక్రాజరసం తనూనాం పుత్రాసోయత్ర
పితరోభవంతి మానోమధ్యా రీరిష తాయుర్గంతోస్స్వాహా॥ దేవేభ్య
ఇదం॥ తతఆచార్యః॥ అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టింప్ర
తరాంకృణోతు । ఇంద్రోమరుద్భిర్ ఋతుధాకృణోత్వా దిత్యైస్తేవ
సుభిరాధధాతుస్వాహా॥ అగ్నీంద్రమరుదా దిత్యవసుభ్య ఇదం॥కుమా
రః॥ మేధా[illegible] మంగిరసో మేధాగ్ం సప్తర్ షయోదధుః మే
ధాంమ[illegible] ప్రజాపతి ర్మేధామగ్నిర్దధాతు మేస్వాహా॥ అంగిరస
ఋషిః ప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదం ।అప్సరాసుచయామే ధాగంధర్వేషుచ

యద్యశః। దైవీయామానుషీ మేధాసామామావిశ తాద్రహా స్వాహా॥ మేధాదేవ్యా ఇదం॥ ఇమం మే వరుణశ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ త్వామవస్యు రాచకే స్వాహా॥ వరుణాయేద॥ తత్త్వాయామి బ్రహ్మణావందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరుణే హబోధ్యురుశగం సమాన ఆయుః ప్రమోషీ స్వాహా॥ వరుణాయేదం। త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోఽవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగం సి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్ స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ సత్వన్నో అగ్నే వమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణగం రరాణో వీహి మృడీకగం సుహవోన ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః। అయాసన్ హవ్యమూహిషే ఽయానో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా। అయసేఽగ్నయ ఇదం (సమిధమాదాయ। హుత్వా। అగ్నయ ఇదం। సన్నహనం-రుద్రాయ తంతిచరా యేదం॥ అస్యకర్మణః హేూమద్రుటిప్తా సిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ। ఓం చిత్తంచ స్వాహా + + + జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే। అపరేణాగ్నిముదగగ్రం కూర్చంనిదధాతి। తస్మిన్ గురూరాష్ట్రభృదసీతియజుషోపవిశతి॥ రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వద్యోషం। ఆచార్యః పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా గురోః దక్షిణంపాదమన్వారభ్యాహ। శ్లో॥ ఆచార్యాయువటుఃకూర్చాదవ్యాద గ్రముదగ్యధా।

తథానిధాయ తత్పూర్వేణాగ్నేః ప్రస్థభృద్యజుషా గురుః। సావిత్రీం భో
అనుబ్రూహీతిబ్రూయాత్। తస్మా అన్వాహ తత్సవితు రితి పచ్ఛో౽ర్ధ
ర్చశః। తత స్సర్వాం వ్యాహృతీర్వ్యాహృతాః పాదాదిష్వ న్తేషు వాతథార్ధ
ర్చశో రుత్తమాం కృత్స్నయాం దద్యాత్॥౨॥ఓంభూః తత్సవితుర్వ

౧॥ అగ్నికి పశ్చిమదిక్కున బర్హిస్సును వేసిదానియందు నాచార్యుడు తాష్ట్రి హృదయను మంత్రమును జెప్పిప్రాఙ్ముఖుముగా గూర్చుండవలెను,

౨॥ వటుడు ఆచార్యునిముందు ప్రత్యఙ్ముఖముగా గూర్చునితనదక్షిణహస్తముచే నాచార్యుని దక్షిణపాదమును గ్రహించి ఈదిగువ వ్రాయబడు ఓంభూః అనుమంత్రములను, ఉపదేశపూర్వకముగా పఠింపవలెను.

రేణ్యం-ఓం భువః-భర్గో దేవస్య ధీమహి॥ ఓగ్ంసువః ధియో యో
నః ప్రచోదయాత్॥ ఓంభూః॥ తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గో దేవస్యధీమ
హి॥ఓంభువః ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥ఓగ్ంసువః తత్సవితు
ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి।ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥౩॥

గాయత్ర్యుపదేశముహూర్త + స్సుముహూర్తో౽స్తు॥ స్వముత్తర
మోష్ఠం శ్వాంతపర్యంత ముపస్పృశ్యాచామేత్।అపృథమైసా
స్యా ప్రాణస్య మ్నోగోపాయ॥ బ్రహ్మణ ఆణీస్థః ఇతికర్ణాయుగపత్కరా
భ్యాముపస్పృశ్యాచామేత్॥౪॥బ్రహ్మణఆణీస్థః॥ సుశ్రవఇతిపాలాశం
దండం దక్షిణేన హస్తేనాదత్తే॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ ఆచార్యవట్వోః
ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం సర్వభయనివృత్త్యర్థంపాలాశదం
డధారణం కరిష్యే॥ సుశ్రవ స్సుశ్రవసంమాకురుయథాత్వగ్ంసుశ్ర
వస్సుశ్రవాఅస్యేవ మహాగ్ం సుశ్రవ సుశ్రవా భూయాసం యథా
త్వగ్ం సుశ్రవ సుశ్రవో దేవానాంనిధిగోపో౽స్యేవమహం బ్రాహ్మ

ణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్॥౫॥ తతః స్మృతంచమ ఇత్యే
౩॥ ఈప్రకారము ఆచార్యుడు వటువునకు గాయత్రీమంత్రోపదేశమును జేయవలయును
౪॥ వటుడు అవృధ అను మంత్రము నుచ్చరించి ఊర్ధ్వోష్ఠము నుస్పృశించుకొనవలయును
౫॥ వటుడు బ్రహ్మణ ఆణీస్థః అను మంత్రము నుచ్చరించి కర్ణములనుస్పృశించుకొనవలయును
వం వటుం వాచయతి॥౬॥ స్మృతంచ మే౽స్మృతంచ మే తన్మ ఉభ
యం వ్రతం। నిందా చ మే౽నిందా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం శ్ర
ద్ధా చ మే౽శ్రద్ధా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। విద్యా చ మే౽విద్యా చ
మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం శ్రుతం చ మే౽శ్రుతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్ర
తగ్ం। సత్యం చ మే౽నృతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। తపశ్చ మే౽
తపశ్చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। వ్రతం చ మే౽వ్రతం చ మే తన్మ
ఉభయం వ్రతం। యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి వ్రతం। యదగ్నే
స్సేంద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమ
నుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగంధర్వాప్సరస్కస్య య
న్మ ఆత్మని వ్రతం తేనాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసమ్। గురో
వరం తే దదామీతి గురవే వటుర్వరం గాం దద్యాత్॥౭॥ గురుస్స్వస్తి
దశకృత్వో౽భ్యాస్య। దేవస్య త్వేతి గాం ప్రతిగృహ్ణాతు। రుద్రాయ గామి
తి మంత్రసన్నామః। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే౽శ్వినోర్బాహుభ్యాం
పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి ద
క్షిణే రుద్రాయ గాం తేనామృతత్వమశ్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు। ఉదా
యుషేత్యేనమ్ ఉత్థాప్య వాచయతి। ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీ
నాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను। తచ్చక్షు

రితి సూర్యం దృశే ఇత్యంతం వటురాదిత్యముపస్థాయ తచ్చక్షుర్దే-

౬॥ మూర్తియను మంత్రము వటునిచే జెప్పించి దండమును గ్రహింపఁదగును.
౭॥ వటునిచే నీమంత్రములను జెప్పించవలెను,

వహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమశరదశ్శతం జీవేమశరదశ్శతం నందామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతంభవామ శరదశ్శతగ్ం-శృణవామశరదశ్శతంప్రబ్రవామశరదశ్శతమజీతాస్స్యామ శరదశ్శతంజ్యోక్చసూర్యందృశే। యస్మిన్భూతమితికుమారస్యదక్షిణహస్తంగృహీత్వా। యస్మిన్భూతంచభవ్యంచ సర్వేలోకాస్సమాహితాః। తేన గృహ్ణామి త్వా మహంమహ్యంగృహ్ణామి త్వా మహంప్రజాపతినాత్వామహ్యం గృహ్ణామిసుబ్రహ్మణ్యశర్మన్॥

అథాగ్నికార్యమ్.

ఈఅగ్నికార్యమునకు సంకల్పము చేసిన పిమ్మటఅగ్నికిఅష్టదిక్కుల యందు-అరిసెల-చక్కిరాలు-శక్తికొలది సమర్పించవలెను-ఇదిలోకాచారముగా సర్వత్రాజరుగుచుండెను.

అగ్నింపరిత్యేతిపరిమృజ్య-పరిషిచ్య। ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమన్గోత్రః × నామధేయోఽహంమమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంప్రాతరగ్నికార్యంసమిదాధానం కరిష్యే। పరిత్వాఽగ్నే పరిమృజామ్యాయుషా చధనేనచ। సుప్రజాః ప్రజయాభూయాసగ్ంసువీరోవీరైస్సువర్చావర్చసా సుపోషః పోషైస్సుగృహోగృహైస్సుపతిః పత్యా సుమేధామేధయాసుబ్రహ్మాబ్రహ్మచారిభిః॥ పరిమృజ్యాఽలంకృత్య॥ అదితేఽనుమన్యస్వఅనుమతేఽనుమన్యస్వ-సరస్వతేఽనుమన్యస్వదేవస

విత్రః ప్రసువ॥ అథసమిధ మాదాయ॥ అగ్నయే సమిధమాహార్షం బృహతె జాతవేదసే-యథాత్వమగ్నే సమిధాసమిధ్యసఏవంమామాయుషావర్చసాసన్యామేధయాప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేనసమేధయస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ ఏధోఽస్యేధిషీమహిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సమిదసిసమేధిషీమహిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ తేజోఽసితేజోమయిధేహిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ అపోఅద్యాన్వచారిషగ్ంరసేనసమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్నఆగమంతంమాసగ్ంసృజవర్చసాస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సంమాఽగ్నేవర్చసాసృజప్రజయాచధనేనచస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ విద్యున్మేఅస్యదేవాఇంద్రోవిద్యాత్సహఋషిభిస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం॥ అగ్నయేబృహతేనాకాయస్వాహా॥ అగ్నయే బృహతేనాకాయేదం॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా॥ ద్యావాపృథివీభ్యామిదం। ఏషాతే అగ్నేసమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ చతయాఽహం వర్ధమానోభూయాసమాప్యాయ మానశ్చస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ యోమాఽగ్నే భాగినగ్ం సంతమథాభాగం చికీర్షత్యభాగమగ్నేతం కురుమామగ్నేభాగినం కురుస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సమిధమాధా యాగ్నేసర్వవ్రతో భూయాస్గ్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ భువస్స్వాహా॥ వాయవఇదం॥ సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేదం॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ అదితేఽన్వగ్ంస్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తర పరిషేచ

సంకృత్వా। (అగ్న్యుపస్థానం) యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాఽహం తేజస్వీ
భూయాసం యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనాఽహం వర్చస్వీ భూయాసం యత్తే
అగ్నే హరస్తేనాఽహగ్ం హరస్వీ భూయాసం॥ మయిమేధాం మయి
ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయిమేధాం మయిప్రజాం మయి
ఇంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయిమేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో
భ్రాజో దధాతు॥ మానస్తోకే తనయే మాన ఆయుషి మానో గోషుమా
నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మానో రుద్రభామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమ
సా విధేమ తే॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం యద్దే
వానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం॥ భస్మనా శిరోలలాట వ
క్షస్స్కంధేషు తిలకాని కుర్యాత్॥ మేధావీ భూయాసం తేజస్వీ భూ
యాసం వర్చస్వీ భూయాసం - బ్రహ్మవర్చస్వీ భూయాసం - ఆయు
ష్మాన్ భూయాసం అన్నాదో భూయాసం యశస్వీ భూయాసం సర్వస
మృద్ధో భూయాసం - పురస్తాద్దిశా గృహ్ణామి వసవస్సమిద్ధతామ్ప్రవర్చ
హ్మణో వసుసీధయజ్ఞైః॥ ఘృతేన త్వ తనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సన్తు
యజమానస్య కామాస్స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీధాయేదం॥ స్వస్తి
శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమాయుష్యం
తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా
తపో హోమ క్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే త
మచ్యుతం॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన। యద్ధు
తంతు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ చతుస్సాగర + అభివాదయే।

అగ్నికార్యం సమాప్తమ్.

శ్లో॥ గురుస్తాంతరమన్యాగ్ఙ్చ వృద్ధాన్నమస్కృత్య - భిక్షాం యాచయేత్॥ తతోగురుర్బ్రహ్మచార్యసీతి । బాఢమేవంకరోమీతివటుః బ్రూయాత్ । ఆచార్యః-బ్రహ్మచార్యసి। కుమారః॥ బాఢం కామచారవాదభక్షణకామోఽభవామి, ఆచార్యః॥ ఆపోశాన, కుమారః॥ బాఢమశ్నామి, ఆచార్యః॥ కర్మకురు, కుమారః బాఢంకరోమి॥ ఆచార్యః మాసుషుప్థాః-కుమారః॥ బాఢం దివానస్వపామి, ఆచార్యః। భిక్షాచర్యంచర, కుమారః॥ బాఢంచరామి, ఆచార్యః, ఆచార్యాధీనోభవ॥ కుమారః, బాఢం భవామి॥

అథ భిక్షాక్రమః.

ఆదౌ మాతృనమస్కారం కుర్యాత్। చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవతు॥ భవతీభిక్షాందేహీతి స్త్రియంయాచయేత్। భవాన్భిక్షాందదాత్వితి పురుషం యాచయేత్॥

యస్యేత ఇతిపూర్వపరిషేచనం వటురాదిత్యముపస్థాయ॥ యస్యతే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తం త్వా విశ్వే అవంతు దేవాః। తం త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమానమనుజాయంతాంబహవస్సుజాతమ్॥ ఆశీర్వాదః॥ శ్లో॥ గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం తిష్ఠన్నాసూర్యమభ్యసేత్ । సూర్యేఽస్తశిఖరంప్రాప్తే సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్ । అగ్నికార్యంతతఃకుర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపి । తతోభివాదయేద్వృద్ధానసావహమితిబ్రువన్ ॥ సగ్ంశాసనాం తే భిక్షాచరణం-అథాస్మైఅరిక్తం పాత్రంప్రయచ్ఛన్నాహ మాతరమేవాగ్రేభిక్షస్వేతిబోధాయనగృహ్యాత్॥ శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యస్య పోశానేత్యనుశిష్యవటుంగురుః। బాఢమిత్యేవసర్వత్రప్రతిబ్రూయాత్తతోవటుః। ఆదిమధ్యావసానేషు భవచ్ఛబ్దోపలక్షితం। బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాంభిక్షాచర్యంయథాక్రమం॥ వాసశ్చతుర్థీముత్తరయాదత్తేఽస్యతల్పే భావ్యా॥

(ఉపనయనప్రయోగస్సమాప్తః.)

హారిః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమన్యస్మిన్నపి వత్రే షోడశేన వర్షే౽గ్ని దానోపాస్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యంకర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థంవృద్ధ్యర్థం + మహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ఆచమ్య + మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణం కుమారం గోదానాఖ్యేన కర్మణా సగ్ంస్కరిష్యే॥ తదంగమాభ్యుదయికంకరిష్యే॥ఆభ్యుదయికంకుర్యాత్॥బ్రాహ్మణాన్సంతోషయేత్॥ ఆచమ్య + ఏవం × మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతసిద్ధ్యర్థంగోదానవ్రతహోమంకరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది॥ తతఃషట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్॥ శ్లో॥పాత్రప్రయోగేఖలుయోజనీయోగోదానకర్మణ్యుపిచౌలవత్తు। నగ్నప్రుజీలశలల్యాఇష్టాఅత్రార్థలుప్తాహిభవంతియస్మాత్॥పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే౽న్వారబ్ధేకుమారేధాతాదదాతు నోరయిమితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరిణేతి చతస్ర ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ ధాతా దదాతు నోరయిమీశానో జగతస్పతిః సనః పూర్ణేన వావనత్స్వాహా॥ధాత్రఇదం॥ధాతా ప్రజాయా + వద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్రఇదం॥ ధాతా దదాతు × సత్యరాధసస్స్వాహా॥ధాత్రఇదం॥ధాతా దదాతు × అదితి స్సజోషాస్స్వాహా। ధాత్రఇదం॥ యస్త్వాహృదా × తత్త్వమశ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదసఇదం॥ యస్త్వాగ్ంసుకృతే × స్వస్తిస్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం॥ త్వే సుపుత్రశవసో × వరిచ్యతేస్వాహా॥ఇంద్రాయపుత్రిణఇదం॥ఉక్థఉక్థే

పోష్ఠు...హావంత్తే స్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం॥ రుద్రాయ తంతిచ గాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ సమృద్ధికామః జయాది హోమంకరిష్యే॥ సువేణాజ్య మాదాయ॥ ఓం చిత్తంచస్వాహా॥ × × × జయాదిబ్రహ్మాపిసర్జనాంతే...నమః॥ తతః శిఖామాత్ర మవశిష్య సర్వాన్కేశాన్ వాపయతి॥ స్నాత్వా ఉచమ్య బ్రహ్మణే వరందదాతి॥ అగ్నిగోదానమ్.

కల్పాంతరమాహ-అగ్నిగోదానో వా స్యాత్ ॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ × ప్రీత్యర్థం ఇమంసుబ్రహ్మణ్యశర్మాణంకుమారంగోదానాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అథవట్వాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే అగ్నయే కాండర్షయేస్వాహా ॥ అగ్నయే కాండర్షయ ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం...జయాది హోమంకరిష్యే॥ జయాదిప్రతిపద్యతే। పరిషేచనాంతంకృత్వా॥ సంవత్సరం గోదానవ్రత మేకఉపదిశంత్యేతావన్నానాసర్వాన్కేశాన్వాపయ త్యుదకోపస్పర్శన మితి ఛందోగాః । ఆచార్యాయవరందదాతి । పూర్వవత్కేశవపనమ్॥

అథ పాలాశప్రయోగః.

చతుర్థేఽహానిపూర్వాహ్ణే స్నాత్వాఽచమ్యసంధ్యావందనాదికం కృత్వా॥ పాలాశవృక్షప్రదేశే అలంకృత్య॥ ప్రాచీముదీచీం వాదిశముపవిశ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం + సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశ కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ అథ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ పాలాశవృక్షమూలే అలంకృత్య॥ గ

ద్వాత్రింశన్మాత్రే తత్రత్రీణ్యుదగప వగ్రాణి స్థండిలాని కల్పయిత్వా తత్ర నూతనవస్త్రాణి నిధాయ। తేషు యథాక్రమ మావాహ్య ॥ యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః। ఛందోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ। స మేంద్రో మేధయా స్పృణోతు। అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసం। శరీరం మే విచర్షణం। జిహ్వా మే మధుమత్తమా। కర్ణాభ్యాం భూరి విశ్రువం। బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా పిహితః। శ్రుతం మే గోపాయ॥ (ఇతి ప్రథమస్థండిలే) ప్రణవ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ శ్రద్ధయాఽగ్నిః సమిధ్యతే। శ్రద్ధయా విందతే హవిః॥ శ్రద్ధాం భగస్య మూర్ధని। వచసా వేదయామసి। ప్రియగ్గ్ శ్రద్ధే దదతః। ప్రియగ్గ్ శ్రద్ధే దిదాసతః॥ ప్రియం భోజేషు యజ్వసు। ఇదం మ ఉదితం కృధి। యథా దేవా అసురేషు। శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రిరే। ఏవం భోజేషు యజ్వసు। అస్మాకముదితం కృధి। శ్రద్ధాం దేవా యజమానాః। వాయుగోపా ఉపాసతే। శ్రద్ధాగ్ం హృదయ్యయాఽఽకూత్యా। శ్రద్ధయా హూయతే హవిః। శ్రద్ధాం ప్రాతర్హవామహే। శ్రద్ధాం మధ్యందినం పరి। శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్య నిమ్రుచి। శ్రద్ధే శ్రద్ధాపయేహ మా। శ్రద్ధా దేవానధివస్తే। శ్రద్ధా విశ్వమిదం జగత్। శ్రద్ధాం కామస్య మాతరం। హవిషా వర్ధయామసి॥ (ఇతి ద్వితీయస్థండిలే) శ్రద్ధామావాహయామి॥ మేధా దేవీ జుషమాణా న ఆగాద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా। త్వయా జుష్టా నుదమానా దురుక్తాన్బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః। త్వయా జుష్ట ఋషిర్భవతి దేవి త్వ

గ్యా బ్రహ్మాగతశ్రీరుత త్వయా। త్వయా జుష్టశ్చిత్రం విందతే వసు సానో జుషస్వ ద్రవిణో న మేధే। మేధాం మ ఇంద్రో దదాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ। మేధాం మే అశ్వినావుభావాధత్తాం పుష్కరస్రజా। అప్సరాసు చ యా మేధా గంధర్వేషు చ యన్మనః। దైవీం మేధా సరస్వతీ సా మాం మేధా సురభిర్జుషతాగ్ం స్వాహా। ఆ మాం మేధా సురభిర్విశ్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతీ జగమ్యా। ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సా మాం మేధా సుప్రతీకా జుషంతామ్। మయి మేధాం + సూర్యో భ్రాజో దధాతు॥ (తృతీయస్థండిలే) మేధామావాహయామి॥

అశ్వత్థే వో నిషదనం పర్ణే వో వసతిః కృతా। గోభాజ ఇత్కిలాసథ యత్సనవథ పూరుషం॥ అశ్వత్థనారాయణ మావాహయామి... మి॥ తతః ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకా నావాహ్య॥ విధిప్రకారేణ ఆవాహనంకుర్యాత్॥ ప్రణవశ్రద్ధామేధా దేవతాభ్యోనమః॥ ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలక దేవతాభ్యోనమః। ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ సమంతాదగ్నిమపూపైః పరిశ్రిత్య॥ ఆచమ్య + ఏవం గుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశకర్మ కరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ అగ్నింధనాద్యాజ్యభాగాంతపర్యంతంకుర్యాత్॥ (అత్రివృట్పాత్రప్రయోగః) చతుర్భిఃపంచభిఃమధ్యే రేకేన చత్వారీత్యుక్త్వా॥ చతస్రో ద్వాభ్యాం చతుర్భిరేకేన ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారగ్రాహయిత్వా॥

యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః - ఛందోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ-సమేంద్రో మేధయాస్పృణోతు-అమృతస్య దేవధారణో భూయాసగ్ం స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ శరీరం మే విచర్షణం-జిహ్వా మే

మధుమత్తమా-కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రువం-బ్రహ్మణః క్రోశో౽సిమేధయా పిహితః-శ్రుతం మే గోపాయ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం-ఆ వహంతీ వితన్వానా కుర్వాణా చీరమాత్మనః-వాసాగ్ం సి మమ గావశ్చ-అన్నపానే చ సర్వదా-తతో మే శ్రియమావహ-లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ ఆ మాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ యశో జనే౽సాని స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ శ్రేయాన్ వస్యసో౽సాని స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ స మా భగ ప్రవిశ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ తస్మిన్ త్సహస్రశాఖే-నిభగాహం త్వయి మృజే స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ యథాపః ప్రవతా౽యంతి-యథా మాసా అహర్జరం-ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః ధాతరాయంతు సర్వత స్స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ ప్రతివేశో౽సి ప్రమాభాహి ప్రమాపద్యస్వ స్వాహా-ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం ఋద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే। స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ చిత్తం చ స్వాహా + + జయాదిబలిష్ఠ విసర్జనాంతే-అపరేణాగ్నిం వటుర్వస్త్ర మేఖలాజిన దండాన్ శ్చ పాలాశేష్వాప్య-అన్యాని నూతన వస్త్రాణి ధారయేత్॥ శ్లో॥ మేఖలా మజినం దండం పాలాశాగ్రే వినిక్షిపేత్। తద్వాసో గురవే దద్యాద్వటుర న్యాని ధారయేత్॥ సుశ్రవ ఇతి మంత్రేణాన్య దండమాదాయ॥ రేవతీస్త్వేతి ద్వాభ్యాం వాసో౽భిమంత్ర్య॥ యా అకృంతన్ నవయన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్యాచమ్య॥ ఆచార్యః-పరీదమితి పరిహితం కుమారమభిమంత్ర్య తే॥ ఇయం దురుక్తేతి ద్వాభ్యాం మేఖలాం ధారయిత్వా త్రిమధురే

ణ్యాశ్మనా న్భోజయిత్వా సహాచార్యో గృహమాగచ్ఛేదితి ॥ శ్లో॥ సంత్యజ్య మేఖలాదీని బ్రహ్మసూత్రం వినావటుః ॥ సర్వంపలాశేనిక్షిప్య వాన్యాన్యాని ధారయేత్ ॥ మేఖలా వజినందండ ముపవీతం కమండలుః ॥ అప్సు ప్రాశ్యైవి నష్టానిగృహీత్వాఽన్యానిపూర్వవత్ ॥ నవనం మేఖలాదండం భైక్షం చర్యవ్రతానిచ ॥ నివర్తంతే ద్విజాతీనాంపునస్సంస్కారకర్మణి ॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః. ఉపనీతస్య ధర్మా ఉపదిష్టాః ॥ హరిః ఓమ్ తత్సత్. పాలాశప్రయోగస్సమాప్తః.

ఉపాకర్మప్రకరణమ్.

గృహ్యసూత్రే ॥ ఉపాకరణే సమాపనే చ ఋషిర్యః ప్రజ్ఞాయతే సదసస్పతిర్ద్వితీయః ఓషధీషు ప్రాదుర్భూతే శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం శిష్యైస్సహాచార్యః నదీంతటాకం వా గత్వా ॥ కేశశ్మశ్రులోమనఖాని వాపయిత్వా-మృత్తికాస్నానం వారుణస్నానం కృత్వా ॥ సంధ్యావందనాదికం కుర్యాత్ ॥ ప్రాగ్దేశే గోమయేనాఽనులిప్య ॥ రంగవల్ల్యాదిభిరలంకృత్య ॥ నూతనవస్త్రేణ మంటప మాసాద్య ॥ తస్యోపరి యథాశక్తితండులాన్నిధాయ ॥ ఆదౌ దీపారాధనం కృత్వా ప్రణమ్య ॥ ఆచమ్య ॥ అథ ప్రయోగః ॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే ॥ తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ॥ ఆచమ్య...శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం ఛందసాం సవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాకర్మాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం-స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ఆదౌ సర్వవిఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా ॥ తతః పుణ్యా...వాచయిత్వా ॥ ఆచమ్య.. ప్రీత్యర్థం బ్రహ్మచర్య ... ప్రాయశ్చిత్తార్థం ... హోమం కరిష్యే ॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ స్థండిలోల్లేఖనాది సర్వం కృత్వా ॥ అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ పూర్వోక్తప్రకారేణపా

హింత్రయోదశ హోమంకుర్యాత్ ॥ తతఃఅగ్ని కార్యంసమాపయేత్ ॥ అగ్ని కార్యం పూర్వముక్తం ॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదినవ షిపూజాంకరిష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ ప్రజాపతిం కాండఋషిమావాహ యామి॥ సోమం కాండఋషిమావాహయామి॥ అగ్నింకాండఋషిమావాహ యామి॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండఋషీనావాహయామి॥ సాగ్ంహితీర్దే వతా ఉపనిషద ఆవాహయామి॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహ యామి॥ వారుణీ ర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహయామి॥ బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వ యంభువమావాహయామి॥ సదసస్పతిమావాహయామి॥ ఉపవీతీ॥ ప్రా జాపత్యాదికాండఋషి దేవతాభ్యోనమః । ధ్యానాదిషోడశోపచారైర భ్యర్చ్య॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాది కాండఋషి తర్పణంకరి ష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ ప్రజాపతింకాండఋషింతర్పయామి...మి॥ ౩॥ సో మంకాండ...మి॥ ౩॥ అగ్నింకాండ...మి॥ ౩॥ విశ్వాన్ దేవాన్కాండ ఋషీగ్ స్త...మి॥ ౩॥ సాగ్ంహితీర్దేవతాఉపనిషద స్త...మి॥ ౩॥ యాజ్ఞి కీర్దేవతాఉపనిషద స్త... మి॥ ౩॥ వారుణీర్దేవతాఉపనిషద స్త...మి॥ ౩॥ బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంత...మి॥ ౩॥ సదసస్పతింత...మి॥ ౩॥ అనేన ప్రాజాపత్యాదికాండర్షితర్పణేనభగవాన్ సర్వాత్మకస్సుప్రీణాతు ।ఏ తత్ఫలంశ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ఆచమ్య...ఏవ గుణ...శుభతిథౌశ్రీ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం(అస్యాం) శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యామధీతానాం ఛందసాంసవీర్యత్వాయఅధ్యాయోపాకర్మహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥

తదంగత్వేనఅగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్య గ్ని ప్రతిష్ఠాపనాది పరిషేచనాంతం కృత్వా ॥అత్రపట్పాత్రప్రయోగః । అన్వారభ్యేంతేనాసిషు నవాజ్యాహుతీర్జుహోతి॥ సర్వేని వీతినః ॥ ప్రజాపతయే కాండఋషయేస్వాహా ॥ ప్రజాపతయేకాండ ఋషయఇదం ॥ సోమాయ కాండఋషయేస్వాహా॥ సోమాయకాండ ఋషయఇదం॥ అగ్నయే కాండఋషయేస్వాహా॥ అగ్నయేకాండఋష యఇదం॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండఋషిభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యోదేవే

భ్యః కాండర్షిభ్య ఇదం॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
స్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ యాజ్ఞి
కీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య
ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥
వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువే
స్వాహా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువ ఇదం॥ సదసస్పతయేస్వాహా॥ సదస
స్పతయ ఇదం॥ ఉపవీతీ॥ సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం
సనిం మేధా మయాసిషగ్గ్ స్వాహా॥ సదసస్పతయ ఇదం॥ ఆచమ్య॥
ప్రీత్యర్థం అధీతానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాక
ర్మాంగత్వేన మమ శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతాఫల
సిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతధారణంచ కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥
బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ తతః
ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రంప్రజాపతేర్యత్సహజంపుర
స్తాత్। ఆయుష్య♦ మగ్ర్యంప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతంబల
మస్తు తేజః॥ ఇత్యేకం ధృత్వా ఆచమ్య॥ ఆచార్యప్రముఖాదర్భేష్వా
సీనాదర్భాన్ధారయమాణా వేదస్యాద్యాంశ్చతురోఽనువాకానధీయీ
రన్॥ హరిః॥ ఓమ్॥ ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవ స్థోపాయవస్థ దేవో
వస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్ని
యా దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయ
క్ష్మామావస్స్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరివోవృణ
క్తుధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాతబహ్వీర్యజమానస్య పశూన్పాహి॥౧॥

♦ మగ్ర్యం ప్రతిముంచ.

ఇషే. త్రిచత్వారిగ్ంశత్ ॥ యజ్ఞస్య ఘోషదసి ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్ర
త్యుష్టా అరాతయః ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా
స్వధయా వితష్టాత ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్
హిరాసదే దేవానాం పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి దేవబర్హిర్మా త్వా
న్వఙ్మాతిర్యక్పర్వ తే రాధ్యాసమాచ్ఛేత్తా తే మా రిషం దేవబర్హిశ్శ
తవల్శం విరోహ సహస్రవల్శాః ॥ ౨ ॥

వి వయగ్ం రుహేమ పృథివ్యాః సంపృచః పాహి సుసంభృతా
త్వా సంభరామ్యదిత్యై రాస్నాఽసీంద్రాణ్యై సన్నహనం పూషా తే
గ్రంథిం గ్రథ్నాతు స తే మాస్థాదింద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే
బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వంతరిక్షమన్విహి దేవంగమమసి ॥ 3 ॥
సహస్రవల్శా అష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవ
యజ్యాయై మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృథివ్యసి విశ్వధాయా అసి
పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మా హ్వార్వసూనాం పవిత్రమసి శతధా
రం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతస్స్తోకో హుతో ద్రప్
సోఽగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సా వి
శ్వాయుస్సా విశ్వవ్యచాస్సా విశ్వకర్మా సంపృచ్యధ్వమృతావరీరూ
ర్మిణీర్మధుమత్తమా మంద్రా ధనస్య సాతయే సోమేన త్వాఽఽతనచ్మీం
ద్రాయ దధి విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ ॥ ౪ ॥ సోమేనాష్టౌ చ ॥ కర్మణే వాం
దేవేభ్యశ్శకేయం వేషాయ త్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరా

తస్మైయో ధూరసి ధూర్వధూర్వంతం ధూర్వతం యోఽస్మాన్ధూర్వతితం ధూర్వయంవయం ధూర్వామస్త్వం దేవానామసి సస్నితమం ప్రప్రితమం జుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమ మహ్రుత మసిహవిర్ధానం దృగ్ంహాస్వ మాహ్వార్మిత్రస్యత్వాచక్షుషా ప్రేక్షే మాభేర్మాసంవిక్థామాత్వా॥౧॥ హిర్గ్ంసిమసురువాతాయ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యామగ్నయేజుష్టం నిర్వపామ్యగ్నీషోమాభ్యామిదం దేవానామిదమున స్సహ స్ఫాత్యైత్వా నారాత్యైసువరభి విఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిర్దృగ్ంహాంతాందుర్యాద్యావాపృథివ్యో రుర్వంతరిక్షమన్విహ్యాదిత్యాస్త్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నేహవ్యగ్ం రక్షస్వ॥ సూత్త్వాపట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥

అథ వేదాదీన్ జుహుయాత్ - ఇషే త్వోర్జేత్వా...కర్మణే స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్నిమీళే...రత్నధాతమం స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్న ఆయాహి...బర్హిషి స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ శంనో దేవీరభిష్టయ...రభిస్రవంతునస్స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ తతః యజ్ఞోపవీత గ్రంథిం విస్రస్య ఆజ్యేనాక్త్వా స్రుచి నిధాయ॥ యజ్ఞోపవీతం... బలమస్తు తేజస్స్వాహా॥ అగ్నయే పరమాత్మన ఇదం॥ అథ బ్రహ్మయజ్ఞం కుర్యాత్॥ ఉపాకర్మప్రకరణం సమాప్తమ్.

అథ విరజా హోమః.

ప్రాణానాయమ్య...ప్రీత్యర్థం సంవత్సరకృతదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం విరజా హోమం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ తిలాన్ జుహోమి

త్యాది పంచవిగ్ంశతి మంత్రైః తిలాజ్యసమిత్సక్తుభిః హుత్వేనజు
హుయాత్, అగ్నిం ప్రజ్వాల్య। తిలాజ్జుహోమిసరసాగ్ంసపిష్టాన్గన్ధార
మమచిత్తే రమన్తుస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ గావోహిరణ్యం ధనమన్న పా
నగ్ంసర్వేషాగ్ం శ్రియై స్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ శ్రియంచలక్ష్మీంచపు
ష్టించకీర్తించానృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యం బహుపుత్రతామ్। శ్రద్ధామే
ధే ప్రజాస్సందదాతు స్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ తిలాః కృష్ణాస్తిలాశ్శ్వే
తాస్తిలా స్సౌమ్యావశానుగాః। తిలాః పునన్తు మే పాపం యత్కిఞ్చి
ద్దురితం మయిస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ చోరస్యాన్నం నవశ్రాద్ధం బ్ర
హ్మహా గురుతల్పగః। గోస్తేయగ్ం సురాపానం భ్రూణహత్యా తిలా
శ్శాన్తిగ్ం శమయన్తుస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ శ్రీశ్చలక్ష్మీశ్చ పుష్టి
శ్చకీర్తిం చానృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యం బహుపుత్రతామ్। శ్రద్ధా
మేధే ప్రజ్ఞాతు జాతవేద స్సందదాతు స్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ ప్రాణా
పానవ్యానోదాన సమానా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజావి
పాప్మా భూయాసగ్ స్వాహా॥ ప్రాణాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ వాఙ్మనశ్చ
క్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణ రేతో బుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పా మే శుధ్యన్తాం జ్యో
తిరహం విరజావిపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ వాగాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదం॥ త్వక్చర్మమాగ్ంసరుధిర మేదో మజ్జాస్నాయవోఽస్థీని మే శుధ్య
న్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ త్వగాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ శిరఃపాణి
పాద పార్శ్వ పృష్ఠోరూదరజఙ్ఘ శిశ్నోపస్థపాయవో మే శుధ్యన్తాం జ్యో

తిరహం విరజా... స్వాహా॥ శిరఆదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ ఉత్తిష్ఠపురుష
హరితపిఙ్గలలోహితాక్షి దేహి దేహి దదాపయితా మే శుధ్యన్తాం జ్యో
తిరహం విరజా... స్వాహా॥ ఉత్తిష్ఠాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ పృథివ్యాప
స్తేజో వాయురాకాశా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం... స్వాహా॥ పృథివ్యాది
భ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిర
హం... స్వాహా॥ శబ్దాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ మనోవాక్కాయకర్మా
ణి మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం... స్వాహా॥ మానసాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదం॥ అవ్యక్తభావైరహంకారైర్జ్యోతిరహం... స్వాహా॥ అవ్యక్తాది
భ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ ఆత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం... స్వాహా॥
ఆత్మన ఇదం॥ అన్తరాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం... హా॥ అన్తరా
త్మన ఇదం॥ పరమాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం... స్వాహా॥ పర
మాత్మన ఇదం॥ క్షుధే స్వాహా॥ క్షుధ ఇదం॥ క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా॥
క్షుత్పిపాసాయేదం॥ వివిట్యై స్వాహా॥ వివిట్యా ఇదం॥ ఋగ్విధానాయ
స్వాహా॥ ఋగ్విధానాయేదం॥ కషోత్కాయ స్వాహా॥ కషోత్కా
యేదం॥ క్షుత్పిపాసామలాం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీర్నాశయామ్యహమ్।
అభూతిమసమృద్ధించ సర్వాన్నిర్ణుద మే పాప్మానగ్ స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసా
దిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ అన్నమయప్రాణమయ మనోమయవిజ్ఞానమ
యమానన్దమయమాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం... స్వాహా॥
అన్నమయాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ సమిధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌ

ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదం॥ రుద్రాయాంతిచరాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా... జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వదక్షిణాం...న మమ॥ అనేన విరజాహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ అథ నవర్షిదేవతాభ్యో నమః॥ పునః పూజాం కరిష్యే॥ పునః పూజాం కృత్వా॥ అనయా పూజయా ప్రాజాపత్యాదికాండర్షిదేవతాః సుప్రీతాః సుప్రసన్నా వరదా భవంతు॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తేహ నాకం మహిమానస్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః॥ ఇతి పుణ్యతీర్థే ఋషీనుద్వాస్య॥ ఆచార్యం వస్త్రాదిభిరలంకృత్య॥ యథావిధి సంపూజ్య॥ మారుతమసీత్యనువాక చతుష్టయం జపిత్వా॥ స్వగృహం గచ్ఛేత్॥ విరజాహోమస్సమాప్తః.

అథ ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్.

శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామనేన ప్రకారేణ కుర్యాత్। తైష్యాం పౌర్ణమాస్యాముత్సర్గః॥ ప్రాణానాయమ్య + ఏవం గుణ + శుభతిథౌ అధ్యయన సంపాదనార్థం అధ్యాయోత్సర్జనం కరిష్యే॥ అదితశ్చగతురనుఃకాధ్యయనం వినా సర్వం పూర్వవత్కుర్యాత్॥ శ్లో॥ ఉపక్రమోత్సర్జనయోస్సశిష్య ఆచార్య ఆప్లుత్య మహాపగాసు। స తర్పయేదార్యంజలిభిర్మునీంస్తానేభ్యస్తు హోమ్యాన్ సదసస్పతిం చ। కేంద్వగ్ని విశ్వాంశ్చనివత్స్వయంభుం హుత్వా ముఖాంతేన సదసస్పతిం చ। ఆద్యానువాకాం శ్చతురో ఉపరాధ్యాన్ధీయతే తత్ర తతో జయాది। చతుర్థా నేష్వఖిలేషు కర్మసు పరిధానకత్వాచ్ఛ్రుతిరామ్నాఖా ప్రాప్తితః॥ ఉత్సర్జనోపాకరణవ్రతేషు ప్రేతేన కార్యాగ్నిముఖాహుతిస్స్యాత్॥ ఆజ్య హోమావసేపాగ్ర్యముఖ్యమాచమనీయకం। స్నానవస్త్రోపవీతాని త్వర్చనం

దనంతరం। గంధఃపుష్పంతథాధూపదీపా నైవేద్యమేవచ। తాంబూలంచతతోదద్యా ద్విధవత్తర్పయేదృషీన్ । గ్యంజలిభిరేతా స్తుత తోషత్వావిసర్జయేత్ । ఋషీణామర్చనంసర్వైః కర్తవ్యంహిసపీతినా॥

ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్ సమాప్తమ్.

అథ వేదవ్రతప్రకరణమ్.

అథవేదవ్రతనాముదగయనాదికాలః॥శ్లో॥ అథోదగయనాద్యుక్త కాలేవేదవ్రతానిచ। స్నానాదిద్విజభుక్త్యంతం కర్మతంత్రంపృథక్పృథక్। నభవేన్ముఖ్యకాలస్స్యాద్గౌణేసంకల్పఇష్యతే। శ్రావణ్యాం వైకతంత్రేణకుర్యాద్వ్రతచతుష్టయం। వేదవ్రతేషుచతుర్ష్వపి విధివత్పూజయేదృషీన్। వార్యంజలిభిరేవైతాః పూజాంతేతర్పయేద్వ్రతీ। యస్మిన్వ్రతేచతుర్ష్వేషు తర్పణేచోదితాశ్చతే। ఋషయః కీర్తితా హామేయేచైవ మునిసత్తమైః॥ ప్రాజాపత్యాదిసూక్తైశ్చ చతుర్భిర్విధివత్క్రమాత్। శాక్యక్స్త్వాచతత్రాపి హుత్వాచైవషడాహుతీః॥ సదసస్పతిమంత్రేణ స్విష్టకృజ్జుహుయాత్తతః। సదసస్పతిర్ద్వితీయఇతిసూత్రాచ్చతుర్ష్వపి।సమాప్యవిధివత్తత్రతంత్రశేషంయథాక్రమం।అధ్యాపయేచ్చవిధివత్తత్కాండమథాపరం। ఉత్సర్జనంవత్సరాంతఏవమేవహికారయేత్। మాస్యేవాథమాసేవాపక్షేవాథపరేహని। తత్తదుత్సర్జనంకుర్యాద్విధ్యుక్తేనైవమార్గతః। శ్రావణ్యాం ప్రోష్ఠపద్యాంవా వైశాఖ్యాంవాథవాద్విజః। ఆసన్నే ద్వాహ ఆగో కదిస్వయమేవ వా। ఏకతంత్రేణవాకుర్యా దేవవ్రతచతుష్టయం। గోదానాదీని కర్మాణి వివాహోత్పూర్వహాసరే। ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదితి వేదవిదో విదుః। వటోశ్చక్లేశవపునంవ్రతేషూత్సర్జనేషుచ। వదంతికేచిత్సామ్యా ఋష్యుక్తవ్రతేషున॥

అథ ప్రాజాపత్యవ్రతమ్.

ప్రకృత మనుసరామః॥ అథ ప్రాజాపత్యవ్రతే సద్యోంవపన పూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణసహ ప్రాశనాయుష్యాఽఽవపంగుణ॥

శుభతిథౌ, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతేనస
గ్గంస్కరిష్యే॥ తతః ఋషిపూజాంకృత్వా॥ పదృషీగ్ స్తర్పయేత్ ॥నివీ
తీభూత్వా॥ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉ
పనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీ
ర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువం తర్పయా
మి। సదసస్పతిం తర్పయామి।ఇతితర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। ఆచమ్య +
ఏవంగుణ + శుభతిథౌ । శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదిహో
మంకరిష్యే॥స్థండిలోల్లేఖనాదిసర్వంకుర్యాత్ ॥తత్రతత్ప్రయోగః॥

అగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ంహు
త్వాఽన్వారబ్ధేవతినిజుహోతి- ప్రజాపతయే కాండర్షయే స్వాహా॥
ప్రజాపతయే కాండర్షయ ఇదం॥ ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వా
జాతాని పరితా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు
వయగ్గ్ స్యామపతయోరయీణాగ్ స్వాహా॥ప్రజాపతయఇదం॥రయీ
ణాం పతింయజతం బృహంత మస్మిన్భరే నృతమం వాజసాతౌ। ప్రజా
పతింప్రథమజామృతస్యయజామదేవమధినోబ్రవీతుస్వాహా॥ ప్రజాప
తయఇదం॥ప్రజాపతేత్వంనిధిపాఃపురాణోదేవానాంపితాజనితాప్రజా
నాం।పతిర్విశ్వస్యజగతః పరస్పాఃహవిర్నో దేవవిహవేజుషస్వస్వాహా॥
ప్రజాపతయఇదం॥తవేమేలోకాఃప్రదిశోదిశశ్చపరావతోనివత ఉద్వ
తశ్చప్రజాపతెవిశ్వసృజ్జీవధన్వ ఇదన్నో దేవప్రతిహర్యహవ్యగ్గ్ స్వాహా॥
ప్రజాపతయఇదం॥ ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞియానాం దేవానామగ్రే
యజతం యజధ్వం। సనోదదాతుద్రవిణగ్ంసుపేశసగ్ం రాయస్పోషం

విష్ణుతు నాభిమస్మైస్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ యోరాయ ఈశేశ తద్దాయ ఉక్థ్యోయః పశూనాగ్ం రక్షితావిష్ఠితానాం ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్య సహస్రధామా జుషతాగ్ం హవిర్నస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం ॥ సూక్తేన ప్రత్యృచం మదాజ్యాహుతీర్జుహోతి॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా ॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ యాజ్ఞికిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికిభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ బ్రహ్మణేస్వయ భువేస్వాహా॥ బ్రహ్మణెస్వయంభువఇదం॥ సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం। సనింమేధామయాసిషగ్ స్వాహా॥ సదసస్పతయఇద ॥ తతః ప్రత్యృత్థాయ। ఆగ్నేవ్రతపతే కాండఋషిభ్య ప్రాజాపత్యంవ్రతంచరిష్యామితచ్ఛకేయంతన్మెరాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతెకాండ...తాం। ఆదిత్యవ్రతపతెకాండ...తాం। వ్రతానాంవ్రతపతెఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం...రాధ్యతాం॥ అగ్నిపురోగాశ్చతస్రోదేవతాఉపతిష్ఠతె॥ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥ సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యపరిధీనక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్యసగ్ స్రావంచకృత్వా॥ అనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ పూజయేత్॥ తదంగభూత మాభ్యుదయికం కర్మణఃపుణ్యాహం వాచయేత్॥ సమాపనేప్యేవమేవ ప్రయోగః ॥ సంవత్సరే పర్యవేతే॥

ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థమిమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనేన కర్మణాసగ్ స్కరిష్యే ॥ పూర్వవత్స్నానం తర్పణంహోమ

ష్ఛ-ఉపస్థానమంత్రేషు-అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్య వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి-వాయో వ్రతపతే కాండ...రాధి-ఆదిత్య వ్రతపతే కాండ...రాధ। వ్రతానాం వ్రతపతే కాండ...రాధి...పూర్వవదుపతిష్ఠతే-శేషం పూర్వవత్-ఆభ్యుదయికం-కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ ...... అథ సౌమ్యవ్రతమ్.

అథ సౌమ్యవ్రతం వక్ష్యే। ఉదగయనే పర్వణి పూర్వపక్షే శుభనక్షత్రే పూర్వాహ్ణే కేశశ్మశ్రు వాపయిత్వా। తతః ఆచార్యశ్శిష్యేణ సహ స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతో ఽహమిమం శిష్యం సౌమ్యవ్రతేన సగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవదృషిపూజాం కృత్వా పదృషీగ్ం స్తర్పయేత్। నివీతీభూత్వా। సోమం కాండర్షిం తర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువం తర్పయామి। సదసస్పతిం తర్పయామి। ఏవం తర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। తతో ఽపరాహ్ణే ప్రాచీమ దీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య। అరణ్యేఽచ్ఛదిర్దర్శ్యేఽగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతీగ్ం హుత్వాఽన్వారబ్ధే వ్రతినిజుహోతి। సోమాయ కాండర్షయే స్వాహా॥ సోమాయ కాండర్షయ ఇదం। సోమో ధేను మితి సూక్తేన మడాజ్యాహుతీర్జుహోతి। సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు। సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితుశ్శ్రవణం యో దదాశదస్మై స్వాహా॥ సోమాయేదం। అషాఢం యుత్సు పృతనాసు పప్రిగ్ం సువర్షామప్స్వాం వృజనస్య గోపామ్। భరేషుజాగ్ సుక్షితిగ్ం సుశ్రవసం జయంతం త్వామనుమదేమ సోమ స్వాహా॥ సోమాయేదం। త్వగ్ం సోమ క్రతుభి స్సుక్రతు ర్భూ స్త్వం దక్షై స్సుదక్షో వి

శ్వవేదాః । త్వంవృషా వృషత్వేభిర్మహిత్వా ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్యభవో నృచక్షాస్స్వాహా ॥ సోమాయేదం । యాతే ధామాని హవిషా యజంతి తాతే విశ్వా పరిభూరస్తు యజ్ఞం। గయస్ఫానః ప్రతరణస్సువీరో వీరహా ప్రచరాసోమ దుర్యాన్థ్స్వాహా॥సోమాయేదం॥ త్వమిమా ఓషధీ స్సోమ విశ్వాస్త్వమపో అజనయస్త్వంగాః। త్వమాతతంథోర్వంతరిక్షంత్వం జ్యోతిషా వితమోవవర్థస్వాహా॥సోమాయేదం । యాతేధామాని దివి యాపృథివ్యాం యాపర్వతేష్వోషధీష్వప్సు । తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్ రాజన్ థ్సోమప్రతిహవ్యాగృభాయ స్వాహా॥సోమాయేదం। సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యఇదం। యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్యఇదం।బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్వాహా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం।సదసస్పతిమద్భుతంప్రియమింద్రస్యకామ్యం। సనింమేధామయాసిషగ్ స్వాహా॥సదసస్పతయఇదం।మధంతీరుపస్పృశ్య ప్రథమే వానువాకేన శాంతింకృత్వా।నమోవాచేయాచోదితా యాచానుదితా తస్యై వాచేనమో నమోవాచే నమో వాచస్పతయేనమ ఋషిభ్యోమంత్రకృద్భ్యోమంత్రపతిభ్యో మామామృషయో మంత్రకృతోమంత్రపతయఃపరాదుర్మాహమృషీన్మంత్ర

ఘృతో ఽమృతగ్ం శ్రుతీః స్వరాదాం వైశ్వదేవీం వాచముద్యాసగ్ం శివామద స్తాం జుష్టాం దేవేభ్యశ్శర్మమే ద్యౌశ్శర్మపృథివీశర్మవిశ్వమిదం జగత్। శర్మ చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ శర్మబ్రహ్మప్రజాపతీ। భూతంవదిష్యే భువనం వదిష్యే తేజోవదిష్యే యశోవదిష్యే తపోవదిష్యే బ్రహ్మవదిష్యే సత్యంవదిష్యే తస్మాఅహమిదముపస్తరణముప స్తృణఉపస్తరణంమే ప్రజాయై పశూనాం భూయాదుపస్తరణమహంప్రజాయై పశూనాం భూయాసం। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మాపాతంప్రాణాపానౌమామా హాసిష్టంమధు మనిష్యేమధు జనిష్యే మధు వక్ష్యామిమధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యోవాచముద్యాసగ్ంశుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యే భ్యస్తంమాదేవా అవంతుశోభాయైపితరోనుమదంతు। ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥ చతస్ర ఔదుంబరీస్సమిధోఘృతాక్తా ఆధ్యాయదదాతి। ఓం పృథివీ సమిత్। తామగ్నిస్సమింధే। సాగ్నిగ్ం సమింధే। తామహగ్ం సమింధే। సామాగ్ంసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసాశ్రియా। యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమింతాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయఇద। అంత రిక్షగ్ంసమిత్। తాంవాయుస్సమింధే। సావాయుగ్ంసమింధే। తా మహగ్ంసమింధే। సామాగ్ంసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా॥ వాయవఇ దం॥ ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్యస్సమింధే। సాదిత్యగ్ంసమింధే। తామ హగ్ సమింధే సామాగ్ంసమిద్ధా ఆయుషా తేజసా। వర్చసా శ్రియా। యశసా

బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిత్తాగ్ స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయేదం।
ప్రాజాపత్యా మేసమిదసి సపత్నక్షయణీ। భ్రాతృవ్యహా మేఽసి
స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇద ॥ అథదేవతోపస్థానమ్ అగ్నే వ్రతపతే కాం
డర్షిభ్య స్సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతామ్।
వాయో వ్రతపతే కాం...తామ్। ఆదిత్యవ్రతపతే కాండర్షిభ్యస్సౌ
మ్య + తాం।వ్రతానాం వ్రతపతే కాండర్షిభ్యస్సౌమ్య + తాం॥ ఉ
పస్థాయ ॥ శుక్రీయమంత్ర బ్రాహ్మణానుకాకానాం ప్రథమపదాన్యభి
వ్యాహృత్య వాచయిత్వాచార్యః। నమః। యు జతే। వృష్ణః। బ్రహ్మణ।
బ్రహ్మణ। దశఆపశ్యన్। దేవస్య। సముదాయ। ఇషే। ఘర్మః। దేవాః।
ప్రావిత్రం। పరిశ్రితే। బ్రహ్మణ। అగ్నిః। శిరః। దేవస్య। విశ్వాః। ఘర్మః। ప్ర
జాపతిం। ప్రజాపతిః। సవితా। యు జతేసవితేతినా। జయాదిప్రతిప
ద్యతే సావిష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాపరిధీనక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య।
సగ్గ్ స్రావంచకృత్వాఽనాజ్ఞాత మిత్యాది పరిషేచనాంతకృత్వా మ
దంతీ రుపస్పృశ్యోత్తరే ణానువాకేన శాంతింకుర్యాత్॥

శంనో వాతః పవతాం మాతరిశ్వాశంన స్తపతు సూర్యః। అ
హాని శంభవంతు నశ్శగ్ం రాత్రిః ప్రతిధీయతాం। శముషానో వ్యు
చ్ఛతుశ మాదిత్య ఉదేతునః। శివా నశ్శం తమాభవ సుమృడీకాస
రస్వతీ। మాతేవ్యోమ స. దృశి। ఇడాయై వాస్త్వసి వాస్తుమ ద్వా
స్తుమంతో భూయాస్మ మావాస్తోశ్ఛిథస్మహ్యవాస్తు స్సభూయా
ద్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టియంచవయం ద్విష్మః। ప్రతిష్ఠాసిప్రతిష్ఠావంతో

భూయాస్మ మా ప్రతిష్ఠాహా శ్ఛిద్యస్మ హ్యప్రతిష్ఠస్సన్నభూత్ యాదోయోఽ
స్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । ఆ వాత వాహి భేషజం వి వాత
వాహి యద్రపః । త్వగ్ంహి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే ।
ద్వావిమౌ వాతౌ వాత ఆ సింధో రా పరావతః । దక్షం మే అన్య ఆ వా
తు పరాన్యో వాతు యద్రపః । యదదో వాత తే గృహే ఽమృతస్య నిధి
హితః । తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజం । తతో నో
మహ ఆవహ వాత ఆ వాతు భేషజం । శంభూర్మయోభూర్నో హృదే
ప్రణ ఆయూంషి తారిషత్ । ఇంద్రస్య గృహోఽసి తం త్వా ప్రపద్యే
సగుస్సాశ్వః । సహ యన్మే అస్తి తేన । భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే
సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యే నార్తాం దేవతాం
ప్రపద్యేఽశ్మానమాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్ర
పద్య ఓం ప్రపద్యే । అంతరిక్షం మ ఉర్వంతరం బృహదగ్నయః పర్వతాశ్చ
యయా వాత స్వస్త్యా స్వస్తిమాం తయా స్వస్త్యా స్వస్తిమానసా
ని । ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టం
మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం
మయి ప్రజాం మయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి
ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు । ద్యుభిరక్తుభిః పరిపాతమస్మా
నరిష్టేభిరశ్వినా సౌభగేభిః । తన్నో మిత్రో వరుణో మామహంతా
మదితిస్సింధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః । కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదా

వృధస్సఖా। కస్త్వా సత్యో మదానాం మగ్ం
హిష్ఠో మత్సదంధసః। దృఢాచి దారుజే వసు। అభీషుణస్సఖీనా మవి
తా జరితౄణాం। శతం భవాస్యూతిభిః॥ వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురింద్రం
ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః। అపధ్వాంత మూర్ణుహి పూర్ధి
చక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేవ బద్ధాన్ । శన్నో దేవీ రభిష్టయ ఆపో
భవంతు పీతయే శంయోరభిస్రవంతు నః । ఈశానా వార్యాణాం క్ష
యంతీశ్చర్షణీనాం । అపో యాచామి భేషజం । సుమిత్రా న ఆప ఓష
ధయస్సంతు దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ
వయంద్విష్మః । ఆపో హిష్ఠా మయోభువస్తా న ఊర్జే దధాతన । మ
హేరణాయ చక్షసే॥ యో వశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహ నః ।
ఉశతీరివ మాతరః॥ తస్మా అరంగమామవో యస్య క్షయాయ జిన్వథ । ఆపో
జనయథా చ నః । పృథివీ శాంతా సాగ్నినా శాంతా సా మే శాంతా
శుచగ్ం శమయతు । అంతరిక్షగ్ం శాంతం తద్వాయునా శాంతం తన్మే
శాంతగ్ం శుచగ్ం శమయతు । ద్యౌశ్శాంతా సాదిత్యేన శాంతా సా మే
శాంతాగ్ం శుచగ్ం శమయతు । పృథివీ శాంతి రంతరిక్షగ్ం శాంతిర్ద్యౌ
శ్శాంతిర్దిశశ్శాంతిర వాంతరదిశా శ్శాంతిరగ్ని శ్శాంతిర్వాయుశ్శాం
తిరాదిత్య శ్శాంతిశ్చంద్రమా శ్శాంతిర్నక్షత్రాణి శాంతి రాపశ్శాం
తిరోషధయ శ్శాంతి ర్వనస్పతయ శ్శాంతిర్గౌ శ్శాంతిరజా శాంతి
రశ్వ శ్శాంతిః పురుష శ్శాంతిర్బ్రహ్మ శాంతిర్బ్రాహ్మణ శ్శాంతి శ్శాంతి

ర్దేవ శాంతి శ్శాంతిర్మేఅస్తుశాంతిః। తయాఽహగ్ం శాంత్యాసర్వశాం
త్యా మహ్యం ద్విపదే చతుష్పదేచ శాంతిం కరోమిశాంతిర్మేఅస్తు
శాంతిః। ఏహ శ్రీ శ్చహ్రీశ్చ ధృతిశ్చతపో మేధాప్రతిష్ఠాశ్రద్ధా
సత్యం ధర్మశ్చైతాని మోత్తిష్ఠంత మనూత్తిష్ఠంతు మామాగ్ శ్రీ
శ్చ హ్రీ శ్చ ధృతి శ్చ తపో మే ధా ప్రతిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యం
ధర్మశ్చైతానిమా మాహాసిషుః। ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీ
నాగ్ంరసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ంఅను। తచ్చక్షు
ర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమ శరదశ్శతం। జీవేమ
శరదశ్శతం నందామశరద శ్శతం మోదామ శరదశ్శతంభవామ
శరద శ్శతగ్ం శృణవామశరద శ్శతంప్రబ్రవామశరదశ్శతమజీతా
స్యామ శరదశ్శతంజ్యోక్చ సూర్యం దృశే। యఉదగాన్మహతోఽ
ర్ణవాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాత్సమావృషభో లోహితాక్ష
స్సూర్యో విపశ్చిన్మనసా పునాతు। బ్రహ్మణశ్చోతన్యసి బ్రహ్మణఆణీ
స్థోబ్రహ్మణ ఆవపనమసి ధారితేయంపృథివీబ్రహ్మణామహీ ధారితమే
మేనేన మహదంతరిక్షం దివందాధార పృథివీగ్ంసదేవాంయదహం
వేదతదహం ధారయాణిమామద్వేదోఽధివిస్రసత్। మేధామనీ
షేమావిశతాగ్ం సమీచీభూతస్య భవ్యస్యావరుద్ధ్యైసర్వమాయు
రయాణి సర్వమాయురయాణి। ఆభిర్గీర్భిర్యదతో... తేహ్యమాబ్ర
హ్మ ప్రావాదిష్మత న్నోమాహాసీత్॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

చక్షుషీ సమీల్య గృహ మాగచ్ఛేత్। అథ తేన వాససా ప్రదక్షిణగ్ం సముఖం శిరో వేష్టయిత్వాఽస్తమితే గ్రామం ప్రపాదయతి। వాగ్యత ఏతాం రాత్రిం తిష్ఠత్యాస్తేవా। శ్వోభూతే పూర్వోక్తలక్షణేఽచ్ఛది ర్దర్శేఽగ్నిముపసమాధా యాథాస్యపట్త్రయమభిదర్శయతి। సప్తత యమిత్యేకే। అగ్నిమాదిత్య ముదకుమ్భ మశ్మసంవత్స మాకాశం హిరణ్యం సప్తతయమపి వా ఆదిత స్త్రీణి దర్శయిత్వా యథోపపాద మితరాణి। అత్రైత ద్వాసో గురవే వరం దత్త్వా। వయస్సుపర్ణా ఉపసేదు రింద్రం-బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మతన్నో మహాసీత్ ॥ ఆభ్యుదయికం కర్మ ణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ ॥ సమాపనేఽప్యేవమేవ ప్రయోగః

అథ సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే। ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతోఽహామిమం శిష్యం సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనేన సగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవత్స్నానంతర్పణం హిరణ్యమశ్మమదంతీ రుపస్పృశ్య ప్రథమేనానువాకేన శాంతిం కృత్వా। ఓం నమో వాచే యా చోదితా + క్షో ఖాత్రై క్షితరోఽనుమదంతు॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। చతస్ర ఔదుంబరీస్సమిధో ఘృతాన్వక్తా అభ్యాదధాతి। ద్యౌస్సమిత్। తామాదిత్యస్సమింధే। అన్నాద్యేన సమింత్తాగ్ స్వాహా। ఆదిత్యాయేదం॥ అంతరిక్షగ్ం సమిత్ అన్నాద్యేన సమింత్తాగ్ స్వాహా॥ అంతరిక్షా యేదం। పృథివీ సమిత్। అన్నాద్యేన సమింత్తాగ్ స్వాహా। అగ్నయ ఇదం। ప్రాజాపత్యామే + స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। ఉపస్థానమంత్రేషు। ఆదిత్య వ్రతపతే కాండర్షిభ్యస్సౌమ్యవ్రత మచారిషం తదశకం తన్మేరాధి। వాయో వ్రతపతే-రాధి। అగ్నే వ్రతపతే-రాధి। వ్రతానాం వ్రతపతే-రాధి। దేవతాభ

పస్థాయ । యుఞ్జతే సవితేతి వర్జయిత్వా । జయాది ప్రతిపద్యతే । స్విష్ట
కృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యా పరిధీనన క్తి పద్ధతిః ప్రహృత్య సగ్గ్స్రావం చ కృ
త్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా । మదంతీరుపస్పృశ్యో
త్తమేనానువాకేన శాంతిం కృత్వా । శన్నో వాతః పవతాం - బ్రహ్మ ప్రావా
దిష్మ తన్నో మా హాసీత్ । ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః । గృహానాగచ్ఛేత్
శ్వోభూతే । వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురింద్రం - బ్రహ్మ ప్రావాదిష్మ తన్నో
మా హాసీత్ । ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః । గురవే వరం దత్వా గురో వరం తే
దదామీతి బ్రూయాత్ । కేశశ్మశ్రూ వాపయిత్వా బ్రాహ్మణాన్భోజ
యేత్ । ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ ।

(మదంతీరుపస్పృశ్యేత్యత్ర అభిమంత్రిత పాత్రస్థోదకస్పర్శనమ్.)

అత్ర శ్లోకాః ॥ సోమసూక్తనిషత్సదసస్పతిం తంత్రివజ్జుహుయా
త్సకలాన్నమః । శుక్రియే సమిధోఽగ్న ఇతి ప్రతీయుంజతే సవితా జయమా
విశేత్ । మాలనేయత వాక్సురసి వ్రతీ వేష్టనే స్తమితే గృహానావిశేత్ ।
స్త్రియశ్శేంధ ఇవ తృణమప్యర్ధో వాగ్యతేన తతోఽభ్యుదిత క్రియా । తతః
ప్రభాతే తు బహిర్గృహాణాం వహ్నించ సూర్యంచ తథోదకుంభం ।
ఆకాశముర్వీం చ గిరిం చ వత్సం పశ్యేద్ధిరణ్యంచ వయస్సుపర్ణాః ।
ఉత్సర్జనే తు యుంజాది మాలనాదిచ వర్జయేత్ । సమిదాధాన మంత్రేషు
ద్వ్యా స్సమిత్పూర్వ మిష్యతే । ప్రతేషు చాపరో విధిర్న సూక్తంచిత్త
మాదికం । ఉపస్థితిర్న దేవతాగణస్య శుక్రియా దృతే । అధ్యాయీ
సోమకాండస్య యావద్వత్సరమాదరాత్ । నక్తభోజీ త్వధశ్శాయీ
బ్రహ్మచారీ జితేంద్రియః । శూద్రసంభాషణం నైవ నోపానచ్ఛత్రధా
రణం । నగతాసుం సమీక్షేత నారోహేచ్చ కటాదికం । స్నానము
ష్ణాంబునా నైవ పర్వసూపవసేదిహ । ఏతాని శక్తితః కుర్యాద్వ్రతీ వ్ర
తసిద్ధయే । స్నానోపాకర్మ సమిధస్తర్పణం వపనం వ్రతీ । ఆచార్య ఇ

తరత్సర్గం స్నానతర్పణపూర్వకం॥ సూత్రార్థ సంగ్రహకారోపి॥ సౌ
మ్యవ్రతేషు సోమాయ కాండర్షయ ఇతీరితం ।సోమోధేనుమిదంసూ
క్తం సాంహితీభ్యః ప్రభృత్యతః । వదంతిస్తా ఉపస్పృశ్య నమో వాచే
తి శాంతికం జప్త్వా । చతస్సస్సమిధస్సాజ్యా ఔదుంబరీర్వటుః । పృథి
వీసమిది త్యేతైరుక్తైర్మన్త్రైర్దధాతిహి । యుంజతేవృష్ణ ఇత్యాద్యాభ్యా
దశద్వాదశోత్తరే । మంత్రబ్రాహ్మణపఠానువాకానాం పదవాచనం
యుంజతే సవితేత్యేతౌ । ద్వావా వాచయతిస్ఫుటం । అగ్నేవ్రతపతే
కాండేత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్ । శన్నోవాతిశ్యాం జపస్సమిన్మాల్యా
హతవాససా । శిరస్సంవేష్ట్య సమితేత్యగారం వా ప్రవేశయేత్ ।పరే
ద్యుర్బ్రాహ్మణానాం చ భోజనం కారయేదితి । ఉత్సర్జనం త్వేనమేవ
ద్వారాద్యైస్సమిధః క్షిపేత్ । ఆదిత్యవ్రతపతే కాండేత్యాద్యుపస్థాన
మాచరేత్ । వటోశ్చ కేశవపనం వ్రతేషూత్సర్గనేషుచ । వదంతి కేచి
త్సౌమ్యాఖ్యవ్రతపవేతరేషున । ప్రకృతమనుసరామః॥

ఆగ్నేయవ్రతమ్.

ఆగ్నేయవ్రతేన బ్యాంవపనపూర్వకం స్నాత్వాఽచార్యశ్శిష్యేణ
సహ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం-తిథౌ ।ధర్మపత్నీ సమేతోఽహమిమం శి
ష్యమాగ్నేయవ్రతేనసగ్ంస్కరిష్యే । పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వా।
షడృషీన్ తర్పయేత్ ।నివీతీభూత్వా। అగ్నింకాండర్షింతర్పయామి॥
సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద
స్తర్పయామి ।వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వ
యంభువంతర్పయామి ।సదసస్పతింతర్పయామి ।ఏవంతర్పయిత్వా ।ఉప
వీతీ।అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వా
ఽన్వారబ్ధేవ్రతినిజుహోతి । అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా॥ అగ్నయే
కాండర్షయ ఇదం । అగ్నే నయసుపథారాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ
వయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాంతే

నమఉక్తిం విధేమస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వగ్ంహవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం। యోదైవ్యానిమానుషా జనూగ్‌ష్యంతర్విశ్వానివిద్మనాజిగాతిస్వాహా । అగ్నయ ఇదం । అచ్ఛా గిరోమతయో దేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణాం భిక్షమాణాః। సుసందృ శగ్ంసుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ం హవ్యవాహమరతిం మానుషాణాగ్ స్వా హా॥ అగ్నయ ఇదం । అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అ భ్యమంతకృష్టీః । పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయదేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభి ర్యజత్రస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాన్స్వ స్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా । పూశ్చపృథ్వీబహులాన ఉర్వీభవాతోకా యతనయాయశంయోస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । ప్రకారవోమననా వచ్యమానాదేవద్రీచీం నయథదేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీప్రా చ్యేతిహవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । సాగ్ం హితీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ం హితీభ్యోదేవతా భ్యఉపనిషద్భ్య ఇదం । యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యోదేవతాభ్యఉపనిషద్భ్య ఇదం । వారుణీభ్యోదేవతాభ్యఉప నిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్య ఇదం । బ్రహ్మ ణేస్వయంభువేస్వాహా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువ ఇదం । సదసస్పతిమ ద్భుతంప్రియమింద్రస్యకామ్యం । సనింమేధామయాసిషగ్ స్వాహా॥ స దసస్పతయ ఇదం । అథ దేవతోపస్థానం । అగ్నే వ్రతపతే కాండర్‌షిభ్య

ఆగ్నేయంవ్రతం చరిష్యామితచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం । వాయో వ్రతపతేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయం + తాం । ఆదిత్యవ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయం + తాం । వ్రతానాం వ్రతపతేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయం + తాం । దేవతాఉపస్థాయ । జయాదిప్రతిపద్యతే । సౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వా । దర్వ్యాహ్యపరిధీనన క్తి । పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్గ్స్రావంచ కృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ । ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్ ॥ సమాపనేఽప్యేవమేవప్రయోగః ॥

ఆగ్నేయవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం + తిథౌ । ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమంశిష్యమాగ్నేయవ్రతోత్సర్జనేనసగ్గ్స్కరిష్యే । పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ । ఉపస్థానమంత్రేషు । అగ్నే వ్రతపతేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మేరాధి । వాయో వ్రత-రాధి । ఆదిత్య-రాధి । వ్రతానాం- తన్మేరాధి । దేవతా ఉపస్థాయజయాదిప్రతిపద్యతే । సౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాహ్యపరిధీనన క్తిపరిధీన్ ప్రహృత్యసగ్గ్స్రావంచకృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా । బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్ । ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్ ॥

అథ వైశ్వదేవవ్రతమ్.

వైశ్వదేవవ్రతేనద్యాం వపనపూర్వకం స్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణ సహ ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణవిశేషణ-తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమం శిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేన సగ్గ్స్కరిష్యే । పూర్వవదృషి

పూజాంకృత్వా షడృషీగ్ స్తర్పయేత్ । నివీతీభూత్వా । విశ్వాన్
దేవాన్ కాండర్షీగ్ స్తర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త
ర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా
ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంతర్పయామి। సద
సస్పతింతర్పయామి।ఇతితర్పయిత్వా । ఉపవీతీ।అగ్నే రుపసమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వాఽన్వారబ్ధేవతినిజుహోతి।
విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాం
డర్షిభ్యఇదం । ఆనోవిశ్వేఅస్రా గమంతుదేవామిత్రో అర్యమావ
రుణాస్సజోషాః । భువన్ యథానోవిశ్వేవృధాసః కరన్త్సుషాహా విథు
రంనశవస్స్వాహా। విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । శంనో దేవావిశ్వదేవా
భవంతుశగ్ం సరస్వతీసహధీభిరస్తు। శమభిషాచశ్శమురాతిషాచశ్శం
నోదివ్యాః పార్థివాశ్శన్నోఅప్యాస్స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం।
యెసవితుస్సత్యసవస్య విశ్వేమిత్రస్య వ్రతేవరుణస్యదేవాః । తేసౌ
భగంవీరవద్గోమదప్నో దధాతనద్రవిణం చిత్రమస్మేస్వాహా । విశ్వే
భ్యోదేవేభ్యఇదం । అగ్నేయాహి దూత్యం వారిషేణ్యోదేవాగ్ం
అచ్ఛాబ్రహ్మకృతాగణేన । సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపో యక్షిదే
వాన్రత్నధేయాయ విశ్వాన్త్స్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం।
ద్యౌః పితః పృథివిమాతరధ్రుగగ్నే భ్రాతర్వసవోమృడతానః । వి
శ్వఆదిత్యా అదితేసజోషాఅస్మభ్యగ్ం శర్మబహులం వియంతస్వా
హా । విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదం । విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం హవంమే

యో అన్తరిక్షే యత ఉపద్యవిష్ఠ । యో అగ్నిజిహ్వో క్షితివా యజత్రా ఆస
ద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వగ్ం స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం॥
సాగ్ంహితీభ్యో-ద్భ్యస్స్వాహా। సాగ్ంహితీభ్యో దేవ-ద్భ్య ఇదం। యాజ్ఞి
కీభ్యో-స్స్వాహా। యాజ్ఞి-దం।వారుణీ-స్స్వాహా। వారుణీ-దం।బ్రహ్మణే
స్వాహా।బ్రహ్మణే-ఇదం । సదసస్పతి-యాసిమ్షగ్ం స్వాహా।సదసస్పతయ
ఇదం । అథ దేవతోపస్థానం ।అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవం
వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం । వాయో వ్రత-భ్యో
వైశ్వదేవం వ్రతంచరిష్యామి-రాధ్యతాం ।ఆదిత్య వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం
వ్రతం చరిష్యామి। త-రాధ్యతాం ।వ్రతానాం వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం
వ్రతంచరిష్యామిత-రాధ్యతాం।దేవతా ఉపస్థాయ।జయాది ప్రతిపద్య తే
సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా పరిధీనక్తి । పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్గ్
స్రావ చకృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మ
ణాన్ సంతోషయేత్ । ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం చకు
ర్యాత్। సమాపనేఽప్యేవమేవ ప్రయోగః.

అథ వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే । ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మప
త్నీ సమేతోఽహమిమం శిష్యం వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనేన సగ్ంస్కరిష్యే।
పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ । ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నే
వ్రతపతే కాండర్షిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతమచారిషం తదశకం తన్మే రాధి
వాయో వ్రత-రాధి।ఆదిత్య వ్రతపతే-రాధి। వ్రతానాం-రాధి।దేవతా
ఉపస్థాయ । జయాది ప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వా దర్వ్యా

పరిధీనన_క్తి। పరిధీ బ్రహ్మాత్యసగ్గ్ సాృవంచకృత్వాఽ నాజ్ఞాతమిత్యా
దిపరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్। అభ్యుదయి
కంకర్మణః పుణ్యాహవాచనం చకుర్యాత్॥ శ్లో॥ యజుర్వేదేతు
త్వారః కాండాః కాండపతీన్నృషీన్। తర్పయంత్యర్చయం త్యేతానుక
చార్యైస్సూరయః॥ ఋషింముఖాంతే జుహుయాద్వ్రతేషు సూక్త
క్తహోమాన్ త్సదసస్పతించ। ఉపస్థితి శ్చాపి చదేవతానాం జ
యాదయో బ్రాహ్మణతర్పణం చ। వ్రతేషుసువనె చైవ తద్దై వాధ్య
యనెముఖే॥ పరిధిప్రహరణం కుర్యాల్లెపకార్యాం నవిద్యతె। సువనే
గ్రహపూజాసుగాం ఉపాకర్మవ్రతోత్సృజె। పరిధిప్రహరణం కుర్యా
త్సంప్రావస్తువిధీయతే॥ వ్రతాని వేదవ్రతాని సువనంపుగ్ం నవనం। అ
ధ్యయనం ఉపాకర్మముఖః గ్రహపూజా॥ హరిః ఓం తత్సత్॥

అథ స్నాతకవ్రతమ్.

అథ సమావర్తన ముచ్యతె శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం
కర్మణాం సమతిక్రమె। స్నాతకవ్రతలోపేచ ప్రాయశ్చిత్తమభోజనం॥
ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధే
యః॥ శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమఉపాత్తదురితక్ష
యద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంస్నాత
కవ్రతాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగ త్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం +
స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం
శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యా
హం వాచయిత్వా ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ +
గోత్రః + నామధేయఃశ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్యమమా
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనదినమ్యారభ్యసమావర్తనశుభలగ్న ప
ర్యంతంబ్రహ్మచర్య వ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ యథాశక్తిత
దులసహితపరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ ఉపస్థాయ॥ ఆత్మప్రదక్షిణ

యంకృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తి + + + యథోక్తదక్షిణామిమాంస్వీకృత్యమమ ఉపనయనాదిసమావర్తనపర్యంతం మధ్యేసంభావితానాం పాపానాం అస్నానసంధ్యావందనజపహీన భిక్షాగ్నికార్యశూద్రాదిస్పర్శనసాదికాన్న భోజనఖట్వాంకశయనఖట్వాధిరూఢతోజలపానభక్షణక్షౌరకౌపీనకటిసూత్ర యజ్ఞోపవీతాఽజినదండాధారణ దర్పణదర్శన వృద్ధోల్లంఘన పాషండాదిసంసర్గ ప్రభృతిబ్రహ్మచర్యవ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్త నిశ్చిత్య-ఉపదిశ్య-మామనుగృహ్ణంతుభవంతః-అనుగృహ్ణీమః॥ యజమానస్య + గోత్రోద్భవస్య + నామధేయస్య ఉపనయనప్రభృతి- ఏతత్క్షణపర్యంతంసంభావితేభ్యస్సర్వేభ్యఃపాపేభ్యోవిముక్తిస్స్యాదిత్యేపాసభాఽనుగృహ్ణాతు॥ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహితంకరం యస్మాతదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ధన్యంకరోషిదాతారమిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతి ప్రయచ్ఛమే॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ + ప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్య + నమమ॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థంధాన్యకృచ్ఛ్ర + ఆజ్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ ఏభిస్స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవరదోభవతు। మమశరీరశుద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమబ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రా

యశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనా
ద్యాజ్యసంస్కారాంతే + అత్రచతుష్పాత్ర ప్రయోగంకుర్యాత్॥
పూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ ఏకం + ద్వే + త్రీణి + చత్వారి॥ పునరూ
ర్జాని + విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యాని + స్వరిస్వా
హా॥ అగ్నయఇదం॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ + స్వాహా॥ అగ్నయే
చపృథివ్యైచ మహతఇదం॥ భువోవాయవేచా + స్వాహా॥ వాయ
వేచాంతరిక్షాయచ మహతఇదం॥ సువరాదిత్యా + స్వాహా॥ ఆది
త్యాయచదివేచమహతఇదం॥ భూర్భువస్సువ + స్వాహా॥ చంద్రమ
సేచనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యమహతఇదం॥ పాహినో అగ్నఏనసేస్వాహా॥
పాహినోఅగ్నఏనసఇదం॥ పాహినో విశ్వవేదసేస్వాహా॥ పాహినోవి
శ్వవేదసఇదం॥ యజ్ఞం పాహివిభావసో స్వాహా॥ యజ్ఞంపాహివిభా
వసవఇదం॥ సర్వంపాహిశతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహిశతక్రతవఇ
దం॥ పాహినోఅగ్నఏకయా × ర్వస్తో స్వాహా॥ వసవఇదం॥ పునరూ
+ స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యాని + విశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అ
గ్నయఇదం॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయఇదం॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః × ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరి
షేచనంకుర్యాత్॥ అనేనపాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్
సర్వాత్మకః...మమస్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి + తు॥ స్నాతక
వ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ + తిథౌ + శ్రీప
రమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నికా

ర్థం సమిదాధానం కరిష్యే॥ పరిత్వాగ్నే + + + అసౌ అహం భో అభివాదయే॥ (అగ్నికార్యం పూర్వముక్తం) సూ॥ వేదమధీత్య స్నాస్యన్। ఆచమ్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః × నామధేయః॥ శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ పూజాం కృత్వా॥ విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యాయా చకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణోశ్శరభాయ ఋషిబంధవే॥ రక్షాబంధనము హోమాత్ పూర్వము హోమానంతరమ్ అస్తు॥ ప్రాగుదయాద్వ్రజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నా చర్మణా ద్వారమపిధాయాస్తే। మధ్యందినేఽగ్నేరుపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగ కాలే॥ శ్లో॥ సూత్రే వస్త్రే మణియుగ సమిత్స్రగ్గంధాః ప్రవర్త్యౌ శీతోష్ణాంబు క్షురకట యవచ్ఛత్త్ర దండాంజనాని। ఆదర్శోపానహౌ కుశశకృత్ స్నానచూర్ణోదపాత్రే స్నానం యుంజ్యాత్సకృదిహ నరః కాష్ఠమౌదుంబరం చ॥

సూత్రే=రెండు సూత్రములు, వస్త్రే=రెండు వస్త్రములు, మణియుగ=రెండు సువర్ణ కంకణములు, సమిత్=ఇధ్మము, స్రక్=పుష్పమాలిక, గంధాః=గంధము, ప్రవర్త్యౌ=పోగుల జోడు, శీతోష్ణాంబు=శీతోదకము, ఉష్ణోదకము, క్షుర=కత్తి, కట=దర్భచాప, యవ=వడ్లు, ఛత్త్ర=గొడుగు, దండం=వెదురుకఱ్ఱ అంజన=కాటుక కాయ, ఆదర్శ=అద్దము, ఉపానద్ద్వయం=చెప్పులజోడు, కుశ=దర్భ, శకృత్=ఎద్దు పేడ, స్నానచూర్ణ=నున్నిపిండి, ఉదకపాత్రే=ఉదక సహితమయిన, చెంబులజోడు' నరః=మనుష్యుడు, స్నానం=స్నానమును, యుంజ్యాత్=సకృత్=ఒక్కమారు చేయవలయును, కాష్ఠమౌదుంబరం చ=మేడికఱ్ఱయును.

అథ షట్పాత్రప్రయోగః॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా + × ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ అథాజ్యభాగౌ స్రుచాజుహోతి॥ అగ్నయే స్వాహేత్యుత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం॥ సోమాయ స్వాహేతి దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం॥ సమంపూర్ణత్వ

౯॥ అగ్నయే స్వాహా॥ మధ్యే అగ్నయ ఇదం॥ అథ పాలాశీగ్ం సమిధ ముత్తర యాధాయ॥ ఓం ఇమగ్గ్ స్తోమమర్హతే జాతవేదసే రథమివ సమ్మహేమ మనీషయా। భద్రాహినః ప్రమతి రస్యస్గ్ంసద్యగ్నే సఖ్యేమారిషామ వయం తవ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం॥ అథ ఉత్తరేణాగ్నింకటఉపవిశ్య॥ త్ర్యాయుషమితి క్షురమభిమంత్ర్య॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషః। యద్దేవానాంత్ర్యాయుషం తన్మేఅస్తుత్ర్యాయుషం॥ శివోనామాసీతి యజుషా వప్త్రే ప్రదాయ॥ శివోనామాసిస్వధితి స్తేపితానమ స్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః॥ అపాగ్ంస గ్ంసర్జనాద్యాశ్రేనిధానాత్స్వమానం॥ ఉష్ణేనవాయ ఇతియజుషా ఉష్ణా శ్శీతాస్స్వ ఆనీయ॥ ఉష్ణేన వాయ వుదకే నేహ్యదితిః కేశాన్వపతు॥ ఉష్ణోదకం శీతోదకేసనీయ॥ ఆప ఉదంత్వితి కుమారస్యశిరఉనత్తి॥ ఆప ఉదంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే। జ్యోక్చసూర్యం దృశే॥ యేనావపదితిచతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥ యేనావపత్సవితా క్షురేణసోమస్యరాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్। తేనబ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాస దయం + శర్మా। ఇతిపూర్వతోవపతి। తాన్ కేశాన్ కృత్వింబడేనిధాయ అథఉపస్పృశ్య। త్రీన్ త్రీన్ దర్భాననంతర్ధాయ॥ యత్క్షురేణేతి ప్రథమంవపంతం మాతానుమంత్రయతే॥ యత్క్షురేణమర్చ + తేన తేవపామి + శర్మా॥ యేనపూషా బృహస్పతే + స్సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే॥ ఇతి దక్షిణతో వపతి। తాన్ కేశాన్ కృత్వింబడేనిధాయ॥ అథ

ఉపస్పృశ్య॥ పునస్తిస్త్రీన్ స్తర్భాన తర్ధాయ॥ యేన భూయశ్చరా +
సాజ్ఞోక్యాయస్య వ నమే॥ ఇతి పశ్చిమోఽవహతి॥ తాన్దక్షిణాభృక్ష్మ
త్పిండే నిధాయ అప ఉపస్పృశ్య॥ పునస్తిస్త్రీన్ దర్భానంతర్ధా
య॥ యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నేరింద్రస్య చాయుషేఽవపతు। తేన
తేవపామి × శర్మన్నాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసా
ఇత్యుత్తరతోఽవహతి॥ తాన్ దక్షిణాభృక్పిండే నిధాయ॥ అప ఉపస్పృ
శ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ సితౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వా నిదధాతి
ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా। సోమో అ
గ్నిః తేభ్యో నిధానం బహుధాఽన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అప
స్సువః॥ క్షురం ప్రక్షాళ్య నిదధాతి॥ జఘనార్ధే వ్రజస్యోపవిశ్య విస్రస్య
మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి॥ [illegible] ఇదమహమితి యజు
షోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వోపగూహతి॥ ఇదమహం + శర్మణో
........స్యపాప్మానముపగూహామ్యుత్తరో + శర్మాద్విషద్భ్యః॥ ఏవం
విహితాభిరేవాద్భి రాపోహిష్ఠేతి షడ్భిస్సకృత్స్నాపయిత్వా॥ ఆపో
హిష్ఠా మయోభువః + చనః॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః + శగ్గ్ స్యోనా
భవంతు॥ + బలమోజో నిధత్త॥ అన్నాద్యాయేత్యౌదుంబరకాష్ఠే
నదతో ధావతే। అన్నాద్యాయవ్యూహధ్వం దీర్ఘాయుత్వాయ మహా
దో భూయాసం॥ సోమో రాజాయమాగమదితి స్నానీయేన చూర్ణే
నోద్వర్త్య స్నాత్వా॥ సోమో రాజాయమాగమత్స మే ముఖం ప్రవే
క్ష్యతి భగేన సహ వర్చసా। సోమస్య తనూరసీతి యజుషా అ[illegible]తయు.

త్తరం వాసః పరిధాప్య ॥ సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి స్వా మా తనూరావిశ॥

సార్వసురభిచందనం నమో గ్రహాయ చేతి ప్రతిమంత్రం దేవతా భ్యో೭తుణాయదత్వా ॥ నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ నమశ్శాక జంజభాభ్యాం నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః॥ అప్సరస్వి త్యాత్మానం గంధేనానులిప్య॥ అప్సరస్సు యో గంధో గంధర్వేషు చ యద్యశః। దైవ్యో యో మానుషో గంధస్స మా గంధస్సురభి ర్జుషతామ్॥ మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానం సూత్రప్రోతమియమోషధ ఇత్యుదక పాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణమ్ పరిప్లావ్య॥ ఇయమోషధీ త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ। సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు। అపాశోసీత్యర్ధచ్ఛత్రైణికంఠేబద్ధ్వా॥ అపాశో೭స్యరో మే మా సగ్ం శారిశ్నయో మోపతప్తస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ। శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ॥ బాదరమణిమప్యేవం కృత్వా॥ సవ్యేపాణౌ తూష్ణీం బధ్నాతి॥ అహతముత్తరం వాసో రేవతీ స్త్వేతి సమానం ॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్ కృత్తికా శ్చాకృంతగ్గ్స్త్వా। ధియో೭వయన్నవగ్నా అవృంజన్ సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్। దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహిత్వనం॥ యా అకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య॥ యా అకృంతన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీ రంతానభితో೭దదంత। తాస్త్వా

ద్రేవీగ్ర స్తేసంవ్యయస్వాయుష్మాన్నిదం పరిధత్స్వ వాసః। పరిధత్త ధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరదస్సువర్చా రాయశ్చ పోషముపసంవ్యయస్వ। పరీదం వాసో అధిధాస్స్వస్తయేఽభూరాపీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరదః పురూచీర్వసూని చార్యో విభజాసి జీవన్॥

తస్య దశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్య దర్వ్యామాదాయాఽఽజ్యేనాభ్యానయన్నాయుష్యమిత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్రమప్సా పాజ్యా పాతీ హుత్వా। ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషమౌద్భిద్యం। ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాన్మాగ్ స్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం॥౧॥ ఉచ్చైర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయం। సర్వాస్సమృద్ధీరృద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్ త్సమాహితాస్స్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం॥౨॥ శునమహగ్ం హిరణ్యస్య పితుర్నామేవ జగ్రభమ్। తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియం కురు స్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం॥ ౩॥ ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు। ప్రియం విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు స్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం॥౪॥ యా తిరశ్చీ నిపద్యసేఽహం విధరణీ ఇతి। తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ంరాధనీమహగ్ం స్వాహా॥ సగ్ంరాధన్యా ఇదం॥౫॥ సగ్ంరాధ

స్త్యైదేవ్యై స్వాహా॥ సగ్ంరాధస్యై దేవ్యా ఇదం ॥౬॥ ప్రసాధన్యై దేవ్యై స్వాహా॥ ప్రసాధనై దేవ్యా ఇదం ॥౭॥ సమ్రాజం చవిరాజంచాభిశ్రీర్యాచనోగృహే । లక్ష్మీరాష్ట్రస్య యాముఖే తయామాసగ్ంసృజామసి స్వాహా॥ లక్ష్మ్యా ఇదం ॥౮॥ (నమమ) అగ్నయ ఇదం(నమ మరుద్రాయ తంతిచరాయేదం (నమమ) అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓంచిత్తంచస్వాహా + + + అథ(జయాదిహోమంకుర్యాత్)జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రవర్తమేతాభిర్వైకంకతేష్టి రేకర్ణేజపతి॥ ఆయుష్యంవర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషమౌద్భిద్యమ్ । ఇదగ్ంహిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాంమామ్॥ ఉచ్చైర్వాదిపృతనాజిసత్రాసాహం ధనంజయమ్ । సర్వాస్సమృద్ధిరృద్ధయో హిరణ్యే౽స్మిన్ సమాహితాః । శునమ్మహగ్ం హిరణ్యస్య పితురివ నామాగ్రభైషమ్।తంమా హిరణ్యవర్చసం పూరుషుప్రియం కురు। ప్రియం మాదేవేషు కురుప్రియంమాబ్రహ్మణేకురు । ప్రియం విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసుమాకురు । యాతిరశ్చీనిపద్య సే౽హంవిధరణీఇతి । తాంత్వాఘృతస్య ధారయా యజేసగ్ంరాధసీమహమ్। సగ్ంరాధస్యైదేవ్యై । ప్రసాధన్యైదేవ్యై। సమ్రాజంచ విరాజం చాభిశ్రీర్యా చనోగృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయాముఖే తయామాసగ్ంసృజామసి॥ ఏతాభి స్సవ్యేద్వితీయం॥ ఆయుష్యం

వర్చస్యగ్ం + + + సృజామసి॥ అథశుభికేశిరఇతి స్రజశ్శిరసినిధా
య॥ శుభికేశిరఆరోహశోభయంతీ ముఖం మమ। ముఖగ్ంహిమమ
శోభయభూయాగ్ంసంచ భగంకురు॥ యామాహరదితిభాషికం
బద్ధ్వా॥ యామాహరజ్జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయైకామస్యాన్యై। ఇమాం
తామపినహ్యేఽహం భగేనసహవర్చసా॥ యదాంజనమిత్యంజనేన
చక్షుషీఆంక్తే॥ యదాంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవతఉపరి।
తేనవామాంజే తేజసేవర్చసే బలాయచ॥ మయిపర్వతేతి చతుర్ణాం
యజుషామేకేనవా॥ మయిపర్వతపూరుషం మయిపర్వతవర్చసం
మయిపర్వతభేషజం మయిపర్వతాయుషం॥ యస్మై వర్చఇత్యాదర్శ
నమీక్షతే॥ యస్మైవర్చః పరాగతమాత్మానముపతిష్ఠతి। ఇదంత
త్పునరాదదేదీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే॥ ప్రతిష్ఠేస్థఇతియజ్ఞోపాన
హావాగృహ్ణాతి॥ ప్రతిష్ఠేస్థోదేవతానాం మామాసంతాప్తం॥ ప్రజాప
తేశ్శరణమసీతిఛత్రం॥ ప్రజాపతేశ్శరణమసిబ్రహ్మణశ్ఛదిర్వి
శ్వజనస్య ఛాయాఽసిసర్వతోమాపాహి॥ దేవస్యత్వేతి వేణుదం
డమాదాయ॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం
పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే ద్విషతో వధాయేంద్రస్య వజ్రోఽసివా
ర్త్రఘ్నశ్శర్మమే భవయత్పాపం తం నివారయ॥ దేవీషడుర్వీరిత్య
ర్ధచ్ఛత్రేణదిశముపస్థాయ॥ దేవీషడుర్వీరురుణః కృణోతవిశ్వేదేవా
సఇహవీరయధ్వం। మాహాస్మహిప్రజయా మాతనూభిర్మారధామ

ద్విష్టతేసోమరాజః॥ ద్వితీయేన నక్షత్రాణిచంద్రమసం చరాతినా సంభాష్య । యదార్థం. గచ్ఛత్యేవపరగ్గ్ స్నానం తూష్ణీమేవతీర్థే స్నాత్వా॥ తూష్ణీగ్ం సమిధమగ్నావాదధాతి॥ పాణిగ్రహణేస్నాతం పుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ ఆశీర్వాదః తతః ఆభ్యుదయికం కుర్యాత్॥ కాశీయాత్రాయై॥శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోఽహంకృతవ్రతచతుష్టయః॥ కాశీయాత్రాంగమిష్యామి అనుజ్ఞాందేహిమేశుభామ్॥ (ప్రతివాక్యం) సాలంకారాం మమసుతాం కన్యాందాస్యామితేద్విజ । పాణింగృహీత్వాసాగ్నిస్త్వం గచ్ఛ స్వాగచ్ఛ మద్గృహం॥ స్నాతకవ్రతే ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహం చ నానుష్ఠేయ మితిపాశ్చాత్యవైదికసమ్మతవ్యవహారః॥

ఇతిస్నాతకవ్రతమ్ సమాప్తమ్.

వైకల్పికసమావర్తనమ్.

అథైతదపరం తూష్ణీమేవతీర్థే స్నాత్వా తూష్ణీగ్ం సమిధమాదధాతి॥పూర్వవదాచార్యేణానుజ్ఞాతః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం నామధేయోఽహం వైకల్పికసమావర్తనంకరిష్యే॥తూష్ణీమేవతీర్థే స్నాత్వాశ్రోత్రియాగారాదగ్నిమాహృత్య విధినోపసమాధాయాలం కృత్యపాలాశీగ్ంసమిధం । ప్రాదేశమాత్రం తస్మిన్నేవాగ్నౌతూష్ణీం ప్రజాపతింమనసాధ్యాయన్నాదధాతి ॥శ్లో॥ స్నానంవక్ష్యేపరంతూష్ణీంతీర్థే స్నాత్వైవలౌకికం । వహ్నిమాధాయ విధివత్పరిషిచ్యసమంతతః । పాలాశీంసమిధంతూష్ణీమగ్నావాదాయ యత్నవః । పరిషేచనంతతః కుర్యాద్యథా పూర్వమితిస్మృతిః॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

వైకల్పికసమావర్తనమ్ సమాప్తమ్.

శ్రీరస్తు.

సూత్రీయవివాహప్రయోగః.

శ్లో॥ ప్రాణసంయమనం ప్రథమం భవేత్ప్రేషణం సుహృదాభిమంత్రిణామ్। సంగతాయ వరాయ సమర్ప్యతే స్వామినా తు వధూర్జలపూర్వకమ్
శ్లో॥ స్థాప్యతే చ వివాహమహీతలే పావకో విధివన్మధుపర్కః। స్త్రగో సహితోఽసహితోపి వా దీయతే వరవృత్తసమీహయా॥
శ్లో॥ ఏవమేవ వరాపచితస్తతోఽభ్రాతృమాత్రిజపోష్ణసమీహణమ్। అత్ర చాగూః కరణం వరకన్యయోర్భ్ర్యంతరం యజుషా పరిమృజ్యతే॥
శ్లో॥ కన్యకాస్వజనో యది సాపి వా యది హిరోదితి బంధువియోగతః। తర్హి జీవవతీం తు జపేదృచం కన్యకా వరణే యది వర్జనమ్॥
శ్లో॥ స్నాపనాది తు యద్బహు మంత్రకం కర్మ తత్క్రియతేంతత ఏవ హి। గృహ్యతే ఖలు పాణిరమంత్రకం గమ్యతే జ్వలనం స్తు సమంత్రకమ్॥

అయం ప్రయోగః.

హరిః ఓమ్॥ ముహూర్తసమయే వరో మంగళస్నానం కృత్వా॥ పూర్వమేవ వధూం మంగళస్నానం కారయిత్వా॥ అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు...సమారభే॥ ప్రాణానాయమ్య॥ శుభే శోభనే ముహూర్తే...శ్రీమాన్ గోత్రః నామధేయోఽహం। శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య మమ ఉపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం। పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థం చ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం॥ వరాన్ప్రేషయిష్యే॥ సుహృదస్స్వకీయాన్ మాత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్॥ మ

ర్థంకన్యాంవృణీధ్వమితివరాన్ప్రేషయతి॥ తానాది తోద్వాభ్యామభి
మంత్రయేత॥ప్రసుగ్మంతా...సుయమమస్తుదేవాః॥ తేకన్యాదాతారం
గత్వాబ్రువతే॥ అత్రప్రథమంవరప్రవరముక్త్వాతతోవధూప్రవరము
చ్చరేత్॥ నప్త్రే-పౌత్రాయ॥ పుత్రాయ॥ శర్మణేవరాయ। నప్త్రీం-
పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీంకన్యాం। ధర్మప్రజసం పత్త్యర్థం వృణీమ
హే వృణీధ్వం దాస్యామీతిప్రతిబ్రూయాత్॥ ఏవంత్రిః॥ కృతార్థా
వయమితివరమావేదయేయుః॥ వరః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ఏవంగుణ...
ప్రీత్యర్థం।ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్ స్త్రియముద్వహే॥ పునఃప్రాణానాయ
మ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం। ఉద్వాహాంగభూతద్వితీయయజ్ఞోపవీతధార
ణ కరిష్యే॥ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తుతేజః॥యజ్ఞోపవీతంధృ
త్వాఽచమ్య॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థంశ్రీల
క్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థం। సాలంకృతకన్యాదానంకరిష్యే॥ మహాసంక
ల్పముచ్చార్య॥ వరమభ్యర్చ్య॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణ స్వరూపస్య వర
స్య ఇదమాసనం। ఇదంపాద్యం। నమోస్త్వనం తాయ... యుగధారి
ణేనమః॥శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర॥అమీగంధాః। అలంకారా
ర్థా ఇమేఅక్షతాస్సంత్వక్షతాస్సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥

శ్లో॥ కన్యాంకనకసంపన్నాం...ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ అత్రవ
ధూపూర్వకం ప్రవరముచ్చరేత్॥ నప్త్రీం- పౌత్రీం - పుత్రీం నా
మ్నీంకన్యాం। నప్త్రే - పౌత్రాయ - పుత్రాయ - శర్మణేవరాయ॥తు
భ్యంప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదకపూర్వ
కందద్యాత్॥ స్వస్తీతి ప్రతివచనం॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే..
ఉత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం
తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥సాలగ్రామదానం॥ దాతా॥ ధర్మార్థ
కామేషు త్వయైషానాతిచరితవ్యా॥ వరః॥ నాతిచరామీతి ప్రతివచ
నం॥ తత్రైవకన్యాఽస్తే॥ వరోవివాహవేదికాయామగ్నిప్రతిష్ఠాపనం

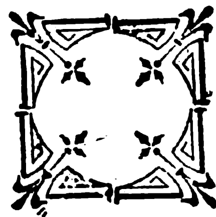
కుర్యాత్॥ వరః॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం ॥ సకల శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానాధికారసిద్ధ్యర్థంగృహ్యాగ్ని ప్రతిష్ఠాప నంకరిష్యే॥ స్థండిల కృత్వోల్లిఖ్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాగ్ని ధ్యాత్వాఽ లంకృత్య॥ తతో మధుపర్కః॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య ॥ మయా క్రి యమాణ కన్యాదానాంగత్వేనవరం మధుపర్కేణ పూజయిష్యే॥కూ ర్చం ప్రయచ్ఛతి॥ యత్రాస్మా అపచితిం కుర్వంతితత్కూర్చ ఉపవిశతి॥ యథాపురస్తాత్॥ రాష్ట్రభృద...ద్యోషం ॥ ఆపః పాద్యా ఇతిదాతా ప్రాహ॥ ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య ॥ ఆపః పాదా.. నర్చ్సస్యసాని॥దక్షి ణంపాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ ప్రక్షాళయి తారముపస్పృశ్య॥ ఉత్తరేణ యజుషాఽత్మానంప్రత్యభి మృశేత్॥ మయిమహో...వీర్యం॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య॥మృ ణ్మయేనార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహ॥ ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య॥ఆమా గన్ యశసా...పశూనాం॥ అంజలావేకదేశ ఆనీయమానఉత్తరంయ జుర్జపేత్ ॥విరాజోదోహో...విరాజ॥ శేషం పురస్తాన్నినీయామాన ముత్తరయానుమంత్రయతే॥సముద్రంవః...మత్పయః ॥ దధిమధ్వితి సగ్ంసృజ్యకాగ్ంసేనవర్షీయసా పిధాయకూర్చాభ్యాంపరిగృహ్య మధుపర్క ఇతి ప్రాహ॥ త్రివృతమేకేఘృతంచ పాఙ్క్తమేకేధానాస్స క్తూగ్శ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య॥ త్రయ్యైవిద్యాయై...పశూనాం ॥ ఆమాగన్......పశూనాం ॥ యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తా దుపరిష్టాచ్చ॥ అమృతోప స్తరణమసి॥ పీత్వా॥ఉత్తరయా త్రిః ప్రాశ్య॥ యన్మధునో...మధవ్యేన సాని॥ నకృన్నంత్రేణద్విస్తూష్ణీం॥ అమృతాపి ధానమసి॥ అపఃపీత్వా॥ హస్తౌ ప్రక్షాళ్య ॥ ద్విరాచమ్య ॥ అనుకం

ప్యాయప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యైన రాజా స్థపతిర్వా పురోహితాయ గా
రితిగాం ప్రాపణోత్తరేణ యజుషాఽభిమన్త్ర్య। గౌరస్యప...ముష్య చ
తస్యైన వపాగ్ం శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభిఘారితాం మధ్యమేనా(న్త)మేన వా ప
లాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి॥ అగ్నిః ప్రాశ్నాతు...బ్రాహ్మణేభ్యః॥
యద్యుత్సృజేదుపాగ్ంశూత్తరాం జపిత్వా। యజ్ఞో వర్ధతాం...తృణా
న్యత్తు॥ ఓముత్సృజత॥ ఉచ్చైరనుజానాతి। అన్నం ప్రోక్తముపాగ్ం
శూత్తరయాభిమన్త్ర్య। ఓం కల్పయతేత్యుచ్చైః॥ సిద్ధమన్నం భూతం।
దాతా ప్రాహ। భూతం। వరః। సా విరాట్। తన్మా క్షాయి...ఊర్జం ధాః॥
ఓం కల్పయత। ఉచ్చైః। వరం వస్త్రాదిభిర్యథార్హం పూజయేత్॥ తత
స్సుముహూర్తే స్వయం దృష్ట్వా తృతీయాం జపేత్॥ అభ్రాతృఘ్నీం...
స్సవితస్సువ॥ దృష్ట్వైవ చక్షుషీ ఉపసగ్ంహరతి॥ చతుర్థ్యా సమీ
క్షేత॥ అఘోరచక్షు...శ్శంచతుష్పదే॥ కృతప్రాణాయామా। ఆవా
భ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని॥ ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః॥ వధూవరా
సంకల్పయతః॥ అఙ్గుష్ఠేనోపమధ్యమయా చాఙ్గుల్యా దర్భగ్ం సంగృ
హ్యోత్తరేణ యజుషా తస్యా భ్రువోరన్తరగ్ం సమ్మృజ్య ప్రతీచీనం ని
రసేత్॥ ఇదమహం...నిర్దిశామి॥ అపశపస్స్యస్య॥ ప్రాప్తే నిమిత్త ఉ
త్తరాం జపేత్॥ జీవాగ్ంరుదన్తి...పరిష్వజే॥ యుగ్మాన్త్సమవేతా
న్మన్త్రవత ఉత్తరయా ఉద్భ్యః ప్రహిణుయాత్॥ వ్యుక్షత్క్రూర...ము
దచన్త్వాపః॥ ఉత్తరేణ యజుషా తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వాం నిధాయ॥ అ
ర్యమ్ణో అగ్నిం...దేవరాశ్చ॥ తస్మిన్నుత్తరయా దక్షిణం యుగచ్ఛిద్రం ప్ర
తిష్ఠాప్య॥ ఖేఽనసః ఖేరథః...సూర్యవర్చసం॥ ఛిద్రే సువర్ణముత్తర

యాంతర్థాయ॥ శంతేహిరణ్యాగ్ం......సగ్ంసృజస్వ॥ ఉత్తరాభిఃపం చభిస్నాపయిత్వా॥ హిరణ్యవర్ణాః.........స్సవితాపునాతు॥ హిరణ్యా.........భవంతు॥ యాసాగ్ం రాజా.........భవంతు॥ యాసాంద్రేవా...భవంతు॥ శివేనత్వా...భవంతు॥ సకృత్స్నాపయతి॥ ఉత్తరయాఽహతేన వాససాచ్ఛాద్య॥ పరిత్వాగిర్వణో...జుష్టయః॥ ఆచమ్య॥ఉత్తరయాయోక్త్రేణసం నహ్యతి॥ ఆశాసానా...సుకృతాయకం॥ఉత్తరేణనాభింనిష్టర్క్యగ్రంథింకృత్వాప్రదక్షిణంపర్యూహ్యదక్షిణేననాభిముపస్థాపయతి॥ మాంగళ్యతంతునా...శరదశ్శతం॥ మంగళసూత్రంకంఠేబధ్వా॥ తతఃఆర్ద్రాక్షతారోపణంకుర్యాత్॥వరః వధ్వాసావధ్వంజలావుపస్తీర్యద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘారయతి॥ వరాంజలావన్యఃకుర్యాదేవంవధ్వంజలేరుపరిస్థాప్య।కపిలాగ్ స్మారయంతు।బహుదేయంచాస్తు। పుణ్యాంవర్ధతాగ్ంశాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు।తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్త్వవిఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్త్వారోగ్యమస్తు। స్వస్తిశివంకర్మాస్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు।దంపత్యోస్సగ్రహేసనక్షత్రేసహాసోమేనక్రియేతాగ్ంశాంతిరస్తు॥ప్రజాపతిస్స్త్రియాంయశః...ప్రజామ్మేకామస్సమృధ్యతాం॥అన్యోన్యగ్ం శిరసితండులారోపణంకుర్యాత్॥ పూర్వంవరో వధ్వాశ్శిరసిప్రాపయేత్॥ద్వితీయపర్యాయేవరస్యశిరసిపూర్వంప్రాపయేత్। తృతీయపర్యాయేవధ్వాశ్శిరసిపూర్వం। చతుర్థేఅన్యోన్యంయుగపత్॥ ద్వితీయపర్యాయే। పశవో మేకామస్సమృధ్యతాం। తృతీయపర్యాయే। యజ్ఞోమేకామస్సమృధ్యతాం। తూష్ణీంచతుర్థం॥ విశ్వేత్తాతేత్యృచాపుంసాం బధ్నీయాద్దక్షిణేకరే। అథవామకరేస్త్రీణాంబృహత్సామేతి మంత్రితః॥ సంకల్పానంతరంతస్య ముఖ్యకాలఇతి

స్మృతః । హస్తగ్రహణకాలో వా చతుర్థ్యాం నిశిమోచయేత్ ॥ ఏవం గుణ... ప్రీత్యర్థం ॥ వధ్వాసహ పాణిగ్రహణాంగత్వేన । ఆవయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే ॥ విశ్వేత్తాత్తే...బధవే ॥ తతః ॥ బృహత్సామ... సగరేణరక్షు ॥ వధ్వా వామకరే బధ్నాతి ॥ బ్రహ్మగ్రంధిం బధ్నాతి ॥ అథైనాముత్తరయా దక్షిణేహస్తేగృహీత్వాగ్ని మభ్యానీయ ॥ తూష్ణీం దక్షిణ హస్తేగృహీత్వా ॥ పూషాత్వేతో...మావదాసి । ఏవం సూత్రీయ పాణిగ్రహణప్రయోగస్సమాప్తః ॥

ఇచ్చట జరుపవలసిన ప్రధానప్రవేశ స్థాలీపాకము మొదలగునవి ముందు జూడఁదగును.

అథ భట్టీయ వివాహ ప్రయోగః.

దంపత్యోర్మంగళస్నానం కారయేత్॥ పూర్వమేవవధూవరయోర్మంగళస్నానం కారయిత్వా॥ తత్రాయం ప్రయోగః॥ శుభమస్తు॥ అయంముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః - ఏవం గుణ- శుభతిథౌ శ్రీమాన్- గోత్రః- నామధేయః। శ్రీమతః - గోత్రస్య - నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య- ఏవంగుణ- శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ అనుహవమితి శాకునానిమంత్రాన్వాచయేత్॥ అనుహవం పరిహవం పరివాదం పరిక్షవమ్ దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్। అనుహూతం పరిహూతగ్ం శకునైర్యదశాకునమ్। మృగస్య సృతమక్ష్ణయా తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్। ఆరాత్తే అగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు తే। నివాతే త్వాఽభివర్షతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే। నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమో రుద్రాయ శకృత్సదే। గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః సిగసి న వజ్రో నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। ఉద్గాతేవ శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శగ్ంససి। స్వస్తి నశ్శకునే అస్తు ప్రతి న స్సుమనా భవ॥ వివాహాగార

మిత్యపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ప్రాణానాయమ్య॥ ఓంభూః-ఏవంగు
ణ-శుభతిథౌ ఏతామ్-ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్ స్త్రియముద్వహే॥ ఓమ్
భూః-ఏవంగుణ-శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాం
గత్వేన కర్మాదౌ రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః
ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ ఓమ్విశ్వే
త్తా తేసవనేషుప్రవాచ్యాయాచకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావ
త్రాయత్పురు సంభృతంవస్వపావృణోశ్శరభాయఋషిబంధవే॥ రక్షా
బంధనముహూ...అస్తు॥ ద్వితీయయజ్ఞోపవీతంచసంధార్య॥ ఓమ్భూః
ఏవంగుణ శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యక
ర్మానుష్ఠానయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం (ఉద్వాహాంగభూత శ్వశురదత్తద్వి
తీయ) యజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతపూజాంకృత్వా॥ ఆచ
మ్య॥ యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తు తేజః॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతధారణము
హూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ సుహృదస్సమవేతాన్మాత్రవతో వరా
న్ప్రహిణుయాత్। మదర్థంకన్యాం 'వృణీధ్వమితి వరాన్ప్రేషయిత్వా॥
మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వమ్ (వృణీమహే) తాన్ప్రసుగ్మంతేతి ద్వా
భ్యామభిమంత్రయేత్॥ ఓమ్, ప్రసుగ్మంతాధియసానస్య సక్షణివరేభి
ర్వరాగ్ంఅభిషుప్రసీదత। అస్మాకమింద్ర ఉభయం జుజోషతి యత్సోమ్యస్యాంధ
సో బుబోధతి। అనృక్షరా ఋజవస్సంతుపంథా యేభిస్సఖాయో యం
తినోవరేయమ్। సమర్యమా సంభగోనోనినీయాత్సంజాస్పత్యగ్ం
సుయమమస్తుదేవాః॥ తేకన్యాదాతారం గత్వాబ్రువతే॥ గౌరీకంక
ణపూజాస్థలేఅఖండదీపారాధన కృత్వా, ప్రణమ్య॥ ఆచమ్య-ఓంభూః
ఏవంగుణ - శుభతిథౌఅస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం।
గౌరీకంకణదేవతా ముద్దిశ్య- ప్రీత్యర్థం గౌరీకంకణపూజాం కరిష్యే॥

గౌరీకంకణపూజాం చకృత్వా। బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధ + సగరేణ
రక్షప్రభృత్యానామకరే బధ్నీయాత్ ॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సు + అస్తు
వాత్స్యాయనస్యపుత్రాయ × గోత్రాయ + శర్మణే వరాయ ధర్మప్ర
జాసంపత్త్యర్థం। గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం దద్యాత్।
ఇతి కన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్ ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మ
ణేభ్యశ్శుభం భవతు ... నప్త్రే। పౌత్రాయ। పుత్రాయ। నామధేయాయ
వరాయ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు...
నప్త్రీం। పౌత్రీం। పుత్రీం। నామ్నీం కన్యాం। వృణీమహే వృణీధ్వ
మితి దాస్యామీత్యుక్త్వా॥ (సుదర్శం వరం వృణీధ్వం) వృణీమహే॥ ఇ
తి విప్రాః॥ (అటుపైని "అంతః పట" లంకృత్వా తెరను పట్టవలయును)
తతః వరసమీపే వధూమాసీనం ప్రత్యఙ్ముఖో వర ఉపవిశేత్। పత్న్యా
సహ ప్రాఙ్ముఖః కన్యాదాతా వధూముపవేశ్య। ఆచమ్య। ఓం భూః॥
ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అగ
తమిమం వరం మధుపర్కప్రదవ్యేణ పూజయిష్యే॥ అథ వరాయ మధుప
ర్కం కుర్వన్నుదగగ్రం కూర్చం సిదధ్యాత్ ॥ తస్మిన్ వరో రాష్ట్రభృత
సీతి యజుషోపవిశేత్ ॥ (యథా పురస్తాత్) రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా
సందీమాత్వద్యోషగం రాష్ట్రభృదసి సమ్రాడాసందీమాత్వద్యోషగం
రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యాసందీ మాత్వద్యోషమ్॥ ఆపః పాద్యా ఇతి
దాతా ప్రాహ॥ ఆపః పాద్యా॥ ఉత్తరయాభిమన్త్ర్య॥ ఆపః పాదావనేజనీ
ర్ద్విషంతం నాశయంతు మే। అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥ పూర్వం
దక్షిణపాదం ప్రక్షాళ్య తత్తో సవ్యపాదం ప్రక్షాళయేత్ ॥ ప్రక్షాళయి
తారముపస్పృశ్య। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య [illegible]స్య ఉ
భాభ్యామిదం పద్యం। శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్త
యే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శా

క్ష్వే శే సహస్రకోటీయుగధారిణే నమః॥ వరస్య పాదౌ ప్రక్షాళ్య దద్యాత్।
వర్ణో మయి మహ ఇతి యజుః పాద్యం ప్రత్యభిమృశేత్॥ వరః॥ మయి మ
హో మయి యశో మయీంద్రియం వీర్యమ్। కరాగ్రాభ్యాం కరే గృహ్యా
మృణ్మయేనాపః శ్రియా అప ఇత్యుక్త్వా॥ ఆహరణే వా అపః। ఆమాగ
న్నిత్యభిమంత్ర్య। ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ తయా తేజ
సా చ తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥ అనర్ఘ్యం దే
శ ఆనీయమానే విరాజో దోహోఽసీతి యజుర్జప్త్వా। వరః విరా
జో దోహోఽసి విరాజో దోహమశీయ మమ పద్యాయ విరాజః। (వరః అ
పః అపాస్య) శేషం పురస్తాన్నినీయమానాసగ్ం సముద్రం వ ఇత్యభిమంత్రి
యేత్। సముద్రం వః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమపి గచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజ
యా భూయాసం మా పరాసేచి మత్పయః॥ అత్ర వాసోగవాదికం యథా
శక్తి దత్వా। వరమాలాం కృత్వా॥ ఓమ్ యువం వస్త్రాణి + సచేథే। ఇతి మంత్ర
ముచ్చార్య తద్దాతృనామ వదేత్॥ మధుపర్కద్వయం ధృత్వా చ
మ్య। దధిమధుసగ్ంసృజ్య కాగ్ంస్యేన వర్షీయసాపిధాయ కూర్చా
భ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్క ఇతి త్రిరుచ్ఛ్రయేత్॥ + మధుపర్కః॥ త్రయ్యై
విద్యాయై ఆమాగన్నితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య। త్రయ్యై విద్యాయై య
శోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీప్తిరసి। తం మా ప్రియం ప్రజా
నాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥ ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ త
యసా తేజసా చ। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥
అమృతోపస్తరణమసీత్యపః పీత్వా। అమృతోపస్తరణమసి। (పీత్వా
ద్విరాచమ్య) యన్మధున ఇతి మధుపర్కగ్ం సకృత్ప్రాశ్య। యన్మధునో

మధవ్యం పరమన్నాద్యం శ్రీర్యమ్। తేనాఽహం మధునో మధవ్యేన ప
రమేణాన్నాద్యేన పరమో మధవ్యోఽన్నాదోఽసాని॥ సత్య
న్త్వర్తేన పరిషించామి। అమృతోపస్తరణమసీత్యపః పీత్వా॥ అమృతాపిధా
నమసి॥ (అపః పీత్వా,) హస్తప్రక్షాళ్య, ద్విరాచామేత్॥ గౌరిత్యు
క్త్వా గౌరసీతి యజుషా గామభిమన్త్రయేత్॥ గౌర్గౌరస్యపహత
పాప్మాఽపపాప్మానం జహి॥ మమ చాముష్య చేతి వరదాతృనామ్నో
రితి షష్ఠ్యన్తనిర్దేశః। శ్రీరామశర్మణో మమ చ। కేశవశర్మణోఽము
ష్య చ॥ అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమస్స హి వేద యథా హవిః। అరిష్ట
మస్మాకం కృణ్వన్ బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః॥ యజ్ఞో వర్ధతామిత్యు
పాగంశూక్త్వా। యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధిమనువర్ధతాఽపదస్య
పచితిం మా కుర్వపచితోఽహం మనుష్యేషు భూయాసమ్। గౌర్ధేను
భవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానా
మమృతస్య నాభిః। ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మాగామనాగా
మదితిం వధిష్ట। పిబతూదకం తృణాన్యత్తు। ఓముత్సృజతేత్యుచ్చైర్వ
రో బ్రూయాత్। ఓముత్సృజత॥ సిద్ధమన్నం భూతమిత్యుక్త్వా॥ సావి
రాడిత్యేతైరుపాగ్ంశ్వన్నమభిమన్త్ర్య॥ భూతమ్। సా విరాట్। త
న్మా మా క్షాయి తస్య తేఽశీయ తన్మ ఊర్జం ధాః। ఓమ్ కల్పయత॥ తతః
కన్యాదానమహం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య॥ ఓం భూః। ఏవంగుణ + శుభ
తిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కన్యాదానసమయే
మహాసంకల్పం కరిష్యే॥ మహాసంకల్పకరణం కృత్వా॥ శ్లో॥

కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతామ్। దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా॥ కన్యా మమాగ్రతో భూయాః కన్యా మే దేవి పార్శ్వయోః। కన్యా మే సర్వతో భూయాః త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయామ్॥ విశ్వంభరస్సర్వభూతాః సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః॥ ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయ వై॥ కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే। ప్రయతోఽహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ పునః కన్యావరగోత్రనామాన్యుక్త్వా॥ చతుస్సాగరపర్యంత —ధవసు॥ నప్త్రీం-పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీం కన్యాం॥ నప్త్రే పౌత్రాయ-పుత్రాయ-నామధేయాయ వరాయ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి సహిరణ్యాం కన్యాం హస్తముదకపూర్వం వరహస్తే దద్యాత్ సాలంకృతసహిరణ్యోదకకన్యామహాదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే (న మమ)॥ *వరః దేవస్య త్వేతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి। రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే ప్రజాపతయే కన్యాం। తేనామృతత్వమశ్యాం। వయో దాత్రే। మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। క ఇదం కస్మా అదాత్। కామః కామాయ। కామో దాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్రమావిశ। కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషా తే కామ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ ఇతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్॥ తతః కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం వరదక్షిణాం + న మమ। తతః గోదానభూదానసాలగ్రామదానాని షోడశమహాదానాని చ కుర్యాత్। తతః లోకాచారక్రమేణ యథాశక్తి దానాని కుర్యాత్॥ స్వస్తి స్వస్తి ప్రతివచనం॥ ధర్మే చ-అర్థే చ-కామే చ-నాతిచరితవ్యేతి దాతా వదేత్॥ నాతిచరితవ్యా। నాతిచరామీతి వరః ప్ర

---

* కన్యాదానే, నమమేతి, న వాచ్యమితి కేచిత్॥

త్యక్త్వా॥ స్నాతి చరామి॥ తతః గోదానాచారక్రమేణ మంగళస్నానం కృత్వా ॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ శ్రీదేవీతనయో శివస్సుఖకరో మిత్రశ్శశిః పవనస్సూర్యస్తే మునితారాఽచలా దశదిశస్సర్వా మృగేంద్రాః ఖగాః నద్యః పుణ్యసరోవరాః దితిజాః స్త్రీగ్రామణీ కంజాసనశ్చేంద్రో పద్మాక్ష్యమరా సదా జలధరాః కుర్వంతు వాం మంగళమ్॥ సావధాన- సుముహూర్తే- దైవజ్ఞో ఘటికాయంత్రేణ ముహూర్తం సమ్యగవలోక్య- నక్షత్రమార్గమవలోక్య ॥ స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం... సుప్రీతాస్సుముహూర్తాస్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు॥ సుముహూర్తే వధూవరయో శ్శిరసి సజీరకగుడం నిక్షిపేత్ ॥ ధ్రువం తే రాజా వరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః। ధ్రువం త ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువ। ధ్రువేణ హవిషా। తస్మై దేవా అధిబ్రువన్। అయం చ బ్రహ్మణస్పతిః॥ ధ్రువా ద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ। ధ్రువం విశ్వమిదం జగత్। ధ్రువాసః పర్వతా ఇమే। ధ్రువో రాజా విశామయం। ఇహైవ వైధిమావ్యథిష్ఠాః। పర్వత ఇవావిచాచలిః। ఇంద్ర ఇవేహ ధ్రువ స్తిష్ఠ। ఇహ రాష్ట్రము ధారయ। అభితిష్ఠ పృతన్యతః। అధరే స త్తు శత్రవః। ఇదం ఇవ వృత్రహా తిష్ఠ। అప క్షేత్రాణి సంజయన్। ఇన్ద్ర ఏణ మదీధరత్। ధ్రువ ధ్రువేణ హవిషా। తస్మై దేవా అధిబ్రవన్। అయం చ బ్రహ్మణస్పతిః॥ అనంతరం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు। తతస్సుముహూర్తే న్యాయ దృష్ట్వా। చతుష్పీఠపసన్గంపాత్యా అభ్రాతృఘ్నీమితి జపిత్వా। అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే। ఇన్ద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవితస్సువ॥ అఘోర

చక్షురితి సమీక్షేత। అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పతిభ్యస్సుమ
నాస్సువర్చాః। జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శన్నో భవ ద్విపదే శం
చతుష్పదే॥ (అనయానస్త్రీముపాస్య) అత్రవరవధ్వౌ సఙ్కల్పయతః॥

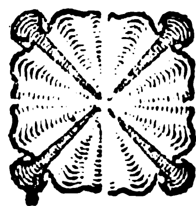
పునః ప్రాణానాయమ్య ॥ ఓమ్భూః...శుభతిథౌ అనయోర్వధూ
వరయోః ఆయుర్వర్చో ప్రియశో బలాభివృద్ధ్యర్థం॥ అస్యాం కర్మాణి కర్త
వ్యాని-ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః॥ ఉత్పాదయావః॥ అఙ్గుష్ఠేనోపమ
ధ్యమయా చాఙ్గుళ్యా దర్భగ్ం సంగృహ్యేదమహమితి తస్యా భ్రువో
రన్తరం దర్భేణ సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ ॥ ఇదమహం యా
త్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మీస్తాం నిర్దిశామీతి॥ అథ ఉపస్పృశ్య॥ జీవాగ్ం రు
దన్తీతి నిమిత్తే జపిత్వా॥ జీవాగ్ం రుదన్తి వి మయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను
ప్రసితిం దీధియుర్నరః। వామం పితృభ్యో య ఇదగ్ం సమేరిరే మ
యః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే॥ యుగ్మాన్విప్రాన్ వ్యుత్క్రామతాపరమితి
స్నానీయాద్భ్యః ప్రేషయేత్ ॥ వ్యుత్క్రామతాపరముదచన్త్వాప అస్యై
బ్రాహ్మణాస్స్నపనగ్ం హరన్తు అవీరఘ్నీరుదచన్త్వాపః॥ అర్యమ్ణ ఇతి
యజుషా॥ తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వం నిధాయ। అర్యమ్ణో అగ్నిం పరి
యన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ం శ్వశ్రువో దేవరాశ్చ॥ ఖేఽనస ఇతి తస్మి
న్దక్షిణా బహిర్యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఖేఽనసః ఖే రథః ఖే యుగస్య
శచీపతే। అపాలామిన్ద్ర త్రిఃపూత్వ్యకరత్ సూర్యవర్చసమ్ ॥ శం
తే హిరణ్యమితి సువర్ణం ఛిద్రేఽన్తర్ధాయ॥ శం తే హిరణ్యగ్ం శము సన్
త్వాపః శం మేధీ భవతు శం యుగస్య తృద్మ। శం త ఆపశ్శతపవిత్రాః

భవ స్వధా పత్యాతన్వఁ సగ్ంసృజస్వ ॥ హిరణ్యవర్ణా ఇతి పంచభి
స్సకృత్స్నాపయిత్వా॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్
హిత్వాఽవద్యమాపః । శతం పవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభిష్ట్వా దేవ
స్సవితా పునాతు। హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్య
పో యాస్వగ్నిః। యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆపశ్శగ్
స్స్యోనా భవస్తు । యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే
అవపశ్యఞ్జనానామ్।యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆప
శ్శగ్ స్యోనా భవన్తు । యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భక్షం యా అన్తరి
క్షే బహుధా నివిష్టాః। యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణాస్తాస్త ఆప
శ్శగ్ స్యోనా భవన్తు । శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్త్వాపశ్శివయా త
న్వోపస్పృశన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చుతశ్శుచయో యాః పావకాస్తా
స్త ఆపశ్శగ్ స్యోనా భవన్తు॥ పంచభిస్సకృత్స్నాపయతి॥ పరిత్వేత్యహ
తవాసోభ్యామాచ్ఛాద్య । పరిత్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః
వృద్ధాయుమనువృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః । మాంగల్యతంతు
నేతి మంగళసూత్రం కంఠే బధ్నీయాత్॥ ఆశాసానేత్యాసీనాం యో
క్త్రేణ సన్నహ్యతి॥ ఆచమ్య— ఓమ్ భూః — శుభతిథౌ ఆవయోర్ధం
పత్న్యాః ఆయుర్వర్చో యశో బలాభివృద్ధ్యర్థం సంపూర్ణ వర్ణ శతపర్యంతం
సుఖేనజీవనసిద్ధ్యర్థం యోక్త్రమాంగల్యపూజాం కరిష్యే।అథ యోక్త్ర
మాంగల్యపూజాం కుర్యాత్ । ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌ
భాగ్యం తనూమ్। అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయ

కమ్॥ ఉత్తరేణ నాభిం సిష్టర్కం గ్రంథిం కృత్వా। ప్రదక్షిణం పర్యావృత్య
దక్షిణేన నాభిం పవస్థాపయతి॥ మాంగల్యతంతునానేన మమ జీవనహే
తునా। కంఠే బధ్నామి సుభగే త్వం జీవ శరదాం శతమ్॥ యోక్త్రే మాంగ
ల్యధారణముహూర్త ఏవాస్తు॥ తతః ఆర్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యాత్ య
థా। వధూః పూర్వం ప్రథమే తృతీయే వరః పూర్వం ద్వితీయచతుర్థయోః
స్తు। వధ్వా ఽ ఽ దాతవ్యో వరేణచ కార్యం॥ కపిలావాచనాదిమంగళాచా
రప్రాప్తం కుర్యాత్॥ తస్యాయం ప్రయోగః వరః పయసా వధ్వాంజల్యా
వుపస్తీర్య ద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘారయతి (వరాంజలావ్యత్యాసో ర్యా
దేవం వధ్వాంజలేరుపరిస్థాప్య) సోదకం కలశమాదాయ బ్రాహ్మణైస్సహ
కపిలాగస్స్మరంతు॥ దక్షిణాః పాంతు-బహుదేయం చాస్తు- పుణ్యాం
వర్ధతాం శాంతిరస్తు-పుష్టిరస్తు-తుష్టిరస్తు- వృద్ధిరస్తు-అవిఘ్నమస్తు-
ఆయుష్యమస్తు- ఆరోగ్యమస్తు-స్వస్తిశివ కర్మాస్తు-కర్మసమృద్ధిరస్తు-
దంపత్యోర్నామజన్మనక్షత్రే స్వగృహే... దైవతేన సహ సోమే నక్రియేతా
గ్ంశాంతిరస్తు॥ ప్రజాపతిస్త్రియాం యశః। ముష్కయోరదధాత్స
పం। కామస్య తృప్తిమానందం। తస్యాగ్నే భాజయేహ మా। మోదః
ప్రమోద ఆనందః। ముష్కయోర్నిహితస్సపః। సృత్వైవ కామస్య
తృప్యాణి। దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్తమాకూతిం। వాచస్స
త్యమశీమహి। పశూనాగ్ంరూపమన్నస్య। యశశ్శ్రీః శ్రయతాం మయి।
యథాఽహమస్యా అతృపగ్ం స్త్రియై పుమాన్। యథా స్త్రీ తృప్యతి
పుగ్ంసి ప్రియే ప్రియా। ఏవం భగస్య తృప్యాణి। యజ్ఞస్య కామ్యః ప్రియః
దద్రామీత్యగ్నిర్వదతి। తథేతి వాయురాహ తత్। హంతేతి సత్యం చం
ద్రమాః। ఆదిత్యస్సత్యమోమితి। ఆపస్తత్సత్యమాభరన్। యశో

యజ్ఞస్య దక్షిణాం । ప్రజాన్మే కామస్సమృధ్యతాత్ ॥ ఇతి వధూవరయోః శ్శిరస్యక్షతారోపణం కృత్వా ॥ ఏవం సఘృతేనాక్షతేన వధూవరయోః రంజలిర్గ్యుపస్తీర్యేత్యాది ॥ ౨॥ పశవో మే కామస్సమృధ్యతామ్ ॥3॥ యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతామ్ ॥ తూష్ణీం చతుర్థపర్యాయే ॥ శ్రియో మే కామస్సమృధ్యతామ్ ॥ పూర్వం వరో వధ్వాశ్శిరసి స్థాపయేత్ । ద్వితీయపర్యాయే వరస్య శిరసి పూర్వం స్థాపయేత్ । తృతీయపర్యాయే వధ్వాశ్శిరసి పూర్వం... । చతుర్థపర్యాయే అన్యోన్యం యుగపత్ ॥ ఏవమక్షతారోపణం కృత్వా ॥ అక్షివిశ్వేభిరితి బ్రహ్మగ్రంథిం కుర్యాత్ ॥ అక్షివిశ్వేభిస్స్వనీకదేవైరూర్ణావంతం ప్రథమస్సీదయోనిమ్ । కులాయనంఘృతవంతగ్ం సవిత్రే యజ్ఞన్నయ యజమానాయ సాధు ॥ యో వై తాం బ్రహ్మణో వేద । అమృతేనావృతాం పురీమ్ । తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మా చ । ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః ॥ అథాశీర్వాదః ॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం
వివాహ ప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ ప్రధానహోమః.

పూషా త్వేతో నయత్విత్యగ్ని మభ్యానీయ వధూం తద్దక్షిణహస్తే గృహీత్వా॥ పూషా త్వేతో నయతు హస్తగృహ్యా శ్వినా త్వా ప్రవహతాగ్ం రథేన। గృహాన్ గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాఽసో వశినీ త్వం విదథమావదాసి॥ ఆచమ్య। ఓం భూః। ఏవంగుణ + శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా వధ్వా సహ మమాఽయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహప్రధానహోమం కరిష్యే॥ ఉత్తరో వరః॥ తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వముదక్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్॥ అథోదీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్॥ అవాక్కరోఽభ్యుక్ష్యనిధాయ వహ్నిం ముత్సృచ్య తేఽవోక్షణతోయ శేషం। ప్రాక్తోయమన్యన్నిదధాత్యుదగ్వా యథాబహిస్స్యాచ్చ పరిస్తరాణామ్॥ భూర్భువస్సువరోమ్॥ షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ అగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ వధ్వం జలింహోమవిధానదర్వీం ద్వితీయదర్వీం సహచాజ్యధాన్యా। ప్రోక్షణీపాత్రేణ సహ ప్రణీతామిధ్మంచ మాన్యస్సహలాజమశ్మా॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే॥ వధూహస్తయోస్సాదన ప్రోక్షణతపనసమ్మార్జనాని కరోతి॥ సోమః ప్రథమ ఇతి ద్వాభ్యాం వధూమభిమంత్ర్య॥ సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః। తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః॥ సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వోఽదదదగ్నయే। రయించ పుత్రాగ్శ్చాదాదగ్ని ర్మహ్యమథో ఇమామ్॥ అథాస్యై దక్షిణేన నీచాహస్తేన దక్షిణముత్తానగ్ం హస్తం గృహ్ణీయాద్యది కామయేత స్త్రీ రేవ జనయేయ మిత్యంగుళీ రేవ గృహ్ణీయాద్యది కామయేత పుగ్ంస ఏవ జనయేయ మిత్యంగుష్ఠమేవ సాభీ వాంగుష్ఠమ్॥

గృభ్ణామిత ఇతి చతసృభిర్దక్షిణేన వామపాణింగృహీత్వా॥ గృభ్ణామి
తేసుప్రజాస్త్వాయ హస్తం మయా పత్యా జరదష్టిర్యథాఽసః। భగో
అర్యమాసవితాపురంధిర్మహ్యం త్వాఽదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః॥
తేహపూర్వే జనాసో యత్రపూర్వవహో హితాః। మూర్ధన్వాన్
యత్రసౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్। సరస్వతి ప్రేదమవ సుభ
గే వాజినీవతి। తాంత్వావిశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః। య
ఏతిప్రదిశస్సర్వాదిశోఽనుపవమానః। హిరణ్యహస్త ఐరంమస్సత్వా
మన్మనసం కృణోతు॥ అథఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా ప్రాచీ ముదీ
చీంవాదిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతి ప్రతిమంత్రగ్ం సప్తపదాని
గత్వా। ఏకమిషే విష్ణుస్త్వాన్వేతు। ద్వేఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు। త్రీణి
వ్రతాయవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। చత్వారిమాయోభవాయవిష్ణుస్త్వాన్వేతు
పంచ పశుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు। షడృతుభ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। సప్త
సప్తభ్యోహోత్రాభ్యోవిష్ణుస్త్వాన్వేతు। సఖేత్యాదిసూనృతేత్యం
తగ్ంసప్తమే పదేజపతి॥ సఖాసప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదాబ
భూవసఖ్యం తేగమేయగ్ం సఖ్యాత్తేమాయోషగ్ం సఖ్యాన్మేమా
యోష్ఠాస్సమయావసంకల్పావహై సంప్రియౌరోచిష్ణూ సుమనస్య
మానౌ। ఇషమూర్జమభిసంవసానౌసంనౌ మనాగ్ంసి సంవ్రతాస
ముచిత్తాన్యాకరమ్। సాత్వమస్యమూహం అమూహమస్మిసాత్వం
ద్యౌరహంపృథివీత్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్త్వంమనోఽహ

జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజపశ్య న్ప్రజాగ్ంసుమనస్యమానాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్॥ కేషాం పిత్వాత॥ వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్॥ ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనం ధయన్తగ్ంసవితా ఽభిరక్షతు। ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతిః విశ్వేదేవా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్స్వాహా॥ ద్యౌర్వాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘం శీర్ష్ణః స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముఞ్చామి పాశగ్ స్వాహా॥ వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్॥ ఇమం మే వరుణ... కే స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ తత్త్వా యామి... మోషీః స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ త్వం నో అగ్నే... ముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ స త్వం నో అగ్నే ...వధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ త్వమగ్నే అయాస్య యాసన్మనసా హితః। అయాసన్ హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్॥ అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా ఆతిష్ఠేతి అశ్మానమాస్థాప్య॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ స్థిరా భవ। అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః॥ వధ్వాంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్య ద్విరభిఘారయతి। తస్యా భ్రాతా లాజానావపతీత్యేకే ఇయం నార్యుపబ్రూతే ఇతి స్రుచేవ శీర్షే ప్రియక్ జుహోతి॥ ఇయం నార్యుపబ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా। దీర్ఘాయురస్తు మే పతిర్జీవాతు శరద శ్శతగ్ స్వాహా॥ వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్॥ ఉత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాఽశ్మానమాస్థాపయతి

యథాపురస్తాత్॥ తుభ్యమగ్నే పర్యవహన్ త్సూర్యాం వహతునాస
హ। పునః పతిభ్యోజాయాందా అగ్నే ప్రజయాసహ। పునః పత్నీమ
గ్నిరదాదాయుషా సహవర్చసా। దీర్ఘాయు రస్యా యః పతిస్సఏతు
శరదశ్శతమ్। విశ్వాఉతత్వయా వయంధారాఉదన్యాఇవ। అతిగా
హేమహిద్విషః॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవత్వగ్గ్ స్థిరాభవ। అభితిష్ఠ
పృతన్యతస్సహస్వపృత నాయతః॥ వధ్వంజలావుపస్తీర్య ద్విర్లాజానో
ప్యద్విరభిఘారయతి। తస్యాభ్రాతాలాజానావపతి త్యేకే అర్యమణ
మితిజుహోతి॥ అర్యమణన్నుదేవంకన్యాఅగ్నిమయక్షత। సఇమాం
దేవో అధ్వరః ప్రేతోముఞ్చాతినాముతస్సుబద్ధా మముతస్కరథాస్వా
హా॥ అర్యమ్ణేఽగ్నయఇదమ్॥ తుభ్యమగ్నే... మహిద్విషః॥ ఆతిష్ఠేమ
శ్మానమశ్మేనత్వగ్గ్ స్థిరాభవ। అభితిష్ఠపృతన్యతస్సహస్వ పృతనా
యతః॥ వధ్వంజలావుపస్తీర్య-ద్విర్లాజానోప్యద్విరభిఘారయతి॥తస్యా
భ్రాతాలాజా నావపతి త్యేకేత్వమర్యమేతి జుహోతి॥ త్వమర్య
మాభవసియత్కనీనాం నామస్వధావన్థ్స్వర్యంబిభర్షి॥ అఞ్జన్తివృ
క్షగ్ంసుధితం నగోభిర్యద్దమ్పతీసమనసాకృణోషిస్వాహా॥ అర్యమ్ణేఽ
గ్నయఇదమ్॥ తుభ్యమగ్నే పర్యవహ...మహి ద్విషః॥ అగ్నయఇ
దమ్॥ సమిధమిధ్మసన్నహనం చాద్భిః ప్రోక్ష్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥రు
ద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ (నమమ)॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతి
ష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్య
మాదాయ॥ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వాహా॥

...జయాదిబ్రహ్మ విసర్జనాంతే ... సమస్తు॥ అథ శేషాగ్నిం ప్రత్వా
ముంచామీతి ద్వాభ్యాం యోక్త్రం విముంచతి॥ ప్రత్వాముంచామి
వరుణస్య పాశాద్యేన త్వాబధ్నాత్సవితా సుకేతః। ధాతు
శ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం తే సహ పత్యా కరోమి। ఇమం
విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుశేవః। ధాతుశ్చ
యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాం త్వా సహ పత్యా కృణోమి॥ హరిః
ఓమ్ తత్సత్॥ వివాహప్రధాన హోమస్సమాప్తః.

అథ వివాహ ప్రవేశ హోమః

ఆచమ్య...ఓమ్భూః...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా
వధ్వా సహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ ప్రవేశ హోమం
కరిష్యే॥ అథ వధూగృహాత్ స్వగృహాన్ప్రత్యానయన్ ఉదుత్తరమితి
తిసృభిరభిమంత్ర్య॥ ఉదుత్తరమారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః।
మూర్ధానం పత్యురారోహ ప్రజయా చ విరాడ్భవ। సమ్రాజ్ఞీ శ్వశురే
భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్ర్వాం భవ। ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధి దేవృషు। స్నుషాణాగ్ం శ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చ ధనస్య చ। పతీనాం
చ దేవృణాం చ సజాతానాం విరాడ్భవ॥ సంకాశయామీతి గృహాన్
దర్శయతి। సంకాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహైరఘోరేణ చక్షు
షా మైత్రేణ। పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ స్యోనం పతిభ్యః
సవితా కృణోతు తత్। ఆ వామగన్త్సుమతిర్వాజినీవసూ న్యశ్వినా

హృద్యస్సకామాగ్ం అయగ్ంసత। అభూతంగ్గోపా మిథునాశుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి । అయం నో దేవ స్సవితా బృహస్పతి రింద్రాగ్నీ మిత్రావరుణాస్వస్తయే। త్వష్టావిష్ణుః ప్రజయా సగ్ం రరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వావిముంచతు॥ శర్మ వ గ్నేతి గృహమధ్యదేశే। లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవముత్త రలోమా స్తీర్య ॥ శర్మవర్మేద మాహ రాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే। సినీవాలి ప్రజాయతా మియం భగస్య సుమతా వసత్ ॥గృహాన్భద్రా నితిద్వృహా న్ప్రపాదయ న్పత్నీం వాచయిత్వా ॥ గృహాన్భద్రాన్ సుమనసః ప్రపద్యేవీరఘ్నీ వీరవతః సువీరాన్ । ఇరాం వహతో ఘృతముక్షమాణా స్తే ష్వహాగ్ం సుమనా స్సంవిశామి ॥ అగారస్యైశానదేశే॥ వరవధ్వౌ దక్షిణోత్తరా వుపవిశతః ॥ ప్రాణానాయమ్య॥ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥చత్వారి శృంగా... మిత్యాపతి ప్రయోగం కుర్యాత్॥

అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఆగన్గోష్ఠమిత్యి ప్రతిమంత్రం త్రయోదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి॥ ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్స్వర్విత్ బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీసురత్నే మమగ్నిగ్ం శతహిమాస్సపర్యాద్వాస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ ౧॥ అయమగ్నిర్గృహపతి స్సుసగ్ంసత్పుష్టివర్ధనః।యథాభగస్యాభ్యాం దదద్రయింపుష్టిమథో ప్రజాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్॥ ౨॥ ప్రజాయా అభ్యాం ప్రజాపత ఇంద్రాగ్నీ శర్మయచ్ఛతమ్। యథైనయో ర్నప్రమియాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజా స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం॥ 3॥ తేనభూ

తేనపశ్యాః ప్రజాఽ ఉమమాప్యాయతాం పునః । జాయాం యామస్మా అభివక్షు స్తాగ్ం సేనాభివర్ధతాగ్ స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్ ॥ ౪॥ అభివర్ధతాం పయసాఽభిరాష్ట్రేణవర్ధతామ్ । రయ్యా సహస్రపోషసేమౌ స్తామనపేక్షితౌ స్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్ ॥ ౫॥ ఇహైవ స్తం మా వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ । మహ్య ఇన్ద్రస్స్వస్తయే స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయేదమ్ ॥ ౬॥ ధ్రువైధి పోష్యా మయి మహ్యం త్వాఽదాద్బృహస్పతిః । మయాపత్యా ప్రజావతి సంజీవ శరదశ్శతగ్ స్వాహా ॥ బృహస్పతయ ఇదమ్ ॥ ౭॥ త్వష్టా జాయామజనయత్త్వష్టాఽస్యై త్వాం పతిమ్ । త్వష్టా సహస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వాగ్ స్వాహా ॥ త్వష్ట్ర ఇదమ్ ॥ ౮॥ ఇమం మే వరుణ ... రాచకే స్వాహా ॥ వరుణాయేదం ॥ ౯॥ తత్త్వాయామి ... ప్రమోషీః స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥ ౧౦॥ త్వన్నో అగ్నే ... ముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం ॥ ౧౧॥ సత్వన్నో ... ఏధి స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదమ్ ॥ ౧౨॥ త్వమగ్నే ... భేషజగ్ స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥ ౧౩॥ సమిధమిధ్మసన్నహనం చాద్భిః ప్రోక్ష్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అగ్నయ ఇదమ్ - రుద్రాయ తన్తిచరాయేదమ్ ॥ అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ ॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వాహా ... జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం ... న మమ ॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్ ॥ అపరేణాగ్నిం ఇహగావ ఇతి చర్మణి యుగపదుపవిశతః ॥ తత్ర మంత్రః ॥ ఇహగావః ప్రజాయధ్వమిహాశ్వా

ఇహపూషా। ఇహసహస్రదక్షిణోఽర్యమాయ స్వపోనిషీదతు॥ ఉత్త రోవరోయాపుత్రసూ నేవ పుత్రాస్సాః పుత్రీం పత్యావలంకేసా మేనాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య॥ సోమేనాదిత్యాబలినస్సోమేన పృథివీదృఢా। అథోనక్షత్రాణామేషా ముపస్థే సోమఆహితః॥ తస్మై ఫలానిప్రదాయ॥ ప్రసన్నస్సః ప్రేయం ప్రజయాభువనే శోచేష్ట। యాః ఫలినీర్యా ఫలాఅపుష్పా యాశ్చపుష్పిణీః। బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచంత్వగ్ంహసః॥ ఇహప్రియమితిద్వేజపతి॥ ఇహప్రియంప్రజయాతేసమృధ్యతామస్మిన్గృహేగార్హపత్యాయజాగృహి। ఏనాపత్యాతన్వగ్ంసగ్ంసృజస్వాధాజీవ్రీవిదథమావదాసి॥

సుమంగలీరితిగంధర్వంప్రతిష్ఠాప్య॥ శ్రీమచ్ఛుభ... శుభతిథౌ అనయానవోఢయా వధ్వాసహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహాంగ ధర్మప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ గంధర్వపూజాంకుర్యాత్॥ సుమఙ్గలీరియం వధూరిమాగ్ంసమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యైదత్త్వా యాథాస్తంవిపరేతన॥ గంధర్వోవిశ్వావసుః పర్యముష్ణాత్సత్రిస్రోరాత్రీః పరిముషితోవసత్। తస్మాత్తిస్రోరాత్రీః క్రీతస్సోమో వసతితేద్దేవాఅబ్రువన్ స్త్రీకామావైగంధర్వాస్త్రియామిష్ఛన్తేత్తిమితేవాచగ్ స్త్రియమేకహాయనీంకృత్వా తయాసంక్రీణన్ తస్మాదనోమహద్దూరంకృత్యాగంధర్వేభ్యః॥ శ్లో॥ విశ్వావసోత్రిగంధర్వదడే రాత్రిత్రయంవస। అవయోః ప్రీతిముత్పాద్యరక్షమాం శుభలక్షణమ్॥ వివాహగంధర్వప్రతిష్ఠాపనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఉభౌ॥ వాచ యచ్ఛత్వానక్షత్రోదయాత్। ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవాదిశముపస్థాప్య॥

ధ్రువక్షితిరితి ద్వాభ్యాం యథాలింగం ధ్రువ మరుంధతీం చదర్శయతి॥ ధ్రువక్షితి ధ్రువయోని ధ్రువ మసి ధ్రువతస్థితమ్। త్వంనక్షత్రాణాం మేథ్యసి సమా పాహి పృతన్యతః। సప్తఋషయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరుంధతీం యద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః। షట్కృత్తికా ముఖ్యయోగం వహంతీయమస్మాక మేధత్వష్టమీ॥... శ్లో॥ కశ్యపో౽త్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రో౽థ గౌతమః। వసిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ సప్తైతే ఋషయ స్తథా॥ శ్రీమద్భాగవతే॥ ప్రజాపతేః కర్దమస్య। దేవహూత్యామభూత్సుతా। అరుంధతీ వసిష్ఠస్య పత్న్యభూల్లోకపూజితా॥ సప్తఋషి దేవతాభ్యోనమః ఇద మర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ అథాశీర్వాదః॥ ప్రవేశహోమసమాప్తః.

అథ ఆగ్నేయస్థాలీపాకః.

ప్రాణానాయమ్య.. ఓం భూః ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూ మాగ్నేయేన స్థాలిపాకేన యాజయిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య। అగ్నయే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్నయే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్నయే జుష్ట మధివపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్ట మధివపామి। పత్నీ వ్రీవహంతి చరుగ్ం శ్రపయిత్వా౽భిఘార్య ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారి శృంగా... షట్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్। అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదమ్॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయే

దమ్॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య - చరుమధ్యా * ద్ద్విరవదాయ। అభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం (న మమ) పునస్స్రుచ్యుపస్తీర్య। చరుమధ్యా ద్ద్విరవదాయ-అభిఘార్య-హవిః ప్రత్యభిఘారయతి- అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ (న మమ) ఇత్యనసన్నహవాస్య కృస్రుగ్స్రువౌ శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి-అగ్నయ ఇదమ్-రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ (న మమ)॥ అస్యకర్మణః పా మప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదివర్గం ప్రాజాపత్యహోమం కరిష్యే॥ ప్రజాపతే న త్వ...రయీణాగ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ భువస్స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదమ్॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదమ్ (న మమ)॥ దర్వ్యా పరిధీనన క్తి। పాత్రి ప్రయుక్తదర్భాగ్రాణి దర్వ్యామభ్యజ్య। స్రువేమధ్యమూలేఅనక్తి। మూలాంజనేదక్షిణం పాణిమధఃకుర్యాత్॥ ఏవమంత్రః॥ కించిత్తృణముపాదాయ ప్రజ్ఞాతంనిధాయ। పాణిభ్యాం దర్వ్యాం ప్రతిష్ఠాప్య హుతదేవతాఉద్దిశ్యాగ్నౌ ప్రహృత్య। ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ ఇంద్రాయేదం। అగ్నయ ఇదం। సోమాయేదం। అగ్నయ ఇదం। అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదం అ జలినాత్రిరుద్ధృత్యతృణం ప్రహరతి। తిర్యగుత్క్యానిర్దిశ్య। ఏతత్ ఏతత్ ఏతత్ ।అగ్నిమభిమంత్ర్యభూమిముపస్పృశేత్ ।మధ్యమపరిధిం ప్రహృత్యఇతరౌ పరిహరేత్ ఉత్తరార్థస్యాగ్రమంగారేషూపోహతి। పరిధీ భిమంత్ర్య। ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి। దర్వ్యామితరదరవ్యగ్రమవధాయ స్రగ్స్రావేణాభిజుహోతి॥ వసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యస్సగ్స్రావభాగేభ్య ఇదమ్। అస్మిన్ప్రకృతేకర్మణి త్యాది......సిద్ధముత్తరపరిషేచనం। తతః ప్రణీతాపిమోకో ఒపి। తేనసర్పిష్మతా బ్రాహ్మ

* పంచావత్తినాం త్రిరవదానం.

ణాంభోజనేమిద్యోః స్వాకచిత స్తస్మాఋుషభ దశాత్రి.....ఏవనుత ఊర్ధ్వందక్షిణావర్జ ముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తదక్షిణేత్యేకే। ఆగ్నేయస్థాలీపాకా దూర్ధ్వం యత్పర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్ ఉపక్రమః॥ పౌర్ణమాస్యా మేవపంచదశ్యాం ప్రాతఃకాలే కృతప్రాణాయామః॥ దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥ ఏవ గుణ... ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసేనాగ్నేయే స్థాలీపాకేన శ్వో యాజయిష్యే॥ సర్వమాగ్నేయస్థాలీపాకవత్। వృషభదానంనాస్తి॥ పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే॥ ఆగ్నేయస్థాలీపాకానంతరమౌపాసన హోమః। సాయంప్రాతరతఊర్ధ్వగ్ంహస్తేనైతే ఆహుతీ తండులైర్యవైర్వాజుహుయాత్॥ స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ంసారీ పూర్ణాహుతిః పాత్రేతిరిత్యేకే॥

అత్రస్థాలీపాకే। శ్లో॥ దర్వ్యామనస్త్వగ్ర మథేతరస్యాం మధ్యంసమూలం త్రిరిహాపి చాద్యః। పక్షేద్వితీయేసకృ దేవయూలం ద్వితీయదర్వ్యామితర చ్ఛదర్వ్యాం। అక్త్వోపసీ యాక్తతృణంనిధాయదర్వ్యాం ప్రతిష్ఠాప్యకరద్వయేన। నిరస్తసవ్యః ప్రహరేత్పరిహృత్యత్రిరత్రిచోద్ధృత్యతృణప్రహారః। నిర్దేశనంచాగ్న్యభిమంత్రిణం చభూమౌ నిషిద్ధః పరిధిప్రహారః। సంసారివహోమాంత మమంత్రకంస్యాత్పాత్రప్రయుక్తం తృణమత్రబర్హిః॥

అథ ఔపాసనమారప్స్యే- తేనయావజ్జీవం హోష్యామీత్యుభయోస్సంకల్పః। పునః ప్రాణానాయమ్య + ఓం భూః...ఏవంగుణ ...ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి ఓంభూర్భువస్సువరోమ్-ఔపాసనమ్పూర్వముక్తమ్॥ గ్రంథవిస్తరభయాత్ నలిఖ్యతే॥

మహాసంకల్పః.

అథ మహాసఙ్కల్పమాహ॥— దేవలః మహాదానేషుయజ్ఞేష్వప్రాయశ్చిత్తేషు కర్మసు। కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసఙ్కల్ప

మాచరేత్ ॥ —— ॥ మరీచిః॥ కన్యాదానేనదీస్నానే తులాదానాదిషు
ద్విజః । ప్రాయశ్చిత్తేషుయజ్ఞాదౌ వ్రతాదిషువిశేషతః॥ ఏతదాదిషుస
ర్వత్రమహాసఙ్కల్ప మాదరాత్ । కృత్వా యత్కురుతేకర్మతదాన
న్త్యాయకల్పతే॥ —— ॥ సఙ్కల్పప్రకారః॥

అథానంతవీర్యస్య- శ్రీమదాదినారాయణస్య- అచింత్యాపరిమితశక్త్యాభ్రియమాణస్యమహాజలౌఘమధ్యేపరిభ్రమమాణానామనేకకోటిబ్రహ్మాండానామేకతమేఽవ్యక్తప్రకృతిమహదహంకారాకాశవాయువహ్నిజలపృథివ్యావరణైస్సప్తభిరావృతేఽస్మిన్ మహతిబ్రహ్మాండకరండమండలే-ఆధారశక్తిశ్రీవరాహకూర్మానంతాద్యష్టదిగ్గజోపరిప్రతిష్ఠితస్య పాతాళాదిసప్తలోకస్యోపరితలే- ప్రతిలోమేనసత్యాదిలోకషట్కస్యాఽధోభాగే-మహానాళాయమానఫణిరాజరాజశేషస్యసహస్రఫణామండలమండితే- దిగ్దంతిశుండాదండోత్తంభితే-లోకాలోకాచలవలయితే-లవణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరోదకార్ణవైఃపరివృతే-జంబూప్లక్షకుశక్రౌంచశాకశాల్మలిసప్తద్వీపైరావృతే-ఇంద్రద్వీప కశేరు తామ్రగభస్తి నాగసౌమ్య గంధర్వ చారణ భారతాఖ్యనవఖండమండితే- మహాసరోరుహాకారే- పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణభూమండలే-లక్షయోజన విస్తీర్ణజంబూద్వీపే-సుమేరు నిషధ హేమకూటహిమాచలానాం హరివర్షకింపురుషవర్షయోర్దక్షిణే-సేతుబంధమలయాచలయోరుత్తరే సహస్రయోజనవిస్తృతేభరతవర్షే-భరతఖండే ప్రజాపతిక్షేత్రేదండకారణ్యే- కర్మభూమౌ-అయోధ్యాకాశీకురుక్షేత్రగయాప్రయాగ కాంచీశ్రీరంగశ్రీవేంకటాచలాదిపుణ్యక్షేత్రైర్గంగాయమునా సరయూ నర్మదాది పుణ్యనదీభిర్విరాజితే-సమభూమధ్యరేఖాయాఃపూర్వదిగ్భాగే-శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే-కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశే - సమస్తదేవతాబ్రాహ్మణసన్నిధౌ-అస్మిన్ కల్యాణమంటపే-పరబ్రహ్మణానియుక్తస్య సకలజగత్స్రష్టుః పరార్ధద్వయజీవినః-కారణబ్రహ్మణః- పంచాశత్తమవత్సరే - ప్రథమే

మాసే-ప్రథమపక్షే ప్రథమదివసే-అహ్నిద్వితీయే యామే -తృతీయే
ముహూర్తే శ్వేతవరాహకల్పే- స్వాయంభువ స్వారోచిషాది మను
షుషట్సువ్యతీతేషు సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే -బౌద్ధావతారే-అష్టా
వింశతితమే మహాయుగే -కృతాదిషు త్రిషుయుగేషు యాతేషు కలియు
గే ప్రథమపాదే - శాలివాహనశకే ప్రభవాది షష్టి సంవత్సరాణాం
మధ్యే వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన అముక సంవత్సరే అము
కాయనే- అముక ఋతౌ - అముక మాసే...పక్షే...దినే...వాసరే-
ఇదానీం అనాద్యవిద్యావాసనయా సంసారచక్రేఽస్మిన్ మహతి నా
నాయోనిషు జనిత్వా కేనాపి భాగ్యవిశేషేణేదానీం మనుష్యజన్మవిశే
షం ప్రాప్తవతో మమ జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మనోవాక్కాయ
కర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతః కృతానాం మహాపాతకోపపాతకాదీనాం న
వవిధానాం పాపానాం సద్యః అపనోదనద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం
గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షిమండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహ
స్రావసానే ఏకైక వాలుకాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షసమ్మిత కాలే
బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం- తిలైస్సూర్యమండలపర్యంతం కృతరాశే
ర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకతిలాపకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష
సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం యవైర్గ్రహామండలపర్యంతం
కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకయవాపకర్షక్రమేణ సర్వ...ర్థం॥
మాషైర్ధ్రువమండల...ఏకైకమాషాపకర్ష...ర్థం॥ పంచాశద్గవ్యూ
తిగణనాసమ్మితదేశే వృషలోమభిర్నక్షత్రమండల—ఏకైకలోమాపక
ర్ష...ర్థం త్రిగుణీకృతాఽగ్నిష్టోమాఽతిరాత్రాఽప్తోర్యామసాంతప
నవాజపేయపౌండరీకాశ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్త్యర్థం మ
యాసహ దశపూర్వేషాం దశాపరేషాం మధ్యంశ్యానాం పితౄణాం
నరకాదుత్తీర్య శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం స్వగృహ్యోక్త
ప్రకారేణ సాలంకృతసహిరణ్యోదక కన్యామహాదానం కరిష్యే॥ ఇ
తిసంకల్ప్య॥ మహాసంకల్పస్సమాప్తః.

అథ చూర్ణికా.

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం సమస్తజగదాధారమహామండూకకూర్మయజ్ఞవరాహశేషపృథివీనాం పురందరపావకయమనిర్ ఋతివరుణవాయుకుబేర ఈశానాద్యష్టదిక్పాలకానాం। జలజభవహరిహరముఖ్యదేవగణానాం నారదవిశ్వామిత్రపరాశరాత్రివాల్మీకిగౌతమభృగువ్యాసాది మహర్షీణాం। సీతాఽరుంధత్యహల్యాద్రౌపతీతారామండోదరీపాంచాలిదమయంత్యాదిమహాపతివ్రతానాం హరిశ్చంద్ర నలకార్తవీర్య విక్రమార్క భోజరాజాదిపుణ్యపురుషాణాం। గంగానర్మదా తుంగభద్రా మలాపహారిణీ కృష్ణవేణీ గోదావరీభీమరథ్యాది మహానదీనాం। జంబూనింబకదంబ చూత క్రముక నారికేళ ఖర్జూర ధాత్రీ దాడిమ్యాది ఫలవృక్షాణాం। పున్నాగ జాజీవకుళ కేతకీ చంపక మల్లికా మాధవీ మాలత్యాది వివిధకుసుమానాం। కస్తూరీ కుంకుమాగరు గోరోచనాది సుగంధానాం। అపరిమితకనకకలశకన్యకా గృహమేధిక పశ్వ వీణావాది మేఘధ్వనీనాం। అయోధ్యా కాశీపురుషోత్తమ రామేశ్వరాది పుణ్యనగరీణాం। శ్రీశైలవింధ్య హేమాచల గోవర్ధన కైలాసాది మహాశైలానాం। తర్క మీమాంసా న్యాయవైశేషిక భాట్ట ప్రాభాకర వ్యాకరణాదిషట్ఛాస్త్రాణాం। ఋగ్యజుస్సామాఽథర్వణవేదానాం। లగ్న హోరా ద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదంశకానాం। నిరంతర మనుకూలాశ్శుభాశ్శోభనాః। అస్య...ముహూర్తస్య సుతిథిం సువారం సునక్షత్రం సుయోగం సుకరణం సుచంద్రతారాబలం అనుకూలం శుభశోభనాస్సర్వేగ్రహాః స్సునక్షత్రాశ్శుభైకాదశస్థాన ఫలదా వరదా స్సుప్రీతా స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు॥

ఇతి చూర్ణికా సమాప్తా.

అథ సదస్యప్రయోగః.

ప్రాతస్సంధ్యాదినియమానంతరే ప్రాతఃకాలమాపాసనం కుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ - బంధుభిస్సహాఽలంకృత్య- భేరీ మృదంగ వాద్యఘోషైస్స్వస్తివాచక మంగళపాఠకపుణ్యాంగనాదిభిఃఆ ప్తజనైర్వధూవరైస్సహ కల్యాణమంటపస్య పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖస్సుఖే ప్రవిశ్య ॥ తత్రనూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య । తదుపరితండులాన్నిధాయ॥ఆచమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోనమః॥ ప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ...దంపత్యోః ఆయుర్వర్చోజయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వచనసమయే ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహితసరస్వతీపూజాం కరిష్యే ॥ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ ఓం భూః...ర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే॥ ప్రణోదేవీ సరస్వతీ వాజేభి...త్యవత్ ॥ మహాసరస్వతీమా...మి॥ తతః అష్టసుదిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య॥ తత్రమంత్రాః పూర్వోక్తాః॥షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ వస్త్రగంధపుష్ప తాంబూలహిరణ్యాదికం ఆచార్యాయ దద్యాత్ ॥(ఉభయత్ర)దద్యాత్ ॥తతస్సభాపూజా॥సర్వేషాం

మహాజనానాం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాంసర్వత్ర ఇమాన్యాసనాని॥ఇతికర్తృవాక్యం ।సుఖాసనానీతిసభావాక్యం॥ సర్వైర్వేదవేత్తృభిః క్రియతాం॥ ఓం తథా ప్రాప్నువంతుభవంతః॥ ప్రాప్నువామ॥ అర్చతప్రా...త॥గంధద్వారాం...శ్రియం॥ హిరణ్యరూ...మస్మై॥అత్ర వేదికాస్థితాశేషవిద్వన్మహాజనేభ్యోఽనేక సువర్ణపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి ॥ సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు ॥ శిష్టాచారప్రకారేణ మహదాశీర్వచనంకుర్యాత్ ॥

ఇతిసదస్యప్రయోగస్సమాప్తః.

కంకతోనకంకతోధోసతీసకంకతః । ద్వావితిపృక్షీఇతిన్యాత్ర దృష్టాలిఘ్నత॥శ్లో॥ కంకణం మోచయామ్యద్యరక్షాన్మిన్నకదాచన। మయిరక్షాంస్థిరాం బద్ధ్వా దేవత్వంగచ్ఛకకణ॥

మిథునవిడియమంత్రః.

తత్సోన్నదేతాంద్వంద్వమింద్రోఇన్ద్రదేవతాస్యస్యం తే ।ద్వంద్వంవై మిథునంతస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునం ప్రజాయతే।ప్రజాత్యైప్రజాయతే ప్రజయాపశుభిర్య ఏవం వేద॥ అథ ఉపహారమంత్రాః.

సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేతపశ్యత। సౌభాగ్యమస్యైదత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన॥ ఇతివధ్వాః॥ యువం వస్త్రాణిపీవసావసాథేయువ్రోరచ్ఛిద్రాత్రిమంతవ్రాహ్వాసర్గాః । అవాతిరతిమమృతానివిశ్వా । ఋతేనమిత్రావరుణాసచేథే॥ ఇతివరస్య॥ హిరణ్యరూపస్స హిరణ్యసంధృగపాన్న పాచ్ఛేదు హిరణ్యవర్ణః । హిరణ్యాయాత్పరి యోనేర్నిషద్యహిరణ్యాదాదదత్యన్నమస్మై॥

కన్యాయాస్తద్బుద్ధ్యర్థనమంత్రః.

అష్టవర్షాభవేత్కన్యాపుత్రవత్పాలితామయా । ఇదానీంతవదాస్యామిదత్తాం స్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా । ఇదానీం తవపుత్రస్యదత్తాంస్నేహేనపాలయ॥ అష్టవర్షా...మయా। ఇదానీం తవపౌత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్ట...మయా । ఇదానీం తుతవభ్రాతుర్దత్తాం స్నేహేనపాలయ॥ ఇత్యాది తత్తత్ప్రతిగ్రహీతృనమయేపఠః॥

అథ శేష హోమః.

పూర్వోక్తామేవగౌరీగంధర్వపూజాం కుర్యాత్॥ తంచతుర్థ్యామపరరాత్రేఉదీర్ష్వాతఇతిద్వాభ్యాందండముత్థాప్య। ప్రతిష్ఠాప్య॥నిధాయ। ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహేత్వా। అన్యామిచ్ఛప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాంపత్యాసృజ। ఉదీర్ష్వాతః పతివతీహ్యేషావిశ్వావసుంనమసాగీర్భిరీట్టే। అన్యామిచ్ఛ పితృషదంవ్యక్తాగ్ం సతే భాగోజనుషాతస్యవిద్ధి। స్వస్థానాదన్యత్ర నిదధాతి॥ అగ్నేప్రాయశ్చిత్తఇతిప్రతిమంత్రం సప్తాజ్యాహుతీ హుత్వా॥ పత్న్యసహప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా వధ్వా సహఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహశేషహోమంకరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా...షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్థ...దానమమ॥ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా॥ అగ్నేప్రాయశ్చిత్తేత్వందేవానాంప్రాయశ్చిత్తిరసిబ్రాహ్మణస్త్వానాథకామః ప్రపద్యే యాఽస్యాంపతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీలక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీమస్యై తాం కృణోమిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ వాయోప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ ఆదిత్యప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా॥ఆదిత్యాయేదమ్॥ ప్రజాపతేప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమి స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ప్రసవశ్చ, పర్యామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చధర్ణసిశ్చద్రవిణంచభగశ్చాన్తరిక్షంచ సిన్ధుశ్చసముద్రశ్చసరస్వాగ్శ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయంద్విష్మో యశ్చనోద్వేష్టి-తమేషాం జమ్భేదధ్మ

స్వాహా॥ ఋతవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చ తపస్యశ్చ తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా॥ మధ్వాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్। చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతిశ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానం చ నామచ క్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా ॥ చిత్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్ చిత్తంచ స్వాహా...జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే యథావత్స్మృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం...నమమ॥ అపరేణాగ్నిం తస్యా శ్శిరసి ఆజ్యశేషాత్ భూస్స్వాహేతి చతుర్భిర్నినయతి। భూస్స్వాహా భువస్స్వాహా సువస్స్వాహా ఓగ్ స్వాహా॥ అపశ్యం త్వేతి ద్వాభ్యాం వధూ ర్వర మీక్షేత॥ అపశ్యం త్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతమ్। ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్ం రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ ॥ అథ ద్వితీయం అపశ్యం త్వేతి వరో వధూమీక్షేత। అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ స్వాయాం తనూగ్ం * ఋత్వియే నాథమానామ్। ఉపమాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే। సమంజంత్విత్యాజ్యశేషేణ హృదయదే

* ఋత్వియే

శేసంమృజ్య। సమంజ తు విశ్వేదేవాస్సమాపోహృదయానినౌ। సం
మాతరిశ్వాసంధాతా సము దేష్ట్రీ దిదేష్టునౌ॥ ప్రజాపత ఇతిత్రిః ప్రోజపి
త్వా॥ ప్రజాపతే తత్వం మేజుష స్వత్వష్ట్రా దేవేభి స్సహ సామ ఇన్ద్రో
విశ్వై ర్దేవై ర్రాతిభి స్సగంరరాణః పుగ్ంసా బహూనాం
మాతరస్స్యామ। ఆనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతిరాజరసాయ సమన
క్త్వర్యమా। అదుర్మఙ్గలీః పతిలోక మావిశ శంనో భవద్విపదే శం
చతుష్పదే। తాంపూష ఞ్ఛివతమా మేరయస్వ యస్యాం బీజంమను
ష్యావపన్తి। యాన ఊరూ ఉశతీ విశ్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహా
రేమ శేఫమ్॥ ఆరోహోరు మిత్యనువాకేన సమావేశనం కుర్యాత్॥
ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం... దేవేష్వకృణుత్రోదువః॥ సమా
వేశనముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు। ఆశీర్వాదః॥ ఇతి శేషహోమః॥

అథ నాకబలిః.

బంధుభిస్సహ అభ్యంగస్నానం కుర్యాత్ ॥ నిత్యోపాసనం కృత్వా। తతః గృహమధ్యే హస్తద్వయమాత్రం చతురశ్రం గారవర్ణం మృణ్మయేనానులిప్య పంచవర్ణతండులచూర్ణైశ్చతురశ్రం పుష్కరాకారం లిఖిత్వా ॥ దక్షిణోత్తరయో ర్లవణక లైర్గజౌ లిఖిత్వా - ఇంద్రాణీం తదుత్తరతో గౌరీంచ ప్రతిష్ఠాప్య - పూర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగే నిధాయ చతుర్దిక్షు నాకబలిమృణ్మయపాత్రాణి నిధాయ - తంతునా వేష్ట్య। గంధపుష్పాక్షతాదిభిరభ్యర్చ్య॥ త్రయస్త్రింశద్దీపా న్నిధాయ - ప్రాగ్భాగే ఆయుధం నిక్షిప్య - సువాసిన్యా దీపసహితకాంస్యపాత్రద్వయం గృహీత్వా॥ త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య॥ త్రయస్త్రింశదన్నకబళా నర్వతో నిధాయ - ఉపహారాదికం కృత్వా। తంతూనుద్వాస్య - చతుర్దిక్షు

నాకదేవతాభ్యో బలిముదకపురస్సరం విసృజేత్ ॥ ఓమగ్నిర్దేవతా వా
తో దేవతా సూర్యో దేవతా చన్ద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా
దేవతాఽఽదిత్యా దేవతా విశ్వేదేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతి
ర్దేవతేన్ద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాఽసి రాట్ ధ్రువాఽసి ధరుణా
య త్ర్యసి యమిత్రీషే త్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యన్
త్రీ రాట్ ధ్రువాఽసి ధరణీ ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే
త్వా బలాయ త్వా ॥ త్రిరర్ఘ్యం దద్యాత్ ॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం... సర్వే
భ్యో మహాజనేభ్యో నమః ॥ ఆచమ్య...ఏవం గుణ... శుభతిథౌ దంపత్యోః
ఆయురారోగ్యయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాఖ్యం కర్మ
కరిష్యమాణస్త...కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూ
జాం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య...ఏవం గుణ...
ర్థం గౌరీనీలలోహితపూజాం కరిష్యే ॥ పూజాం కృత్వా ॥ అత్ర కుసూలా
న్నం నివేదయేత్ ॥ నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే ॥ ఏధన్తేఽ
స్యా జ్ఞాతయః పతిర్బన్ధేషు బధ్యతే ॥ నీలలోహితధారణ...సుముహూ
ర్తోఽస్తు ॥ ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ క
రిష్యే ॥ ఫలపుష్పాక్షతదక్షిణాదికం గృహీత్వా ॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు-
తం మే వాయో సమర్థయ ॥ గర్భాధానముహూర్తస్సు...అస్తు ॥ తతః ఫల
ప్రదానాని కరిష్యే ॥ బ్రాహ్మణేభ్యః ఫలప్రదానాని దద్యాత్ ॥ సువా
సినీభ్యః శూర్పవాయనదానాని దద్యాత్ ॥ తతః ॥ ఇన్ద్రాణీం చ ప్రార్థయేత్ ॥
ఇన్ద్రాయ రాజ్ఞ ఇతి హిమవతో హస్తీత్యన్తం జపేత్ త్రిః ప్రదక్షిణం
కృత్వా ॥ ఇన్ద్రాణ్యై రాజ్ఞ్యై సూకరో వరుణాయ రాజ్ఞే కృష్ణో యమాయ

రాష్ట్ర ఋశ్యఋషభాయ రాష్ట్రేగవయః శార్దూలాయ రాష్ట్రేగౌరః పురుషరాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికానీలంగోః క్రిమిస్సోమస్య రాష్ట్రఃకులుంగ స్సింధోశ్శింశుమారో హిమవతో హస్తి॥ బంధుభ్యో మిథునేభ్యస్తాంబూలాని దద్యాత్ ॥ అథాశీర్వాదః॥ కంకణవిమోచనంకుర్యాత్ ॥ తతో వసంతమాధవపూజాం కేచిత్కుర్వంతి॥ అథమార్జనం॥ వసంతే నర్తునాదేవాః। వసవ స్త్రివృతాస్తుతం। రథంతరేణతేజసా। హవి రింద్రే వయోదధుః। గ్రీష్మేణదేవా ఋతునా। రుద్రాః పంచదశేస్తుతం। బృహతా యశసా బలం। హవిరింద్రే వయోదధుః। వర్షాభిర్ ఋతునాదిత్యాః। స్తోమేన ప్తదశే స్తుతం। వైరూపేణవిశౌ జసా। హవిరింద్రే వయోదధుః। శారదేనర్తునా దేవాః। ఏకవిగ్ంశ ఋభవ స్తుతమ్। వైరాజేనశ్రియాశ్రియం। హవి...దధుః॥ హేమంతే నర్తునా దేవాః। మరుత స్త్రిణవేస్తుతం। బలేన శక్వరీస్సహః। హవి___ దధుః॥ శైశిరేణర్తునాదేవాః । త్రయస్త్రిగ్ంశేమృతగ్గ్ స్తుతమ్ । సత్యేనరేవతీః క్షత్రం । హవిరింద్రేవయోదధుః । దేవస్యత్వా...మి॥ ఇతిమంత్రేణపూర్ణకలశద్వయేరత్నద్వయం నిధాయ॥ అథావేసువర్ణరజితేనిధాయ । శ్లో ॥ దేవీంద్రాణినమస్తుభ్యం దేవేంద్ర ప్రియభామిని । వివాహం భాగ్యమారోగ్యం పుత్రపౌత్రాంశ్చ దేహిమే ॥ ఇతివధూవరయోశ్శిరసిసమ్మార్జనంకుర్యాత్ । ఇతినాకబలిస్సమాప్తః.

శ్రీ విష్ణుకవచప్రారంభః.

అస్యశ్రీ విష్ణుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య - బ్రహ్మఋషిః - గాయత్రీఛందః - శ్రీమహావిష్ణుర్దేవతా అచ్యుతాయబీజం - అనం

త్రాయ శక్తిః - గోవిందాయ కీలకం - శ్రీమహావిష్ణుప్రసాద సిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః - కేశవాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః - నారాయణాయ తర్జనీభ్యాం నమః - మాధవాయ మధ్యమాభ్యాం నమః - గోవిందాయ అనామికాభ్యాం నమః - విష్ణవే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః - మధుసూదనాయ కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం నమః - త్రివిక్రమాయ హృదయాయ నమః - వామనాయ శిరసే స్వాహా - శ్రీధరాయ శిఖాయై వౌషట్ - హృషీకేశాయ కవచాయ హుం పద్మనాభాయ నేత్రత్రయాయ వౌషట్ - దామోదరాయ అస్త్రాయ ఫట్ - భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభం సురేశం విశ్వాకారం గగనసదృశం మేఘవర్ణం శుభాంగం ॥ లక్ష్మీకాంతం కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం । వందే విష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథం ॥ పూర్వతో మాం హరిః పాతు పశ్చాచ్చక్రీ చ దక్షిణే । శ్రీకృష్ణ ఉత్తరే పాతు శ్రీశో విష్ణుశ్చ సర్వతః । ఊర్ధ్వమానందకః పాతు అధస్తాత్ శార్ఙ్గభృత్సదా । పాదౌ పాతు సరోజాంఘ్రి ర్జంఘే పాతు జనార్దనః ॥ జానునీ మే జగన్నాథః ఊరూ పాతు త్రివిక్రమః । గుహ్యం పాతు హృషీకేశః పృష్ఠం పాతు మమావ్యయః॥ పాతు నాభిం మమానంతః కుక్షిం రాక్షసమర్దనః । దామోదరో మే హృదయం వక్షః పాతు నృకేసరీ ॥ పక్షౌ మే కాళియారాతి ర్భుజౌ భక్తార్తిభంజనః । కంఠం కాలాంబుదశ్యామః స్కంధౌ మే కంసమర్దనః ॥ నారాయణో వ్యాన్నాసాం మే కర్ణౌ కేశిప్రభంజనః । కపోలౌ పాతు వైకుంఠః జిహ్వాం పాతు దయానిధిః ॥ ఆస్యం దశాస్యహంతా వ్యాన్నేత్రే మే పద్మలోచనః । భ్రువౌ మే పాతు భూమీశః లలాటం మే సదాచ్యుతః॥ ముఖం మే పాతు గోవిందో శిరో గరుడవాహనః॥ మాం శేషశాయీ సర్వేభ్యో వ్యాధిభ్యో భక్తవత్సలః॥ పిశాచాగ్ని జలేభ్యో మాం పాపేభ్యో పాతు వామనః॥ సర్వేభ్యో దురితేభ్యశ్చ పాతు మాం పురుషోత్తమః॥ య ఇదం విష్ణుకవచం సర్వమంగళదాయకమ్ । సర్వ

రోగప్రశమనం సర్వశత్రునివారణం ॥ ఏవంజజాపతత్కాలే హ్యేతస్త్ర రక్షాకరంపరమ్ । ప్రతిసంఖ్యంపఠేచ్ఛుద్ధః సర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥

శ్రీవిష్ణుకవచస్తోత్రం సమాప్తమ్.

ఉపనయన మఙ్గళాష్టకమ్.

శ్లో॥ ఆదౌగణేశ స్తదనుస్వయంభూ స్తతోగిరీశ స్తదన స్తరంపాః। ఏతేసదా దేవగణా దిశన్తువటో శ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౧॥ సుమేరు సౌరత్న గిరిస్త్రిసీల కైలాస విన్ధ్యాచల హేమకూటాః॥ సర్వే గిరీన్ద్రాస్సతతందిశన్తు వటోశ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః ॥౨॥ గోదావరీసిన్ధు మలాపహారీ వేగావతీ నాదవతీప్రశస్తాః।నద్య స్సమస్తా స్సతతం దిశన్తు వటో శ్చిరాయు శ్శుభ కీర్తివిద్యాః ॥౩॥ కృష్ణాజినందభఃమయీ చమౌఞ్జీ పాలాశదణ్డః పరిధానశాటీ।యజ్ఞోపవీతంచదిశన్తు నిత్యం వటోశ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౪॥ తామ్బూల గన్ధాక్షత పత్రపుష్ప దీపాఙ్కురా శీర్వచనాని యాని।పుణ్యాహ వాక్యానిదిశన్తుతాని వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః ॥ ౫ ॥ మన్దారధాత్రీరుహా పారిజాత సంతానకల్పద్రుమచన్దనాస । కల్పద్రుమాఖ్యానిదిశన్తుతానివటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౬ ॥ జమ్బారిర్వైశ్వానర కాల పుణ్యాస్సరిత్పతి ర్వాయుకుబేరశర్వాః । ఏతేసదాదిక్పతయో దిశన్తు వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౭॥ ఓఙ్కారసవ్యాహృతిమన్త్రముద్రాస్సావిత్రిగాయత్రిసరస్వతీస్వరాః । ఛన్దాంసివేదాశ్చదిశన్తుసర్వే వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౮॥ వసిష్ఠజాబాలి పరాశరాత్రివాధూల బోధాయనజామదగ్న్యః । భృగ్వఙ్గిరోగౌతమ కాశ్యపాశ్చ వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౯॥

అథ పునరుపనయన సంస్కార నిమిత్తాని.

తీర్థయాత్రాంవినా - అంగ వంగ కళింగ సౌవీర సౌరాష్ట్ర మాగధావంతిదక్షిణాపథాది దేశగమనేసింధుతరణే, మద్యపానే. విణ్మూత్రప్రాశనే అనధ్యయనదివసే తత్పూర్వేద్యుశ్చోపనయనే -

ష్ట్వేషాం పునరుపనయనసంస్కార్యమ్ । స్వబ్రహ్మచారిణస్తు పితృమాతృమాతామహాచార్యోపాధ్యాయ మాతులవ్యతిరిక్త ప్రేతకార్యకరణే - పితృమాతృజ్యేష్ఠభ్రాత్రాచార్య వ్యతిరిక్తోచ్ఛిష్టాన్న ప్రేతాన్నాశౌచాన్నగణాన్న గణికాన్న శూద్రాన్న సూతకాన్న శ్రాద్ధాన్న భోజనే, అనిర్దశాహక్షీరపానె, మధుమాంసభక్షణే, మాతిరిజస్వలాయా ముకనయనేచ, పునరుపనయనసంస్కార్యం । ఉక్తేతరత్యాగేమట్కృచ్ఛ్రాణిశీకృత్వా, పునరుపనయనం కుర్యాత్ ॥ వపనాజినమౌంజీ దండధారణ భిక్షాచరణ త్రిరాత్రవ్రతానిచ పునరుపనయనేవర్జయేత్ ॥ ఇతిపునరుపనయనసంస్కార నిమిత్తాని సమాప్తాని.

అథ స్నానప్రకరణమ్,

గంగాధ్యానపురస్సరం గంగాంప్రవిశ్య। అథగంగాధ్యానమ్।
శ్లో॥ గంగాగంగేతియో బ్రూయాద్యోజనానాం శతైరపి। ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం సగచ్ఛతి । అంబత్వద్దర్శనాన్ముక్తిర్నజానేస్నానజం ఫలం । స్వర్గారోహణసోపానే మహాపుణ్యతరంగిణి। విశ్వేశం కేశవం ఢుంఢిం దండపాణించ భైరవం। వందేకాశీంగుహాంగంగాంభవానీంమణికర్ణికాం। అతితీక్ష్ణమహాకాయ కల్పాంతదహనోపమ। భైరవాయ నమస్తుభ్యమనుజ్ఞాందాతుమర్హసి॥ త్వంరాజాసర్వతీర్థానాం త్వమేవ జగతఃపితా। యాచితోదేహిమేతీర్థం సర్వపాపాపనుత్తయే। యోఽసౌసర్వగతో విష్ణుశ్చిత్స్వరూపీనిరంజనః॥ సఏవ ద్రవరూపేణ గంగాంభో నాత్రసంశయః ॥ నందినీనలినీసీతామాలినీచ మహాపగా। విష్ణుపాదాబ్జసంభూతా గంగాత్రిపథగామినీ । భాగీరథీ భోగవతీజాహ్నవీత్రిదశేశ్వరీ । ద్వాదశైతానినామాని యత్రయత్ర జలాశయే। స్నానకాలేపఠేన్నిత్యం మహాపాతకనాశనమ్ ।

నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వా - శిఖాంద్విధావిధాయ, నిరుద్ధకర్ణనాసఃత్రిరాప్లుత్య ఆచమ్య - శిఖాంబద్ధ్వా- దేహంప్రక్షాళ్య - ఆచమ్య..ర్థం ప్రాతఃస్నానమహంకరిష్యే" ఇతిసంకల్ప్య".

హిరణ్యశృంగ మితిసూక్తంజపేత్ ॥ హిరణ్యశృంగంవరుణం ప్రపద్యే తీర్థంమేదేహియాచితః । యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మేమనసావాచాకర్మణావా దుష్కృతం కృతం । తంనఇన్ద్రోవరుణోబృహస్పతి స్సవితాచపునంతు పునఃపునః ॥ స్నాత్వాచమ్య ॥ తతోమార్జయేత్ ॥ ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన । మహేరణాయచక్షసే॥ యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః । ఉశతీరివమాతరః ॥ తస్మాఅరంగ మామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ । ఆపోజనయథాచనః ॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతఃకశ్యపోయాస్వింద్రః । అగ్నింయా గర్భం దధిరేవిరూపాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు ॥ యాసాగ్ం రాజా వరుణోయాతిమధ్యే సత్యానృతేఅవపశ్యన్ జనానాం। మధుశ్చ్యుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవంతు ॥ యాసాం

స్నాననియమః॥ శ్లో॥ స్రోతసోఽభిముఖః స్నాయాత్ మార్జనేచాఘమర్షణే । అన్యత్రార్కముఖోరాత్రౌ ప్రాగుదఙ్ముఖ ఏవవా ॥ సంకల్పస్సూక్తపఠనం మార్జనం చాఘమర్షణం। దేవాదితర్పణంచైవస్నానం పంచాంగముత్తమం ॥ తతోనదీంసమాగత్య గంగాధ్యానపురస్సరం నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వా త్రివారంస్నానమాచరేత్ ॥ విశ్వామిత్రః ॥ నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వా కృత్వాకేశాన్ ద్విధాద్విజః । నిరుద్ధకర్ణనాసస్తుత్రివారం మజ్జనంచరేత్ ॥ విష్ణుః ॥ త్రిరాప్లుత్యసమాచమ్యశిఖాంబద్ధ్వాసమాచమేత్ । ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్యత్రివారంమజ్జమేత్పునః॥

దేవాదివిక్రృణ్వన్తిభక్షంయా అన్తరిక్షే బహుధాభవన్తి । యాఃపృ
థివీంపయసోన్దన్తిశుక్రాస్తానఆపశ్శగ్గ్స్యోనాభవన్తు ॥ శివేనమాచ
క్షుషాపశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశత త్వచంమే । సర్వాగ్ం
అగ్నీగ్ంరప్సుషదోహువేవో మయివర్చో బలమోజోనిధత్త ॥ ఇద
మాపఃప్రవహతావద్యంచ మలంచయత్ । యచ్చాభిదుద్రోహానృ
తంయచ్చశేపే అభీరుణం ॥ ఆపోమాతస్మాదేనసః విశ్వాన్ముంచ
త్వగ్ంహసః । నిర్మాముంచామిశపథాన్నిర్మా వరుణాదధి । నిర్మా
యమస్యపడ్బీశాత్సర్వస్మాద్దేవకిల్బిషాదుతో మనుష్యకిల్బిషాత్ ॥

అథ పవమానసూక్తమ్.

పవమానస్సువర్జనః। పవిత్రేణవిచర్షణిః। యఃపోతాసపునాతు
మా॥ పునన్తుమాదేవజనాః। పునన్తుమనవోధియా। పునన్తువిశ్వఆ
యవః॥ జాతవేదఃపవిత్రవత్ । పవిత్రేణపునాహిమా । శుక్రేణదేవ
దీద్యత్। అగ్నేక్రత్వాక్రతూగ్ంరను ॥ యత్తేపవిత్రమర్చిషి । అగ్నే
వితతమన్తరా। బ్రహ్మతేనపునీమహే ॥ ఉభాభ్యాందేవసవితః । పవి
త్రేణసవేనచ । ఇదంబ్రహ్మపునీమహే ॥ వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగా
త్ । యస్యైబహ్వీస్తనువోవీతపృష్ఠాః । తయామదన్తస్సధమా
ద్యేషు। వయగ్గ్స్యామపతయోరయీణాం ॥ వైశ్వానరోరశ్మిభిర్మా
పునాతు। వాతఃప్రాణేనేషిరోమయోభూః । ద్యావాపృథివీపయసా
పయోభిః। ఋతావరీయజ్ఞియేమాపునీతామ్ ॥ బృహద్భిస్సవితస్తృ

భిః। వర్షిష్ఠైర్దేవమన్మభిః। అగ్నేర్దక్షైః పునాహి మా॥ యేన దేవా అపునత। యేనాపో దివ్యంకశః। తేన దివ్యేన బ్రహ్మణా। ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే॥ యః పావమానీరధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం। సర్వగ్ం స పూతమశ్నాతి। స్వదితం మాతరిశ్వనా। పావమానీర్యో అధ్యేతి ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం। తస్మై సరస్వతీ దుహే। క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్॥ పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహి పయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృతో రసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితం। పావమానీర్దిశంతు నః। ఇమంలోకమథో అముం। కామాన్థ్సమర్థయంతు నః। దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః॥ పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహి ఘృతశ్చ్యుతః। ఋషిభిస్సంభృతో రసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతే సదా। తేన సహస్రధారేణ। పావమాన్యః పునంతు మా॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం। శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం। తేన బ్రహ్మవిదో వయం। పూతం బ్రహ్మ పునీమహే॥ ఇన్ద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు। సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా। యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా। జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు॥ పునర్మజ్జ్య॥ (జలలస్నానముచేసి)॥ నమోఽగ్నయ ఇతి నమస్కృత్య॥ నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః॥ యదపాం క్రూరమితి సాంగుష్ఠయజ్ఞసూత్రేణాఽఽలోడితాభిరద్భిః స్త్రిరాప్లుత్య। ఆలోడనపూర్వక మేవగాహ

నమ్ । యద్వపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు। సో౽హమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః। నాకస్య పృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతాం। యశ్చాప్సు వరుణస్స పునాత్వఘమర్షణః । ఇమం మే గంగ ఇత్యపో ఽభిమంత్ర్య। ఇమం మే గంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ంసచతా పరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా ॥ అఘమర్షణ సూక్తమ్.

ఋతం చేత్యఘమర్షణసూక్తేనా ప్స్వవగాహేత । ఋతం చ సత్యం చాభీద్ధాత్తపసో౽ధ్యజాయత । తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః॥ సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత। అహోరాత్రాణి మిదధ (విదధ) ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ॥ సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వ మకల్పయత్ ।దివంచ పృథివీం చాంతరిక్షమథో సువః ॥ యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ।ఇమాగ్ స్తదాపో వరుణః పునాత్వఘమర్షణః॥ పునంతు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా। ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యోర్హిరణ్మయం। ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం। సగ్ంశ్రితగ్ం సువః ॥ స నస్సువస్సగ్ంశిశాధి॥ ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతిరహమస్మి। ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతిరహమస్మి। జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి

యో౽హ మస్మి బ్రహ్మాహ మస్మి। అహమస్మి బ్రహ్మాఽహమస్మి
అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా॥

పూర్వోక్తఏవంగుణ... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్నానాంగత్వేన దేవాదితర్పణం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ దేవతీర్థేన తర్పణం కుర్యాత్॥ బ్రహ్మాదయో యే దేవాః తాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ ఋషితీర్థేన ద్విరావృత్త్యా॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యే ఋషయః తాన్ ఋషీగ్ స్తర్పయామి॥ భూర్ ఋషీ + న్॥ భువర్ ఋషీన్... మి॥ సువర్ ఋషీగ్... మి॥ భూర్భువస్సువర్ ఋషీగ్... మి॥ 3॥ ప్రాచీనావీతీ॥ పితృతీర్థేన త్రిరావృత్త్యా తర్పయేత్॥ సోమః పితృమాన్ యమో౽ంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాగ్నిః కవ్యవాహనాదయో యే పితరః తాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి॥3॥ భూః పితౄగ్ స్తర్పయామి॥3॥ భువః పితౄగ్... మి॥3॥ సువః పితౄగ్ స్తర్పయామి॥3॥ భూర్భువస్సువః పితౄగ్... మి॥3॥ సవ్యం॥ అనేన దేవఋషిపితృతర్పణేన భగవాన్ + మస్తు॥ (స్నాత్వా) ప్రాచీనావీతీ॥ స్నానకాలే పితృపితామహప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం... శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం॥ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం... దాయీనాం వసు...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం... శర్మణాం వసురు... పాణాం। మాతామహీమాతుఃపితామహీమాతుః ప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం... దాయీనాం॥ సర్వేషాం పితౄణాం అక్షయ్య పుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం ... స్నానమహం కరిష్యే॥ స్నాత్వాచమ్య॥ సూర్యార్ఘ్యప్రదానాని కరిష్యే॥ ఓముద్యన్నద్యమిత్రమహః। ఆరోహన్నుత్తరాందివం। హృద్రోగం మమ సూర్య। హరిమాణంచ నాశయ। శుకేషు మే హరి

మాణం। ద్రోష్ఠ్రణా శాస దధ్మసి। అథో హారిద్రవేషు మే హరిమాణం నిదధ్మసి। ఉదగాదయమాదిత్యః। విశ్వేన సహసా సహ। ద్విషంతం మమ రంధయన్। మో అహం ద్విషతే రధం॥ ఓమ్మిత్రరవిసూర్యభానుఖగపూషహిరణ్యగర్భమరీచ్యాదిత్య సవిత్రర్కభాస్కరేభ్యో నమః ఇదమర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ స్నాత్వా॥ తత ఉదకప్రక్షేపణం కుర్యాత్॥ శ్లో॥ యన్మయాదూషితం తోయం శారీరమలసంయుతం। తస్మాత్పాపవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణం తర్పయామ్యహమ్॥ అసంస్కారాశ్చ యే కేచిజ్జలాశాః పితరో మమ। తేషామాప్యాయనార్థాయ దీయతే సలిలం మయా॥ శ్లో॥ యే కేచాఽస్మత్కులేజాతా అపుత్రాగోత్రిణోమృతాః। తేగృహ్ణంతు మయాదత్తం వస్త్రనిష్పీడనోదకమ్॥ ఇతి వస్త్రం నిష్పీడ్య॥ శ్రీరామరామరామ॥

తత శ్శుభ్రవస్త్రంధృత్వాచమ్య। విధిప్రకారేణ భస్మధారణ సంధ్యావందనాదికంకుర్యాత్॥

శ్లో॥ సువర్ణదర్భరజతైర్వినావైదక్షిణేకరే। యఆచమయతే మోహా ద్వాచాంతేరుధిరంభవేత్॥ విష్ణుః॥ శ్లో॥ ఉత్తమంతునదీస్నానం తటాకేమధ్యమంస్మృతం। కూపేస్నానంతుసామాన్యం భాండస్నానంపృథాభవేత్। నదీషుదేవఖాతేషుప్రాతస్నానాయాద్దినేదినే। తదభావేతటాకేచ కూపేవాస్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ శ్వానకుక్కుటమార్జాల మద్యభాండరజస్వలాః। స్పృష్ట్వాదేవలం కంచైవసచేలం స్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ చితించచితికాష్ఠంచయూపంచండాలమేవచ। స్పృష్ట్వాదేవలకంచైవ సవాసాజలమావిశేత్॥

అథ భస్మధారణవిధానమ్.

ఆగ్నేయంభస్మసద్యోజాత మితిపంచబ్రహ్మమంత్రైః పరిగృహ్య। సద్యోజాతంప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవైనమోనమః। భవే

భవేనాతిభవేభవస్వమాం। భవోద్భవాయనమః॥ వామదేవాయ
నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయనమః కాలాయ
నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయనమో బలాయనమో బల
ప్రమథనాయనమస్సర్వభూతదమనాయనమో మనోన్మనాయ నమః॥
అఘోరేభ్యో உథఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః। సర్వేభ్యస్సర్వశ
ర్వేభ్యోనమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః॥ తత్పురుషాయవిద్మహే మహా
దేవాయధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్॥ ఈశానస్సర్వవిద్యా
నామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణో உధిపతిర్బ్ర
హ్మాశివో మేఅస్తుసదాశివోమ్॥ అభిమంత్రణమ్॥ అగ్నిరిత్యనేనచాஉభి
మంత్ర్య॥ అగ్నిరితిభస్మ। వాయురితిభస్మ। జలమితిభస్మ। స్థలమితిభస్మ
వ్యోమేతిభస్మ। సర్వగ్ంహవాఇదంభస్మ। మనఏతాని చక్షూగ్ంషి
భస్మాని॥ మానస్తోక ఇతిసముద్ధృత్య జలేనసంసృజ్య॥ మానస్తోకేతన
యే మానఆయుషి మానోగోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః। వీరా
న్మానోరుద్రభామితో వధీర్ హవిష్మన్తోనమసావిధేమతే॥ త్ర్యాయు
షైః త్ర్యంబకైః తిర్యక్తిస్రోరేఖాః ప్రకుర్వీత॥ త్ర్యాయుషంజమదగ్నేః
కశ్యపస్యత్ర్యాయుషం। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషంతన్మేఅస్తుత్ర్యా
యుషం॥ త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ
బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమాஉమృతాత్॥ యే తే సహస్రమయుతం
పాశామృత్యోమర్త్యాయహన్తవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా సర్వాన

శ్వానవయజామహే॥ మృత్యవేస్వాహా మృత్యవేస్వాహా॥ శ్లో॥ శ్రీక
రంచపవిత్రంచ శోకరోగనివారణం। లోకేవశీకరంపుంసాం భస్మం
త్రైలోక్యపావనమ్॥ ఇతిభస్మధారణమ్॥ తతః విధిపరికారేణ సం
ధ్యావందనాదికం కుర్యాత్ ।

అథ యమతర్పణమ్.

వృద్ధమనుః॥ శ్లో॥ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాంకార్యంచయమతర్పణమ్।
కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యా మపికార్యంసదైవచ॥ సయమస్తు॥ దక్షిణా
భిముఖో భూత్వాతిలైస్సవ్యంసమాహితః। దేవతీర్థేన దేవత్వాత్తిలైః
ప్రేతాధిపత్యతః। ఏవంకుర్వతఃఫలమాహమనుః॥ యత్రక్వచననద్యాం
హిస్నాత్వాకృష్ణచతుర్దశీం। సంతర్ప్యధర్మరాజానంముచ్యతేసర్వ
కిల్బిషైరితి॥ ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం యమతర్ప
ణంకరిష్యే॥ దక్షిణాభిముఖ స్త్రీణ్బర్హిషి దేవతీర్థేనతిలమిశ్రితంజ
లందద్యాత్॥ యమంతర్పయామి॥ ధర్మరాజం తర్పయామి॥ మృత్యుం
తర్పయామి॥ అంతకం తర్పయామి॥ వైవస్వతం తర్పయామి॥ కాలంతర్ప
యామి॥ సర్వభూతక్షయం తర్పయామి॥ ఔదుంబరం తర్పయామి॥ ద
ధ్నంతర్పయామి॥ నీలం తర్పయామి॥ పరమేష్ఠినం తర్పయామి॥ వృకో
దరం తర్పయామి॥ చిత్రం తర్పయామి॥ చిత్రగుప్తం తర్పయామి॥ ఇతి
తర్పయేత్॥ శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయ
చ। వైవస్వతాయకాలాయ సర్వభూతక్షయాయచ॥ ఔదుంబరాయ
దధ్నాయనీలాయ పరమేష్ఠినే। వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తా
యతేనమః॥ కృష్ణాంగారకచతుర్దశ్యా మితితత్తిథిసంకల్పవిశేషః॥

అథ భీష్మతర్పణమ్.

వ్యాసః॥ శ్లో॥ శుక్లాష్టమ్యాంతు మాఘస్యదద్యాద్భీష్మాయయో
జలం। సంవత్సరకృతంపాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి॥ ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం
మాఘశుక్లాష్టమ్యాం భీష్మతర్పణంకరిష్యే॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రం

సాంకృతి ప్రవరం గంగాపుత్త్రిన ర్మాణం తర్పయామి॥ వైయాఘ్రపా దగోత్రం సాంకృతిప్రవరం భీష్మవర్మాణం తర్పయామి॥ వైయాఘ్రపా దగోత్రంసాం కృతిఅపుత్త్రిప్రవరం వర్మాణం తర్పయామి॥ ఇతితర్ప యేత్॥ అస్యైవాస్యశ్చకల్పః॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రాయసాంకృతిప్రవ రాయచ।గంగాపుత్త్రాయభీష్మాయప్రదాస్యే ఽహంతిలోదకమ్॥అపు త్త్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్మాయవర్మణే॥ ఇతిభీష్మతర్పణమ్॥

అథ సింధుస్నానప్రయోగః.

శ్లో॥ అశ్వత్థ సాగరాసేవ్యౌ నస్ప్రష్టవ్యౌకదాచన। అశ్వత్థంమం దవారేతు సాగరంపర్వణిస్పృశేత్॥ అత్రసముద్రోదకేనాచమనం నకార్యంకింతూదకాంతరేణైవతథాచోక్తం। అపోరాభిరద్భిరాచామే దితి॥ తత్రైవాచమనః యోగ్యస్థలాని॥ గోకర్ణేచప్రభాసేచగంగాసాగ రసంగమే। జగన్నాథేరామసేతౌ ఏష్వాచమనంచరేత్॥సింధో కృత్యమహ॥ ధనుర్బాణౌ లిఖిత్వాథ నమస్కృత్యశ్రుతింజపేత్। సిం ధౌప్రక్షిప్యసూత్రాణిసరత్నం సహరీతకమ్॥సింధుతీరంప్రాప్య తత్ర ధనుర్బాణౌలిఖిత్వా॥ శ్లో॥రఘువీరపదాంభోజపవిత్రీకృతపాంసవే। ద శకంఠశిరశ్ఛేదహేతవే సేతవే నమః॥ యానికానిచ...రతురతుసరి త్వతే॥ ఇత్యాత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥ సముద్రాయ వయునాయ సింధూనాం పతయేనమః॥ నదీనాగంసర్వాసాం పితేజుహుతా విశ్వ కర్మణైవిశ్వాహామర్త్యగంహావిః॥ ఇతినమస్కృత్య॥రత్నహరీతకసహి తాని యజ్ఞోపవీతాని అథవా ఫలపుష్పతాంబూలానిసింధౌప్రక్షిప్య॥ శ్లో॥పిప్పలాదాత్సముత్పన్నే కృత్యేలోకభయంకరి।పాషాణం తేమయా దత్తమాహారార్థంప్రకల్ప్యతామ్॥ఇతిపాషాణంప్రక్షిప్యప్రార్థయతే॥

శ్లో॥ విశ్వాచీచఘృతాచీచ విశ్వయోనేవిశాంపతే। సాన్నిధ్యం కురుమేదేవ సాగరేలవణాంభసి॥ త్రితత్త్వాత్మకమీశానం। నమోవిష్ణు

మనూపదేశం। సాన్నిధ్యంకురుమే దేవ సాగరేలవణాంభసి॥ నమస్తే విశ్వగుప్తాయ నమో విష్ణ వపాంపతే। నమో జలధిరూపాయ నదీనాం పతయే నమః॥ ఇతిసముద్రం ప్రార్థ్య॥ నమ స్తే జగదాధార శంఖచక్రగదాధర। దేవ దేహి మమానుజ్ఞాం తవ తీర్థనిషేవణే॥ ఇత్యనుజ్ఞాం స్వీకృత్య। మంత్రం పఠేత్॥ అగ్నిశ్చ యోని రనిలశ్చ దేహో రేతో ధవామృత్యురమృతస్య నాభిః। ఏతచ్ఛుభం పాండవ సత్యవాక్యం శ్రుత్వావగాహేత పతిం నదీనాం॥ తత స్స్నాత్వా। ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమాన స్సువర్జన ఇత్యేతే నానువాకేన చేత్యాదిభి స్స్నాయాత్। పూర్వోక్త...శుభతిథౌ ప్రాచీనావీతీ యజమానస్యపితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం- అకామోవైప్రయుక్త మహాపర్వణి సింధుస్నానకాలే పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం। మాతృపితామహీ ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాం॥ మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం. సపత్నీకానాం। సర్వేషాం పితౄణామక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం...స్నానమహం కరిష్యే॥ ఇతిస్నానం కృత్వా॥ సూర్యార్ఘ్యం॥ ఉద్యన్నద్య...రథమ్॥ మిత్ర...నమః॥ ఇదమర్ఘ్యం...మి॥ ఆచమ్య...ర్థం సింధుస్నానాంగ మర్ఘ్యప్రదానం కరిష్యే। శ్లో॥ సర్వరత్నోద్భవ శ్రీమాన్ సర్వరత్నకరోయతః। సర్వరత్నప్రదాత స్త్వం గృహాణార్ఘ్యం మహోదధే॥ ఇత్యర్ఘ్యం దత్త్వా। ఉదకాంతరేణాచమ్య...ఏవం...ర్థం సింధుస్నానాంగపిప్పలాదాదితర్పణం కరిష్యే పిప్పలాదం కౌశిక్యం కృతాంతం జీవనేశ్వరం। వసిష్ఠం వామదేవంచ పరాశరమథాంగిరం। వాల్మీకిం నారదంచైవ వాలఖిల్యాం స్తథైవచ। నలం నీలం గవాక్షంచ గవయం గంధమాదనం। జాంబవంతం హనూమంతం సుగ్రీవం చాంగదం తథా। మైందం చ ద్వివిదం చైవ వృషభం శరభం తథా। రామంచ

లక్ష్మణంచైవసీతాంచైవయశస్వినీం। ఏతాంస్తుతర్పయేద్విద్వాన్ జలమధ్యేవిశేషతః। ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంయత్కించిత్సచరాచరం। మయాదత్తేన తోయేనతృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు॥ ఆచమ్య॥ యన్మయా దూషితం తోయం శారీరమలసంయుతం। తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణంతర్పయామ్యహం ॥ అసంస్కారాశ్చయే కేచిజ్జలాశాః పితరో మమ। తేషామాప్యాయనార్థాయ దీయతేసలిలంమయా ॥ ఇతిశేషే హస్తాభ్యాం ఉదకంనిక్షిప్య॥ యే కేచాస్మత్కు...నోదకమ్॥ శుభ్రవస్త్రం ధృత్వాచమ్య॥ యథాశక్తిగోదానాదికంబ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ ఆశామాపైప్రయుక్త మహాలయాది మహాపర్వణి యోగ్యం॥

ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః.

స్నాత్వామృత్తికయాచోర్ధ్వ పుండ్రంకుర్యాత్ప్రయత్నతః। జపకాలేమృదాకుర్యాత్సంధ్యాకాలేచవారిణా। భస్మనాహోమకాలేతు చందనంసార్వకాలికం॥ తత్ప్రకారః॥ గోపీచందనపాపఘ్న విష్ణుదేహసముద్భవ। చక్రాఙ్కితనమస్తుభ్యం ధారణాన్ముక్తిదోభవ॥ ఇతిమృత్తికామాదాయ॥ ఇమంమేగంగే యమునే... శృణుహ్యాసుషోమయా॥ ఇతిజలమాదాయ॥ విష్ణ రరాటమసీతిమర్దయేత్॥ విష్ణోరరాటమసి విష్ణోఃపృష్ఠమసి ... విష్ణవేత్వా॥ అతోదేవా ఇత్యేతాభిర్విష్ణుగాయత్ర్యాచ త్రివారమభిమంత్ర్య॥ అతోదేవా అవంతు నోయతోవిష్ణుర్విచక్రమే। పృథివ్యాస్సప్తధామభిః॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే...సురే। త్రీణిపదావిచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః...ధారయన్॥ తద్విష్ణోఃపరమంపద ... ప్రచోదయాత్॥ శంఖచక్రగదాపాణే ద్వారకానిలయాచ్యుత। గోవిందపుండరీకాక్ష రక్షమాంశరణాగత మితిధ్యాత్వాగృహస్థో లలాటాదిస్థానేష్వనామికాం గుళ్యా

విష్ణుగాయత్ర్యా కేశవాదిద్వాదశ నామభిర్వా ధారయేత్ । బ్రహ్మచారీవానప్రస్థో వా లలాటకంఠహృదయమూలేషు నారాయణగాయత్ర్యా కృష్ణాది పంచనామభిర్వా ధారయేత్ । యతిస్తర్జన్యా శిరోలలాటహృదయేషు ప్రణవేన ధారయేత్ । పరమహంసో లలాటే వైకమూర్ధ్వపుండ్రం ధారయేత్ ॥

యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం తృతీయభాగస్సమాప్తః

అథ చతుర్థభాగప్రారంభః.

ఘటస్ఫోటనశ్రాద్ధవిధిః.

బ్రహ్మాండపురాణే॥ శ్లో॥ ఘటశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత సపిండే పతితే సతి। జ్ఞాతిభిర్బాంధుభిస్సార్ధం కర్తా తత్కారణేచ్ఛయా॥ పతితానాంతు ధాక్లీబగర్భభ్రష్టసురాపినాం కులటానాంతథాద్రోహి మోహినాం నాస్తినిష్కృతిః। నాశౌచం నోదకం తత్ర నకుర్యాత్త్వైత్పృమేధికం । మహాపాతకసంజ్ఞాని పాపాని వివిధానిచ । యోమోహాత్సమనుప్రాప్తస్తస్యనాస్తి ప్రతిక్రియా। పతితం పాతయేద్వంశా జ్జీవితం వా మృతం చ వా। జ్ఞాతయో బాంధవాశ్చాన్యే గ్రామవృద్ధాస్తథాపరే ఘటోత్సగవిధిం కృత్వా త్యజేయుర్వనగహ్వరే। కర్తాప్రణమ్య చ సభాం విజ్ఞాప్యతదనుజ్ఞయా । అమావాస్యాష్టమీ షష్ఠ్యైకాదశీషు చ నైరృతే । దక్షిణస్యాం దిశి మహానద్యాం దేవాలయే తథా । పతితస్య ముఖం బాహూ బధ్వా నీయ తదంతికం। సమ్మార్జనీం జలఘటం దాస్యాసంవాహ్యా చ స్వయం । రక్తగంధాక్షతకుశాన్ ధృత్వా బంధుజనైస్సహ । సదధ్యోదనపాత్రంచ పక్వార్థం పాత్రితండులాన్। అన్యమంబుఘటం నూత్నమాజ్యం వస్త్రాంచనూతనం। అన్నం పక్త్వా జలఘటే ప్రేతమావాహ్యాచార్చయేత్। పిండం దత్వా వామపాద పార్ష్ణినా పాతయేద్ఘటం। పతితస్య ముఖం దాస్యా సమ్మార్జన్యా చ మార్జయేత్। తం ఘటం తుసమావృత్య పాతయేత్పృష్ఠతో భువి। స్వగృహంస్వజనాంశ్చైవ పశ

గచ్ఛేత్పతితో౽జనః॥ మమగోత్రసముద్భూత పాపిష్ఠమమవంశజ। ఇద
మన్నంచపానీయ భుక్త్వాగచ్ఛయథేచ్ఛయా ॥ ఇతి దధ్యోదనంచా
న్నం పాత్రస్థసలిలంది శేత్ । తద్వస్త్రంతుద్విధాకృత్వా బ్రాహ్మణా
భ్యాంప్రదాయచ । త్యక్తబంధం సముత్సృజ్య తన్ముఖం నావలోక
యేత్ ॥ నద్యాంస్నాత్వాగృహంగత్వా పుణ్యాహంవాచయేత్తతః ।
లౌకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్వగృహ్యోక్తవిధానతః। తత్రచాజ్యాహు
తీర్హుత్వా గాయత్ర్యాష్టోత్తరంశతం । పతితేతుమృతేతస్మిన్ నా
శౌచంనోదకక్రియా ॥

అథ ఘటశ్రాద్ధప్రయోగః.

యస్మిన్కస్మిన్ పతితేజనే తత్సపిండః కర్తాయథాశక్తిదక్షి
ణాంగృహీత్వా। నమ స్సంపత్స—నమః॥ ఇతిపరిషదంసభాంచత్రిఃప్రద
క్షిణీకృత్య। తత్పురతో౽దక్షిణాంనిధాయ॥ నమోమహద్భ్యోనమో-
దేవాః॥ ఓం నమస్సదసేసదసస్పతయే। నమస్సఖీనాం పురోగాణాం
చక్షుషే । నమోదివేనమః పృథివ్యైసప్రథసభాంమెగోపాయమెచ
సభ్యాస్సభాసదః తానింద్రియావతఃకురు సర్వమాయురుపాసతాం॥
సర్వేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః॥ ఇతినమస్కృత్య। అశేషేహేపరిషత్
మదీయాంవిజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్యమయా సమర్పితామిమాంద
క్షిణాంస్వీకృత్య అస్మద్వంశజాతః కశ్చిజ్జనః సదాచారపరిభ్రష్టః దు
రాచారనిరతః । బ్రాహ్మణ్యాత్పతితశ్చాసీత్ । తస్యకావాసష్కృతిః
శ్శిష్టైరస్మాభిః కింకర్తవ్యమితియథాశాస్త్రవిధిం నిశ్చిత్యోపదిశ్య
మామనుగృహాణ॥ ఇతిప్రార్థయేత్ । తతో౽నువాదకః ॥ హేయజ
మాన అముకగోత్ర అముకనామధేయ । అశేషాపరిషత్త్వదీయాం
విజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్యత్వయాసమర్పితాం దక్షిణాంగృహీత్వా।
యుష్మద్వంశే జాతస్యపతితజనస్య । పతితానామిత్యాదిబహవశ్చేత్ ।
బ్రహ్మాండపురాణోక్తప్రకారేణ ఘటశ్రాద్ధేన విసర్జనంకర్తవ్యం। ఏ
వంత్వయాసమ్యగాచరితేసతిభవాన్ నిష్కల్మషోభవేత్ । ఇత్యుక్తేస

భాసదోపితథాస్త్వితి ప్రతిబ్రూయాత్ తతః కర్తాబంధుభిరాలోచ్య రాజ్ఞేనివేద్య తత్కర్మణ్యధికారార్థం స్వయంకృతశిరోవపనః తతఃకృచ్ఛ్రత్రయంకుర్యాత్। తతోరిక్తతిథౌకృష్ణాష్టమ్యాం కృష్ణైకాదశ్యాం అమాయాంవా గ్రహానుకూల్యేసతిజ్ఞాతిర్బంధుభిస్సహ జలపూర్ణఘటంసమ్మార్జనీంచదాస్యావాహయిత్వా। అన్యంజలపూర్ణఘటం సదర్భోదనశరావం పిండార్థంతండులాన్। పచనార్థంపాత్రంనూతనైకవస్త్రంరక్తగంధాక్షతపుష్పకుశాన్ గృహీత్వా। దక్షిణస్యాంనైరృత్యాంవాదిశిగత్వా। తత్రాశ్వత్థమూలేదేవాలయె చతుష్పథేవా శుద్ధజలేనసమ్మార్జన్యామార్జయిత్వా। అద్భిఃప్రోక్ష్యప్రాగగ్రాన్దర్భాన్ సంస్తీర్య। తేషూదకఘటాదికాని నిధాయ। పతితేవతత్కర్మాసంగీకారె భుజముఖాని బధ్వాऽనీతంపతితజనం తత్సమీపేసంస్థాప్యకర్తాస్నాత్వాऽర్ద్రవాసాః దర్భేష్వాసీనః దర్భాన్ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ=పుణ్యతిథౌ। మద్వంశేమద్గోత్రోద్భవస్య పతితస్య ఘటశ్రాద్ధవిధినావిసర్జనంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య। స్వశిఖాంవిస్రస్యప్రాచీనావీతీ। తండులైఃపచనపాత్రేన్నంకృత్వా। ఏకంజలఘటం రక్తగంధాక్షతపుష్పైరభ్యర్చ్య। వస్త్రేణాచ్ఛాద్య। శ్లో॥ ఆయాహిప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సౌమ్య పథోత్తమైః। పుత్రజామస్మభ్యమాయచ్ఛ రయిందీర్ఘాయురేవచ॥ ఇతిమంత్రేణఘటరూపపతిత ప్రేతదేవతామావాహయామి। ఇత్యావాహ్య ఉచితోపచారైరభ్యర్చ్య। అన్నంపాత్రాంతరె నిక్షిప్య అభిఘార్యనివేదయిత్వా। తత్పురతో భూమింసమాలిప్య। దక్షిణాగ్రాన్దర్భానాస్తీర్య తచ్ఛేషాన్నేనపిండంకృత్వా। పతితాయేమం ప్రేతాయేమందదామ్యుపతిష్ఠతు। ఇత్యవాచీనపాణినా పిండందత్వా తదుపరితృప్యస్వేత్యుదకందత్వా। పచనపాత్రేఉదకంనిఃసియు॥

శ్లో॥ మయాసృష్టోజలఘటః ప్రేతేనసహచాద్యవై। పతితంపాలయాశుత్వమనేన కృతకర్మణా॥ అంభస్త్వం సర్వజగదామాప్యాయన

కరంనదా। యస్మాదనేనపతితం తద్ధామనయచోన్నతం॥

ఇతికలశస్థోదకైః పతితంమార్జయిత్వా ఉత్థాయ। తద్ఘటంపృష్ఠతోనవేక్షమాణః వామపాదపార్ష్ణినా ఘటం తేనపాతయిత్వా। తతఃదాస్యానమార్జన్యాపతితస్య ముఖం త్రిర్మార్జయిత్వా। తయాదాస్యాజలఘటంస్కంధే వాహయిత్వా పతితందిశాగ్నిమేవత్రిరప్రదక్షిణం కారయిత్వా పృష్ఠతోభూమౌకలశం విసృజేత్। (నారాయణ స్మరణంకృత్వా)

శ్లో॥ స్వగృహం స్వజనాంశ్చైవ నగచ్ఛేత్పతితో జనః। మమగోత్ర
సముద్భూత పాపిష్ఠ మమవంశజ। పతితత్వం విసృష్టోసియథే
చ్ఛంగచ్ఛమాచిరం। యదాకదాపిపునర్మాగచ్ఛమమ
మందిరం। గచ్ఛాస్మాభిర్విసృష్టోద్యత్యక్తస్త్వం సర్వకర్మభిః।
నాస్మాకంతుత్వయాకృత్యం నచనాస్మాకమంతికే త్వతపతిత్వా॥

తతః అఖండితం వస్త్రం పతితాభిముఖం ద్విధాకృత్వా బ్రాహ్మణాభ్యాందత్వా ఆరావదధ్యోదనంభక్షయ। పచనపాత్రస్థోదకంపిబేదితిసర్జయేత్॥ ఇత్యుక్త్వా తంపతితంనావలోక్య విసర్జయేత్॥

శ్లో॥ విశ్వంభరః పంచభూతాస్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః। మయాత్యక్తోద్యపతితశ్శృణ్వంతువచనంమమ॥ శ్లో॥ దిశాంపతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతు సఫలం కర్మ కుర్వంతుసతతంశుభం॥ నమస్కృత్య నిర్వృతాఽన్యమార్గేణగత్వా। ఉపవీతీబద్ధశిఖోభూత్వాబంధుభిస్సహనద్యాదౌ సమ్యక్స్నాత్వా శుభ్రవస్త్రాణికృత్వా బ్రాహ్మణేభ్యో గంధపుష్పాక్షత తాంబూలాని దత్వాస్వయమలంకృత్యతైస్సహగృహంగత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా దశదానానికృత్వా॥ గృహమధ్యే లౌకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్వశాఖోక్తప్రకారేణగాయత్ర్యాష్టోత్తరశతంహుత్వా హోమశేషంసమాప్య। బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తతః ఆశీర్వాదఃకర్తవ్యః। జ్ఞాతిభిస్సహ భుంజీత తతఃపతితఃదేశాంతరంగత్వావా స్వదేశేస్థిత్వావా మృతే

శ్చేత్ । జ్ఞాతీనాం సూతకంనాస్తి । ప్రేతకర్మాణి చనకుర్యాత్ । ఘటోత్సర్గకరణాత్పూర్వం మృతశ్చేత్ తత్ప్రతికృతిపర్భగంధంకృత్వా తస్యైతత్కర్మకుర్యాత్ పితృమాతృపితృవ్యాణాం జ్యేష్ఠభ్రాతౄణాంఘటోత్సర్గవిధింనకుర్యాత్ ॥

ఘటస్ఫోటేతిహాసము మొదలగు విషయములు ప్రత్యేక గ్రంథములో ముద్రించినందున యీగ్రంథమందు చేర్చనైతి.

అర్ధోదయ మహోదయ స్నానమ్.

శ్లో॥ అమార్కపాతశ్రవణై ర్యుక్తాచే త్పౌషమాఘయోః ।
అర్ధోదయస్సవిజ్ఞేయః కించిన్న్యూనం మహోదయమితి । ....

అర్ధోదయంవా మహోదయంవా సంప్రాప్తేసతిసముద్రస్నానం గంగాస్నానంవా సంకల్పపూర్వకంకార్యం మహాఫలమితి॥ అత్ర షోడశమహాదానాని అథవాశక్తిదానానికారయేత్ । విధిప్రకారేణ స్నానదానాదికంకార్యం । అతిస్నానకాలేస్నానమహాసంకల్పంపఠిత్వా॥-అత్రసంకల్పవిశేషః॥ ఆచమ్య... ఏవంగుణ ...శ్రీత్యర్థంమమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవనకౌమారవయోవస్థత్రయేషు, జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియైరహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ మయాకృత మహాపాతకనివృత్త్యర్థం అధ్యాత్మికఆదిభూతిక ఆదిదైవికాది తాపత్రయ జనిత సర్వాపమృత్యు పరిహారార్థం భౌమాంతరిక్ష దుస్స్వప్నాద్భుత దర్శనాదిశకునాదిదుర్నిమిత్త జనితతద్దోషపరిహారార్థం పరకృతక్రియమాణ మంత్రయంత్రతంత్రక్రియాభిచారిక భూతప్రేతపిశాచ బద్ధబ్రహ్మరాక్షసయక్షయమదూత శాకినీఢాకినీ సప్తశ్వాపదతస్కరాద్యనేకోపద్రవాదిసకలమహాభయనివృత్త్యర్థం, వాతపిత్తకఫోద్భవ నానాకారణనిమిత్తజ్వరపాండుకుష్ఠశూలవ్యాధ్రోగ భగంధరాదినానావిధజనిత సకలరోగనివృత్త్యర్థం క్షేమస్థైర్య విజయాభయాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థ కామమోక్ష చతుర్విధ

ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం ఇహలోకే బహుప్రకారేణ కాయిక వాచిక మానసిక స్పృష్టాస్పృష్ట భుక్తాభుక్తాది నానావిధ దోషనివృత్త్యర్థం దేహారోగ్యసిద్ధ్యర్థం చింతితమనోరథ ఫలప్రాప్త్యర్థం మమచిత్తస్వాస్థ్యసిద్ధ్యర్థం అశ్వగోమహిష్యాది పశుబాల్యసిద్ధ్యర్థం మమజన్మనక్షత్రవశాత్ - నామనక్షత్రవశాత్ - మమజన్మలగ్నవశాత్ - నామలగ్నవశాత్ - మమజన్మాంశవశాత్ - నామాంశవశాత్ - ఏవంగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తైస్తైః క్రియమాణకరిష్యమాణవర్తమానవర్తిష్యమాన సూచితాగామిసర్వారిష్ట పరిహారార్థం అర్ధోదయ మహాపర్వణి (మహోదయమహాపర్వణి) సింధూస్నాన మహంకరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ విధిప్రకారేణ స్నానంకృత్వా॥ నదీతీరే వస్త్రదానాని సువర్ణదానాని హిరణ్యదానాని బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥ మహాఫలమితి ॥

సూర్యోపస్థానమ్.

సహనావవతు...తి॥ ఓమ్ ఆదిత్యోవా ఏష ఏతన్మణ్డలం తపతి తత్రతా ఋచస్తదృచా మణ్డలగ్ంస ఋచాం లోకోఽథయ ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిర్దీప్యతే తాని సామాని స సామ్నాం లోకోఽథయ ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిషి పురుషస్తాని యజూగ్ంషి స యజుషా మణ్డలగ్ం స యజుషాం లోకః సైషాత్రయ్యేవ విద్యాతపతి య ఏషోఽన్తరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః ॥ ఆదిత్యో వై తేజ ఓజోబలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర మాత్మామనో మన్యుర్మనుర్మృత్యు స్సత్యో మిత్రో వాయురాకాశః ప్రాణోలోక పాలకః కింకం తత్సత్యమన్న మమృతో జీవో విశ్వః కతమస్స్వయంభుర్బ్రహ్మైతదమృత ఏష పురు

ఏవమేతాసాం దేవతానామధిష్ఠిత్రి బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నో త్యేతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమాన లోకతామాప్నోతి య ఏవం వేదేత్యుపనిషత్। సహ నావవతు...శః। మండలాంతరగతం హిరణ్మయం భ్రాజమానవపుషం శుచిస్మితం। చండ దీధితిమఖండవిగ్రహం చింతయేన్మునిసహస్రసేవితం॥ ధ్యేయస్సదా సవితృమండలమధ్యవర్తీ నారాయణస్సరసిజాసనసన్నివిష్టః। కేయూరవాన్మకరకుండలవాన్ కిరీటీ హారీ హిరణ్మయవపుర్ధృత శంఖచక్రః। నమస్సవిత్రే జగదేకచక్షుషే జగత్ప్రసూతిస్థితినాశహేతవే త్రయీమయాయ త్రిగుణాత్మధారిణే విరించినారాయణశంకరాత్మనే।

శ్లో॥ నారాయణో నామ నరో నరాణాం ప్రసిద్ధచోరః కథితః పృథివ్యామ్। అనేకజన్మార్జితపాపసంచయం హరత్యశేషం స్మృతమాత్ర ఏవ। ... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ... గోత్రస్య నామధేయస్య - ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రీ సూర్యనారాయణనమస్కారం కరిష్యే॥ అత్ర సంకల్పవిశేషః శరీరే వర్తమాన వర్తిష్యమాణ వాతపిత్త కఫోద్భవ నానాకారణజ్వర, క్షయ, కుష్ఠశూలాతిసార, పాండు, ధాతుక్షయ వ్రణ, మేహభగంధరాది సమస్తామయనిబర్హణార్థం హరిహరనామాత్మక త్రయీమూర్తయే భగవతే ఛాయోషాసమేత శ్రీసూర్య-నారాయణనమస్కారం కరిష్యే। శ్లో॥ ధ్యేయస్సదా సవితృ + శంఖచక్రః॥ భానో భాస్కర మార్తాండ చండరశ్మి దివాకర। ఆరోగ్యమాయుర్విజయం శ్రేయః పుత్రాంశ్చ దేహి మే। ఆదిదేవనమస్తుభ్యం ప్రసీదమమభాస్కర। దివాకర నమస్తుభ్యం ప్రభాకర నమోస్తు తే। మిత్ర, రవి, సూర్య, భాను, ఖగ, పూష, హిరణ్యగర్భ, మరీచ, ఆదిత్య, సవిత్ర, అర్క, భాస్కరేభ్యో నమః। ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి హ్రాం- హ్రీం- హ్రూం- హ్రైం- హ్రౌం- హ్రః

శ్రీ ఛాయాసంజ్ఞాసహితాసమేత శ్రీసూర్యనారాయణపరబ్రహ్మణే నమః॥ నమస్కారాన్ సమర్పయామి। ఇతి సూర్యోపస్థానమ్॥

రథసప్తమీస్నానవిధానమ్.

మాఘశుక్లసప్తమ్యరుణోదయవ్యాపిన్యేవ స్నానయోగ్యా। స్నానప్రార్థనా। శ్లో॥ యదాజన్మకృతం పాపం మయా జన్మసుజన్మసు। తన్మేరోగంచ శోకంచ మాకరీ హంతు సప్తమీ। ఏతజ్జన్మకృతం పాపం యచ్చజన్మాంతరార్జితం। మనోవాక్కాయజం యచ్చ జ్ఞాతాజ్ఞాతేచ యేపునః॥ ఇతిసప్తవిధం పాపం స్నానాన్మే సప్తసప్తికే। సప్తవ్యాధి సమాయుక్తం హర మాకరసప్తమి। ఏతన్మంత్రత్రయంజప్త్వా స్నాత్వా పాదోదకే నరః। కేశవాదిత్యమాలోచ్య క్షణాన్నిష్కలుషో భవేత్। ఇక్షుఖండేన జలం చాలయిత్వా। సప్తార్కపత్రాణి బదరీపత్రాణి శిరసినిధాయ। పూర్వోక్తమంత్రైస్స్నాత్వా॥ తత్రాయం ప్రయోగః। ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం మమ సమస్తపాపక్షయార్థం... స్నానమహంకరిష్యే॥ శ్లో॥ యదాజన్మకృతంపాపం...సప్తమీ। ఏతజ్జన్మకృతంపాపం...సప్తమీ। ఏవంత్రిః। (స్నాత్వా) ఏవం...ర్థం (ప్రా...తీ) పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం- మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం ...రూపాణాం-మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం- సపత్నీకానాం-మమసర్వేషాం పితౄణాం అక్షయ పుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం రథసప్తమీ ప్రయుక్త...స్నానమహంకరిష్యే। (స్నాత్వా) ఏవం...ర్థం సూర్యార్ఘ్య ప్రదానాని కరిష్యే॥ అర్కపత్రైస్సబదరైః దూర్వాక్షతసచందనైః అష్టాంగవిధినాచార్ఘ్యం దద్యాదాదిత్యచతుష్టయే॥ మంత్రః॥ సప్తసప్తవహప్రీత సప్తలోకప్రదీపన। సప్తమీసహితో దేవ గృహాణార్ఘ్యం దివాకర॥

ఓమ్॥ ఉద్యన్నద్య మిత్రమహః...ద్విష్టేరధః॥ మిత్రాయనమః। రవయేనమః। సూర్యాయనమః। భానవేనమః॥ ఖగాయనమః। పూష్ణే

నమః। హిరణ్యగర్భాయనమః। మరీచయేనమః। ఆదిత్యాయనమః। సవిత్రేనమః। అర్కాయనమః। భాస్కరాయనమః। ఇతి ద్వాదశార్ఘ్యాని దద్యాత్॥ అథప్రార్థనా॥ జననీ సర్వలోకానాం సప్తమీసప్తసప్తికే। సప్తవ్యాహృతికే దేవి నమస్తే సూర్యమండల॥ తతః యథాశక్తిదానాని బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ మహాఫలమితి॥

ఇతి రథసప్తమీస్నానవిధానం సమ్పూర్ణమ్.

అథ మాఘస్నానమ్.

మాఘమాసము- మకరసంక్రమణము మొదలు కుంభసంక్రమణమువఱకును- కొందఱు మాఘశుక్ల ౧ మొదలు ౩౦ వఱకును మాఘస్నానము ముఖ్యమందురు. అరుణోదయము మొదలుకొని స్నానయోగ్యము. సూర్యోదయమైనపిమ్మట స్నానయోగ్యముకాదు.

శ్లో॥ మాఘమాసేరటంత్యాపః కించిదభ్యుదితేరవౌ। బ్రహ్మఘ్నం వా సురాపం వా కంపతంతం పునీమహే। తా॥ మాఘమాసమునందు సూర్యోదయము కాఁబోవునప్పుడు జలము లన్నియు బ్రహ్మహత్యాదోషమును సురాపానదోషమును గూడఁబోగొట్టి పవిత్రునిజేయఁగలవు.

శ్లో॥ తప్తేన వారిణా స్నానం యద్గృహే క్రియతేనరైః। షడబ్దం ఫలదం తద్ధి మకరస్థే దివాకరే॥ తా॥ మాఘమకరమందు నుష్ణోదకముచేనైనను గృహమందు స్నానముచేసిన నాఱు సంవత్సరముల స్నానఫలము. వాపి మొదలగు వానియందు స్నానముచేసిన పండ్రెండు సంవత్సరముల ఫలముకలుగును. తటాకమందుఁ జేసినవాని ఫలము ద్విగుణము. నదియందుఁ జేసినఁజతుర్గుణము. మహానదియందు శతగుణము. గంగయందు సహస్రగుణము. గంగాయమునాసంగమమందు శతగుణము. ఎక్కడస్నానముచేసినను ప్రయాగస్మరణము చేయవలెను. స్నానము సంకల్పపూర్వకముగాఁ జేయుచుండవలెను.

శ్లో॥ దుఃఖదారిద్ర్యనాశాయ శ్రీవిష్ణోస్తోషణాయచ। ప్రాతస్స్నానం

కరోమ్యద్యమాఘేపాపవినాశనం । మకరస్థేరవౌమాఘే గోవిందా
చ్యుతమాధవ । స్నానేనానేన మేదేవ యథోక్తఫలదోభవ॥ అనఁగా
దుఃఖములనుదారిద్ర్యమును నశించుటకై పాపనాశకమైనమాఘప్రా
తస్స్నానము శ్రీవిష్ణు ప్రీతిపూర్వకముగా జేయుచున్నాను; కనుక ఓ
గోవింద॥ ఓఅచ్యుత॥ ఓబిందుమాధవుఁడ॥ నేఁజేయుఈస్నానమునకు
యథోక్తఫలమిమ్మనుట॥ ఈశ్లోకములు పఠించిమనముతో స్నానము
చేయవలెను ప్రత్యహాముచేయు సూర్యార్ఘ్యమంత్రము ॥ సవితే
ప్రసవిత్రేచ పరంధామజలేమమ। త్వత్తేజసాపరిభ్రష్టంపాపంయాతు
సహస్రధా॥ పిమ్మట . బ్రాహ్మణసమారాధనము చేయవలయును.
మాఘస్నానము బహుపుణ్యప్రదఁబు. చే॥ ల॥

అన్వారంభణీయ స్థాలీపాకః.

శ్లో॥ పూర్ణిమాఽఽఘుణనాయాంతు విధినాఽపాసనస్యచేత్। ప్రతిపద్యే
వకుర్వీతయాగద్వయముదాహృతమ్। ప్రాతఃకాలేముహూర్తాదాయది
ప్రథమపర్వణి। రాత్రౌసంకల్ప్యనిత్యాం తేహ్యన్వారంభఃపరేఽహని॥
చతుర్థహోమమధ్యేతుప్రాప్యతే యదిపూర్ణిమా। తస్యామారభ్యవిధి
వదన్వాధానపురస్సరమ్॥ పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరిధ్మాబర్హిషీఆసాద్య
ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా। వధూముత్తంతఉపవేశ్యస్వయందక్షిణతఆసీ
నఃప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థందర్శపూర్ణమాసోపక్రమ
ణార్థంఅన్వారంభణీయస్థాలీపాకేన సద్యోయాజయిష్యే॥విద్యుదసి...
శ్వా।తత్రాగ్నిరగ్నావిష్ణూసరస్వతీ సరస్వానగ్నిర్భగీచప్రధానదేవతాః
స్విష్టకృదంగదేవతాః। వ్రీహిమయఁచరుద్రవ్యమస్మిన్నాఽలేవ్రుపవ
త్స్యామీతిసంకల్ప్య। పత్న్యవహంతిచరుగ్గ్రశపయిత్వాభిఘార్యప్రా
చీనముదీచీనంవోద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్య॥ (అథవటాఽఽత్రవయో
గః) ఓమ్భూర్భువస్సువరోమ్॥చత్వారిశృంగా...అగ్నేరుపసమాధా
నాద్యాజ్యభాగాంతే పూర్ణాపశ్చాదుత్తేదేవా అదధురితిద్వేఆజ్యా
హుతీహుత్వా।పూర్ణాపశ్చాదుతపూర్ణాపురస్తాదున్మధ్యతఃపౌర్ణమా

సీజగాయ । తాన్యాంద్దేవా అధసంవసః తడే త్రమే నాకఇహమాదయం
త్రాః స్వాహా॥ పౌర్ణమాస్యా యేదమ్ ॥ యత్తేదేవా అదధుర్భాగధేయ
మమావాస్యేసంవసంతో మహిత్వా। సానోయజ్ఞంపిపృహివిశ్వవారేర
యి నో ధేహిసుభగేసువీరగ్గ్ స్వాహా ॥ అమావాస్యాయాఇదమ్ ॥ ద
ర్వ్యాముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్యహవిః ప్రత్యభిఘా
రయతి॥ అగ్నయే స్వాహా । అగ్నయఇదమ్॥ పునరవదానథ స్యేనావదా
య॥ అగ్నావిష్ణుభ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నావిష్ణుభ్యామిదమ్॥ పునరవదాయ॥
సరస్వత్యై స్వాహా॥ సరస్వత్యా ఇదమ్॥ పునరవదాయ॥ అత్రపరిధప్రహ
రణంనాస్తీతి కేషాంచిన్మతమ్। సరస్వత్యై స్వాహా ॥ సరస్వత్యా ఇదమ్॥
పునరవదాయ। అగ్నయే భగినే స్వాహా॥ అగ్నయే భగిన ఇదమ్॥ పునరుప
స్తీర్య। ఉత్తరార్థాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ। ద్విరభిఘార్యనహవిః ప్ర
త్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥
ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయతంతిచ
రాయేదమ్నమమ॥ అపఉపస్పృశ్య। అస్యకర్మణః హోమప్రాయశ్చిత్తార్థం
ద్రవ్యసమృద్ధికామః జయాది హోమంకరిష్యే॥ స్రుచేణాజ్యమాదాయ॥
ఓమ్॥ చిత్తంచస్వాహా...జయాది ప్రతిపద్యతే ॥ సౌవిష్టకృతగ్ంహు
త్వాబర్హిః సమంజన కృత్వా॥ దర్వ్యాపరిధీనక్తిపరిధీన్ప్రహృత్యస
గ్గ్ స్రావంచకృత్వా ॥ అస్మిన్స్విష్టకృతేకర్మణీత్యాది పరిషేచనాంతంకృ
త్వా॥ ప్రణీతామార్జనంబర్హిర్హోమాద్వాసనంచకుర్యాత్॥

శ్లో॥ వ్రతేషు శాంతిహోమేషు బిభ్రిష్టేష్టావృషోత్సృజే। చరో
ప్రధానికేచైవ శమ్యాసవనసంశయః ॥ అత్రవృషభ దక్షిణానాస్తి

పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే ॥ తల్లక్షణమ్ ॥ అష్టముష్టిర్భవేత్కించి
త్కించిచ్చత్వారి పుష్కలః । పుష్కలాశ్చైవ చత్వారి ఆఢకః పరికీర్తి
తః । ఆఢకాశ్చైవ చత్వారి పూర్ణపాత్రస్స ఉచ్యతే ॥ అత్ర కేచన స్విష్టకృ
తేఽవదాయ దర్వ్యాం సంస్థాప్య జయాదిహోమాం స్తేజుహుయాదితి
పరిధ్యన్తేశమ్యాః కార్యా ఇతి చ వదంతి ॥ తత్ర శ్లోకాః ॥ స్థాలీపాకానంతరే
వా వివాహే సంపూర్ణే వా యాతి చేత్పౌర్ణమాసీ । తస్యామన్వారంభణీ
యాఖ్యహోమం కుర్యాత్ర్త్వాతః పౌర్ణమాస్యాం యథోక్తమ్ ॥ శ్రౌతే
ఽన్వారంభణీయామగ్నా విష్ణూ సరస్వతీ । సరస్వాంశ్చాగ్నిర్భగీ చ స్మా
ర్తేపీత్యేతాశ్చ దేవతాః ॥ అగ్నిర్గ్ స్విష్టకృతం చాంతరేణేత్యస్మాచ్చ సూత్రి
తః । ఆద్యోఽగ్నిస్స్విష్టకృచ్చాంత్య స్సర్వేషు చరుకర్మసు ॥ తస్మాదన్వా
రంభణీయే చ కామ ద్దేవతా ఇతి ॥ కారికాకృద్భిస్తత్రోక్తా గృహ్యవిద్భిః పు
రాతనైః । అనాహితాగ్నేః ప్రథమే చరౌ చ యా దేవతాస్తాః ప్రవదంతి
తద్జ్ఞాః । తస్యాపి కాలః కిల పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతర్వ్వదంత్యేన కపర్ద్దిశి
ష్యాః । అగ్నిస్తథాఽగ్నా సహితశ్చ విష్ణుస్సరస్వతీ చైవ తథా సరస్వాన్ ।
అగ్నిర్భగీ స్విష్టకృదగ్నిరేతాః క్రమేణ హుత్వాథ తతో జయాది । ఆద్యే చ
రౌ దక్షిణతో వరోత్రావదానధర్మాజ్జుహుయాత్తు ధీమాన్ । క్రమేణ
చాగ్న్యాదిచతస్ర ఆహుతీర్హుత్వాగ్నయేఽస్తే భగినేఽవదాయ । శి
ష్టం హవిః ప్రత్యభిఘార్య పశ్చాద్ధోమస్తతస్స్విష్టకృతేఽవదాయ । సంస్థా
ప్య దర్వ్యాం తు జయాదిహోమాం స్తేయ దస్యతు స్విష్టకృతం చ హు
త్వా ॥ స్థాలీపాకే దేవతా వైశ్వదేవే విశ్వేదేవా ఇత్యనేనోపదిష్టాః ॥ మంత్రా
మ్నానానుక్రమేణైవ చాగ్న్యాద్యా రౌద్రాంతా దేవతాస్త్రింశదుక్తాః ॥
సర్పోత్సర్గే దేవతా పౌర్ణమాసీకర్మణ్యుక్తా శ్రావణీ మార్గశీర్షే । తత్రా
ప్యన్వారంభణీయే చరౌ చ శ్రౌతోక్తా యా దేవతాస్తా ఇహాస్యుః ॥ ధర్మ
ప్రశ్నోక్తే మహారాజసంజ్ఞే స్థాలీపాకే దేవతాశ్చైవ హుత్వా । సమంజ
నం బర్హిషి పవశమ్యాః పరేఽహ్ని తత్ప్రభృతి హోమ ఉక్తః । సతిష్ఠ బ
హ్వాప్యశనాహుతీషు ప్రాప్తాస్వదంతం త్వభిఘారితం చ । శిష్టం హవిస్స్వ

ష్టకృదర్థమేవాభిఘారయేత్సర్వచరుక్రియాసు॥ స్థాలీపాకస్సమాప్తః.

అన్వారంభణీయానంతరమన్వాధానమ్.

పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరౌపాసనం హుత్వా దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః॥ పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసేనాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వో యక్ష్యే॥ తత్రాగ్నిం స్విష్టకృచ్చ దేవతే। వ్రీహిమయం చరుద్రవ్యమన్యస్మిన్ కాలే ఉపవత్స్యమిత్యన్వాధానం కృత్వా। ఇధ్మాబర్హిః ప్రతిసన్నహ్యతి। అమావాస్యాయాం దార్శికేనాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వో యక్ష్యే॥ ఇత్యన్వాధానం కుర్యాత్। ...*

అథ బిభ్రష్టేష్టిః.

శ్లో॥ అగ్నయే చ తథేంద్రాయ సోమాయ స్విష్టకృత్పునః హావయేదిధ్మతంత్రేణ బిభ్రష్టేష్టిం జయాదికమ్ ॥ ఆచమ్య... ఏవం। గుణ... ప్రీత్యర్థం ప్రథమపర్వణి ప్రతిపద్ధోమాతిక్రమణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం అన్వారంభణీయాధికారసిద్ధ్యర్థం బిభ్రష్టేష్టిం కరిష్యే (ఇతి సంకల్ప్య) తత్రాగ్నీంద్రసోమాః ప్రధాన దేవతాః। స్విష్టకృదంగ దేవతాః। వ్రీహిమయం చరుద్రవ్యం స్థాలీపాకేన సద్యో యక్ష్యే। పత్న్యవహంతి చరుం శ్రపయిత్వాఽభిఘార్య ప్రాచీనముద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్య। అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే। దర్వ్యాముపస్తీర్య। చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥ ఇంద్రాయ స్వాహా। ఇంద్రాయేదమ్। సోమాయ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ అవదానధర్మేణ జుహుయాత్। ఉత్తరార్ధాత్సకృదవదాయ ద్విరభిఘార్య సహ వీః పరిత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ న మమ॥ అప ఉపస్పృశ్య। అస్య కర్మణః హూ

మప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ జయాదీన్ హుత్వా బర్హిస్సమంజనం కృత్వా ఇమాన్ పరిధ్యర్థే స్రుక్స్రువక్రతేకర్త్రీత్యాది బర్హాని సర్జనాన్తే...నమమ॥ హోమాన్తే శ్రీయజ్ఞపురుషాయ నమః...ఏతత్ఫల శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ తతః అన్వారంభణీయాం కృత్వా ప్రతిపద్ధోమం కుర్యాత్॥ ఇతి బ్రహ్మప్రేష్టిస్సమాప్తః

వైశ్వదేవార్థ గృహపాకారంభః.

ఆర్యాః ప్రయతా వైశ్వదేవే అన్నసంస్కర్తారస్స్యుః భాషాం కాసం క్షవథుమిత్యభిముఖోఽన్నం వర్జయేత్ కేశానంగం వాసశ్చాలభ్య ఉపస్పృశేత్ ఆర్యాధిష్ఠితా వా శూద్రాస్సంస్కర్తారస్స్యుః తేషాం స ఏవాచమనకల్పోఽధికమహరహః కేశశ్మశ్రులోమనఖవాపనముదకోపస్పర్శనం చ సహ వాససామపి వాష్టమీష్వేవ పర్వసు వా వపేరన్ పరోక్షమన్నగ్ం సగ్ంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్ తద్దేవపవిత్రమిత్యాచక్షతే। సిద్ధేఽన్నే తిష్ఠన్ భూతమితి స్వామినే ప్రబ్రూయాత్ తత్సుభూతం విరాడన్నం తన్మా క్షాయీతి ప్రతివచనో గృహమేధినో యదశనీయస్య హోమా బలయశ్చ స్వర్గపుష్టిసంయుక్తా ఇతి॥

వైశ్వదేవమంత్రప్రయోగః.

౧ అగ్నయే స్వాహా॥
౨ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥
౩ ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా॥
౪ ధ్రువక్షితయే స్వాహా॥
౫ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥
౬ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥

ఔపాసనాగ్నియందుఁగాని అథవా లౌకికాగ్నియందుఁగాని ఈయాహోమములను చేయవలయును.

౭ ధర్మాయ స్వాహా॥

౮ అధర్మాయ స్వాహా॥

అగ్నికిఁబడమటను (తనకుముందుగను) ఉత్తరపరిసమాప్తిగ ౭-౮ మంత్రములతో బలిద్వయమిడవలయును

౯ అద్భ్యః స్వాహా

౭ బలికిఁదూర్పున ౯ బలిని.

౧౦ ఓషధివనస్పతిభ్యః స్వాహా॥

౧౧ రక్షోదేవజనేభ్యః స్వాహా॥

ఈ రెండు బలులను గృహమధ్యమునఁగాని లేక ౯-వ బలికిఁతూర్పునభూశుద్ధినొనర్చి ప్రాక్సమాప్తిగా ౧౦-౧౧ బలులనుంచునది.

౧౨ గృహ్యాభ్యః స్వాహా॥

౧౩ అవసానేభ్యః స్వాహా॥

౧౪ అవసానపతిభ్యః స్వాహా॥

౧౫ సర్వభూతేభ్యః స్వాహా॥

ఈ ౪-నుగృహమునీశాన్య భాగమందుఁగాని, అథవా ౮-వ బలికినుత్తరముగా నారంభించి ప్రాక్పంక్తిగా ప్రాగపవర్గముగా ౪- బలుల నుంచవలయును.

౧౬ కామాయ స్వాహా॥

ఈబలిని శయ్యాగృహంబున నుంచవలయును. అథవా ౮- బలికిఁదూర్పున నుంచునది.

౧౭ అంతరిక్షాయ స్వాహా॥

౧౬-వ బలికిఁదూర్పున ౧౭-బలినుంచవలయును.

౧౮ యదేజతి జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయం నామ్నే స్వాహా॥

తలుపుప్రాంతమీఁదను-అథవా-౧౭ బలికిఁ దూర్పున ౧౮- వ బలినిసుంచవలయును.

౧౯ పృథివ్యై స్వాహా॥

౨౦ అంతరిక్షాయ స్వాహా॥

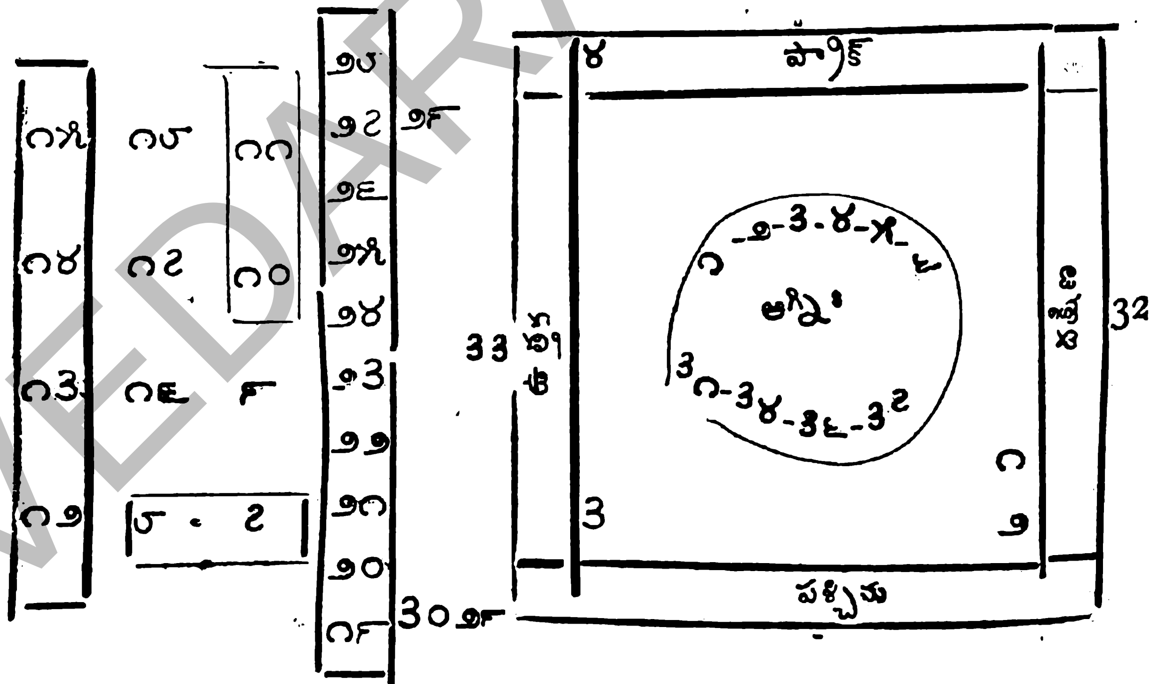
౨౧ దివే స్వాహా॥

వాస్తువిద్యాప్రసిద్ధమయి గృహమ

౨౨ సూర్యాయ స్వాహా॥ ౨౩ చంద్రమసే స్వాహా॥ ౨౪ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ ౨౫ ఇంద్రాయ స్వాహా॥ ౨౬ బృహస్పతయే స్వాహా॥ ౨౭ ప్రజాపతయే స్వాహా॥ ౨౮ బ్రహ్మణే స్వాహా॥	ధ్యమున నుంచు బ్రహ్మపదమున ఈ ౧౦ది బలులను ఉంచవలయును. లోక ఈ పదిబలులను పైవానికి దక్షిణమున ప్రాక్సంస్థగ నుంచవలయును. ఇందలి ౨౪-వ బలి ౭-వ బలికి సమానముగా నుండునట్లుంచుట యాచారము కనుక జాగ్రత్తగా నుంచవలయును.
౨౯ స్వధా పితృభ్యస్స్వాహా 30 నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా॥	౧౦ బలికి దక్షిణమున లాడితేడు దూరమును ౨౯ బలినుంచి- ఈ పితృబలికి ఉత్తరమున అనగా ౧౯వ బలికి దక్షిణమున 30-వ దగు రుద్రబలిని నుంచవలెను.
3౧ దేవేభ్యస్స్వాహా॥	అగ్నియందు హోమము చేయునది
3౨ పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు॥	అగ్నికి దక్షిణమున 3౨-వ దగు పితృబలినుంపవలయును. జీవపితృకుఁడీయజ్ఞము చేయఁగూడదు,
33 భూతేభ్యో నమః॥	అగ్నికి నుత్తరమున 33-వ బలినుంపవలయును
3౪ మనుష్యేభ్యో హంతా॥ 3౫ ప్రజాపతయే స్వాహా॥	అగ్నిలో హోమము చేయవలయును ౨౭ బలికి దక్షిణంబున నుంపవలయును
3౬ పరమేష్ఠినే స్వాహా॥ 3౭ యథాకూపశ్శ...ధన ధాన్యై స్వాహా॥	3౬-3౭ అగ్నిలో హోమము చేయవలయును

౩౮ యేభూతాః ప్రచరంతి...పుష్టిప తిర్దదాతు స్వాహా॥ } రాత్రులయందు ౩౦ వ- బలిదనుక వైశ్వదేవముచేసి ౩౮-వ దగుఈనక్త బలినుంపవలయును

ఇదినారాయణానువాకమునందు చెప్పినవైశ్వదేవమంత్రాను క్రమణిక. ఈమంత్రక్రమముగనేఆపస్తంబులు వైశ్వదేవము నొనర్చె దరు ఈమంత్రములనే గాక "శ్వానాహిశ్యామశబలా" అనుశ్లోక ద్వయము చేత శ్వానబలిని వేసెదరు.ఈరీతిగానాపస్తంబధర్మ సూత్రో క్తప్రదేశములందు చుట యుత్తమపక్షము. ఈప్రకారము సంభవము కానిచో బలులన్నియు అగ్ని సమీపమున నొక్కచోటనేవ్యజనా కా రముగా వ్రాయఁబోవు పటమునందువలె ఏకదేశమునం దుంచుట పక్షాంతరము. వైశ్వదేవబలినిక్షేపణమ్.

అగ్నికుండమునకలుపైపులనుండు శిరచిహ్నిదియుందుంచిన ౧-౨-౩-ళసంఖ్యలు బరిషేచనక్రమమును బోధించును, ౨౯-౩౦ బలులు ౨౮ వ బలికి ఎదురుగ క్రింద నుంచెదరు

అథ వైశ్వదేవప్రయోగః.

కర్తా శుచిర్భూత్వా ఆచార్యముఖాద్వైశ్వదేవస్వరూపంసర్వం
యథాశాస్త్రంజ్ఞాత్వా॥ ఆచార్యంసంపూజ్య, తదనుజ్ఞాంగృహీత్వా,
యథాధర్మోపదేశంవైశ్వదేవంపరిభిసమాచార్యసన్నిధౌకుర్యాత్॥
తత్ప్రకారశ్చ॥ బలీనాంచ తస్య తస్య దేశేనగ్నిసంస్కారోపాస్తేనపరిమృ
జ్యావోఽభ్యన్యస్య పశ్చాత్పరిషేచనమాపాసనేపచనేవాపడ్భి రా
ద్రైః ప్రతిమంత్రంహస్తేనజుహుయాదుభయతఃపరిషేచనంయథా
పురస్తా దేవం బలీనాం దేశేదేశేసమవేతానాంసకృత్సకృదం తేపరి
షేచనంసతి సూపసంసృష్టేనకార్యా॥అపరేణాగ్నింసప్తమా
ష్టమాభ్యాముదగపవర్గముదధానసన్నిధౌ నవమే మధ్యేఽగారాస్య
దశమైకాదశాభ్యాం ప్రాగపవర్గ ముత్తరపూర్వదేశేఽగారాస్యోత్త
రైశ్చతుర్భిః॥శయ్యాదేశే కామలింగేన దేహళ్యామంతరిక్షలింగేనోత్త
రేణాసిధాన్యా ముత్తరైర్బ్రహ్మసదనే దక్షిణతః పితృలింగేన ప్రాచీ
నావీ త్యవాచీనపాణిః కుర్యాద్రౌద్ర ఉత్తరో యథాదేవతాభ్య
స్తయోర్నానా పరిషేచనం ధర్మభేదాన్నక్తమే వోత్తమేన వైహా
యస సంయావతా సవ్యగోర్యథోపదేశం కురుతేనిత్యస్వర్గః పుష్టి
శ్చాగ్రంచదేయమిత్యాది ధర్మోపదేశః॥

అనుష్ఠానక్రమశ్చ॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం
అన్నసంస్కారద్వారా ఆత్మసంస్కారార్థం పంచసూనాపనుత్తయే
చగృహే సిద్ధేనాన్నేన ప్రాతర్వైశ్వదేవం కరిష్యే॥ గృహపాకాత్
హావిష్యం అహావిష్యంచ పృథగాదాయ ॥ అగ్నా వధిశ్రిత్య॥ ఉదగు
ద్వాస్య॥ అద్భిః ప్రోక్ష్య॥ హావిష్యం (ద్విధా కృత్వా) (*కేచిత్పంచ
ధాకృత్వా) అభిఘార్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్, ఇత్యగ్ని మిద్ధ్వా॥
ధ్యాత్వా॥ చత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదా...అలంకృత్య॥ అగ్న

* ౫ గా భాగింపుటయుఁ గలదు

యేనమః...జాతవేదసేనమః అదితేఽనుమన్యస్వ...ప్రాసువః హవిష్య ప్రథమభాగాదాదాయ॥ ఔపాసనే పచనే వా షడ్భి రాహుత్యైః ప్రతి మంత్రగ్ం హస్తేన జుహుయాత్॥

హవిష్య ప్రథమభాగమునుండి గైకొని ఔపాసనాగ్నియందుఁ గాని పాకాగ్నియందుఁగాని ఈయాఱుహోమములను చేయవలయును.

(షడాహుతిహోమః) అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య స్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ ధ్రువాయ భూమాయై స్వాహా॥ ధ్రువాయ భూమాయేదమ్॥ ధ్రువక్షితయే స్వాహా॥ ధ్రువక్షితయ ఇదమ్॥ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయ ఇదమ్॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః...ప్రాసావీః॥

శాకహోమః॥ అహవిష్యం కించిదాదాయ ఉదీచీన ముష్ణం భస్మాపోహ్య తూష్ణీం స్వాహేతి హుత్వా॥...స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్। (ఇతిహుత్వా)

అహవిష్యమనఁగా శాకముగాని సూపముగాని కొంచెము గైకొని,... ఉత్తరమున వేడిభస్మము వెలుపలికితీసి అందుపైఁ జెప్పిన శాకాదికము ఊరక స్వాహా అని పలికి హోమమును చేయవలయును

అథహవిష్యప్రథమభాగం అహవిష్యేణ సంయోజ్య బలీన్ హరేత్.

పిదప హవిష్యముయొక్క ప్రథమ భాగమునే హవిష్యమగు సూపములోనగు వానితోఁగలిపి బలుల నీక్రిందఁ జెప్పిన చొప్పున నిడవలయును

సతిసూపే సగ్ం సృష్టేన కార్యాః

పప్పు ఉన్నయెడల దానితోఁగలిపి బలుల నిడవలయును

బలీనాంగస్యతస్య దేశేసగ్గ్ స్థారోహస్తేన పరిమృజ్యావో

ఎచ్చటెచ్చట బలులనుంచెదరో అచ్చటచ్చట సమ్మార్జనమును ప్రోక్షణమును నొసర్చిచేతివ్రేళ్లుభూమికిఁదగులునట్లుబలి

త్యన్యత్ర్యక శ్చాత్పరిషేచనమ్॥ | అనిడవలయును పిదప పరిషేచనము చేయునది

తూష్ణీం సమంతం పరిషేచనం కుర్యాత్॥ — బలుల నిడి యంతమున సమంతము గా అనగా చుట్టును ప్రతిబలికిని బరిషేచనము చేయవలయును

ఏవం బలీనాం దేశే దేశేషు. వేతానాగ్ం సంకృత్స కృదంతే పరిషేచనమ్॥ — ఒకచోట నుంచిన అనగా బ్రహ్మసదనము మొదలగు గృహభాగములందు అచ్చటచ్చట నుంపబడు బలులకు నన్నిటికి నంతమున నేకముగా పరిషేచనము చేయవలయును వేరు వేరుగా నక్కఱలేదు

అపరే ణాగ్నిగ్ం సప్తమాష్టమాభ్యా ముదగ పవర్గమ్॥ అగ్నేః పశ్చాత్ స్వస్య పురతః. — అగ్నికి పడమటను (తనకు ముందుగను) ఉత్తరపరిసమాప్తిగ ౭-౮ మంత్రములతో బలిద్వయ మిడవలయును

*హస్తేన పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, ధర్మాయ స్వాహా॥ ధర్మాయేదమ్॥ హస్తేన పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, అధర్మాయస్వాహా॥ అధర్మాయేదమ్॥

ఇత్యుదగపవర్గం నిధాయ అంతే ద్వయోః సకృత్పరిషిచ్య, — పైరీతిగ నుత్తరపరిసమాప్తిగా నుంచి అంతమున రెంటికి నేకముగా పరిషేచనము చేసి

ఉదధానసన్నిధౌ నవమేన ధర్మాయస్వాహేతి బలేః పురస్తాద్వా — పిదప, నుదకభాండముల యొద్దగాని ౭ బలికి దూర్పునగాని

పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, అద్భ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్య ఇదమ్॥ పరిషిచ్య, — భూమిని శుద్ధిచేసి ప్రోక్షించి ౯-వబలిని పెట్టవలయును పిదప పరిషేచనము చేసి,

మధ్యే ఽగారస్య దశమైకాదశాభ్యాం ప్రాగపవర్గంతత్ ... — ఈ క్రింద ౧౦-౧౧ రెండు బలులను గృహమధ్యమునఁ గాని, లేక ౯వబలికి

---

* పరిమృజ్య అనఁగా స్థలశుద్ధిచేసి, అవోక్ష్య అనఁగా ఉదకముతోఁ బ్రోక్షించి ఈ ప్రకారముగా సర్వదా గ్రహించునది

అద్భ్యస్స్వాహేత్యస్య పురస్తాత్ పరిమృజ్య, అవోక్ష్య,	దూర్పుగా గాని భూశుద్ధిచేసి ప్రోక్షించి ప్రాక్సమాప్తిగా పైరెడు బలులను నుం చవలయును,

ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా॥ ఓషధివనస్పతిభ్యఇదమ్ ॥ పరిమృ

[illegible] దేవజనేభ్యస్స్వాహా ॥రక్షో దేవజనేభ్యఇదమ్॥

[illegible] ర్వయోః పరిషించ్య॥

[illegible] వశే ఽగార స్థూణాశ్రితేభ్యః॥	ఈక్రిందిర=బలులను గృహమునకీశాన భాగమందుంచవలయును
ప్రాక్పశ్చా వా ప్రాక్పజ్జ్యర్గామ ఆధర్మాయస్స్వాహేత్యస్యఉత్తరత ఆరభ్య ప్రాగపవర్గమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥	లేక ౧-వబలికి నుత్తరముగా నారంభించి ప్రాక్సమాప్తిగా ప్రాగపవర్గముగాని క్రింది ౪-బలులనుంపవలయును, భూశుద్ధియొనర్చి ప్రోక్షించి ఈ౧౨-వ బలినుంపవలయును,
గృహ్యాభ్యస్స్వాహా॥గృహ్యాభ్యఇదమ్॥పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥	౧౨ బలికిదూర్పున ౧౩ బలినుంచవలయును.
అవసానేభ్యస్స్వాహా॥అవసానేభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥	పై ౧౩-బలికిదూర్పున ౧౪-వ బలినుంచవలయును,
అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్యఇదమ్॥పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥	పైౌ౧౪-బలికి దూర్పున ౧౫-వ బలినుంపవలయును,
సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా॥సర్వభూతేభ్య ఇదమ్॥ ఇతి ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥	౧౨-౧౩-౧౪-౧౫ బలులను ప్రాక్సమాప్తిగనుంచి,
అంతే సకృత్పరిషించ్య,	పై ౪ బలులకు నేకముగా పరిషేచనము చేయవలయును,

శయ్యాదేశే కామలింగేన, — ఈ ౧౬-బలి శయ్యాగృహంబున,

అథకర్మాయ స్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య. అవోక్ష్య॥ — శయ్యాగృహంబున చోటులేనిచో ౧౫ బలికిఁదూర్పున ౧౬-వబలినుంచవలయును

కామాయస్వాహా॥ కామాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ గేహాళ్యామంతరిక్షలింగేన, — ౧౭-బలి గడపయొద్దనుంచవలయును,

కామాయస్వాహేత్యస్యపురస్తాద్వా పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ — లేక ౧౬-బలికిఁ దూర్పున ౧౭ బలినుంచవలయును,

అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ఉత్తరేణాపిధాన్యామ్ — తలుపుగ్రంథిమీఁద ౧౮-బలిని నుంచవలయును,

అంతరిక్షాయస్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ — లేక ౧౭-బలికిఁదూర్పున ఈ౧౮బలినుంచవలయును

యదేజతి జగతియచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయన్నామ్నే స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥ *ఉత్తరైర్బ్రహ్మసదనే, — బ్రహ్మసదనమునకుఁ క్రిందఁజెప్పఁబడు ౧౦-దిబలుల నుంచవలయును. లేక ఈ ౧౦ బలులను పైవానికి దక్షిణమునఁ ప్రాక్సమాప్తిగ నుంచవలయును, ఇందలి ౨౮-వ బలి ౭-బలికి సమానముగా నుండునట్లుంచుటయాచారము ఈక్రింద ౧౯-ది మొదలు ౨౮ వఱకు,

పరిమృజ్య-అవోక్ష్య-పృథివ్యైస్వాహా॥ పృథివ్యా ఇదమ్॥ పరిమృజ్య- అవోక్ష్య- అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరి

* గార్హ్యకర్మములయందు అగ్నికి దక్షిణమున బ్రహ్మ యెచ్చటఁ గూర్చుండునో యచ్చోటు బ్రహ్మసదనమగును,

మృజ్య అవోక్ష్య-దివేస్వాహా॥ దివఇదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ సూర్యాయస్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ చంద్రమసేస్వాహా॥ చంద్రమసఇదమ్॥ పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్యఇదమ్॥ పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ ఇంద్రాయస్వాహా॥ఇంద్రాయేదమ్॥ పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ బృహస్పతయేస్వాహా॥ బృహస్పతయఇదమ్॥ పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ ప్రజాపతయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్॥ పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ బ్రహ్మణేస్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదమ్॥

ఇతి ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥ సకృత్స్వాహా మంత్రేణ సకృత్పరిషేచనమ్॥ — (౧౯-మొదలు ౨౮-వఱకు) ఈ ౧౦ని ప్రాగపవర్గముగా నుంపవలయును ఏకముగా వానికన్నిటికిని ఆ మంత్రముగఁ బరిషేచనము

దక్షిణతః పితృలింగేన ప్రాచీనావీత్యవాచీనపాణిః కుర్యాత్॥ — పై౨౦-కిని దక్షిణమున ప్రాచీనావీతియై లోడితెడుదూరమున పితృతీర్థముతో నవాచీన పాణియయి ముందు చెప్పఁబోవు ప్రకారముగా నుంపవలయును

(పితృతీర్థేనదశానాంబలీనాందక్షిణతః) పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥

స్వధాపితృభ్యస్స్వాహా॥ పితృభ్యఇదమ్॥ (ఈ ౨౯-వ బలినుంచి)

యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య॥ రౌద్రఉత్తరతో యథాదేవతాభ్యః దశానాం బలీనాం దక్షిణతః పితృబలేరుత్తరతో వా॥ — ౨౯-బలికి ఉత్తరమున,౧౯ బలికిదక్షిణమున దేవబలులకలెనే ౩౦-వ రుద్రబలినుంపవలయును

నమోరుద్రాయ పశుపతయేస్వాహా॥ రుద్రాయ పశుపతయఇదమ్॥ అప ఉపస్పృశ్య॥

తయో ర్నానాపరిషేచనం ధర్మభేదాత్॥ } ఈపితృరుద్రబలులు 2-కిని ధర్మభేదముండుటచేత వేర్వేఱుపరిషేచనము చేయునది.

ప్రాచీనావీతీ(పితృబలిం)అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ ఉపవీతీరుద్రబలిం ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం దేవయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసి విద్యమే పాప్మానమృతా త్సత్యముపైమి (ఇతి)అపఉపస్పృశ్య॥ అదితేఽనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ ఇతిపూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ అథ ద్వితీయభాగా దాదాయ ॥ దేవేభ్యస్స్వాహా॥ దేవేభ్యఇదమ్॥ (అగ్నియందు హోమము చేయవలయును.)

ఉత్తరపరిషేచనమ్॥ అదితేఽన్వమగ్ స్థాః...ప్రాసావీః॥ వృష్టిరసి వృశ్చమే పాప్మానమృతా త్సత్యముపాగామ్॥(ఇతి) అపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య—ఏవం...ర్థం పితృయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ (ప్రా+తీ) విద్యుదసి...ముపైమి॥(ఇతి)అపఉపస్పృశ్య॥ అగ్నేర్దక్షిణతో భూమౌ సంమృజ్య, అవోక్ష్య । (ద్వితీయభాగాదాదాయ) పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు॥ పితృభ్యఇదమ్ ॥ అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ వృష్టిరసి వృ...ముపాగామ్॥(ఇతి)అపఉపస్పృశ్య॥ (ఉపవీతీ)అపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య ॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవం...ర్థం భూతయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసివిద్య...పైమి ॥ ఇతిఅపఉపస్పృశ్య ॥ అగ్నేరుత్తరతో భూమౌ సంమృజ్య అవోక్ష్య॥ ద్వితీయభాగాదాదాయ ॥ భూతేభ్యోనమః॥ భూతేభ్యఇదమ్ ॥ ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య ॥ వృష్టిరసివృ...పాగామ్॥ (ఇతి) అపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య ...ఏవం...ర్థం మనుష్యయజ్ఞేనయక్ష్యే ॥ నివీతీభూత్వా॥ విద్యుదసి

విద్యున్మే ..పైమి (ఇతి)అపఉపస్పృశ్య। పూర్వవత్పరిషేచనమ్ । అద్రి
తేఽనుమన్యస్వ...ప్రసువ(ద్వితీయభాగాదాదాయ) మనుష్యేభ్యో
హంతా॥మనుష్యేభ్యఇదమ్॥ ఇదిఅగ్నిలోహోమముచేయవలయును

అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః...ప్రాసావీః। వృష్టిరసివృ...ముపాగామ్॥
ఇతిఅపఉపస్పృశ్య॥ (ఉపవీతీ)ఆచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥
ఏవ...ప్రీత్యర్థంబ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే॥విద్యుదసివిద్య...పైమి॥ అప
ఉపస్పృశ్య॥ ప్రజాపతిబలేర్దక్షిణతః పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ ద్వితీయ
భాగాదాదాయ॥ (౨౭ బలికిదక్షిణమున) ఈక్రింది ౩౧-వ బలినుంపవలయును
ప్రజాపతయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్॥ (ప్రదక్షిణం) పరిషిచ్య॥
వృష్టిరసివృశ్చమే...గామ్॥ ఇతి అపఉపస్పృశ్య॥ అగ్రదానమ్॥ ఆ
చమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ర్థం అగ్రదానం కరిష్యే॥
అదితేఽనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ ద్వితీయభాగాదాదాయ॥ ఈక్రిందిరెం
డుమంత్రములతో హోమముచేయవలయును పరమేష్ఠినేస్వాహా॥ పరమేష్ఠిన
ఇదమ్॥ యథాకూప శ్శతధార స్సహస్రధారో అక్షితః। ఏవామే
అస్తుధాన్యగ్ం సహస్రధార మక్షితమ్। ధనధాన్యై స్వాహా॥ అగ్న
యే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః... ప్రాసావీః॥

శ్వానబలినిధానమ్॥సర్వభాగాన్నశేషమాదాయ॥శ్లో॥ శ్వా
నౌహి శ్యామశబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ। తాభ్యాంబలింప్రదా
స్యామి రక్షేతాం పథి సర్వదా॥ఐంద్రవారుణవాయవ్యా యామ్యా
నైరృతికోద్భవాః॥వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌ పిండం మ
యార్పితమ్॥ శ్వపతిశ్వ పచ వాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదమ్॥ ఇతిదే
వతీర్థేనసవేశనద్వారదేశే దద్యాత్॥ పాదౌప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ వైశ్వ

దేవాంగాఽతిథినిరీక్షణమ్। గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతిష్ఠేత్॥ (పావుఘడియ అతిథినిరీక్షణమున్నై ముంగిటియందు నిలువవలయును,) రాత్రౌ రాత్రాంత వైశ్వదేవానంతరమ్. రాత్రులయందు 30-వబలిదనుక వైశ్వదేవము చేసి 31-వదగు ఈక్రింద వ్రాయంబోవు నక్తబలి నుంపవలయును)

నక్తబలిః॥ యేభూతాః ప్రచరంతినక్తం బలిమిచ్ఛంతో విదుదస్యప్రేష్ఠాః॥ తేభ్యోబలింపుష్టికామోహరామిమయిపుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా॥ నక్తంచారిభ్యోభూతేభ్యఇదమ్॥ (స్వస్తి) శ్రద్ధాం మేధాం...పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ చతుస్సాగర...యే॥

వైశ్వదేవభాగనిర్ణయః.

శ్లో॥ ప్రథమః పూర్వదిగ్భాగేద్వితీయంచతథోత్తరే। తృతీయం మధ్యమప్రోక్తం చతుర్థందక్షిణేతథా। పంచమంపశ్చిమంప్రోక్తమితి భాగాదినిర్ణయః॥ అత్ర కేచనద్వాభాగాకుర్వంతి॥ కేచిత్పంచభాగాః కుర్వంతి॥ తత్రతత్రదేశాచారానుక్రమేణగ్రాహ్యః॥

అథ భాగవినియోగః.

శ్లో॥ షడాహుతీరగ్రభాగే ద్వితీయేశాకహోమకమ్। ద్వితీయేబలిదానంస్యాదగ్రదానంతృతీయకే। తృతీయేదేవభూతేపి పితృర్థేచచతుష్టయమ్।పంచమేమానుషోహోమోవైశ్వదేవస్యలక్షణమ్॥ స్మృత్యంతరే। హవిష్యంపంచధాకృత్వా పూర్వభాగాత్షడాహుతీః॥ ద్వితీయభాగాదాదాయ జుహుయాదుష్ణభస్మని। అగ్రదానందేవయజ్ఞం భూతయజ్ఞంచతుర్థకమ్। పంచమంతునృయజ్ఞంస్యా ద్వైశ్వదేవస్యనిర్ణయః॥

మతత్రయ వైశ్వదేవప్రయోగః.

ఆచమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థంసిద్ధేనాన్నేన వైశ్వదేవంకరిష్యే॥ తతోగృహ్యస్థాకార్థవిష్యమాదాయ తదన్నంపంచధావిభజ్య॥ అది

తేఽనుమన్యస్వ...ప్రసువ। ఔపాసనాగ్నింపరిషిచ్య॥ ప్రథమభాగా
దాదాయషడాహుతీర్హస్తేన జుహుయాత్। అగ్నయేస్వాహా। అగ్న
యఇదమ్॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదమ్॥
ధ్రువాయభూమాయస్వాహా। ధ్రువాయభూమాయేదమ్। ధ్రువక్షి
తయేస్వాహా॥ ధ్రువక్షితయఇదమ్॥ అచ్యుతక్షితయేస్వాహా॥ అచ్యు
తక్షితయఇదమ్॥ అగ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత
ఇదమ్। అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః.. హీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥
ద్వితీయభాగాత్కించిదాదాయ॥ ఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్య॥ తూ
ష్ణీంస్వాహేతిహుత్వా। స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్। ప్రథమభాగే
ద్వితీయభాగసంసర్గం సృజ్యబలీన్హరేత్। యత్రయత్రబలిహరణం
తత్రతత్రస్థలేషు సమ్మార్జనమవోక్షణంచకృత్వా యథాంగుళ్యగ్రాణి
భూమింస్పృశంతి తథాబలీన్హరేత్। సర్వత్రబలిషు గంధపుష్పాది
భిరభ్యర్చ్య। తూష్ణీంసమంతం పరిషేచనంకుర్యాత్। ఏకదేశసమ
వేతానామపిబలీనాం సకృత్సకృదంతేపరిషేచనంకుర్యాత్। అగ్నేః
పశ్చాత్స్వస్యపురతః। హస్తేనసమ్మృజ్యద్వయోరవోక్ష్య। ధర్మా
యస్వాహా॥ ధర్మాయేదమ్। అధర్మాయస్వాహా। అధర్మాయేదమ్॥
ద్వయోఃపరిషిచ్య। అధర్మాయస్వాహేతిబలేఃపురస్తాత్॥ ఉదధాన
సన్నిధౌ। అద్భ్యస్స్వాహా। అద్భ్యఇదమ్॥ పరిషిచ్యతత్పురస్తాత్।
మధ్యేఽగారస్య। ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా॥ ఓషధి వనస్పతిభ్య
ఇదమ్॥ రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా॥ రక్షోదేవజనేభ్యఇదమ్॥ ప్రాగప
వర్గంనిధాయపరిషిచ్య। అధర్మాయస్వాహేతి బలేరుత్తరతః। ఉత్తర

పూర్వదేశేఽగారస్య ప్రాక్సంస్థం గృహ్యాభ్యస్స్వాహా । గృహ్యాభ్య
ఇదమ్। అవసానేభ్యస్స్వాహా॥ అవసానేభ్య ఇదమ్॥ అవసానపతిభ్య
స్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్య ఇదం। సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా॥ సర్వభూ
తేభ్య ఇదమ్॥ ప్రాగపవర్గం నిధాయ । పరిషిచ్య । అగారస్యోత్తరపూ
ర్వదేశే॥ కామాయ స్వాహా। కామాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ దేహళ్యా
మ్॥ అంతరిక్షాయ స్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరిషిచ్య ॥ తదపిధా
న్యామ్ ॥ యదేజతి జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయన్నా
మ్నే స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ధర్మాయ స్వాహేతి బలేర్ద
క్షిణతః ప్రాక్సంస్థం వ్యజనాకారేణ। పృథివ్యై స్వాహా॥ పృథివ్యా ఇద
మ్॥ అంతరిక్షాయ స్వాహా । అంతరిక్షాయేదమ్ ॥ దివే స్వాహా । దివ
ఇదమ్॥ సూర్యాయ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ చంద్రమసే స్వాహా॥
చంద్రమస ఇదమ్॥ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్య ఇదమ్॥ ఇంద్రా
య స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదమ్॥ బృహస్పతయే స్వాహా । బృహస్పతయ
ఇదమ్॥ ప్రజాపతయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ బ్రహ్మణే స్వాహా॥
బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥ పరిషిచ్య॥ దక్షిణాం బలీనాం ద
క్షిణతః॥ (ప్రాచీనావీతీ) పితృతీర్థేన । స్వధా పితృభ్యస్స్వాహా । స్వధా
పితృభ్య ఇదమ్॥ యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య॥ దక్షిణాం బలీనాం దక్షి
ణతః పితృబలేరుత్తరతః॥ నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా॥ రుద్రా
య పశుపతయ ఇదమ్॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ ప్రాచీనావీతీ॥ అప్రదక్షిణం
పరిషిచ్య॥ ఉపవీతీ॥ ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ రుద్రబలేరుత్తరతః భూమిం

సమ్మృజ్య।కించిదన్నమాదాయ । యేభూతాః ప్రచరంతిదివా బలి
మిచ్ఛంతో + + స్వాహా॥దివాచారిభ్యోభూతేభ్య ఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥
ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...ర్థంఅగ్రదానం కరిష్యే॥ పూర్వవపరిషేచ
నంకృత్వా॥ తృతీయభాగాదాదాయ। దద్రామీత్యగ్నిర్వదతి । తథే
తివాయురాహతత్ । హంతేతిసత్యం చంద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్య
మోమితి। ఆపస్తత్సత్యమాభరన్ । యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్॥ మ
మోపాత్తదురితయోమే కామస్సమృద్ధ్యతాగ్ స్వాహా॥ విష్ణవఇదమ్॥
ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవం...ర్థందేవయజ్ఞేనయక్ష్యే॥
విద్యుతసి...పైమి॥ అపఉపస్పృశ్య॥ అదితేనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ఇతి
పరిషేచనంకృత్వా॥ తృతీయభాగాదాదాయ । దేవేభ్యస్స్వాహా ।
దేవేభ్య ఇదమ్॥ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥వృష్టిరసివృశ్చమే...గామ్॥
ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే
(ప్రా + తీ) విద్యుదసి...ముపైమి॥ ఇత్యప్రఉపస్పృశ్య । అగ్నేర్దక్షి
ణతో భూమాసంమృజ్యావోక్ష్య॥ చతుర్థభాగాదాదాయ। పితృభ్యః
స్వధాఽస్తు॥ పితృభ్యఇదమ్॥ అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య। వృష్టిరసివృ...
పాగామ్॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ యజ్ఞోపవీతీఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్య
ర్థంభూతయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసి...పైమి॥ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥అగ్నే
రుత్తరతో భూమాసంమృజ్యాఽవోక్ష్య । తృతీయభాగాదాదాయ ।
భూతేభ్యోనమః॥ భూతేభ్య ఇదమ్॥పరిషిచ్య॥వృష్టిరసివృ...పాగామ్॥
ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ నివీతీభూత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంమను
ష్యయజ్ఞేన యక్ష్యే॥ విద్యుదసి...పైమి॥ పంచమభాగాదాదాయ॥

పూర్వ పరిషేచనం కృత్వా । మనుష్యేభ్యో హంతా । మనుష్యేభ్య ఇదమ్ । అదితేఽ.న్వ...ప్రసావీః । వృష్టిరసి...గామ్ । ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ ఉపవీతీభూత్వా॥ సర్వభాగాన్న శేషమాదాయ॥ శ్లో॥ శ్వానౌహి శ్యామశబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ।తాభ్యాంబలింప్రదాస్యామి రక్షేతాంపథిసర్వదా॥ ఐంద్ర వారుణ వాయవ్యా యామ్యా నైరృతోద్భవాః॥ వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌ పిండం మయార్పితమ్॥ శ్వపతితశ్వపచవాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదమ్॥ ఇతి దేవతీర్థేన నివేశనద్వారదేశేదద్యాత్॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతిష్ఠేత్॥ శ్లో॥ ద్వావేకం ద్వేచచత్వారి ప్రత్యేకంత్రిసప్తచ।పృథివ్యాదిదశస్వేకమతఊర్ధ్వంపృథక్ పృథక్॥ నక్తంబలిః॥ యేభూతాః ప్రచరంతిదివానక్తంబలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యోబలిం పుష్టికామోహరామిమయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా॥ దివాచారిభ్యోభూతేభ్య ఇదమ్॥ రాత్రౌ॥ యేభూతాః ప్రచరంతినక్తంబలి మిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః । తేభ్యోబలిం...స్వాహా॥ నక్తంచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదమ్॥ ఏతత్ క్రిమేణైవ బహవఃకుర్వంతి॥ సమాప్తః.

అథ ప్రియభోజనమ్.

పర్వసుచోభయో రుపవాసమౌపవస్తమేవ కాలాంతరేభోజనంతృప్తిశ్చాన్నస్య యచ్చైనయోః ప్రియంస్యాత్ తదేతస్మిన్నహనిభుంజీయాతామథశ్చ శయీయాతాం మైథునవర్జనంచ ॥

అథ స్థాలీపాకః.

శ్వోభూతే స్థాలీపాక స్తస్యోపచారః పార్వణేన వ్యాఖ్యాతః॥
7 పరేద్యుః ప్రాతరౌపాసనగ్ంహుత్వా పత్న్యవహంతీత్యాది ప్రతిష్ఠితాభిఘారణాంతంకృత్వా॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే

స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాఽభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్। అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య। స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్స్విష్టకృతేఽవదాయ। ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య ॥ ఆగ్నేయ లేపం ప్రథమం ప్రాశ్య ఉత్సృప్యాచమ్య ॥ తతః స్విష్టకృల్లేపం ప్రాశ్య॥ ఉత్సృప్యాచామతి ॥ ద్విర్జుహోతి ద్విర్నిమార్ష్టి ద్విః ప్రాశ్నాత్యుత్సృప్యాచామతీతి సూత్రాత్ ॥ సమిత్సన్నహనం హుత్వా బర్హిస్సమం జనాది ప్రణీతా విమోకాంతం కృత్వా ॥ నవృషభదానమ్॥ పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణత్యేకే। వైశ్వదేవం కృత్వా భోజయేత్ ॥

హృదయసంసర్గ హోమః.

ఆచమ్య...ర్థం ॥ హృదయసంసర్గ హోమం కరిష్యే ॥ ఉభయోర్హృదయ సంసర్గేప్సు స్త్రీ రాత్రావరం బ్రహ్మచర్యం చరిత్వా స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాఽగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాగ్ స్థాలీపాకాదుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్య తేపరిషేచ నాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా యుగ్మాన్ద్వ్యవరాన్ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత॥ చర్వాహుతయః॥ ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరింద్రగ్ం హవామహే ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా। ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతిం ప్రాతస్సోమముత రుద్రగ్ం హువేమ స్వాహా॥ అగ్నీంద్రమిత్రావరుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమరుద్రేభ్య ఇదమ్॥ ప్రాతర్జితం భగముగ్రగ్ం హువేమ వయం పుత్రమదితేర్యో విధర్తా। ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజా చిద్యం భగం భక్షీత్యాహ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్। భగప్రణేతర్భగ సత్య రాధో భ

గేమాం ధియముదవదదన్నః । భగప్రణో జనయ గోభిరశ్వైర్భగప్ర నృభిర్నృవంతస్స్యామ స్వాహా॥ భగాయేదమ్॥ ఉతేదానీంభగవంతస్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉతమధ్యే అహ్నాం। ఉతోదితా మఘవన్థ్సూర్యస్య వయందేవానాగ్ం సుమతౌ స్యామ స్వాహా॥ మఘవత ఇదమ్॥ భగ ఏవభగవాగ్ం అస్తుదేవాస్తేనవయంభగవంతస్స్యామ। తంత్వాభగసర్వ ఇజ్జోహవీమి సనోభగపురఏతాభవేహ స్వాహా॥ భగేభ్య ఇదమ్॥ సమధ్వరాయోషసో నమంతదధిక్రావేవ శుచయేపదాయ। అర్వాచీనం వసువిదం భగంనో రథమివాశ్వావాజిన ఆవహంతు స్వాహా॥ భగేభ్యో వాజిభ్య ఇదమ్॥ అశ్వావతీర్గోమతీర్న ఉషాసో వీరవతీస్సదముచ్ఛంతుభద్రాః। ఘృతందుహానా విశ్వతః ప్రపీనా యూయం పాతస్వస్తిభిస్సదానస్స్వాహా॥ వాజిభ్య ఇదమ్॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ తంత్రశేషం పార్వణవత్సమాపయేత్॥

ఇతి హృదయసంసర్గ హోమః సమాప్తః.

అథ మూలికాపహరణ ప్రయోగః.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం భర్తృపరిగ్రహార్థం పాఠోత్పాటనాఖ్యం కర్మకరిష్యే। శ్వోభూత ఉత్తరయోత్థాప్య। ఇమాం ఖనామ్యోషధీం వీరుధం బలవత్తమాం। యయా సపత్నీం బాధతే యయా సంవిందతే పతిం॥ ఉత్తరాభిస్తిసృభిరభిమంత్ర్య॥ ఉత్తానపర్ణే సుభగే సహమానే సహస్వతి। సపత్నీం మే పరాధమ పతిం మే కేవలం కృధి। ఉత్తరాహముత్తర ఉత్తరే దుత్తరాభ్యః। అథా సపత్నీ యామమ

మాధరా సాऽధరాభ్యః । నహ్యస్యై నామ గృభ్ణామినో అస్మి
న్రమతే జనే । పరామేవ పరావతగ్ం సపత్నీం నాశయామసి । ఉత్త
రయా ప్రతిచ్ఛన్నాగ్ం హస్తయోరారబ్ధ్య। అహమస్మి సహమానా
నాథ త్వమసి సాసహిః । ఉభే సహస్వతీ భూత్వా సపత్నీం మే సహా
వహై। శయ్యాకాలే బాహుభ్యాంభర్తారం పరిగృహ్ణీయాదుపధాన
లింగయా వశ్యో భవతి। సపత్నీబాధనంచ। ఉప తేధాగ్ం సహమానా
మభిత్వాధాగ్ం సహీయసా । మామను ప్రతే మనో వత్సంగౌరివ ధా
వతు పథా వారివ ధావతు। ఏతేనైవ కామేనోత్తరేణానువాకేన సదాది
త్య ముపతిష్ఠతే । ఉదసౌ సూర్యో అగా దుదయం మామకో భగః। అ
హం తద్విద్వలా పతిమభ్యసాక్షి విషాసహిః। అహం కేతురహం మూ
ర్ధాऽహముగ్రా వివాచనీ। మమేదను క్రతుం పతిః సేహానాయా ఉపా
చరేత్ । మమ పుత్రాః శత్రుహణోऽథో మే దుహితా విరాట్। ఉ
తాహమస్మి సంజయా పత్యౌ మే శ్లోక ఉత్తమః । యేనేన్ద్రో హవిషా
కృత్వ్యభవద్ద్యుమ్న్యుత్తమః। అహం తదక్రి దేవా అసపత్నా కిలాऽభవం।
అసపత్నా సపత్నిఘ్నీ జయన్త్యభిభూవరీః। ఆవృక్షమన్యాసాగ్ం రా
ధో వర్చో అస్థేయసామివ। సమజైషమిమా అహగ్ం సపత్నీరభిభూ
వరీః। యథాऽహమస్య వీరస్య విరాజామి ధనస్య చ।

వివాహే ఋతుసంభవః.

వివాహే వితతే తంత్రే హోమకాలఉపస్థితే। కన్యాంఋతు
మతీం దృష్ట్వా కథం కుర్వంతి యాజ్ఞికాః । హవిష్మతీ తిస్నాప యిత్వా

అన్యవస్త్రాభ్యామలంకృత్య, యుంజానః ప్రథమం మనఇతిద్వేఆజ్యాహుతీ హోష్యామి, ఇతితథాతంత్రంప్రయోజయేత్॥

పిమ్మట ఆదినము దానిని రజస్వలానియమములతో నుంచవలయును శుద్ధిస్నానమును జేసినపిదప అనగా ౫ వదివసమున తక్కినవివాహకృత్యములను జేయవలయును

కృష్ణపక్షవివాహవైశ్వదేవప్రకారః.

తేషాంమంత్రాణా ముపయోగే ద్వాదశాహ మధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణవర్జనంచోత్తమస్యైక రాత్రముపవాసః। శుక్లద్వితీయాయాంతస్యోపక్రమంకృత్వా దంపతీ ద్వాదశాహాన్యధశ్శయనం బ్రహ్మచర్యంక్షారలవణవర్జనంచకృత్వా భర్తాచతుర్దశ్యాముపోష్య పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరౌపాసన కృత్వా॥ అన్వారంభణీయాం కృత్వా॥ అన్వాధాయవైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వదేవమారభ్య ప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతేస్థాలీపాకంకుర్యాత్॥

అథమ పూర్ణిమాతిక్రమ కృత్యమ్.

కాలవిలంబానుసారేణ స్మృత్యుక్తకృచ్ఛ్రాదికంకృత్వా పాహిత్రిమోదశ హోమంకృత్వా॥ అనుగతమగ్నింపున స్సంధాయ కూశ్మాండాదికంచకృత్వా పౌర్ణమాస్యాంబిభ్రదిష్టిం అన్వారంభణీయాంచకృత్వా అన్వాధాయ వైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వానరస్థాలీపాకంస ప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తహోమంకృత్వా వైశ్వదేవ మారభ్యప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతేస్థాలీపాకః॥

ఔపాసనపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

అజ్ఞానాత్ త్రివిషయేతు కాత్యాయనః॥ చతుర్థీహోమాదుధ్ర్వౌపాసనాగ్నా వనుగతే అయాశ్చేత్యాత్రిరాత్రాన్మనో జ్యోతిర్జుషతా మితిచాస ప్తరాత్రాదత ఊర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రా త్రిసప్తంతు మతీస్తంతుతన్వ న్నుద్బుధ్యస్వాగ్నే త్రియస్త్రింశత్తంతవ ఇతి

చ ప్రాణాయామశతం చాశీతిరాత్రాదుపవాసంచాత్రిగంశత్ గా
త్రాదత ఊర్ధ్వమాసషష్టిరాత్రాత్ త్రిసప్తరాత్రీరుపవసేదత ఊర్ధ్వమా
సంవత్సరాత్ ప్రాజాపత్యం విహితము॥ ఊర్ధ్వం కాల బహుత్వే దోషగురు
త్వమేనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని శుచికరాణి భవం
తి నిర్దేశో యథాకర్మాభ్యాసో గరీయానితి శ్రుతత్వాదితి॥

ఆలస్యపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

శాట్యాయనః ॥ ఆలస్యాదగ్ని పరిత్యాగే ద్వాదశాహాతిక్రమే
త్ర్యహ ముపవాసో మాసాతిక్రమే ద్వాదశాహ ముపవాసో సంవ
త్సరాతిక్రమే మాసోపవాసః పయోవాభక్షయేదుభయత్ర యావ
త్కాలస్యాత్తావద్ధోమద్రవ్యాత్ శేషతో దానం చైవం విప్రాయద
ద్యాద్యథా హోమ స్తథైవస్యాదితి సహితో౽గ్నిరుత్సృష్ట స్తద్వ
ద్ధగంసంవత్సరవ్యతిక్రమే పతితో భవతి తస్మాదత ఊర్ధ్వగం సర్వక
ర్మస్వనధికారోన ప్రాయశ్చిత్తమిత్యుక్తమితి॥

కామకృతపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

కామకారవిషయేతు మనురాహ ॥ శ్లో॥ అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యా
గ్నీన్ బ్రాహ్మణః కామకారతః । చాంద్రాయణం చరేన్మాసం వీరహ
త్యాసమం హితత్ । అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యాగ్నీన్ మాసాదూర్ధ్వం
తు కామతః। కృచ్ఛ్రంచాంద్రాయణం చైవ కుర్యాదేవావిచారయన్నితి॥

నాస్తిక్యపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

నాస్తిక్యవిషయేతు వ్యాఘ్రః॥ యో౽గ్నింస్త్యజతి నాస్తిక్యా
త్ప్రాజాపత్యంచరేద్ద్విజః॥ అన్యత్రపునరాదధ్యాద్దాన మేవ తథైవచ॥

వైశ్వదేవ పరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

మాధవీయే ప్రజాపతిః॥ హవిర్యజ్ఞేష్వశక్తస్య ఉత్తమస్యైక
మాదితః। ప్రాజాపత్యేనశుద్ధ్యేత పాకసంస్థాసుచైవహి। అకృత్వాన్య
పంచయజ్ఞం యజ్ఞానామధికారతః। ఉపవాసేనశుద్ధ్యేత పాకసంస్థాసు

చైవహి। సూతకేపియె కాత్యాయనః॥ పితృయజ్ఞాత్యయేచైవ వైశ్వదే
వాత్యయేఽపిచ। అనిష్ట్వానవయజ్ఞేన నవాన్నప్రాశనే తథా। భోజనే
పతితాన్నస్య చరుర్వైశ్వానరో భవేత్॥ కాత్యాయనీయే॥ అథపంచ
మహాయజ్ఞానామేకైకస్మిన్నతీతే ద్వ్యహే త్ర్యహే వాతీతేత ప్రస్తం
తుమశక్తో మహావ్యాహృతిభిరిమం మే వరుణ తత్త్వాయామీతి యచ్చిద్ధి ఇత్యం
చేదమిత్యానవరాత్రాదత ఊర్ధ్వమాద్వాదశ రాత్రాదగ్నేఽభ్యా
వర్తిన్నితి చతసృభిర్వ్యాహృతిభిర్హుత్వా ద్వాదశగృహీతేన స్రుచం పూ
రయిత్వా॥ సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వా ఇతి సప్తవత్యా పూర్ణా
హుతిం జుహుయాత్ అగ్నయేఽగ్న్యేత్ తు నష్టే స్థాలీపాకం కుర్యాదత ఊర్ధ్వం
పునరాధేయమ్॥ చ॥ ల॥

అథ సర్పబలిః.

సర్పబలిరుచ్యతే। శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే సాయ
మౌపాసనం హుత్వా కృతప్రాణాయామస్సర్పబలిం కరిష్యే। ఇతిసం
కల్ప్య। ఔపాసనే స్థాలీపాకం శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠి
తాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగే దేవ
పాత్రప్రయోగే దేవపాత్రాణాం ద్వితీయదర్వ్యా సహ సాంజలిః
ప్రణీతావ్యః। అంజలేశ్చ ప్రోక్షణాదిపరిసమ్మార్జనాని కరోతి।
ఆజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిం హుత్వా। శ్రావణ్యై పౌర్ణమాస్యై
స్వాహేతి చరోర్జుహోతి। అత్ర శ్రావణీ పౌర్ణమాసీ దేవతా।
జఘ్నో మశక ఇతి స్వాహాకారాంతైర్మంత్రైః ప్రతిస్వాహాకారమంజ
లినా కింశుకాని పలాశపుష్పాణి జుహోతి। జఘ్నో మశకో జఘ్నా
తృప్తిర్జఘ్నో వ్యధ్వర స్స్వాహా॥ మశకాదిభ్య ఇదమ్॥ జఘ్నో వ్యధ్వరో
జఘ్నో మశకో జఘ్నా వితృప్తిస్స్వాహా॥ వ్యధ్వరాదిభ్య ఇదమ్। జఘ్నా
వితృప్తిః జఘ్నో వ్యధ్వరో జఘ్నో మశకస్స్వాహా॥ వితృప్త్యా దిభ్య

ఇదమ్ । అత్రాపి ద్విరవదానోపస్తరణాభిఘారణే । అశక్తౌ హస్తేనాస్య
పాత్రే కర్తవ్యమిత్యుక్తమ్ । అంతే తు తాభిఘారణమ్ । కిగ్ంశుక హోమే
షు సర్పా దేవతాః । ఇంద్ర జహీతి తిసృభిస్తిసృ ఆరగ్వధమయీః
సమిధ ఆదధాతి । అత్ర ప్రథమర్చ ఇంద్రో దేవతా । ఇంద్ర జహి దంద
శూకం పృథివ్యాం యస్సరీసృపః । దంశ్యంతం చ దశంతం చ సర్వాగ్ం
స్తాన్దంద జంభయ స్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదమ్ ॥ అప్సు జాత సరే వృద్ధ
దేవానామసి హస్త్య । త్వమగ్న ఇంద్ర ప్రేషితస్సన్నో మా హిగ్ంసీః
స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి ।
అన్నేన మనుష్యాగ్ం స్త్రాయసే తృణైః పశూన్ గర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన
దేవాన్ స్వధయా పితౄన్ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ తత్సత్యమితి చత
సృభిః ప్రత్యృచమాజ్యాహుతీర్జుహోతి । ఆసాం సర్పా దేవతాః ।
తత్సత్యం యత్తే మావాస్యాయాం చ పౌర్ణమాస్యాం చ విషబలిగ్ం
హరంతి సర్వా ఉదరసర్పిణః । తత్తే ప్రేరతే త్వయి సంవిశంతి త్వయి న
స్రుత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరిధేహి స్వాహా । సర్పేభ్య
ఇదమ్ । నమో అస్తు సర్పేభ్య ఇతి తిస్రః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే
కే చ పృథివీమను । యే అంతరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమ
స్స్వాహా ॥ సర్పేభ్య ఇదమ్ । యే దో రోచనే దివః యే వా సూర్యస్య
రశ్మిషు । యేషామప్సు సదః కృతం తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమస్స్వాహా ॥
సర్పేభ్య ఇదమ్ ॥ యా ఇషవో యాతుధానానాం యే వా వనస్పతీగ్ం
రను । యే వా వటేషు శేరతే తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమస్స్వాహా ॥ సర్పే.

ధ్య ఇదమ్। తతశ్చరోరుత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ ద్వి
రభిఘార్యనహవిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ ॥ ప్రతిపత్ స్థాలీపాకవల్లేపప్రాశనమ్।
జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా । ప్రణీతామార్జనమ్।
బ్రహ్మోద్వాసనం చ కృత్వా ॥ వాగ్యతస్సంభారానాదాయ సంభా
రాన్ సక్తూన్ ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీరమితి సంభా
రానాదాయ ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య శుచౌ దేశే
పీఠం కృత్వా తత్ర తత్ప్రాచీముదీచీశ్చ తిస్రస్తిస్రో రేఖా లిఖిత్వా రేఖాకర
ణప్రకారః పూర్వమేవోక్తః । తాస్వద్భిరుపనినీయ । నమో అస్తు స
ర్పేభ్యో యే పార్థివా ఇత్యాదిబలిం హరిష్యామీత్యంతే రేఖానుక్ర
మేణ సక్తూన్నివపతి । సకృదేవ మన్త్రః నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే
పార్థివా యే అంతరిక్ష్యా యే దివ్యా యే దిశ్యాః। తేభ్య ఇమం బలిగ్ం
హరిష్యామి' తేభ్య ఇమం బలిముపాహార్షమ్। ఇత్యుత్సర్జనే విశేషః॥ సం
పృష్టాన్ ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీరమితి తూష్ణీం నివ
పతి। తక్షకవైశాలేయేతి తిసృభిస్సమీచీనామాసి ప్రాచీదిగ్ఘతయో
వామస్థేతి ద్వాదశభిః పర్యాయైరుపస్థాయ॥ తక్షకవైశాలేయ ధృత
రాష్ట్రైరావత స్తేజీవా స్త్వయి నస్సంత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో
నః పరిదేహి। ధృతరాష్ట్రైరావత తక్షకవైశాలేయ స్తేజీవా స్త్వయి
నస్త్వయి సద్భ్యో వసంతభ్యో నః పరిదేహి । అహిగ్ంసాత్రిబల స్తేజీ
వా స్త్వయి నస్సంత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరిదేహి । అతిబ
లాహిగ్ంస స్తేజీవా స్త్వయి నస్సంత స్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరి
దేహి। యే దందశూకాః పార్థివా స్తాగ్ స్త్వమితః పరోగవ్యూతిన్నివేశ

యః సంతి వైనశ్శృపిస్సన్నం దండిన స్తేభ్యో నేద్ధిన సా న్యైద్మూాయమ స్మాన్
హినసాత । ద్వాదశపర్యాయాణా ముపస్థానప్రయోగశ్చ్యతే । స
మీచీనామాసి ప్రాచీదిక్తస్యాస్తేఽగ్నిరధిపతిరసితో రక్షితాయశ్చా
ధిపతిర్యశ్చగోప్తా తాభ్యాన్నమస్తౌ నో మృడయతాం తేయం ద్విష్మో
యశ్చనో ద్వేష్టితం వాం జమ్భేదధామి । ఓజస్వినీ నామాసి దక్షి
ణాదిక్తస్యాస్త ఇంద్రోఽధిపతిః పృదాకూరక్షితాయశ్చాధిపతిర్యశ్చ
గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌనో మృడయతాం తేయం ద్విష్మోయశ్చనో
ద్వేష్టితం వాం జంభేదధామి ॥ ప్రాచీనామాసి ప్రతీచీదిక్తస్యాస్తే
సోమోఽధిపతి స్స్వజోరక్షితాయశ్చా...దధామి। అవస్థావానామా
స్యుదీచీ దిక్తస్యాస్తే వరుణోఽధిపతి స్తిరశ్చరాజీరక్షితాయశ్చా...
దధామి । అధిపత్నీ నామాసి బృహతీదిక్తస్యాస్తే బృహస్పతి రధి
పతి శ్శ్విత్రో రక్షితాయశ్చాధిపతి...దధామి। వశినీనామాసీయం
దిక్తస్యాస్తే యమోఽధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితాయశ్చాధిపతి...దధా
మి। హేతయోనామస్థ తేషాం వః పురో గృహా అగ్నిర్వ ఇషవస్సలి
లో వాత నామం తేభ్యో వో నమస్తేనో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో
యశ్చ నో ద్వేష్టితం వో జంభే దధామి। నిలింపానామస్థ తేషాం వో
దక్షిణా గృహాః పితరో వ ఇషవ స్సగరో వాతనామం తేభ్యో వో
నమస్తేనో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో యశ్చనో ద్వేష్టితం వో
జంభే దధామి । వజ్రిణో నామస్థ తేషాం వః పశ్చాద్గృహాస్స్వప్న

స ఇషవస్సగరో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృడయంతు తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి। అవస్థా వానో నామస్థ తేషాంవ ఉత్తరా గృహాః ఆపో వ ఇషవ స్సముద్రో వాతనామం...తం వో జంభే దధామి। అధిపతయో నామస్థ తేషాం వ ఉపరిగృహా వర్షం వ ఇషవో వస్వాన్ వాతనామం తేభ్యో వో నమ...తం వో జంభే దధామి। క్రవ్యా నామస్థ పార్థివా స్తేషాం వ ఇహ గృహా అన్నం వ ఇషవో నిమిషో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే... తం వో జంభే దధామి। ఏవం ద్వాదశపర్యాయై రుపస్థాయాథ పరిషిచ్య ప్రతీక్షస్తూష్ణీ మేత్యాథ శ్వేతపదేతి ద్వాభ్యామృగ్భ్యా ముదకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణమంతరతో ఽగారం ప్రవేశనం వా పరిషిచ్య। అప శ్వేతపదా జహి పూర్వేణ చాపరేణ చ। సప్త చ మానుషీరిమా స్తిస్రశ్చ రాజబంధవైః। న వై శ్వేతస్యాధ్యాచారే హిర్జఘాన కించన। శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ నమో నమశ్శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ। బ్రాహ్మణాన్ భోజయేద్ధానాః కుమారాన్ ప్రాశయంతి॥ సమాప్తం కర్మ హారిః ఓం తత్సత్ ॥ ఏవ మహన్యహ న్యేదనేన సక్తుభి శ్శ్వేతం బలిగ్ం హరే దోత్సర్గాత్॥

ఆగ్రయణ స్థాలీపాకః.

ఆగ్రయణ ముచ్యతే॥ వర్షాసు శ్యామాకాగ్రయణం శరది వ్రీహీణాం శ్యామాకానాం సమాస ఉపలభ్యతే। వసంతే యవానామ్। పౌర్ణమాస్యమమావాస్యాయాం వా ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వా కృతప్రాణాయామః ఆగ్రయణం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। పత్న్యవహనాదినవానాం స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితా

భిఘారణం చకృత్వాఽగ్నేరుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతీగ్ం హుత్వాదర్వ్యా ముపస్తీర్య స్థాలీపాకా న్మధ్యాద్ద్విరవదాఽయాఽభిఘార్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా। మధ్యేజుహోతి। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్। పునశ్చైవమవదాయాభిఘార్య। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్। పునశ్చైవమవదాయాభిఘార్య హుతాభిఘారణంచకృత్వా। ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా। ద్యావాపృథివీభ్యామిదమ్। పునస్స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయద్విరభిఘార్య। నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్। ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్। అప ఉపస్పృశ్య। లేపయో రిత్యాదిపరిషేచనాంతేనవానాం తండులానాముపక్వానాం ముఖం పూరయిత్వా గీర్త్వాభక్షయిత్వాచమ్య। చరుశేషా త్కించిదోదనం పిండగ్ం సంయుత్య పరమేష్ఠ్యసీతియజుషా పృష్ఠవంశ ఉద్విధ్యేత్। పరమేష్ఠ్యసిపరమాం మాగ్ శ్రియంగమయ॥ శ్యామాకాగ్రయణే సోమ ఏవ ప్రధాన దేవతా। సమాప్తమాగ్రయణమ్॥

అథ ఈశానబలిః.

అథ ఈశానబలి రుచ్యతే। ఉదగయనాదిషుకృతప్రాణాయామః ఏవం॰ ప్రీత్యర్థం ఈశానబలింకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య। ఈశానార్థమితి బుద్ధ్యా స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచకృత్వా। కర్తాయావంతస్సపిండాః స్త్రీకుమారాస్తేషాంభోక్తుం పర్యాప్తం మృద్భాండే లౌకికేగ్నౌ క్షిప్రపత్యం చరుగ్ం శ్రపయిత్వాభిఘార్యౌపాసనాగ్నిమాదాయ యేనచాన్యేన ద్రవ్యేణార్థీ భవతి తాన్ సర్వానాదాయ పత్న్యాదిభిశ్చసహ ప్రాచీ ముదీచీంవా

దిశ ముపసమ్క్రమ్య బహిర్గ్రామే శుచౌ దేశే నదీతీరే శైలాగ్రే వా
స్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగకాలే। దేవ
పాత్రాణా మంతే కాంస్యపాత్రత్రయం ద్విచత్వారింశత్పలాశపర్ణాని చ
ద్వంద్వం ప్రయుజ్య కాంస్యపాత్రపలాశపర్ణానా మపి పృథక్ తపనస
మ్మార్జన ప్రతితపః ప్రోక్షణాదీని కర్తవ్యాని। అగ్నిముఖాంతేఽపరే
ణాగ్నిం ద్వే కుటీ ప్రాగ్ద్వారే కృత్వా ద్వయోర్మధ్యే జయంతాయాపి య
థావకాశో భవతి తథా కుటీం కరోతి। ఆత్వావహంత్విత్యృచా ద్వయోః
కుట్యోః దక్షిణస్యాం కుట్యామీశానం మహాదేవ మావాహయతి।
ఆత్వావహంతు హరయ స్సచేతస శ్శ్వైతైర శ్వైస్సహ కేతుమద్భిః।
వాతాజవైర్బల వద్భిర్మనోజవై రాయాహి శీఘ్రం మమ హవ్యాయ
శర్వోమ్। ఉత్తరస్యాం కుట్యాంమీఢుషీ ముమాం దేవీ మాయాహి
మీఢుషీతి లౌకిక్యా వాచా ఆవాహయతి। మధ్యేఽవకాశే ఆయా
హి జయంతేతి జయంత స్సుబ్రహ్మణ్యం భగవత మావాహయామీతి।
ఆవాహ్య। ఈశానాయ మీఢుష్యై జయంతా యేత్యావాహనక్రమే
ణ షోడశోపచారపూజాంకృత్వా । కాంస్యత్రయ మాదాయాపరేణా
గ్నిం కుట్యోః పురస్తా దావాహనక్రమేణ నిధాయ త్రిషు కంసేషు ఈశా
నస్థాలీపాకౌదనాత్కల్పయిత్వా ఓదనసహితాన్ కంసానాదా యాగ్ని
సమీపమాహృత్య యథాస్థానం నిధాయ। ఉపస్పృశతు మీఢ్వాన్
మీఢుషే స్వాహా॥ ఇతి ఈశానం స్వమోదనం। ఉపస్పృశతు మీఢు
షీ మీఢుష్యై స్వాహా॥ ఇత్యుమాం దేవీం స్వమోదన ముపస్పృశతి।
జయంతోపస్పృశ జయంతాయ స్వాహా ॥ ఇతి యజుషా జయంతం స్వ
మోదన ముపస్పృశ్య। దర్వ్యా ముపస్తీర్య। ఈశానస్యౌదనాద్ద్విరవ
దా యాభిఘార్య । భవాయ దేవాయ స్వాహేత్యష్టాభిః స్వాహాకారాం

తైర్మంత్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి । అంతేఋతాభిఘారణం చ। ఓం భవాయ దేవాయ స్వాహా॥ భవాయ దేవాయేదమ్ । శర్వాయ దేవాయ స్వాహా॥ శర్వాయ దేవాయేదమ్। ఈశానాయ దేవాయ స్వాహా॥ ఈశానాయ దేవాయేదమ్। పశుపతయే దేవాయ స్వాహా॥ పశుపతయే దేవాయేదమ్। రుద్రాయ దేవాయ స్వాహా॥ రుద్రాయ దేవాయేదమ్। ఉగ్రాయ దేవాయ స్వాహా॥ ఉగ్రాయ దేవాయేదమ్। భీమాయ దేవాయ స్వాహా ॥ భీమాయ దేవాయేదమ్ । మహతే దేవాయ స్వాహా ॥ మహతే దేవాయేదమ్ । ఏవం మీఢుష్యా ఓదనా ద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేత్యష్టాభి స్స్వాహాకారాంతైర్మంత్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి। అంతేఋతాభిఘారణంచ। భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ భవస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। శర్వస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా । శర్వస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। ఈశానస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ ఈశానస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। పశుపతే ర్దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ పశుపతే ర్దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా। రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । భీమస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా భీమస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥ మహతో దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । స్రుచ్యుప స్తీర్య। మధ్యాదోదనా ద్ద్వవదాయాభిఘార్య। హావిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ జయంతాయ స్వాహా॥ జయంతాయేదమ్॥ దర్వ్యాముప స్తీర్య । సర్వత స్సకృత్సకృద దా

యద్వైరభిఘార్య। అగ్నయేస్విష్టకృతే సుహుతహుత ఆహుతీనాంకా
మానాగ్ సమర్ధయిత్రేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదమ్ । ఉత్తరే
ణయజుషాఽగ్నిముపస్థాయ । స్వస్తినఃపూర్ణముఖః పరిక్రామతు ।
సమిత్సన్నహనంచకృత్వా । లేపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతేపలాశ
పర్ణాన్యాదాయ సమీపేనిధాయ । ఏకం పర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య
ఈశానస్యాన్నాదవదాయాభిఘార్య। గృహపోపస్పృశగృహపాయ
స్వాహా। గృహపాయేదమ్। ఈశానాయ దక్షిణస్యాంకుట్యాందత్త్వా
పునరపిపర్ణాంతరం పూర్వమంత్రేణై వేశానాయదత్త్వా । ఏవమితర
యోరపిఆవాహనక్రమేణ ఉత్తరస్యాం।గృహ్యోప్యుపస్పృశగృహ్యోప్యై
స్వాహా । గృహ్యోప్యా ఇదమ్ । ఇతిద్వేపర్ణేదాతవ్యే । ఘోషిణఉప
స్పృశత ఘోషిభ్యస్స్వాహా। ఘోషిభ్యఇదమ్ । ఇత్యేకేన మంత్రేణ
మధ్యేద్వేపర్ణే దాతవ్యే । పునశ్చ । శ్వాసినఉపస్పృశత శ్వాసిభ్య
స్స్వాహా । శ్వాసిభ్యఇదమ్ । దక్షిణస్యాంద్వేదాతవ్యే । విచిన్వంత
ఇత్యుత్తరస్యాంద్వే। విచిన్వంత ఉపస్పృశతవిచిన్వద్భ్యస్స్వాహా। వి
చిన్వద్భ్యఇదమ్॥ ప్రపున్వంత ఉపస్పృశతప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా।
ప్రపున్వద్భ్యఇదమ్ । మధ్యేద్వే। సమశ్నంత ఉపస్పృశత సమశ్న
ద్భ్యస్స్వాహా॥ సమశ్నద్భ్యఇదమ్ । దక్షిణస్యాంద్వే । దేవసేనా
ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్య స్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్యఇదమ్ । ఇతిదక్షి
ణస్యాం మేవదశపర్ణాని సోదనానిదదాతి । యాఆఖ్యాతా ఇతిదశ

కృత్వా స్తస్యా మేవకుట్యాంపునర్దదాతి । యాఆఖ్యాతా యాశ్చానా
ఖ్యాతా దేవసేనాఉపస్పృశత దేవసేనాభ్య స్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్య
ఇదమ్॥ ద్వారపోపస్పృశ ద్వారపాయస్వాహా॥ ద్వారపాయేదమ్ ।
ఇతి దక్షిణస్యాంద్వే । ద్వార్యుపస్పృశ ద్వార్యై స్వాహా ॥
ద్వారప్యాఇదమ్ । ఇత్యుత్తరస్యాంద్వే । అన్వాస్రారిణ ఉపస్పృశ
తాన్వాస్రారిభ్య స్స్వాహా ॥ అన్వాసారిభ్యఇదమ్ । ఇతిమధ్యేద్వే ।
నిషంగిన్నుపస్పృశ నిషంగిణేస్వాహా ॥ నిషంగిణ ఇదమ్ । దక్షిణ
స్యాంద్వే । ఏవంయథాస్వమోదనేభ్యః పర్ణదానమ్ । తత్రశ్లోకః ॥
త్రిభిర్యథోఢం పరిదాయమంత్రైస్తథాపరైర్మ్లుఖ్యకుటత్రిభిస్తు। త్రిభి
ర్యథోఢం పునరుక్తమేకం ముఖస్యసందేశ కపర్దిశిష్యః । పర్ణదాన
శేషోదనేపిండంకృత్వాపర్ణపుటేఽవదాయ । నమోనిషంగిణ ఇషు
ధిమతే । ఇత్యేవమంత్రముక్త్వావృక్షఆసజతి । తస్మిన్కాలేనమస్తే
రుద్రమన్యవ ఇత్యేతం ప్రశ్నంజపేత్ । ప్రథమోత్తమానువాకౌవా।
ఉత్తమానువాకేపిశేషః। సహస్రాణి సహస్రశ ఇతిదశసు మంత్రేషు
తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వానితన్మసీత్యనుషంగః। సహస్రాణి
సహస్రశో యేరుద్రా అధిభూమ్యామ్। తేషాగ్ంసహస్రయోజనేఽవ
ధన్వానితన్మసి। అస్మిన్మహత్యర్ణవేంతరిక్షే భవా అధి। తేషాగ్ం...సి।
నీలగ్రీవాశ్శితికంఠా శ్శర్వా అధః క్షమాచరాః । తేషాగ్ం.. సి। నీల
గ్రీవా శ్శితికంఠా దివగ్ంరుద్రా ఉపశ్రితాః। తేషాగ్ం...సి। యేవృ
క్షేషు సస్పింజరా నీలగ్రీవావిలోహితాః। తే...సి। యేభూతానామధి
పతయో విశిఖాసః కపర్దినః। తే...సి। యేఅన్నేషు వివిధ్యంతిపాత్రే

షు పిబతో జనాన్ । తే...సి। యే పథాం పథిరక్షయ ఐలబృదాయు వ్యుధః । తే...సి । యే తీర్థాని ప్రచరన్తి సృకావన్తో నిషఙ్గిణః। తే...సి । య ఏతావన్తశ్చ భూయాగ్ంసశ్చ దిశో రుద్రా వితస్థిరే। తే...సి । పశ్చాదయం పి శేషః । నమో రుద్రేభ్యో యే పృథివ్యాం యేషా మన్నమిషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశదక్షిణా...దధామి । నమో రుద్రేభ్యో యేంతరిక్షే యేషాం వాత ఇషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీ... దధామి । నమో రుద్రేభ్యో యే దివి యేషాం వర్షమిషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీ...దధామి। అభిత ఏత మగ్నింగాః స్థాపయతి। యథా ప్రధాన హోమకాల ఏవైనాగాః ధూమః ప్రాప్నుయాత్ తథా స్థాపయతి।తస్మిన్కాలే తా గాశ్చందనాదిగంధేన దర్భాగ్రముష్టినా ప్రోక్షతి। వృషాణ మేవాగ్రే ప్రోక్షతి । అనగ్నౌ క్షేత్రస్య పతిం యజతే । శుచౌ దేశే ఆత్వావహం త్విత్యృచయ ఆవాహ్య కూర్చం నిధాయ లౌకికపర్ణాని చత్వారి సప్తవా ఽదాయ సమీపే నిధాయ ఏకం పర్ణ మాదాయ ఉపస్తీర్య క్షేత్రపత్యాదన్నా దపదాయ । క్షేత్రస్య పత యే త్వాదదామీతి దత్వా । ఏవం త్రిః కృత్వ ష్షట్కృత్వో వా। అథ క్షేత్రస్య పతినా వయ మిత్యగ్భ్యాం క్షేత్రపతి ముపతిష్ఠతే। క్షేత్రస్య పతినా వయగ్ం హితేనేవ జయామసి। గామశ్వంపోషయిత్న్వా సనో మృడాతీదృశే। క్షేత్రస్య పతే మధుమన్త మూర్మిం ధేనురివ పయో అస్మాసు ధుక్ష్వ। మధుశ్చుతం ఘృతమివ సుపూత మృతస్య నః పతయో మృడయంతు॥ సంతిష్ఠతే ఈశానస్థాలీపాకః । తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణా న్భోజయేత్ ॥ తత ఆశీర్వచనం చ। తత్స్వపిండా స్స్త్రియః క్షేత్రపత్యం ప్రా

శ్నంతి । తతశ్చోపాసనాగ్ని మాదాయగృహాన్గత్వా యత్రక్వచ నాగ్ని మిత్యాది విధినాఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి॥ సమాప్తమ్॥

అథ మాసశ్రాద్ధమ్.

మాసశ్రాద్ధముచ్యతే ॥ అపరపక్షేయస్మిన్నహని క్రియతే । తతః పూర్వేద్యురేవ సాయమౌపాసనహోమే హుతే ప్రాచీనావీతీ కృత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్వోభూతే మాసశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతి మనసా సంకల్ప్య । తస్మిన్నేవ కాలే కృతసాయమౌపాసనాన్ బ్రాహ్మణానయుగ్మాన్నిమంత్రయతే । నిమంత్రణప్రకారః । శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితా తత్ర విశ్వేదేవార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తుకరణీయః । ప్రాచీనావీతీ శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితా తత్ర పితృపితామహ ప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తుకరణీయః । మాతామహాధికారీ చేత్ । శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితా తత్ర మాతామహమాతుః పితామహ మాతుః ప్రపితామహమాత్రర్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తుకరణీయః । అథపరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాహూయ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం ... ప్రీత్యర్థం మాసశ్రాద్ధం కరిష్యే । తత్ర భవతా దేవార్థే క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । ప్రాచీనావీతీ । పితృపితామహప్రపితామహార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః । అస్తుకరణీయః । మాతామహ మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహార్థే భవద్భిః క్షణః...ణీయః ॥ అత్ర గోత్రనామాదికముచ్చరేత్ ॥ అక్రోధనైః=కర్మణి । తతో గృహ్యం గణే త్యాద్యర్చనాంతం కుర్యాత్ । ఉద్ధ్రియతామగ్నౌ చ క్రియతామితి కర్తా । ఉద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ చ క్రియతామితి భోక్తారః ప్రతిబ్రూయుః । హవిష్యమన్న మగ్నావధశ్రిత్య ఉదగుద్వాస్య అద్భిః ప్రోక్ష్య అభిఘార్య । అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే । అన్నస్యోత్తరాభిర్జుహోతి । యన్మేమాతేత్యాదిభిస్సప్తభిః ప్రత్యృచం ప్రధానాహుతీర్జుహోతి । స్రుచ్యుపస్తీర్య । ద్విరవదాయాఽభి

ఘూర్ణ్య । యన్మే మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః
పితా వృఙ్క్తాం మాభురన్యో௨వపద్యతామ్। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ।
యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పిత్ర ఇదమ్ । ద్విమాతృకశ్చేత్ । యన్మే మాతరా
ప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రతే। తన్మే రేతః=స్వాహా । యజ్ఞే=దమ్।
బహుమాతృకశ్చేత్ । యన్మే మాతరః ప్రలులుభుశ్చరం త్యననువ్రతాః । తన్మే రేతః=స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరఇ·మ్ = పూర్వవత్పునరవదాయ । యాస్తిష్ఠన్తి యా ధావన్తి యా ఆర్ద్రఘ్నీః పరితస్థుషీః ।
అద్భిర్విశ్వస్య భర్త్రీభిరన్తరన్యం పితుర్దధే। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా॥
యజ్ఞేశ్వర శర్మణే పిత్ర ఇదమ్ । పూర్వవత్పునరవదాయ । యన్మే
పితామహీ ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః పితామహో
వృఙ్క్తాం మాభురన్యో௨వపద్యతామ్ । యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ।
యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహాయేదమ్ । ద్విపితామహీకశ్చేత్ । యన్మే
పితామహ్యౌ ప్రలులుభతుశ్చరత అననువ్రతే। తన్మే రేతః= స్వాహా॥
యజ్ఞేశ్వర శర్మణే పితామహాయేదమ్। బహుపితామహీకశ్చేత్। యన్మే
పితామహ్యః ప్రలులుభుశ్చరం త్యననువ్రతాః । తన్మే రేతః పితా =
స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వర=యేదమ్ । పూర్వవదవదాయ। అన్తర్దధే పర్వతైరన్తర్మహ్యా పృథివ్యా । అద్భిర్దిగ్భిరనన్తాభిరన్తరన్యం పితామహం దధే। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహా

హాయేదమ్ । పునరవదాయ। యన్మే ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరత్య
ననువ్రతా। తన్మే రేతః ప్రపితామహో వృఙ్క్తామాభుర న్యోప
పద్యతామ్। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహా
యేదమ్। ద్విప్రపితామహీకస్య। యన్మే ప్రపితామహ్యౌ ప్రలులుభతు
శ్చరతావననువ్రతే। తన్మే రేతః ప్రపితామహో—స్వాహా । యజ్ఞేశ్వర
శర్మణే ప్రపితామహాయేదమ్ । బహుప్రపితామహీకస్య॥ యన్మే ప్రపి
తామహ్యః ప్రలులుభు శ్చరంత్యననువ్రతాః। తన్మే రేతః — స్వాహా।
య — దమ్। పునరవదాయ। అంతర్దధ ఋతుభిరహోరాత్రైస్ససంధి
భిః । అర్ధమాసైశ్చ మాసైశ్చాంతర్దధ్యం ప్రపితామహా ద్దధే । యజ్ఞే
శ్వరశర్మణే స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహాయేదమ్ । పున
రవదాయ । యేచేహ పితరో యేచ నేహ యాగ్‌శ్చవిద్మ యాగ్ం
ఉచన ప్రవిద్మ। అగ్నే తాన్ వేత్థ యదితే జాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్ం
స్వధయా మదంతు స్వాహా॥ అవిజ్ఞాతేభ్యః పితృభ్య ఇదమ్ । స్వాహా
పిత్ర ఇతి షడ్భిః ప్రతిమంత్రం షడాజ్యాహుతీ ర్జుహోతి । స్వాహా
పిత్రే। పిత్ర ఇదమ్। పిత్రే స్వాహా॥ పిత్ర ఇదమ్। స్వాహా పిత్రే। పిత్ర ఇదమ్
పిత్రే స్వాహా। పిత్ర ఇదమ్॥ స్వధా స్వాహా॥ స్వధాయా ఇదం॥ అగ్నయే
కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా ॥ అగ్నయే కవ్యవాహనాయేదమ్ ।
ఏతద్వా విపరీతమ్ । యజ్ఞోపవీతీ స్విష్టకృత మవదాయ। అగ్నయే స్విష్ట

కృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్॥ ప్రాచీనావీత్యుదీచీనముష్ణం భస్మాపోహ్య। అహావిష్యాత్మిఞ్చిదవదాయ। స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదమ్।యజ్ఞోపవీతీసర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే।భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్ ప్రాచీనావీతీ లేపయోః రిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా। ఏష తేత తేత్యాది యజూగ్ంషి తేమహిమేత్యేతదంతముక్త్వా స్కంవ్యంజనాసచాభిమృశతి। అసంభవత్యభిఘార్యనే మంత్రావృత్తిః। ఏష తే తతమధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ పృథివీ చతావ త్యస్యమాత్రా తావతీం తప్రతాంమాత్రాం దధామి యథాగ్నిరక్షితోఽనుపద స్తప్రవంమహ్యంపిత్రేఽక్షితోఽనుపద స్తస్వధా భవతాం త్వగ్గ్ స్వధాం తైస్సహోపజీ వర్చస్తేమహిమా। ఏష తేపితామహా మధుమాగ్ంఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్ వాయుశ్చాన్తరిక్షంచ తావత్యస్యమాత్రా తావతీ తప్రతాం మాత్రాం దధామి యథావాయు రక్షితోనుపద స్తప్రవంమహ్యం పితామహాయాఽక్షితోనుపద స్తస్వధా భవతాంత్వగ్గ్ స్వధాంతై స్సహోపజీవసామాని తేమహిమా। ఏష తే ప్రపితామహా మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానాదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చతావత్యస్య మాత్రాతావతీంత ప్రతాం మాత్రాం దధామి యథాఽదిత్యోక్షితోఽనుపద స్త ప్రవం మహ్యంప్రపితామహాయాక్షితోఽనుపద స్తస్వధాభవతాంత్వగ్గ్ స్వధాంతైస్సహోపజీవయజూగ్ంషి తేమహిమా। అథతృతీయమామంత్రణమ్। ద్వైతేష్వణాకర్తవ్య ఇతిదేవాథేః। శ్రాద్ధేష్వణాకర్తవ్య ఇతి

పిత్రర్థే । యజ్ఞోపవీతీ హవిష్యాదేకం గ్రాసమాదాయ విశ్వేదేవ
కాంస్యే నిధాయ । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీతేపాత్రం... లోకే ।
ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే... సురేస్వాహా ॥ శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ । పురూ
రవార్ద్రవసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః ఇదం వో హవ్యం సపరికరం... సమస్త
తీర్థేషు దత్తమస్తు । యేదేవా దివ్యే... జుషధ్వమ్ ॥ ప్రాచీనావీతీ ।
హవిష్యాదేకం గ్రాసమాదాయ । పితృపాత్రే నిధాయ । పృథివీతే
పాత్రం... లోకే । ఇదం... సురే । స్వధా శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ । పితృ
పితామహ ప్రపితామహాః ఏతద్వః కవ్యమ్ । సపరికరం... దత్తమస్తు ।
యే చేహ పితరో యే... జుషస్వ ॥ సప్తవ్యాధా దశార్ణే ష్వీత్యాది బ్రా
హ్మణభోజనాంతే తృప్తాః స్థేత్యాదిః కిం పిండాంతే ఉత్తరాపోశనం ద
ద్యాత్ । భుక్తవతో ఽనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య । కుశతిలపుష్పాణీత్యాది
మాచయ్యాచిమ్మకంచ నేత్యంతం కృత్వా । అథ సర్వేభ్యో ఽన్నశేషే
భ్యః పిండార్థం ప్రాశనార్థం చోద్ధృత్య అన్నశేషః కిం క్రియతామితి శే
షం నివేదయేత్ । తేచ ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామితి బ్రూయుః । అద్య
షేసఫలం జన్మేత్యాద్యాసీమాంతం కృత్వా । ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...
ప్రీత్యర్థం మాసశ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండప్రదానం కరిష్యే । శుశౌదేశే
ద్వైధం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్గ్ స్తీర్య । ఏవం మాతామహ మాతాః
మహీనామపి దర్భాన్ సగ్గ్ స్తీర్య । తేషూత్తరైరపో దత్వా । పూర్వస్మి
న్నాస్తరణే మార్జయంతాం మమపితర ఇతి ప్రతిమంత్రం దక్షిణాపవ
ర్గం పిత్రాదీనాం యథాక్రమమపో దత్వా । మార్జయంతాం మమ పితరో
మార్జయంతాం మమ పితామహా మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహాః
పశ్చిమాస్తరణే । మార్జయంతాం మమ మాతరో మార్జయంతాం మమ
పితామహ్యో మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహ్యః । యదిమా
తామహాః । మార్జయంతాం మమ మాతామహా మార్జయంతాం మమ
మాతుః పితామహా మార్జయంతాం మమ మాతుః ప్రపితామహాః ।

మార్జయంతాం మమ మాతామహ్యా మార్జయంతాం మమ మాతుః
పితామహ్యో మార్జయంతాం మమ మాతుః ప్రపితామహ్యః। ఓదనా
ద్యన్నం జనేభ్య శ్చోపాదాయ షట్పిండాన్ కృత్వా। మాతామహాధి
కారీ చేత్। ద్వాదశపిండాన్ కృత్వా। ఏతత్తే పితః గోత్ర శర్మన్ రూప
యేచ త్వామను। తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః।
పితామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయే చ త్వామను। తేభ్య శ్చాయం
పిండః తస్మై తే స్వధానమః। ప్రపితామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయేచ
త్వామను। తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః। ఏతత్తే
మాతః గోత్రే దాయిరూపే యాశ్చ త్వామను। తాభ్య శ్చాయంపిండః
తస్యై తే స్వధానమః। పితామహి గోత్రే...నమః। ప్రపితామహి
గోత్రే...నమః ఏతత్తే మాతామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయేచ త్వా
మను। తేభ్యః— పిండః। తస్మై తే స్వధానమః। మాతుఃపితామహ
గోత్ర శర్మన్...నమః। మాతుః ప్రపితామహ గోత్ర...నమః। ఏతత్తే
మాతామహిగోత్రే దాయిరూపే యాశ్చ త్వామను। తాభ్యాశ్చాయం
పిండఃతస్యై తేస్వధానమః।మాతుఃపితామహిగోత్రే— నమః।మాతుః
ప్రపితామహిగోత్రే— నమః ద్విమాతృకస్య ఏతద్వాం మాతరౌ।
గోత్రే। దాయాద్యౌ। రూపే। యాశ్చయువామను। తాభ్య శ్చాయం
పిండః। తస్యై తేస్వధానమః॥ బహుమాతృకస్య। ఏతద్వో మాతరో
గోత్రా దాయాద్యారూపాయాశ్చవోను। తాభ్య—నమః॥ ద్విపితామహీ
కస్య। ఏతద్వాం పితామహ్యౌ గోత్రే దాయాద్యౌ రూపే యాశ్చవా
మను। తాభ్య- నమః। బహుపితామహీకస్య। ఏతద్వః పితామహ్యో
గోత్రా దాయాద్యారూపాయాశ్చవోను। తా- నమః। ద్విప్రపితామహీ
కస్య। ఏతద్వాం ప్రపితామహ్యౌ గోత్రే దాయాద్యౌ రూపే యాశ్చ యు
వామను। తాభ్య...నమః। బహుప్రపితామహీకస్య। ఏతద్వః ప్ర
పితామహ్యో గోత్రా దాయాద్యారూపాయాశ్చవోను। తాభ్య శ్చా
యం— నమః। మార్జయంతాం మమ పితరః సుంజయిత్వా। యేచ

వోఽత్రేతిపితృపిండానుపస్థాయ । యేచవోఽత్రే యేత్రాస్మా స్వాశగం సంతే । యాశ్చవోఽత్రేతిమాతృపిండాన్ । యాశ్చవోఽత్రే యాశ్చ స్మాస్వాశగంసంతే । తేచవహంతామితి పితృపిండాన్ । తేచవహంతామ్ । తాశ్చవహంతామితి మాతృపిండాన్ । తాశ్చవహంతామ్ । తృప్యంతుభవంత ఇతిపితృపిండాన్ । తృప్యంతుభవంతః । తృప్యంతు భవత్య ఇతిమాతృపిండాన్ । తృప్యంతు భవంత్యః । తృప్యతతృప్యత తృప్యతేతిసర్వేషాముపస్థానమ్ । తృప్యతతృప్యతతృప్యత । పుత్రా న్పౌత్రా నభితర్పయంతీ త్యృచాత్రిః ప్రసవ్యపిండాన్ పరిషించతి । పుత్రాన్పౌత్రా న్నభితర్పయంతీ రాపోమధుమతీ రిమాః । స్వధాం పితృభ్యో అమృతం దుహానా ఆపో దేవీరుభయాగ్ స్తర్పయంతు । పరిషిచ్య । న్యుబ్జపాత్రాణి । యస్మింశ్చ పిండార్థ మన్నం గృహీతంతద పిన్యుబ్జమ్ । ఉత్తరః తృప్యత తృప్యత తృప్యతేతియజురనవానంత్ర్యవరార్ధ్య మావర్తయిత్వా । తృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యత । పోత్రిషు పాత్రాణి ద్వంద్వ మభ్యుదాహృత్య । ఉత్తరేణ యజుషా శేషస్య గ్రాసవరార్ధ్యం ప్రాశ్నీయాత్ । ప్రాణేనివిష్టోఽమృతం జుహోమి బ్రహ్మణిమ ఆత్మామృతత్వాయ । ప్రాశ్యాచమ్య । శిష్టై రిష్టై ర్బంధుభి స్సహ భుఞ్జీత ॥ సమాప్తమ్.

అథ పుత్త్రీదానప్రయోగః.

శ్లో॥ యశ్శివో...మహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య...ర్థం మమపిత్రాణాం శాశ్వతపుణ్యలోక ఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం

ఐహికాముష్మికఫల సిద్ధ్యర్థం పుత్రిదానాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః... పుణ్యాహావాచనంకరిష్యే ॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన... గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥ ఏవం...ర్థం మమపితౄణాం శాశ్వత...ర్థం పుత్రిదానాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ తదంగ దంపతీపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం...మస్తు॥ అథనూతనవస్త్రాణిదద్యాత్ ॥ అథపుత్రిదానసమయేమహాసంకల్ప మంత్రిపఠనంకుర్యాత్ ॥ తవబీజసముత్పన్నం సర్వాలంకారసంయుతమ్ । ఐహికాముష్మికార్థాయ పుత్రం దేహివరంమమ॥ ఇతియాచయేత్ ॥ అథదాతా॥ శ్లో॥ మమబీజసముత్పన్నః సర్వాలంకారసంయుతః। ఐహికాముష్మికార్థాయ తుభ్యందత్తో మయాసుతః॥ ఇంద్రాగ్నియమనైరృతి వరుణానిలయక్షపాః । ఈశానోబ్రహ్మవిష్ణూచ సాక్షిణోభాస్కరాదయః। విశ్వంభరాస్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః॥ మమపుత్రంకుమారంశ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన...నమమ॥ దేవస్యత్వా...ప్రజాపతయే పుత్రమ్॥ దానసాద్గుణ్యార్థం సువర్ణపూర్వకందక్షిణాందద్యాత్ ॥ శ్లో॥ సాక్షిణస్సమరుద్రాద్యా భాస్కరశ్చసచంద్రమాః॥ఇమంకుమారమదదాం పరలోకసుఖేచ్ఛయా॥ పుత్రిదానప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ దత్తహోమః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం అపుత్రస్య మేస్వీకృతస్య పుత్రస్యపుత్రత్వసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం దత్తహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం...పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ మాతేకుమారమితికుమారం మాతురంకఆదాయ॥ మాతేకుమారగం రక్షో...గృహే॥అయంకుమార ఇతిమాతుర్దక్షిణస్తనంప్రతిధాప్య॥ అయంకుమారో...యక్షోబలమ్॥తతఃఅష్టదిక్పాలకబ్రహ్మాదిపంచపాలక

పూజాంచకుర్యాత్ ॥ ఏవం...ర్థం ఐహికాముష్మికఫలసిద్ధ్యర్థం దత్త
మంగళిష్యే ॥ విధిప్రకారేణఅగ్నిముఖంకుర్యాత్ ॥ తత్రమత్వాత్ర
ప్రయోగః ॥ ఆజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాం ప్రాతరగ్నిమితి సప్త
ఆజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥౧॥ ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రా
తర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా । ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్ప
తిం ప్రాతస్సోమముత రుద్రగ్ం హువేమ స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రమిత్రావ
రుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమరుద్రేభ్య ఇదమ్ ॥౨॥ ప్రాతర్జితం భ
గముగ్రగ్ం హువేమ వయం పుత్రమదితేర్యో విధర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యం
మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజా చిద్యం భగం భక్షీత్యాహ స్వాహా ॥ భగా
యేదమ్ ॥౩॥ భగ ప్రణేతర్భగ సత్యరాధో భగేమాం ధియముదవాదదన్నః
భగ ప్రణో జనయ గోభిరశ్వైర్భగ ప్రనృభిర్నృవన్తస్స్యామ స్వాహా ॥
భగాయేదమ్ ॥౪॥ ఉతేదానీం భగవన్తస్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే
అహ్నామ్ । ఉతోదితా మఘవన్త్సూర్యస్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ
స్యామ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్ ॥౫॥ భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవాస్తేన వ
యం భగవన్తస్స్యామ । తం త్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి స నో భగ పురఏతా
భవేహ స్వాహా ॥౬॥ భగాయేదమ్ ॥ సమధ్వరాయోషసో నమన్త దధి
క్రావేవ శుచయే పదాయ । అర్వాచీనం వసువిదం భగం నో రథమివాశ్వా
వాజిన ఆవహన్తు స్వాహా ॥ భగేభ్యో వాజిభ్య ఇదమ్ ॥౭॥ అశ్వావతీర్గో
మతీర్న ఉషాసో వీరవతీస్సదముచ్ఛన్తు భద్రాః । ఘృతం దుహానా విశ్వ
తః ప్రపీనా యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నస్స్వాహా ॥ వాజిభ్య ఇద

మ్॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ రుద్రాయ తంతీచరాయేదమ్ । అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా... జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమమ। అథ నామకరణం కేచిత్కుర్వంతి ॥ అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥ అంగాదంగా...మి॥ మూర్ధన్యవఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగా...మి॥ అభ్యుదయకం కుర్యాత్ ॥ ఆశీర్వాదః॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్ ॥

ఇతి దత్తహోమస్సమాప్తః.

అథ కదలీవివాహః

అథాతః కదలీవివాహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః॥ బ్రాహ్మణైస్సహవరః కదలీసమీపం గత్వా॥ స్నాత్వాఽఽచమ్య గణపతి మభ్యర్చ్య పుణ్యాహం కుర్యాత్ ॥ వృక్షమూలే వేదికాం నిర్మాయ తద్వేదికామధ్యే అష్టకపరిమిత శ్వేతతండులోపరి కదలీం సంస్థాప్య పంచగవ్యేన శుద్ధోదకేన ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతి తిసృభిః పవమానసూక్తేనాభ్యమార్జయిత్వా॥ వస్త్రభూషణాదిసర్వాలంకారైరలంకృత్య । కదలీవివాహాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ అనుహవమితి మంత్రాన్ పఠిత్వా॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్య॥ ఆచమ్య॥ రక్షాబంధనం యజ్ఞోపవీతం కన్యావరణం వినా గౌరీపూజాం చ బృహత్సామేతి కదళ్యాం కంకణం బద్ధ్వా । మహాసంకల్పముచ్చార్య॥ నప్త్రే గోత్రాయ పౌత్రాయ పుత్రాయ వరాయ కదళ్యాం గోత్రనామాని వర్జయిత్వా॥ కదలీనామ్నీ మిమాం కన్యామ్। ప్రతిపాదయామీతి తతో వరస్తుభ్యం కామవేదేభ్యో యజ్ఞహోమఘ్నాన్మంత్రాన్ జపిత్వా॥ అథ వరమిత్యాది ఓం కల్పయ తేత్యంతం జపేత్। తత స్సుముహూర్తే స్వయం దృష్ట్వేత్యాది పఠిత్వా కపిలావాచనాది బ్రహ్మగ్రంథి పర్యంతం కుర్యాత్ ॥ లాజహోమం వినా ప్రధానహోమం కుర్యాత్॥ ఆశీర్వచనం కారయేత్ । అత్ర తండుల వస్త్రద్వయ సహిత వధూ మలంకారసహితా మాచార్యాయ దద్యాత్। పృథివీంగ

చ్ఛేదిత తస్యానుష్ఠకదళీమన్యాంశ్చిత్ప్రాప్యన ఛేదంత్యజేత్। స్నాత్వాచమత్స్య-గోదానాదిమహాదానాని కుర్యాత్ ॥ శూర్పవాయన దానంచదద్యాత్ ॥ ఏవమేవార్కవివాహః॥

సామాన్యాశీః

మమాగ్నే వర్చోవిహవేష్వస్తువయం త్వేంధానాస్తనువం పుషేమ। మహ్యం నమంతాం ప్రదిశ శ్చతస్రస్త్వ యాఽధ్యక్షేణ పృతనా జయేమ। మమదేవా విహవేసంతు సర్వ ఇంద్రావంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః। మమాంతరిక్ష మురు గోప మస్తు మహ్యం వాతః పవతాం కామే అస్మిన్ మయిదేవాద్రవిణ మాయాజంతాం మయ్యాశీ రస్తు మయిదేవాహూతిః। దైవ్యాహోతారావనిషంత పూర్వేఽరిష్టాస్స్యామతనువా సువీరాః। మహ్యం యజంతు మమ యాని హవ్యాకూతి స్సత్యా మనసో మే అస్తు। ఏనోమానిగాంకతమచ్చనాహం విశ్వే దేవాసో అధివోచతామే। దేవీష్షడుర్వీ రురుణకృణోత విశ్వే దేవా స ఇహ వీరయధ్వమ్। మాహాస్మహి ప్రజయా మాతనూభిర్మారథామ ద్విషతేసోమరాజన్। అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తాదదబ్ధోగోపాః పరిపాహి నస్త్వం। ప్రత్యంచోయంతు నిగుతః పునస్తేమైషాంచిత్తం ప్రబుధావినేశత్। ధాతా ధాతౄణాం భువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ం సవితార మభిమాతిషాహమ్। ఇమం యజ్ఞమశ్వినోభా బృహస్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానం న్యర్థాత్। ఉరువ్యచానోమహిషశ్శర్మయగ్ంసదస్మిన్ హవేపురుహూతః పురు

ష్టు । సనః ప్రజాయై హర్యశ్వ మృడయేంద్ర మానోరీరిషో మాప
రాదాః । యేనస్సపత్నా అపతే భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యా మవబాధా
మహే తాన్ । వసవో రుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రం చేత్తార
మధిరాజ మక్రన్ । అర్వాంచమింద్రమముతో హవామహే యో గోజి
ద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమంనో యజ్ఞం విహవే జుష స్వాస్య కుర్మో హరి
వో మేదినం త్వా ॥ ఆశుశ్శిశానో వృషభో న యుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణ
శ్చర్షణీనామ్ । సంక్రందనో నిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ం సేనా అజయత్సాక
మింద్రః । సంక్రందనే నానిమిషేణ జిష్ణునా యుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన
ధృష్ణునా । తదింద్రేణ జయత తత్సహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్ణా
స ఇషుహస్తైస్స నిషంగిభిర్వశీ సగ్ స్రష్టా స యుధ ఇంద్రో గణేన । సగ్ం
సృష్టజిత్సోమపా బాహుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా । బృహ
స్పతే పరిదీయా రథేన రక్షోహామిత్రాగ్ం అపబాధమానః । ప్రభంజన్
త్సేనాః ప్రమృణో యుధా జయన్నస్మాక మేధ్యవితా రథానామ్ । గోత్ర
భిదం గోవిదం వజ్రబాహుం జయంత మజ్మ ప్రమృణంత మోజసా ।
ఇమగ్ం సజాతా అనువీరయధ్వమింద్రగ్ం సఖాయో ఽనుసగ్ం రభ
ధ్వమ్ । బలవిజ్ఞాయస్స్థవిరః ప్రవీర స్సహస్వాన్ వాజీ సహమాన ఉగ్రః ।
అభివీరో అభిసత్వా సహోజా జైత్రమింద్ర రథ మాతిష్ఠ గోవిత్ ।
అభి గోత్రాణి సహసా గాహమానో దాయో వీర శ్శతమన్యురింద్రః ।
దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయుధ్యో ఽస్మాకగ్ం సేనా అవతు ప్రయుత్సు ।

ఇంద్రఆసాం నేతాబృహస్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞఃపురఏతుసోమః । దేవ
సేనానా మభిభంజతీనాంజయంతీనాంమరుతోయంత్వగ్రే । ఇన్ద్రస్య
వృష్ణోవరుణస్య రాజ్ఞఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధఉగ్రమ్ । మహా
మనసాంభువనచ్యవానాం ఘోషోదేవానాంజయతా ముదస్థాత్ ।
అస్మాకమింద్రస్సమృతేషుధ్వజేష్వస్మాకం యాఇషవస్తాజయంతు ।
అస్మాకం వీరాఉత్తరేభవం త్వస్మానుదేవా అవతాహవేషు । ఉద్ధ
ర్షయమఘవన్నాయుధాన్యుత్సత్త్వనాం మామకానాం మహాగ్ంసి ।
ఉద్వృత్రహన్ వాజినాంవాజినా న్యుద్రథానాం జయతా మేతు
ఘోషః । ఉపప్రేత జయతానరస్థిరావస్సంతు బాహవః । ఇంద్రో
వశ్శర్మయచ్ఛత్వనాధృష్యాయథాసథ । అవసృష్టాపరా పతశరవ్యే
బ్రహ్మసగ్ంసిత - గచ్ఛామిత్రాన్ప్రవిశమైషాం కంచనోచ్ఛిషః ।
మర్మాణితేవర్మభిశ్ఛాదయామిసోమస్త్వా రాజామృతేనాభివస్తామ్ ।
ఉరోర్వరీయో వరివస్తే అస్తుజయంతం త్వామనుమదంతు దేవాః ।
యత్రబాణాస్సంపతంతి। కుమారావిశిఖాఇవ। ఇంద్రోనస్తత్రవృత్ర
హావిశ్వాహాశర్మయచ్ఛతు॥ ఇతిసామాన్యాశీః ॥

అథ చంద్రగ్రహణహోమః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం రాహుగ్రస్తసోమోపరాగప్రయుక్తగ్రహణహోమంకరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నింప్రజ్వాల్య॥ పూర్వవత్పరిషేచనం కృత్వా'ఏకం- ద్వే- త్రీణి చత్వారి - ఆప్యాయస్వ స...సంగథే స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ సంతే పయాగ్ంసిసముయంతు వాజాస్సంవృ

ష్టియాణ్యభిమాతిషాహః। ఆప్యాయమానో అమృతాయ సోమ దివి శ్రవాగ్ స్యుత్తమాని ధిష్వ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ యా తే ధామాని దివి యా పృథివ్యాం యా పర్వతేష్వోషధీష్వప్సు। తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్ రాజన్ త్సోమ ప్రతిహవ్యాగృభాయ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్। ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా। స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాది నమస్కారః కార్యః॥ ఇతి చాంద్రగ్రహణ హోమః॥

అథ సూర్యగ్రహణ హోమః.

ఆచమ్య.. ఏవం...ర్థం కేతుగ్రస్తసూర్యోపరాగపరియుక్తగ్రహణ హోమాన్కరిష్యే। ఔపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య। పూర్వపరిషేచనం కృత్వా। ఏకం...రి॥ తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య। విశ్వమాభాసి రోచనగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ ఉద్వయం ..జ్యోతిరుత్తమగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ ఉదుత్యం... సూర్యగ్ స్వాహా॥ సూ...దమ్॥ చిత్రం...శ్చ స్వాహా। సూర్యా...మ్॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా। స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాది నమస్కారః॥

జన్మోత్సవమ్.

మాసిమాసి ప్రత్యబ్దం వా జన్మర్క్షే కుహూశనివారసంక్రమణచన్ద్రసూర్యగ్రహణాదిషు జన్మనక్షత్రయోగే జ్వరాదిమహావ్యాధిపీడాయాం వా అపమృత్యుపరిహారార్థం ఆయుష్యహోమం కుర్యాత్॥ స్నాత్వాఽఽచమ్య। శుక్లాంబరధరం ఏవం ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య అపమృత్యుపరిహారార్థం ఆయుష్యహోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్త...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే। గణపతిమభ్య

ర్వ్యపుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ తతః విధిప్రకారేణ నక్షత్రపూర్వక నవగ్రహారాధనం. మృత్యుంజయదేవతారాధనంచ కుర్యాత్॥ ఆయుష్యహోమార్థం బ్రాహ్మణాయ ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్॥

ఆచమ్య.. ప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆయుష్యహోమం కరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిసర్వం కుర్యాత్॥ తత్రాత్ర ప్రయోగః॥ ముఖాహుతిం హుత్వా॥ ఆయుష్మచ్ఛరో రవదానధర్మేణాపదా గాయుష్టే విశ్వతో దధదితిపురోనువాక్యామనూచ్యాయుర్దా అగ్న ఇతి యాజ్యయాహుత్వా — నవగ్రహహోమం మృత్యుంజయహోమంచ కుర్యాత్॥ తతఃజయాదిహోమం కుర్యాత్॥ తతఃయథాశక్తి నవగ్రహదానాని కుర్యాత్॥ భూరి దానం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ ఆశీర్వాదః॥

ఆయుష్యహోమవిధిః

మదనరత్నే శౌనకః॥ శ్లో॥ ఆయుష్యహోమం వక్ష్యామి శౌనకోఽహం ద్విజన్మనామ్। కుర్యాత్తుజన్మనక్షత్రే విషువే సంక్రమే తథా॥ పౌర్ణమాస్యామమాయాం వా గ్రహణే చంద్రసూర్యయోః। అలంకృత్వా స్వస్తివాచ్యమన్నం వదాద్ద్విజాతయే॥ ఆధాజ్యభాగపర్యంతం అవదానస్య సంపదా। ఆనోభద్రాః క్రతవ ఇత్యృచాం చ దశకేన తు। ఇమం స్తోమమర్హత ఇత్యృచాం షోడశకేన చ। జాతవేదసేత్యస్యృచాహుత్వా స్విష్టకృతం తతః॥ హోమశేషం సమాప్యాథ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్తతః। స్వస్తివాచ్య ద్విజాన్నైర్ధేనుం దద్యాచ్చదక్షిణామ్॥ ఇత్యాయుష్యహోమః॥

ఆయుష్యహోమః.

యో బ్రహ్మా బ్రహ్మణ ఉజ్జహార ప్రాణైశ్శిరః కృత్తివాసాః పినాకీ ఈశానో దేవస్సన ఆయుర్దధాతు తస్మై జుహోమి హవిషా ఘృతేన స్వాహా॥ ఈశానాయేదమ్ ॥౧॥ విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యా ద్రోచమానో ఘర్మరుచిర్య ఆగాత్। స మృత్యుపాశానపనుద్య ఘోరానిహాయుషేణో ఘృతమత్తు దేవస్స్వాహా॥ ఘర్మరుచయ ఇదమ్

బ్రహ్మజ్యోతిర్బ్రహ్మపత్నీషు గర్భం యమాదధాత్పురురూపం జయన్తమ్ । సువర్ణరంభగ్రహమర్కమర్చ్యం తమాయుషే వర్ధయామో ఘృతేన స్వాహా ॥ బ్రహ్మణే జ్యోతిష ఇదమ్ ॥౧॥ శ్రియం లక్ష్మీమౌపలామంబికాం గాం షష్ఠీం జయామిన్ద్రసేనేత్యుదాహుః । తాం విద్యాం బ్రహ్మయోనిగ్ం సరూపామిహాయుషే తర్పయామో ఘృతేన స్వాహా ॥ బ్రహ్మయోనయ ఇదమ్ ॥౨॥ దాక్షాయణ్యస్సర్వయోన్యస్సయోన్యస్సహస్రశో విశ్వరూపా విరూపాః । ససూనవస్సపతయస్సయూథ్యా ఆయుషేణో ఘృతమిదం జుషన్తాగ్ం స్వాహా ॥ దాక్షాయణీభ్య ఇదమ్ ॥౩॥ దివ్యాగణా బహురూపాః పురాణా ఆయుశ్ఛిదో నః ప్రమథ్నన్తు వీరాన్ । తేభ్యో జుహోమి బహుధా ఘృతేన మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్ స్వాహా ॥ దాక్షాయణీభ్య ఇదమ్ ॥౪॥ ఏకః పురస్తాద్య ఇదం బభూవ యతో బభూవ భువనస్య గోపాః । యమప్యేతి భువనగ్ం సాంపరాయే స నో హవిర్ఘృతమిహాయుషేత్తు దేవస్స్వాహా ॥ ఈశానాయ బ్రహ్మణ ఇదమ్ ॥౫॥ వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్మరుతోఽథ సాధ్యాన్ ఋభూన్యక్షాన్ గన్ధర్వాగ్ంశ్చ పితౄగ్ంశ్చ విశ్వాన్ । భృగూన్ సర్పాగ్ంశ్చాఙ్గిరసోఽథ సర్వాన్ ఘృతగ్ం హుత్వా స్వాయుష్యా మహయామ శశ్వత్ — వస్వాదిభ్య ఇదమ్ ॥౬॥ విష్ణో త్వన్నో అన్తమశ్శర్మయచ్ఛ సహన్త్య । ప్రతే ధారా మధుశ్చుత ఉత్సం దుహ్రతే అక్షితమ్ — విష్ణవ ఇదమ్ ॥౭॥ ఇత్యేకాహుతిరన్తే ॥

ఆయుష్కాములైనవారు వారివారి జన్మనక్షత్రమునందు జన్మతిథియందును కూర్చిన కాలంబులలోను ఈ యాయుష్యహోమమును చేయుచు వచ్చినవారు ఆయుర్వృద్ధిగల్గి

వర్ధిల్లెదరు-ఉదయ సంవత్సరము కొత్తూరి యైనను తనపుట్టినదినము వాండుచే యుంట మిక్కిలి మంచిదనిచలితార్థము- శ్రేయాభివృద్ధికై ఆయు బ్రాహ్మణసమారాధనము - నవ గ్రహదానములు మొదలగునవి జరుపుట శ్రేయాఽభివృద్ధి,

అథ జన్మోత్సవవిధిః.

వర్షదినే అథవా జన్మనక్షత్రేకుమారం ఆదౌ మంగళస్నానం కార్యం । నూతన కటిసూత్రం వస్త్రంచ ధారయిత్వా। అలంకృత్య- విధిప్రకారేణ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ స్వజన్మ నక్షత్ర నవగ్రహపూజాంచకృత్వా॥ తతః ఆయుస్సూక్తపఠనం-తతః ఆయుస్సూక్త హోమంచకుర్యాత్ ॥ఆశీర్వాదః ఇత్యబ్దపూర్త్యుత్సవః

అథ వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్.

వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ ఔపాసనారంభ శేష హోమయోర్మధ్యే అగ్నినాశే దశరాత్రమధ్యే జాతకర్మాగ్నినాశేత్రిరాత్ర మధ్యే ఉపనయనాగ్ని నాశేచక్రమేణ వివాహాగ్నిసంధానంజాత కర్మాగ్నిసంధానం ఉపనయనాగ్నిసంధానం కరిష్యఇతిసంకల్ప్య॥అప హతా అసురాః॥ శన్నో దేవీరితి ద్వాభ్యాంతద్భస్మప్రోక్ష్య। అయం తే యోనిరితితద్భస్మ సమిధసమారోప్య । మథితాగ్నౌ వివాహశ్చేన్మ థితాగ్నిమ్ । శ్రోత్రియాగారాదాహృతేఽగ్నౌ వివాహశ్చే చ్ఛ్రోత్రియాగారాదాహృతమగ్నిమ్। జాతకర్మోపనయనయోర్లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య । ఆజుహ్వానః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యాంతాం సమిధ మగ్నా వాధాయ పరిస్తీర్య । ఆజ్యందర్వీం చసంస్కృత్య - పరిషిచ్య। అయాశ్చాగ్నే- అగ్నిర్హోతా- ఇతిద్వాభ్యామ్- బ్రాహ్మణ ఏకహోతేత్యనువాకేన దశభిః-మనోజ్యోతిః - యన్మ ఆత్మనో మిన్దా- పునరగ్ని రితి తిసృభిః - భూరగ్నయే- భూరన్న మగ్నయే- భూరగ్నయే చేత్యనువాకత్రయేణ ప్రతిస్వాహాకారం- వ్యస్తాభిస్సమ స్తాభి ర్వ్యాహృతిభిః- అనాజ్ఞాత మిత్యాదిభిశ్చహుత్వా- పరిషిచ్య,

తంతం శేషం సమాపయేత్ - ఇతి వివాహాద్యగ్ని నాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్॥

ఔపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గప్రాయశ్చిత్తమ్.

ద్వయో రౌపాసనాగ్న్యోస్సంసర్గే, తమగ్నిం ద్వావపి యుగవత్ - అయం తే యోనిరితి ద్వయో స్సమిధో స్సమారోప్య తమగ్నిం ద్వేధా విభజ్య - మథ్నామ్యయమంశో మమాయు మం ఇతి ద్వావపి ప్రత్యేక మభిమథ్య - స్వస్మిన్ స్వస్మిన్నగ్నౌ స్వాం స్వాం సమిధమ్। ఆజుహ్వానః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యామాధాయ పూర్వహోతా స్వాం శే అగ్నయే వివిచయే స్వాహేతి హుత్వా - ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ జుహుయాత్। పశ్చాద్ధోతా స్వాం శే అగ్నయేపథికృతే స్వాహేతి హుత్వా- ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ జుహుయాత్। తత స్తావుభౌ సహైవ సమారోపయేతామ్॥ ఔపాసనాగ్నే లౌకికాగ్నినా సంయోగే అగ్నయే వివిచయే స్వాహేతి హుత్వా, పాహిపంచకం ప్రాయశ్చిత్తాహుతీశ్చ జుహుయాత్॥ కించ॥ శ్లో॥ ఔపాసనాగ్నౌ చ వివాహవహ్నౌ స్యాతాం సంసర్గే లౌకికపావకే చ। శాంతిగతే చోపహతే చ నష్టే నిర్నోదే వీరహత్యాద్భిరపోత్థ్యభస్మ। తస్మిన్ త్సమారోపణసమిధయుతాం ఆజుహ్వా ఉద్బుధ్యపదద్వయర్చా। లౌకికానలే తాం సమిధం పరిహృత్య దద్యాద్ ద్వరం కాంచనమేవమాల్యం। ఆయాశ్చ పంచ హోతా బ్రాహ్మణ ఏకహోతా దశ। వైవస్వతీచ మిందాచ మహా వ్యాహృతయ స్తథా। అనంతరమనాజ్ఞాతం వ్యాహృత్యప్రణవాదికం॥

భార్యాద్వయాగ్నిసంసర్గః.

భార్యాయాం విద్యమానాయాం ధర్మార్థం ప్రజార్థం వా పునర్వివాహే కర్తవ్యే పూర్వస్మిన్నగ్నౌ లౌకికాగ్నౌ వా ద్వితీయవివాహహోమః కార్యః। లౌకికాగ్నౌ ద్వితీయాదివివాహశ్చేత్ తయోరగ్న్యోస్సంసర్గం కుర్యాత్। దక్షిణవామపార్శ్వస్థాభ్యాం జ్యేష్ఠాకనిష్ఠాభ్యాం సహ ఔపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య॥ ద్వితీయాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పరిస్తీర్య ఆజ్యం దర్వీం చ సంస్కృత్య పరిషిచ్య

కనిష్ఠభార్యయా అన్వారబ్ధః ప్రధానదర్వ్యామితరదర్వ్యా ఆజ్యం చతు
ర్ధా గృహీత్వా- సమస్తమేకధా అన్యధాయిత్వా స్వధాయైత్వా
మాన ఇంద్రాభిత స్వద్రృష్టారిష్యాసః ప్రవా బ్రహ్మన్ ఉ వేదస్తుస్వా
హేతి హుత్వా- అయం తే యోనిరిత్యగ్నిం సమిధా సమారోప్య ।
ఆజుహ్వానః । ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యాం పూర్వస్మిన్నగ్నౌ తాం సమిధ
మాధాయ అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనాద్యగ్నిముఖాంతే పత్నీభ్యామన్వారబ్ధః
యో బ్రహ్మా బ్రహ్మణ ఇతి ఘృతసూక్తేన ప్రత్యాహుతి చతుర్గృహీత
మష్టావాహుతీర్హుత్వా- అగ్నేరుత్తరతః ప్రతిష్ఠితాదభిఘారితాదన్నా
ద్ద్విరవదాయాఽభిఘార్య- సమితగ్ం సంకల్పేథామితి వాక్య (చతు
ష్టయం) (ద్వయం) ప్రణవాంతముక్త్వా అగ్నే పురీష్యేత్యృచా
హుత్వా పురీష్యస్త్వమగ్న ఇత్యనువాకాంతం ప్రతిమంత్రం ద్వాభ్యాం
వాక్యాభ్యామష్టాదశాహుతీరాజ్యేన హుత్వా స్విష్టకృదాద్యుపస్థా
నాంతం కృత్వా దక్షిణతో నిషాదితాయ బ్రాహ్మణాయ గాం దత్త్వా ।
అగ్నేః పురస్తాద్దర్భస్తంభేషు బ్రహ్మజజ్ఞానమ్- పితా విరాజామితి ద్వా
భ్యాం హుతశేషమన్నం నిదధ్యాత్ । ఏవం సంసృష్టేఽగ్నావుభయోః
పత్న్యోః పుంసవనాదికుర్యాత్ । అథవా సంసృష్టాగ్నివిభాగం కరిష్య
ఇతి సంకల్ప్య తమగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య- పరిస్తీర్య ఆజ్యం దర్వీం చ సంస్కృ
త్య- పరిషిచ్య- సప్త తే అగ్న ఇతి పూర్ణాహుతిం హుత్వా అయం తే
యోనిరిత్యగ్నిం ద్వయోస్సమిధోర్యుగపదారోప్య అచ్ఛా గిరో మ
తయ ఇత్యృచా తమగ్నిం ద్వేధా విభజ్య- ఆజుహ్వానః - ఉద్బుధ్యస్వేతి
ద్వాభ్యాం తయోరగ్న్యోస్సమిధావాధాయ అయాశ్చాగ్నే సీత్యేత
యా వ్యాహృతిభిః అజ్ఞాతమిత్యాదిభిశ్చ తయోరగ్న్యోః ప్రత్యేకం
హుత్వా, దక్షిణపార్శ్వస్థేఽగ్నౌ జ్యేష్ఠాయాః వామభాగస్థేఽగ్నౌ కనిష్ఠా
యాశ్చ పుంసవనాదికుర్యాత్ ॥ పూర్వస్మిన్నగ్నౌ ద్వితీయవివాహ

ఛాయామేష్వేవమేవవిభాగం కుర్యాత్। బహుపత్నీకేష్వేవ మేవాగ్నీనాం సంసర్గంవిభాగంచకుర్యాత్ ॥ సమాప్తః.

శ్రీ సీతారామకల్యాణోత్సవః.

హారి॥శ్రీ॥ ఏవంనవమ్యాంమధ్యాహ్నే శ్రీరామజన్మోత్సవం కృత్వా। జన్మోత్సవానంతరం కల్యాణోత్సవాచరణస్యావశ్యకత్వాత్- నవమ్యాం రాత్రౌ దశమ్యాంవా కల్యాణోత్సవః కార్యః। సయథా। కదళీస్తంభైర్వితానతోరణధ్వజపతాకాదిభిః కల్యాణమంటపం నిర్మాయతదంతర్వివాహవేదింకృత్వా రంగవల్ల్యాదిభిరలంకృత్య తత్రకల్యాణపీఠంసంస్థాప్య తదుపరివస్త్రంనిధాయ ప్రస్థపరిమితంతండులం నిక్షిప్యతదుపరి కలశం సంస్థాప్యతం గోధూమఫలపుష్పాదిభిరాపూర్య- కౌశేయేన వస్త్రేణాఽచ్ఛాద్య తదుపరితండులపూరితం పూర్ణపాత్రంనిధాయ। తస్మిన్ కుంకుమాదినాఽష్టదళపద్మం లిఖిత్వా- తత్రశ్రీసీతారామప్రతిమాం సౌవర్ణీంప్రాణైః ప్రతిష్ఠాపితాం సంస్థాప్య షోడశోపచారైస్సంపూజ్య- కల్యాణోత్సవంకుర్యాత్। అశక్తౌపుస్తకంవాసంస్థాప్య తత్రైవసర్వంకుర్యాత్ ॥తదిత్థం॥ శ్లో॥అథోచ్యతేచసీతాయాః పాణిగ్రహణముత్తమమ్। సర్వకల్యాణజననం సౌఖ్యశ్రీకీర్తివర్ధనమ్ ॥ వివాహదివసేప్రాప్తేముహూర్తే దేశికోత్తమః। పృథగ్దేవస్య దేవ్యాశ్చ బధ్నీయాత్కరకౌతుకమ్। బ్రాహ్మణాన్ బాంధవాంశ్చాహూయ ॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ వివాహప్రయోగంకుర్యాత్॥ ఆదౌ సంకల్పవిశేషః॥ ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య- శ్రీభగవత్ప్రీత్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం- శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ... ష్యే॥ తతః రక్షాబంధనాదిసర్వం వివాహప్రయోగానుసారేణకుర్యాత్। ప్రతిమాయా అసంభవే పుస్తకోపరికల్యాణోత్సవకరణపక్షే॥మహీద్యౌరితిమంటపాంతర్భూమింస్పృష్ట్వా॥ మహీద్యౌఃపృథివీచన...ఇతి

భిః॥ అభివస్త్రాసువసనానీతివస్త్రముభిమంత్ర్య॥అభివస్త్రాసువసనా + శేవసాను॥ ఓషధయఇతితండులానభిమంత్ర్య॥ఓషధయః— పార్థయామసి॥ ఆకలశేష్వితికలశంస్పృష్ట్వా॥ ఆకలశేషుధా...వర్ధతే॥ తస్మిన్ కుంకుమాదినా విలిఖితాఽష్టదళేషు విమలాదిశక్త్యష్టక మావాహయేత్॥ ఓంవిమలాయైనమః- ఉత్కర్షిణ్యైనమః- జ్ఞానాయైనమః- క్రియాయైనమః- యోగాయైనమః- ప్రహ్వ్యైనమః-సత్యాయైనమః- ఈశానాయైనమః - మధ్యే అనుగ్రహాయైనమః- ఏవమావాహ్యపూజయిత్వా॥తతఃపాణిగ్రహణవిధిప్రకారేణతత్తన్మంత్రాన్ వాచయేత్॥

ఆదౌ కౌతుకధారణమ్.

అస్య దేవస్య చతుర్దశభువనాధీశ్వరస్య శ్రీమదఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయకస్య జగత్కుటుంబినః సకలలోకజనన్యాః సీతాయాశ్చపాణిగ్రహణాధికారసిద్ధ్యర్థంజగద్రక్షణార్థంఆదౌకౌతుక...కర్మకరిష్యే॥సువర్ణకౌతుకంసుగంధేనానులిప్య॥అర్యమణ మితిమంత్రేణాభిమంత్ర్య॥ అర్యమణం బృహస్పతి మింద్రం దానాయ చోదయ॥ వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారం చవాజినమ్ । సోమగ్ం రాజానంవరుణ మగ్నిమన్వారభామహే॥ఆదిత్యాన్ విష్ణుగ్ంసూర్యం బ్రహ్మాణంచబృహస్పతిమ్॥ విష్ణోరరాటమసీత్యష్టవారమభి మంత్ర్య॥ విష్ణోర్రరాటమసి...విష్ణవేత్వా॥ కౌతుకదేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారాన్ సమర్పయామి॥

శ్రీసీతారామకల్యాణప్రవరనిర్ణయః.

యజుర్వేదశాఖాధ్యాయినే వాసిష్ఠమైత్రావరుణ కౌండిన్యత్ర్యార్షేయప్రవరాన్విత వసిష్ఠగోత్రోద్భవాయత్రిభువనాధీశాయ అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకాయ తత్త్వాతీతాయ సచ్చిదానందమూర్తయే సూర్యవంశపావనాయ శ్రీమదిక్ష్వాకువంశోద్భవస్య రఘుమ

హారాజవర్మణోనప్త్రే- అజమహారాజవర్మణః పౌత్త్రాయ— దశరథ మహారాజ వర్మణఃపుత్త్రాయ ॥ శ్రీరామచంద్రవర్మణేసాక్షాన్నారాయణస్వరూపవరాయ॥

యజుర్వేద శాఖాధ్యాయినీం- ఆంగీరసాయాస్య గౌతమత్ర్యార్షేయప్రవరాన్విత గౌతమసగోత్రోద్భవాం చతుర్దశభువనాధీశ్వరీం అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయికాంతత్త్వస్వరూపిణీం- చంద్రవంశ ప్రదీపికాంనిమివంశోద్భవస్య స్వర్ణరోమ మహారాజవర్మణోనప్త్రీం॥ హ్రస్వరోమమహారాజవర్మణః పౌత్త్రీం ॥ జనకమహారాజవర్మణః పుత్రీం॥ శ్రీసీతానామ్నీం సాక్షాల్లక్ష్మీస్వరూపిణీం కన్యామ్॥

ఇయం సీతామమసుతా సహధర్మచరీతవ । ప్రతీచ్ఛచైనాంభద్రంతేపాణింగృహ్ణీష్వపాణినా ॥ పతివ్రతా మహాభాగా ఛాయేవానుగతాసదా ॥ కన్యాదానసమయే ఆద్యాకన్యావరగోత్రనామాన్యుక్త్వా ॥ తతః గోదానభూదానాది షోడశమహాదానానికుర్యాత్ ॥సుముహూర్తే మంగళాష్టకాని చూర్ణికాని పఠిత్వా ॥ సుముహూర్తే వధూవరయోశ్శిరసిసజీరకగుడం ప్రక్షిపేత్॥ అఘోరచక్షురితి శ్రీరామస్సీతాందృష్ట్వా ॥ అఘోరచక్షు... చతుష్పదే॥ తతస్సీతాంవస్త్రభూషణాదిభిరలంకృత్య । తతఃమాంగల్య తంతునానేతి మంగళసూత్రంకంఠేబధ్నాతి ॥ మాంగల్యపూజాం కృత్వా ॥ మాంగల్యతంతునానేనమజ్జీవనహేతునా। కంఠేబధ్నామిసుభగే త్వంజీవ శరదశ్శతమ్॥ ఇతిమంగళసూత్రంబద్ధ్వా॥ తతఃఏకస్మిన్ స్వర్ణాదిపాత్రే ప్రస్థపరిమిత మంగళాచారతండులంసధాయ॥ సఘృతేనక్షీరేణ శ్రీసీతారామయో రంజల్యోరుపస్తీర్యద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘార్య బ్రాహ్మణైర్వేష్టవైస్సహకపిలాగ్రస్త్వారయేత్ ॥ దక్షిణాఃపాంతు బహుదేయంచాస్తుపుణ్యాంపరత్తాగ్ంశాంతిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు । వృద్ధిరస్తు । అవిఘ్నమస్తు ఆయుష్యమస్తు । ఆరోగ్యమస్తు । దపత్యోర్యనామ

జన్మనక్షత్రే శతభిషక్పూర్వసూనక్షత్రే శనిచంద్రగ్రహే- వరుణాదితో

ష్పైవ తేనసహాసోమేన క్రియేతాగ్ం శాంతిరస్తు ప్రజాపతిః స్త్రియాం

యశః... ప్రజామేకామస్సమృద్ధ్యతాం॥ ఇతివధూవరయోశ్శిరస్యక్ష

తారోపణంకృత్వా॥ పశవో మేకామస్సమృధ్యతామ్। యజ్ఞోమే...

తామ్॥ ద్వితీయంతృతీయంమంత్రవత్కృత్వా॥ తూష్ణీంచతుర్థమ్॥ ఏవ

మక్షతారోపణంకృత్వా॥ యోవైతామితి బ్రహ్మగ్రంథింకుర్యాత్ ॥

యోవైతా...దదుః॥ అనంతరం శ్రీసీతారామయోః కల్యాణోత్సవప్రవ

యుక్తషోడశోపచారపూజాంకృత్వా మహానీరాజనందద్యాత్॥ ఏవం

కల్యాణోత్సవంకృత్వా- తత్పిరకలశవస్త్రసహిత శ్రీరామప్రతిమాం

వాచకాయాచార్యాయవాదద్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్॥

ఇతి శ్రీసీతారామకల్యాణోత్సవస్సమాప్తః. చే॥ ల॥

శ్రీ సీతారామ కళ్యాణసర్గ విషయః.

సీతావివాహసర్గేతుపఠ్యమానే సదానరైః। ఆచార్యస్తు సుసంపూజ్య స్తథాఽన్యే ద్విజసత్తమాః॥ సీతాసమేత ప్రతిమాం రాఘవస్యస్వశక్తితః। జాంబూనదమయీంకృత్వా వాంఛితార్థస్య సిద్ధయే॥ నిధాయపూర్ణ కలశే శుభ్రవస్త్రేణవేష్టితే। యథావిధిసుసంపూజ్యసద్భక్త్యాదక్షిణాయుతమ్॥ ధరణీగర్భసంభూతేధరణీధరవల్లభే। ధరణీంమేప్రయచ్ఛాశుప్రీత్యాభవశుచిస్మితే॥ కౌసల్యాగర్భసంభూత భూభారోత్తారణాయచ। ప్రతిమాదానతుష్టస్సన్ వాంఛితంయచ్ఛ రాఘవ॥ మంత్రద్వయంసముచ్చార్య దద్యాద్భక్త్యా ద్విజన్మనే। ఏవం సంపూజ్యవిధివద్వక్తారంశ్రావకస్సుధీః॥ తతో విప్రాన్ సమభ్యర్చ్య సర్వాన్ మిష్టాన్నభోజయేత్। విత్తశాఠ్యమకృత్వైవ తాంశ్చైవా శాధయేన్ముదా॥ ఏవంకృత్వానరో భక్త్యా తతః శ్రవణమారభేత్॥

తస్యపుణ్యఫలంవాహంవక్తుం శక్తోమునీశ్వర॥ కిమత్రబహునోక్తేనసర్వై రామోంభవేద్ధ్రువమతి॥ ఇతి శ్రీరామాయణ మాహాత్మ్య సారసంగ్రహేచోక్తమ్ ॥

అథ పుత్రకామేష్టిప్రయోగః.

ఆర్యా! పుత్రసంతానము కలుగనిపక్షమందు ఈప్రయోగముజరుపుటవలన దంపతులకు సుఖప్రదంబగుపుత్రప్రదంబగును. ఋతుకాలమునకాఱగదినమునందు భార్యతోనభ్యంగముచేసికొని పిమ్మట ఈప్రయోగముశక్త్యనుసారముజరుపవలయును.

ఆదౌదీపారాధనంకృత్వా॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం...నమః॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమ ఇహామనోభీష్టసిద్ధ్యర్థం వంశాభివృద్ధ్యర్థంపుత్రకామేష్టినామకం కర్మకరిష్యమాణః... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన...గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకుర్యాత్॥ ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం పుత్రప్రాప్త్యర్థం పుత్రకామేష్టింకరిష్యే॥ తతః అభ్యుదయార్థంనాందీసమారాధనం కుర్యాత్॥ అథప్రాగ్దేశే మంటపమాసాద్య॥ తత్రనూతనవస్త్రంపరిస్తీర్య॥ తదుపరియథాశక్తితండులాన్నిక్షిప్య॥ తత్రబ్రహ్మవిష్ణురుద్రకలశాన్ తదుపరినూతన వస్త్రాణినిధాయ॥ ఆచమ్య...ర్థంబ్రహ్మాది మంటపదేవతావాహనంకరిష్యే॥ ఆదౌ గణపతిమావాహ్య॥ గణానాంత్వా..సాదనమ్॥ గణాధిపతిమా...మి॥ బ్రహ్మదేవానాం + రేభః॥ బ్రహ్మాణమా + మి॥ ఇదంవిష్ణు + సురే॥ విష్ణుమా + మి॥ కద్రుద్రాయప్రచేతసే + హృదే॥ రుద్రమా + మి॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ నవగ్రహారాధనంకుర్యాత్॥ తతఃఅష్టదిక్పాలకపూజాంచకృత్వా షోడశోపచారపూజాంచకుర్యాత్॥ అత్రక్షీరాన్నంనివేద్య॥ తతఃరుద్రాభిషేకంకుర్యాత్॥ తతఃకులదేవతాపూజాంచకుర్యాత్॥ పిమ్మట హోమప్రకరణము వ్రాయుచున్నాను.
శ్రేష్ఠమైనతెల్లనిగోవుయొక్క క్షీరములనుసంపాదించి పిమ్మటఅఱువది

ముష్టలగునట్లుగా తండులములు నొకపాత్రలో నుంచి పిమ్మటప్రోక్షించి క్షీరముతో ముందు ప్రతిష్ఠచేయబోవు ప్రతిష్ఠాగ్ని యందు పచనముచేయవలయును. ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థం పుత్రప్రాప్త్యర్థం వంశాభివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మాదిసకలదేవతా ప్రీత్యర్థం సమిదాజ్య చరువ్రీహిభిః చతుర్విధహోమం కరిష్యే ॥ హోమార్థం ఆచార్య బ్రహ్మఋత్విగ్వరణం కరిష్యే॥ ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్ ॥ వృతోస్మి కరిష్యామీతి ప్రతివచనమ్ ॥ తతః అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ అత్రపట్వాపాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ అథాజ్యభాగా స్రుచాజుహోతి॥ ఏకం + రి॥ అగ్నయేస్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం॥ ఏకం + రి॥ సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం॥ సమంపూర్వేణ - మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి ॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ। అభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ ఓం ఆతేగర్భో యోనిమేతుపుమాన్బాణ ఇవేషుధిమ్। ఆవీరోజాయతాంపుత్రస్తేదశమాస్యస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ ౧॥ కరోమి తే ప్రాజాపత్యమాగర్భో యోనిమేతు తే। అనూనః పూర్ణో జాయతామశ్లోణోఽపిశాచధీతస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ ౨॥ పుమాంస్తేపుత్రోనారితంపుమాననుజాయతాం। తాసిభద్రాణిబీజాన్యృషభాజనయంతునౌస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ ౩॥ యానిభద్రాణిబీజాన్యృషభాజనయంతినః। తైస్త్వంపుత్రాన్విందస్వసాప్రసూర్ధేనుకాభవస్వాహా॥ అగ్నయ...మ॥ ౪॥ కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజితమేవమే। యంకామం కామయేదేవ తన్మే వా

స్తూనమఘ్నాయ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం॥౫॥ అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ంసో౽స్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ంరాజ వరుణో౽నుమన్యతాం యథేయగ్ంస్త్రీపౌత్రమఘన్న రోదాత్స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥౬॥ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః॥ అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తుమాతా పౌత్రమానన్ద మభిప్రబుద్ధ్యతా మియగ్గ్ స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥౭ మా తే గృహే నిశి ఘోష...సుమనస్యమానాగ్ స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥౮॥అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం...ప్రతిముఞ్చామి పాశగ్గ్ స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥౯॥ దేవకృతం బ్రాహ్మణం కల్పమానం తేన హన్మి యోనిషదః పిశాచాన్। క్రవ్యాదో మృత్యూనధరాన్పాతయామి దీర్ఘమాయుస్తవ జీవన్తు పుత్రాః స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥౧౦॥

నేజమేష పరాపత.........యః పుమాగ్ంసం తాసు స్వాహా॥ విష్ణవ ఇదం॥౧౧॥యథేయం పృథివీ మహీ తిష్ఠం......వాయుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే స్వాహా॥ త్వష్ట్ర ఇదం॥ ౧౨॥ విష్ణుః శ్రేష్ఠేన రూప.........మాసి సూతవే స్వాహా॥ విష్ణవ ఇదం॥౧౩॥ సోమో ధేనుగ్ం......దదాత్యస్మై స్వాహా॥ సోమాయేదం॥ ౧౪ ॥ తాం పూషఞ్ఛివతమా......ప్రహరామ శేపమ్ స్వాహా॥ సూర్యా సావిత్ర్యై ఇదం॥౧౫॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం జయాదిహోమం కరిష్యే। జయాదిహోమం స్విష్టకృద్ధోమం చ కృత్వా। వధూవరహోమావహన్త శేష

చరుప్రాశనం కుర్యాత్ । అపశ్యంత్వామనసా చేకితానం..... ప్రజయా పుత్రకామా॥౧॥ (అథ ద్వితీయః) అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ స్వాయాం..... ప్రజయా పుత్రకామే ॥ ౨ పిశంగభృష్టి మమ్భృణం పిశాచ ఇతిమంత్రేణ ద్వయోః నాభింస్పృష్ట్వా॥ తతః గోదాన భూదాన మహాదానాని బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాదిసర్వేజనాన్ సంతోషయేత్॥ అథ దంపతీ పూజాం చ కుర్యాత్ । ఆశీర్వాదః॥ రాత్రౌ దర్భాస్తరణే శయనం కుర్యాత్॥

అథ ఉదకదానమ్.

చైత్రాదినాలుగుమాసములయందును ప్రపాదానమనఁగా మార్గస్థులకు నీయుదకము గజలాదిదానముచే అనంతపుణ్యఫలముకలుగును॥ శ్లో॥ మీనః కర్కటయోర్మధ్యే యావచ్చరతిభాస్కరః । ఫలమేకం తు తోయానాం సువర్ణం కోటిముచ్యతే॥ అగ్రప్రమాణము. ఇది గాక॥ శ్లో॥ ప్రపేయం సర్వసామాన్యా భూతేభ్యః ప్రతిపాదితా । ప్రదానాత్పితరస్సర్వే తృప్యంతు చ పితామహాః ॥ అనివార్యమితో దేయం జలంమాసచతుష్టయం॥ అనఁగా సర్వప్రాణులకు సాధారణముగా నీచలిపందిలియుంచవలెను, సమస్త పితృదేవతలు తృప్తినొందుదురు గాన ౪ మాసముల మవిచ్ఛిన్నముగ నుండవలెను. జలదానముచేయలేనివారు ప్రతిదినమందు వారివారిగృహమునకు వచ్చుజనులకైనను జలదానముచేయవలెను ॥ శ్లో॥ ఏషధర్మఘటోదత్తో బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకః । అస్య ప్రదానాత్సకలా మమసంతుమనోరథాః॥ తా॥ బ్రహ్మాదిసమస్తదేవతా స్వరూపమైన ఈ ధర్మఘటము నిచ్చుచున్నానుగనుక నామనోరథములన్నియు సమకూడుఁగాక యనియర్థము ఈజలదానమహిమవలన విశేషఫలముకలదని తెలియవలెను.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం.
తృతీయభాగస్సమాప్తః.
(౪౦॥ ౪౮॥ వ) 31-3-22

కూశ్మాండహోమః.

ఆచమ్య...ర్థం భ్రూణహత్యాయాఅర్వాచీనైనోనిర్హరణార్థం కూశ్మాండైర్హోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అగ్నింధనాదిపట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్ ।అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిం హుత్వా ॥ వక్ష్యాజ్జుహోతి । ఓంభూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్స్వాహా॥ సవిత్రఇదమ్॥ ఆజ్యేన॥ భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ భువస్స్వాహా॥ వాయవఇదమ్॥ సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ యద్దేవాదేవహేళనం దేవాసశ్చకృమావయమ్ । ఆదిత్యాస్తస్మాన్మాముంచ ఋతస్యర్తేన మామితస్వాహా । దేవేభ్యఆదిత్యేభ్య ఇదమ్ । దేవా జీవనకామ్యాయ ద్వాచానృతమూదిమ । తస్మాన్నఇహాముంచత విశ్వేదేవాస్సజోషసస్స్వాహా । దేవేభ్యఇదమ్। ఋతేనద్యావా పృథివీ ఋతేనత్వగ్ం సరస్వతి । కృతాన్నఃపాహ్యేనసోయత్కించానృతమూదిమస్వాహా । ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సరస్వత్యాఇదమ్ । ఇంద్రాగ్నీమిత్రావరుణౌసోమోధాతాబృహస్పతిః । తేనోముంచంత్వేనసో యదన్యకృతమారిమస్వాహా । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం మిత్రావరుణాభ్యాగ్ం సోమాయధాత్రేబృహస్పతయఇదమ్॥సజాతశగ్ంసాదుత జామిశగ్ం సాజ్యాయసస్శగ్ం సాదుత వాకనీయసః । అనాధృష్టకదేవకృతంయదేన స్తస్మాత్త్వమస్మాన్జాతవేదోముముగ్ధిస్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్ ॥ యద్వాచాయ న్మనసాబాహుభ్యా

మూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యాగ్ం శిశ్నైర్యదనృతంచకృమా వయమ్ ।
అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః ప్రముంచతు చకృమయానిదుష్కృతా స్వాహా॥
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ యేనత్రితో అర్ణవాన్నిర్బభూవ యేన సూర్యం
తమసోనిర్ముమోచ । యేనేంద్రోవిశ్వాఅజహాదరాతీస్తేనాహం
జ్యోతిషాజ్యోతిరానశానఆక్షిత్ స్వాహా॥ అగ్నయేజ్యోతిష్మత ఇదమ్ ॥
యత్కుసీద మప్రతీత్తం మయేహ యేనయమస్య నిధినాచరామి
ఏతత్తదగ్నే అనృణోభవామి జీవన్నేవ ప్రతితత్తే దధామి స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదమ్ (యన్మయి మాతా యదాపిపేష యదంతరిక్షం య
ద్దాశసా ఉత్రతామాత్రి) తేద్దేహా ద్వివిజాతాయదావ ఇమంమే వరుణ
తత్త్వాయామి త్వంనో అగ్నే సత్వంనో అగ్నే త్వమగ్నే అయాసి)
యస్మయి మాతా గర్భస్యాస్య నష్టకార యత్పితా । అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితాయాని చకృమకరోతు
మామనేనసగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే గార్హపత్యా యేదమ్॥ యదాపిపేష
మాతరం పితరం పుత్రః ప్రముదితో ధయన్ । అహిగ్ంసితౌ పితరౌ
మయా తత్తదగ్నే అనృణోభవామి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ య
దంతరిక్షం పృథివీ ముతద్యాం యన్మాతరం పితరం వాజహిగ్ంసిమ।
అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితాయాని చకృమ
కరోతు మామనేనసగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యా యేదమ్॥ య
ద్దాశసా నిశసా యత్పరాశసా । యదేన శ్చకృమా నూతనం య

త్పురాణమ్। అగ్నిష్మా...స్సగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥
అతిక్రామామి దురితం యదేనో జహామిరిప్రం పరమే సధస్థే। యత్ర
యంతి సుకృతో నాపి దుష్కృత స్తమారోహామిసుకృతాన్నులోకగ్గ్
స్వాహా॥ సుకృతాన్ను లోకాయేదమ్ । త్రితేదేవా అమృజ తైత
దేనః త్రిత ఏతన్మనుష్యేషు మామృజే। తతో మా యది కించిదాన
శే । అగ్నిర్మాతస్మా...స్సగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్।
దివి జాతా అప్సుజాతా యాజాతా ఓషధీభ్యః। అథో యాఅగ్నిజా
ఆప స్తాన శ్శుంధంతు శుంధనీస్స్వాహా॥ అద్భ్యశ్శుంధనీభ్యఇదమ్॥
యదాపో నక్తం దురితంచరామ యద్వాదివా నూతనం యత్పురా
ణమ్। హిరణ్యవర్ణా స్తత ఉత్పునీతన స్స్వాహా ॥ అద్భ్యోహిరణ్య
వర్ణాభ్య ఇదమ్ । ఇమం మే వరుణ...చకే స్వాహా॥ వరుణా యేదమ్॥
తత్వాయామి...మోషీ స్స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్ ॥ త్వంనో అగ్నే...
ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥ సత్వంనో అగ్నే...ఏధి
స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥ త్వమగ్నే అయాస్యయా... భే
షజగ్గ్ స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయఇదమ్॥ యదదీవ్యం నృణమహం
బభూవాదిత్సన్వా సంజగర జనేభ్యః। అగ్నిర్మా తస్మాదింద్రశ్చసంవి
దానౌ ప్రముంచతాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రాభ్యామిదమ్॥ యద్ధస్తా
భ్యాం చకర కిల్బిషాణ్యక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నమానః। ఉగ్రం
పశ్యాచరాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసా వనుదత్తా మృణాని స్వాహా॥

ఉగ్రం పశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యమిదమ్ ॥ ఉగ్రంపశ్యేరాష్ట్రభృత్కిల్బి
షాణి యదక్షవృత్త మనుదత్తమేతత్ । నేన్న ఋణాన్నృణవ ఇథ్స
మానో యమస్యల్లోకే అధిరజ్జురాయస్వాహా ॥ ఉగ్రంపశ్యారాష్ట్ర
భృద్భ్యమిదమ్ ॥ (అవతే హేడ ఉదుత్తమ మిమంమే వరుణ తత్వా
యామిత్వం నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్నే।) అవతే హేడో వరుణ నమో
భిరవ యజ్ఞేభి రీమహే హవిర్భిః । క్షయన్నస్మభ్య మసురప్రచేతో
రాజన్నేనాగ్ంసి శిశ్రథః కృతానిస్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥ ఉదు
త్తమం వరుణపాశ మస్మదవాఽధమం విమధ్యమగ్ శ్రథాయ। అథా
వయ మాదిత్య వ్రతేతవానాగసో అదితయేస్యామ స్వాహా ॥ వరుణా
యేదమ్ ॥ ఇమంమే... చకేస్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥ తత్వాయామి...
మోషీస్స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥ త్వంనో అగ్నే...ప్రముముగ్ధ్య
స్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥ సత్వంనో...వధిస్వాహా ॥
అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్।సంకుసుకో వికుసుకో నిర్ఋథో యశ్చనిస్వనః ॥
తేఽస్మద్యక్ష్మమనాగసో దూరాద్దూరమచీచతగ్ స్వాహా ॥ సంకుసుక
వికుసుకనిర్ఋథనిస్వనేభ్య ఇదమ్ ॥ నిర్యత్యక్ష్మమచీచతే। కృత్యాంనిరృ
తించ। తేనయోఽస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసువామసిస్వాహా ॥
నిర్యత్యక్ష్మాయేదమ్ ॥ దుశ్శగ్ంసానుశగ్ంసాభ్యాంఘణేనానుఘణేనచ।
తేనాన్యోఽస్మత్సమృచ్ఛాతైతమస్మై ప్రసువామసిస్వాహా ॥ దుశ్శ
గ్ంసానుశగ్ంసఘణానుఘణేభ్య ఇదమ్ ॥ సంవర్చసా పయసా సంతనూ

భిరగన్మహి మనసా సగ్ంశివేన। త్వష్టానో అత్రవిదధాతు రాయో௨నుమార్ష్టు త్వన్వో ௨௨యద్విలిష్టగ్గ్ స్వాహా ॥ త్వష్ట్ర ఇదమ్ ॥ ఆయుష్టే విశ్వతో దధ దయ మగ్నిర్వరేణ్యః। పునస్తే ప్రాణ ఆయాతి పరాయక్ష్మగ్ం సువామి తే స్వాహా॥ ఆయుషే௨గ్నయ ఇదమ్ ॥ ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి। ఘృతంపీత్వా మధుచారు గవ్యం పితేవపుత్ర మభిరక్షతా దిమగ్గ్ స్వాహా ॥ ఆయుర్దేగ్నయ ఇదమ్॥ ఇమ మగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి తిగ్మమోజో వరుణ సగ్ంశిశాధి । మాతేవ స్మా అదితే శర్మయచ్ఛ విశ్వే దేవా జరదష్టిర్యథా సత్స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాదితివిశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆసువోర్జమిషంచనః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛునాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే పవస ఇదమ్ ॥ అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చస్సువీర్యమ్ । దధద్రయిం మయిపోషగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే పవమానాయేదమ్॥ అగ్నిర్ ఋషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః।తమీమహే మహాగయగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే ఋషయే పవమానాయ పాంచజన్యాయ పురోహితాయేదమ్॥ అగ్నే జాతాన్ప్రణుదానస్సపత్నాన్ ప్రత్యజాతాన్ జాతవేదో నుదస్వ। అస్మే దీదిహి సుమనా అహేళన్ ఛర్మన్ తే స్యామ త్రివరూథ ఉద్భౌ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్। సహసా జాతాన్ప్రణుదా నస్సపత్నాన్ప్రత్యజాతా న్జాతవేదో నుదస్వ । అధినో బ్రూహి సుమనస్యమానో వయగ్గ్ స్యామ ప్రణుదానస్సపత్నాన్ త్వా

హా॥ అగ్నయ ఇదమ్। అగ్నే యో నో౽భితో జనో వృకో వారో జిఘా-
గ్ంసతి। తాగ్ స్త్వం వృత్రహం జహి వస్వస్మభ్య మాభర స్వాహా॥
అగ్నయే వృత్రఘ్న ఇదమ్॥ అగ్నే యో నో౽భిదాసతి సమానో యశ్చని-
ష్ట్యః। తం వయగ్ం సమిధం కృత్వా తుభ్యమగ్నే౽పిదధ్మసి స్వాహా॥
అగ్నయ ఇదమ్॥ యో నశ్శపాదశపతో యశ్చ నశ్శపతశ్శపాత్॥
ఉషాశ్చ తస్మై నిమ్రుక్చ సర్వం పాపగ్ం సమూహతాగ్ స్వాహా। ఉషో
నిమ్రుగ్భ్య ఇదమ్॥ యో నస్సపత్నో యో౽రణో మర్త్యో౽భిదాసతి దేవాః।
ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో మా తస్యోచ్ఛేషి కించన స్వాహా॥ దేవేభ్య
ఇదమ్॥ యో మాం ద్వేష్టి జాతవేదో యం చాహం ద్వేష్మి యశ్చ
మామ్। సర్వాగ్ స్తానగ్నే సందహ యాగ్ శ్చాహం ద్వేష్మి యే చ
మాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్॥ యో అస్మభ్యమరాతీయా-
ద్యశ్చ నో ద్వేషతే జనః। నిందాద్యో అస్మాన్ దిప్సాచ్చ సర్వాగ్ స్తా-
న్మష్మషా కురు స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ సగ్ంశితం మే బ్రహ్మ సగ్ం-
శితం వీర్యం బలమ్। సగ్ంశితం క్షత్రం మే జిష్ణు యస్యాహమస్మి పు-
రోహితః స్వాహా॥ బ్రహ్మక్షత్రాభ్యామిదమ్॥ ఉదేషాం బాహూ అతిర-
ముద్వర్చో అథో బలమ్। క్షిణోమి బ్రహ్మణా౽మిత్రా నున్నయామి
స్వాగ్ం అహగ్గ్ స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ పునర్మనః పునరాయుర్మ ఆగా-
త్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రం మ ఆగాత్పునః ప్రాణః పునరాకూతం మ
ఆగాత్। పునశ్చిత్తం పునరాధీతం మ ఆగాత్। వైశ్వానరో మదబ్ధస్తనూ-

పాఽవబాధతాం దురితాని విశ్వా స్వాహా॥ వైశ్వానరాయాదబ్ధాయత
నూనప ఇదమ్॥ స్రువేణ హోమః॥ సిగ్ంహే వ్యాఘ్ర ఉత యా పృదాకౌ
త్విషిరగ్నౌ బ్రాహ్మణే సూర్యే యా । ఇన్ద్రం యా దేవీ సుభగా
జజాన । సా న ఆగన్ వర్చసా సంవిదానా స్వాహా ॥ ఇంద్రజనన్యై
దేవ్యా ఇదమ్॥ యా రాజన్యే దున్దుభావాయతాయామశ్వస్య క్రన్దే
పురుషస్య మాయౌ । ఇన్ద్రం యా ... దానా స్వాహా ॥ ఇంద్రజన
న్యై దేవ్యా ఇదమ్ । యా హస్తిని ద్వీపిని యా హిరణ్యే త్విషిరశ్వేషు
పురుషేషు గోషు । ఇన్ద్రం యా దేవీ ... దానా స్వాహా । ఇంద్రజన
న్యై దేవ్యా ఇదమ్। రథే అక్షేషు వృషభస్య వాజే । వాతే పర్జన్యే వరు
ణస్య శుష్మే । ఇన్ద్రం యా దేవీ సు... దానా స్వాహా॥ ఇంద్రజనన్యై
దేవ్యా ఇదమ్। అగ్నే భ్యావర్తిన్నభి న ఆవర్తస్వాయుషా వర్చసా సన్యా
మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా॥ అగ్నయే భ్యావర్తిన ఇదమ్। అగ్నే
అంగిరశ్శతం తే సన్త్వావృతస్సహస్రం త ఉపావృతః । తాసాం పోష
స్య పోషేణ పునర్నో నష్టమాకృధి పునర్నో రయిమాకృధి స్వాహా॥
అగ్నయేఽంగిరస ఇదమ్ ॥ పునరూర్జా.. తస్వాహా । అగ్నయ
ఇదమ్ । సహ రయ్యా...విశ్వతస్పరి స్వాహా । అగ్నయ ఇదమ్ । అథ
సమిత్పాణిరగ్నిముపతిష్ఠతే। అథోపస్థానమ్। వైశ్వానరాయ ప్రతివేద
యామో యదీనృణగ్ం సంగరో దేవతాసు । స ఏతాన్పాశాన్ప్ర
ముచన్ప్రవేద స నో ముంచాతు దురితాదవద్యాత్ । వైశ్వానరః పవయా

స్నః స్వవిత్త్రై ర్యత్సంగరమభిధావామ్యాశామ్। అనాజానన్మనసా యాచ
మానో యదత్రైనో అవతత్సువామి। అమీ యే సుభగే దివి విచృతౌ నా
మ తారకే। ప్రేహామృతస్య యచ్ఛతామేతద్బద్ధకమోచనమ్। విజిహీ
ర్ష్వ లోకాన్కృధి బంధాన్ముంచాసి బద్ధకమ్। యోనేరివ ప్రచ్యుతో గ
ర్భస్సర్వాన్పథో అనుష్వ। స ప్రజానన్ ప్రతిగృభ్ణీత విద్వాన్ప్రజాప
తిః ప్రథమజా ఋతస్య। అస్మాభిర్దత్తం జరసః పరస్తాదచ్ఛిన్నం తంతుమను
సంచరేమ। తతం తంతుమన్వేకే అనుసంచరంతి యేషాం దత్తం పిత్ర్యమా
యనవత్। అబంధ్వేకే దదతః ప్రయచ్ఛాద్దాతుం చేచ్ఛక్నవాంసస్స్వ
ర్గ ఏషామ్। ఆరభేథామను సంరభేథాం సమానం పంథామవథో ఘృ
తేన। యద్వాం పూర్తం పరివిష్టం యదగ్నౌ తస్మై గోత్రాయేహ జాయా
పతీ సంరభేథామ్। యదంతరిక్షం పృథివీ ముత ద్యాం యన్మాతరం పిత
రం వా జిహింసిమ। అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్య ఉన్నో నేష
ద్దురితా యాని చకృమ। భూమిర్మాతాఽదితిర్నో జనిత్రం భ్రాతాం
తరిక్ష మభిశస్త్యా నః। ద్యౌర్నః పితా పిత్ర్యాచ్ఛం భవాసి జామి
మిత్వా మా వివిత్సి లోకాత్। యత్ర సుహార్దస్సుకృతో మదంతే వి
హాయ రోగం తన్వాం స్వాయామ్। అశ్లోణాంగైరహ్రుతాస్స్వర్గే త
త్ర పశ్యేమ పితరం చ పుత్రమ్। యదన్నమద్మ్యనృతేన దేవా దాస్య
న్నదాస్యన్నుత వా కరిష్యన్। యద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి య
దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహమగ్నిర్మా తస్మాదనృణం కృణోతు। యదన్న

మద్మి బహుధా విరూపం వాసో హిరణ్య మశ్వముత గామజా మవిమ్। యద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి యద్దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహ మగ్నిర్మా తస్మాదనృణం కృణోతు। యన్మయా మనసా వాచా కృతమేనః కదా చన। సర్వస్మాత్తస్మాన్మేళితో మోగ్ధి త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ం స్వాహా॥ సమిద్ద్వయమగ్నౌ ప్రహృత్య। అగ్నయ ఇదమ్। అవధాన ధర్మేణ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్। ఫలితాం సమిధమాధాయ బ్రహ్మణే వరం దదాతి। తతస్సమిధమిధ్మ సన్నహనం చాగ్నౌ ప్రహృత్య జయాదీన్ జుహుయాత్। ఇత్యాది తంత్రస్సమాప్తః॥ కూశ్మాండసంగ్రహశ్లోకః॥ సావిత్ర్యాగ్నిముఖాం తేన్నహావనం యద్దేవాయను వాక్ త్రయమ్। సిగ్ంహే వ్యాఘ్ర చతురశ్చ సకలా అభ్యావర్తినీ రాజ్యతః। హుత్వోదఙ్ముఖ ముపతిష్ఠే తధృత వైశ్వానరేత్యాది సమిధమాధాయ వరం దదాత్యతిథయే కుర్యాజ్జయాదీన్నహా॥ ఇతి కూశ్మాండహోమప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ గణహోమమంత్రాః.

దర్భాన్ధారయమాణః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం గుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య అహం అగ ఏనోపవృత్త్యర్థం సకృత్పతుమాత్రిశిత్య సవనత్రయం గణహోమాన్ కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య। ఉత్తరతో దర్భాన్నిరస్య ఉదుపస్పృశ్య। పునస్సంకల్ప్య। అహం... త్యర్థం ప్రాతస్సవనికగణహోమాన్ కరిష్యే। పత్న్యా సహ పాసనాగ్నౌ చరుగ్ం శ్రపయిత్వా ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్యాగ్నిం ధనాద్యాజ్యభాగాంతే। అగ్నేరుత్తరతస్సవనకుంభ మాసాద్య॥ ప్రోక్షణాదిభిస్సగ్ంస్కృత్య అద్భిస్సంపూర్య ఫలపుష్పాదిభి రభ్యర్చ్య ప్రతిష్ఠాప్య అగ్ని

ముఖాం తే ఆజ్యేన। ఓం భూర్భువస్సువః ...గ్నాత్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్। భువస్స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్। సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్। భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ అథ చారవాః। అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమ ఉక్తిం విధేమ స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥ ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వగ్ం హవ్యం మతిం చాగ్నయే సుపూతమ్। యో దైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మనా జిగాతి స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥ అచ్ఛా గిరో మతయో దేవయంతీరగ్నిం యంతి ద్రవిణం భిక్షమాణాః। సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వంచగ్ం హవ్యవాహమరతిం మానుషాణాగ్ం స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥ అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంత కృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవ క్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా। పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శంయోః స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥ ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయంతః। దక్షిణావాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతాచీ స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥ సహస్రశీర్షా పురుషస్సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। స భూమిం విశ్వతో

వృత్వాఽత్యతిష్ఠద్దశాంగులగ్గ్ స్వాహా। పురుషాయనారాయణాయే
దమ్॥ పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్। ఉతా
మృతత్వస్యేశానో యదన్నేనాతిరోహతి స్వాహా। పురుషాయనారా
యణాయేదమ్॥ ఏతావానస్య మహిమాఽతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరు
షః। పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి స్వాహా। పురు
...దమ్॥ త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదోఽస్యేహాఽభవాత్పునః।
తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్ సాశనానశనే అభి స్వాహా। పురు...దమ్॥
తస్మాద్విరాడజాయత విరాజో అధి పూరుషః। స జాతో అత్యరిచ్యత
పశ్చాద్భూమిమథో పురః స్వాహా। పురుషా...దమ్॥ యత్పురుషే
ణ హవిషా దేవా యజ్ఞమతన్వత। వసన్తో అస్యాసీదాజ్యగ్ం గ్రీ
ష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః స్వాహా। పురు...దమ్॥ సప్తాస్యాసన్ పరిధయ
స్త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః। దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః అబధ్నన్ పు
రుషం పశుగ్గ్ స్వాహా। పురు...దమ్॥ తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్
పురుషం జాతమగ్రతః। తేన దేవా అయజన్త సాధ్యా ఋషయ
శ్చ యే స్వాహా। పురుషా...దమ్॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతస్సంభృ
తం పృషదాజ్యమ్। పశూగ్స్తాగ్శ్చక్రే వాయవ్యా నారణ్యాన్గ్రా
మ్యాశ్చ యే స్వాహా। పురు...దమ్॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఋచస్సా
మాని జజ్ఞిరే। ఛన్దాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాద్యజుస్తస్మాదజాయత స్వాహా।
పురు...దమ్॥ తస్మాదశ్వా అజాయన్త యే కే చోభయాదతః। గావో హ

జజ్ఞిరే తస్మాత్తస్మాజ్జాతా అజావయ స్స్వాహా। పురుషా...దమ్॥ యత్పురుషం వ్యదధుః కతిధా వ్యకల్పయన్। ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ కావూరూ పాదా వుచ్యేతే స్స్వాహా। పురు...దమ్॥ బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్ బాహూ రాజన్యః కృతః। ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత స్స్వాహా। పురు...దమ్॥ చంద్రమా మనసో జాతశ్చక్షోస్సూర్యో అజాయత। ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత స్స్వాహా। పురు...దమ్॥ నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షగ్ం శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్త్స్వాహా। పురు... దమ్॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే। సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాస్తే స్స్వాహా। పురు...దమ్॥ ధాతా పురస్తాద్యముదాజహార శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి నాన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే స్స్వాహా। పురు ... దమ్॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తే హ నాకం మహిమానస్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాస్స్వాహా। పురు ... దమ్॥ అగ్నేర్మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతసోయం పాంచజన్యం బహవస్సమింధతే। విశ్వస్యాం విశి ప్రవివిశివాగ్ంసమీమహే స నో ముంచత్వగ్ంహసస్స్వాహా। అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్॥ యస్యేదం

ప్రాణం నిమిషదృదేజతి యస్య జాతం జనమానంచ కేవలమ్ । స్తౌ-
మ్యగ్నిం నాథితో జోహవీమి స నో ముంచత్వగ్ంహసస్స్వాహా ॥
అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్ ॥ ఇన్ద్రస్య మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేత-
సో వృత్రఘ్నస్స్తోమా ఉప మాముపాగుః । యో దాశుషస్సుకృతో హవ-
ముపగన్తా స నో ముంచత్వగ్ంహసస్స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయాగ్ంహో-
ముచ ఇదమ్ । యస్సంగ్రామం నయతి సంవశీ యుధే యః పుష్టాని
సగ్ంసృజతి త్రయాణి । స్తౌమీన్ద్రం నాథితో జోహవీమి స నో ముంచ-
త్వగ్ంహసస్స్వాహా ॥ ఇన్ద్రాయాగ్ంహోముచ ఇదమ్ ॥ మన్వే వాం
మిత్రావరుణా తస్య విత్తగ్ం సత్యౌజసా దృగ్ంహణా యన్నుదేథే । యా
రాజానగ్ం సరథం యాథ ఉగ్రా తా నో ముంచతమాగసస్స్వాహా ॥ మి-
త్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ యో వాగ్ం రథ ఋజురశ్మి-
స్సత్యధర్మా మిథుశ్చరన్తముపయాతి దూషయన్ । స్తౌమి మిత్రావ-
రుణా నాథితో జోహవీమి తౌ నో ముంచతమాగసస్స్వాహా । మి-
త్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ వాయోస్సవితుర్విదథాని
మన్మహే యావాత్మన్వద్బిభృతో యౌ చ రక్షతః । యౌ విశ్వస్య
పరిభూ బభూవతుస్తౌ నో ముంచతమాగసస్స్వాహా । వాయుసవి-
తృభ్యామాగోముగ్భ్యామిదమ్ । ఉప శ్రేష్ఠా న ఆశిషో దేవయోర్ధ-
ర్మే అస్థిరన్ । స్తౌమి వాయుగ్ం సవితారం నాథితో జోహవీమి తౌ నో
ముంచతమాగసస్స్వాహా । వాయుసవితృభ్యామాగోముగ్భ్యామి-

దమ్ । రథీతమౌరథీనామహ్వ ఊతయే శుభం గమిష్టౌ సుయమేభి
రశ్వైః । యయోర్వాం దేవౌ దేవేష్వనిశితమోజ స్తానో ముంచ
తమాగసస్స్వాహా । అశ్విభ్యా మాంగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ యదయా
తంవహతుగం సూర్యాయా స్త్రిచక్రేణ సగ్ంసద మిచ్ఛమానా ।
స్తౌమి దేవావశ్వినౌ నాధితో జోహవీమి తౌనో ముంచత మాగస
స్స్వాహా । అశ్విభ్యామాంగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ మరుతాంమన్వే అధి
నోబ్రువంతు ప్రేమాంవాచం విశ్వామవంతు విశ్వే । ఆశూన్హు
వేసుయమా నూతయే తేనో ముంచంతు తేనస స్స్వాహా । మరుద్భ్య
ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ తిగ్మమాయుధం వీడితగ్ం సహస్వద్దివ్యగ్ం శర్ధః
పృతనాసుజిష్ణు । స్తౌమి దేవాన్మరుతో నాధితో జోహవీమి తేనో
ముంచంతు త్వేనసస్స్వాహా । మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ దేవా
నాం మన్వే అధినో బ్రువంతు ప్రేమాం వాచం విశ్వామవంతు విశ్వే ।
ఆశూన్ హువే సుయమా నూతయే తేనోముంచంతు త్వేనస స్స్వా
హా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ యదిదం మాభిశోచ
తి పౌరుషేయేణ దైవ్యేన । స్తౌమి విశ్వాన్ దేవాన్నాధితో జోహవీ
మి తేనో ముంచంతు త్వేనసస్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య
ఇదమ్॥ అనునో ద్యానుమతి ర్యజ్ఞం దేవేషు మన్యతామ్। అగ్నిశ్చ
హవ్యవాహనో భవతాం దాశుషే మయస్స్వాహా ॥ అనుమత్యై
ఇదమ్ । అన్విదనుమతే త్వం మన్యాసై శంచనః కృధి। క్రత్వేదక్షా

య నో హీన్తు ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిష స్వాహా ॥ అనుమత్యా
ఇదమ్ ॥ వైశ్వానరో న ఊత్యా ప్రయాతు పరావతః॥ అగ్నిరుక్థేన వా
హసా స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ పృష్టో దివి పృష్టో
అగ్నిః పృథివ్యాం పృష్టో విశ్వా ఓషధీరావివేశ। వైశ్వానర స్సహసా
పృష్టో అగ్నిస్స నో దివా సరిషః పాతు నక్తగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే
వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ యే అప్రథేతా మమితేభిరోజోభిర్యే ప్రతిష్ఠే
అభవతాం వసూనామ్। స్తామిద్యావాపృథివీ నాథితో జోహవీమి తే
నో ముంచత మగ్ంహస స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యామగ్ంహో
ముగ్భ్యామిదమ్। ఉర్వీ రోదసీ వరివః కృణోతం క్షేత్రస్య పత్నీ అధినో
బ్రూయాతం । స్తామిద్యావా దివి నాథితో జోహవీమి తే నో ముంచత
మగ్ంహస స్వాహా॥ ద్యావాపృ.. మిదం॥ యత్తే వయం పురుషత్రా
యవిష్ఠా విద్వాగ్ంసశ్చకృమా కచ్చనాగః॥ కృధీష్వస్మాగ్ం అదితే
రనాగా వ్యేనాగ్ంసి శిశ్రథో విష్వగగ్నే స్వాహా । అగ్నయేఽగ్ం
హోముచ ఇదమ్॥ యథాహ త్యద్వసవో గౌర్యం చిత్పదిషితా మ
ముంచతా యజత్రాః। ఏవా త్వమస్మత్ప్రముంచా వ్యగ్ంహః ప్రాతా
ర్యగ్నే ప్రతరాన్న ఆయుస్స్వాహా॥ అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్॥
యా వామింద్రావరుణా యతవ్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముంచ
తగ్గ్ స్వాహా। ఇంద్రావరుణాభ్యా మగ్ంహోముగ్భ్యామిదమ్ ।
యా వామింద్రావరుణా సహస్యా తనూస్తయేమమగ్ంహసో ముంచ

త్రగ్ం స్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మగ్ంహోముగ్భ్య మిదమ్। యా
వామింద్రావరుణా రక్షస్యాతనూస్తయే...స్వాహా ॥ ఇంద్రావ...మి
దమ్। యావామింద్రావరుణా తేజస్యాతనూ స్తయే...స్వాహా ॥ ఇం
ద్రావరు...మిదమ్। యోవామింద్రావరుణా వగ్నౌ సామ స్తంవా
మే తేనావయజే స్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మిదమ్॥ యోవా మిం
ద్రావరుణా ద్విపాత్సుపశుషు ప్రామ స్తం వామే తే నావయజేస్వా
హా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యామిదమ్॥ యోవా మింద్రావరుణా చతుష్పా
త్సుప్రామ స్తంవా... యజేస్వాహా ॥ ఇంద్రా...దమ్। యోవామిం
ద్రావరుణాగోష్ఠేషుప్రామ...యజేస్వాహా॥ఇంద్రా...దమ్। యోవా
మింద్రావరుణాగృహేషుప్రామస్తంవా...స్వాహా॥ ఇంద్రా...దమ్।
యోవా...ణాప్సుసామ స్వాహా। ఇంద్రావ...దమ్ । యోవా...
ణౌషధీషుసామ... యజేస్వాహా ॥ ఇంద్రా...దమ్।యోవామింద్రా
వరుణావనస్పతిషుప్రా...యజేస్వాహా॥ ఇంద్రా...మిదమ్। పవమాన
స్సువర్జనః పవిత్రేణ విచర్షణిః। యః పోతా సపునాతు మాస్వా
హా ॥ అగ్నయేపవమానా యేదమ్ ॥ పునంతుమాదేవ జనాః । పు
నంతుమనసో ధియా । పునంతు విశ్వఆయవ స్స్వాహా ॥ దేవజన
మనువిశ్వాయుభ్య ఇదమ్ ॥ జాతవేదః పవిత్రవత్పవిత్రేణ పునాహి
మా । శుక్రేణ దేవదీద్యదగ్నే క్రత్వాక్రతూగ్ంరను స్వాహా ॥ జాత
వేదసేఽగ్నయ ఇదమ్॥ యత్తేపవిత్ర మర్చిష్యగ్నే వితత మంతరా।

బ్రహ్మ తేనపునీమహే స్వాహా॥ అగ్నయేపవమానాయేదమ్॥ ఉభా
భ్యాందేవసవితః పవిత్రేణ సవేనచ। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే స్వాహా॥
దేవాయసవిత్ర ఇదమ్॥ వైశ్వదేవీపునతీ దేవ్యాగాద్యస్యై బహ్వీ
స్తనువోవీతపృష్ఠాః। తయామదంతః సధమాద్యేషు వయగ్గ్ స్యామ
పతయోరయీణాగ్ స్వాహా॥ వైశ్వదేవ్యైపునత్యా ఇదమ్॥ వైశ్వా
నరో రశ్మిభిర్మా పునాతువాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః। ద్యా
వాపృథివీ పయసాపయోభిర్ ఋతావరీ యజ్ఞియే మాపునీతాగ్
స్వాహా॥ వైశ్వానరాయ వాతేర్ఋతాయద్యావా పృథివీభ్యామృతావ
రీభ్యామిదమ్॥ బృహద్భిః సవితస్తృభిర్వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః।
అగ్నేదక్షైః పునాహిమా స్వాహా॥ సవిత్రేదేవాయేదమ్॥ యేన
దేవా అపునత యేనాపోదివ్యం కశః। తేన దివ్యేన బ్రహ్మణేదం
బ్రహ్మపునీమహే స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదమ్॥ యః పావమానీరధ్యే
త్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్॥ సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి స్వదితం
మాతరిశ్వనా స్వాహా॥ పావమానీభ్యఇదమ్॥ పావమానీర్యో అధ్యే
త్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్। తస్మైసరస్వతీ దుహే క్షీరగ్ం సర్పి
ర్మధూదకగ్గ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్యఇదమ్॥ పావమానీస్స్వ
స్త్యయనీ స్సుదుఘాహి పయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృతో రసో బ్రా
హ్మణేష్వమృతగ్ం హితగ్గ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదమ్॥
పావమానీర్దిశంతున ఇమం లోకమథో అముమ్। కామాన్త్సమర్ధ

-యంతునో దేవీ ర్దేవైస్సమాభృత్తాస్స్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదమ్।
పావమానీ స్స్వస్త్యయనీ స్సుదుఘా హి ఘృతశ్చుతః। ఋషిభి
స్సంభృతో రసో బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితగ్గ్ స్వాహా॥ పావమా
నీభ్య ఇదమ్॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ... పునంతు మా స్వాహా॥ పావ
మానీభ్య ఇదమ్॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం... బ్రహ్మపునీమహే స్వాహా॥
ప్రాజాపత్యాయ పవిత్రా యేదమ్॥ ఇంద్రస్సునీతీ సహమా పునాతు...
పునాతు స్వాహా॥ ఇంద్రాయ సునీత్యా సహితాయ సోమాయ స్వస్త్యా
సహితాయ వరుణాయ సమీచ్యా సహితాయ యమాయ రాజ్ఞే ప్రమృ
ణాభి స్సహితాయ జాతవేదస ఊర్జయంత్యా సహితా యేదమ్॥ యద్దే
వా దేవ హేడనం దే...మాముత స్వాహా॥ దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదమ్॥
దేవాజీవన...మాదిమ అగ్ని ర్మాతస్మా దేనసో గార్హపత్యః ప్రముం
చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనస గ్గ్ స్వాహా॥ దేవే
భ్యోఽగ్నయే గార్హపత్యా యేదమ్॥ ఋతేన ద్యావా పృథివీ...స్వతీ॥
ఋతాన్మాముంచతాగ్ం హసో యదన్యకృతమారిమ స్వాహా॥ ద్యా
వాపృ... ఇదమ్॥ సజాతశగ్ంసా దుతజామిశగ్ంసాజ్జ్యాయస శ్శ
గ్ం...యసః। అనాజ్ఞాతం దేవకృతం యదేన స్తస్మాత్త్వ మస్మాజ్జాత
వేదో ముముగ్ధి స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్। యద్వాచాయ
న్మ...అగ్ని ర్మాతస్మా దేనసో గార్హ... నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయే
గా...దమ్॥ యద్ధస్తాభ్యాంచకరకి...ఘ్నమానః। ద్యూ తేప్పశ్యాంచరాష్ట్రి

భృచ్ఛతాన్యప్సరసావ...నిస్వాహా॥ దూరేపశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యమి
దమ్॥ ఆదీవ్యన్ఋణం యదహంచకారయద్వాదాస్యన్ త్సంజగారా
జనేభ్యః। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో... నేనసగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయేగార్
హపత్యాయేదమ్ ॥ యన్మయి మాతాగర్భే ... నేనసగ్గ్ స్వాహా ॥
అగ్నయేగార్హపత్యా యేదమ్॥ యదాపిపేష + భవామిస్వాహా
అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥యదంతరిక్షం + నేనసగ్గ్ స్వాహా॥అగ్న
యేగార్హపత్యాయేదమ్॥యదాశసా + నేనసగ్గ్ స్వాహా॥అగ్నయే
గార్హపత్యాయేదమ్। అతిక్రామామి దురితంయదే...నసగ్గ్ స్వాహా।
సుకృతాంను లోకాయేదమ్ । త్రితేదేవా ... నేనసగ్గ్ స్వాహా ॥
అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ దివిజాతా + శుంధనీస్స్వాహా॥అద్భ్య
శ్శుంధనీభ్య ఇదమ్ ॥ యదాపో నక్తం + నీతన స్వాహా॥ అద్భ్యో
హిరణ్యావర్ణాభ్య ఇదమ్ ॥ ఇమం మే వరుణతత్వాయామి త్వంనోఅగ్నే
సత్వంనోఅగ్నేత్వమగ్నే అయాసి। వైశ్వానరో + వాహాస్తాస్వాహా ॥
అగ్నయేవైశ్వానరాయేదమ్॥ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతి
షస్పతిమ్।అజస్రంఘర్మమీమహే స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయే
దమ్॥వైశ్వానరస్యదగ్ంసనాభ్యో బృహదరిణాదేకస్స్వపస్యయా కవిః।
ఉభాపితరామహయన్నజాయతాగ్నిర్ద్యావాపృథివీ భూరిరేతసా స్వా
హా॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయేదమ్ । పృష్టోదివిపృ...నక్తగ్గ్ స్వాహా॥
అగ్నయే...యేదమ్ ॥ జాతోయదగ్నే భువనావ్యఖ్యః పశూంనగోపా

గ్న్యః పరిజ్మా । వైశ్వానర బ్రహ్మణే విందగాతుం । యూయం పాత స్వస్తిభిస్స
దా నస్స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ । త్వమగ్నే శోచిషా శో
శుచాన ఆరోదసీ అపృణా జాయమానః । త్వం దేవాగ్ం అభిశస్తేరముం
చో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరా
యేదమ్ ॥ అస్మాకమగ్నే మఘవత్సు ధారయా నామి క్షత్రమజ
రగ్ం సువీర్యమ్ । వయం జయేమ శతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానర
వాజమగ్నే తవోతిభి స్స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ ।
వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామ రాజాహి కం భువనానామభిశ్రీః । ఇతో
జాతో విశ్వమిదం విచష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ స్వాహా ॥
అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్న
యే స్విష్టకృత ఇదమ్ ॥ సమిత్సన్నహన ప్రహరణాది తంత్రః । అపరే
ణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య త్రిస్సప్తభి ర్దర్భపుంజీలైః త్రిరాత్మానం
సంపాదయేత్ ॥ హూమాం తే యజ్ఞ ... మి । స్సమాప్తమ్.

అథ సింహానువాకః.

యజమానః పూర్వమగ్నే రుత్తరతః ప్రాచ్యాం వా స్థాపితం స్వర్చితం కలశం గృహీత్వా । మహాజనైస్స్వస్తివాచన పఠనైస్సహ చతుష్పథం గత్వా తత్ర రంగవల్ల్యా శోభిత దేశే కలశం నిధాయ పత్నీ సమేతస్సన్ ఆసీన స్చతుర్దిక్షు దర్భైః పరిస్తీర్య ప్రాణానాయమ్య వైశ్వదేవాఖ్యం కర్మ ప్రారంభమాణ ఆదానసస్తాం హూయసివృత్త్యర్థం సింహానువాక మంత్ర పఠనం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । కలశస్థజలే స్వప్రతిబింబమీక్షమాణ స్సింహానువాక పఠనం కుర్యాత్ ॥ మయా కృత

ప్రాతస్సవనమాధ్యందినసవనతృతీయసవనప్రయుక్తగణహోమాం
గత్వేతి సవనపశుసంకల్పవిశేషః.

సిగ్ంహే మే మన్యుః। వ్యాఘ్రే మేఽన్తరామయః। వృకే మే
క్షుత్। అశ్వే మే ఘుసిః। ధన్వని మే పిపాసా। రాజన్యగృహే మేఽశనయా।
అశ్మని మే తంద్రిః। గర్దభే మే ఉర్శః। శయ్యాకే మే హ్రీః। అశ్వత్థే
మే వేపథుః॥ ౧॥ స్థూగ్నే మేఽంగరోగః। బస్తే మే పసర్యా। ఆప్రీయే
మే మృత్యుః। భ్రాతృవ్యే మే పాప్మా। సపత్నే మే నిర్ఋతిః। దుష్కృత్తౌ
మే వృద్ధిః। సరస్వతి మే సమృద్ధిః। ఖడ్గే మ ఆర్తిః। గవయే మ
ఆంధ్యమ్। గారే మే బాధిర్యమ్॥ ౨॥ ఋషే మే శోకః। గోధా
యాం మే స్వేదః। జరాయాం మే హిమః। కృష్ణశకునే మే భీరుతా।
కశే మే పాపగంధః। ఉలూకే మే శ్వభ్యశః। శ్లోకే మ ఈర్ష్యా। మర్కటే
మే దుర్బుద్ధిః। కులలే మే మర్గస్యా। ఉలలే మే పృథ్వ్యా॥ ౩॥ ఉష్ట్రే
షే తృష్ణా। ఋశ్యే మే శ్రీమః। అహ్యాం మాఽఽవ్యమ్। కోశే మే గంధః।
కుమార్యాం మేఽలంకారః। సూకరే మే క్లదథుః। పృదాకుసి మే
స్వప్నః। అజగరే మే దుస్స్వప్నః। విద్యుతి మే ప్రణయః। లోభా
యాం మే క్లేదః॥ ౪॥ శలభే మే పాప్మాఽలక్ష్మీః। స్త్రీషు మేఽనృతమ్।
అజాసు మే కర్కశః। వ్రాత్యే మ ఈర్త్యా। శూద్రే మే స్తేయమ్। వైశ్యే మే కా
ర్మకృత్యమ్। రాజన్యబంధుని మేఽజ్ఞానమ్। నైషాదే మే బ్రహ్మహత్యా।
కుళుంగే మే తపథుః। ఉలలే మే బలాసః॥ ౫॥ ఉద్రిణే మే వపసిః

కింపురుషే మే గోదః । ద్వీపిని మే సిప్తపత్ । హస్తిని మే కిలాసః । శుని మే మరీప్రస్నా । వన్యేషు మే మ్లేచ్ఛః । విదేహేషు మే శిప్రధుః । మహావృషేషు మే గ్లాః । మూజవత్సు మే తప్నా । దుందుభౌ మే కౌశికా ఇక్ష్వాకుషు మే పిత్తమ్ । కళింగేషు మే మేధ్యమ్ । అశ్వతర్యాం మే ప్రజస్తా । పృగ్నిశ్చల్యాం మే దుశ్చరిత్రమ్ । ఆఖురి మే దంతగోగః । మక్షికాయాం మే శ్వల్కశః । శుకేషు మే హరిమా ॥ మయూరే మే జల్పిః । వృషే మే జరా । చాషే మే పవాదః అప్సు మే శ్రమః ॥ 2 ॥ బ్రహ్మఘ్నే మే కిల్బిషమ్ । అపేహి పాప్మన్ । పునరపనాశనోఽభవాః । పాప్మన్త్సుకృతస్య లోకే । పాప్మన్ ధేహ్యవిహ్రుతః । యోనః పాప్మన్న జహాతి । తముత్వా జహిమో వయమ్ । అన్యత్రాస్మన్ని విశతాత్ । సహస్రాక్షో అమర్త్యః । యోనో ద్వేష్టి స రిష్యతు । యముద్విష్మస్తము జహి ॥ కలశోదకం కించిద్భూమౌ విసృజ్య । కలశ ఆత్మానం సమ్యగాలోక్య । సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సంతు దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః ॥ ఇతి యస్యాం దిశి ద్వేష్యస్తస్యాం దిశి కలశం నిరస్య పాణిపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ప్రతీక్షమాణో గృహం గచ్ఛేత్ ॥ సింహానువాక స్సమాప్తః.

అథ గృహనిర్మాణమ్.

ఆచమ్య... గృహనిర్మాణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్త... స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే ఇతి విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ ॥ తతః స్థలశుద్ధిం కృత్వా ఈశాన్యభాగే వాస్తుపూజాం నవగ్రహపూజాం చ కుర్యాత్ ॥ జ్యోతిశ్శాస్త్రోక్తప్రకారేణ శంకుస్థాపనం సుముహూర్తే కృత్వా ॥ అతి నవరత్నాదికం సుము

...ర్తాదౌ నిక్షిప్య శంకుస్థాపనం కుర్యాత్॥ తతః॥ బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ ఆశీర్వాదః కర్తవ్యః॥. ఇతి గృహనిర్మాణం సమాప్తమ్.

అథ గృహప్రవేశః.

ఆచమ్య...ర్థం నూతనగృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్య... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ ॥ అథ వాస్తుపూజాం నవగ్రహపూజాంచకృత్వా॥ పూర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగే ప్రతిష్ఠాప్య గృహదేవతాపూజాదికం కృత్వా॥ తతః వాస్తుహోమం కరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిసర్వం కుర్యాత్॥ షట్పాత్రప్రయోగః ॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజా...చతుష్పదేస్వాహా॥ వాస్తోష్పతయఇదమ్॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయా...స్వస్తిభిస్సదానస్స్వాహా ॥ వాస్తోష్పతయఇదమ్॥ వాస్తోష్పతే ప్రతరణో నఏధిగోభిరశ్వేభిరిందో । అజరాసస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతినోజుషస్వ స్వాహా॥ వా...దమ్॥ అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్ సఖాసుశేవఏధిస్సస్స్వాహా ॥ వాస్తు... దమ్॥ జయాదిప్రతిపద్యతే ॥ వాస్తుహోమం కేచిత్ నకుర్వంతి ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ తతః బ్రాహ్మణ సమారాధనం కృత్వా॥. ఆశీర్వాదః ॥ గృహప్రవేశస్సమాప్తః.

అథ పక్షహోమః॥

ఆచమ్య...ఏవ...ర్థం ప్రతిపత్ప్రభృతి చతుర్దశీసాయహోమాపాసనహోమాన్ అపకృష్య పక్షహోమపద్ధతిమాశ్రిత్య తంత్రేణ హోష్యామి॥ పక్షదినాని సంఖ్యాయ సంకల్పః కార్యః॥ తత్సంఖ్యయా ఆహుతిద్రవ్యోన్నయనంచ కార్యం। అస్మిన్నపి పక్షే ఔపాసనద్వ్యాహానిసాయంహోమః కర్తవ్యః । ఏవమేవ ద్వితీయాయాం ప్రాతరౌపాసనాన్యపకృష్య పక్షహోమపద్ధతిమాశ్రిత్య తంత్రేణ హోష్యా...

మి॥ పక్షాదిః సంఖ్యాన పూర్వవత్ । అత్రయజనీయే౽హని ప్రాశనో మన్త్రైరిత్రివృత్॥ ఇతి పక్షహోమ ప్రకరణమ్.

అథాక్షరాభ్యాసః.

ఆచమ్య...ఏవం...గుణ సకలవిద్యా పారంగతత్వసిద్ధ్యర్థం అక్షరాభ్యాసాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్త...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణపతిపూజాం పుణ్యాహంచ కృత్వా ॥ ఏవం...గుణ అంగ దేవతాసహిత శ్రీమహాసరస్వతీపూజాం కరిష్యే ॥ ఆదౌ అష్టదిక్పాలక పూజాం కుర్యాత్॥ మధ్యే సరస్వతీ-దక్షిణతో హరిం-పశ్చాల్లక్ష్మీం- ఉత్తరతో దేవీంచావాహ్య ॥ ప్రణో దేవీ సరస్వతీ...జేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్ర్యవతు॥ సరస్వతీమా ..మి॥ బ్రహ్మదేవానాం... రేభన్॥ బ్రహ్మణమా...మి॥ నక్తమినతితి...వాచీ॥ లక్ష్మీమా...మి॥ ఇదంవిష్ణు...మామి॥ గౌరీమిమాయసలిలా...వ్యోమన్॥ గౌరీమా...మి॥ షోడశోపచార పూజాంచ కుర్యాత్ ॥ కేచిత్ హోమంనకుర్వంతి ॥ తత్కారణేఅగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదికం కుర్యాత్ ॥ చతుష్పాత్రప్రయోగః॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా । ప్రణోదేవీ...వతు॥ సరస్వత్యై స్వాహా॥ సరస్వత్యా ఇదమ్॥ బ్రహ్మదేవా...స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ నక్తమిన...స్వాహా॥ లక్ష్మ్యా ఇదమ్॥ ఇదంవిష్ణు...స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవఇదమ్॥ గౌరీమిమాయ...స్వాహా ॥ గౌర్యా ఇదమ్ ॥ దేవ్యైస్వాహా॥ దేవ్యాఇదమ్ ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా । తతః శ్రీగురుః ప్రాఙ్ముఖో భూత్వావస్త్రాదికందత్వా ప్రత్యఙ్ముఖం శిష్యంశివాయనమ ఇతిమంత్రముపదిశేత్। ఆశీర్వాదః॥ అక్షరాభ్యాస స్సమాప్తః॥

విధురాధానమ్.

పూర్వకృష్ణేతి మ్యో॥ శ్లో॥ ఉద్ధృత్యవహ్నిం ప్రణవేనచాదావన్వగ్ని

రిత్యాదిహితాపురస్తాత్। సిధాయుపృష్ఠోదివిమంత్రకేనతతస్తు హోమ
శ్శకలైశ్చతుర్భిః ॥ రేఖావయోన్నైవచ తత్సతాంస విశ్వానినోద్వాన
ఇమేతిమంత్రాః। వివాహాసన్యాస మృతాంతమేతం గృహీవకుర్యా
ద్విధురోపయాజా॥ (శాకలహోమములు) తత్సవితృవృణీమహే
వయందేవస్యభోజనం శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమం తురంభగస్యధీమహి
స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం। తాగ్ంసవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రా
మహం వృణేసుమతింవిశ్వజన్యాం। యామస్యకణ్వోఅదుహాత్ ప్రపీ
నాగ్ సహస్రధారాం పయసామహీంగాగ్ స్వాహా ॥ సవిత్రఇదం ॥
విశ్వానినోదుర్గహా జాతవేదస్సింధుంననావాదురితాతిపర్షి। అగ్నే
అత్రివన్మనసా గృణానోఽస్మాకం బోధ్యవితాతనూనాగ్ స్వాహా ॥
అగ్నయేజాతవేదసఇదం ॥ అన్యానోదేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌ
భగం పరాదుష్వప్నియగ్ం సువస్వాహా ॥ సవిత్రఇదం ॥ (విధురోప
యాజులఆవివాహాంతమాసన్యాసాంతమామరణాంతం ఏవం ప్రకా
రేణకుర్యాత్॥) ఇతివిధురోపాసనంసమాప్తమ్.

అథ విధుర వైశ్వదేవః.

అనగ్నికస్యవైశ్వదేవమాహ వృద్ధవసిష్ఠః ॥ అనగ్నికస్తుయో
విప్రస్సోన్నం వ్యాహృతిభి స్స్వయమ్ ॥ హుత్వా శాకలమంత్రైశ్చ
శిష్టం శాకబలింహరేత్ ॥ దేవకృతస్యైనస ఇత్యాద్యా శ్శాకలమం
త్రాః ॥ విష్ణురపి ॥ అన్నంవ్యాహృతిభిర్హుత్వా హుత్వా మంత్రైశ్చ
శాకలైః। ప్రాజాపత్యేర్హవిర్హుత్వా పూజయేదతిథీన్ తతఇతి ॥
ప్రథమతస్సర్వప్రాయశ్చిత్త పూర్వకంవైశ్వదేవ మారభేత్ ॥ తత్ప్రే
కారః॥ ఆచమ్య...ర్థంప్రాతర్వైశ్వదేవంకరిష్యే। అగ్నిమిద్ధ్వేత్యాది
అన్నమగ్నౌ వధశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్యఅన్నం ద్వేధావిభజ్యాఽభి
ఘార్య। ప్రథమభాగమాదాయ। భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్।
భువస్స్వాహా ॥ వాయవఇదమ్। సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదమ్।
భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ శాకబలిః ॥ ఉదీచీవ

ముష్టంభస్మాసో హ్యా। స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ దేవయజ్ఞవర్జం మహాయజ్ఞానగ్రదానంచకుర్యాత్ ॥ ఏవం...ర్థం వైశ్వదేవాంగత్వేన శాకలహోమాన్ కరిష్యే । సమిధ ఆహృత్య తైర్జుహుయాత్ । దేవకృతస్యైనసోఽవయజన మసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ మనుష్యకృతస్యైనసోఽవయజనమసిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ పితృకృతస్యైనసోఽవయజనమసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ ॥ ఆత్మకృతస్యైనసోఽవయజనమసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్॥ అన్యకృత...స్వాహా॥ అ...దమ్ । అస్మత్కృత...స్వాహా ॥ అ...దమ్ ॥ యద్దివాచనక్తం చై...స్వాహా॥ అగ్న...దమ్॥ యత్స్వపం...మసి స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్॥ యత్సుషుప్తశ్చ...మసిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ యద్విద్వాగ్ంసశ్చావిద్వాగ్ంస...మసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ ఏనసఏనసోఽవ...సిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ ఇతిశాకలహోమాన్ హుత్వా ఋతంధామేత్యాదినానమస్కృత్య శ్వానబలింహుత్వాఽగ్నింపూజయేత్॥ అత్రవైశ్వదేవే అగ్న్యలంకరణ పూర్వోత్తరపరిషేచనాదికంసర్వంమహాయజ్ఞాదితంత్రంచ వైశ్వదేవవద్ద్రష్టవ్యమ్॥

ఇతి విధురవైశ్వదేవ ప్రకరణమ్సమాప్తమ్.

అథ గోదానవ్రతమ్.

హరిః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమన్యస్మిన్నపినక్షత్రేషోడశే వర్షేఽగ్నిగోదానోవాస్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్యమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా॥ పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥ ఆచమ్య + మమకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణంకుమారం గోదానాఖ్యేనకర్మణాసగ్గ్స్కరిష్యే॥ తదంగమాభ్యుదయికం కరిష్యే॥ ఆభ్యుదయి

కంకుర్యాత్ । బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమారస్య యుష్మాభి వృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రత సిద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతహోమం కరిష్యే। తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే । స్థండిలోల్లేఖనాది ॥ తతః పట్టాన్తప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ పత్ర ప్రయోగే ఖలు యోజనీయో గోదానకర్మణ్యపి చౌలవత్తు । నగ్నప్న పుంజీలకలల్యాఇష్టా అత్రార్థలుప్తా హి భయంతియస్మాత్ ॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే ఽన్వారబ్ధే కుమారే ధాతాదదాతు నోరయిమితి చతస్రః యస్త్వాహృదా కీరిణేతి చతస్ర ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ ధాతాదదాతు నోరయిమీశానో జగతస్పతిః । సనః పూర్ణేన వావనత్స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ ధాతా ప్రజాయా + వద్విధేమ స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ ధాతాదదాతు + సత్యా గాధస స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ ధాతాదదాతు + అదితిస్సజోషాస్స్వాహా ॥ ధాత్రఇదం ॥ యస్త్వాహృదా + తత్త్వమశ్యాగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం ॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే + స్వస్తి స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం॥ త్వే సుపుత్రశవసః + కిరిచ్యతే స్వాహా ॥ ఇంద్రాయపుత్రిణ ఇదం॥ ఉక్థఉక్థే సోమ + హావం తేస్వాహా ॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదం ॥ అగ్నయఇదం॥ రుద్రాయతంతిచరాయేదం ॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ సువేణాజ్య నాదాయ॥ చిత్తంచ స్వాహా ॥ + + + జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే ...నమమ॥ తతః శిఖామాత్రమవశిష్య సర్వాన్కేశాన్ వాపయతి॥ స్నాత్వాఽఽచమ్య బ్రహ్మణేవరందదాతి॥ గోదానవ్రతం సమాప్తమ్

అథ స్థాలీపాకపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథపర్వణ్యతీతే మనోజ్యోతిరయాశ్చ యదస్మిన్ యుక్తేస్వస్తినఇంద్రేతి చతస్ర ఆజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ ॥ స్థాలీపాకం కుర్యాత్ప్రాగస్తమయాదత ఊర్ధ్వగ్ం సోపవాసం కుర్యాత్ప్రయోజనాత్ షుత్రయత్యేవకం సంకల్ప్యతే ప్రథమం పాథికృద్గ్ స్థాలీపాకం

కుర్యాద్ద్వితీయే వైశ్వానరపథికృతౌ తృతీయే పునరాధేయ ఇతి శాట్యాయనః ॥

ప్రాయశ్చిత్త సమన్వయః.

ఏవంచ వైశ్వదేవస్య కయాచిదనుపపత్త్యా ప్రథమపర్వణ్యనారంభే ఆగామిపౌర్ణమాస్యాది వైశ్వానరస్థాలీపాకం కృత్వా సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తంచ హుత్వా యథోక్తప్రకారేణ వైశ్వదేవమారంభేత్। అత ఊర్ధ్వం సంవత్సరపర్యంతం ఉపవాసం ప్రాజాపత్యవ్రతంచ కృత్వా। ఉక్తప్రకారేణారభేత్। స్థాలీపాకస్యాపి ప్రథమపర్వాతిక్రమే భ్రష్టేష్టింకృత్వా॥ సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తం చ హుత్వా స్థాలీపాకమారభేత్। అత ఊర్ధ్వం సంవత్సర పర్యంతం ప్రాజాపత్యముపవాసంచ కృత్వోక్తప్రకారేణారభేత్। ఔపాసనేనత్వేవాయంకల్పః। తదనుగమే తు చతుర్హోమాదిత్యారభ్య యదుక్తం తత్సర్వం కృత్వా ఆరభేత్। అత ఊర్ధ్వం సంవత్సరానంతరం నత్వేషామ్ ॥

అథ ప్రాయశ్చిత్తవిషయః

సర్వప్రాయశ్చిత్తంచకృత్వా ఆరంభః ॥ వైశ్వదేవస్థాలీ పాకయోరారబ్ధాఽతిక్రమే తు ఉక్తవచనానుసారేణ కాలవిలంబమాశ్రిత్య పునరాధేయాంతంచ కృత్వా ఔపాసనాదికం కుర్యాత్।అత్రాప్యాలస్యాద్యతిక్రమే తు ఉక్తప్రకారేణ సంవత్సరపర్యంతం ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా ఔపాసనాదికం కుర్యాత్। తదుపరి సర్వప్రాయశ్చిత్తం కూశ్మాండాదికంచ కృత్వా ఔపాసనం కుర్యాత్॥ సర్వత్ర ప్రథమ కర్మాతిక్రమమారభ్య గృహిణో వ్రతలోప ఇత్యాది శాట్యాయనవచనాత్పాహిత్రయోదశహోమశ్చకర్తవ్యః॥

అథ ఏతద్విషయానుక్రమణికా.

సంవత్సరపర్యంతం ప్రాజాపత్యాదికం అత ఊర్ధ్వమౌపాసనప్రాయశ్చిత్తప్రకరణోక్త ప్రథమకల్పవ్యతిరిక్తవిషయే ఏతత్స్థానే సర్వప్రా

యశ్చిత్తం । పర్యుదస్తవిషయేతు విలంబానుసారేణ ప్రాజాపత్యాదికమేవ॥

అథ వైశ్వదేవే కేచనవిశేషాః.

ఆపస్తంబినాం లౌకికాగ్నౌ పక్వమన్నం వైదికాగ్నౌ వైశ్వదేవంకుర్యాత్ । తథాహాపస్తంబః॥ పరోక్షమన్నగ్ం సగ్ంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్తద్దేవ పవిత్రమిత్యాచక్షతే దేవానామపితత్పవిత్రం కింపునర్మనుష్యాణామితి । ఏతేనభార్యాపుత్రాదిసంస్కృతమన్నం పాత్రేనిధాయ జుహుయాదితి ॥ శ్లో॥ ప్రాతర్హోమంతు నిర్వర్త్య సముద్ధృత్యహుతాశనాత్ । శేషంమహానసేపక్త్వాత్రిపాకం సమాచరేదితి మనువచనాత్ ॥ యస్మిన్నగ్నౌ భవేత్పాకో వైశ్వదేవంతు తత్రవై ఇతిశాతాతపవచనాచ్చ। అన్యాగ్నిపక్వాన్నస్యాన్యాగ్నౌ వైశ్వదేవోనకర్తవ్యఇత్యర్థః । లౌకికాగ్నిపక్షే పరగృహాదగ్నింనాహరేదితి । యతఃపరాగ్నిపక్వేనకృతస్య కర్మణోఽర్ధంఫలమగ్నిదస్యభవతి ॥ అపరార్కే ॥ పచనాగ్నింనగృహ్ణీయాత్పరవేశ్మని జాతుచిత్ । తేనపక్వేనచాన్నేన యత్కర్మకురుతేశుభం । తచ్ఛుభస్యఫలస్యార్ధమగ్నిదస్యభవేన్నృపేతివచనాత్ । పచనస్యాగ్నిర్లౌకికాగ్నిః । అచోదితేన పాకేనకృతేనోద్ధరణేనవా । లౌకికాగ్నిష్వవిజ్ఞేయో హోమేనాచోదితేన చేత్యాదివచనాని భార్యాగ్నివిషయాణి। లౌకికాగ్నిపక్వపక్షేతు గృహ్యకారికాకారఆహ । అవోక్ష్యోద్వాస్యఘృతాభ్యక్తం భువిసవ్యం విధాయచేతి॥

అథ దేవతార్చనా త్పూర్వం వైశ్వదేవనిర్ణయః

ధర్మఖండే ॥శ్లో॥ అకృతేవైశ్వదేవేతు యదిదేవనివేదనమ్। సద్యః పాషండతామేతిశర్వోచ్ఛిష్టం యదిస్మరేత్॥ నివేదితే నచాన్నేనవైశ్వదేవంయదిష్యతే । వినియుక్తవిరోధేన మీమాంసాయాః ప్రకోపనం ॥ వ్యత్యయోనహిశంకార్హః స్మృతివాక్యవిరోధతః। వైశ్వదేవ

విధాయాదౌ తదన్నం మంత్రసంస్కృతం। దేవేభ్యశ్చ ప్రదాతవ్యం బలికర్మావసానకం । ఖడ్గధారాసమంవిద్యాత్ తస్మాత్ కర్మమునీరితమ్॥ స్మార్తాత్స్మాత్సూక్ష్మతరంతచ్చ యత్ తత్ స్మృతివిలోకనాత్ । స్మృతిజ్ఞానాదనుష్ఠాన మనంతరఫలదంవిదుః॥ స్మృత్యభావేపి వృద్ధాభ్యః స్త్రీభ్యోధర్మావగాహనం । శ్రుతిస్మృతిభ్యాం హీనోఽంధః కాణోప్యాత్మైకయాఽనేతి॥ శ్రుతిస్మృతీహి విప్రాణాం చక్షుషీపరమే మతే। కాణస్తత్రైకయాహీనో ద్వాభ్యామంధః ప్రకీర్తితః॥ అధీత్య చతురోవేదాన్ షడంగంచపదక్రమాన్ । స్మృతిహీనానశోభంతే చంద్రహీనేవశర్వరీ॥

అథ వైశ్వదేవసంస్కారదుష్టం క్రియాదుష్టాదివిషయః.

హేమాద్రౌ॥ దేవలః॥శ్లో॥ వైశ్వదేవంద్విజైః కార్యమన్నశుద్ధ్యర్థమాదరాత్ । పంచసూనాపనుత్త్యర్థం లవణైర్వ్యంజనైర్వినా॥ లౌకికాగ్నౌ ॥ ద్విజస్త్వహరహః కుర్యాద్వైశ్వదేవం హుతాశనే। అన్యథా దోషమాప్నోతి వృకస్స్యాత్కంటకీభువి ॥ అన్నందుష్టంత్రివిధం ॥ సంస్కారదుష్టం। క్రియాదుష్టం। స్వభావదుష్టం చేతి॥ దేవపూజావైశ్వదేవరహితం సంస్కారదుష్టం॥ ఏకపంక్తౌభుంజానోద్విజఃభోజనంత్యక్త్వాగచ్ఛతి శేషైర్యద్భుక్తం తత్క్రియాదుష్టం॥ లశునాదికం స్వభావదుష్టం ॥ తథాహమనుః ॥ సంస్కారదుష్టం విజ్ఞేయంవైశ్వదేవవివర్జితం । ఏకపఙ్క్త్యుపవిష్టస్త్యక్త్వా పాత్రంగతోయది। క్రియాదుష్టం హివిజ్ఞేయం తదోచ్ఛిష్టానాం ద్విజన్మనాం। స్వభావదుష్టంలశునం విప్రైస్సర్వత్రగర్హ్యతే ॥ తస్మాద్వైశ్వదేవోఽవశ్యంకర్తవ్యః॥ అన్యథా దోషమాహ గౌతమః ॥ వైశ్వదేవం పరిత్యజ్య యోభుంక్తేస ద్విజాధమః। మహాంతంనరకంగత్వావృకోభవతికంటకీ । ప్రాయశ్చిత్తమిదం ప్రోక్తంవైశ్వదేవాపరిగ్రహే । ఫలకృచ్ఛ్రం తథాగత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః । మాసత్యాగేతుచాంద్రస్స్యాద్వర్షత్యాగేఫలత్రయం । అతఊర్ధ్వం పతితప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥

వైశ్వదేవాత్పూర్వం భిక్షాదానమ్.

అకృతే వైశ్వదేవేతు భిక్షౌభిక్షార్థమాగతే। ఉద్ధృత్యవైశ్వదేవార్థం భిక్షాందత్త్వావిసర్జయేత్॥

బలిప్రదానకాల కాకస్పృష్టిప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ బలిప్రదానకాలే కాకస్పృష్టమాహ॥ స్మృత్యంతరే। బలిప్రదానకాలేతుకాకైరభిస్పృశేత్ ద్విజః। బలింనిధాయ భూమౌతు ఘృతం ప్రాశ్యవిశుద్ధ్యతీతి॥ హేమాద్రౌచ॥ బల్యర్థమన్నమాదాయ శ్వానాదిభిర్జనైర్గృహే। స్పృష్టో బలిభుజావిప్రః పాదౌప్రక్షాళ్యవాగ్యతః। భూమౌబలింవినిక్షిప్యద్విరాచమ్యవిశుద్ధ్యతి। బలిప్రదానాదన్యత్రస్నానమేవవిధీయతఇతి॥

—oo:o:oo—

బలిప్రమాణమ్.

బలిప్రమాణమాహ॥ గ్రాసమాత్రేణచాన్నేన దద్యాచ్ఛ్వాదిబలింగృహీతి॥ చంద్రికాయాం॥ ఉత్తానేనతుహస్తేన హ్యంగుష్ఠాగ్రేణపీడితం। సంహతాంగుళిపాణి స్తువాగ్యతో జుహుయాద్ద్విరితి॥ షట్కర్మచంద్రికాయాం॥ దేవేభ్యస్తుహుతాదన్నా చ్ఛేషాద్భూతబలిం హరేత్॥ అథ వైశ్వదేవవర్జ్యద్రవ్యాణి.

అథ వైశ్వదేవవర్జ్యాన్యాహ చంద్రికాయాం॥ అహావిష్యం సమస్తంవా వైశ్వదేవేవివర్జయేత్। కోద్రవంవరకంమాషం మసూరంచవివర్జయేత్॥ ఇతి చకారాత్కృసర యావనాళాన్నమ్॥

వైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులదానవిధిః.

అథ వైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులాదిదానేనాన్నదానాత్షడ్గుణఫలంభవతి॥ తథాచస్మృతిః॥ ఆమమేవప్రదాతవ్య మన్నదానాచ్చషడ్గుణమ్। అతిథిర్వైశ్వదేవంచ దేవో భార్యాసుతిస్స్వయం॥ ఆమం తండులాదిద్రవ్యం స్వగృహం ప్రత్యాగతస్య వైశ్వదేవాద్యధికారిణో గృహస్థస్య గృహస్థేనభోజ్యాన్నేనాపితస్యామమేవదాత

వ్యం॥తత్ప్రతిగ్రహస్యాపక్వా తేనాన్నేన వైశ్వదేవాదికరణాద్దాతురన్న
దానాత్షడ్గుణపుణ్యంభవతి। వైశ్వదేవాద్యకారిణః పరాన్నభోజనే
కృతే వైశ్వదేవాద్యభావేన అన్నప్రతిగ్రహపాపాత్షడ్గుణపాపం భవతీ
త్యభిప్రాయః॥ పురాణేఽపి॥ అన్నదానాచ్ఛతగుణం ఫలం తండుల
దానతః॥ ఔపాసనం వైశ్వదేవమాతిథ్యం దేవతార్చనం। బంధూనాం
పుత్రదారాణాం తథాన్యస్యచ పోషణం। భవంత్యేతాని సర్వాణి
రాజన్ తండులదానత ఇతి॥ స్వయంపాకీ శతంభుక్తే ఇతి లోకప్రసి
ద్ధత్వాచ్చేతి॥

అథ సర్పబలెరుత్సర్గః.

సర్పబలిప్రయోగః పూర్వమనుక్తమ్.

మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే చౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం..ప్రీత్యర్థం సర్పబలేరుత్సర్జనం కరిష్యే। సర్పబలివత్స్థాలీపాకాద్యగ్నిముఖాంతే స్థాలీపాకాదవదాయ॥ మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యై స్వాహా॥ మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యా ఇదమ్। ఏవం జగ్ధో మశక ఇత్యాది హుత్వా జయాది పరిషేచనాంతం కృత్వా పూర్వవదోదనం వా సక్తూన్వాఽదాయ ప్రాచీముదీచీం వేత్యాది బలిప్రక్షేపణే విశేషః। తేభ్య ఇమం బలిమహార్షమితి మంత్రసన్నామః। తత ఉపస్థాయాశిషః పరిషిచ్యేత్యాద్యన్తైర్నమస్సృజతి। తతో బ్రాహ్మణభోజనమాశీర్వచనంచ।

హేమంతప్రత్యవరోహణమ్.

హేమంతప్రత్యవరోహణముచ్యతే। హేమంతర్తౌ ప్రత్యవరోహణం కర్తవ్యమ్। కృతప్రాణాయామః। హేమంతప్రత్యవరోహణం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। ప్రత్యవరూఢో నో హేమంతః। ఇత్యేతావదుక్త్వా ఖట్వాదేః ప్రత్యవరుహ్య శయనదేశే నవస్స్వస్తర మాస్తీర్య ప్రతిక్షత్రి ఇతి త్రిభిర్మంత్రైర్దక్షిణపార్శ్వైర్నవస్వస్తరే యజమానాదయస్సంవిశంతి। ప్రతిక్షత్రే ప్రతితిష్ఠామి రాష్ట్రే। ప్రత్యశ్వేషు ప్రతి

తిష్ఠామిగోషు । ప్రతిప్రజాయాం ప్రతితిష్ఠామిభవ్యే । ఇహధృతిరిహ స్వధృతి రిహారంతిరిహరమతిః దక్షిణతః పితోత్తరతో మాతామధ్యే కర్తా। ఏవమితరే జ్యేష్ఠాదయస్స్నాతా భూత్వాసంవిశేయుః । ఉత్తరాభ్యాం పృథివీమభిమృశతి స్యోనాపృథివి భవా నృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । బడిత్థాపర్వతానాం ఖిద్రంబిభర్షి పృథివి । ప్రయాభూమి ప్రవత్వతిమహ్నా జినోషిమహిని ॥ ఏవం సంవేశనాది పృథివ్యభిమర్శనాంతం సర్వేషాం మంత్రావృత్తిస్త్రిః కర్తవ్యా ॥

హేమంతప్రత్యవరోహణం సమాప్తమ్.

అష్టకా.

అథాష్టకోచ్యతే। యామాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టాద్వ్యష్టకా । ఆశ్లేషామఘానాయయా పౌర్ణమాస్యా సంగతా సామాఘీతస్యా ఉపరిష్టాద్వ్యష్టకా కృష్ణపక్షే। తస్యామష్టమీ జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే। తామేకాష్టకేత్యాచక్షతే। తస్యామష్టకాకార్యా। అసంయోగేసంయోగేఽపి తస్మిన్మాసి జ్యేష్ఠయాక్రియతే। ఏవం సప్తమ్యాం సాయమౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః అష్టకాం కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య యజ్ఞోపవీతీ చతుశ్శరావమపూపం శ్రపయిత్వా । శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచకృత్వాఽగ్నేరుపసమాధానాద్యంజలిదర్వ్యోస్సంస్కారః । అగ్నిముఖాంతే యాంజనా ఇత్యృచాంజలినాఽపూపం జుహోతి । యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీమ్ । సంవత్సరస్య యాపత్నీ సానో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । దర్వ్యాస్విష్టకృతంచ. అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్ । లేపయోరిత్యాదిపరిషేచనాంతే। అపూపశేషమష్టధాకృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపాహరతి॥ ఇతిప్రథమాష్టకా॥ సమాప్తా॥

మధ్యమాష్టకా.

తదానీమేవ ప్రాచీనావీతీ ప్రతిప్రాణాయామ శ్వోమధ్యమా
ష్టకాంకరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। మాసశ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణా న్నిమంత్రయ
తే। శ్వోమధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధం భవిష్యతి। తత్రభవద్భిః ప్రసాదః క
రణీయ ఇతి తతః ప్రభృతి ప్రాచీనావీత్యేవ। శ్వోభూతే ద్వితీయప్రభృతి
యవ మాంసమంత్రణం చకృత్వాగ్నా ముపస్పర్శయతి। పితృభ్యస్త్వాజుష్టా
ముపాకరోమి। ఇతి తూష్ణీం పంచాజ్యాహుతీ ర్జుహోతి స్వాహాకా
రోఽపినాస్తి। ఉపాకరణంచ పశుధర్మాణాం ప్రయోజకం। అతస్స
ర్వధర్మాననుకరోతి। తేషాం ప్రయోగః। అగ్నేః పురస్తాత్పదమాత్రే
క్షీరవటం బాహ్వాతిస్నిగ్ధ వటుఖాదిరం పాలాశంవా యూపస్థపతి
ష్ఠాప్య త్రివృతాయూప తూష్ణీం పరివీయ। పశురశనామపి తూష్ణీ
మాదాయ। పశోర్దక్షిణే బాహావత యా రశనయా పరివీ యోర్ధ్వ
ముత్కృష్య। దక్షిణోసి పాశేనాక్ష్ణయా ప్రతిముచ్య పితృభ్యస్త్వా
జుష్టాం నియునజ్మి। ఇత్యుక్త్వా యూపస్య నియునక్తి। ప్రోక్షామీతి
... తూష్ణీం పర్యగ్నికృత్వా యూపాత్పశుంవిసృజ్య శమితా
సంజ్ఞప్తే పశుం ప్రక్షాళ్య ప్రాయశ్చిత్తేన భవితవ్యం।
పలాయమానస్య పూర్వవత్। యదస్యాపారేరజస
... తన్నః పర్షదతి ద్విషోఽగ్నే వైశ్వానర
వైశ్వానరాయేదమ్। యస్మాద్భీషా వాశిష్ఠా స్తతో
... భ్యస్సర్వాభ్యో మృడనమో రుద్రాయ
రుద్రాయమీఢుష ఇదమ్। అప ఉపస్పృశ్య।
యుప్తవ ... స్తస్మైనమస్తస్మై స్వాహా॥ రుద్రాయమీఢుష ఇదం। అప

ఉపస్పృశ్య ।యద్రస్య ప్తారే...స్వాహా॥అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ యస్మాద్భీషా న్యషద స్తతో నో అభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో...మీఢుషే స్వాహా ॥ రుద్రాయ మీఢుష ఇదమ్ । అపఉపస్పృశ్య । యఇదమక...స్వాహా ॥ రుద్రాయ=దమ్ । అప=శ్య।యద్రస్య ప్తారే=స్వాహా।అగ్నయే= దమ్। యస్మాద్భీషా వేపిష్ఠా స్తతో నోఅభయంకృధి।ప్రజాభ్య= షే స్వాహా॥రుద్రాయ= దమ్।అ=శ్య। య ఇదమక= స్వాహా।రుద్రాయ= దమ్।అ= శ్య। యద్రస్యప్తారే= స్వాహా॥అగ్నయే= దమ్।యస్మాద్భీషా ప్రలాయన్తా ... నోఅభయంకృధి।ప్రజాభ్య= స్వాహా॥ రుద్రా= దమ్।అ= శ్య। యఇదమ= హా॥ రుద్రా= దమ్।అ= శ్య।యద్రస్య= హా॥అగ్న= ... ద్భీషా సమజ్ఞాస్థా స్తతో నో అభయంకృధి। ప్రజా... = ... = దమ్।అ= శ్య। యఇ= హా॥రు= దమ్।అ= శ్య।యద్రస్య= హా।అగ్న= దమ్। యస్మాద్భీషా నిమేషాస్తతో నో అభయంకృధి । ప్రజాభ్య= హా॥రు= దమ్।అ= శ్య। యద్రస్య= హా॥అ= దమ్॥ యస్మాద్భీషా శకృత్కరోషి తతో నోఅభయంకృధీ । ప్రజాభ్య...హా॥ రు= దమ్।అపఉ= శ్య। హుళిస్యషద వేపిష్ఠాః ... । అదిత్యదస్యసప్తానాం యఇదం నా త్య ... ... వామం తూష్ణీంహుత్వా । ద్విశూలా మేకశూలాంచాదాయ। పిత్రృభ్యస్త్వాజుష్టా ముత్కృంతామి । ఇతివపా ముత్కృత్య । వపాథ కర్మణ శ్రపయిత్వా। అపరేణాగ్నిం దర్భాన్సగ్ స్తీర్య ప్లక్షశాఖా

యాం వపాంనిధాయ । పశుంవిశస్య । అగ్న్యష్టకార్థం మాంసమవ
శిష్యేతరత్కృత్స్నం లౌకికప్రకారేణ శ్రపయిత్వాతదేకదేశం మాంస
శ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణభోజనార్థం దన్యాద్ధోమార్థముద్ధృత్యేన్నేన సగం
సృజ్య । మాంసమిశ్రంచరుగ్ శ్రపయిత్వా । అపర పిష్టార్థం కాయసి
శ్రపయిత్వా ఉభయత్ర శ్రపణాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుప సమా
ధానాద్యగ్నిముఖాంతే మాంసశ్రాద్ధ వద్బ్రాహ్మణానాం హస్తాయావద
ప్రక్షాళనం కృత్వా । అనేవిశేషః॥ మధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధేక్షణః కర్త
వ్య ఇత్యుక్తేః ఓంతథేతి ప్రతివచనంపూర్వవత్ । తతస్స కల్పసిద్ధిరస్త్వి
త్యుక్తేః అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు ఇతిప్రతివచనమ్। ఉద్ధ్రియతామగ్నౌచ
క్రియతామిత్యుక్తే । కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌచ క్రియతా
మితిప్రతి వచనమ్ । తతః పర్ణ ఉపస్తీర్య । హిరణ్యశకల మవధాయ
కృత్స్నం వపాంనిధాయ । హిరణ్యశకల ముపరిష్టాత్కృత్వాఽభి
ఘార్యవహావపా మిత్యృచావపాం జుహోతి । వహవపాం జాత
వేదః పితృభ్యోయత్రైతాన్వేత్థ నిహితాన్పరాకే । మేదసః కూల్యా
ఉపతాన్క్షరంతు సత్యాఏతా ఆశిషస్సంతు కామైస్స్వాహా ॥ అస్మి
స్వాహావహా మేపితరో దేవతాః। పితృభ్య ఇదమ్॥ యజ్ఞోపవీతీదర్భాన్వి
ముపస్తీర్య మాంసౌదనం ద్విరవదాయాఽభిఘార్య । యాంజనాఇతి
సప్తభిః ప్రత్యృచం సప్తాజ్యాహుతీర్జుహోతి । యాంజనాది చతస్ర
ష్వోలూఖలా ఇత్యేతస్యాంచోక్తాద్యదిషు సప్తసు యజ్ఞోపవీతీస్యాత్ ।
అత్రశ్లోకః॥ యాంజనాద్యాశ్చతస్రోయాశ్చైకౌలూఖలా ఇతి ।
యజ్ఞోపవీతమేవస్యా దుక్త్వాదిషుచ సప్తసు ॥ యాంజనాది సప్త
స్వేకాష్టకా దేవతా । యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివా
యతీం । సంవత్సరస్య యాపత్నీ సానో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా ।

ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఇయమేవసాయా ప్రథమావ్యౌచ్ఛ దంత
రస్యాంచరతి ప్రవిష్టా । వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయ ఏనాం
మహిమానస్సచంతేస్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఛందస్వతీ
ఉషసా పేపిశానేసమానం యోనిమను సంచరంతీ । సూర్యపత్నీ
విచరతః ప్రజానతీ కేతుంకృణ్వానే అజరేభూరిరేతసాస్వాహా ॥ ఏకా
ష్టకాయాఇదమ్ ॥ ఋతస్యపంథామను తిస్రఆగుస్త్రయోఘర్మాసో
అనుజ్యోతిషాగుః । ప్రజామేకా రక్షత్యూర్జ మేకావ్రత మేకా
రక్షతిదేవయూనాగ్ స్వాహా । ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఏకాష్టకాం
పశ్యత దోహమానామన్న మాగ్ంసవ ద్ఘృతవత్స్వధావత్ । త
ద్బ్రాహ్మణై రతిపూతమనంత మక్షయ్యమముష్మిఀల్లోకే స్త్వితిం
గచ్ఛతు మేపితృభ్య స్స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయాఇదమ్ । ఔలూఖలా
గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిఃకృణ్వంతఃపరివత్సరీణమ్। ఏకాష్టకే
సుప్రజావీర వంతోవయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాగ్ స్వాహా ॥
ఏకాష్టకాయాఇదమ్ । ఏకాష్టకా తపసాతప్యమానా సంవత్సరస్య
పత్నీ దుదుహే ప్రపీనా। తందోహముప జీవాథ పితర స్సహస్రధార
మముష్మిఀల్లోకే స్వాహా॥ ఏకాష్టకాయాఇదమ్॥ పిష్టానాంపిష్టకృత
మలవణమ్ । తస్మాదవదా యోక్థ్య శ్శ్వైత్యశ్చా జుహోతి ॥ ఉక్థ్య
శ్చాప్యతిరాత్రశ్చ సాద్యశ్రీశ్ఛందసాసహ । అపూపఘృతా
హుతేనమస్తే అస్తుమాగ్ం సపిప్పలేస్వాహా॥ మాగ్ంసపిప్పలాయా

ఇదమ్ । భూః పృథివ్యగ్ని నేత్యేతాభిః (ప్రతిమంత్రం) వ్యస్తాహుతీ ర్జు
హోతి । భూః పృథివ్యగ్నినర్చాఽముం మయి కామం నియునజ్మి
స్వాహా॥ మార్గంసపిప్పలాయేదమ్ । భువో వాయునాంతరిక్షేణ
సామ్నాఽముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మార్గంసపిప్పలాయ
ఇదమ్। సువర్దివాదిత్యేన యజుషాఽముం మయి కామం నియునజ్మి
స్వాహా॥ మార్గంసపిప్పలాయేదమ్। జనదద్భిరథర్వాంగిరోభిరముం
మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మార్గ...దమ్ ॥ గోచనాయాజిరో
యాగ్నయే దేవజాతవేదసే స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్। కేతవేమ
నవే బ్రహ్మణే దేవజాతవేదసే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే జాతవేదస ఇదమ్। స్వధా
స్వాహా॥ స్వధాయా ఇదం॥ అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా॥
అగ్నయే కవ్యవాహనాయేదమ్। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే
స్విష్టకృత ఇదమ్। గ్రాసవరాద్య ప్రాశనాంతం సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్ ॥
ఇతి మధ్యమాష్టకా।

అథ దధ్యంజలిః.

అష్టకాదపరం దధ్న ఏవాంజలినా జుహోతి ॥ ప్రథమమధ్య
మయోః ప్రత్యామ్నాయః। అష్టమ్యాం। ప్రాతరౌపాసనే కృతే య
జ్ఞోపవీతీ కృత్వా ప్రాణాయామాదధ్యంజలిహోమం హోష్యామీతి సం
కల్ప్య । అగ్నేరుపసమాధానాది ప్రతిపద్యతే। అంజలిదర్వ్యోః సగ్గ్
స్కారః। అగ్నిముఖాంతే అంజలావుపస్తీర్య దధ్నో ద్విరవదాయోఽ
భిఘార్య యాం జనా ఇత్యృచా ముఖేన జుహోతి। యాం జనాః ప్రతి
నందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీం సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు

సుమఙ్గలీ స్వాహా॥ అష్టకాయా ఇదమ్॥ దర్వ్యాస్పృష్టస్రుచంజుహోతి పరిషేచనాన్తంకుర్యాత్। అస్మిన్పక్షే పిసనవమ్యామన్వష్టకాకర్తవ్యా తత్రశ్లోకః॥ హోమో దధ్యాజలేః ప్రాతరష్టమ్యా మపవీతినా పక్షేచాస్మిన్నవమ్యాంతుభ వేదన్వష్టకాక్రియా॥ ఇతిదధ్యంజలిః॥

అన్వష్టకాప్రక్రియా.

అష్టమ్యాం రాత్రౌ సాయమౌపాసనం కృత్వా। ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః। ఏవం...ప్రీత్యర్థం। శ్వః అన్వష్టకాశ్రాద్ధం కర్తాస్మీతిసంకల్ప్య। సర్వంమాసశ్రాద్ధవత్। ప్రయోగవిశేషః। శ్వోఽన్వష్టకాశ్రాద్ధంభవిష్యతి। తత్ భవద్భిఃక్షణః ప్రసాదః కరణీయః। ఇతి క్షణేవిశేషః। అన్వష్టకాశ్రాద్ధేక్షణః కర్తవ్యఇత్యుక్తిః ఓంతథేత్యాది సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్కుర్యాత్॥ ఇత్యన్వష్టకాప్రక్రియా॥

పిండపితృయజ్ఞః.

అమావాస్యాయాం యదహశ్చన్ద్రమసం నపశ్యేత్తదహః పిండపితృయజ్ఞం కురుతేఽపరాహ్ణే ఽన్వాహార్యేణ పిండపితృయజ్ఞేనచరంతి। అపాం మేధ్యంయజ్ఞియమితిసమూలగ్ం సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరాహరంతి। సకృదాచ్ఛిన్నానివా తృణాన్యుపమూలంధినా నిదక్షిణా ప్రాగగ్రైర్దక్షిణమగ్నిం పరిస్తీర్య। దక్షిణతః పశ్చాద్వా దర్భాన్సగ్ంస్తీర్య దక్షిణా పాత్ర్యేకైకశః। పిండపితృయజ్ఞపాత్రాణిప్రయునక్తి స్ఫ్యంమేక్షణం కృష్ణాజిన ముల్యూఖలం ముసలగ్ంశూర్పమాజ్యస్థాలీం చరుస్థాలీం యేన చాన్యేనార్థోభవతి దక్షిణతః ప్రాగీషంవ్రీహిమచ్ఛకట మవస్థితం భవత్యథ్యమ్యు దుపవీతీ స్థాలీమేకపవిత్రేణాంతర్ధాయ తయాదక్షిణత శ్శకటా దధినిర్వపత్యుత్తరతో వా ప్రాచీనావీతీ తాంపూరయిత్వా నిమార్ష్టిమృణ్మయే నివపతి పితృభ్యోజుష్టం సర్వపామీతితూష్ణీం ఉకరే హీనాన్వాహార్యపచనం ప్రత్యగుదగ్గ్రీవే కృష్ణాజినఉలూఖలముసలే ప్రతిష్ఠితే దక్షిణాప్రాచీతిష్ఠంతీ పత్న్యవహంతి పరాపావ మవివేకగ్ం సకృత్ఫలీకరోతి దక్షిణాగ్నౌ శ్రపతండు

లగ్నం పయసి॥ అపహతా అసురా రక్షాంసి పిశాచా వేదిషద ఇత్యంత
రాగారే స్పృహంత్యా అన్వాహార్యపచనాద్దక్షిణా పూర్వేణ వాఽన్వాహార్యప
చనం దక్షిణా ప్రాచీ మేకస్ఫ్యం పరాచీం వేదిముద్ధృత్య శుంధంతాం
పితర ఇత్యద్భిరవోక్ష్యాగ్రంతు పితరో మనోజవస ఇత్యభిమంత్ర్య। సకృ
దాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదు స్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్।
అస్మిన్త్సీదంతు మే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చా
నుగైస్సహేతి సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిర్వేదిగ్గ్ స్తృణాతి॥౧॥ ఉత్పూ
తేన నవసితేనానుత్పూతేన వా సర్పిషా స్థాలీపాకమభిఘార్యైకస్ఫ్యా
యాం మేక్షణమాసాద్య స్థాలీపాకమాసాదయతి దక్షిణతః కశిపూప
బర్హణమాంజనమభ్యంజనముదకుంభమిత్యేకైకశ ఆసాదయత్య
ధ్వర్యురుపవీతీ దక్షిణం జాన్వాచ్య మేక్షణ ఉపస్తీర్య తేనావదాయా
భిఘార్య। సోమాయ పితృపీతాయ స్వధా నమ ఇతి దక్షిణాగ్నౌ జు
హోతి। యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధా నమ ఇతి ద్వితీయా
మగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా నమ ఇతి తృతీయాం యే మేక్షణే తం
డులాస్తాన్హుత్వా తూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి న యమాయ జుహో
తీత్యేకే। అపయంత్వసురాః పితృరూపా యే రూపాణి ప్రతిముచ్యా
చరంతి। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాఁల్లోకాత్ప్రణుదాత్వ
స్మాత్। యేద్దేవాః పితరో యే చ మానుషా యే గర్భే మమురుత యే
పరాస్తాః। య ఉద్ధతా ఉత యే నిఖాతాస్తే సర్వే సమ్యంచ ఇహ మాదయం
తామ్। యే రూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయా
చరంతి। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాఁల్లోకాత్ప్రణుదాత్వ

స్మాత్। యే జ్ఞాతీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్ మాయయాఽసురాః ప్రవి
ష్టాః॥ పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టా నస్మాత్ప్రణుదస్వాల్లోకా
దితి దక్షిణాగ్నే రోల్ముకం ధూపాయద్ధరతి దక్షిణపూర్వమవాంతర
దేశగ్ంసకృత్స్ఫ్యేనో ల్లిఖ్యోదీరతామవర ఇత్యద్భిరపో త్రిరుల్లిఖి
తాంతే నిదధాతి। యజమానోఽత ఊర్ధ్వం ప్రాచీనావీతీ కర్మాణి కరో
తి। మార్జయంతాం మమ పితరో మార్జయంతాం మమ పితామహాః మా
ర్జయంతాం మమ ప్రపితామహా ఇత్యేకస్యాం త్రీనుదకాంజలీ
న్నినయతి పరిసవ్యం వా త్రిః పరిషించతి త్రీనుదకపాత్రాన్ వాజసనే
యిన స్సమామనంతి॥ ౨॥ సవ్యం జాన్వాచ్యావాచీనపాణి స్సకృదా
చ్ఛిన్నే బర్హిషి దక్షిణానవరాన్పిండా న్దదాత్యేతత్తే తతాసౌ యే చ
త్వామన్వత్యైతైః ప్రతిమంత్రం తూష్ణీం చతుర్థగ్ం సకృతాకృతః ప్రపి
తామహ ప్రభృతీన్వా నామగృహీతం గచ్ఛతి। యది బంధూనవి
ద్యాత్స్వధా పితృభ్యః పృథివీషద్భ్య ఇతి ప్రథమం పిండం దద్యాద్వా। స్వ
ధా పితృభ్యోఽంతరిక్షసద్భ్య ఇతి ద్వితీయగ్ం స్వధా పితృభ్యో దివిషద్భ్య
ఇతి తృతీయం। యది ద్విపితా స్యాదేకైకస్మిన్పిండే ద్వౌ ద్వావుపలక్ష
యేద్యది జీవపితా న దద్యాదా హోమాత్కృత్వా విరమేత్। యన్మే
మాతా ప్రమమాద యచ్చచారాననువ్రతమ్। తన్మే రేతః పితా వృ
ఙ్క్తాం మాభురన్యోఽవపద్యతామ్। పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధాన
మః। పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా నమః। ప్రపితామహేభ్య
స్స్వధావిభ్య స్స్వధా నమ ఇత్యుపస్థాయాత్ర పితరో యథాభాగం
మందధ్వమిత్యుక్త్వా పరాఙావర్తత ఓష్మణో వ్యావృత ఉపాస్తేఽమీ

మదంత పితరస్సోమ్యా ఇతి వ్యావృత్త ఊష్మణ్యాభిపర్యావర్తతే౽న్యా
వృత్తేవా యస్థాస్సల్యాగ్ం శేష స్తదుపజిఘ్రతి। యే సమానాస్సమనసః
పితరో యమరాజ్యే। తేషాం లోకస్స్వధానమో యజ్ఞో దేవేషు కల్ప
తామ్। వీరంధత్త పితర ఇత్యామయావీ నా ప్రాశ్నీ న్నాద్యకామేన
ప్రాశ్యో యోఽలమన్నాద్యాయ సన్నాద్యా త్తేనవాప్రాశ్యే పూ
ర్వవదేక స్ఫ్యయాం త్రీ నుదకాంజలీ నుపవీతీ యాంజనా భ్యం
జనేవాసశ్చ త్రిరనపిండం దదాత్యాంక్ష్వతతాసాంక్ష్వ పితామహా
సావాంక్ష్వ ప్రపితామహా సావిత్యాంజనమేవ మభ్యంజన మభ్యఙ్క్ష్వే
తి మంత్రగ్ం సన్నమయతి యది నామాని న విద్యా త్తాంజతాం మమ
పితర ఆంజతాం మమ పితామహా ఆంజతాం మమ ప్రపితామహా ఇత్యాం
జనమేవ మభ్యంజతా మితి మంత్రగ్ం మభ్యంజనం సన్నమయతి। 3।
ఏతానివః పితరో వాసాగ్ంస్యతో నోఽన్యత్పితరో మాయోష్టేతి వాస
సోదశాం ఛిత్త్వా నిదధాత్యూర్ణాస్తుకాం వా పూర్వే వయ స్యుత్తర
ఆయుషి స్వం లోమ వీతోష్మసు పిండేషు నమోవః పితరో రసాయేతి
నమస్కారాన్ జపతి। గృహాన్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దే
ష్మేతి పిత్ర్యానుపతిష్ఠతే॥ ఊర్జంవహంతీ రమృతం ఘృతం పయః
కీలాలం పరిస్రుతమ్। స్వధాస్థ తర్పయత మే పితౄ న్నిత్యుదకం నిన
యతి। మనో న్వాహువామహా ఇతి మనస్వతీభి రుపతిష్ఠతేష త్తిష్ఠత పితరః
ప్రేత శూరా యమస్య పంథామనవేతా పురాణమ్। ధత్తాదస్మాసు
ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతా ద్భాగధాం దేవతాస్వితి పిత్ర్యా
నుత్థాపయతి। పరేత పితరస్సోమ్యా ఇతి ప్రవాహణ్యా పిత్రూన్ ప్రవా
హయతి। ప్రజాపతే న త్వ దేతా నితి యజ్ఞోపవీతి నాగార్హపత్య దేశం

గచ్ఛతి । యదంతరిక్షమితిజ్ఞాత్వా గార్హపత్యముపతిష్ఠతే । అపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి। భూతకృతంగర్భంధత్స్వేతి మధ్య మపిండంపత్న్యై ప్రయచ్ఛతి । ఆధత్తపితరోగర్భంకుమారం పుష్కరస్రజమ । యథేహ పురుషో సదితితం పత్నీ ప్రాశ్నాతి । పుమాగ్ంసగ్ంహ జానుకాభవతీతి విజ్ఞాయతే । యేసజాతా స్సమనసో జీవా జీవేషుమామకాః । తేషాగ్ం శ్రీర్మయి కల్పతా మస్మింల్లోకే శతగ్ం సమాః॥ ఇత్యవశిష్టానా మేకం యజమానః ప్రాశ్నాతి। నవాస్థాల్యాం పిండాన్ సమవధాయ యేసమానాఇతిసకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌ ప్రహరతి । అభూన్నోదూతో హవిషోజాతవేదా అవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్యస్స్వధయాతే అక్షన్ప్రజానన్నగ్నే పునర్వేహి దేవానిత్యేకోల్ముకం ప్రత్యపిసృజ్య ప్రోక్ష్యపాత్రాణి ద్వంద్వమభ్యుదాహరతి। సంతిష్ఠతేపిండపితృయజ్ఞోపః పిండానభ్యవహారేద్బ్రాహ్మణంవా ప్రాశయేత్ । యమేవంవిహోత ఏవానాహితాగ్నేరౌపాసనే శ్రవణధర్మాహోమ శ్చాతిప్రణీతేవా జుహుయాద్యస్మిన్ జుహుయాత్తముపతిష్ఠతే । తత్రగార్హపత్యశబ్దో లుప్యేతసగ్ంస్కార ప్రతిషేధాత్ । ఇతిపిండపితృయజ్ఞస్సమాప్తః.

అథ అశ్వత్థోపనయనమ్.

ఈవృక్షముద్విజులు స్థాపించినది మొదలు౮-౧౧-౧౨ సంవత్సరములలో పంచాంగ శుద్ధిగల శుభదినమందు ప్రాముఖ్యము; శూద్రుఁడు స్థాపించినచో, ఉపనయనముకూడదు; కాసిపురాణమంత్రములచే వృక్షముకు బ్రతిష్ఠచేయవచ్చును. అథప్రయోగః స్నాత్వా చమ్యవృక్షమూలేస్థలశుద్ధిం కృత్వావృక్షమలంకృత్య దీపారాధనం కృత్వా ప్రణమ్య ఆదావిఘ్నేశ్వర పూజా పుణ్యాహవాచనంచ కు

ర్యాత్॥ అదౌ సంకల్పవిశేషః (మమసర్వపాపక్షయకుల కోటిసము ద్ధరణపూర్వక విష్ణుసాయుజ్యప్రాప్తికామోఽశ్వత్థోప నయనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః ... కరిష్యే॥ (ఇతి) అథలఘుమార్గేణ అంకురా రోపణం నాందీసమారాధనంచ కుర్యాత్ ॥ అథవృక్షమూర్జనార్థం ఋత్విగ్వరణందద్యాత్॥ హిరణ్యాసూక్తేనమార్జనంకృత్వా॥ ఆచమ్య + ర్థం మమసర్వపాపక్షయకుల కోటిసముద్ధరణపూర్వకవిష్ణుసాయు జ్యప్రాప్తికామోఽశ్వత్థోపనయనం కరిష్యే ॥ తద్వృక్షస్యపాగ్భా గేఅగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ 'అగ్నింవాయుంసూర్యం త్రిరగ్నిం పవమా నంప్రజాపతిం ద్విరోషధీర్వనస్పతిం పిప్పలం ప్రజాపతించ పాలాశ సమిచ్చర్వాజ్యైః ప్రత్యేకమేకైకయా హుత్వా శేషేణస్విష్టకృత" మని మొదలుగనుచ్చరించిన నలువదెనిమిది పిడికిళ్లకును నూరకనిర్వా పము ప్రోక్షము చేసి శ్రవణము మొదలుగ నాజ్యభాగాంతము జరిగిన

పైన 'యువంవస్త్రాణి,, యనుమంత్రముచే నశ్వత్థమును రెండుబట్టలచే జుట్టి యజ్ఞోపవీతమిచ్చి, ప్రావేపామయని మేఖలమును వృక్షమునకు పైభాగము నంచుంచి । పిప్పలకృష్ణా జినమునుదండమును ఆవృక్ష ముందుంచి॥ అశ్వత్థేవోనిషదనం— అనుఋక్కును పఠించి॥ పిమ్మట

షోడశోపచారములచే బూజింపవలెను. దేవస్యత్వా॥ యనుమం త్రముచే॥ హస్తంగృహ్ణామ్యశ్వత్థ ॥ యనిస్పృశించి ప్రణవవ్యాహృ తులతోగూడ గాయత్రిని ముమ్మారుజపించి ॥ అశ్వత్థేవోనిషదన మనుసూక్తమును అశ్వత్థం స్థాపయామి యనిపఠించి సువర్ణతీగచే

ముట్టి, నేయిమోదుగసమిధలు చరువునీను నీద్రవ్యములతో ౧౨మా ఱులు హోమము జేయవలయును. భూస్స్వాహా॥ అగ్నయేస్వాహా॥

భువస్స్వాహా ॥ వాయవేస్వాహా॥ స్వస్స్వాహా ॥ సూర్యాయస్వాహా॥

భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతేనత్వ...స్వాహా ॥ అగ్నఆయూగ

అగ్నిఋషిః అగ్నేపవస్వ॥ యనుమూడిటికి అగ్నయేపవమానా యేదం॥ ప్రజాపతేనత్వ యనుదానికి ప్రజాపతయేయనియు॥ ఓషధయస్సం॥ అశ్వత్థో॥ దీనికిత్యాగము ఓషధీభ్యఃఅనియు। వనస్పతే శతయనుమంత్రమునకు వనస్పతయేయనియు॥ ద్యాఁసుపర్ణాయనుదానికిపిప్పలాయేదమనియుస ప్తవ్యాహృతులకు ప్రజాపతయే మనియుఁ జెప్పవలయును. పిమ్మటజయాదిస్విష్టకృద్ధోమాంతమొదలగువివిధగా జేసినపిమ్మటగోదానాదమహాదానములును జేయవలెను.అశ్వత్థవస్త్రాదులు మొదలగునవి ఆచార్యునకీయ్యవలెను. ఈఉపనయనము;బహుపుణ్యప్రదంబు—అశ్వత్థోపనయనం సమాప్తమ్.

స్వస్తిమంత్రార్థమ్.

ఈస్వస్తి మంత్రార్థము ఆశీర్వచనమాత్ర దర్పణమునందును ఆశీర్వచన దీపికయందునుజూడఁదగును గ్రంథవిస్తరభీతిచేచేర్చనైతిని.

కృష్ణాపుష్కరమ్.

ఈకృష్ణాపుష్కరమునుగుఱించి స్నపయోగముతోడను అందు స్నానదానవ్రతపూజాదికముతోడను ఇతిహాసముతోడను ధర్మపిండములతోసహా ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రించిప్రకటించియున్నందున యిందు చేర్పబడలేదు.

షట్పవిత్రధారణవిషయః.

శ్లో॥ సంకల్పపూర్వం యేదర్భాః పాదశౌచేవిసర్జయేత్। పాదశౌచేతుయేదర్భా విష్టరాంతేవిసర్జయేత్ । విష్టరాంతేతుయేదర్భా వికిరాంతేవిసర్జయేత్। వికిరాంతేతుయేదర్భా పిండాంతేవిసర్జయేత్॥

ధింథ_నేతు యేగర్భా ఆసీమాం తేవిసర్జయేత్। ఆసీమాం తేతు యేద ర్భాః పరమానివిసర్జయేత్ ॥ ఇతిశ్రాద్ధేషట్పవిత్రధారణం కేషాంచి న్మతమ్॥ ఇతి షట్పవిత్రవిషయస్సమాప్తః.

అధిశ్రవణమ్.

యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠమను ప్రథమభాగపుస్తకమందు నాచి కేతాంతమువఱకధిశ్రవణము ముద్రించియుండుటచే యీగ్రంథ మందు చేర్చనైతిని. చి॥ ల॥

ఆశీర్వచనమంత్రాః.

ఆశీర్వచనమంత్రములు ౩౦ ఘనపనసలతో ప్రత్యేకగ్రంథము గా ముద్రించియున్నాడను. గ్రంథవిస్తరభీతి తేయీగ్రంథమందు చేర్చ నైతిని. చి॥ ల॥

విశ్వేదేవనిర్ణయః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ। నాందీము ఖే సత్యవసూ పిండ్యే కాలకామకౌ। పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వ ణే సముదాహృతౌ। హేమశ్రాద్ధేధనురుచీతీర్థే ధురివిలోచనౌ। ఏకో ద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞౌ విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయస్సమాప్తః.

శ్లో॥ శ్రీ చెల్లాన్వయవారిరాశిశశిన శ్రీనాగలింగాహ్వయ।
ప్రఖ్యాతస్యతనూజఏష విదితో లక్ష్మీనృసింహాభిధః।
గ్రంథోఽనేనసుసంచితోఽస్తి హియజుర్వేదప్రయోగాత్మక
స్స్మార్తానాంపరమోపకారకలనా బుద్ధ్యాదరేణస్వయమ్॥

శ్లో॥ చన్ద్రిపురనాగభూమీపరిమితే శాలివాహనేసుశకే।
సౌమ్యేమాఘవమాసేరాకాయాం మేషనిర్మితో గ్రంథః॥

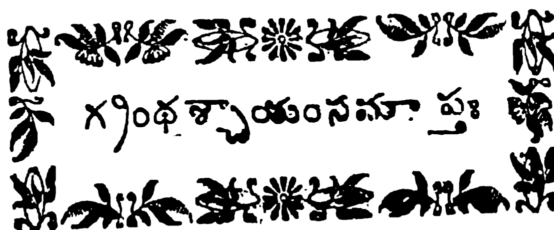
కించ॥ అథ ద్వితీయముద్రణమ్॥ శ్లో॥ పరిధావీవత్సరేతు గ్రంథో
యంముద్రితోభవత్। మాఘవేమాసిపూర్వస్మాద్విశేషాన్నిశేచన॥

తృతీయముద్రణమ్.

ఋష్యగ్నిగజచంద్రేషు శాలివాహనశకేషుచ । శ్రీరాక్షసా
ఖ్యసద్వర్షేకార్తికేశుక్లపక్షకే । చ॥ ౧।

చతుర్థముద్రణమ్.

శ్రీ దుందుభి సం॥ చైత్ర బ॥ ఆదివారం 1922 సం॥ ఏప్రియల్
16 వ తేదీ.

మావంశంబుననుండువారి కొందరినామములు.

1 చల్లా బుచ్చన్నశాస్త్రిగారు- పత్ని- లక్ష్మిదేవమ్మగారు.

వీరి పుత్త్రులు.

2 ,, వేంకటరామశాస్త్రులవారు- పత్ని- రావమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రులు.

3 ,, గంగాధరశాస్త్రులవారు- పత్ని- మహాలక్ష్మమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రులు.

4 ,, నాగలింగశాస్త్రులవారు- పత్ని- సీతాదేవమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రుడు - గ్రంధకర్త

5 ,, లక్ష్మినృసింహశాస్త్రి- ధర్మపత్ని సుందరలక్ష్మి

వీరిపుత్త్రులు.

1 సుబ్రాయశాస్త్రి- 2 నాగేశ్వరశాస్త్రి- 3 సీతారామశాస్త్రి.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

అపశబ్దసంశోధనా

పుట.	పఙ్క్తౌ.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పఠ్యమ్.
౧	౬	ప్నాను	స్నాను
౨	౩	నమ	నమః
,,	౯	నాయ	శాయ
౩	౧౭	మృత్త	మృత్త
౪	౧౫	ఆఘ్ను	ఆఘ్నే
౧౪	౧౫	ఇషసాప	ఇష్టసంప
,,	౨౦	యచ్ఛేయ	యచ్ఛ్రేయ
౧౯	౬	ప్రాచ్యా	ప్రాచ్యాం
,,	౨౦	స్వస్తయ్యా	స్వస్త్యయ
౨౧	౧౪	బ్రాహ్మీహ	బ్రాహ్మీహ్మ
,,	౨౧	యంత్రా	యంతా
౨౩	౨౩	సయుతే	సంయుతే
౨౮	౧౩	గృహీత్యా	గృహీత్వా
,,	౧౮	యమ	యమం
,,	౧౬	బిల్య	బిల్వ
,,	౨౧	ప్రత్యస్య	ప్రత్యస్య
,,	౨౮	యత్తేషు	యత్తేషు
౨౪	౩	శామా	త్రామా
,,	౪	ప్రియాణి। స్తవ	ప్రియాణి । సప్త
,,	౧౫	ముద	ముద్గ
,,	౧౯	ద్వాదశ	ద్వాదశం

పుట.	పఙ్క్తి.	పఠితస్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౨౬	౨	భూణా	భూణా
,,	౧౨	మవ	మవ
,,	౧౩	తాస్త్రర్వా	తాస్సర్వా
,,	౧౪	సనిష్యం	సనిష్యం
౨౭	౧౨	ఆవహా। స్తబ్రు	ఆవః । సబ్రు
,,	౧౩	ప్రిజా	ప్రిజా
౨౯	౧౨	పురంతు	పునంతు
౩౦	౧౦	బ్రాహ్మ	బ్రాహ్మ
,,	౧౧	వేదా	వేదా
,,	౨౧	పృథివ్యై	పృథివ్యై
౩౧	౧౦	సూన్నక్త	సూక్త
,,	౧౭	స్తూను	స్తూను
౩౨	౨౧	హస్తైస్తు	హస్తైస్తు
,,	౨౪	(ఆత్మాభిముఖమాసీనమేవంధ్యాయేద్ధుతాశనమ్॥ ఏషహిదేవః ప్రది)	... ...
౩౩	౮	అగ్నింపరిసమూహ్య॥	సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య
,,	౯	హుతాశ	హుతాశి
,,	౧౪	స్ప్రివావితి	స్స్రివావితి
,,	౧౭	సంస్పృశ్య	సంమృశ్య
,,	౨౨	ధ్రోత్య । ప్రాస్య	ద్యుత్య । ప్రాశ్య

పుట.	పంక్తౌ.	పతత్స్థానే.	పతత్పాఠ్యమ్.
౩౪	౪	అనుష్మ	అనుస్మ
౪౭	౭	పున	పున
౫౨	౬	పయితో	పయిత్వో
౫౪	౨౩	స్త్రిస్రో	స్త్రిస్రో
౫౬	౨	త్రగం	త్రీగం
,,	౮	మభీ। తరా	మభి। త్తరా
,,	౯	ముత్తరాయను	ముత్తరయాను
,,	౨౪	నైయ్యా।	నయ్యా।
,,	౨౬	యితా	యిత్వా
౫౭	౪	ధేనా	దేథా
౬౦	౪	ముత	ముత్త
౬౩	౧౭	కాష్ఠ	కాష్ట
,,	౨౨	ఘూం	ఘూరాం
,,	౨౬	భూతేన్వ	భూతేన్వ
౬౪	౭	దణ్డచా	దణ్డంచా
౬౫	౨౧	ఆదిత్ర	అదిత్ర
౬౬	౨౩	శ్రాద్ధతు	శ్రాద్ధంతు
౭౭	౬	హోత్మా	హోత్మాత్మా
,,	౧౩	ఇతాది	ఇత్యాది
౭౯	౧౮	యోనిం	యోనిం
౮౦	౧౧	శ్వాశురే	శ్వశురే
౮౪	౨౭	పాణాయామము	ప్రాణాయామము
౮౭	౫	యజుషా	యజుషా
,,	౧౧	అక్షుతో	అక్షితో

పుటే.	పఙ్క్తౌ.	ఏతత్స్థానే	ఏతత్పాఠ్యమ్.
,,	౨౩	స్త్రీని	స్త్రీని
౮౮	౨౪	సమూ	సమూ
౯౨	౧౧	వాచయితా	వాచయిత్వా
౯౩	౪	త్రేణా	త్రేణ్యా
౯౫	౩	దాజ్యం	ధాజ్యం

౧౦౮ పేజీ మొదలు ౨౨౬ వ పేజీ వరకును చేర్చవలసిన శుద్ధపత్రిక యొక్క విషయము చివరచూడగలరు.

౨౨౭	౧౪	తేషా	తేషాం
౨౨౮	౩	అస్తు	అస్తు
,,	౨౩	దివారో	దివాకరో
౨౨౯	౨	రథే	రథే
,,	౪	రక	రక్త
,,	౯	పరిపార	పరివార
,,	౨౨	యజమా	యజమాన
౨౩౦	౮	ఝ్ముఖ। ధర	ఝ్ముఖం। ధరం
,,	౧౩	సోమో	సోమో
,,	౧౪	భేష। శంభు	భేష। శంభు
,,	,,	విశ్వేశం	విశ్వేశం
౨౩౧	౬	రిప్తః। వతీ	రిక్తః। వంతీ
,,	౭	రకాం	రక్తాం
,,	౨౪	యిత్వా	యిత్వా
౨౩౨	౧౬	చ్ఛత	చ్ఛత్ర
,,	౨౦	సప్తమ్యా	సప్తమ్యాం

పుట.	పఙ్క్తి.	పతితాని.	పతితాన్యత్వమ.
౨౩౫	౪	మేరు	మేరు
౨౩౬	౧౨	కిరీటు। గణః	కిరీటి। గణా
౨౩౬	౨౩	క్షత్రం	క్షత్ర
౨౩౯	౪	ద్వై కేతు। ప్రత్యధివ	కేతు। ప్రత్యధిదైవ
౨౪౧	౯	చతుస్స్తోమ	చతుస్స్తోమ
,,	౧౬	దేవం	దేవం
౨౪౩	౫	పద్మాసనం	పద్మాసనస్థం
,,	౬	దర।	ధర।
,,	౭	చర్మా	చర్మా
౨౪౪	౧౧	యన్న	యన్న
,,	౧౨	మర్త్యం। యేన	మర్త్యం। యేన
,,	,,	యాతి	యాతి
౨౪౫	౭	వంత	వతీ
,,	౧౪	యిత్వా	యిత్వా
౨౪౬	౨౧	తర్పణాదిః	తర్పణసంఖ్య
౨౪౯	౧౦	కయానశ్చిత్ర శచి	కయానశ్చిత్ర...శచి
,,	౧౧	ప్రియం	ప్రియం
౨౫౦	౮	త్ర్యంబకం	త్ర్యంబకం
,,	౭	గ ద్ధా। శ్రియం	గంధా। శ్రియగ్ం
,,	౯	పాహం	పావాగం
,,	౧౦	ధం। అగ్నిగ్	ధమగ్నిగ్ం
,,	౧౧	మాహు	మహాహు
౨౫౧	౩	సైనగలు	శనగలు

పుట.	పఙ్క్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౨౫౨	౧౦	స్తుభ్య	తుభ్య
,,	౨౦	యద్రీ	య॒ద్ద్రీ
,,	౨౧	చణాకా	చణాకాం
౨౫౩	౯	క్షే॒త్త్రుం	క్షే॒తుం
,,	౧౧	త్ర్యం॑బకం	త్ర్యం॑బకం
,,	౧౨	స్మతో॑ర్లి	స్మృతో॑ర్లి
౨౫౪	౧౨	పూపయా	పూజయా
,,	౨౦	సిర్ధ్యై	సిద్ధ్యై
౨౫౫	౫	కశు	కవ
,,	౧౨	శ్యాంత్య	శాంత్య
౨౫౬	౫	రకఃశిరో	రకశ్శిరో
,,	౧౮	ఆనేన	అనేన
౨౫౭	౧౮	శ్చరరో	శ్చరో
౨౫౯	౩	బరా	బరో
౨౬౦	౨౧	స్యప	శ్యప
౨౬౧	౨౬	షట్త్రి	షట్త్రిం॑శ
౨౬౨	౧౦	స్మరణా	స్మరణం
,,	౧౧	యత్సేకా । భవనా	యత్స్యా। భవసా
౨౬౩	౨	శిప్రై । కీరిచ	శిప్రై కీర్త్రించ।
,,	౧౫	హైఽయ	హైఽహాయ
౨౬౪	౨౫	సుదర	సు దర
౨౬౫	౧౩	హాక్షీ	హ్యాక్షీ
౨౬౬	౭	సభూమిం	సభూమిం
,,	౯	యచ్ఛ	యచ్ఛ

పుట.	పంక్తి.	పఠితత్స్థానే.	పఠితవ్యమ్.
,,	౧౪	రాడ	రాడ
౨౭౦	౪	సభామిం	సభామింం
,,	౯	యచ్ఛ	యచ్ఛ
౨౭౧	౩	ధ విః	ధ్ధవిః
,,	౧౩	చల	బల
౨౭౬	౩	తథ్స	తథ్స
౨౭౯	౬	శితాః	శ్రితాః
,,	౮	కరేస్న్మ	క్రేస్న్వం
,,	౨౧	గంగా	గంగాం
౨౮౨	౨౦	నమ్మి	నమ్యా
౨౮౫	౫	నస్య	నశ్యి
౨౮౬	౧౬	దరా	ధరా
,,	౫	శివ	శివా
,,	౧౭	జటాదరా	జటాధరా
,,	౮	భద్రాయ	భద్రాయ
,,	౧౮	ధన్మ	ధన్వ
,,	౨౩	ప్రమధాదిపా	ప్రమథాధి
,,	౨౭	పదే	పాదే
౨౮౮	౩	జనతం	జన్యతం
౨౯౨	౨౨	అగ్ని	విచ్ఛిన్న
౨౯౩	౧౩	ఔపాసనం	నిత్యోపాసనం
,,	౨౫	నప	స్నత్త
౨౯౪	౪౦	శనే	శినే
,,	౧౩	దర్భాః	దర్భాం

పుట.	పంక్తౌ.	పఠితస్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౩౦౧	౨౧	అమృత	అమృత
౩౦౨	౨౦	ధారయే	ధారయ
౩౦౩	౨౨	ఆసనస్తు	ఆసనస్థో
౩౦౪	౧౬	ఏదం	య ఇదం
౩౦౫	౪	స్వధయా	స్వధయా
౩౦౭	౧౨	పితృమతే	పితృమతే
౩౦౮	౧౦	స్లోకే	స్లోకే
,,	౧౯	భూర్గ	భూర్గ
౩౧౧	౭	యజ్వనః	యజ్వానః
౩౧౨	౫	సందర్భ	సదర్భ
౩౧౪	౨	స్మధు	మః ధు
౩౧౬	౭	చతమును	యేచత్వామను
,,	,,	శ్చతా	శ్చత్వా
,,	౧౬	యస్నై	యస్మై
,,	౧౫	వృజ్జాం	వృజ్జా
,,	౨౯	ర్మయ	ర్మయి
౩౨౦	౧౪	దేవా	దేవాః
౩౨౩	౧౨	విద్వాన్	విద్వాం
౩౨౫	౧౭	పువన్తి	పృణవన్తి
౩౨౭	౬	విషయః	విథః
౩౨౮	౨	పిడ	పిండ
౩౩౨	౧౦	గయ	గయా
,,	౧౭	పిడో	పిండో
,,	౪౧	ల్పృంతు	ల్పంతు

పుట.	పఙ్క్తి.	పతత్స్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౩౩౩	౪	అత్రః	అత్ర
,,	౨౭	శుద్ధ్యం	శుద్ధ్యర్థ
౩౩౫	౩	సచ్ఛ	సచ
,,	౬	విప్రా	విజ్ఞా
౩౩౬	౨	కానా	కానాం
,,	౬	కానా	కానాం
,,	౧౬	దశ	దస
౩౩౭	౭	విద్య	విధ్య
,,	౧౭	పాత్ర	పాత్రీ
,,	౨౬	ద్వీజ	ద్వీశ
౩౩౮	౧౨	న్యాత్రి	నాత్రి
,,	౧౪	లోమ	లోమశిఖా
,,	౧౯	రాజో	రాజా
౩౪౦	౭	దివ। పృథి	దివం। పృథివీం
౩౪౨	౧	౩౦౨	౩౪౨
౩౪౩	౧౧	మిద్ర	మింద్ర
,,	౧౬	పథా	పంథా
,,	౮	చిత్ర	చిత్త
౩౪౪	౯	చిత్తంకువిజ్ఞా	చిత్తం...విజ్ఞా
,,	౧౬	రోజ ఇత్యూ	జోరి
,,	౨౦	రాజాం	రాజా
,,	౨౫	భ్యః।	భ్యః। యత్రార్థ
౩౪౫	౬	అప	ఆపఓషధయా
,,	౮	యితి	ఇతి
,,	౧౧	చతు	చత

పుట.	పఙ్క్తి.	పతిత్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౪౩౫	౪	సామి	స్వామి
,,	౫	పర్యః	పర్యగః
,,	౯	బధు	బంధు
,,	౧౨	నంస్తు	నస్తు
,,	౨౨	సమాప్త్య	సమాప్య
,,	౨౩	పూజా	పూజాం
,,	౨౪	పీత్యర్థ	ప్రీత్యర్థం
౪౩౬	౯	పాణి	ప్రాణా
,,	౧౧	ధారణ	ధారణం
,,	౪	ప్యాగ్ని	ప్యాగ్నిం
౪౩౭	౪	తస్మై। నాత	తస్మై। వాంత
,,	౨౦	గ్యాపః	త్యాపః
,,	౨౨	ఖైర	ఖేన
౪౪౧	౪	స్నాన	స్నాన
,,	౬	సర్వే	సర్వే
,,	౧౩	వృధ	వృధ్వే
౪౪౨	౫	బధన	బంధనం
,,	౭	చాయా	చ్ఛాయా
,,	౮	బధ	బంధ
,,	౧౦	ఏవ	ఏవం
,,	౧౬	వృణే	వృణే
,,	౧౮	ప్రసీ	ప్రసీ
,,	౨౨	ధన	ధనం
౪౪౩	౧౩	జృంభి	జృంభిం

పుటే	పంక్తౌ.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౪౪౩	౧౭	భృత	భృద
,,	౨౦	పాద్యా । ఉత	పాద్యాః । ఉత్త
,,	౨౧	ఆస్మి	అస్మి
౪౪౪	౪	ద్రియ	ద్ర్రియ
,,	౫	ఆర్హా	అర్హా
,,	౬	ప్ఱజానా । అజ	ప్రజానాం । అంజ
,,	౧౯	కుర్వ్యధ	కుర్వధ
,,	౨౧	ఆమృ	అమృ
౪౪౫	౩	మద । గాని	మధ । సాని
,,	౪	ష్ణింఆ	ష్ణింఅ
,,	౫	హా స్త	హా స్తం
,,	౬	పాప్మా	పాప్మానం
,,	౯	ఆష	అనష్ట
,,	౧౦	యజ్ఞోర్ధ	యజ్ఞోవర్ధ
,,	౧౯	సక	సంక
,,	౨౧	సక । సలక	సంక । సంక
౪౪౬	౪	సర్వ్య । స్వద్దా	సర్వ । స్వధా
,,	౫	న్నాసతిణ్యా	న్సాక్షిణ్యా
,,	౯	ర్యంతి	ర్యంతం
,,	౧౮	కామఃత్రి	కామఃప్రతి
,,	౧౯	ఉతా	ఉత్తా
,,	౨౦	గృహ్ణీత్	గృహ్ణీయా
,,	౨౩	స్వస్తిస్వతీతి	స్వస్తీతి
,,	౨౪	చరితన్యా	చరితవ్యా

పుట	పఙ్క్తి	పతితాస్థానే	పఠితవ్యమ్.
౪౪౭	3	బల । బల	బలం । బలం
,,	౭	మగళ	మంగళ
,,	౧౧	గుడ	గుడం
,,	౧౨	ధ్రువేణ	ధ్రువం ధ్రువేణ
,,	౧౯	అయచ	అయంచ
,,	,,	ఆయాం	అయం
౪౪౮	౨౦	శమున	సముశ
౪౪౯	౨	స్వధా	స్త్వధా
౪౫౧	౧౧	యుసం	యునం
,,	౧౭	సమ్యా	శమ్యా
౪౫౩	౪	ర్మహ్య	ర్మహ్యాం
౪౫౫	౧౬	శిష్	తిష్ఠ
౪౫౬	౨	ధూర్యాం	ధూర్స్వర్యాం
౪౫౭	౧౨	అధూ	వధూ
,,	౨౦	స్సవిదా	స్సవితా
౪౫౮	౭	స్తిరే	స్థిరే
,,	౯	ఘుమ	ఘ్నుమ
౪౫౯	౨	ఆనా	ఆవా
,,	౬	పాపా	పోష్యా
౪౬౦	౧౨	గధ	గంధ
,,	౧౭	గధ	గంధ
,,	౧౯	దడే	దండే
,,	౨౦	అవరో	అవమోః
౪౬౧	౪	నత	సప్త
౪౬౨	3	స్వాహా	స్వాహా

పుట.	పఙ్క్తి.	పతితాని.	పఠితవ్యాని.
౪౬౨	౧౪	మథ	మాథః
,,	౧౮	అజలి	అంజలి
౪౬౩	౧౯	జౌపా	జౌషా
౪౮౧	౧	స్నానప్రకరణమ్	స్నానకాలేదేవాదితర్పణమ్
౪౮౫	౨౩	కృత్తే	కృత్యే
౪౮౭	౧౭	విష్ణ	విష్ణో
౪౯౦	౨౬	చాద్వ	చాద్య
,,	౨౭	స్తంస	స్త్వంస
౪౯౬	౧౬	పవిత్ము	పవిత్రు
౫౦౮	౨౪	త్విరి	త్వరి
౫౧౩	౭	ప్రేపాః	ప్రేష్యాః
౫౧౮	౯	సమం	స్వమం
౫౨౧	౧౪	అథమ	ప్రథమ
౫౨౯	౩	స్థడి	స్థండి
౫౩౦	౧౩	సాహా	స్వాహా
,,	౨౧	కృద	కృదవ
౫౪౨	౨	దత్తమం	దత్తాహామం
౫౪౪	౧౫	కృణోత	కృణోతు
,,	౧౯	దేవ	దేఽవ
౫౪౬	౧౯	ప్రజ్వాల	ప్రజ్వాల్య
౫౪౭	౧౬	జన్మోత్సవమ్	అబ్దపూర్తి జన్మోత్సవ ప్రయోగః
,,	౧౭	నార	వార
,,	౨౧	మృతు	మృత్యు

పుటే.	పఙ్క్తౌ.	పఠితస్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౫౪౭	౪	బాహ్మ	బ్రాహ్మ
౫౪౮	౧౨	బాిహ్మణాః	బ్రాహ్మణాః
౫౪౯	౧౫	వష్మా	వసూ
౫౫౦	౩	శేియోభి	శ్రేయోభి
౫౫౧	౬	ఇతిద్యా	ఇతిద్వా
,,	౭	మత్యై	మంత్యై
,,	౧౫	స్యైవా । సూతి	శ్యైవా । సూత
,,	౨౦	హ్యత్యై	హ్యత్యైః
౫౫౨	౨౨	పిజార్థకం	ప్రజార్థం
౫౫౫	౧౦	రూపిణీ	రూపిణీం
,,	౧౬	శ్చిరసి	శ్శిరసి
,,	౨౦	శరదశ్శత	శరదాంశత
,,	౨౨	తండులం	తండులాః
,,	౨౬	దప	దంప
౫౫౬	౨౧	ద్వక్త్రి	ద్వక్త్రి
,,	౨౩	నిష్ఠాః । తాః	నిష్ఠాం । తాం
౫౫౭	౩	మతి	మితి
౫౫౮	౨౧	స్నమ్రు	సమ్రు
౫౬౦	౬	సర్వే	సర్వ
౫౬౧	౨౦	ష్టక । కృత	ష్టం । కృతం
౫౬౩	౧౪	పది	పధి
౫౬౪	౭	షయ	క్షయ
,,	౧౦	గస్యై	గస్యో
,,	౧౬	ఇతం	ఇదమ్
౫౭౫	౧౩	కృధీస్వ	కృధీష

అయ్యా? ఆధానపంచకమందు శుద్ధాశుద్ధములు వానిలో పాఠభేదములు సరిమాచుచున్నందున ఈకూర్పునందు ఆ అక్షరలోపములు చేర్పబడలేదు. సమాప్తము